School of Theology at Claremont
1001 1401397

MISTRA JANA HUSI

SEBRANÉ SPISY

II.

SEP 25 1953

THEOLOGY LIBRARY
SCHOOL OF RELIGION
AT CLAREMONT
CALIFORNIA

Theology Library

SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

Digitized by the Internet Archive
in 2021 with funding from
Kahle/Austin Foundation

https://archive.org/details/sebranspisy0002husj

1913
H32
v. 2

MISTRA
JANA HUSI
SEBRANÉ SPISY.

SVAZEK II.

ŘADA PRVNÍ.

SPISY LATINSKÉ.

DÍL II.

Z LATINY PŘELOŽIL
MILAN SVOBODA

ÚVODY A VYSVĚTLIVKAMI OPATŘIL
DR. V. FLAJŠHANS.

V PRAZE 1904.
NÁKLADEM JAROSLAVA BURSÍKA.

OBSAH.

Str.

Spisy polemické 1
Úvod 3
Odpověď ke spisu Mistra Štěpána Pálče, doktora bohosloví 7
Odpověď ke spisu Mistra Stanislava ze Znojma, doktora bohosloví . 32
Vyvrácení spisu osmi doktorů bohosloví 100
O třech pochybnostech učiněných v Olomouci 183
Odpověď kazateli plzeňskému 189
O odpustcích papežských nebo křížové výpravě 202

O krvi Kristově 243

Obrana článků Viklefových 267
Úvod 269
Akt první 272
Akt druhý 288
Akt třetí 388

Proti Rokycanským 333

A 1995

PŘEDMLUVA.

V prvním svazku naší sbírky podali jsme překlady nejznámějších a nejslavnějších spisů Husových latinských; tento druhý svazek obsahuje díla bojovná, v nichž nauky své (a Viklefovy) Hus brání — proti všem.

Šest na prvém místě otištěných traktátů pochází vesměs z bouřlivé doby r. 1412—1413. Tři přední z nich — odpověď Štěp. Pálči, Stanislavovi ze Znojma a fakultě theologické — jsou přirozený doplněk a pokračování velikého díla „o církvi", jímž byl uzavřen díl prvý; tři další (proti odpůrcům v Olomouci, Plzni a Římě) jsou jakýmsi doplňkem a rozšířením obran ve svazku prvním, na druhém místě uvedených; všech šest konečně souvisí mezi sebou i časově i věcně. Následující traktát o krvi Kristově, přeložený dle nově upraveného textu akademického, jest starší pendant k traktátu o těle Kristově, v díle prvním otištěném. Obrana Viklefa z r. 1412, za ním jdoucí, jest — podobně jako dílo „o církvi" pro vlastní názory Husovy — svrchované důležitosti pro názor Husův na nauku Viklefovu. Poslední traktát „proti Rokycanským", přeložený přímo z rukopisu, jest jakýsi koncept pro první tři traktaty dílu druhého a s tohoto stanoviska velmi zajímavý příspěvek k literárnímu tvoření Husovu.

Těmito traktaty ovšem polemická činnost Husova není vyčerpána; ale hlavní a důležitější traktaty bojovné čtenář zde nalezne všechny. V třetím díle spisů latinských obsaženo bude dílo největší a nejdůležitější — dogmatický výklad čtyř knih sentencí Petra Lombarda.

V červnu 1904.

SPISY POLEMICKÉ.

Ne vždycky Hus stavěl se proti vrchnostem světské i duchovní ne od počátku kladl hlavní váhu na vzdělávání nejnižších a nejmenších, ne hned dostoupil v boji svém vrcholu a ne všechny jeho práce těchto dob bojů a sporů mají stejnou váhu a jeví stejnou péči Mistrovu.

Když Hus r. 1396 vstoupil na dráhu akademickou, měl před sebou pouť dlouhou a nezbytně musil býti odhodlán snášeti se se svými vrchnostmi, se svými učiteli a představenými, mezi něž chtěl sám zasednouti. Obyčejně ti, v nichž planul oheň Milíčův anebo žár Viklefův, spokojovali se pouhou hodností mistra v uměních, které Hus nabyl v únoru r. 1396 (mnozí bývali spokojeni důstojností bakalářskou a bývali pak učiteli na školách nebo kněžími po venkově), málokteří vykonali předepsané fakultou dvojletí a nejmenší část jich volila karieru akademickou. Každý mistr měl totiž po doktoratě dvě leta učiti na fakultě: těm, kterým věda byla dojnou kravou, tento předpis byl velmi nepohodlný a největší část mladých mistrů buď brávala si dovolení fakulty anebo bez tohoto dovolení odcházela prostě z university za svým povoláním životním. Hus nebyl z těchto pohodlných; pilně vykonal své přednášky předepsané a r. 1398 nabyl práva zasedati v radě fakulty artistské — stal se mistrem regentem (v. úvod k dílu I.).

Jiní bývali tímto svým úřadem spokojeni; ale Hus toužil dále. Chtěl se státi mistrem theologie — a k tomu (hodnost mistra theologie byla nejvyšší) musil se odhodlati k dlouhému, až patnáctiletému, studiu novému. Musil nejprve pět let poslouchati přednášky o bibli a Petru Lombardovi, teprve po pěti letech nabyl titulu »bakalář kursor«; pak musil sám dvě leta o Písmě čísti, pak znovu se rok připravovati a pak zase dvě leta čísti o Sentencích Lombardových. Když četl sentence, slul »bakalář sententciář«, když je dočetl, nabyl hodnosti »bakaláře zřízeného«. A potom zase po dvou letech teprve mohl býti promovován za mistra theologie.

Na této dlouhé dráze došel Hus téměř až na konec: dočetl Sentence, psal se »bakalář zřízený« a čekal na mistrovství theologické. Ale — nedočkal se ho; boje, v nichž na konec utkal se se samou fakultou theologickou, srazily ho se samého vrcholku, odňaly mu ovoce dlouholeté práce, po němž již již sahal. Jak k tomu došlo?

K povinnostem mladého kandidáta theologie náleželo mezi jiným skládati parádní kázaní; bylo pak v modě — od dob Milíče a Waldhausera, Štěpána z Kolína a Jana Štěkny — věnovati tato kázaní hlavně nápravě duchovenstva. O jeho zkáze bylo vyloženo v úvodu k obranám Husovým v díle I.; kázali tak u nás, kázali ve Francii (d'Ailly, Clémanges, Gerson), v Německu (Vrie, Soltau . .), v Anglii . . . všude — a zejmena přišel do

obliby svatý Bernard se svými ostrými a barvitými útoky proti kněžstvu své doby. Sv. Bernard nešetřil ani papeže — a papežové z doby kolem r. 1400 potřebovali a zasluhovali takového šetření tím méně. Hus tedy již proudem doby a samým svým studiem byl veden k tomu, aby proti tehdejším zlořádům kázal.

Při tom stále arci měl dobrou vůli s novým arcibiskupem, jenž ho povolával k synodním kázaním, s pražskou kapitolou, jejíž generalní vikář Adam z Nežetic výslovně jeho kázaní chválil, s fakultou theologickou, jež mu za jeho působení udělila postupně kursorství, sentenciářství a bakalářství zřízené, s dvorem královským, jenž udělil mu hodnost královského kaplana.

Kamenem úrazu staly se články Viklefovy. Hus — a spolu s ním pokroková strana českých mistrů na universitě — stal se horlivým obhájcem jejich, třeba jich ve všem nepřijímal. Nepřijímal jich v hlavním bodu, v učení o svátosti oltářní, ale bránil svých kollegů, kteří i tento artikul drželi. Mezi nimi byl přední Stanislav ze Znojma. Proti viklefovcům stavěla se horlivě část pražské kapitoly, zejmena právníci její (jako doktor práv Jiří z Bora) a ti na základě bully papežské přiměli arcibiskupa 1406 a 1408 k dvojímu zákazu viklefské nauky o svátosti oltářní. V. v I. díle úvod k traktatu »O těle Kristově«.

Hus svých přátel ujal se r. 1408 drobnými narážkami ve zmíněném traktatu; to samo již — narážky byly namířeny proti arcibiskupu — mohlo způsobiti kyselost mezi ním a Zbyňkem. Ale k boji o remanenci přidružil se roku 1408 boj o obedienci.

Dvojpapežství, které trvalo již od r. 1378, tohoto roku mělo býti uklizeno silným činem kardinalských sborů obou papežů. Kardinalské sbory — na podnět university pařížské — usnesly se, že se odtrhnou od obou nehodných náměstků Kristových, že zvolí papeže nového a žádaly celé křesťanstvo, aby rovněž tak odepřelo poslušnost, obedienci, papežům dosavadním a přiklonilo se k papeži novému, jímž zvolily 1408 v Pise Alexandra V. Arcibiskup pražský Zbyněk držel se věrně obedience starého papeže římského Řehoře XII., ale fakulta theologická a celá universita stály tu nerozhodně: mistři čeští byli pro obedienci Alexandrovu, mistři němečtí pro Řehoře. Mistrům českým zjednal přirozenou většinu královský dekret z r. 1409, 18. ledna, slavný mandat kutnohorský: universita i fakulta theologická přiklonila se k Alexandrovi.

Zbyněk snažil se, jak mohl, tento nepříznivý výsledek zadržeti a oddáliti; vystoupil ostře proti Husovi a jeho stoupencům: ale na konec prohrál a musil se i sám přidati k obedienci Alexandrově, zajisté nerad a jen z nezbytí. Že toho Husovi nemohl zapomenouti, je věc přirozená.

A tak od r. 1408 datuje se spor Husův s arcibiskupem. Spor ten se zostřil tím, že Hus nespokojil se, jako jiní mistři, bojem v traktatcích a na universitě, nýbrž přenesl boj na kazatelnu betlemskou. V Betlémě, kdež byl již od r. 1402 kazatelem prvním, měl působiště nesmírně důležité a vydatné; stačilo jen, aby přednášel svá kárná kázaní, jež

přednášel kněžstvu latinsky, zde po česku, aby přidal něco osobních narážek — a duchovenstvo pražské mělo v něm protivníka a odpůrce nejnebezpečnějšího ze všech.

Že k této zbráni sáhl, je pochopitelno; jeho horlení proti určitým osobám a určitým neřestem setkávalo se s neobyčejnou přízní posluchačstva; vracely se doby Milíčovy, kdy jeho ohňová slova táhla za sebou celou českou Prahu. A nový tento duch jevil brzy své účinky — pražští faráři již téhož roku 1408 podali první žalobu na Husa (viz v díle I.).

Odtud pak počíná boj na život a na smrt. Útoky odpůrců a žalobců Hus splácí ostrými kázaními v Betlémě, kázaní ta jsou tím prudčí a důraznější, čím více protivníci naň doléhají. Arcibiskup snaží se kázaní jeho zameziti, přímým zákazem a přísnou klatbou; Hus však rozkazu arcibiskupova neposlechne, klatby se neleká. Odvolává se do Říma k papeži — a za dlouhého trvání této apelace káže neohroženě dále. A když i v Římě při prohraje, káže přece, až konečně dostává se do sporu s papežem samým.

R. 1412 nový papež Pisský, Jan XXIII., jenž zatím dobyl Říma, potřeboval peníze do války proti Ladislavovi, králi Neapolskému, jenž — ve službách Řehoře XII. — Řím ohrožoval, za krátko také dobyl a Jana XXIII. až do Boloně zahnal. Výběrčí papežští přišli také do Prahy a počínání jejich budilo zprvu obecné pohoršení. Zejmena Štěpán z Páléče se vyslovil, že bully papežské o odpustcích obsahují bludy makavé. — Hus pak ohlásil o bullách veřejnou disputaci a uvědomil vyslance papežské, že uposlechne jen takových rozkazů papežských, jež neodporují Písmu. Za krátko však fakulta theologická obrátila — a její vůdčí členové Štěpán Páleč i Stanislav ze Znojma (jeden byl děkanem r. 1412, druhý r. 1413) postavili se Husovi ostře a důrazně na odpor. Spisy které o této otázce mezi oběma stranami v letě a na podzim r. 1412 vznikly, tvoří jeden cyklus polemických spisů Husových.

Mezi Husem a fakultou theologickou ke smíru nedošlo; naopak, na Husa byla v srpnu 1412 vynesena i klatba papežská, Hus musil se — na přání samého krále — odebrati do dobrovolného vyhnanství (na podzim r. 1412). Fakulta theologická provedla nové, příkré odsouzení artikulů viklefovských na synodě 16. července 1412, jež se konala v radnici staroměstské pod ochranou vojska; místo nového, vlažného arcibiskupa Albíka hlavní jednání vedl nyní energický biskup litomyšlský Jan Železný. Hus sice dlel nyní venku, ale boj vedla za něho v Praze strana jeho dále — a on účastnil se ho spisy hojnými.

Boj ten vzněcoval čím dále tím více mysli v celém království; těmi věcmi zabýval se také sněm zemský, o Vánocích rokující — a na obecné přání svolal král schůzi obou stran do Českého Brodu, aby se o věcech sporných dohodly. Synoda sestoupila se teprve 6. února 1413 a to v Praze (patrně na naléhání hierarchie, aby na ni nepřišel také Hus!) ale rozešla se s nepořízenou. Obě strany dělil od sebe navzájem pojem církve — a o jeho definici všechno jednání se rozbilo. Výklad strany Husovy nalézáme v Husově traktatu nejslavnějším

»o církvi« (v. v díle I.), výklad strany hierarchické v traktatech Pálče a Znojmy téhož jmena. Král snažil se i potom ještě rozvaděné strany smířiti; nová královská komise se o to pokoušela dlouho, ale marně. Konec byl, že král, rozezlen na hlavní čtyři bojovníky fakulty theologické (Pálče, Eliášova a oba Znojmy Stanislava i Petra) tyto tvrdošíjné obhájce moci papežské vypověděl ze země. Traktaty, jež k tomuto jarnímu jednání r. 1413 se táhnou, tvoří druhý cyklus polemických prací Husových.

Konečně vedle těchto dvou cyklů máme celou řadu jednotlivých traktatů bojovných, jež jdou od roku asi 1406 až do roku 1414. Někdy kupí se dva tři v jeden celek, někdy vidíme, že polemiku přenáší Hus i do spisů výkladných (tak zejmena traktat »o církvi« i »o těle Kristově« mají četné hroty polemické). Takové doby bojovné vidíme v r. 1409, 1410, 1411 krátce za sebou; ale nalezneme je i dříve.

Na tyto traktaty polemické nesmíme ovšem hleděti s toho stanoviska, jako na práce Husovy ostatní; účel je jiný a s ním se mění i ton. Není tu hlavním účelem souměrnost a krátkost výkladu, jež jindy Husa charakterisuje. Jde o to, ukázati, že protivník je v neprávu; to hledí Hus dokázati hodně zřetelně a tedy hodně ze široka. Opakuje se proto často — některé citaty a důkazy nalezne čtenář ve všech spisech jednoho c[illegible]u, některé se opakují skoro při všech příležitostech. Jde dále o to získati souhlas čtenáře: Hus proto nevyhýbá se narážkám a vzpomínkám osobním, ano vyhledává příležitost, aby mohl protivníka zahanbiti a usvědčiti. Z téhož důvodu neostýchá se příkrého tonu a silných slov — celý spis proti Pálči na př. naplněn jest pohrdavou ironií, jež bodá a pálí. Tyto bojovné spisy jsou krátce psány ve varu boje, rána za ránu — a bylo by nespravedlivé tyto některé nedostatky vytýkati Husovi v neprospěch, uvážíme-li, že zástupcové hierarchie štvali Husa nejhroznějšími klatbami ze společnosti lidské. Ostatně některých silnějších výrazů později Hus sám litoval — Pálče ještě v žaláři kostnickém s pláčem odprosil.

Ale ovšem všechny tyto polemické traktáty vynikají vzácnou předností. Jasně a zřetelně vystupuje v nich do popředí osobnost Husova, zřetelněji, než v dílech ostatních. A rovněž zřetelně vystupuje motiv bojů a jednání — láska k pravdě, snaha po dobrém; ani protivníci nemohou této šlechetné pohnutky u Husa zapříti. I v nejtužším boji jde mu konečně vždy věc nad osobu, dovede obrátiti se proti milému příteli, milovanému učiteli zrovna tak, jako proti nenáviděnému pomlouvači nebo anonymnímu udavači. Všude vidíme, že jedná patrně podle slov, jež položil v čelo svých slov proti Pálči:

»přítelem Páleč, přítelkyní pravda: a jsou-li oba přáteli, pak svaté jest dáti přednost pravdě!«

*

Odpověď

Mistra Jana Husi ke spisu mistra Štěpána Pálče, doktora bohosloví.

Když r. 1413 v bojích o unii mezi stranou Husovou a fakultou theologickou šlo o pojem církve hlavně a předně, Hus i jeho přední protivníci sepsali o tomto pojmu traktaty zvláštní. Spisy Pálče a Znojmy vyvrátiti, bylo pak úkolem strany Husovy.

Není pochybnosti, že traktat Pálčův dostal se Husovi do rukou záhy po únorové synodě r. 1413. Je to traktat o sti stručný a suchý a vypočítává šest možných výměrů pojmu »církev«, z nichž drží se sám výměru pátého (že církev je papež s kardinaly), ostře pak odmítá výměr čtvrtý (Husův), že by církví byla obec předzřízených. Když podáno vyvrácení těchto námitek stranou Husovou, podnikl Štěpán Páleč z uložení fakulty vyvrácení této odpovědi Husovy strany v obšírné »replikaci« proti »quidamistům«. Quidamisty nazývá stranu Husovu proto, jelikož v prvním dobrém zdání pražských theologů byly uvedeny články viklefovců slovy »Quidam autem« (= Někteří pak). V této obšírné odpovědi Páleč vyvrací námitky strany Husovy, dalšímu boji pak učinilo konec zakročení královo.

Na zmíněný traktat Pálčův odpovídá za svou osobu také Hus. Na přezdívku »quidamistů« odpovídá důrazně, ukazuje, že Páleč sám býval — dříve a horlivěji — týmž kvidamistou jako ostatní; ukazuje, že Páleč odstoupil od strany Husovy z motivů osobních — a užívá vydatné ironie a satiry. Jinak drží se docela postupu traktatu Pálčova s spojuje se celkem kratší formulací; podrobnosti odkázal do odpovědi osmi mistrům.

*

Ježto mistr Štěpán Páleč, doktor bohosloví, druhdy můj přítel a druh přední, nyní však nejúlisnější protivník, pokládaje mne s mými přívrženci z velkého, jak myslím pohrdání a pyšné mysli jako za odpadky, složil posměšnou přezdívku, nazývaje nás ve svých odpovědech posměšně nebo jidášsky *„quidamisté“*, neboť pod prvým ‚item‘ klade: *„Nechť quidamisté vyjdou z království Českého a táží se po kněžstvu zkázonosném, a beze vší pochyby označí je jich vlastními jmény.“*

Zde tvrdí tento lhář oné přezdívky ‚quidamista‘, že my jsme kněžstvo zkázonosné. Neboť řka: ‚A beze vší pochyby označí je jich vlastními jmény,‘ vylučuje veškerou pochybnost i vzhledem k lidem, kterých nezná.

Snad se pamatuje tento lhář na mši, kterou rouhavě složili Němci a v níž po způsobu knihy narození nejprvé klade se Stanislav, který zplodil Petra ze Znojma a Petr ze Znojma zplodil Pálče a Páleč zplodil Husa. Hle, lhář quidamista připojuje se k šlépěji oné rouhavé lži a praví: ‚Nechť vyjdou z království Českého a beze vší pochyby označí je jich vlastními jmény.‘ Neboť Stanislava na prvém místě, Petra ze Znojma na druhém, Pálče na třetím a Husa na čtvrtém. Ale lhář praví, že již tito tři: Stanislav, Petr a Páleč ustoupili zpět a následovně mají býti vymazáni z onoho rouhavého spisu. Budiž, ať jsou vymazáni, ale nechť jdou všudy, kam sáhá jejich pověst a vyznají, že ustoupili zpět, poněvadž to, co chválili tupí, a čeho hájili, na to útočí.

Dále v tomtéž odstavci klade tento lhář quidamista, že zde není místa, aby takoví byli ukazováni, podkládaje jako příčinu to, že by hrozilo nebezpečí majetku i těl. V tomto výroku mnohonásobně hřeší. Předně popírajíc, že království České jest místo, kde lidé smějí nejen býti potrestáni, ale že ani ukázáni býti nesmějí. Neboť mají-li v království Českém býti potrestáni, nebo ukázáni lidé zkázonosní, pak jest zde místo, aby takoví byli ukázáni. Po druhé hřeší lhář v tom, že dříve přečasto žádal, aby někdo ukázal jednoho člověka zkázonosného. A proto učinil útok na M. Rudolfa Majstermona, že tento na shromáždění universitním řekl, že někteří Čechové měli by býti poznamenáni znamením kříže a že traktát mistra Stanislava jest kacířský. Proč tedy nyní ustupuje zpět, praví, že není zde místo, aby takoví byli ukazováni, on, který dříve úsilovně a zuřivě žádal, aby zde někdo ukázal jednoho člověka, jehož by poznamenal. Po třetí hřeší v tom, že jest nepamětliv, že Stanislav byl zde ukázán a donucen napsati věc odporující svému spisu. Po čtvrté obviňuje sebe sama a všecky své soudruhy ze strachu před světem a lidmi, uváděje jako příčinu, že by hrozilo nebezpečí majetku i těl. Neboť když klade, že zde není místo, aby byli ukázáni, pro nebezpečí majetku, tu dotýká se strachu před světem, jímž on se svými soudruhy boje se ztráty světských statků, neodvažuje se ukázati zkázonosné lidi protivící se zákonu Páně. A když praví ‚pro nebezpečí těl,‘ dotýká se strachu, jímž se se svými soudruhy bojí ztráty statku přirozeného, ale strach ten jest

zapovězen v 10. kap. evangelia sv. Matouše: „A nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo.“ Neboť když píše, že jest vyznavačem svatého bohosloví, proč neodvažuje se vyznati pravdu, neboť biret přijal pod přísahou k tomu, aby pravdy stále až do smrti hájil. Na radnici, za přítomnosti ozbrojenců, měl odvahu prohlásiti výrok; „kdo by neuposlechl dekretu papežova, smtí umřiž.“ Ale nyní když se náhoda změnila v opak, praví, že není zde místo, aby takoví byli ukázáni, ač dříve ve spise ukazoval mne, klada proti mne články. A neodvažuje-li se mezi křesťany, (ač má přívrženci jaksi všecky preláty v království Českém, i německém), ukázati protivníky zákona Kristova, jak by se odvážil, přijda mezi pohany, bojovati proti jejich bludům a kacířstvím? Neboť tam hrozilo by nebezpečí majetku i těl jemu i jeho soudruhům.

A když dodává tamtéž: „*Jinde, kde není strachu, jsou jmenováni a dáni do klatby*“ — pravda jest, jak jsem svrchu podotkl, že jsou jmenováni Stanislav, Petr, Páleč a Hus. A Hus se raduje, že jest jmenován a do klatby dáván, doufaje, že ona klatba jest trpným jeho požehnáním, neboť nejvyšší biskup praví: „Blahoslavení budete, když vám zlořečiti budou a protivenství činiti a mluviti všecko zlé o vás lhouce, pro mne; radujte se a veselte se; nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.“ A když tamtéž lhář dodává: „*Proč nejdou ke dvoru římskému?*“ — může se prostě nejprvé odpověděti, že toho, kdo střílí, jeho vlastní střela zasahuje: neboť na cestě, jež vede ke dvoru, hrozí nebezpečí majetku i těl, a zvláště na dvoře římském, neboť otec onoho dvora oloupil samého lháře s jeho soudruhem Stanislavem o majetek — hle, nebezpečí majetku — a uvrhl do žaláře a tam dlouho je držel — hle nebezpečí těl. Podobným také způsobem se ukáže lháři, že naše strana mimo ně dva byla na dvoře římském po několik roků, sama i skrze prokuratory a obhájce,žádajíc spravedlnost a nabízejíc se i pod trestem ohně, že žádný nebude moci dokázati kacířství o někom z našich. Ale

„dvůr římský nechce vzít bez vlny ovci ti lehce;“

dvůr ten poslouchal, chtěl peníze a proto se Hus konečně od něho odvolal k nejspravedlivějšímu soudci a biskupovi.

Dále klade lhář quidamista pod druhým ‚item‘, *že naše strana tvrdí, jest-li papež, biskup nebo prelát v smrtelném hříchu, že pak není papežem, biskupem nebo prelátem;* a dodává: „*Hle, hrubí quidamisté, neboť to jest blud nanejvýš nesmyslný.*“ Zde odkazuji lháře toho k determinaci tohoto článku, kterouž jsem položil na veřejných přednáškách; odkazuji ho také ke svatým Augustinovi. Jeronýmovi, Zlatoústému, Řehořovi a Bernardovi, kteří praví více, totiž že člověk, který jest ve smrtelném hříchu není pak pravý křesťan. Naučiž se tento hrubý lhář, že takoví jsou pro ten čas ne v pravdě dle přítomné spravedlivosti, ale dvojsmyslně papeži, biskupy nebo preláty. Ale dle evangelia pravdy (10. kap. Janova) jsou vskutku zlodějové a lotři, a dle 7. kap. evangelia Matoušova jsou falešní proroci v kůži ovčí,

vnitř však vlci hltaví. O nich také praví Pán v 8. kap. proroka Ozeáše: „Oniť ustanovují krále, ale beze mne; knížata vyzdvihují, k nimž já se neznám.“ A máme-li toto, pak celé jeho navršení důkazu na nás útočící jest pro nás. Neboť připouštíme, že zlý papež, biskup, prelát nebo kněz, jest nehodný sluha svátostí, skrze kterého Bůh křtí a posvěcuje nebo jinak pracuje k dokonalosti své církve. Tak zajisté skrze jáhna, který jest jeho služebník, zřizuje mnoho svatých, spravedlivých a dobrých věcí, v tom jsa velmi mocný, slavný a chvályhodný, že skrze tak nízkého, nečistého a zlého služebníka tak mocně, dobře, velmi slavně a chvályhodně to koná. Avšak onen zlý služebník a zákazonosný nekřtí, nepřepodstatňuje, neposvěcuje hodně, ale nehodně k svému zatracení zastává službu Ježíše Krista. A tak strana naše připouští s písmem, že Jidáš, Kaifáš, Annáš a ostatní takoví byli biskupy dvojsmyslně, ale v pravdě byli zlodějové a lotři. K tomu praví ten, jenž nemůže lháti v 10. kap. evangelia Janova: „Všichni, kolikž jich koli přede mnou přišlo, zloději jsou a lotři.“ A o Jidáši, dvojsmyslně biskupu, připouštíme zvláště že byl ďábel, neboť Pán pravil v 6. kap. evangelia Janova: „... a jeden z vás ďábel jest;“ a že byl zloděje, stojí ve 12. kap. evangelia Janova, a že syn zatracení, stojí v 11. kap. téhož evangelia.

Aby přisleplé oko lhářovo bylo uzavřeno, hle, praví proti němu, ale pro nás, svatý Ambrož, jak stojí ve XXVII. kvest. poslední: „Bratří, vystříhejte se lži, neboť všichni, kdo ji milují, synové ďáblovi jsou. Jeť lež nejen ve lživých slovech, ale i v podobných skutcích. Lež zajisté jest praviti se křesťanem a nekonati skutků křesťana. Lež zajisté jest vyznávati se biskupem, knězem nebo duchovním a jednati protivně tomuto stavu.“ Tolik Ambrož, vrhaje v ústa lhářova lež. Rci mu i svatý Řehoř v 1. kvest. -: „Kdo svaté stavy prodávají nebo kupují, nemohou býti kněžími.“ Rci mu Jeroným (II., kvest. 7.): „Ne všichni biskupové jsou biskupy. Všimni si Petra, uvaž Jidáše, přijmi Štěpána, zavrhni Mikuláše: Nečiniť církevní hodnost křesťana.“ Hle, tento svatý jest větší lhář, popírá, že Jidáš jest biskupem a Mikuláš jáhnem. Rci mu velký vyznavač písma, svatý Augustin (II., kvest. 1.): „Kdo by neměl do sebe ani královského rozumu, ani neodvrhl svých provinění, ani nenapravoval hříchy synů svých, ten má býti spíše nazván nestydatým psem, než biskupem. Rci mu Zlatoústý z 25. kázání, což se klade i v dist. 9. pod rubritou: „Není v pravdě knězem, kdo se zove knězem; mnoho kněží a málo kněží.“ Rci mu svatý Remigius z kázání svého na evangelium ‚I všel do Jerusalema Ježíš‘: „Kdo jsou ti, již prodávají holuby, leč ti, kdo za odměnu udělují Ducha svatého vkládáním rukou. Ale Pán převracel stolice prodávajících holuby, jelikož ruší cenu takových kněží. Neboť který by koli biskup prodal milost Ducha svatého, byť i před zraky lidí zdál se zářiti biskupským oděvem, před očima božíma již jest kněžství zbaven.“ To praví lháři Remigius. Rci mu i Gratián v 2. kvest. 7.: „Všichni preláti nejsou preláty jmíni, neboť jméno nečiní biskupa, ale život.“ Rci mu i nejvyšší biskup Kristus (5. kap. Matoušova): „Vy jste sůl země;

jestli že sůl zmařena bude, čím bude osolena? K ničemuž se nehodí více ...“ A ve 14. kap. Lukášově: „... ani do hnoje se nehodí.“

Nechť tedy lhář quidamista dotýká se zlých představených jak chce, těchto výroků na věky nezlomí. Neboť ani pro jeho tvrzení zlodějové a lotři nejsou pastýři, ani pro jeho popírání Kristus neustane svědčiti, že ‚všichni kolikkoliv jich přišlo, zlodějové jsou a lotři.‘ A z těchže slov Kristových jde, že takoví nejsou jeho pravými a zjevnými náměstky, ale jsou náměstkové a učedníci Antikristovi. A tak jeho povídání o zřejmých a pravých náměstcích pod jeho druhým ‚item‘, jest lživé. A jelikož tam mluví o papeži a o církvi, odkazuji ho k traktátu ‚O církvi‘, neboť tam nalezne, co jsem napsal o církvi a o papeži.

Ale lhář praví dále, že *Kristus dokud putoval zde po světě tělesně jsa přítomen, byl papežem.*

Zde lhář lže, jelikož toto jméno papež, není takto výraz písma svatého, ale jest zavedeno od pohanů. Chce-li však rozuměti papežem člověka nad všecky jiné lidi podivuhodného, pak připouštím mu, že Kristus, podivuhodný Bůh, nejvyšší biskup a biskup duší, jest papežem, a že žádný jiný takto papežem není.

Dále pak povídá lhář tamtéž také, že *Kristus odcházeje z tohoto světa, aby tělo jeho bojující církve nebylo na zemi bez hlavy, dal Petra a jeho nástupce církvi bojující za tělesnou hlavu, již má církev míti až do skonání světa, řka jemu: „Ty jsi Petr; a na tét skále vzdělám církev svou,“* a opět pravě: *„Pasiž ovce mé.“*

V těchto slovech předstírá lhář předně, že Kristus po svém nanebevstoupení není onou hlavou bojující církve, kterou byl před nanebevstoupením. Neboť když praví ‚Kristus odcházeje z tohoto světa, aby tělo jeho nebylo bez hlavy,‘ tu předstírá, že Kristus odcházeje tělesně z toho světa přestal býti tělesnou hlavou bojující církve. A tak předstírá, že Kristus byl jinak hlavou církve bojující přebývaje na zemi, než jí jest sedě na pravici Boha Otce. Neboť prvé byl tělesnou hlavou, nyní však již není tělesnou hlavou. Ale proti této lži bojuje dekrét Apoštolův v 1. kap. listu k Efezským, kde praví, že Bůh našeho Pána Ježíše Krista, Otec slávy, působil v Kristu, vzkřísiv jej z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích, nade všecko knížatstvo i mocnost i sílu i panstvo i všeliké jméno, kteréž se jmenuje, netoliko v věku tomto, ale i v budoucím; a všecky věci poddal pod nohy jeho a jej ustanovil hlavou nade vší církví, kteráž jest tělo jeho.

Hle, zde zřejmě jest kažena lež předstírající, že Kristus není hlavou církve bojující, kterou byl dříve, ať už řekne lhář hlavou tělesnou nebo hlavou duchovní. Neboť když Apoštol praví, že Otec slávy ustanovil Krista hlavou nade vší církví, kteráž jest tělo jeho, uzavírá v tom i církev bojující, neboť i ona jest tělo Kristovo, jak klade i sám lhář; a nemůže uniknouti ani proto, že Kristus odešel z tohoto světa. Neboť Apoštol praví, že Bůh Otec posadil Krista na pravici své nade všecko knížatstvo a nad všeliké jméno, kteréž se jmenuje, netoliko v věku tomto, ale i v budoucím.

Nechť se tedy lhář učí učiti a praviti, že Kristus sedě na pravici Otcově jest hlavou církve bojující, poněvadž jest osoba z pokolení lidského nejdůstojnější, řídě onu církev bezvadně a sdíléje té církvi pohyb a smysl duchovní, aby v něm se pohybovala a žila a v něm byla. Neboť praví Apočtol v 1. kap. listu ke Kolossenským: „. . . všecko skrze něho stvořeno jest. A on jest přede vším a všecko jím stojí. A onť jest hlava těla církve, kterýž jest počátek a prvorozený z mrtvých, aby tak on ve všem prvotnost držel. Poněvadž se zalíbilo Otci, aby v něm všecka plnost přebývala; a skrze něho, aby smířil s sebou všecko, v pokoj uvodě skrze krev kříže jeho, skrze něj, pravím, buďto ty věci, kteréž jsou na zemi, buďto ty, kteréž jsou na nebi.“

Lhář quidamista tedy položil jinou hlavu církve bojující než Krista, ve kteréž hlavě jsou skryty všecky poklady moudrosti a vědění božího a která sdílí pohyb a smysl duchovní té církvi; a řekneme, že položil Antikrista. Požehnán budiž tedy Bůh, Otec Pána našeho Ježíše Krista, který ustanovil ho hlavou nad bojující církví, aby jí nejlépe vládl a bezvadně ji řídil, aniž by mu v tom bránila vzdálenost místa, a aby jí sdílel jako hlava svému tělu, pohyb, smysl a život milosti, i když v jistém čase není papeže aneb žena sedí na stolci papežském jako biskup.

Nechť se tedy učí lhář, že nanebevstoupení Kristovo nepřipravilo bojující církev o hlavu Krista, ale že oním nanebevstoupením církev bojující byla podivuhodně povýšena nade všecky anděly, nade všecko knížatstvo i sílu i panstvo. Nechť se lhář učí dále, že milost předzřízení jest pouto, jímž spojuje se tělo církve a každý její úd s hlavou Kristem nerozlučitelně, neboť Apoštol praví v 8. kap. listu k Římanům: „A protož kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Zarmoucení-li? Aneb úzkost? Neb protivenství?“ A níže: „. . . ani kterékoli jiné stvoření nebude moci nás odloučiti od lásky boží, kteráž jest v Kristu Ježíši, Pánu našem.“ Tu není pochyby, že Apoštol, úd církve, mluví za všecky údy té církve, kteréž jsou láskou boží, jež jest milost předzřízení, svázány s hlavou Kristem. Ba táž hlava praví v 10. kap. evangelia Janova: „Ovceť mé hlas můj slyší a já je znám a následujíť mne, a jáť život věčný dávám jim a nezahynouť na věky; aniž jich kdo vytrhne z ruky mé.“ Poznejž tedy lháři, že spojení těla církve a hlavy Krista není tělesné, ale duchovní: milost předzřízení a konečně milost přítomné spravedlivosti, jíž Kristus ten v té církvi a v údech jejích přebývá řídě ji s jejími údy k dosažení života slávy.

A chtěl bych, aby lhář quidamista řekl, kdo jest hlavou církve trpící. Přestal-li totiž Kristus svým nanebevstoupením býti hlavou církve bojující, jest vidno se stejnou anebo větší patrností, že přestal býti hlavou církve trpící; já však vím, že nebude moci označiti jinou hlavu (církve trpící), než Pána Ježíše Krista. Ježto však lhář ten praví dále, že Kristus dal Petra a jeho nástupce své církvi bojující za tělesnou hlavu, již má církev ta míti až do skonání světa, rád bych od něho slyšel, jak byl Petr tělesnou hlavou církve, když nebyl žádným

tělesným poutem s církví tou svázán. Neboť moc Kristova, kterou Petr řídil církev, nebyla tělesná, ale duchovní. A podobně ani milost předzřízení nebo milost působící, dle přítomné spravedlivosti, kterou Petr, jakožto úd církve, byl spojen s tou církví, nebyla tělesná. Jak tedy Petr nebo jiný jeho náměstek byl tělesnou hlavou bojující církve? Nutno jest, aby lhář vylhal nějaký způsob, kterého, jak myslím, nedokáže.

Avšak jeho důsledek jest i u laiků slaboučký, totiž tento: „Kristus řekl Petrovi: ‚Ty jsi Petr; a na této skále vzdělám církev svou‘ — jest tedy Petr tělesnou hlavou církve bojující.“ Avšak jak se rozumí slovům evangelia Kristova: ‚Ty jsi Petr; a na této skále vzdělám církev svou,‘ vyložil jsem v traktátě ‚O církvi‘, uváděje výroky svatých a zejména svatého Augustina, předního doktora církve, který o oněch slovech Páně praví ve 13. kázání: „Pán náš, Ježíš Kristus řekl svatému Petrovi: ‚Ty jsi Petr; a na této skále vzdělám církev svou.‘ Na této skále, kterou jsi vyznal, na této skále, kterou jsi poznal, řka: ‚Ty jsi Kristus, ten Syn Boha živého,‘ vzdělám církev svou, na sobě vzdělám tebe, ne sebe na tobě. Neboť lidé, chtíce býti vzděláni na lidech, říkali: ‚Já jsem Pavlův, já Apollův, já pak Petrův‘. A jiní, nechtíce býti vzděláni na Petrovi, ale na skále, říkali: ‚Já pak jsem Kristův‘.“ Tolik Augustin, uče lepšímu smyslu výroku evangelia, než lhář dle svého výroku předstíral, neboť myslím že chtěl, aby se slovům ‚a na této skále‘ rozumělo: ‚na Petrovi‘. A proto položil, že Petr byl tělesnou hlavou církve.

A neplatí ani jeho druhý důkaz, kde dí: ‚Kristus dal Petra a jeho nástupce církvi bojující za tělesnou hlavu, již má církev ta míti, poněvadž řekl: ‚Pasiž ovce mé.‘ Neboť nenásleduje: Kristus řekl Petrovi: ‚Pasiž ovce mé,‘ tedy Petr jest tělesnou hlavou církve; ale následuje: Vševědoucí Kristus otázav se Petra po třikráte, miluje-li ho, když on odpověděl, že ano, praví Petrovi: ‚Pasiž ovce mé,‘ tedy Kristus ustanovil Petra pastýřem ovcí, aby pásl ovce příkladem života a slovem učení. A milovaný Kristův apoštol tak činil a učil slovem, neboť praví v 5. kap. 1. svého listu: „Starších, kteříž mezi vámi jsou, prosím já spolustarší a svědek Kristových utrpení. Paste stádo boží, kteréž při vás jest.“ Hle, pokorně prosí, nazývaje se spolustarším a ne tělesnou hlavou církve. Svatému Petru tedy stačilo, že byl služebníkem Ježíše Krista a apoštolem, jak sám, počínaje druhý list svůj, takto začíná: „Šimon Petr, služebník a apoštol Ježíše Krista.“ Odtud jako nenásleduje: Kristus řekl Petrovi: ‚Pasiž ovce mé,‘ tedy ovce Kristovy jsou ovce Petrovy, tak nenásleduje: Kristus řekl Petrovi: ‚Pasiž ovce mé,‘ tedy Petr jest tělesnou hlavou církve. Neboť tu bylo by nutno, aby každý úd bojující církve byl tělesným údem Petrovým, což jest falešné, třeba že Kristovi věrní jsou dle Apoštola ve 12. kap. listu k Římanům: ‚mnozí jedno tělo v Kristu a obzvláště jedni druhých údové,‘ totiž dle služby dané milosti, jak vykládá Apoštol.

Připouští se tedy, že svatý Petr byl pastýř ovcí, ustanovený od Krista, který pásl ovce Kristovy, ne své, jak praví svatý Augustin

ve výkladu na Jana. Proto on sám také praví výše: ‚Paste stádo boží, kteréž při vás jest.' Hle, praví ‚stádo boží.' A v 2. kap. 1. listu praví: „Nebo jste byli jako ovce bloudící, ale nyní obráceni jste ku pastýři a biskupu duší svých." Hle, té pokory! Nenazývá ani pastýřem ovcí sebe, ale Pána Ježíše Krista. Petr tedy držel Kristovo místo v napodobení a pasení ovcí, a dle toho byl představený jiným a v některých nadprávích předčil ostatní apoštoly, jako naopak Jan Evangelista a apoštol Pavel předčili v některých jeho, a to zvláště ve výši božského poznání jaksi vynikali. Neboť o Janovi pěje církev:

„Co pták vzlétá nad oblaky,
prorok aniž věštec jaký
nad něj nepovznes' se výš."

A o Pavlovi praví sám Petr v poslední kapitole 2. listu: „Jakž i milý bratr náš Pavel, podle sobě dané moudrosti, psal vám; jako i ve všech epištolách svých, mluvě v nich o těch věcech; mezi nimiž některé jsou nesnadné k vyrozumění." Byl tedy Petr vůdcem křesťanského vojska, které vedl k vlasti příkladem života a slovem učení. A bude-li tak činiti papež, bude náměstek Petrův; bude-li však činiti opak, kdož by pochyboval, že bude služebník a učedník Antikristův.

A když pak lhář neopatrně dodává tamtéž, pravě: *„A papeži, byl-li by zlý nebo předzvěděný, nepřekáží to, aby proto nebyl hlavou církve."*

Neboť jest-li papež zlý, a zvláště jest-li předzvěděný, pak jsa jako apoštol Jidáš ďábel, zloděj a syn zatracení, jak jest hlavou svaté bojující církve, a to, jak praví lhář, hlavou tělesnou, když není ani údem svaté církve bojující? Neboť kdyby byl údem církve, pak byl by údem Kristovým, a kdyby byl údem Kristovým, lnul by ke Kristu milostí předzřízení a přítomné spravedlivosti, a byl by jeden duch s Bohem, jak dovozuje Apoštol v 6. kap. 1. listu ke Korintským, pravě: „Nevíte-liž, že těla vaše jsou údové Kristovi? Což tedy, vezma údy Kristovy, učiním je údy nevěstky? Odstup to. Zdaliž nevíte, že, kdož se připojuje k nevěstce, jedno tělo jest s ní; nebo dí písmo: Budou dva jedno tělo. Ten pak, kdož se připojuje Pánu, jeden duch jest s ním."

Může-li lhář vyvrátiti tento příklad Apoštolův, pak zlý a předzvěděný papež jest úd Kristův a hlava i pata bojující církve. Ale poněvadž evangelium jest pravdivé, neboť kdo lne k nevěstce, stává se s ní jedno tělo, a papež, jest-li předzvěděný a zlý, lne poutem předzvědění a lítostné nespravedlivosti k veliké nevěstce, o níž mluví se v celé 18. kap. ‚Zjevení sv. Jana', a uzavírá se v 19. kap. takto: „. . . . sláva a čest i moc Pánu Bohu našemu. Neboť jsou praví a spravedliví soudové jeho, kteréž odsoudil nevěstku tu velikou, kteráž byla porušila zemi smilstvem svým . . ." Nevěstka ta veliká jest počet neb množství těch, kdo mají býti zatraceni. Ale naproti tomu panna bez poskvrny a vrásky jest množství svatých, jichž hlavou vedle Pána Ježíše Krista není žádný člověk.

Předzvědění a zloba tedy papeži, předpokládáme-li, jak kladl lhář, že by byl zlý a předzvěděný, překáží, aby nebyl tělesnou hlavou církve. Ba i aby nebyl pravým údem církve, která jest pravá choť a tělo Pána Ježíše Krista. Ba překáží mu i, aby nebyl pravým pastýřem; neboť jest-li zlý, pak jest nájemník, o němž praví Spasitel v 10. kap. evangelia Janova: „Ale nájemník, a ten, kterýž není pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, i opouští ovce i utíká; a tak činí konečně každý zlý představený předzvěděný. Takový tedy papež nebo představený zlý a předzvěděný jest dvojsmyslně pastýř, ale v pravdě zloděj a lotr.

A když dodává lhář, *že býti papežem jest věcí úřadu, ne zásluhy, a že svatost, která se mu připisuje, vztahuje se ne k osobě, ale k úřadu,* tu, připustíme-li v jednom smyslu, že býti papežem jest věcí úřadu, ne zásluhy, znamenám, že lhář uzavírá ve svých slovech odpor. Neboť praví: ‚Svatost, která se jemu připisuje, vztahuje se ne k osobě, ale k úřadu.' Táži se lháře za koho klade tam ono zájmeno ‚jemu'; a nebude moci zamítnouti gramatické pravidlo, že ono zájmeno ‚jemu' klade ve svém výroku za osobu, nebo označuje jím osobu papežovu. A poněvadž dodává: ‚vztahuje se ne k osobě, ale k úřadu', tu v tomto výroku popírá se to, co předchází, tím, co následuje. Ale že praví: ‚svatost vztahuje se k úřadu', poněvadž se praví o každém papeži, že jest nejsvětější otec, byť i byl předzvěděný a člověk nejhorší: viz sám lhář, jest-li úřad nejsvětější otec a byl-li Jidáš tehdy nejsvětější biskup, když Kristus o něm řekl, že jest ďábel.

Lhář měl by se naučiti, že jest-li někdo nejsvětějším otcem, pak nejsvětější otcovství zachovává, a jest-li otcem nejhorším, pak zachovává otcovství nejhůře. Podobně jest-li nejsvětějším biskupem, pak jest biskupem nejlepším. A praví-li lhář, že býti papežem, jest jméno úřadu, pak následuje, že onen papež, člověk zlý a předzvěděný, jest dle úřadu svého nejsvětější. A následovně dle onoho úřadu jest nejlepší. A ježto nikdo nemůže býti dle úřadu nejlepší, leč by onen úřad nejlépe zastával, následuje z toho, že zlý a předzvěstný papež zastává úřad nejlépe; nemůže ho však nejlépe zastávati, leč by byl mravně dobrý, neboť praví Spasitel ve 12. kap. evangelia Matoušova: „Kterakž byste mohli dobré věci mluviti, jsouce zlí?" I následuje, že papež zlý a předzvěděný jest v témž zvláštním čase nebo okamžiku mravně dobrý, což uzavírá odpor. I jest ku podivu, proč nejsou všichni biskupové nazýváni nejsvětějšími otci, jelikož mají úřad druhem týž, jako papež, jako všichni apoštolové měli týž úřad, co Petr. Snad pochlebnictví pro rozdílení obročí přidělilo onomu papeži svatost v nejvyšším stupni. A nazývá-li se papež z důvodu úřadu nejsvětějším, proč by i římský král nenazýval se nejsvětějším z důvodu svatého úřadu? Neboť král dle Augustina zastupuje božství Kristovo, kněz však Kristovo člověčenství, jako papež. Proč by také soudcové, právníci ba i kati a bičíci nezvali se svatými, ježto mají úřad k plodnému a záslužnému sloužení církvi Kristově? Ba, tak by i ďábel měl býti zván svatým, neboť jest sluha boží a služebník ustanovený od Boha

k tomu, aby mučil zatracence, jak jde ze slov Kristových v 7., 18. a 22. kap. evangelia Matoušova.

Dále dovozuje lhář tamtéž následovně: *„Saul vzhledem k moci královské nazýván jest hlavou, a tím spíše papež. Důsledek,“ vece, „jest znám a návěst jde z 15. kap. 1. ‚Knihy královské‘: Zdali jsi nebyl maličký sám u sebe? A přece učiněn jsi hlavou pokolení Izraelských.“*

Ó lháři, kéž bys také takto dovozoval: Poněvadž Saul, neposlechl Pána, zavrhl ho tento, aby nebyl králem — tedy tím spíše zavrhl-li papež řeč Hospodinovu, zavrhl ho tento, aby nebyl papežem. Důsledek jde z lepšího, než z tvé podobnosti a návěst hořejší jest patrna tamtéž v 15. kap. 1. ‚Knihy královské‘, kde praví prorok Samuel ke králi Saulovi, jenž ve válce pro křik lidu nezabil krále amalechitského. Agaga dle přikázání Hospodinova: „Poněvadž jsi pak,“ vece prorok, „zavrhl řeč Hospodinovu, i on také zavrhl tě, abys nebyl králem.“ Jestliže tedy papež vícekráte zavrhl řeč Hospodinovu, proč by ho nezavrhl Hospodin, aby nebyl papežem?

Když pak lhář přijímá, že Saul dle královské moci byl hlavou, měl by udati příčinu, proč Saul byl učiněn hlavou, t. j. nejvyšším vůdcem, totiž králem přednějším nad lidem Izraelským; a ukazuje příčinu v 9. kap. 1. ‚Knihy královské‘: „I byl muž ... jménem Cis ... A ten měl syna jménem Saule, výborného a dobrého; a nebylo muže z synů izraelských lepšího nad něho; od ramene svého vzhůru převyšoval veškeren lid.“ Hle, příčina, pro niž vyvolil Pán toho Saula za krále, knížete a vůdce lidu. Proto také v téže kap. 1. ‚Knihy královské‘ pravil Hospodin Samuelovi: „Právě v tuto chvíli zítra pošlu k tobě muže z země Benjamin, kteréhož pomažeš, aby byl vůdce lidu mého Izraelského, a vysvobodíť lid můj z ruky Filištýnských.“ A v 10. kap. téže knihy stojí, že když Saul postavil se uprostřed lidu, řekl Samuel všemu lidu: „Vidíte-li, koho vyvolil Hospodin, žeť mu není podobného ve všem lidu?“ To bylo řečeno vzhledem k postavě, kterou rameny nade všecky vynikal. Ale prvé bylo to řečeno o mravní velikosti, že byl výborný a dobrý a nebylo muže z synů izraelských lepšího nad něho. Jest-li tedy papež výborný a dobrý, nad nějž není muže lepšího v lidu křesťanském, pak on jest v lidu tom nejsvětější a pastýř dobrý, a hlava tak velikého množství, jak veliké řídí příkladem života a slovem učení. Ale návěsti lhář nedokáže o každém papeži až do dne soudu a vůbec nedokáže důsledku, který sestrojil, leč by připustil také tento: Poněvadž Saul zavrhl řeč Hospodinovu, i jeho také zavrhl Hospodin, aby nebyl králem, tedy poněvadž papež zavrhl řeč Hospodinovu, i jeho zavrhl Hospodin, aby nebyl papežem. Návěst pak tohoto důsledku jest patrna na mnoha papežích, kteří nenásledovali života Kristova a jeho náměstka Petra v pokoře, chudobě, čistotě, trpělivosti a namáhavém pasení ovcí, ale větší neposlušností než Saul přestoupili přikázání Páně.

Dále lhář dodává chlubně, jako by byl všecko dokázal, řka: *„Hle,*

jak zřejmé jest písmo a přesvědčení, že papež jest hlavou římské církve, sbor kardinálů pak tělem jejím."

Jistě není položena ani jediná jiskřička písma svatého v celé té jeho omáčce, že papež jest hlava církve římské, kterou on nazývá bojující církví Kristových věrných. A přál bych si od něho poznati, jak dokáže důsledek: Apoštol Petr byl od Krista ustanoven biskupem a pastýřem ovcí, tedy i Jan XXIII. jím jest. Neboť důsledek utrpí překroucení na papeži Janu-Anežce, kterou lidská volba učinila papežem a nejsvětějším otcem, jakkoliv byla ženského rodu. Zde jest dokázáno, že církev klame a jest klamána. Co se však stalo v církvi s ostatními papeži, v té věci odkazuji to k traktátu ‚O církvi', kde nalezne skutky papežů, které lidská volba, nebo lakomství a násilí postavilo po obdržení důchodu od císaře v čelo jako pastýře.

Dále pak dodává lhář, pravě: „*A onen výsměšek, že žije-li papež Kristu protivně, v pýše, lakomství, násilnictví nebo rozkoši, pak vchází jinudy, ne skrze Ježíše Krista, nehodí se.*"

Ó lháři, poslyš, neboť následuje: Žije-li papež Kristu protivně, pak jest Antikrist, ježto žije Kristu protivně. A jest-li Antikrist, pak jest zloděj a lotr, a následovně vchází jinudy, jak jde z 10 kap. Janovy. Neboť kdokoli jest zloděj a lotr, ten vchází jinudy do ovčince ovcí a naopak. Není to tedy výsměšek, ale jest to dobrý důkaz, totiž ten: Žije-li papež Kristu protivně, v pýše, lakomství, násilnictví a rozkoši, pak vchází jinudy, ne skrze Krista.

Ale když praví lhář: „*Dejme tomu, že by vešel byv povolán řádnou a zákonitou volbou a potom by žil Kristu odporně, v uvedených neřestech:proto přece nevešel jinudy.*"

Ó lháři, nevíš-li, že každý pyšný vstupuje jinudy, dle slov prorokových: „Pýcha těch, kteří tě nenávidí, vstupuje ustavičně?" A jest patrno, že pýcha nevchází pokornými dveřmi Ježíšem Kristem. Žije-li tedy papež Kristu protivně v pýše, jakž nevchází jinudy do ovčince ovcí, než pokornými dveřmi Pána Ježíše Krista? A předpokládáme-li, jak pravíš, že by vešel řádnou a zákonitou volbou, kterouž já nazývám především vyvolení od Boha ‚učiněné' ne dle ustanovení lidského, ale volně: i pak jestě bylo by možno, že by vcházel jinudy. Neboť Jidáš Iškariotský byl řádně a zákonitě vyvolen od Boha Krista Ježíše k biskupství — jak praví Kristus v 6. kap. evangelia Janova: „Však jsem já vás dvanácte vyvolil a jeden z vás ďábel jest" — a přece vešel jinudy v ovčinec ovcí, neboť byl ďábel, zloděj a syn zatracení. Zdaž nevešel jinudy, když o něm pravil Pán při své poslední večeři před smrtí dle 13. kap. evangelia Janova: „Ten, kdož jídá chléb se mnou, pozdvihl proti mně paty své?"

Klameš se tedy, lháři, v tom, myslíš-li, že pouze ten by vcházel jinudy, kdo by obdržel hodnost násilím nebo nebyv povolán dle řádné a zákonité volby. Kéž bys věděl, doktore, že svatý papež Bernard mluví v 2. knize ‚K papeži Eugeniovi' takto: „Užívání těchto (totiž statků světských) budiž dobré, zneužívání jich zlé, péče o ně horší a zisk ohavnější, abys si tyto věci přivlastňoval jakým-

koli jiným důvodem, ale ne apoštolským právem; neboť onen nemohl ti dáti, co neměl, co měl, to ti dal, péči o církve, jak jsem řekl, nikdy však panování nad nimi.“ Slyš jeho, „ne panující v kněžstvu, ale způsobou stáda učiněného.“ A abys se nedomníval, že jest to řečeno z pouhé pokory a ne také dle pravdy — jest dále hlas Páně v evangeliu: „Králové národů panují nad nimi, a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou.“ I praví: „Jest patrno, že apoštolům zapovídá se panování, a proto i ty opovaž se uchvacovati sobě buď jako vládce apoštolství, nebo jako papež panování; obojí patrně se ti zakazuje. Budeš-li chtíti oboje míti, oboje ztratíš. Jinak nepočítej se za vyňatého z počtu těch, kteří „kralovali, ale ne ze mne; knížata jsou byla a neznal jsem jich.“ Tolik Bernard, dokazuje papeži Eugeniovi již vyvolenému a to, jak předpokládám, řádnou a zákonitou volbou, že kdyby chtěl panovati, jako panují králové, pak by si uchvacoval panství a apoštolství, a byl by jistě z počtu těch, jimž praví Pán: Oni kralovali, ale ne ze mne; a tak vcházel by jinudy a stal by se zlodějem a lotrem po řádné a zákonité, jak přepokládám, volbě; a z kterého důvodu byl by zloděj a lotr pro onen hřích, z téhož důvodu byl by jím i pro jakýkoli jiný větší hřích, jako pro svatokupectví nebo ďábelskou pýchu. A proto pro množství takových zlodějů a lotrů praví Pravda v 10. kap. evangelia Janova: „Všichni, kolikž jich koli přede mnou přišlo, zloději jsou a lotři,“ byť by i nás byli tajní, jako na př. pokrytec, o němž praví Job v 34. kap., že Bůh „činí, aby kraloval člověku pokrytec pro hříchy lidu.“

I jest patrno, že následuje: „Žije-li papež nebo jiný představený Kristu protivně, v pýše, lakomství, násilnictví vlastním a v rozkoši, pak vchází jinudy, než skrze Krista. A chce-li to doktor aneb lhář vyznati, připustí o papeži Janu-Anežce, že jakkoli byla zvolena řádnou a zákonitou volbou, přece vešla jinudy; a nebude moci nalhati, že by nebyla volba učiněná dle lidského ustanovení řádná a zákonitá, leda proto, že osoba, která bylo zvolena, byla nevhodná; a tentýž důvod označím o každém, kdo nebyv vyvolen od Boha vchází pro zisk nebo pýchu nebo pro tělesnou rozkoš. Neboť žádný takový není povolán od Boha, jako Aron, ale vchází jinudy, béře-li si poctu, ne pokornými dveřmi — Pánem Ježíšem Kristem.

Dále pod třetím ‚item‘ klade lhář quidamista rozdíl mezi potrestáním a odsouzením a dvojsmysl toho názvu ‚církev‘. I praví: „*Oni* (označuje tím nás) *mnoho výroků o tom uvádějí výslovně proti sobě je metajíce, neboť oni nechtí ve věcech víry odvolati se k papeži a jeho sboru.*“

Zde lhář, doktor svatého bohosloví, praví nejprvé lež, neboť my jsme byli hotovi odvolati se k papeži, i běželi naši a nabídli se před papežem k trestu ohněm vůči komukoliv, kdo se odvažuje odporovati v něčem straně naší ve věcech víry. Po druhé hřeší v tom, že se na nás horší, že neběžíme ke dvoru papežskému, když jemu se zlíbí; a dodává lež, řka, že chceme zde v Praze býti souzeni od studentů, předstíraje, že nechceme býti souzeni dle zákona božího od

představených, ale od žáků; ježto pak mu s jeho kollegy scházelo písmo, které mohl by nám namítnouti a z nějakého bludu nás usvědčiti, běhal z místa na místo, a aby byl silnější množstvím, vzpomněl si, že by si mohl získati ty, kteří byli jeho a jeho soudruha předními nepřáteli, a nemaje proti nám příčiny, vzal články, které jsou představeným na odpor, a běžel k nim; oni pak velice se radovali vidouce jeho a Stanislava lézti nazpátek, jako raky. Proto vešedše v radu umluvili se ve spolek, aby články na radnici odsoudili.

A proto praví o nich, že 45 článků bylo odsouzeno z té příčiny, že žádný z oněch 45 článků není katolický, ale každý z nich jest kacířský nebo bludný, nebo pohoršlivý.

Ó doktore, kde jest důkaz? Jsi lhář, lžeš příčinu, které nedokazuješ, tvé tvrzení nebo popírání není pramenem pro patrný důkaz něčeho. Ukaž písmo, označ pravdivý důvod. Hle, my jsme přišli s rozpravami na místo veřejné v písmě svatém určené, a řekli jasně a napsali jsme veřejně, že vaše odsouzení článků jest bezdůvodné a nepravé, poněvadž neukazuje žádné písmo svaté svědčící o opaku. Ale váš důvod jest, jak ty kladeš, že každý z článků těch jest kacířský nebo bludný, nebo pohoršlivý. Ale jak jsem již řekl, tvé tvrzení nebo popírání není patrný důkaz nijakého fakta. U tebe platí:

Pěstí nechť vyvracíš to, co úsudkem nevyvrátíš.“

Zda-liž se pamatuješ na důkaz tvého soudruha Stanislava, jímž na shromáždění universitním dokazoval, že články nemají býti odsouzeny? Nepamatuješ se, kterak si chválil článek ten, řka, že byste ho nedovedli vyvrátiti?

Ale nyní obrátiv se se Stanislavem v jakost opačnou, všecko jsi vyvrátil. Teď již bys nehodil na shromáždění universitním knihu mistra Jana Viklefa mezi mistry, řka: „Nechť povstane kdokoli chce a útočí na jediné slovo, já chci je hájiti.“ Tak jsi druhdy pravil a učinil. Nyní bys se již se Stanislavem nenabízel k hájení knihy o obecných věcech. Nyní vám už snad smrdí nominalismus. Zahodili jste patrně svá tvrzení do kanálů. Neboť nyní už neodvážíte se vyznati pro strach to, co jste vskutku a v pravdě vyznávali. Byli jste realisté, kdežto nyní jste nominalisté, jelikož pomalu dále se ujde a drobným krokem dále zpět se ustoupí.

Dále dodává lhář tamtéž: „*Ale jest s podivem, že vymykajíce se víře jakési celého křesťanstva a učení svaté římské církve, matky celého křesťanstva, opovažují se ve spisech svých nazývati se kněžstvem evangelickým; jaká to směłost, co zaslepení jsouce v takových věcech, chlubí se tvrzením, že následují zákona evangelia.*“

Zde lhář lži činí nám velikou křivdu, pravě a píše na paměť potomkům, že vymykáme se víře jakési celého křesťanstva. Vskutku kdybych já tohle vyznal o sobě a svých bratřích v Kristu, pak byl bych podobným jemu lhářem. Doufám zajisté, že jsem s milostí boží neporušeně křesťan, nebloudě od víry, a že bych raději chtěl vytrpěti trest hrozné smrti, než abych chtěl tvrditi něco mimo víru nebo přestupovati přikázání Pána Ježíše Krista. A v totéž doufám i o mnohých

svých přívržencích, jakkoliv s bolestí pozoruji, že někteří bloudí ve mravech, jako i lhář, chce-li vyznati pravdu, má bez pochyby mnoho přívrženců, kteří nežijí podle zákona Pána Ježíše Krista.

Proto žádám dnes, aby mi lhář ukázal jediný bod z písma svatého, kterého nedržím, a shledá mne připravena držeti jej, a pokorně odvolati, jestliže jsem někde učil, čemu jsem učiti neměl. Ale doufám, že dříve budeme oba státi před soudem Kristovým, než nalezne, že já popírám jediné iota ze zákona božího.

A když připojuje, že se vymykáme učení svaté římské církve, matky celého křesťanstva, tu stejně s prvou lží hromadí lež; poněvadž pak jeho tvrzení, jak jsem pravil, není patrný důkaz něčeho, proto ještě neukázal ani jediného bodu, v němž bychom se vymykali učení celého křesťanstva, leč by snad předložil svůj počátek důkazu v tom, že my zavrhujeme lakomství římského dvora a ostatní neřesti protivné životu Kristovu.

Na konec dodává: Ve spisech svých opovažují se nazývati se kněžstvem evangelickým; jaká to smělost, co zaslepeni jsouce v takových věcech, chlubí se tvrdíce, že následují zákona evangelia. Ó doktore, lháři, připisuješ nám, že se nazýváme kněžstvem evangelickým, pravě: ‚Jaká to smělost.' Hle, probodnu tě tvým vlastním mečem. Praviš a píšeš to na paměť jiným, že i když předpokládáme, že by papež žil Kristu protivně, v chlipnosti, pýše, lakomství a rozkoši, jest nepřislušný onen výšměšek, že vcházeji jinudy. A platí-li tento případ, praviš, že on jest nejsvětější otec, evangelický pastýř a hlava církve bojující. Ó jaká jest tvoje smělost nazývati nejsvětějším toho, jehož Pravda nazývá zlodějem, lotrem, nájemníkem a vlkem hltavým. Hle, bije tě vlastní tvůj meč a bodá tě, abys připustil, že my jsme evangelické kněžstvo, dokud nedokážeš, že nedržíme evangelium, nebo nepopřeš v případě, který uvádíš, že papež jest evangelická hlava církve, nejsvětější otec a zákonitý nebo evangelický pastýř. A napomáhá-li ti výklad, který uvádíš, že z důvodu úřadu jest nejsvětější, byť i byl Kristu v životě protivný, napomáhá tento tvůj výklad i nám, že připustíme-li i, že bychom byli v životě protivni Kristu, přece z důvodu kněžského úřadu jsme svatí a tak evangeličtí duchovní. Ale běda nám i s tou tvojí předstíranou svatostí, kdybychom byli v životě protivni Pánu Ježíši Kristu. Jen se drž se svým nejsvětějším otcem papežem v oné svatosti, neboť nám zbývá hledati si jinou.

A když dodává: ‚Co zaslepeni jsouce v takových věcech, chlubí se tvrdíce, že následují zákona evangelia, a sebe samy podruhé vlastní zbraní bijíce,' tu doktor skutkově chybuje v gramatice, i klada vztažnou náměstku bez předchozího, i připojuje řeč k řeči nechutně a nevhodně. A přece odpovídaje k jeho úmyslu, udeřím ho jeho vlastním rozdělením. Neboť rozumí-li to o následování v držení písma evangelia v pravdě, věziž, že my odvážně tvrdíme, že ho následujeme, a tak nazýváme se kněžstvem evangelickým. Rozumí-li to však o následování v zásluhách, pak chlubíme se ne se smělostí nebo nerozvážností, ale s nadějí, že následujeme zákona Kristova. Neboť doufáme a tak se

chlubíme v naději a chlubně tvrdíme, že jsme kněžstvo evangelické, jakkoli žádný z nás neví, zda nenávisti nebo lásky hoden jest. To pravím s těmi nebo se strany těch, které vlastní svědomí neviní ze zločinu.

Dále pod čtvrtým ‚item' praví lhář: *„Kladou, že církev římská jest rozdělena na tré dle tří papežů, a čtvrtý díl, že jest nestranný. Odstup to od srdcí věrných."*

Hle, čeho se lhář hrozí! Tento lhář nepoznává, že veškerá bojující církev Kristových věrných jest rozptýlena po celém světě, kde jsou Kristovi věrní a že se dělí nejen na tré, ale rozděluje se na daleko více části, které se v onu obecnou církev doplňují. Zdaliž nemá svých údů a svých synů ve Španělích pod Benediktem, v Apulii a na Rýně pod Řehořem a v Čechách pod Janem XXIII.?

Chraň Bůh, aby na prostých Kristových věrných byla vyhlazena víra Kristova a na pokřtěných nemluvňatech aby byla vyhlazena papežská milost pro tři šelmy, které spolu zápasí k vůli hodnosti, pýše a lakomství. Nechť lhář obrátí se k srdci svému a zapěje v písni církevní: „Tebe po okršku světa svatá církev vyznává." A nechť se modlí v kanonu mešním, řka: „Tobě obětujeme oběti za tvou svatou katolickou církev, již v míru zachovati, chrániti, sjednotiti a říditi račiž na celém oboru světa." Toto zpívaje a se modle a uvažuje evangelium Kristovo s výroky svatých Augustina, Jeronýma a jiných svatých, nediviž se, že Kristova církev bojující jest rozdělena na tré. Neboť praví Spasitel v 18. kap. Matoušově: „Nebo, kdežkoli shromáždí se dva neb tři, ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich." Jsou-li tedy dva nebo tři nebo více lidí v Indii, Řecku, Španělích nebo v kterékoli jiné krajině světa shromážděni ve jménu Kristově, jak bude lhář moci zabrániti, aby Kristus nebyl uprostřed nich a následovně, aby nebyli nejvěrnější křesťané, a tak podstatná část Kristovy církve bojující.

Nechť poslechne lhář svatého Jeronýma, co dí ke knězi Euandrovi v dist. 93., kap. ‚Čteme', tu praví: „Nesmíme pokládati církev města Říma za jinou a církev celého světa také za jinou; i Gallie i Britanie i Afrika i Persie i Východ i Indie i všecky národy barbarské klanějí se jednomu Kristu, zachovávají jeden zákon pravdy. Hledá-li se důvod toho: Svět větší jest města; biskup, ať jest kdekoliv, v Římě nebo v Eugubiu, v Cařihradě nebo v Regiu, v Alexandrii nebo v Thamech, vždy jest téže zásluhy, téhož kněžství. Držení bohatství a pokora chudoby činí biskupa buď vyšším nebo nižším.

Hle tento svatý lhář vyvrací podiv a hrůzu, poněvadž se nediví ani se nehrozí připustiti, že bojující církev Kristova jest rozdělena na tré, a že jest přece jedna v Ježíši Kristu, jediná vírou, nadějí a láskou, třeba by o papežství zápasili tři, nebo čtyři, proti evangeliu Kristovu.

Nechť tedy odvrhne neužitečnou hrůzu a toto opičí podobenství: *„Jako všichni věrní nemají více Kristů, ale jednoho, tak ani více bezprostředních náměstků téhož Ježíše Krista, ale jednoho — papeže."*

Tohoto podobenství nebylo za času apoštolů, kteří byli bezprostředními náměstky Kristovými. Neboť Kristus ten sám od sebe a bezprostředně ustanovil Pavla svým náměstkem, neboť sám Pavel praví v 2. kap. listu ke Galatským: „Ti pravím, kteříž se něco zdadí býti, nic mi nepřidali. Nýbrž na odpor, když uzřeli, že jest mi svěřeno evangelium, abych je kázal neobřezaným, jako i Petrovi mezi Židy; nebo ten, kterýž mocný byl skrze Petra se strany apoštolství mezi Židy, byl mocný i skrze mne mezi pohany." Hle Pavel, nádoba vyvolení, vyznává, že ničeho neobdržel od apoštolů a podobně ani od Petra, ale vyznává že bezprostředně od Pána Ježíše Krista přijal moc a evangelium. Proto praví v 1. kap. téhož listu: „Oznamujiť pak vám bratří, že evangelium to, kteréž kázáno jest ode mne, není podlé člověka. Nebo aniž jsem já ho přijal od člověka... ale skrze zjevení Ježíše Krista."

Také apoštol Tomáš byl ustanoven od Krista a ne od Petra apoštolem a biskupem Indie; a tak tito byli bezprostředními náměstky Kristovými. A nebude moci lhář vyvrátiti bezprostřední náměstnictví i ostatních apoštolů, neboť sám Kristus vstupuje na nebesa pravil jim všem najednou dle poslední kapitoly evangelia Markova: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření." Jim také všem bezprostředně pravil ve 20. kap. evangelia sv. Jana: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim." Jim také všem najednou bezprostředně pravil v poslední kap. evangelia Matoušova: „Dána jest mi všeliká moc na nebi, i na zemi. Protož jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám."

Když tedy apoštolé byli takto bezprostředně od Krista ustanoveni k jeho službě, jakž nebyli bezprostředními náměstky toho Pána Ježíše Krista? Buď totiž nazývá lhář bezprostředním náměstkem Kristovým toho, kdo nebyl ustanoven jiným člověkem nebo jinými lidmi, než samým Kristem k duchovní službě, aniž by kdo jiný měl po Kristu podíl v takové službě. Pak ovšem jedině Petr s Apoštoly mimo Matěje byli bezprostředními náměstky Pána Ježíše Krista; a tím způsobem nebyl žádný papež po Petrovi bezprostředním náměstkem Ježíše Krista. Anebo nazývá lhář bezprostředním náměstkem Kristovým toho, kdo má nejvyšší moc Kristovu ve své duchovní službě, a pak bylo tolik bezprostředních náměstků Kristových, kolik bylo zákonitých papežů.

Jak tedy stojí v pravdě toto lhářovo podobenství: „Jako všichni věrní nemají více Kristů, ale jednoho, tak ani více bezprostředních náměstků téhož Ježíše Krista, ale jednoho — papeže?"

Neboť položíme-li, že by byl toliko jeden člověk, jenž by se nazýval papežem, jako tomu bylo hned po vynalezení onoho jména papež, pak přece bylo více bezprostředních náměstků Pána Ježíše Krista: Neboť nazýváme-li bezprostředním náměstkem Ježíše Krista člověka, ustanoveného v duchovní nebo kněžské službě bezprostředně

od Krista souhlasícího v onom jiném člověku v takovémto ustanovení, pak všichni apoštolé Kristovi, leda kromě Matěje, kterého vyvolili sami modlíce se zaň, byli bezprostředními náměstky Ježíše Krista. Podobně nazýváme-li bezprostředním náměstkem Ježíše Krista toho, kdo má nejvyšší moc Kristovu v jeho duchovní službě, pak všichni apoštolé byli bezprostředními náměstky Ježíše Krista, neboť všichni měli nejvyšší moc služby v konání mší, kázání rozvazování nebo svazování a v ustanovování biskupů a kněží. A podobně bylo tomu s papeži, kteří zákonitě nastoupili po apoštolích. I jest patrno, že lhář klade ve svém podobenství lež, řka: „. . . tak ani více bezprostředních náměstků téhož,“ totiž Krista; tu vyrozumívá lhář slovo ‚nemají‘. Neboť podobenství trpí věcným důvodem, jak bylo řečeno.

Připojuje pak lhář také toto opičí podobenství, řka: *„Jako každý duch, který ruší Ježíše, není z Boha, a jest to Antikrist, tak i každý duch, který ruší papeže, není z Boha, a jest to protipapež.*

Kdyby tato podobnost postoupila dále, pak by Kristus za času papeže ženy nebyl z Boha, ba pak celá tehdejší vítězná církev nebyla by z Boha. Obojí důsledek jest kacířský a následuje to z jeho opičího podobenství, anebo musí lhář říci, že Anežka byla pravý papež; to-li popře, pak musí upadnouti v to, čeho se bál, totiž že církev bojující byla tehdy bez hlavy, neboť z jeho podobnosti vede se důkaz takto: „Jako každý duch, který ruší Ježíše, není z Boha, a jest to Antikrist, tak i každý duch, který ruší papeže, není z Boha.“ Pak takto každý duch, který ruší papeže, není z Boha, ale Kristus jest duch, který ruší papeže, neboť učinil tak za času Anežky — tedy Kristus není z Boha. Dolejší návěst jest správná, návěst hořejší jest patrna, protože Kristus jest Bůh, a důsledek jest kacířský. Návěst dolejší však dokazuje se takto: Za času Anežky řekl Kristus, že Anežka není papež, poněvadž neschválil, aby Anežka byla papežem — tedy Kristus tehdy rušil papeže. Řekl-li by však lhář, že Kristus nerušil papeže, pak Kristus měl Anežku za papeže a následovně dle lháře za otce nejsvětějšího; a následovně souložnice Anežka byla v pravdě nejsvětější otec. Řekl-li by však lhář, že Kristus tehdy papeže rušil, poněvadž tehdy Anežka nebyla papež, pak utrpí hlava lhářova otřesení tím, že církev bojující byla bez hlavy, ježto byla zde na zemi bez tělesné hlavy. A stejný jest důvod o celé bojující církvi, která s Kristem Ježíšem, svou hlavou, beze vší pochyby tehdy rušila papeže. Musil by se tedy doktor styděti za toto podobenství a musil by vyznati, že za času Anežky, která lstně zmocnila se papežství, byl papež rušen od Krista a od celé bojující církve, jakkoliv bojující církev byla z velké své části oklamána, domnívajíc se, že Jan Anglický, ona Anežka, byl pravý papež. Vyznejž lhář také, že tehdy za toho času nebyla církev bojující bez hlavy, ježto měla hlavou Pána Ježíše Krista a jeho věrné náměstky, prosté kněží nebo biskupy, kteří ji z milosti hlavy řídili slovem evangelia.

Dále klade lhář pod svým pátým ‚item‘: *„Zkoumatelé písem doktorů jaksi uvykli falešně uváděti písma.“*

Zde lhář lže lež, které nedokazuje a nedokáže s pomocí Páně za celý svůj život. Avšak stran onoho vylučujícího výrazu ‚pouze' odkazuji ho k traktátu ‚O církvi'. Neboť tam nalezne, byl-li odložen onen vylučující výrok. Lhář se svými kollegy řekl, že my jsme ti, již chtí pouze písmo svaté míti soudcem; a to napsali lživě, poněvadž my máme a chceme míti soudcem především Boha a Pána Ježíše, a chtěli jsme míti soudcem papeže, k němuž se nás více odvolalo — a měli jsme soudce i dary proti nám podplacené, u nichž jakož i u otce nemohli jsme dosíci slyšení. A nyní potom lhář mluví proti svému vlastnímu výroku, který vyšel především z jeho hlavy, a dí: „Vůbec jest to hloupost," totiž chtíti pouze písmo svaté míti soudcem. To nechť pro sebe béře v ústa a na sebe nechť uvaluje hloupost, poněvadž nám onen výrok lživě připsal.

A dále praví, že *písmo svaté jest věc neoduševnělá, jež nemluví sama od sebe.* Kdož by pochyboval, dobrý lháři, že písmo svaté jest věc také oduševnělá, která mluví sama od sebe a pravdivě? Zdaž jsi nečetl, že nejsvětější písmo praví v 10. kap. evangelia Janova: „... a nemůže zrušeno býti písmo ... kteréhož posvětil Otec a poslal na svět." Nevíš-li, dobrý lháři, že písmo svaté jest kniha života, sama od sebe soudící; co tedy s tím, dobrý lháři, jsou-li slova mluvená nebo písmena napsaná, nebo výroky zaznamenané, které nazýváš písmem svatým, věc neoduševnělá? Nyní zanechav realism obrátil jsi se k nominalismu, leza po zpátku jako rak.

Ale když dodáváš: „A písmo svaté nebude moci ničeho souditi," dodáváš lež. Neboť nejsvětější písmo, které nemůže býti zrušeno, které Otec posvětil a poslal na svět, bude moci souditi svět a odsoudí v den posledního soudu každého člověka spravedlivého k životu věčnému a nepravého do pekla. A toto písmo svaté samo od sebe bude souditi a mluviti, řkouc spravedlivým postaveným po pravici: „Pojďtež požehnání Otce mého, vládněte královstvím," a řkouc po levici postaveným: „Jděte ode mne zlořečení do ohně věčného." A tento výrok potvrdí jiné písmo svaté, oduševnělé, totiž svatí boží, kteří jsou list Kristův, napsaný Duchem Boha živého. Neboť praví Apoštol v 3. kap. 2. listu ke Korintským: „... že jste list Kristův, způsobený skrze přisluhování naše, napsaný ne černidlem, ale Duchem Boha živého." Hle toto písmo s Kristem, který jest písmo nejsvětější, bude souditi i mne i lháře v den soudu a to, doufám, z milosti boží k životu věčnému. A myslím, že nepopře lhář, že písmo sváté, které jest pravda sdělená člověku Duchem svatým, má předněji říditi lidský soud, než člověk, který soudí podle litery, neboť má účinně souditi podle něho (t. j. písma) a ne jinak. Neboť kdyby soudil jinak, hned by bloudil ve svatém tom soudu. A proto člověk má se na cestě víry nebo ctnosti podrobiti soudci potud, pokud tento soudí takto dle písma, které nemůže blouditi; a podle toho chceme se podrobiti v soudu nejen stolici apoštolské, t. j. papeži s kardinály, jak nazývá lhář stolici apoštolskou, ale každému člověku, který chce nás souditi podle zákona Páně. Ale jestliže by dvůr římský, čili ti, o nichž se praví, že drží

místo apoštolů, chtěli souditi ne podle svatého písma, které má říditi jejich soud, kdo jiný, leč člověk od víry zbloudilý, chtěl by pokorně podléhati jejich soudu na cestě víry nebo ctností? Známe totiž, že papežové klamou se v soudech, jedni z neznalosti, jiní však z lakoty vynášejíce výroky nepravé, z nichž přečasto děje se odvolání, a často papež praví o sobě, že jest lépe zpraven, pročež odvolává rozsudek, jenž dříve byl svatý.

Dále připojuje lhář tamtéž, že *doktoři, odsuzujíce 45 článků, v ničem nečiní újmy ani neodporují sobě samým.* O újmě: Dávám lháři s jeho soudruhy a spoludoktory lhůtu první ke dni jeho smrti a druhou ke dni soudu, neboť tam Kristus konečně vyšetří, zda činili jemu a jeho zákonu újmu, přisuzujíce kněžstvu drze a zatvrzele panování a držení statků a odsuzujíce na radnici po způsobu farizeů a biskupů židovských některé pravdy.

Když pak praví lhář, že doktorové neodporují sobě samým v odsouzení článků, k tomu dím předně, že Stanislav a Páleč věcně odporují sobě samým, neboť o tom, o čem říkali, že není hodno odsouzení, praví nyní, že jest spravedlivo to odsouditi. Hle, odpor; ba u nich jest již odpor jako vejce na měkko, totiž bez logické souvislosti, popření dříve připuštěného a připuštění popřeného. A proto na lháři samém naplňuje se výrok jejž uvedl:

„Známo je, že střelce střela vlastní často zasáhne."

Dále když klade lhář tamtéž několik bezvýznamných slov o tom, co jest stolice apoštolská, k tomu zde neodpovídám, ale odkazuji ho k traktátu ‚O církvi'; podobně činím i s výrokem svatého Jana, který doktorové ti uvedli ve své poradě.

A když praví na konci: *„I jest patrna lživost utrhačů."* Lživosti nedokázal a jest sám utrhač utrhačů, pravě o nás, že se vymykáme víře jaksi celého křesťanstva. Zdaž se tento zdržel utrhání, kterýž svým spisem obžaloval před lidmi tak těžce tak mnohé své bližní jako kacíře? Ještě nikdy z milosti boží nikomu z mých protivníků nepřipisoval jsem tak těžké neřesti a bolí mne, když někdo z naší strany nazývá někoho kacířem nebo Mohamedánem, aneb jinak ho zostuzuje nebo napadá, pominuv zákon lásky.

Že však já píši o mistru Pálčovi ‚lhář', píši pravdu. Neboť on vylhal onu přezdívku, nemající významu: ‚quidamista'. A že uvádím jménem ony doktory, kteří odsoudili články na radnici, proto nemusí se na mne horšiti, poněvadž z té příčiny, že se domnívají, že učinili dobře, mají z toho větší chvalnou pověst, učinili-li tak spravedlivě. Já pak uvedl jsem je jménem proto, aby lidé věděli, kdo jsou oni odsuzovatelé, kteří učinili tak chvalitebné odsouzení, aby odsouzení to nebylo připisováno jiným; a kde ve svém spise připsali naší straně nějaký blud nebo lež, vyvracím to, aby dobří lidé nevěřili a nebyli uváděni ve zlé podezření proti bližním. Avšak jakým způsobem doktorové, jichž vůdcem byl tehdy mistr Štěpán Páleč, toho času děkan fakulty bohoslovecké, označili mne v jakémsi spise jménem, to ponechám na dobu pozdější.

Pod šestým ‚item' mluví doktor mnoho o poslušnosti. I odkazuji ho k traktátu ‚O církvi', jelikož tam jsem to jasně napsal, odpovídaje k jejich důkazům, a ukázal jsem, v čem a kdy praví se o někom, že jest někoho poslušen, a v čem jest dovoleno poslouchati stolice apoštolské, to jest, jak doktoři představují, papeže a kardinálů. A tam nalezne doktor výroky, které uvedl k poslušnosti vůči představeným.

Dále podotýká tamtéž o Francouzích, že jejich skutky byly na koncilu pisském milostivě schváleny pro nebezpečí rozkolu a mnoha jiných zel.

Kdyby byl doktor odložil k potazu koncilu pisského udati onen důvod, strana francouzská nebyla by mu připustila, že byly schváleny jejich skutky bludné, poněvadž ona strana říkala a tvrdila po 30 let, že jsou skutky ty spravedlivé, a strana druhá, že jsou nespravedlivé.

A která zdravá mysl by připustila, že by někdo schvaloval bludy dovoleně? Jestliže totiž Francouzové byli zatvrzelí rozkolníci a následovně kacíři, jak pravili a psali mnozí vyšší se strany římské, jako papež a jeho notáři, nunciové a doktoři práva kanonického — jak mohli tak zatvrzelí rozkolníci a kacíři dovoleně dojíti ve svých skutcích schválení pisského koncilu, ježto neměli bez odvolání bludu býti opět přijati v jednotu svaté církve?

Nechť se naučí tenhle lhář slovům Apoštolovým v 3. kap. listu k Římanům: „Zlé nemá se díti, aby dobré povstalo" a zví, že bludné skutky Francouzů, předpokládáme-li že pobloudili, neměly býti schváleny koncilem pisským k vůli žádné jednotě. Neboť kdyby byly bývaly schváleny dovoleně, pak by je byl dříve schválil vševědoucí Bůh, souhlasící s každým dovoleným schválením, a tak byl by Bůh schvalovatelem zlého, což není pravda.

Dále klade lhář pod šestým ‚item' následující: „*A proto rozhlašujíce a ve spisech vykládajíce lidu tyto výsměšky beze všeho důvodu a základu, což jiného činí, leč že přemluveni duchy bludu mluvícími v pokrytství lež snaží se věrný a dříve vždy poslušný lid navésti k neposlušnosti představených a k neúctě k důstojnostem biskupské, papežské, kněžské a duchovenské? A k té neposlušnosti již bohužel lid z části navedli; a měli by dle zásluhy potrestáni býti jako padělatelé svatých písem a svatých kanonů, neboť uvedeného písma nevyvracejí.*"

Toto mluví lhář nevhodně a spojuje více věcí. Předně, že mluvíme ve výsměškách beze všeho důvodu a základu. Po druhé, že jsme vedeni duchy bludu. Po třetí, že jsme věrný lid z části navedli a snažíme se naváděti k neúctě k představeným. Po čtvrté, že máme býti potrestáni jako padělatelé písem svatých. Po páté, že písma od nich proti nám uvedeného nevyvracíme.

Vzhledem k prvnímu: Lhář, zákoník nového zákona, podobá se zákoníkům a farizeům starého zákona, kteří na Krista lživě doráželi nadávkami. Neboť když Kristus oznámil lidu zlobu zákoníků a farizeů a poučil lid a učedníky své, aby se varovali kvasu farizejského, jenž jest pokrytství, a učení jejich: zákoníci a farizeové uvrhli na

nejsvětějšího Pána pomluvu, řkouce: „Ďábelství má . . .“ (Jan, kap. 10.) A: „Tento nevymítá ďáblů, než skrze Belzebuba, kníže ďábelské.“ (Matouš, kap. 12.).

Tak tento lhář zákonník nemaje spravedlivé příčiny vrhl se na nadávky a praví, že jsme přemluveni duchy bludu, abychom lží sváděli lid. Ale řekl jsem, že jeho tvrzení není patrný důkaz něčeho. Tak zajisté lživě a nedokazatelně obžalovati zákonníci a farizeové Pána Ježíše Krista, řkouce k Pilátovi dle 23. kap. evangelia Lukášova: „Tohoto jsme nalezli, an převrací lid . . .“ A tak mohl bych říci, že lhář zákonník, veden duchem zlomyslnosti, mluví tak po způsobu zákonníků a farizeů.

A tak vzhledem k prvnímu výsměšně bez základu důkazu vplétá druhé; totiž že jsme vedeni duchy bludu. Vzhledem k třetímu může se mu odpověděti, položíme-li po jeho způsobu rozlišení. Neboť když praví, že se snaží lid dříve vždy poslušný navésti k neposlušnosti vůči představeným, — chce-li to rozuměti o neposlušnosti, která se klade proti posvátné poslušnosti, pak praví lež. Chce-li to však rozuměti o neposlušnosti, která jest nedovolené poddání se vyššímu, pak dí pravdu. Ale zavrhneme-li toto rozlišení, popírám to prostě lháři tomu, bera to jak o neposlušnosti, tak o neúctě k představeným. Neboť o sobě mohu — Bůh mi svědek — bezpečně říci, že moje snaha jest, aby lid vždy dovoleně poslouchal představených a vzdával jim úctu dle zákona Pána Ježíše Krista.

K čtvrtému, když klade, řka: „A měli by dle zásluhy potrestáni býti jako padělatelé svatých písem.“ Tento špatný důsledek nechť se vrací v ústa jeho tak dlouho, dokud nedokáže návěsti. — K pátému, totiž k vyvracení písem, která proti nám uvedli, odkazuji ho k traktátu ‚O církvi‘, a uvidí, jak pravdivě bylo odpověděno dle výroku svatých.

Pak na konci tohoto odstavce pod šestým ‚item‘ praví: *„Dále výsměšky o bulle Bonifácově a Innocencově jsou neužitečny, ničeho proti pravdě doktorů nedokazujíce.“*

Tento lhář neodvážil se položiti důkaz o bullách oněch papežů ve spise, protože bojuje proti výrokům jich samých o poslušnosti a přechází na jich hlavu; neboť oni položili, že papeže jest vždy poslouchati, dokud káže, co jest prostě dobré a co není prostě zlé, ale prostřední. A ježto Bonifác rozkázal, aby schválili sesazení krále Václava, knížete nejjasnějšího, krále římského a českého, a podobně sesazení nejjasnějšího knížete Zikmunda, krále uherského, kteráž sesazení nejsou ani jedno ani druhé prostými zly, a ježto oni v tomto neuposlechli rozkazů papežových, následuje, že učinivše svůj závěr, který vyslovuje lhář, napadli katolickou pravdu.

A dále, ježto papež Innocenc VII. rozkázal oněm doktorům v bulle pod trestem klatby, zbavení obročí a také ztráty cti, aby dali mistru Maříkovi mezi sebou místo doktora, což bylo velmi lehké a ne zlé, a ježto oni, ač byli postupy napomenuti před notářem, nechtěli v rozkaze tom

uposlechnouti bully papeže Innocence, zřejmě následuje, že své chování porušili neposlušností věcně spáchanou.

Jak tedy odvažuje se lhář říci, že takové věcné důvody proti bullám Bonifácově a Innocencově jsou neužitečné výsměšky, ničeho proti pravdě doktorů nedokazující, když tito musí říci, že buď jmenovaní papežové rozkázali jim učiniti něco prostě zlého nebo pouze zlého, pročež jich neuposlechli, anebo že jim nerozkázali pouhé zlo, v kterémž jich neuposlechli, a že mohli vykonati rozkaz, a následovně byli přímo neposlušni a propadli trestu klatby, zbavení obročí a ztráty cti. A to předně proto, že nemohou říci, že sesazení jmenovaných králů jest pouhé zlo, ježto není samo v sobě neřestí. Podobně dáti mistru Maříkovi místo doktora není pouhé zlo. Jest tedy nutno následovati jedno z toho dvojího, buď že jejich závěr o poslušnosti není správný, nebo že oni byli papeže neposlušni a že propadli trestům svrchu uvedeným.

Pod sedmým ‚item' klade lhář ‚quidamista', že *mnozí šlechetní lidé jsou nepřátelé Viklefistů a naopak*..

To myslím; ale nepřipouštím to jako poznané, leč s předpokladem, že by lhář dokázal na nepřátelích Viklefistů mravní šlechetnost. A tu divím se lháři — protože dříve velice se durdil, když ho někdo s jeho kollegy Stanislavem a jinými nazval Viklefisty — že se obrátil v oblouk zpáteční.

A dále praví, že *jsou i někteří notoričtí souložníci a cizoložníci a jiní zřejmí svatokupci, kterým Viklefisté přejí a jsou jim přáteli a naopak.* — Budiž! Myslím totiž, že je to pravda a to v jednom smyslu.

A když klade, že *ony neřesti nejsou příčinou rozporu mínění v kněžstvu* — tento důsledek doktorův nic neplatí, ježto následuje opak. Neboť jako první hřích člověka Adama, našeho praotce, jest příčinou veškerého rozporu lidského, tak neřesti doktorem vypočítané jsou příčiny rozporu v kněžstvu. Neboť co způsobilo rozpory a rozkoly v kněžstvu více, než lakomství, pýcha, ctižádost a svatokupectví, a tak i ve víře? To může viděti i jednooký. Neboť ve 4. kap. listu sv. Jakuba praví tento apoštol: „Odkud jdou bojové a svády mezi vámi? Zdali ne odtud, totiž z líbostí vašich, kteréž rytěřují v oudech vašich?" Obdivuji tedy doktora, kterak nejsa pamětliv písma učinil tak nicotný důsledek, v němž zřejmě odporující opak hořejší návěsti stojí v pravdě s dolejší. Protož mezi námi, totiž mezi mnou a ním nebylo by rozporu, leč ze zlého; neboť cokoliv jest nad zákon lásky, ze zlého jest.

Dále praví tamtéž blekotaje něco o třech pravdách položených za základ, kterých nikdy nedokáže a nebude moci dokázati i se svými devíti doktory, *že u Viklefistů všichni nejzoufalejší lidé duchovní i světští, kteří s nimi souhlasí ve skutcích protivných víře a římské církvi, jsou pokládáni za šlechetné a spravedlivé; a naopak jich protivníci, třeba i nejšlechetnější, jsou nazýváni zlými, svůdci a Mahomedány.*

Zde, jak myslím nazývá doktor Viklefisty ne ve smyslu dobrém, ale zlém, a to ty, z jichž počtu byl po Stanislavovi první; a bije sebe sama skutečně vlastními slovy. Neboť ty, jichž obcování dříve pro neřesti proklínal, ač oni setrvali ve svých neřestech, nyní ohýbaje kolena a snímaje biret příliš pečlivě uctívá. Že však klade, že u Viklefistů všichni nejzoufalejší lidé duchovní i světští, kteří s nimi souhlasí ve skutcích protivných víře a římské církvi, jsou pokládáni za šlechetné a spravedlivé, tu bych chtěl, aby si byl doktor položil prst na ústa, dříve než toto pronesl a neprovedl důkazu o skutcích, které znamená na Viklefistech. Po druhé bych chtěl, aby dokázal svůj výrok a po třetí bych chtěl, aby popatřil okem ne přisleplým, i viděl by na které straně, zda na jeho nebo na naší jsou duchovní nejzoufalejší, pyšní, smilníci, lakomci a svatokupci. Neboť my máme přívržence kněží malé a chudé, avšak lhář se svými soudruhy se honosí z celého kněžstva v království Českém a v celém křesťanstvu. Kterak tedy, chce-li vyznati o své straně, kterou hájí, pravdu, nenalezne v ní takové smilníky, ctižádostivce, lakomce nebo pyšné v počtu daleko větším, než mezi lidmi, které nazývá Viklefisty?

I táži se lháře, kdo bloudí tíže, zda ten, kdo beznadějného nazývá šlechetným, nebo ten, kdo spravedlivého pokládá za kacíře, za rovnosti ostatních okolností? Ku příkladu, řekne-li Hus dle domnění: ‚Ďábel jest šlechetný,' a lhář řekne: ‚Ježíš Kristus jest kacíř.' Chce-li vyznati pravdu, řekne, že on sám v tomto výroku za rovnosti ostatního by tíže hřešil. Proto jestliže Viklefista praví bludně nebo dle domnění o člověku beznadějném, že jest šlechetný, a lhář nazývá šlechetného Viklefistou, pokládaje ho za kacíře, pak tento lhář tíže hřeší. Protož jestliže člověk pokládá jiného člověka, jehož zloba mu není známa, za šlechetného, nehřeší. Ale pokládá-li ho za ničemného nebo za kacíře, těžce hřeší; a jest se báti, že lhář jest v této druhé části. Tak zajisté pokládali zákonníci a farizeové Ježíše Krista za ničemného a kacíře. Ba takto byli a až do dne soudu budou pokládáni všichni svatí mučedníci od lidí nepravých za ničemné a kacíře. A lhář, protože, jak myslím, pokládá nás všechny za Viklefisty, má nás všechny za ničemné. Já však doufám, že na obou stranách jest mnoho dobrých a myslím také, že na obou stranách jsou hříšníci; a nikdy se mi nelíbilo a nebude líbiti, že někteří nazývají stranu doktorovu Mahomedány nebo svůdci. A nelíbí se mi, že tenhle doktor nazývá nás ve zlém smyslu Viklefisty. Ját vyznávám, že pravdivé výroky, které mistr Jan Viklef, professor svatého bohosloví, učinil, držím, ne proto, že on je praví, ale proto že praví je písmo nebo neklamný důvod. Jestliže by však vyřkl nějaký blud, pak nesnažím se ani jeho, ani kohokoli jiného napodobiti jakkoli skrovně v bludu

Pak praví lhář dále, že *pohrdají ustanoveními kanonů a svatých otců i výroky doktorů, a že jim, jestliže neučiní pokání, jest se báti, že bude jim řečeno ono slovo Isaiáše v kap. 5.: „Běda těm, kteříž říkají zlému dobré a dobrému zlé; kladouce tmu za světlo a světlo za tmu a pokládajíce hořké za sladké a sladké za hořké!"*

Toto jistě označí ti lhář, který změnil se uchýliv se. On zajisté jest, který praví, že jest zlé a zkázonosné to, o čem dříve říkal, že jest to dobré a utěšené; a o čem říkal, že jsou to jasné pravdy, nyní praví, že jsou to zkázanosná učení a tak klade tmu za světlo a naopak.

Dále praví tamtéž: „*Kéž by kterýkoli z nich řekl se svatým Jeronýmem: Tu víru, v níž jsem se jako dítě narodil, podržím i jako stařec až do dnešního dne.*“

Tu dává lhář na rozum, že kterýkoli z nás nemá téže zvláštní víry, kterou měl svatý Jeroným, a tak žádá, ale, jak myslím, jidášsky, aby kterýkoliv z nás tak řekl. Ale tu žádá doktor některým jistě zlé, poněvadž někteří, když se narodili, byli jako děti Židé, jak jest patrno na mistru Petru Žídkovi, na mistru Janovi Pražském, řečeném Žídek nebo Havran, a na mistru Pavlovi Pražském; onen žádá všeobecně, aby tito řekli: „Tu víru, v níž jsem se jako dítě narodil, jako stařec podržím.“ Odtud, kdyby jeho žádost byla úplně platná, musili by řečení mistři upustiti od víry Kristovy, kterou přijali po víře židovské. Především pak dlužno zdravě rozuměti výroku sv. Jeronýma. Neboť on nenarodil se tělesně v něčí svaté víře, ježto tehdy neměl ihned víry; jak by tedy si žádal jako stařec víry, v níž se narodil jako dítě? Ale úmysl svatého Jeronýma jest, aby setrval ve víře Ježíše Krista, kterou přijal od dětství učením svatého písma, a v níž se beze vší pochyby duchovně narodil. A v téže víře žádám si i já zemříti a toužím, aby v ní dle vůle boží zemřel každý syn předzřízení.

Pak na posledním místě mluví se tamtéž o bludu o svátostech. Ale mlčí o straně, kterou hájí a nechce otevříti úst svých, aby řekl, že při svátosti pokání provozuje strana ta svatokupecké kacířství, pro něž nejprvé začal jsem s lhářem zápasiti. Neboť prodej odpustků a vyzdvižení kříže proti křesťanům nejprvé mne oddělilo od onoho doktora. Neboť chce-li vyznati pravdu, dozná, že říkal o článcích odpustků, které mi sám nejdříve vlastní rukou odevzdal, že jsou bludy makavé; ty pak chovám až po dnes na svědectví. Potom však vzav radu s jiným soudruhem, uchýlil se k opaku; a já konečně jsem mu řekl — a nikdy více jsem s ním ústně nerozmlouval —: „Přítelem Páleč, přítelkyní pravda: a jsou-li oba přáteli, pak svaté jest dáti přednost pravdě.“

Pak přemnoho nahromaďuje doktor namítáním, vypravuje o zkázonosných učeních. Ale požehnán budiž Pán, který zavřel ústa jeho, že žádné zvláštní zkázonosné učení nepřipisuje nám nebo některému z nás. Neboť neodvažuje se sestoupiti k druhu bludu, ani k osobě, kterou by takto zločinně obvinil, mimo důstojného mistra Jana z Jesenic, který, poněvadž má léta, bude mu moci odpověděti o uvalení pomluvy.

Pak uvádí lhář velmi široce kanony o povýšenosti a poslušnosti římské církve. S tím odkazuji ho k traktátu ‚O církvi‘; rovněž i k porozumění onomu výroku v 17. kap. Deuteronomia: „Znamenal-li bys při soudu něco nesnadného a pochybného, mezi krví a krví“ atd., kterážto slova lhář ten četl na radnici, vynášeje jimi jaksi výrok smrti

nad těmi, kdo se mu v látce pře protivili, a myslil, dav se tím oklamati, že by těmito slovy dokázal vše, co sestrojil. Ale scházeli ve sboru kardinálů a také i na radnici kněží pokolení Levítského, o nichž praví se tam: „A půjdeš k kněžím pokolení Levítského.“ Protož lhář, jenž se svými přívrženci praví ve svém spise, že kardinálové jsou kněží pokolení Levítského, nedokáže toho, dokud synové Levi nevstanou z mrtvých. To pak, co v uvedeném výroku stojí psáno: „A učiníš, cožkoli ti řeknou představení na tom místě, kteréž by vyvolil Hospodin, a čemuž naučí tebe, vedle zákona jeho“ — srdečně rád přijímám jako Kristovo evangelium. A tohoto výroku chci následovati neuchyluje se ani na pravo ani na levo; a čemu by mne chtěl naučiti vedle nebo podle zákona božího kdokoliv, buď vyšší, nebo jiný, nebo lhář, to chci pokorně přijmouti. Tak zajisté zákon boží bude vůdce a soudce vyšší nad onoho učícího, kteréhož vůdce a soudce mají následovati i papež s kardinály, a lhář se svými přívrženci. Amen.

Odpověď

ke spisu Mistra Stanislava ze Znojma, doktora bohosloví.

Druhý spis bojovný, který se druží úzce k předcházejícímu, jest odpověď na spis M. Stanislava ze Znojma, jejž Stanislav sepsal jmenem fakulty theologické proti spisům strany Husovy. Traktat Stanislavův náleží k nejlepším a nejdůkladnějším plodům tehdejší kontroverse; proto Hus na jeho vyvrácení si dává zvláště záležeti a pojal jej v podstatě celý do svého traktatu nynějšího.

Tento traktat Husův jest zároveň veliké účtování závěrečné mezi Husem žákem a bývalým jeho učitelem Znojmou. Stanislav ze Znojma (rozdílný od jmenovaného v traktatu Petra ze Znojma, asi o deset let staršího), asi o deset let starší Husa, byl již od r. 1400 učitelem na fakultě theologické; zprvu jako bakalář zřízený, od r. 1406 jako professor theologie. Hus, který studuje na fakultě theologické asi od r. 1400, přilnul záhy ke Stanislavovi (Čechové důvěrně mu říkávali *Staník*) s celou myslí.

Stanislav již asi před r. 1400 oblíbil si nové učení anglického reformatora Viklefa; přejal je celé a držel se i nejchoulostivějšího bodu, učení o svátosti oltářní. Stanislav jako Viklef učil ve svých traktatech i přednáškách universitních, že ve svátosti oltářní zůstává chléb i po posvěcení, držel tedy t. zv. remanenci. Měl svou znalost knih Viklefových asi od M. Štěpána z Kolína a přenesl ji opět na svého žáka, Husa.

R. 1403 nadešel pro viklefovce první čas zkoušky. M. Hübner shledal, jak víme, 45 artikulů bludných ve Viklefovi a 28. května radila se o nich universita. Stanislav ze Znojma vášnivě mluvil pro ně, tak vášnivě, že někteří staří doktoři odešli, nechtíce poslouchati Znojmova rouhání; Hus stál věrně po boku svého učitele. Úsilí obou bylo marné, universita je zavrhla.

Ale stíhání nepohodlných viklefovců přes to nenastalo. Na stolec arcibiskupský vstoupil nový muž, mladý Zbyněk Zajíc z Hazmburka — a oba viklefovci, učitel Stanislav i žák Hus, požívali jeho přízně nadobyčejné, oba kázali 1405—1407 na synodách kněžstvu. Znojma dokonce napsal 1406 traktat o těle Kristově, v němž hlásal veřejně nauky viklefské, spoléhaje na ochranu arcibiskupovu.

Podnět k boji však přišel z venčí. R. 1405 papež Innocenc vydal bullu arcibiskupu pražskému, aby stavil ve své církevní provincii bludy, rozmáhající se o svátosti oltářní. Zbyněk několik měsíců po traktatu Znojmově vydal skutečně 1406 mandat, v němž zakazoval učiti jinak o svátosti oltářní, než jak učí církev.

A krátce po tom bývalý Husův předchůdce v kapli betlemské, Jan Štěkna, v těchto dobách professor thelogie v Krakově, fanatický mnich řádu cisterciensk ého, zažaloval Znojmu pro jeho traktat u arcibiskupa. Znojma, spoléhaje na svou oblibu, chlubil se sice, že ten mnich bude musiti na kolenou odprositi ho za toto pohanění; dotazoval se Husa, chce-li s ním držeti nauku o remanenci — ale jedna audience u arcibiskupa učinila náhlý konec dalšímu boji. Arcibiskup v této věci, kde Štěkna mohl se opříti o papeže, nemohl ovšem býti na straně Znojmově — a Stanislav, vida nezbytí, podrobil se, zapřel svůj traktat (řekl pod přísahou, že není dokončen a dokončení že ovšem dopadne ve smyslu katolickém) a ještě téhož roku — Hus praví o něm ‚jako rak' — začal kázati proti Viklefovi. Cesty Husa a Znojmy se rozdělily.

*

Nyní zbývá přistoupiti ke spisu mistra Stanislava ze Znojma, doktora bohosloví, kterýžto spis počíná takto: *„Staroslavná a velebná bohoslovecká fakulta učení pražského."*

A ačkoliv tento Stanislav byl mým učitelem, od něhož jsem se mnoho dobrého naučil v jeho cvičeních a výkladech školních, přece jsem nucen, jelikož pravda pobádá mého ducha, odpověděti jakkoli se dá k jeho výrokům, aby pravda více vyšla na jevo. A ježto řečený mistr těžce nese, že mistr Jan z Jesenic, doktor práva, nazval naši stranu kněžstvem evangelickým, kdežto mistr Stanislav nazývá ji nepravým kněžstvem evangelickým, může se stejnou nebo větší patrností býti pokárán proto, že nazývá svou stranu staroslavnou a velebnou fakultou bohosloveckou, počínaje svůj spis takto: *„Staroslavná a velebná bohoslovecká fakulta učení pražského."*

Já však nechci se o to příti, neboť nevím ani, je-li bohoslovecká fakulta staroslavná, ani nevím, je-li špatná, ale přeji si z té duše, aby ona bohoslovecká fakulta byla staroslavná.

Jest pak tato bohoslovecká fakulta, která vede proti nám voj, osmero mistrů bohosloví, kteří jmenují se takto: Štěpán Páleč, Stanislav ze Znojma, Petr ze Znojma, Jan Eliášův, Jan Hildesen, Ondřej z Broda, Heřman bratr Poustevník a mnich Matouš ze Zbraslavě.

Hle, toť bylo jejich shromáždění, které tento mistr Stanislav nazývá staroslavnou a velebnou fakultou bohosloveckou, pravě: „Staroslavná a velebná bohoslovecká fakulta učení pražského." I jest patrno, že zbytečně připojuje, přidávaje dále: *„A všichni doktoři této fakulty"*. Neboť toto pravě nepřipojuje dále nic rozdílného, ježto oněch osm doktorů byla tehdy ona bohoslovecká fakulta a nebylo více jiných, kteří by byli bývali tehdy doktory oné bohoslovecké fakulty, vedouce proti nám voj s oněmi doktory. A nechť žádný z nich nedá se pohněvati proto, že ony doktory jmenuji. Neboť oni nesmí se za to styděti, kteříž na synodě na radnici veřejné výklady učinili a spisy svého shromáždění zaslali i do krajin venkovských. Protož jestliže učinili dobře, pak mohou z uvedení svých jmen očekávati od lidu ne

zahanbení, ale spíše odměnu pochvaly, a od nejspravedlivějšího soudce věčnou odměnu slávy.

Dále praví mistr Stanislav k chvále doktorů takto: *„Proto jmenovaná fakulta a doktorové, aby ukázali s jedné strany, že jsou nanejvýše prosti bludných mínění, především vzhledem k oněm 45 článkům, prohlásili veřejně výrok svůj za katolický, řkouce, že žádný z oněch 45 článků není katolický, ale každý z nich jest buď kacířský nebo bludný aneb pohoršlivý.“*

Zde pravím, že tento doktor i se svou staroslavnou fakultou bohosloveckou nikdy neukázal, že jest katolický tento výrok: „Žádný z oněch 45 článků není katolický, ale každý z nich jest buď kacířský nebo bludný aneb pohoršlivý.“ Druhdy zajisté na shromáždění university pražské neříkal, že onen výrok jest katolický, ale dokazoval, že oněch 45 článků není bludných, kacířských nebo pohoršlivých, ani že jsou odsouzení hodny. Z toho pro tento jeho důkaz starší doktoři vyšli ze shromáždění, nechtíce toho snášeti. A kéž by dnes dokázal, že jeho výrok o oněch článcích jest katolický, dokládaje aspoň jediný výrok písma nebo pevný důvod ke každému z oněch 45 článků, který (t. důvod) by dokazoval, že každý z oněch 45 článků jest buď kacířský nebo bludný aneb pohoršlivý. Neboť kdo chce mu věřiti, když praví, že jest to katolický výrok, neuče tak písmem, důvodem nebo božským zjevením? A to zvláště, když život Krista a svatých patrně schvaluje opak výroku. Neboť kdy dokáže tento doktor i se svou bohosloveckou fakultou, že tento ze 45 článků: *‚Obohacovati kněžstvo jest proti zákonu Kristovu‘* jest kacířský, bludný nebo pohoršlivý? Snad nazývá ho pohoršlivým proto, že mnoho duchovních se nad ním příležitostně pohoršuje, jako se pohoršují nad dobrovolnou chudobou Pána Ježíše Krista.

Podobně tomu jest s tímto článkem: *‚Papež Silvestr a císař Konstantin pobloudili uděliv̌še církvi důchod‘* a s více jinými články, které jsme veřejně ve školách sedíce na kathedře projednávali, nabízejíce se oněm doktorům k veřejným odpovědem. A nepopíráme, že se protivíme závěru řečených osmi doktorů, o němž oni tvrdí, že jest katolický, my však nazýváme tvrzení to střeštěným, nemajícím písma ni důvodu, a nepodepřeným ani jiskřičkou rozumu nebo víry.

A proto mistr Stanislav, těžce nesa, že nesouhlasíme s jich závěrem, jejž zovou katolickým, praví mezi jiným: *„Nejprve zajisté veřejně odporovali a odporují svrchu vzpomenutému katolickému závěru, totiž, že žádný z oněch 45 článků není katolický, ale každý z nich jest buď kacířský nebo bludný neb pohoršlivý.“*

Tento závěr jest spojovací, spojený ze dvou obecných návěstí, z nichž první jest obecná, prostě záporná a kategorická, a druhá jest obecná, kladná, o přísudku rozlučovacím, rovnajíc se třem návěstem obecným kategorickým, nebo jedné rozlučovací, sestavené z oněch tří soudů. A ježto ani jedna ani druhá část onoho spojovacího úsudku není dokázána písmem, důvodem, zjevením nebo zkušeností — jak má býti brán od oněch doktorů za katolický a ne spíše za zmatečný?

Neboť veškerá pravda, jež má katolicky býti věřena, jest buď v písmě položena, nebo vypracována neklamným důvodem, nebo vydána zjevením, aneb smyslem pokusně poznána.

Není-li tedy závěr doktorů pravda naučená některým z řečených způsobů, jak má býti věřen od Kristových věrných jako katolický? A vzhledem k tomu tento mistr Stanislav, dříve než dal se zastrašiti, velmi neústupně napsal ve svém spise ‚Na čtyři knihy sentencí o látce velebné svátosti' takto: „Jestliže bych však vyznával něco, o čem bych nebyl zpraven, že to vyjadřuje výrok nebo zjevení boží, nebo učení církve, aneb důvod, nebo smysl, nebo zkušenost, anebo něco, co z oněch věcí následuje, pak bych lhal, tvrdě prostě něco, co by mi přece odnikud nebylo známo."

„Hle, to jsou doslovně slova mistra Stanislava, který nyní tvrdí, že jest katolický jeden úsudek spojovací, kterého nedokáže ani v jedné, ani v druhé části, ani nebude moci dokázati, že jest správný, písmem, neklamným důvodem, zkušeností nebo zjevením božím, leda by vyčkal zjevení až do té doby, až by obdržel od Pána pravdy odměnu za prohlášení onoho závěru zmatečného za katolický.

A v důkaze svého zmatečného závěru praví obraceje se k nám takto: „*A třebaže se oni skutkem těžce zostouzejí, přece větší ostudu dělají proto, že nechtí v záležitostech řečeného již důsledku státi ve výroku a rozhodnutí papeže a svrchu uvedené římské církve, ani ve výroku některého člověka církevního, příslušného to soudce na zemi.*" A tamtéž praví o málo dříve: „*Někteří pak, pozbyvše medovým jedem Viklefovým a jiných rozumu, jako opilí, oč více se domnívají odvrhovati od sebe onu zlou pověst, o tolik hlouběji v ní poklesají, zostouzejíce se více svými vlastními skutky, než hlasy jiných.*"

V uvedených slovech znamenám tyto body: Předně, že mistr praví, že naše strana se skutkem zostouzí. Po druhé, že naše strana nechce státi v rozhodnutí papeže a římské církve, jíž nazývá papeže s kardinály, jak řeknu později. Po třetí, že naše strana pozbyla medovým jedem Viklefovým rozumu. A po čtvrté, že jako opilí hlouběji poklesá v ostudu, zostouzejíc se více vlastními skutky, než hlasy jiných.

1. K prvnímu pravím, že naše strana odporujíc a napadajíc zmatečný závěr doktorů nezostouzí se těžce, ba že se vůbec nezostouzí, jako se nezostudil Nikodem, odporuje závěru biskupů a farizeů, kteří ničemně chtěli odsouditi Krista, přední Pravdu. Proto slavný a ctihodný Nikodem, odporuje závěru farizeů a biskupů, pravil v 7. kap. evangelia Janova: „Zdali zákon náš soudí člověka, leč prvé uslyší od něho a zví, co by činil?" A jako Josef z Arimatie nezostudil se, nesouhlase se závěrem a skutky biskupů, zákonníků, farizeů a starších lidu, tak nezostudila se naše strana, nesouhlasíc se závěrem biskupů, doktorů, farizeů a kanovníků, učiněným v radě na radnici Starého Města pražského. Neboť o tom skutku a o slavném Josefovi k jeho chvalné pověsti píše evangelista Lukáš s obdivem ve 23. kap. svého evangelia takto: „A aj, muž jménem Josef, jeden z úřadu, muž dobrý a spra-

vedlivý, kterýž byl nepovolil radě a skutku jejich, rodem z Arimatie, města Judského, kterýž také očekával království božího; ten přistoupiv . . .“ A Marek praví v 15. kap.: „. . . směle všel ku Pilátovi a prosil za tělo Ježíšovo.“ Jak tedy, táži se, zostudili se těžce mistři naší strany, totiž mistr Marek z Hradce Králové, toho času rektor university pražské, mistr Bedřich Eppinge a mistr Prokop z Plzně, žádajíce s více jinými na radnici, aby nebyla odsuzována pravda, a směle se podpisujíce, že s závěrem doktorů nesouhlasí? Neboť jako mužové posílení mocí statečnosti, odloživše strach a bázeň před smrtí, do očí se protivili biskupům, zákonníkům z právníků, farizeům z mnichů, doktorům, kanovníkům a staršímu lidu. A jako se nezostudil Petr s ostatními apoštoly, odporuje závěru a ustanovení knížat a kněží, tak nezostudila se ani naše strana, která bojíc se, aby nedala souhlas svůj k odsouzení pravdy, odporovala zmatečnému, t. j. matu hodnému závěru radničnému.

Proto psáno jest v 5. kap. ‚Skutků apoštolských‘, kterak úřadníci lidu a knížata kněžská byla na váhách, co by učinili s apoštoly; „a přivedše je, postavili je v radě; i otázal se jich biskup, řka: ‚Zdaliž jsme vám přísně nezakázali, abyste neučili v tom jménu? A aj, naplnili jste Jerusalém učením svým a chcete na nás uvésti krev člověka toho.‘ Odpověděv pak Petr a apoštolé řekli: „Více sluší poslouchati Boha než lidí.“ Jako tedy Petr s apoštoly, odporuje závěru a nedovolenému rozkazu biskupů, jest dle zásluhy hoden chvály, tak mistr Marek, odporuje s ostatními mistry závěru doktorů, jako takový jest hoden odměny chvály, které, vytrvá-li v zákoně Kristově, také dosáhne.

A nesmí býti mé paměti cizí, že úřadníci chrámoví a knížata kněžská bojíce se propadnouti trestu za odsouzení pravdy, vyhnali apoštoly z Jeruzaléma, řkouce v 5. kap. ‚Skutků‘: ‚Zdaliž jsme vám přísně nerozkázali, abyste neučili v tom jménu?‘ Tak osm oněch jmevaných doktorů, poněvadž se báli budoucího trestu, položilo na radnici mezi své články jeden takový:

Dále vidí se mistrům, aby jistí kazatelé, pro něž, jak se bojíme povstaly v lidu svévole, nesvornosti a rozpory, ustali v kázání. A jako příčinu uvádějí na konci toto: *A jest naděje, že tím nastane pokoj v lidu a svévole utichnou.*

Hle, stejná jest rada i podobný úmysl těchto doktorů s radou a úmyslem biskupů, úřadníků chrámových a farizeův a k stejnému výsledku došlo u těch i oněch. Neboť ani tito ani oni nedosáhli pokoje, po němž toužili, ale více než dříve byli trápeni, a to dobře, neboť pravda nepřišla uvésti pokoj, ale meč; přišla totiž rozděliti otce proti synovi, jako rozdělila i nás s doktory; a nesmí nás zapuditi od pravdy zlá pověst světa a doktorů, kterou na nás nahromaďují. Neboť praví Apoštol v 6. kap. 2. listu ke Korintským: „Ale ve všem se chovajíce jako boží služebníci, ve mnohé trpělivosti, v utištěních, v nedostatcích, v úzkostech, v ranách, v žalářích . . .“ A níže praví k našemu výroku: „. . . skrze zlou i dobrou pověst; jako bludní, a jsouce pravdomluvní.“ Jestliže tedy Spasitel náš se svými apoštoly vytrpěl pře-

těžkou pohanu od biskupů, zákonníků a farizeův, což divu, jestliže my, bídní lidé, trpíme pro Pána pravdy nějakou pohanu, která rychle zajde a neučiní nám škody, nebude-li námi vládnouti žádná nepravost; ale, vytrváme-li v trpělivosti, způsobí nám příležitostně dobrou pověst. A proto přeji si srdečně, aby ani naše strana v žádném svém údu, ani strana protivná nezostouzela se pácháním zločinu.

2. K druhému, kde praví mistr Stanislav: ‚Nechtí státi ve výroku a určení papeže a svaté církve" atd. Tento výrok on sám ruší, když potom dosti blízko praví:

„Ježto ačkoli někteří z nich zdají se říkati, že chtí ve všem státi ve víře a určení oné svaté římské církve, jejíž hlavou jest papež a tělem sbor kardinálů, přece přidávají onen dodatek, totiž: ‚Jak každý věrný a zbožný křesťan jest vázán'."

A chtěje osočiti onen dodatek, praví:

„Jakkoliv však onen přídavek, totiž ‚jak každý věrný křesťan jest vázán,' není sám v sobě výrok jedovatý, ale dobrý a svatý, jakkoliv v jednom dobrém a prostém smyslu jest připojení onoho výroku k předchozímu svaté a spravedlivé, přece obmyslné a šalebné připojení takového výroku k předchozímu jest jedovaté, svrchu pokryté kloboukem Neitardovým chovajícím pod sebou ne fialku čistoty, ale lejno bludu."

A dále se zabývá mnohým napadáním onoho našeho přídavku, totiž ‚jak každý věrný a zbožný křesťan jest vázán', tvrdě, že jsme obmyslně a lstivě ke klamání lidí prostých přidali onen přídavek, připodobuje nás jakémusi Němci Neitardovi, jehož klobouk přikryl bez jeho úmyslu lejno. Neboť tento Neitard, našed fialku, přikryl prý ji kloboukem, chtěje ji jako novinku ukázati kněžně; avšak jakýsi venkovan, pozoruje to, hrubě se na fialku vykálel a lejno přikryl kloboukem. Tak mistr Stanislav toto spravedlivé a svaté vyznání, totiž: ‚Chceme státi ve víře a určení římské církve, jak každý zbožný a věrný křesťan jest vázán,' chce nám svým výkladem náš přímý úmysl, jemu skrytý, ohavně zoškliviti, pravě, že onen dodatek jest jedovatý a zhoubný a klame mysli lidí prostých. Proto praví:

„Jako zajisté velebná svátost těla a krve Kristovy, třeba že jest to svátost svatá a nedocenitelná, přece pokrytecké nebo jinak zločinné přijímání jí jest zhoubné a klame mysli prostých — tak obmyslné a lstivé připojení těchto slov: ‚jak každý věrný křesťan jest vázán' k předcházejícím slovům: ‚Chci státi ve víře a určení římské církve ve všem' jest jedovaté a zhoubné a klame mysli prostých lidí."

Ale aniž by bránil podezřivý výklad mistra Stanislava, toť jest cenné opření tomu, že já nechci státi ve víře a určení církve římské, jak každý zbožný a věrný křesťan jest vázán. Ale dejme tomu, že by tento mistr Stanislav byl papežem a všichni doktoři, biskupové, kanovníci a mniši, kteří s ním prohlásili za katolický na radnici onen závěr, který on zove katolickým, byli obráceni v kardinály: věrní nemají věřiti, že jest to víra katolická, leč by oni založili jej (t. závěr) na písmě.

3. K třetímu, kde dává na rozum, že naše strana pozbyla medovým jedem Viklefovým rozumu, řka: ‚Někteří však pozbyvše medovým jedem Viklefovým a jiných rozum,' se praví, že v tomto výroku zapomněl svého výkladu ‚Na čtyři knihy sentencí'. Tu pojednávaje o pravé látce svátosti těla a krve Kristovy a uváděje ke svým slovům mistra Jana Viklefa napsal takto:

„Jakýsi doktor mistr Jan Viklef, bohoslovec a filosof nad jiné vynikající, klade úplný tento výrok takto svrchu vyložený a veřejně a často osvědčil, jak stojí v jeho spisech, že jest jako věrný syn církve hotov věřiti, byl-li by poučen o opaku, ba, kdyby to musilo býti, že jest připraven smrtí dáti se v tom potrestati. A mnozí méně vídoucí prohlašují ho v této a v jiných věcech za kacíře a poskvrňují pověst těch, kdo čtou jeho spisy, nedbajíce toho, že mezi trny sbíráme nejkrásnější růže, předpokládaje i, že by byl v tomto a v jiných položil více kacířského a kacířsky."

„Hle, to jsou doslovně slova mistra Stanislava, v nichž chválí a vynáší toho mistra Jana Viklefa, nazývaje ho vynikajícím bohoslovcem a filosofem, a ty, kdo ho prohlašují za kacíře, nazývá méně vídoucími; a nyní jest on jeden z počtu jejich obraceje chválu v hanu a pokládaje nyní učení, které k svému spisu uvedl, za medový jed. Viz tedy on sám, aby nepozbyl rozumu, poněvadž štítí se toho, co dříve pokládal za sladké, zdravé a utěšené.

4. K čtvrtému, kde chce říci, že naše strana, jako opilci, oč více myslí, že zavrhuje zlou pověst, o tolik hlouběji v ní klesá, nechť popatří na sebe sama, on, jenž boje se jíní upadá v sníh, jenž chtěje se vyhnouti Charybdě upadá ve Scyllu a chtěje zavrhnouti ostudu, vlastním svým činem hlouběji v ní poklesl. Avšak naše strana, nesouhlasíc se zmatečným závěrem doktorů, neklesla proto nedovoleně hluboko v ostudě, ačkoliv trpí proto ostudu od oněch doktorů, kteří ji slovem i písmem zostouzejí.

Kapitola druhá

Druhý základní výrok, který klade ve svém spise, jest tento:

„Hlavou římské církve jest papež a tělem jejím jest sbor kardinálů, což jsou zjevní a praví nástupcové knížete apoštolů Petra a sboru ostatních apoštolů Kristových v církevním úřadě poznávání a určování ve veškerých katolických a církevních věcech a vedení péče ve všech takových věcech o všecky ostatní církve a veškeré Kristovy věrné."

A potom dokazuje tento závěr ne písmem svatým nebo výroky svatých, ale podobenstvím se složením přirozeným a podobenstvím se složením duše, složení přirozeného, a podobenstvím s druhem nejvšeobecnějším.

Protož dávaje na rozum tyto tři věci píše v onom podobenství obšírně takto:

„Ježto z papeže a sboru kardinálů sestává jedno tajemné a církevní složení, mající podobně jako duše, složení přirozené a duševní, formu nebo formální počátek poznávání a určování ve veškerých věcech katolických a církevních a vedení pastýřské péče ve všech takovýchto věcech o všecky církve a veškeré Kristovy věrné na zemi. A jako v přirozené duši jest s jedné strany smysl obecný, mohoucí rozsuzovati ne částečně a částkově, ale povšechně a úplně o všech věcech, sebou samými čitelných a o jich shodě i rozdílu; s druhé strany však jsou v oné duši smysly částkové, mohoucí částečně a částkově rozsuzovati o veškerých věcech částečných, sebou samými čitelných — tak v oné tajemné a církevní formě onoho již řečeného církevního složení jest s jedné strany církevní autorita a moc povšechná a úplná mohoucí poznávati a určovati ne částečně a částkově, ale povšechně a úplně ve veškeré při církevní a rovněž i ve přích občanských, pokud jest je vztahovati k věcem a na věci církevní, aby samy sebou konec měly. Tato moc může také povšechně a úplně napravovati a očišťovati v záležitostech věcí církevních a vésti v takových církevních věcech pastýřskou péči o všecky církve a veškeré Kristovy věrné. A tato církevní moc hledí k osobě papežově. S druhé strany jsou v oné svrchu řečené formě, jako první a přední smysly částkové po smyslu obecném, moci církevní, mohoucí tak částečně a částkově souditi veškeré částečné pře církevní všech církví. A tyto moci hledí ke sboru kardinálů ve složení církevním a jest známo, že takové složení z církevních částí jest církev a tak co do látky jména jest to církev římská, ježto hmotná stolice oné církve jest město Řím, jak předesláno. A nazývá-li se jedna osoba lidská mužem katolickým, jak by se ona církev nenazývala katolickou? A ježto ‚katolický' jest totéž jako obecný nebo povšechný, jak se praví o víře katolické, že jest obecná, nebo povšechná; a ježto ve shromáždění všech církví jest ona církev v moci církevní a v úřadu církevním jako druh nejvšeobecnější všeobecná a ne zvláštní, proto jest ona církev římská katolická.

A ježto tato jest ono církevní složení z papeže, na němž jest pramenná a hlavní plnost církevní moci a autority na zemi — jelikož taková (moc) musí vždy trvati na zemi, pokud trvá církev, a nelze, rozumí se, moc tu zároveň rozděliti na více osob lidských tak, aby kterákoli z nich měla na sobě onu pramennou a hlavní plnost moci k řízení a k vedení péče pastýřské o všecky ovce Kristovy na zemi, meškajíc viditelně mezi lidmi — proto tato moc jest toliko na jedné osobě lidské, která co do látky jména jest a nazývá se papež. Po zásluze pak papež jest a nazývá se pro takovou hlavní plnost církevní moci na sobě papežem a hlavou tajemnou a církevní v onom tajemném a církevním složení. A sbor kardinálů, na nějž plynou z onoho pramene a hlavy, totiž papeže a jeho plnosti moci, první a přední nižší církevní moci řízení a vedení péče o všecky církve, po zásluze nazývá se tělem v onom složení; a následovně nazývá se po zásluze a správně papež hlavou a sbor kardinálů tělem

římské katolické církve. A následovně jest papež hlavou celé církve, jež jest shromáždění všech církví na zemi, obecných, zvláštních i jednotlivých, jelikož na něm jediném jest vzhledem ke všem oněm církvím obcujícím mezi lidmi pramenná a hlavní plnost církevní moci na zemi v tajemném a církevním úřadě a službě, kteréžto záležejí v tajemném a církevním složení, opravování, živení, pasení, přepodstatňování, chránění, řízení a zachovávání veškerosti ovcí Kristových na zemi v životě tajemném a církevním. Taková zajisté hlavní plnost církevní moci musí jaksi vždy býti na některé lidské osobě, viditelně na zemi mezi lidmi obcující, k viditelnému mezi lidmi řízení veškerosti ovcí Kristových, která viditelně na zemi mezi lidmi obcuje. Jako tedy Kristus jest sám sebou pastýřem svého stáda, apoštolé pak byli jeho pastýřové náměstčí, jak hlásá svatá církev, tak Kristus jest sama sebou svémocná hlava celé jeho církve na zemi, papež pak jest náměstčí, úřední a služebná, tajemná a církevní hlava téže církve dle oné pramenné a hlavní na něm plnosti moci církevní, úřední, náměstčí a služebné. A ježto takováto plnost moci není v sobě dar milosti nebo milost působící, jako nebylo ani u Jidáše apoštolství, poněvadž byl ďábel, o němž Kristus praví, že ho vyvolil mezi dvanácti a že jest ďábel; ale ona plnost jest milost darmo daná, dar toliko úřední a služební. A následovně může býti zároveň se smrtelným hříchem i na předzvěděném papeži, jako bylo apoštolství a biskupství Jidášovo (které potom obdržel jiný — Matěj) na apoštolu Jidáši.“

Hle, toť jest to dlouhé vypravování, nepodepřené výrokem zákona Páně ani výroky svatých, kterým mistr usiluje dokázati, že papež jest náměstčí, viditelně obcující hlava oné římské církve viditelně obcující na zemi, a že kardinálové jsou tělo téže církve; a to, jak jsem řekl, dokazuje trojím podobenstvím, totiž podobenstvím se složením přirozeným a duševním, podobenstvím se složením přirozené duše a po třetí podobenstvím s druhem nejvšeobecnějším. A ačkoliv dosti široce jsem se rozepsal v traktátu ‚O církvi‘ o řečeném již jeho a doktorů závěru, přece k porozumění jeho důkazu z podrobnosti řeknu několik slov na odpor tomuto. Potom pak přikročím ke všem jeho důkazům, neodpovídaje na jeho zostouzení, jimiž snaží se usvědčiti mne a jiné a očistiti svoji špatnou pověst.

*

K prvnímu, kde praví: ‚Ježto z papeže a sboru kardinálů sestává tajemné a církevní složení, mající podobně jako duše, složení přirozené a duševní, formu nebo formální počátek poznávání a určování ve veškerých věcech katolických a církevních a vedení pastýřské péče ve všech takovýchto věcech o všecky církve a veškeré Kristovy věrné na zemi.‘

Zde doktor béře za dokázané, věc, kterou zbývá mu dokázati, jako zbývá mu dokázati onen závěr: „Hlavou římské církve jest papež a tělem jejím jest sbor kardinálů, což jsou zjevní a praví náměstkové knížete apoštolů Petra a ostatních apoštolů atd.

Tu jest poznamenati k lepšímu porozumění, že jest rozdíl mezi složením lidí přirozeným a tajemným. Neboť dle přirozeného složení jsou všichni lidé jedno tělo a kterýkoliv s kterýmkoliv skládá jedno tělo. Ale dle tajemného složení nejsou všickni lidé jedno tajemné tělo, neboť tajemné tělo jest to, které nad vlastnost býti přirozeným připojuje milost předzřízení. A tak veškeré tajemné církevní tělo jest sestaveno pravdivě z Krista a sboru předzřízených, majíc jakousi podobnost s tělem lidským dle slov Apoštolových ve 12. kap. 1. listu ke Korintským: „Nebo jakož tělo jedno jest a mnoho má údů, ale všichni ti jednoho těla údové, mnozí jsouce, jedno tělo jsou: tak i Kristus. Skrze jednoho zajisté Ducha my všichni v jedno tělo pokřtěni jsme, buď Židé, buď Řekové . . .“ A tutéž podobnost klade ve 12. kap. listu k Římanům, pravě: „Nebo jakož v jednom těle mnohé údy máme, ale nemají všichni údové jednostejného díla: Tak mnozí jedno tělo jsme v Kristu . . .“

Z těchto slov Apoštolových jde předně, že Kristus s předzřízenými jest jedno tajemné tělo, což se naznačuje ve slovech Apoštolových ‚tak i Kristus‘. Po druhé jde, že předzřízení jsou jedno tajemné tělo ne v některém papeži vedle Krista, ale v Kristu. To dává Apoštol na rozum, pravě: ‚Tak mnozí jedno tělo jsme v Kristu.‘ Po třetí jde z toho, že žádný předzvěděný jsoucí v hříchu není úd Kristův a část tajemného těla Kristova, jelikož mu schází trvalý svazek předzřízení. Neboť jeden Pán jest Kristus a druhý Belial. „A jaké srovnání Krista s Belialem?“ — praví Apoštol v 6. kap. 2. listu ke Korintským. Po čtvrté jest ve slovech Apoštolových patrna jeho pokora z toho, že se nenazývá hlavou nebo nejmocnějším údem tajemného těla Kristova, ale mluvě v osobě předzřízených praví počítaje se mezi předzřízené Římany: ‚Tak mnozí jedno tělo jsme v Kristu.‘ A Korintským praví: ‚Skrze jednoho zajisté Ducha my všickni v jedno tělo pokřtěni jsme.‘

Z toho jde po páté srovnání tajemného těla Kristova s přirozeným složením lidským, protože jako v jednom těle lidském jsou spojeny mnohé údy pod jedinou hlavou, v níž žije především patero všeobecné jednotlivých smyslů, tak v tajemném těle Kristově jsou spojeny mnohé údy poutem předzřízení pod jednou hlavou — Pánem Ježíšem Kristem. A vzhledem k tomu praví Apoštol ve 4. kap. listu k Efezským: „Ale upřímně se majíce v lásce rosťme v toho všelijak, kterýž jest hlava, totiž v Krista; z kteréhož všecko tělo příslušně spojené a svázané, po všech kloubích přisluhování, podle vnitřní moci v míru jednohokaždého úda, zrůst, jakž na tělo přísluší, běře k vzdělání svému v lásce.“ Hle, první podobnost tajemného těla Kristova a přirozeného těla lidského.

Druhá podobnost jest, že jako každý úd dokonalého těla lidského potřebuje každého jiného údu téhož těla, tak každý úd tajemného těla Kristova potřebuje každého jiného . . . A vzhledem k tomu praví Apoštol ve 12. kap. 1. listu ke Korintským: „Nemůžeť tedy oko říci ruce: Nepotřebí mi tebe; aneb opět hlava nohám; Nepotřebuji vás.

Nýbrž mnohem více údové, kteříž se zdají nejmdlejší v těle býti, potřební jsou.“

Třetí podobnost jest, že jako údy lidského těla jedny o druhé vespolek pečují, aby dobře jim bylo, tak mají údy tajemného těla Kristova jedny o druhé pečovati, aby dobře prospívaly dle darů v milosti Pána Ježíše Krista. A k tomu praví Apoštol tam, kde svrchu řečeno, „aby nebyla roztržitost v těle, ale aby údové jedni o druhé vespolek pečovali.“

Čtvrtá podobnost jest, že jako údy lidského těla spolu navzájem trpí a spolu se radují, tak mají údy těla Kristova spolu trpěti, trpí-li jeden úd, a spolu se radovati, jest-li jeden v slávě. Proto praví Apoštol tam, kde svrchu řečeno: „A protož, jestliže co trpí jeden úd, spolu s ním trpí všichni údové; pakli jest v slávě jeden úd, radují se spolu s ním všichni údové. Vy pak jste tělo Kristovo a údové z částky. A některé zajisté postavil Bůh v církvi, nejprv apoštoly, druhé proroky, třetí učitele; potom moci, potom ty, kteříž mají dary uzdravování, pomocníky, správce, rozličnost jazyků mající. Zdaliž jsou všickni apoštolé? Zdali všichni proroci? Zdali všickni učitelé? Zdali všickni divy činí? Zdali všickni mají dary k uzdravování? Zdali všickni jazyky rozličnými mluví? Zdali všickni vykládají?“ Hle, jak slavně přirovnává Apoštol tajemné tělo Kristovo, jež jest církev předzřízených, k přirozenému tělu lidskému, nazývaje Krista hlavou onoho těla a vyvolené jeho údy.

Dokáže-li tedy doktor, že jest tajemné tělo papežovo, jako praví apoštol, že jest tajemné tělo Kristovo; a dokáže-li po druhé, že kardinálové jsou tajemné tělo, které nad vlastnost býti přirozeným připojuje milost předzřízení; a dokáže-li po třetí, že papež Jan nebo jeho nástupce jest hlava tajemného těla, v kteréž hlavě jsou skryty poklady moudrosti a vědění božího k řízení církve a k sdílení pohybu a smyslu každému jejímu údu, bez jejíhož sdílení nemůže duchovně žíti ni číti — dokáže-li, pravím, tento Stanislav tyto tři body, pak bude pravdivý onen jeho poznatek: ‚Ježto z papeže a sboru kardinálů sestává jedno tajemné a církevní složení, mající podobně jako duše, složení přirozené a duševní, formu nebo formální počátek‘ atd. Ale poněvadž ještě nedokázal, ani nebude moci, když není zjevení božího, dokázati, že papež Jan XXIII. s dvanácti kardinály jest tajemné tělo Kristovo, jako ani nebude moci dokázati, že tento papež s kardinály jest spojen poutem předzřízení, jest zřejmo, že veškeré jeho doklady k onomu závěru nemají pevného základu. Neboť svůj závěr a poznatek nestaví na skále Kristu, v němž jsou skryty všecky poklady moudrosti a vědění božího, protože neuvádí žádný výrok zákona Kristova, jímž by ukazoval, že papež a sbor kardinálů jest, nebo že z papeže a sboru kardinálů sestává jedno tajemné a církevní složení, a tak hlava a tělo církve, ale předpokládá dle farizejského a prázdného klamání podobností, že jest tomu tak.

Proto Apoštol Kristův mluví v 2. kap. listu ke Kolossenským a v nich opevňuje i jiné Kristovy věrné takto: „Protož, jakž jste přijali

Krista Ježíše Pána, tak v něm choďte; vkořenění a vzdělání na něm, a utvrzení u víře, jakž jste naučeni, rozohňujíce se v ní s díkůčiněním.“ A následuje k vyloženému: „Hleďtež, ať by vás někdo neobloupil moudrostí světa a marným zklamáním, uče podle ustanovení lidských, podle živlů světa a ne podle Krista.“

Toto svaté napomenutí Apoštolovo mají věrní za těchto posledních časů bděle uvažovati a srdečně držeti. Neboť i Spasitel praví ve 24. kap. evangelia Matoušova: „Vizte, aby vás někdo nesvedl.“ A opět: „Tehdy řekl-li by vám kdo: Aj, tutoť jest Kristus anebo tamto; nevěřte. Nebo povstanou falešní Kristové a falešní proroci a činiti budou divy veliké a zázraky, takže by svedli, (by možné bylo) i vyvolené.“ Odtud, jak vidíme, falešní Kristové jsou ti, kdo nutí věrné věřiti jako víru, že oni jsou hlavy svaté matky církve. Tak zajisté nutíce nezřízeně a veřejně jiné, aby věřili to o nich, vyvyšují se nad Krista. Neboť Kristus učil, že jest hlavou církve tak velmi skrytě, že mnohým jest nesnadno vyvoditi z písma jednotu člověčenství a božství Kristova v jedné osobě, bez kteréž jednoty nebyl by hlavou obecné církve. Avšak to, co Kristus řídce a skrytě o sobě učil, falešný Kristus a Antikrist nezřízeně a veřejně o sobě vyučuje. Nezřízeně, poněvadž bez patrnosti, jež by plodila víru, snaží se všecky, kdo by to popřeli, vyhladiti. A to není prostředek nebo důvod apoštolský nebo Kristův, ale odpadlický a nejpyšnějšího Antikrista. Falešní však proroci jsou doktoři a mistři a ostatní, kdo to napodobují týmž prostředkem nebo klamnými radami. A proto důstojnost papežská poskytuje se strany zvelebené moci příležitost k přílišnému vynášení náměstčí moci, přílišnému cenění důstojnosti světské a přílišnému toužení po blouznivé svatosti.

Avšak oni doktoři, mistři a falešní proroci, kteří očekávají světskou odměnu od papeže nebo se otrocky, světsky neb lidsky bojí a hlásají, že papež má nepokaratelnou moc, jelikož může vše, co mohl Kristus jako člověk, že jest nejsvětější otec a že nikdo nemá práva mu říci ‚proč to činíš?‘ — a že jest hlava velebné svaté církve: ti, neučinili-li by pokání odnesou si od Krista, pokorné hlavy církve, odměnu mrzkého pochlebnictví. Neboť takto pochlebujíce jsou příležitostí jeho (t. papežovy) pýchy, kterou se vynáší nad Krista.

A vzhledem k tomu mluví sv. Řehoř ve svém Pastorale v kap. 17. takto: „Přečasto vládce tím, čím vyniká nad ostatní, vyvyšováním mysli se nadýmá a když všecko podléhá mu k užitku, když k nařízení jeho rychle vyplňují rozkazy, když všichni poddaní, vykonal-li něco dobrého, chválami to vynášejí, avšak tomu, co zlého provedl, žádným výrokem neodporují, když přečasto chválí, co mají kárati, tu duch odveden od toho, co postačí nízko, nad sebe se vznáší a zatím co zevně jest obklopován nesmírnou přízní, uvnitř prázden jest pravdy a zapomenuv sebe rozptyluje se na hlasy cizí a pokládá se za takového, jakým se slyší venku, ne jakým se má rozeznávati uvnitř, poddanými pohrdá a neuznává je za sobě rovny řádem přírody a myslí, že ty, nad něž vystoupil losem moci, předstihl také zásluhami

života. Myslí, že jest moudřejší všech, nad něž vidí, že více může. Postavil se zajisté sám u sebe na jakýsi vrchol, a ten, který jest spínán stejnou povahou přirozeností jako ostatní, zpečuje se dbáti ostatních. Tak jest veden až k podobnosti tomu, o němž psáno jest: ‚Všecko vysoké vidí, on' jest král nade všemi syny pýchy,' který baže po zvláštním vrcholu a pohrdaje životem společným andělů, praví: ‚... posadím se ... k straně půlnoční ... budu rovným nejvyššímu'." Tolik veskrze svatý Řehoř.

Prosím čtenáře, aby uvážil jeho slova, poněvadž pak bude moci porozuměti, k čemu slouží papeži a jeho biřicům mrzké pochlebenství. Konečně ať pátrá po důvodu, proč apoštolé Kristovi nenazývali se navzájem papeži, hlavami církve, nejsvětějšími otci, biskupy církví a prameny s plností moci, ale majíce s sebou hlavu církve, nejsvětějšího otce, nejvyššího biskupa a pramen veškeré moci — Pána Ježíše Krista, přítomného až do skonání světa, nazývali se prostě vlastními jmény, služebníky Kristovými, soudruhy v nouzi a služebníky církve, jak patrno z postupu zákona Kristova. A kníže Apoštolů, nádoba vyvolení, v 15. kap. 1. listu ke Korintským vyslovuje se pokorně takto: „Nebo já jsem nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden slouti apoštol, protože jsem se protivil církvi boží."

I jest patrno, že by postačilo doktoru Stanislavovi s jeho spoludoktory říci, že papež jest římský biskup, náměstek apoštola Petra, a kardinálové že jsou náměstkové apoštolů, jestliže vzdělávají církev službou uloženou apoštolům od Krista, biskupa nejvyššího, jako ji vzdělávali apoštolé, kážíce slovo evangelia. Neboť náměstek má takto do jisté míry zastupovati vyššího, od něhož přijal náměstčí moc. Jestliže pak odpadají od plnění náměstčí služby, kdož by pravdivě řekl, že jsou praví a zjevní náměstkové apoštolů? Neboť zajisté pouhou mocí, kterou někdo na oko přijal, není pravým náměstkem toho, čí moc myslí, že má.

Ale vraťme se k prvnímu mínění mistrovu, kde praví, že jedno tajemné a církevní složení z papeže a sboru kardinálů má podobně jako duše, složení přirozené a duševní, formu nebo formální počátek poznávání a určování ve veškerých věcech katolických a církevních a vedení pastýřské péče ve všech takovýchto věcech o všecky církve a veškeré Kristovy věrné na zemi. Táži se doktora, které přirozené a duševní složení má tu duši, která má formální počátek poznávání a určování ve veškerých věcech katolických a církevních atd.? A nebude lze ukázati jinou duši, než duši Krista-člověka, která má takový formální počátek poznávání a určování ve veškerých věcech katolických a církevních atd. Ale takovéhoto formálního počátku nemá složení z papeže a sboru kardinálů, protože papež s kardinály nemůže ani svémocně ani náměstně určovati veškeré věci katolické a církevní. To jest patrno, poněvadž nemůže určovati žádných věcí katolických a církevních, které Kristus určil skrze sebe a své apoštoly, ač-

koliv může věci ty jako služebník hlásati lidu, jak jest patrno o věcech evangelií a všech článků víry, které byly určeny Duchem svatým.

Dále, jestliže papež zároveň s kardinály jest nedostatečný ve vědění spolupůsobícím, jímž měli by určovati jisté věci, jak má formální počátek poznávání a určování těch věcí? Vskutku takovýto počátek poznávání a určování měli by i laikové, kteří by měli ve snadném případě více poznání, jímž by mohli dané církevní věci poznávati, jakkoliv by neměli moci ony věci určovati.

Ba laik císař Konstantin rozhodl a rozkázal, ustanovil a určil léta Páně 301., aby veškerý oděv císařský, jehož sám užíval, vládna pohansky, nosil římský biskup. Proto v dist. 96. ve svém rozhodnutí a ustanovení mluví takto: „Svatému Silvestrovi a všem jeho nástupcům odevzdáváme tímto Lateránský palác našeho císařství. Potom diadem a korunu naší hlavy, zároveň tiaru i náramky, totiž lorum, který obyčejně obepíná krk císařův.“ A níže: „Dále také purpurový plášť a šarlatové roucho a veškerý oděv císařský, ba i důstojnost císařských velitelů jízdy, udílejíce mu také císařské žezlo a zároveň veškeré odznaky a náramky a různé ozdoby císařské a veškerý průvod vrcholu císařského a slávu naší moci.“ A níže: „A jako moc císařská jest ozdobena různými úřady komorníků a ovšem i dveřníků a všech panošů, tak chceme, aby i svatá římská církev byla ozdobena; a aby papežská zdoba nejvíce zazářila, ustanovujeme, aby duchovní téže římské církve v pláštích a tkaních lněných, t. j. ozdobených bělostkvoucí barvou na koních jezdili. A jako náš senát užívá obuvi a střevíců z kozlí srsti, t. j. bílou tkaní, nechť září.“ A níže: „Proto ustanovujeme i to, aby on a jeho nástupce měl užívati toho diadému, totiž koruny, kterou jsme mu postoupili se své hlavy, z nejčistšího zlata a cenných drahokamů.“

Hle, tento dekret laika císaře horlivěji jest uvažován papežem s kardinály a s jeho dvorem, než ono ustanovení Krista, krále a biskupa nejvyššího ve 20. kap. evangelia Matoušova: „Víte, že knížata národů panují nad nimi, a kteříž velicí jsou, moci užívají nad nimi. Ale ne tak bude mezi vámi; nýbrž kdož by koli chtěl mezi vámi býti velikým, budiž služebník váš. A kdož by koli mezi vámi chtěl býti přední, budiž váš služebník.“ Podobně ono ustanovení Kristovo v 10. kap. téhož evangelia: „Darmo jste vzali, darmo dejte. Neberte s sebou zlata ani stříbra . . .“ A v 6. kap. evangelia Markova: „. . . ani do opasku peněz.“ A ono ve 14. kap. evangelia Lukášova: „Tak zajisté každý z vás, kdož se neodřekne všech věcí kterýmiž vládne, nemůž býti mým učedníkem.“ A ono v poslední kap. Markově: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření.“ A proto papež a kardinálové plníce bedlivěji, horlivěji, stáleji, neopomíjitelněji a zjevněji dekret laika císaře, než Krista, krále a biskupa nejvyššího, ukazují svým jednáním, že jsou spíše náměstky císaře, než Pána Ježíše Krista. Neboť zajisté svatý svatých učí slovem i skutkem, že jeho učedníci a tak i jeho náměstkové mají zanechávati světského panování a slávy — a náměstkové apoštolů skutkem učí neb ukazují opak.

A Spasitel praví v 10. kap. evangelia Janova: „. . . skutkům věřte!“ Jakž by tedy lid, znaje ustanovení Kristovo a život apoštolů se životem Kristovým přímo opačný životu náměstků, kteří patrněji zastupují císaře než Krista a apoštoly, neřekl, že zastupují laika císaře a plní ustanovení jeho spíše, než biskupa Pána Ježíše Krista?

A proto svatý Bernard když píše ve své 3. knize ‚K papeži Eugeniovi‘, odvodil tomuto papeži, že apoštolům a následovně i jemu se zakazuje panování, slovy ‚Ne tak,‘ praví ve 4. kn. papeži Eugeniovi takto: „V tom stal jsi se nástupcem ne Petrovým, ale Konstantinovým.“ A kdo bude moci důvodně zamítnouti tato slova? A svatý Jan Zlatoústý ve 28. kázání ‚Díla nedokonaného‘ praví k předeslanému takto: „Kdo vyhledává slávu, an Pán vyhledává pokoru, není obrazem Kristovým. A kdo jest milovník bohatství na tomto světě, an Pán miluje chudobu, zapuzuje od sebe podobnost ke Kristu; a není v pravdě učedníkem ten, kdo nenapodobí mistra.“ Z toho jde, že jestliže papež s kardinály vyhledává císařskou povýšenost a zavrhuje chudobu, miluje bohatství, pak není pravý učedník Kristův. Neboť Zlatoústý praví: ‚A není v pravdě učedníkem ten, kdo nenapodobí mistra.‘ A Bernard dí: ‚V tom stal jsi se nástupcem Konstantinovým, ne Petrovým.‘

Z toho jest patrno vyvrácení oněch slov mistra Stanislava, v nichž praví:

„Jako byl Jidáš úřadem církevním jeden ze dvanácti apoštolů Kristových, pravý apoštol úřadem, avšak vůlí a skutky zloděj a lotr a zrádce Kristův, tak papež a sbor kardinálů jsou svými úřady a mocmi zjevní a praví nástupcové Petra, knížete apoštolů, a sboru ostatních apoštolů vzhledem k takovým církevním úřadům. S tím však jest zároveň možno, že by vůlí, mravy a skutky byli oněm na odpor, jsouce duchovní zloději a lotři. Neboť toto jest možno na osobě některého papeže a některých kardinálů.“

A dále dodává doktor, označuje mne:

„Onen pisatel, pohrdaje a opovrhuje tímto katolickým rozlišením, nemálo bloudí v pravdivých výrocích svatého písma a práva svatých kanonů a ve víře svaté římské církve.“

Ale aby blud doktorův v tomto jeho výroku vyšel na jevo, znamenám předně, že značně bloudí v tom svém důkazu z podobnosti, totiž když praví: ‚Jako byl Jidáš, v úřadě církevním jeden ze dvanácti apoštolů Kristových, pravý apoštol úřadem, tak papež a sbor kardinálů jsou svými církevními úřady a mocmi zjevní a praví nástupcové knížete apoštolů a sboru ostatních apoštolů.‘

Popírám tuto podobnost, kterou doktor předstírá, neboť to, že Jidáš byl úřadem církevním jeden ze dvanácti apoštolů, jest víra katolická, nutná, která má od každého křesťana zde na zemi pevně býti věřena, ježto Pravda, která nemůže lháti, praví v 6. kap. evangelia Janova: „Však jsem já vás dvanácte vyvolil“ totiž k úřadu apoštolskému, „a jeden z vás ďábel jest?“ Ale že tento papež Jan XXIII. nebo jeho předchůdce Alexandr V. nebo Řehoř XII. jest nebo byl pravý

nástupce a zjevný náměstek Petra, apoštola Kristova, to není víra katolická, nutná, která má býti od každého křesťana zde na zemi pevně věřena pod trestem řečeného zatracení, ale jest to lehkověrnost nebo domněnka mimo víru. Podobně jest katolická, každému křesťanu zde na zemi ke spáse nevyhnutelná víra ta, že po nanebevstoupení Kristově bylo dvanáct apoštolů pravými a zjevnými jeho náměstky. Avšak není víra takto nevyhnutelná křesťanu zde na zemi to, že jest dvanáct kardinálů, uvedených mimo písmo Kristovo, pravými a zjevnými náměstky sboru ostatních apoštolů. Protož ačkoliv tento papež zdá se míti nátěr, že jest náměstek Petrův proto, že se oznamuje, že má místo Petrovo v Římě a proto, že k svému úřadu jest vyvolen lidsky, čili od lidí, přece přítomní kardinálové mají mnohem temnější nátěr, že jsou náměstkové sboru ostatních apoštolů, ježto ani všichni nejsou kněžími, jako byli apoštolé, ani nekáží a nekřtí jako apoštolé, aniž jeden jest s Ondřejem v Achaji, druhý s Matějem v Indii, třetí s Matoušem v Ethiopii, čtvrtý s Janem v Efezu, pátý s Jakubem v Jerusaleme, šestý s Tomášem v Indii, sedmý s Filipem ve Frygii, osmý s Bartolomějem ve Větší Indii, devátý a desátý se Šimonem a Judou v Persii, aniž jedenáctý odebral se káže s Jakubem mladším do Španěl, aniž s Pavlem, za jehož žádného náměstka se nepočítá, putuje po Řecku, ježto Pavla nepočítá za jednoho ze sboru dvanácti apoštolů. Ježto tedy hlas kázání kardinálů nevyšel po vší zemi a nástupnictví a náměstnictví jejich vzhledem k apoštolům jest do té míry temné, že ani lidé jiní, ani kardinálové sami nevědí, který z nich jest kterého apoštola nástupce a náměstek, jest zřejmo, že věřiti, že přítomní kardinálové jsou zjevní a praví nástupcové sboru apoštolů, není víra nevyhnutelná křesťanu zde na zemi ke spáse.

I jest patrno, že doktor pobloudil v důkaze z podobnosti v pravdách svatého písma, připojuje k nim drze věci, jichž nedokazuje. Jsouť pravdy svatého písma tyto: Kristus vyvolil Jidáše za apoštola dle 6. kap. evangelia Janova: „Však jsem já vás dvanácte vyvolil a jeden z vás ďábel jest.“ Biskupství Jidášovo obdržel jiný. (Žalm 180. a ‚Skutkové apoštol.‘ kap. 1.) Ale není pravda vyložená v písmě svatém, že papež Jan XXIII. jest pravý nástupce a zjevný náměstek apoštola Petra v církevním úřadě. Není také pravda vyložená v písmě svatém to, že dvanáct kardinálů jest pravými a zjevnými nástupci sboru ostatních apoštolů.

Ale kdyby doktor dokázal, že Kristus, který nemůže ve vyvolení býti oklamán, vyvolil Jana XXIII. za papeže, za pravého náměstka a zjevného nástupce Petrova a že kardinály vyvolil za zjevné náměstky sboru ostatních apoštolů, jako vyvolil Jidáše Iškariotského za apoštola, pak by jeho důkaz byl na místě. A poněvadž nemůže dokázati uvedené podobenství pro nedostatek zjevení božího, lidským vyvolením papeže nebo ustanovením kardinálů od papeže, není to bezvadně postačitelno k ustanovení náměstka Petra nebo jiného apoštola. Neboť jest možno, že hříšní volitelé vyvolí ženu k církevnímu úřadu, jak patrno na Anežce zvané Jan, která zmocnila se papežství na dvě léta a více.

Ba jest možno, že by vyvolili lotra, zloděje a ďábla, jako Kristus vyvolil Jidáše, a následovně jest možno, že by vyvolili Antikrista. A jest možno, že vyvolí z lásky, lakomství nebo nenávisti osobu, s níž Bůh nesouhlasí svým schválením, jako jest možno, že zle vyvolí osobu, jejíž trpné vyvolení Bůh schvaluje.

I jest patrno, že tím, že volitelé nebo většina jejich shodla se jednohlasně dle lidského řádu na nějaké osobě, není právě ona osoba zákonitě vyvolena, aniž tím právě jest pravým a zjevným nástupcem nebo náměstkem apoštola Petra nebo jiného apoštola v úřadě církevním. Proto ti, kdo příslušněji dle písma volí, ježto není zjevení, jenom pravděpodobným domněním prohlašují někoho za vyvoleného. Proto ať vyvolili volitelé dobře nebo zle, skutkům vyvoleného máme věřiti. Neboť tím právě, čím hojněji někdo jedná záslužně ku prospěchu církve, má k tomu od Boha hojnější moci. A proto dí Kristus Ježíš v 10. kap. evangelia Janova: „... skutkům věřte!"

Po druhé znamenám, že doktor pobloudil v katolických výrocích svatých a kanonického práva, pravě, že kdyby i, což je možno, některý papež nebo někteří kardinálové byli vůlí, mravy a skutky na odpor oněm, totiž apoštolům, jsouce duchovní zlodějové a lotři, jsou přece ještě zjevní a praví nástupcové apoštola Petra a jiných apoštolů svými úřady a mocmi. Hle, praví mu (t. doktorovi) nejprvé svatý Ambrož a kanon 22. v kvest. poslední: „Střezte se lži, bratří, neboť všichni, kdo ji milují, jsou synové ďáblovi. Nejen v lživých slovech, ale i v předstíraných skutcích jest lež. Neboť lež jest vyznávati se biskupem, knězem nebo duchovním a jednati na odpor tomuto stavu." Tolik Ambrož s kanonem. Rciž doktorovi svatý Jan Zlatoústý v kázání 25. s kanonem, dist 40. pod rubrikou: „Není v pravdě knězem, kdož knězem jest nazýván." Rciž mu Gratian v II., kvest. 7.: „Všichni preláti nejsou za preláty pokládáni, neboť jméno nečiní biskupa, ale život." Rciž mu svatý Augustin s kanonem v II., kvest. 7.: „Kdo by neměl důvodu vlády ani nezavrhl svých neřestí, spíše má býti nazván nestydatým psem, než biskupem." Rciž mu svatý Remigius v kázání na evangelium: ‚I všel do Jerusaléma Ježíš': „Kterýž by koli z biskupů prodal milost Ducha svatého, byť i se zdál před očima lidí zářiti rouchem biskupským, před očima božíma již jest zbaven kněžství." Rciž doktorovi Ježíš Kristus dle 14. kap. evangelia Lukášova, že sůl zmařená k ničemu se nehodí, ani do hnoje.

Hle, doktor protivě se těmto výrokům svatých a práva kanonického bloudí v katolických výrocích svatých a práva kanonického; a nezbloudil jsem já, pravě, jak on uvádí: Jestliže papež žije Kristu na odpor v pýše, lakomství, a rozkoši, pak vchází jinudy. Jak jest tedy zjevný nástupce Petrův, když jest zloděj a lotr? Podobně jest tomu s kardinály. Neboť žijí-li apoštolům na odpor, pak jsou zlodějové a lotři a ne tělo svaté církve ani praví nástupcové. Neboť to jest výrok Spasitele našeho, jenž dí v 10. kap. evangelia Janova: „Kdož ... vchází jinudy, ten zloděj jest a lotr" a ne pastýř ovcí, ježto nevstupuje pokor-

nými dveřmi — Ježíšem a tomu, jako takovému, vrátný neotvírá a všichni, kolikž jich koli jinudy vešlo, zlodějové jsou a lotři.

A nevím jakým duchem veden praví doktor tamtéž, označuje mne, takto:

„A onen pisatel nevěrecky dovozuje v podobě otázky: Jest-li papež předzvěděný, (což jich jest skryto), jak jest hlava církve?"

Hle, doktor praví ‚nevěrecky, v podobě otázky dovozuje.' Rád bych obdržel od doktora účinný důvod, proč jest ona otázka nevěrecká a proč praví, že se táži nevěrecky, když pravím: ‚Jest-li papež předzvěděný, jak jest hlava svaté církve?' Hle, Pravda, která nemůže chybovati v důkaze, nedokazujíc nevěrecky, táže se zákonníků a farizeů ve 12. kap. evangelia Matoušova, řkouc: „Pokolení ještěrčí! kterakž byste mohli dobré věci mluviti jsouce zlí?" A hle, já se táži zákonníků: ‚Jest-li papež předzvěděný a tak pokolení ještěrčí, jak jest hlava svaté církve boží?' Nechť odpovědí zákonníci a farizeové, kteří byli na shromáždění na radnici pražské. Možnější zajisté jest, aby předzvěděný mluvil dobré, neboť může býti v milosti dle přítomné spravedlivosti, než aby byl hlavou svaté církve boží. Dále Spasitel v 5. kap. evangelia Janova vede důkaz táže se Židů takto: „Kterak vy můžete věřiti, chvály jedni od druhých hledajíce? A chvály, kteráž jest od samého Boha, nehledáte." A já podobně se táži: ‚Jak může papež, jest-li předzvěděný, býti hlavou svaté církve boží, kterýž hledá chvály od světa a chvály, kteráž jest od samého Boha nehledá?' Jest zajisté možnější, aby předzvěděný papež věřil, než aby byl hlavou svaté církve boží.

Hle, doktor může z toho vyvoditi, že nevěřím nevěrecky, nebo nemá ani dost málo býti na vahách, táži-li se nevěrecky, řka: „Jest-li papež předzvědný jsa živ Kristu na odpor v lakomství, pýše a rozkoši, jak jest hlavou svaté církve boží? Neboť táži-li se to jsa v milosti a s dobrým úmyslem (což jest doktora tajno), pak netáži se nevěrecky. Jak tedy může to tvrditi, pravě: ‚A onen pisatel nevěrecky v podobě otázky dovozuje: Jest-li papež předzvěděný, jak jest hlava svaté církve boží?'

Po třetí znamenám u doktora a divím se, že se opovážil napsati, že jest možno, aby papež a kardinálové byli vůlí, mravy a skutky apoštolům na odpor, jsouce duchovní zlodějové a lotři. A tento výrok béře doktor z podobnosti s Jidášem Iškariotským, který jsa apoštol Kristův byl zloděj, lotr a ďábel, ba syn zatracení. Vševědoucí Kristus vyvolil zajisté Jidáše, aby byl předobrazením budoucích zlých představených v církvi Kristově a ku poučení svého věrného lidu, aby nevěřil hned že ten jest svatý, kdo jest ustanoven k úřadu apoštolskému.

Proto svatý Augustin praví častěji, že jako apoštol Petr byl obrazem všech dobrých, zvláště biskupů, tak Jidáš byl obrazem všech zlých, zvláště kněží. A proto ve výkladu na Jana a to na jeho slova ve 12. kap.: ‚Nebo chudé vždycky máte s sebou, ale mne ne vždycky míti budete' mluví takto: „Co si přeje? Jak dlužno tomu rozuměti

‚mne ne vždycky míti budete'? Nelekejte se! Jest to řečeno Jidášovi. Proč tedy neřekl ‚máš', ale ‚máte'? Poněvadž Jidáš není jeden. Jeden zlý značí tělo zlých, jako Petr tělo dobrých." A níže: „Jsou-li v osobě Petrově označeni dobří v církvi, v osobě Jidášově jsou označeni zlí v církvi. Jim jest řečeno: ‚ale mne ne vždycky míti budete'." Tolik Augustin.

Ale proč jsou špatní preláti zváni podobně jako Jidáš Iškariotský ‚zlodějové'?. Důvod jest ten, že mimo dovolení předního Pána, Krista Ježíše, zneužívají statků svých i statků lidí chudých, činíce křivdu jak Pánu tak jeho údům. A proto Spasitel nazývá je v 10. kap. Janově významně ‚zloději a lotry': „Všichni," vece, „kolik jich koli přede mnou přišlo, zloději jsou a lotři," zloději, poněvadž vcházejí tajně, nabyvše povoláni od Boha, a nevcházejí dveřmi a stěžejí pokory, jelikož kdyby vstupovali dveřmi, pak by je Kristus uznával se schválením za pastýře; ale vcházejí mimo cestu Kristovu dle pýchy tohoto světa, aniž by on se schválením věděl o tom, kdy se vloupají, poněvadž jejich vstoupení neschvaluje. A po vstoupení jsou lotři, poněvadž pak patrně loupí statky církve skrytými tresty, jako činíce na cestách úklady k napadání prostých křesťanů. Jidáš tedy byl zloděj ďábelský, ba jest nazýván od Krista v 6. kap. evangelia Janova ‚ďáblem' a znamená falešné představené a zástupce, kance lesní, kteří znetvořují vinici Pána Ježíše Krista.

Z řečeného již jest patrno, že doktor uvádí lež, pravě o mne takto: ‚Onen pisatel, pohrdaje a opovrhuje tímto katolickým rozlišením nemálo bloudí v pravých výrocích písma svatého, právech svatých kanonů a ve víře římské církve.' Neboť já nepohrdám ani neopovrhuji, ale velmi pevně věřím a přijímám, že některý apoštol byl dobrý, jako Petr, Pavel nebo Jan, a některý zlý — to byl Jidáš. A podobně, že jsou někteří praví náměstkové apoštolů mocí, úřadem a zásluhou, jako svatí biskupové Řehoř, Augustin a jiní svatí kněží. Jiní však jsou náměstkové na oko, zlodějové a lotři, nehodně si uchvacujíce apoštolskou moc; a ty nazývá doktor zjevnými a pravými nástupci knížete apoštolů Petra a sboru ostatních apoštolů vzhledem k církevním úřadům. Ale v pravdě, jak nyní dle Augustina bylo dovozeno, měl říci, že takoví jsou praví a zjevní nástupcové Jidáše Iškariotského, ačkoli k tomu, abychom to věřili, nejsou tak patrně jako Jidáš vyvoleni od Pána k apoštolskému úřadu. O nich zajisté praví sám Pán v 8. kap. Ozeáše: „Oni kralovali, ale ne za mne; knížata jsou byla, a neznal jsem jich." Svatý Bernard pojednávaje o tomto výroku ve své knize, jež počíná: ‚Řekl Šimon Petr,' vykládá ve 13. kap. o těch, kdo nesprávně vcházejí v obročí církevní, pravě takto: „Kdo hledá hodností církevních a služeb ve svatyni s tím úmyslem?" A níže: „Chtí vystupovati v poctách, snaží se líbiti se lidem, obohacovati se a pychnouti a podobati se tomuto světu. Poslyš nářek Hospodinův, jenž mluví o této tak veliké zbrklosti lidské jako trpělivý odplatitel, žádající spíše pokání než trestu: ‚Oni,' vece, ‚kralovali, ale ne ze mne; knížata jsou byla, ale neznal jsem jich.' Všichni za-

jisté v církevních stavech a ostatních věcech k svatyni náležejících hledajíce vlastní poctu nebo bohatství aneb tělesnou rozkoš, svých věcí hledají a ne, což jest Ježíše Krista.“ A níže: „Neboť kořen všeho zlého — žádostivost zavádí.“ Tolik Bernard.

Až tedy doktor dokáže, že ty, kdo takto, jak nyní řečeno, vstupují, vyvolil Kristus k církevnímu úřadu, jako vyvolil Jidáše, pak jeho poznatek, že takoví jsou zjevní a praví nástupcové ne knížete apoštolů Petra, ale Jidáše Iškariotského, bude pravdivý. Neboť Jidášové držící církevní úřad, provozují službu zlodějství a lotrovství, ale ne knížete apoštolů Petra, nebo sboru ostatních apoštolů. A to dává doktor nepřímo na rozum, řka: ‚Jako byl Jidáš, úřadem církevním jeden ze dvanácti apoštolů Kristových, pravý apoštol úřadem, avšak vůlí a skutky zloděj, lotr a zrádce Kristův: tak papež a sbor kardinálů jsou svými úřady a mocmi zjevní a praví nástupcové knížete apoštolů Petra a sboru ostatních apoštolů.‘ Hle, podivuhodný postup doktorův od srovnání s Jidášem k nástupnictví Petra! Ale dodává: ‚Ale s tím zároveň jest možno, že vůlí, mravy a skutky jsou jim, (totiž apoštolům) na odpor, jsouce duchovní zlodějové a lotři.‘ Z toho následuje, že jsou-li takoví, pak jsou pravději náměstkové a nástupci Jidáše Iškariotského, než Petra, nebo jiných apoštolů.

Kapitola třetí.

Co se týče druhého důkazu doktorova z podobnosti k duši, složení přirozenému, jehož jsem se dotkl na počátku druhé kapitoly, tu jest patrno, že doktor nemá důkazu, bera za dokázané věc, kterou zbývá mu dokázati. Praví totiž: ‚A jako v přirozené duši jest s jedné strany smysl obecný, mohoucí ne částečně a částkově, ale povšechně a úplně rozhodovati o všech věcech sebou samými čitelných, o jich shodnosti a rozdílu, s druhé strany však jsou v duši té smysly částkové, mohoucí částečně a částkově rozhodovati o veškerých částečných věcech sebou samými čitelných, tak v oné církevní a tajemné formě onoho již řečeného církevního složení‘ atd., jak jsem na počátku druhé kapitoly uvedl.

Toto podobenství doktorovo bych připustil, kdyby tajemným tělem církevním nazýval tajemné tělo Kristovo, o němž jsem promluvil v předchozí kapitole, a kdyby po druhé nazýval tajemnou formou onoho tajemného církevního těla moudrost a vědění boží s ostatními dary Ducha svatého, kterými věrní učedníci Kristovi, jsouce údy téhož tajemného těla Kristova a majíce péči o službu Kristovu očišťují a napravují mocně slovem božím údy téhož těla, rozhodujíce dle uvedených darů, zavrhujíce bludné věci a podržujíce katolické, aby toto tajemné tělo Kristovo, svázané milostí předzřízení, vzrůstalo v lásce dle přítomné spravedlivosti. Neboť praví Apoštol ve 4. kap. listu k Efezským: „Ale upřímně se majíce v lásce, rosťme v toho všelijak, kterýž jest hlava, totiž v Krista; z kteréhož všecko tělo příslušně spo-

jené a svázané, po všech kloubích přisluhování, podle vnitřní moci v míru jednohokaždého údu, zrůst, jakž na tělo přísluší, béře k vzdělání svému v lásce.“ A tuto pravdu tajemného a církevního těla ukazuje Apoštol ve 12. kap. 1. listu ke Korintským, ukazuje nejprve, že rozdílení darů, přisluhování a moci vychází předem od jednoho duchovního Pána, kterýž působí ve všech. Neboť musí předcházeti milost, jež jest počátek přisluhování u duchovních a konání u laiků. Ale Duch dává milost, Pán přijímá přisluhování a Bůh vyžaduje přisluhování. Proto dí Apoštol: „Nebo někomu dána bývá skrze Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč umění podle téhož Ducha; jinému pak víra v témž Duchu; jinému darové uzdravování v jednostejném Duchu; někomu pak divů činění, jinému pak proroctví, jinému pak rozeznání duchů, jinému pak rozličnost jazyků, jinému pak vykládání jazyků.“

A vidíme, že Apoštol důsledně vyjadřuje toto devatero ve svém pořádku na lidech, kteří oněmi dary vládnou, pravě takto: „A některé zajisté postavil Bůh v církvi, nejprv apoštoly, druhé proroky, třetí učitele; potom moci, potom ty, kteříž mají dary uzdravování, pomocníky, správce, rozličnost jazyků mající.“ A nádoba vyvolení nepoložila v těchto stavech nejprv papeže a pak kardinály, jako klade doktor Stanislav, ale položila nejprv apoštoly; a nepoložila nejprv Petra jako papeže. Avšak jestliže tak zvaný papež s tak zvanými kardinály má tyto vypočítané dary od Ducha svatého tak plně, jako je měli apoštolé Kristovi, které položila nádoba vyvolení nejprv, a jsou-li předzřízení s oněmi apoštoly, pak odvážně připouštím, že tak zvaný papež a kardinálové jsou maličké stádce, jemuž zalíbilo se Otci nebeskému dáti království boží. Tak zajisté vševědoucí Kristus pravil vyvoleným svým učedníkům, které potom svými dary naplnil, ve 12. kap. evangelia Lukášova: „Neboj se, ó maličké stádce; neboť se zalíbilo Otci vašemu dáti vám království.“ Jestliže tedy doktor dokáže o papeži a sboru kardinálů, že jsou předzřízení, majíce dary svrchu vypočítané, které náleží tajemnému tělu Kristovu, pak bude míti, k čemu směřuje, že oni jsou části tajemného těla, jako byli apoštolé, a maličké stádce Boha Otce. Ale jest-li o nich Bohu znám opak, pak jsou údy ďáblovy a ztučnělé stádo jeho a popřední učedníci Antikristovi, jako naopak byli apoštolé popřední služebníci Pána Ježíše Krista.

Vzhledem k třetímu důkazu doktorovu, vzatému z podobnosti druhu nejvšeobecnějšího, v němž přijímá toto: ‚A poněvadž ve shromáždění všech církví jest ona v moci církevní a v úřadě církevním jako druh nejvšeobecnější všeobecná a ne zvláštní, tedy jest ona římská církev katolická‘ atd., jak jsem to uvedl v druhé kapitole. V tomto dlouhém vypravování, jež hřeší v látce i ve formě důkazu, chybuje doktor mnohonásobně. Pravím: jež hřeší v látce, poněvadž přijímá něco, co jest nesnadno, ba nemožno mu dokázati, leč by dokázal ze zjevení božího to, co přijímá. Klade tam totiž, že na papeži jest pramenná a hlavní plnost církevní autority a moci a že papež jest

tajemná hlava celé církve, jež jest shromáždění všech církví na zemi, obecných, zvláštních i jednotlivých.

A abych to najednou v krátkosti pojal, klade ve svých dlouhých odpovědech, že on (papež) jest tajemné srdce, hlava, pramen a řečiště, na němž sídlí plnost moci církve boží. Proto praví: ‚na kteréž hlavě jest pramenná a hlavní plnost církevní moci na zemi, pročež hlava ta nevypočítatelně předčí v důstojnosti zároveň všecky jiné pozemské důstojnosti úřednické, církevní a světské, patriarchální, biskupské, kněžské, duchovní, mistrské, císařské, královské, vévodské, markraběcí, hraběcí, panské, rytířské, konšelské atd.; předčí je v hlubokosti jako pramen, ve výši jako hlava a v šíři jako řečiště, ježto všech takový jest zároveň jakýmsi tajemným pramenem, hlavou a řečištěm. Ježto může i všechny pře světské a lidské zřizovati ve pře církevní na zemi, jak by samy sebou konec vzaly. A opět jinde potom rozebíraje podobnost, které nedokázal, praví, že na papeži tom sídlí moc ne částečná a částková, ale jaksi povšechná a úplná, moc povšechně a úplně osvěcovati viditelně lidi, poučovati, plnomocně zpravovati, pásti veškeré ovce Kristovy ve všech věcech a životě katolickém a křesťanském, fedrovati a chrániti dobré, krotiti zpurné a protivníky, brániti, rušiti atd. církevními tresty, přisluhováním světského ramene, kterážto moc vztahuje se k tajemnému srdci a hlavě v hloubce i výši, kteréž srdce a kteráž hlava jest a nazývá se papež. Tolik doktor.

A vskutku jako herold nebo obhajce papežův takto dokazuje a tvrdě věci, jichž nenalézá v písmě božím ani rozumem účinně nedokazuje, patrně upadá v Charybdu. Neboť hřeší, jak jsem řekl, v látce. Předně v tom, že v zákoně božím nenalézá tohoto jména ‚papež', které tak znamenitě velebí. Po druhé, že zneužívá toho jména papež. Neboť dříve svatí biskupové, byť i nebyli biskupy římskými, byli nazýváni oním jménem, jak jsem ukázal v traktatu ‚O církvi' v kap. 13.

Proto svatý Jeroným mluví v 8. listě k Augustinovi takto: „Pánu v pravdě svatému a nejblahoslavenějšímu papeži Augustinovi Jeroným pozdrav!" Dále Augustin v 18. listě k Paulinovi mluví takto: „Myslím, že Svatost Tvá má knihy přesvatého papeže Ambrože." Dále v 10. listě k Aureliovi, který nebyl biskup římský, píší Alpius a Augustin takto: „Přesvatému pánu papeži Aureliovi." Jestliže tedy tito svatí dovedli lépe než Stanislav užívati názvů, a oni neberou to jméno ‚papež', jako on, pak vidno, že svůj pojem tohoto jména ‚papež' účinně nepřistrojil.

Ale poněvadž by doktor řekl, že jména jsou dle libosti a že jest nutno jména tvořiti, proto připouštím mu význam, který hotoví k podepření svých výroků, totiž, že papež jest osoba, na níž jest pramenná a hlavní plnost církevní autority a moci na zemi, úplná a ne částečná, a že osoba ta jest srdce, hlava, pramen a řečiště, v němž jest plnost takové moci, o které praví doktor, že taková plnost moci musí vždy trvati na zemi pokud trvá církev. Tato pak nemůže zároveň býti rozdělena na více osob lidských tak, aby každá z nich měla na sobě onu pramennou a hlavní plnost moci říditi a vésti pastýřskou péči

o všecky ovce Kristovy na zemi, obcujíc viditelně mezi lidmi. Jest tedy ona toliko na jedné osobě lidské, která dle látky jména jest a nazývá se papež.

Hle, to jest dlouhý, zmatený, vysněný a heroldický výměr tohoto jména papež; jestliže pak doktor chce tento výměr správně a kladně zjistiti o Janu XXIII., jenž nyní sídlí jako římský papež, musí dokázati, že by každá částice onoho výměru nebo opisu kladně byla zjištěna o onom Janovi. Nechť tedy dokáže nejprve, že Jan XXIII. jest osoba, na níž jest ona nejvšeobecnější a největší plnost moci, a že není na některé jiné osobě obcující na zemi jako člověk. Neboť vírou věříme, že žádný představený nemá na zemi moc, leč by ji měl od Pána Ježíše Krista. Konečně věříme, že Kristus, pravý Bůh nedává žádnému člověku moc, leč k vzdělávání církve, jak dí Apoštol ve 12. kapitole 2. listu ke Korintským: „A to všecko nejmilejší k vašemu vzdělání." A opět ve 13. kap. téhož listu: „Protož toto nepřítomný jsa píši, abych přítomen jsa nemusil býti přísný podle moci, kterouž mi dal Pán k vzdělání a ne ke zkáze."

A ježto doktorovi schází důkaz z písma a zjevení Páně, že on dal Janu XXIII. onu plnost řečené moci, i k důkazu toho, aby to bylo drženo jako víra, nestačí doktorovi lidské vyvolení, které povstalo z lidské přízně, strachu nebo žádosti, doktorovo tvrzení pokulhává, nepodepřel-li by je z předzvědu, totiž ze svatosti života a skutků tohoto Jana, ne z touhy po prospěchu, nebo cti světské, ani z vyhlašování hrozivého trestu k ukázání panování, které apoštol Petr následuje Krista zakazuje, ani z utiskování poddaného stáda vynucováním světských statků, ani ze zápalu publikánství nebo svatokupectví, ani z vynikající zdoby císařské, jemuž se líbí marná světská sláva, ale opačnými podmínkami Krista a jeho apoštolů. Neboť praví Kristus Pán v 10. kapitole evangelia Janova: „Skutkům věřte!" A v 7. kap. evangelia Matoušova: „Po ovocích jejich poznáte je."

Není tedy vyvolení Jana XXIII. učiněné od kardinálů dostatečným důvodem doktorovi, aby podepřel jako víru, že na něm (t. papeži) jest plnost moci, kterou tento doktor znamenitě velebí. Neboť platí-li tento důvod: Tato osoba jest vyvolena za papeže, aby měla nejvyšší plnost moci obcujíc na zemi mezi lidmi — tedy tato osoba má takovou moc. Z platnosti tohoto důsledku musilo by se po případě připustiti, že nejsprostší laik, nebo žena, nebo kacíř, nebo i Antikrist nejhorší byl by papežem.

1. To jest patrno, neboť Konstantin II. byl sprostý laik, který byl náhle zřízen knězem a stav se ctižádostivým ucházením papežem, byl sesazen a oslepen. A vše, co on zřídil bylo zrušeno léta Páně 707. A totéž jest patrno i o Řehořovi, který ježto byl nevzdělaný ve vědách, druhého s sebou posvětil; a když se to lidu nelíbilo, byl nad ně uveden třetí papež; když pak tito mezi sebou se svářili, císař římský, přišed do Říma, sesadil je a jiného sám zřídil.

Z těchto příběhů jest doktorovi patrno předně, že kdyby vyvolení lidské bylo samo sebou postačitelnou příčinou k ustanovení, jak

doktor předstírá, oné hlavy, onoho srdce, pramene a řečiště nejvyšší moci na zemi, pak by byl laik Konstantin býval také onou hlavou, oním srdcem, oním pramenem a oním řečištěm oné nespočetné moci.

Po druhé jest patrno, že sprostý Řehoř, byv vyvolen za papeže, byl by býval také onou hlavou, oním srdcem, oním pramenem a řečištěm, maje nejplněji onu plnost moci, poněvadž tehdy nebylo jiné osoby obcující viditelně mezi lidmi, která by byla vládla onou plností moci, která, jak praví doktor, musí vždy býti na zemi, pokud trvá církev. A poněvadž tento Řehoř jsa onou hlavou, oním srdcem, oním pramenem a oním řečištěm nejplnější moci, posvětiv si druhého k rovné moci dal mu stejnou plnost moci: následuje tedy, že oni dva byli rovni v plnosti takové moci.

Po třetí jest patrno, že císař ustanovením jednoho papeže mimo ně zrušiv dřívější hlavy, dřívější srdce, dřívější prameny a řečiště nejplnější moci a zřídiv hlavu, srdce, pramen a řečiště mimo ony hlavy a srdce a mimo ony prameny a řečiště, byl větší svémocné moci, než všechny ony hlavy, všechny prameny a řečiště, pročež ten, koho ustanovil papežem, došel schválení jako pravý papež a náměstek svatého Petra. I jest patrno užití o laikovi. —

2. O ženě pak jest to patrno na Anežce, která byla nazvána Jan Anglický; ta byvši zvolena za papeže, zmocnila se místa biskupství římského po Lvu na dvě léta a pět měsíců.

3. O kacíři jest to pak patrno na papeži Liberiovi, který přál kacířství ariánskému. O tom psal jsem víc v traktátě ‚O církvi', v kap. 13.

4. O Antikristovi pak vidíme patrnost toho z výroku doktorova, kde dí: ‚Ježto plnost takovéto moci není sama v sobě dar milostný nebo milost působící, jako nebylo ani apoštolství na Jidášovi, ježto byl ďábel, o němž Kristus praví, že vyvolil ho mezi dvanácti a že je ďábel; ale ona moc jest milost darmo daná, dar toliko úřední a služební, a následovně může býti zároveň se smrtelným hříchem i na papeži předzvěděném, jako bylo apoštolství a biskupství Jidášovo, (jež potom přijal jiný — Matěj) na apoštolu Jidáši.'

Z tohoto doktorova výroku může býti vyvozeno, že moc plnosti nebo plnost moci církevní může býti na nejhorším Antikristu. Neboť není většího důvodu, proč bylo na Jidáši, ďáblu, apoštolství a biskupství a proč mohlo by býti na papeži předzvěděném, jak praví doktor, a nemohlo by býti na nejhorším Antikristu; položíme-li pak tento případ, bude nejhorší Antikrist hlavou církve bojující, srdcem, pramenem a řečištěm nejvšeobecnější a nejplnější moci na zemi povšechně a úplně osvěcovati viditelně lidi, plnomocně poučovati a zpravovati, pásti veškeré ovce Kristovy ve všech věcech a životě katolickém a křesťanském, fedrovati a chrániti dobré, krotiti zpurné a protivníky, brániti atd. Ale jak bude Antikrist poučovati, zpravovati, pásti, fedrovati a chrániti slovem pravdy a skutkem svatého obcování veškerost ovcí Kristových? Nebo, jak bude moci uvésti ve skutek onu plnost moci odvozuje veškeré katolické věci pokorně ku prospěchu ovcím

Kristovým podle života Kristova? Nebo, ježto Antikrist dle jména jest Kristův protivník, jak bude moci s Kristem shromažďovati? Neboť Kristus praví ve 12. kap. evangelia Matoušova: „Kdož není se mnou, proti mně jest; a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.“

Protož jestliže papež není s Kristem milostí předzřízení a přítomné spravedlivosti, pak jest proti Kristu a následovně dle jména jest podle písma Antikrist. A jestliže neplodí slovem božím duchovní syny církve, ale zlým příkladem a ničemným rozdílením hodností plodí syny pýchy a lakomství; jestliže nenapravuje zkažené životem spravedlivosti a slovem učení; jestliže neživí a nepase ovce Kristovy slovem pravdy a příkladem svatého života, ale pase je špatně pokrytěckým vyssáváním světských statků; jestliže nezdokonaluje údy svaté církve, ale zlými mravy šíří nákazu; jestliže nechrání slovem evangelia a svatými modlitbami, ale rdousí ty, kdo káží slovo boží; jestliže neřídí zákonem Kristovým, ale nedovolenými rozkazy působí, že poddaní bloudí; jestliže se nemodlí za nepřátele, ale pachtí se po pomstě na nepřátelích skrze sebe sama nebo skrze rameno světské, poskytuje vražedníkům odpuštění hříchů; jestliže ze své moci udílí vládu biskupskou člověku neschopnému, který chtěl by více dáti; jestliže povoluje mladým, nebo nepřipraveným lidem, aby vládli ovcím Kristovým s větším pohoršením než prospěchem; jestliže zužuje přisluhování slovem božím bullami, nebo tresty, aby nekráčelo ku prospěchu církve jako druhdy svobodně: kdož by pochyboval, že skutky jeho nevyplývají z moci světla Kristova, ale z moci temností? Ba jestliže nemá klíče umění božího, jak má formální počátek plození, napravování, živení, pasení, zdokonalování, řízení a zachovávání v duchovním životě církevním? Neboť ve 4. kap. Ozeáše praví Pán: „Poněvadž jsi ty pohrdl uměním, i já tebou pohrdnu, abys mi kněžství nekonal.“

Protož mohl by ten, kdo takto má býti ustanoven, nebo když by ho chtěli ustanoviti ve vládě, (kterou doktor velebí) dovoleně říci slova ze 3. kap. Isaiášovy: „Nebuduť já vázati těch ran; nebo v domě mém není chleba ... neustanovujtež mne tedy knížetem lidu.“ Byla by zajisté ďábelská slepota, aby osoba neznalá, nebo hloupá, aneb osoba ženská slibovala pod trestem věčného zatracení říditi celou bojující církev, nedovedouc sebe samu dostatečně říditi se vším svým úsilím, jakkoliv by byla sobě samé nejbližší. A jest patrno z výsledku činnosti mnoha papežů, kterak ona hlava, papež, byla lenivá, srdce mřivé, pramen ochabující, řečiště vysušené, bez úplné a ne částečné a částkové plnosti moci.

A stejný jest důvod z podobných výsledků o těle, které doktor nazývá sbor kardinálů, který neosvěcuje tolik církev boží, jak osvěcuje ji sbor apoštolů osvícený milostí Ducha svatého od hlavy, srdce, pramene a řečiště, Pána Ježíše Krista. A proto ten Spasitel dříve než poslal je do celého světa k vzdělávání církve, dal jim dar umění v jazycích ohnivých, k jehož přijetí pravil v poslední kap. Lukášově: „A aj, já pošlu zaslíbení Otce svého na vás; vy pak čekejte v městě Jeruzalémě, dokudž nebudete oblečeni mocí z výsosti.“ Je-

stliže tedy papeži s kardinály schází tato moc, jak budou jdouce do celého světa kázati ze své moci různými jazyky Kristovo evangelium všemu stvoření? Ale snad proto bydlí s papežem nerozptýleni, až by byli oblečeni mocí z výsosti, která by řídila jejich moc v evangelickém úřadě.

Kapitola čtvrtá.

Po třetí hřeší doktor v látce, přijímaje něco, čeho nedokazuje, když praví, že plnost moci nemůže zároveň býti rozdělena na více osob lidských tak, aby každá z nich měla na sobě onu pramennou a hlavní plnost moci říditi a vésti péči atd. A hřeší ve formě důkazu, když uzavírá: ‚Ona tedy jest toliko na jedné osobě lidské, která dle látky jména jest a zve se papež.‘ Připustíme-li totiž návěst hořejší jako možnou, ale ne jako správnou, může dolejší, doktorem uvedená, býti falešná, zatím co hořejší jest správná. Neboť za času Anežky, ženy to, která se zmocnila na dvě léta a pět měsíců papežství pode jménem papeže Jana, nebyla ona plnost moci, která nemůže zároveň býti rozdělena na více osob, na žádné osobě viditelně na zemi obcující. Neboť doktor musí říci buď, že Anežka byla papežem, nebo, že pro ten čas nebyla na žádné osobě viditelně na zemi obcující ona plnost moci, která nemůže býti rozdělena na více osob. Anebo po třetí musí říci, že byl tehdy nějaký papež vedle Jana-Anežky, kterého nevyvolilo tělo kardinálů, kteréž tělo ctilo Jana-Anežku jako svou hlavu, poněvadž dle mínění doktorova vlévala kardinálům duchovní moc.

Ježto však doktor nedokazuje hořejší návěsti, jest patrno, že ani z písma, ani ze zjevení, ani z rozumu, ani ze zkušenosti neodvozuje, co tvrdí. Protož více jest věřiti slavnému mučedníku Cypriánovi, kterého má svatý Augustin ve veliké vážnosti, než tomuto doktorovi. Praví tento Cyprián (a stojí to ve XXIV., kvest. 1., kap. ‚Mluví‘): „Všem apoštolům dal po svém vzkříšení stejnou moc.“ Hle, jak zřejmě uvádí tento svatý stejnost moci na samých apoštolech. A v dist. 21., v kanonu, kap. 9. se praví: „Ostatní však apoštolé s ním, totiž Petrem, obdrželi stejným společenstvím čest a moc.“ A níže: „A když oni zemřeli, na jich místě povstali biskupové.“ Tu praví Glossa: „Důvod, že každý biskup jest roveň papeži, co do stavu nebo důvodu posvěcení.“

Proto zdá se pravděpodobnějším, že Kristus dal všem apoštolům plnost moci k svazování a rozvazování a ke konání vší duchovní služby představeného v bojující církvi, jak jasně se učí v 18. kap. evangelia Matoušova, kde praví Kristus: „Amen, pravím vám: Cožkoli svážete na zemi, budeť svázáno i na nebi, a cožko-li rozvážete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ A ve 20. kap. Janově: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim“ atd. Protož kdyby Spasitel nebyl dal těmto apoštolům plnost moci, jak bylo řečeno, nezdál by se opatrným, posílaje je tak osamocené říditi tak odlehlé krajiny. Neboť ostatní apoštolé nedotazovali se ze svých krajin

Petra o radu, jakoby z něho nutně vycházela papežská moc. Ale Pavel praví významně, že ti, kteří se zdáli býti něco a sloupy církve, nic mu nepřidali, jak jde z 2. kap. listu ke Galatským: „Bůhť," vece, „osoby člověka nepřijímá; ti, pravím, kteříž se něco zdadí býti, nic mi nenepřidali. Nýbrž na odpor, když uzřeli, že jest mi svěřeno evangelium, abych je kázal neobřezaným, jako i Petrovi mezi Židy; (nebo ten, kterýž mocný byl skrze Petra z strany apoštolství mezi Židy, byl mocný i skrze mne mezi pohany). A poznavše milost mně danou Jakub a Petr a Jan, kteříž se zdadí sloupové býti, podali pravic mně a Barnabášovi na osvědčení tovaryšství; abychom my mezi pohany, a oni mezi Židy kázali. Toliko abychom na chudé pamatovali; což jsem se i činiti snažoval. A když byl přišel Petr do Antiochie, zjevně jsem jemu odporoval; hoden zajisté byl trestání. Nebo prvé než přišli někteří od Jakuba, jídal s pohany; a když přišli, ucházel a odděloval se od nich, boje se těch, kteříž byli z Židovstva. A spolu s ním v tom pokrytství byli i jiní Židé; tak že i Barnabáš uveden byl v to jejich pokrytství. Ale já uzřev, že nesprostně chodí v pravdě evangelium, řekl jsem Petrovi přede všemi: Poněvadž ty jsa Žid pohansky živ jsi a ne židovsky, proč pohany k židovskému způsobu nutíš?"

Věrný člověk uvažuje tuto zvěst Ducha svatého, znamenal by předně, že u Boha není přijímání osob a následovně, že Petr nemá vyšší moc než ostatní apoštolé proto, že jest biskup Římský.

Po druhé znamenal by věrný z uvedených slov Apoštolových, že Jakub, Petr a Jan nedali Apoštolu tomu moc, nebo znalost kázání evangelia, neboť praví: ‚Ti, kteříž se něco zdadí býti, nic mi nepřidali.' Protož kázal Apoštol ten bez dovolení Petrova, jak patrno ze ‚Skutků apoštolských'.

Po třetí znamenal by věrný, že mezi apoštoly Kristovými nezářilo světské uctívání a název nejsvětějšího otce. Proto ve slovech Apoštolových Jakub, který byl z Jerusaléma, jsa ustanoven biskupem od Boha tam, kde Kristus umíral, jest kladen před onoho Petra, a tito apoštolé Jakub, Petr a Jan vyznali, že Pavel a Barnabáš jsou druhové jejich, ne představení, páni nebo mistři.

Po čtvrté by znamenal, že Pavel z lásky Petrovi zjevně odporoval, ježto byl jist, že tento zhřešil, a to proto, aby zanechal jiným příklad, aby oni potom bez přijímání osob činili podobně.

Po páté by věrný znamenal, s jakým zápalem zachoval Pavel proti Petrovi evangelickou svobodu církve. Jestliže tedy doktor dokáže, že Pavel přijal autoritu a moc od Petra jako od hlavy, srdce, pramene a řečiště, majícího plnost moci vynikající nade všecky ostatní apoštoly, jakou nebo jak velikou neměl žádný z apoštolů, pak bude moci míti alespoň nějakou patrnost důvodu. Ale vím, že nebude míti silného důkazu a dostane se mu z řečeného již pokárání, ale především ze slov Kristových a Pavlových. A dobré by bylo doktorovi, aby živě uvažoval, kterak v 1. kap. ‚Skutků apoštolských' Petr neodvážil se ustanoviti jiného na biskupství Jidášovo, ale modlil se podobně s apoštoly a s jinými svatými, aby Pán ukázal jim, kterého vyvolil. Proto praví se

tamtéž: „A modlice se řekli: Ty, Pane, všech srdcí zpytateli, ukaziž, kterého jsi vyvolil z těchto dvou; aby přijal los přisluhování tohoto a apoštolství, (z něhož vypadl Jidáš) . . .“

Po druhé měl by doktor uvažovati, že v 15. kap. ‚Skutků apoštolských‘, když Petr na shromáždění apoštolů a starších řekl: „Muži, bratří! Vy víte, že od dávných dnů mezi námi Bůh mne vyvolil, aby skrze ústa má slyšeli pohané slovo evangelium a uvěřili. A Bůh, zpytatel srdce, svědectví jim vydal, dav jim Ducha svatého, jako i nám; a neučinil rozdílu mezi nimi a námi . . .“, odpověděl Jakub, řka: „Muži bratří, slyšte mne! Šimon teď vypravoval, kterak Bůh nejprvé popatřil na pohany, aby z nich přijal lid jménu svému.“ A tamtéž stojí níže, že Jakub řekl: „Protož já tak soudím, aby nebyli kormouceni ti, kteříž se z pohanů obracejí k Bohu; ale aby jim napsáno bylo, ať se zdržují od poškvrn, modl a smilstva a toho, což jest udávaného, a od krve.“ A následuje: „Tehdy vidělo se apoštolům a starším se vší církví, aby vybrané z sebe muže poslali do Antiochie s Pavlem a Barnabášem; totiž Judu“ atd.

Po třetí měl by uvážiti doktor, že v 8. kap. ‚Skutků apoštolských‘ se praví, že apoštolé, kteří byli v Jeruzalémě, poslali Petra a Jana do Samaří, aby utvrdili lid, který dříve přijal slovo boží.

Z prvního výroku písma bylo by doktorovi patrno, že papež nemá se opovažovati dosazovati z plnosti své moci, bez vyvolení božího na biskupství lidi neznámé neznámému lidu.

Z druhého výroku bylo by doktorovi patrno, že Jakub u přítomnosti Petrově vymezuje svatý výrok o obřízce, řka: ‚Pročež já tak soudím, aby nebyli kormouceni ti, kteříž se z pohanů obracejí k Bohu.‘ A jeho výrok potvrdila celá církev svatá ne římská tehdy, ale jerusalémská.

Z třetího výroku bylo by doktorovi patrno, že Petrovi nepřiznává se lidská důstojnost proto, že ho apoštolé poslali k onomu úřadu, jako by papež nepřijal oné hodnosti a cti proto, že by kardinálové poslali jeho a jednoho biskupa, soudruha jeho, obrátiti jeden národ, nebo kázati evangelium v Samaří, nebo v Čechách, z nichž více dostává na penězích, než dostal Petr ze Samaří nebo z Říma. Protož kdyby se papež radoval z tovaryšství rovnosti v moci, jako se radovali Jakub, Petr a Jan, podávajíce pravic Pavlovi a Barnabášovi na osvědčení tovaryšství, neradoval by se z toho, že jest zván nejsvětějším otcem, nejvyšším biskupem, hlavou celé bojující církve, pramenem, srdcem a řečištěm nejplnější moci, která by byla nesdělitelna jiné osobě lidsky v církvi obcující, jak klade doktor.

Ale jest mu na odpor koncil africký, jenž dí v dist. 99.: „Biskup první stolice nebudiž nazýván prvním z kněží nebo nejvyšším knězem, aneb něčím podobným, ale toliko biskupem první stolice. Avšak obecným nebudiž nazýván ani římský biskup.“ Podobně jest mu na odpor rozhodnutí svatého Řehoře v dist. 44., kde mluví takto:

„Hle, v předmluvě listu, který jste mi poslali, oslovili jste mne, jenž jsem to zakázal, slovem pyšného názvu a ráčili jste se vysloviti,

že jsem obecný papež. Toho mi, prosím, nejsladší vaše Svatost více nečiniž, neboť vám se ubírá, co se druhému poskytuje více, než toho důvod vyžaduje. Jáť hledím prospívati ne slovy, ale mravy, a nepovažuji za čest to, v čem vidím, že bratří moji svoji čest ztrácejí. Neboť čest má, jest veškeré církve. Má čest jest pevná síla mých bratří. Tehdy jsem já poctěn, když se všem jednotlivým neodpírá povinná čest. Jestliže totiž vaše Svatost nazývá mne obecným papežem, popírá o sobě, že jest to, čím vyznává mne — obecným. Ale odstup to, vraťtež se slova, která nadýmají marnivostí, která poraňují lásku."

Hle, tento svatý, vynikající doktor církevní, jenž byl náměstkem apoštola Petra slovem svatého kázání, učení a obcování, vyvrací heroltovskou nabubřelost doktora Stanislava, který nazývá římského biskupa nejen obecným papežem, ale hlavou, srdcem, pramenem a řečištěm nejvšeobecnější a nejpovšechnější moci, která jest toliko na jedné osobě, která dle látky jména nazývá se papež. Nazývá ho obecným papežem, ač ví, že jest to slovo pyšného názvu. Jistě slovo pyšnějšího názvu jest ono ‚hlava církve bojující' a stejně pyšné nebo pyšnější jest slovo ‚plnost moci nerozdělitelné zároveň na více osob lidských.' Dále jest slovo pyšného názvu to, že papež jest autorita a moc obecná a úplná a ne částečná a částková. Dále jest slovo pyšného názvu ‚toliko všeobecná moc a zvláštní'. Jistě dle výroku uvedeného svatého ubírá se jiným těmito pochlebnickými slovy, jimiž se jednomu udílí více, než důvod vyžaduje. To dokazuje svatý, řka: ‚Jestliže mne totiž Vaše Svatost nazývá obecným papežem, popírá o sobě, že jest tím, čím vyznává mne — obecným.'

Z toho jest patrno, že doktorovo podobenství pokulhává ve srovnání papežské moci s druhem nejvšeobecnějším, neboť svatý Řehoř zakazuje připustiti slovo pyšného názvu, řka: ‚Odstup to, vraťtež se slova, která nadýmají marnivostí, která poraňují lásku.' Ó kolik a jak velikých lidí jest naduto a poraněno v lásce, jak ti, kteří biskupům udělují slova pyšného názvu, tak i biskupové, kteří je přijímají. Takto nebyli naduti a poraněni apoštolé Kristovi, kteří ani jiné neoznačovali nabubřelými slovy, ani nechtěli jich sami pro sebe přijímati. Oni také byli bez rozeznávání moci nejvšeobecnější a moci nejzvláštnější v druhu nejzvláštnějším, nejen vzhledem k přirozenosti, ale v druhu nejzvláštnějším vzhledem k moci udělené jim od Krista a vzhledem k úřadu křesťanskému. A proto neodporuje pravdě logické nebo Porfyriově, že ti, kterým Bůh vnuká věrné vykonávání duchovní služby Kristovy, nejsou s apoštoly v druhu nejzvláštnějším, jak vzhledem k přirozenosti, tak vzhledem k moci a vzhledem k úřadu vymezenému od Krista Pána. A dále jest patrno, že jako nemůže doktor dokázati, že od Petra přijali jiní apoštolé moc, tak také nemůže dokázati, že od římského biskupa mají přijímati ostatní biskupové moc. A tak doktor předstírá, ale nedokazuje plynutí moci od hlavy, papeže, když praví: „Nižší církevní moci řízení a vedení péče o všecky církve plynou z onoho pramene a hlavy, totiž papeže a jeho plnosti moci." A nevěřím, že ono slovo ‚budiž', které papež, prohlašuje za mnoho

peněz, jest tak velkého účinku, jako slovo ‚budiž', kterým Bůh řekl: „Budiž světlo." Neboť on řekl: „Budiž světlo. I bylo světlo." (Genesis, kap. 1.) Ale aby proto bylo tomu tak, jak papež řekne, když prohlašuje své ‚budiž' — tomu vůbec odporuje vlastnost boží moci.

Kapitola pátá.

Jelikož doktor rozsáhle odpovídaje týmiž slovy a příliš je zmnohonásobuje porůznu uvedl své důkazy, kterými snaží se podepříti svůj spis, proto chci je sebrati a odpověděti ke každému zvlášť. První jeho důkaz, který klade ve spise, jest tento:

Dále: oni se posmívají tomu, že papež, jest-li předzvěděný, jest hlavou církve římské a podobně kardinálové tělem jejím, ač přece musí vyznati pana krále hlavou království Českého, nejsouce o něm zpraveni, zda jest konečně hoden lásky neb nenávisti.

Toto podobenství doktorovo vyvrací se oněmi slovy Kristovými ve 22. kap. evangelia Lukášova: „Králové národů panují nad nimi a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou. Ale vy ne tak. Nýbrž, kdož největší jest mezi vámi, budiž jako nejmenší, a kdož vůdce jest, jako sloužící." Tento výrok Kristův přetrhl svár učedníků, v němž se přeli, kdo by z nich zdál se býti největší. A přetrhl i důkaz doktorův vtlačený v podobenství. Neboť chce vésti důkaz takto: ‚Musí vyznati, že pan král jest hlava království Českého, nejsouce o něm zpraveni, zda jest konečně hoden lásky neb nenávisti — a tedy musí vyznati, že papež jest-li předzvěděný, jest hlava církve římské.' Tento důkaz chybuje v látce i ve formě. V látce návěsti, neboť jest možno, že by jistého času bylo království České a že by nebyl král, a tedy my nemusíme vyznati atd. Ve formě pak chybuje důkaz, poněvadž nemusí předzvěděný papež býti hlavou církve, jako musil král Saul býti hlavou lidu Izraelského a císař Augustus vládcem lidu celého světa, poněvadž to spočívalo na posvěcení božím. Jest tedy rozražen tento důsledek: Král český jest hlava království Českého, tedy papež předzvěděný jest hlava celé bojující církve. Neboť Kristus jest hlava řídící bojující církev ve věcech duchovních mnohem potřebnější, než musí ji říditi císař ve věcech světských; neboť Kristus, jenž sedí na pravici Boha Otce, nutně řídí církev bojující jako hlava. A není jiskřička patrnosti, že musí býti jedna hlava řídící v duchovních věcech církev a že vždy obcuje s touto bojující církví, leč by chtěl nevěrný kacířsky míti za to, že církev bojující musí zde míti město, trvající na věky, a ne hledati budoucí.

A dále jest patrno, jak nevhodné jest v podobenství srovnání toho, že papež předzvěděný jest hlava církve bojující, k tomu, že král jest hlava království Českého. A vskutku podobenství bližší závěru by bylo toto: Kristus, nejvyšší biskup, nepanuje světsky, dal císaři daň (Matouš, kap. 17.) a rozkázal dávati, co jest císařovo císaři (Matouš, kap. 22.), a proto římský biskup, jenž panuje svět-

sky, má dávati císaři daň a dávati panování, které jest císařovo, císaři. Neboť to kdyby činil biskup římský, byl by následovníkem Kristovým, který přišel, ne aby jemu slouženo bylo, ale aby on sloužil (Matouš, kap. 20.), a naplňoval by přikázání Kristovo, dávaje, co jest císařovo, císaři (Matouš, kap. 22.), a nepanoval by jako král národů. Ale myslím, že toho neučiní, aniž mu rady k tomu poskytne Stanislav, který tvrdí, že veškeré pře občanské mají býti souzeny oním papežem z plnosti jeho moci.

Jiný důvod doktorův jest tento:

Jako Bůh Kristus jest sám sebou pastýř svého stáda, apoštolé pak jeho byli pastýři náměstčí, jak píše svatá církev — tak Kristus jest sám sebou plnomocná hlava celé své církve na zemi. Papež však jest náměstčí, úřední a služební, tajemná a církevní hlava téže církve dle své pramenné a hlavní na něm plnosti moci církevní, úřední, náměstčí a služební.

Tento důsledek doktorovi popírám, poněvadž za času Anežky, zmocnivší se papežství, bylo tomu tak, jak se značí prvotně hořejší návěstí onoho důsledku, a nebylo tomu tak, jak se značí dolejší návěstí téhož závěru. Závěr tedy neplatí. Podobně nastane-li smrt za času kteréhokoli biskupa římského, tu až do jiného biskupa římského, tohoto vyjímaje, není žádný papež toho času hlavou bojující církve.

A to dává na rozum také tento doktor, když praví, že i *složení, totiž z hlavy — papeže — a těla — kardinálů — sestávající, jest někdy na čas bez hlavy, poněvadž smrt brání, aby osoby papežů trvaly.* A potom dosti daleko praví:

A jako přirozené duševní složení může se státi na krátký čas bezhlavým, podržujíc nicméně po onen krátký čas v sobě duši, v níž jsou i smysly obecné s jedné i částečné s druhé strany, tak ono tajemné složení stává se někdy bezhlavým a nemá hlavy, totiž osoby papežovy, podržujíc na sobě nicméně onu tajemnou formu atd.

V těchto slovech odporuje doktor svému soudruhu, doktoru Pálčovi, který položil ve své odpovědi, že Kristus vstupuje na nebesa, aby církev bojující nebyla bez hlavy, zanechal jí papeže jako hlavu. Bylo by tedy dobře, aby tito dva doktorové shodli se nejprve v mínění, sjednotice se s církví v hlavě — Pánu Ježíši Kristu. A ačkoliv praví doktor, že tělo církve bojující jest někdy bez hlavy, my přece v pravdě věříme, že Kristus Ježíš jest hlava nade vší církví, řídě ji bez ustání, vlévaje jí duchovní pohyb a smysl, předpokládáme-li, že doktor nedokáže až do soudného dne, že jest nějaká jiná hlava této církve než Pán Ježíš Kristus. A nemůže doktor udati důvod, proč byla církev bojující za času Anežky po dvě léta a pět měsíců bez hlavy, žijíc dle mnoha svých údů v Kristově milosti, a proč by nemohla taktéž býti bez hlavy po více let; neboť Kristus řídil by svoji církev bez takových potvorných hlav lépe svými pravými učedníky, rozptýlenými po okršku světa. A po druhé neuvede doktor důvodu, proč po smrti papeže, té hlavy, srdce, pramene a řečiště, plyne úplná a ne částečná plnost moci na tělo kardinálů,

na němž, jak doktor bájí, jest zachovávána ona úplná, hlavní a pramenná plnost. Neboť jestliže hlava pozbude smyslů, srdce zahyne, pramen a řečiště vyschne, kterak tělo, nemajíc hlavy, naplní jinou hlavu smysly a oživí jiné srdce? Jistě nutno, aby doktor vylhal podobenství a bez písma v nich tápal jako ve tmách.

Třetí důvod doktorův ve dlouhých slovech jest tento:

Dále: Ježto veškerost tajemných ovcí Kristových viditelně mezi lidmi obcující potřebuje a vyhledává ve svých poddaných, rozptýlených po okršku zemském, viditelného osvěcování mezi lidmi, poučování, zpravování, řízení a obecného pasení ve veškerých a všech věcech a životě katolickém, církevním a křesťanském, a následovně vyhledává a potřebuje nějakého svrchu popsaného, jistého a bezpečného, viditelného útočiště mezi lidmi, na němž by byl v ničem nedostatečný, ale vůbec stačující a nadbytečný formální počátek viditelného osvěcování mezi lidmi, poučování atd., této celé veškerosti ve veškerých věcech církevních a křesťanských — ježto tedy tato nevěsta Kristova, jemu nade vše milá, takovéto jisté a bezpečné útočiště si hledá a nutně ho potřebuje, aby nepovstaly v ní nekonečné bludy a rozštěpení a aby v údech, hlavně duchovních, dokonale byla řízena a vedena na cestu spásy a cestou spásy v blaženost; a ježto ten Kristus, ženich téže veškerosti, nekonečně lépe to ví a nesmírně snáze může jí zříditi takové útočiště, než může kdokoli z nás pohnouti prstem — tedy jest velmi jasno, že takové útočiště zřídil.

Zde pravím, že doktor činí v tomto dlouhém důvodu tři špatné důsledky. Neboť připouštím mu první návěst, totiž tuto: ‚Veškerost tajemných ovcí Kristových viditelně mezi lidmi obcující potřebuje a vyhledává ve svých poddaných, rozptýlených po okršku zemském, osvěcování' atd. A když klade: ‚a následovně potřebuje nějakého svrchu popsaného, jistého a bezpečného viditelného útočiště mezi lidmi, na němž by byl v ničem nedostatečný, ale vůbec stačující' atd. — tento důsledek popírám. Předně proto, že žádné takové tělesné útočiště, hlava, srdce, pramen a řečiště, t. j. papež, jak chce doktor, nemůže býti ne nedostatečné a vůbec stačující, mimo Boha Krista; neboť pak by toto útočiště nebylo v ničem nedostatečné, ale úplně by postačovalo k řízení a osvěcování církve, jako Kristus. Ale požehnán budiž Kristus, který, jsa sám jediný jisté a bezpečné, ne nedostatečné, ale vůbec stačující útočiště své církve v řízení a osvěcování té církve, pravil v 15. kap. evangelia Janova svým učedníkům a tak i Petrovi: „Nebo beze mne nic nemůžete učiniti."

Po druhé jest patrna falešnost důsledku v neplatnosti závěru doktorova proto, že byla by hloupá a nevěrecká lež předstírati, že všichni jiní apoštolé měli odvolání k Petrovi nebo k jeho náměstkovi, a že, cokoliv činili, činili z jejich rozkazu a moci. Měliť mistra všech, jenž s nimi stále byl dle svého slibu v poslední kap. Matoušově: „A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa." Jak by tedy bylo nevyhnutelno hledati tak nejistě poučení, osvícení, zpravení,

řízení a pasení nebo radu v potřebách víry, když tak veliká hojnost pramene a moudrosti byla stále přítomna?

Po třetí z toho, že Pavel v 1. kap. listu ke Galatským svědčí, že po svém obrácení nepřišel hned do Jerusaléma k apoštolům, ale kázal neustále v Arabii. Potom po třech létech navrátil se do Jerusaléma, aby navštívil Petra; a pobyl u něho patnácte dní, ježto, jak praví na počátku, nebyl učiněn apoštolem od lidí, ani skrze člověka, volbou nebo nástrojným ustanovením, ale skrze Ježíše Krista podle božství jeho, jehož zjevením naučil se evangeliu. A potom vypravuje, jak jsem výše pověděl, že apoštolé nic mu nepřidali a že zjevně odporoval Petrovi, jelikož zasluhoval pokárání.

Po čtvrté jde falešnost důsledku z toho, že nejzbožnější pramen milosti a nejzdravější hlava církve neobtěžovala tak svých údů, aby s takovou nesnází běhaly osm set nebo tisíc mil aneb ještě více k tomu útočišti, které doktor předstírá, a proto rozděleně poslala apoštoly do celého světa, aby za její přítomnosti učili národy bez odvolávání k Petrovi. Neboť jednotliví apoštolé měli dar Ducha svatého, kterým mohl každý v zemi, kterou učil, osvěcovati, poučovati, pásti a říditi na cestu věčné spásy ty, které vyvolil Kristus Pán, aby byli věčně svatí. A vzhledem k tomu pravil jim v 15. kap. evangelia Janova: „... ale já jsem vás vyvolil a postavil, abyste šli a ovoce přinesli, a ovoce vaše aby zůstalo...“ A že by snad někteří apoštolé řekli: „Jak učiní jedenkaždý z nás, když naskytne se něco pochybného ve věcech církevních, t. j. v učení církve svaté?“ — proto ihned připojil: „aby, zač byste koli prosili Otce ve jménu mém, dal vám,“ dávaje tím na rozum, že se mají modliti k Otci, aby je v pochybách řídil. A proto apoštolé tak učinili, když v 1. kap. ‚Skutků‘, nevědouce, koho by Pán vyvolil na místo Jidáše Iškariotského, modlice se řekli: „Ty, Pane všech srdcí zpytateli, ukaziž, kterého jsi vyvolil z těchto dvou, aby přijal los přisluhování tohoto a apoštolství, z něhož vypadl Jidáš.“ Hle, Petr s ostatními apoštoly a učedníky Ježíše Krista, kteří byli plni Ducha svatého, neodvážili se vyvoliti jednoho ze svatých k službě biskupské, ale hlava, srdce, pramen a řečiště často z plnosti své moci, jak předstírá doktor, vyvolí a představí na biskupství jednoho ďábla, kterého nezná, nebo osobu, o níž ví, že jest neschopna. Který tedy učedník Kristův, znalý zákona Páně, bude moci tvrditi nebo věřiti, že onen pramen, vířící lakomstvím, ctižádostí a žádostí tělesnou, byl by neustálé útočiště všem ovcím Kristovým, rozptýleným po okršku zemském, k osvěcování, poučování, řízení a pasení ve veškerých věcech církevních, který často nedovede říditi ani sebe sama a vůbec kázati Kristovo evangelium?

Po páté jest patrna falešnost důsledku doktorovy chytrosti z pravomoci, dané společně všem apoštolům v poslední kap. evangelia Matoušova jak vzhledem k místu, tak vzhledem k lidu: „Dána jest mi,“ vece, „všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce, učte všecky národy... zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám.“

A v poslední kap. evangelia Markova vymezuje se místo pravomoci: „Jdouce," vece, „po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření."

Z toho jde předně, že oslovuje všecky apoštoly za ně a jich náměstky. Proto šli apoštolé do Asie, do Afriky a do Evropy. Proto vyšla po celém obydleném světě jejich moc a jejich hlas, když učili prostředně i bezprostředně veškerá pokolení národů, Řeky, Římany i barbary. Ale, běda, tak nečiní hlava, srdce, pramen a řečiště se svými kardinály, ježto oni nekráčejí do celého světa, aby učili národy evangeliu Kristovu, leč přihodí-li se některému jíti sbírati peníze od lidu. A nevycházejí apoštolé papežského paláce, aby učili zachovávati všecko, cožkoli přikázal Kristus, ale aby učili, cožkoli přikázal nejsvětější Otec, vynášeje přikázání svá nad přikázání Pána Ježíše Krista.

Po druhé jde ze slov Kristových, že nevymezil Petrovi k pravomoci celý svět ani toliko jednu krajinu, jakož ani ostatním apoštolům. Avšak někteří z nich více, jiní méně krajin prochodili kážíce království boží, jako Pavel, který pracoval více než všichni, tělesně navštívil a obrátil více krajin. A proto bylo každému apoštolu nebo jeho náměstku dovoleno obrátiti nebo utvrditi ve víře Kristově tolik národa nebo země, kolik by stačil, a nebylo zúžení pravomoci, leč z nedostatečnosti. Neboť nepraví zvláště Petrovi: ‚Jdi ty zvláště a kaž celému světu a vymez ostatním apoštolům, kolik země nebo lidu bude jim pod jejich pravomocí podléhati.' Ba spíše Duch svatý řekl Pavlovi, aby kázal šíře, mezi národy, Petrovi však, aby úže šel mezi Židy; avšak jeden i druhý jsou, jako všichni apoštolé a jich náměstkové, povinni každému člověku, aby mu prospívali lepším způsobem, jakým budou moci. Chraň Bůh, že by biskup nebo vládce částečné církve neměl býti ku prospěchu nebo prospívati lidu z jiné farnosti nebo diecése; nebo v tom případě, že by měl silnou naději, že více prospívá církvi a líbí se Kristu, má opustiti svoji faru a zadarmo se přidati k jiným, mezi nimiž by více prospíval.

Protož činili tak apoštolé, jak známo zvláště o Pavlovi a Barnabáši, kteří ve 13. kap. ‚Skutků' řekli Židům, nevděčným za slovo boží: „Vámť mělo nejprve mluveno býti slovo boží; ale poněvadž je zamítáte a za nehodné sebe soudíte věčného života, aj, obracíme se ku pohanům." Ale běda! Toto apoštolské pravidlo rozbíjí se o žádost světských stesků, a falešní náměstkové apoštolů obracejí evangelium ve shromažďování peněz. A tak pro zisk lakomství kladou meze pravomocem, kteréž pravomoci původ pochází od hlavy a čela římského dvora.

Druhá část doktorova důkazu jest tato: ‚Ježto tedy nevěsta Kristova, jemu nade vše milá, takovéto jisté a bezpečné útočiště si hledá a nutně ho potřebuje, aby nepovstaly v ní nekonečné bludy a rozštěpení' atd.

Tu pravím, že doktor spojkou ‚Ježto' předpokládá něco, čeho nedokázal, a spojkou ‚tedy' označuje nutný závěr, ale na falešné podmínce, a chybuje jak v látce, tak i ve formě.

A když v třetí části důkazu klade ve formě slučovací, řka: ‚a ježto ten Kristus, ženich téže veškerosti, nekonečně lépe to ví a nesmírně snáze může jí zříditi takové útočiště, než může kdokoli z nás pohnouti prstem — tedy jest velmi jasno, že takové útočiště zřídil' — tu popírám důsledek. Neboť toto nevysvítá z písma, ani z rozumu, ani ze zjevení, ani ze smyslové zkušenosti. Jak jest tedy velmi jasno, že Kristus zřídil mimo sebe takové útočiště ne nedostatečné, a vůbec stačující? Proto jako nenásleduje: Kristus, ženich církve, nekonečně lépe a nekonečně snáze může zříditi lidu národa Českého biskupa učeného v jeho zákoně, umějícího kázati evangelium česky a žijícího střídmě, čistě, zbožně a spravedlivě, tedy jest velmi jasno, že takového biskupa zřídil. Neboť vysvítá ze zkušenosti, že dolejší návěst jest falešná, avšak bez obvinění Pána Ježíše Krista. Připouštím však, že Kristus Bůh zřídil své nevěstě církvi jisté, bezpečné a vůbec stačující útočiště — své člověčenství a tak sebe, jako člověka, jehož ona nevyhnutelně potřebuje, aby byla osvěcována, poučována, zpravována a pasena od něho ve všech věcech církevních a katolických a aby byla řízena na cestu věčné blaženosti.

A k tomu mluví Apoštol v 7. kap. listu k Židům, pravě takto: „A také onino mnozí bývali kněží, protože smrt bránila jim vždycky trvati; ale tento, poněvadž zůstává na věky, věčné má kněžství. A protož i dokonale spasiti může ty, kteříž přistupují skrze něho k Bohu, vždycky jsa živ v orodování za ně." A v souhlase s ním praví Jan Evangelista v 2. kap. 1. svého listu: „... přímluvce máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého." A nepřekáží, ale velmi prospívá církvi Kristově, že toto stačující útočiště, totiž člověčenství Kristovo, neobcuje viditelně se svou ovdovělou nevěstou, bojující církví, neboť sám Kristus praví svým učedníkům a tak všem svým následovníkům v 16. kap. Janově: „... jest vám užitečné, abych já odešel. Nebo neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám; a pakliť odejdu, pošli ho k vám." Z toho jest věrným patrno, že Pravda sama svědčí, že prospěje církvi bojující a apoštolům, milejším učedníkům Kristovým, aby Kristus vstoupením na nebesa odešel od nich, aby jeho tělesná a viditelná přítomnost na zemi, trvajíc déle, nebyla jim na škodu. Zdaliž věříme, že by některý věrný mohl souhlasiti a věřiti, že prodlévání nádherymilovného papeže v církvi Kristově bylo by jí užitečnější, než prodlévání Kristovo? Ježto však dle víry Kristus nebude moci lháti nebo hřešiti a papež snadno může býti poskvrněn trojím nepřítelem duchovním, jest z víry patrno, že učitelské prodlévání Kristovo bylo by nekonečně lepší, než nějaké prodlévání takového útočiště, které doktor v důkazech předstírá.

A nepomáhá mu výrok, jenž dí, že církev nevyhnutelně potřebuje onoho útočiště, aby v ní nevznikly nekonečné bludy a rozštěpení. Neboť Kristovým věrným jest známo, že největší bludy a největší rozštěpení v církvi pro onu hlavu povstaly a až po dnes se zvětšují. Neboť dokud ona hlava nebyla ustanovena od císaře, rostla církev neustále ve ctnostech, ale po ustanovení té hlavy rozmnožena jsou

zla, pýcha, ctižádost, lakomství a svatokupectví, rozkoly a spory a neustanou, dokud ona hlava se svým tělem nebude uvedena k řádu apoštolskému. Avšak jak veliké jsou bludy na dvoře hlavy té a jaké povstaly hlavně od toho času, co papež stkvěl se v oděvu a panování ne Kristově, ale císařském, to jest patrno z dějin papežů a z kronik. A na svědectví té věci vzrostlo více kacířství a rozkolů v bojující církvi od té doby, co stkvěl se takový papež. A proto nejen Saraceni, Řekové a Židé pohoršují se nad onou hlavou, ale po vzniku rozdělení papežů povstalo takové rozdělení v lidu, že málo se nalézá těch, kdo jsou svorni ve mravech dle zákona Kristova, neboť veškerá pravá a svatá svornost v církvi bojující musí býti založena na Kristu Pánu.

Kapitola šestá.

Dále doktor, dokazuje svůj uvedený závěr, jenž byl: ‚Jest tedy velmi jasno, že takové, totiž útočiště, zřídil,‘ důsledně dodává:

„Neboť i knížeti apoštolů, neboť i sboru ostatních apoštolů řekl slovem všemohoucím: ‚Vy jste sůl země, vy jste světlo světa‘ (Matouš, kap. 5.); a onomu knížeti zvlášť řekl: „A tobě dám klíče království nebeského; a což bys koli svázal na zemi, budeť svázáno i na nebi; a což bys koli rozvázal na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ (Matouš, kap. 16.) A témuž knížeti se sborem ostatních apoštolů řekl: „Amen pravím vám: cožkoli svážete na zemi,“ doplň ty, kníže Petře, mocí církevní, jako nejvšeobecnější, a ty, sbore ostatních apoštolů, mocmi jako bezprostředně podřízenými, „bude svázáno i na nebi“; a tak i o rozvázání. Dále ve 20. kap. evangelia Janova pravil jim najednou: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmžkoli zadrželi byste je, zadržáni jsou.“ Dále v poslední kap. evangelia Janova řekl Petrovi: „Pasiž ovce mé,“ ne ty neb ony zvláště, ale ovce mé všeobecně. K tomuto tedy útočišti mohou ve skutečnosti všechny řečené přeslavné výroky, uvedené výše z práva kanonického, a jiné podobné o oné často jmenované římské církvi a stolici apoštolské, jasně býti dosti vysokým i hlubokým theologem odvozeny a ukázány.“ Tolik doktor k důkazu útočiště obcujícího viditelně na zemi.

A pak obraceje se k usvědčení jiných, praví: *„Ti však, kdo utrhají oné svaté římské církvi, neznajíce výroku již svrchu řečené metafysiky v pravé vysoké theologii, chtíce hlubokosti písma svatého zkoumati a vykládati dle svých vlastních potřeštěných hlav, vykopali si studnice vnější a poklesli svými srdci v zmíněnou věrolomnost proti Kristu a svaté římské církvi“* atd.

Zde doktor připojuje slova ne důvodu, ale výtky. A proto dlužno přes ně přejíti pokorně, trpělivě a opatrně. Neboť praví: ‚Ti však,‘ označuje tím nás, ‚kteří utrhají oné svaté římské církvi‘ atd. Slova tato nedokazují, že kněží, napadajíce ze snahy po opravě církve nezřízenost papeže, kardinálů a římské církve, utrhají svaté

římské církvi; a doktor nedokáže přes veškeré své úsilí, že papež s kardinály jsou svatá římská církev. A proto jako svatí proroci, prorokujíce, kážíce a píšíce o a proti špatnosti kněží, neutrhali v tom svaté římské církvi, tak ani tito. Neboť Kristův kněz, maje zkušenost o špatnosti dvora římského, může mluviti opatrně, srdečně a laskavě proti němu, jakkoliv nemluví proti Kristu a jeho svaté církvi. Kristus zajisté, káraje přísně špatnost biskupů, zákonníků a farizeů, dal svým věrným učedníkům příklad, aby při takové špatnosti činili podobně. Proto i Pavel zjevně odporoval Petrovi, poněvadž zasluhoval pokárání, dle 2. kap. listu ke Galatským. Podobně svatí učitelé Augustin, Jeroným, Řehoř, Zlatoústý, Bernard, Isidor, Ambrož a jiní mnozí svatí kázali, mluvili a psali proti špatnosti biskupů, kněží a duchovních, ale neutrhali v tom svaté církvi, nýbrž očišťovali, osvěcovali, okrašlovali a řídili tím údy církve, nevěsty Kristovy.

A když doktor dodává: ‚neznajíce výroku svrchu řečené metafysiky v pravé vysoké theologii' — tu pravím, že o jeho metafysickém výroku s dostatek zřejmě bylo výše vyloženo, kolik platí, vyvrácením důkazů. A dodává doktor: ‚chtíce hlubokosti písma svatého zkoumati a vykládati dle vlastních potřeštěných hlav, vykopali si studnice a poklesli svými srdci v zmíněnou věrolomnost.' Ale pomíjeje tyto nadávky pravím doktorovi, že toto vztahuje se k němu, jenž změnil se uchýliv se. Neboť on dle své hlavy, velebě Porfyriovy ‚Úvody', rody nejvšeobecnější, druhy nejzvláštnější a ‚Praedicamenta' Aristotelova, kopá vnější studnice, jimiž chce z nepříslušného podobenství dokázati, že jest někdo ne nedostatečný a vůbec stačující vedle Krista Pána, že jest hlava, srdce, pramen, řečiště a jisté a bezpečné útočiště bojující církve. A kdo by, rozbíraje to rozumem, nepochopil, že falešně směšovati filosofii s písmem svatým jest kopati studnici vnější, mimo vodu Kristovu? Proto k vyhnutí se onomu svádění praví Apoštol v 2. kap. listu ke Kolossenským: „Hleďtež, ať by vás někdo neobloupil moudrostí světa a marným zklamáním, uče podlé ustanovení lidských, podlé živlů světa a ne podlé Krista. Nebo v něm přebývá všecka plnost Božství tělesně . . . kterýž jest hlava všeho knížatstva i mocnosti." Onen zajisté chce dokázati svou moudrostí, kterou nazývá metafysikou a vysokou theologií, a dle ustanovení lidských, že papež s kardinály jest svatá římská církev, že papež jest hlava církve, srdce, pramen, řečiště a útočiště jisté, bezpečné, ne nedostatečné, ale vůbec stačující k osvěcování, poučování, zpravování, pasení a řízení všech tajemných ovcí Kristových, mající plnost moci nade všemi kněžími Pána Ježíše Krista; a kardinálové jako ostatní apoštolé že jsou tělo svaté církve a jiní, světější než oni, nejsou počítáni ani za nehty nebo vlasy v Kristově církvi.

A k potvrzení své metafysiky, nevhodně užité, kope studnici vnější, mimo výklad sentencí, a vylhávaje vykroucený výklad, praví: ‚Což bys koli rozvázal na zemi, totiž ty, kníže Petře, mocí církevní,

jako nejvšeobecnější, a ty, sbore ostatních apoštolů, jako mocmi bezprostředně podřízenými.' Tento výklad jest patrně cizí slovům Kristovým. Předně proto, že Kristus nikdy nenazval Petra v jeho osobě knížetem, ačkoli nazval jej Satanem a člověkem malé víry, pochybujícím a svatým. Po druhé proto, že pravě všem: ‚Cožkoli svížete na zemi,' dal všem stejnou moc svazování, jak svrchu řečeno. A následovně moc Petrova nebyla vyšší než moc ostatních apoštolů. Ba, ježto apoštol Pavel byl přední Kristův apoštol a biskup, který nepřijal své moci od Petra nebo od jiných apoštolů, jak sám svědčí v 2. kap. listu ke Galatským, jest zřejmo, že moc Pavlova nebyla podřízena nejvšeobecnější moci Petrově.

Protož jakkoli dvanáct apoštolů po přidání Pavla a propuštění Jidáše Iškariotského mělo stejnou moc vzhledem ke kázání evangelia všude, kde by Bůh chtěl a k rozvazování a svazování, co by Bůh chtěl, přece platí nám uvažovati, který z apoštolů měl by větší moc, ježto Bůh k tomu zřídil moc křesťanů zde na zemi jim skrytou, aby se nikdo nehonosil vynikáním nebo plností své moci. Měli tedy apoštolé moc, jakou měli míti, a podle té prospívali církvi; a jsou o tolik světější, o kolik záslužněji prospívali. A rád bych chtěl slyšeti doktora, aby dokázal, že tento papež má tak velikou moc, jak velikou měl Petr, a kardinálové že mají tak velikou moc, jak velikou měli ostatní apoštolé. Jest zajisté pravděpodobno, že jako žádný apoštol neměl tak velikou moc, jak velikou měl Kristus jako člověk, tak ani papež se všemi kardinály nemá tak velikou moc, jak velikou měl Petr nebo jiný svatý apoštol Kristův.

První část jde z prvorozenství Kristova, které není společno žádnému jeho náměstku, neboť pak by byl Bůh i člověk. Ježto tedy Kristus měl onu moc prvorozenství jako člověk, jest patrna první část. Dále: Kristus měl moc položiti duši svou a zase ji vzíti, jak jde z 10. kap. evangelia Janova; to však nemohl žádný jeho náměstek, jak vysvětluje svatý Augustin ve výkladu na Jana. Jest tedy první část správna. Dále Kristus má sám od sebe moc vykoupiti pokolení lidské a poskytovati milost každému člověku podle své vůle, ale to nemůže žádný z jeho náměstků. Jest tedy první část správná. Návěst jde ze slov 1. kap. evangelia Janova: „... (a viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce), plné milosti a pravdy... A z plnosti jeho my všickni vzali jsme, a to milost za milost."

A druhá část, totiž tato: ‚tak ani papež se všemi kardinály nemá tak veliké moci, jak velikou měl Petr nebo jiný svatý apoštol Kristův,' jde z určité moci, kterou dal apoštolům, aby se stali syny božími. Po druhé jde z moci činiti zázraky, kterými apoštolé oplývali, jak patrno z jich ‚Skutků'. Neboť naplnila se na nich slova poslední kap. evangelia Markova: „A oni vyšedše kázali všudy; a Pán jim pomáhal a slov jejich potvrzoval činěním divů." A v 9. kap. evangelia Lukášova praví: „I svolav dvanácte učedníků svých, dal jim sílu a moc nad všelikým ďábelstvím, a aby neduhy uzdra-

vovali. I poslal je, aby kázali království boží a uzdravovali nemocné.“ Ježto tedy tyto zázraky ustaly na papeži a kardinálech a též na našich biskupech, a ježto Bůh nedává moci nadbytečně, následuje, že Bůh nedává oněm moc; neboť mají-li onu moc a neprovozují jí vskutku ku prospěchu bližních a církve, ač by často bylo nutno užívati oné moci, následuje, že mají býti obviněni z prázdnoty takové moci, ba že nemá jim býti věřeno jakožto nádherymilovným, jelikož nedovedou ukázati takovou moc písmem, důvodem nebo skutkem. Apoštolé však skutkem ukazovali, že jako měli moc posedlé osvobozovati od ďábla, tak měli moc vydávati ďáblu hříšníky, šířící nákazu v církvi, jak jde z 5. kap. 1. listu Pavlova ke Korintským o smilníku, jenž poznal manželku otce svého, a z 2. a z poslední kap. 2. listu k Timotheovi o Hymeneovi a Alexandrovi, které pro rouhání vydal ďáblu. A o Petrovi jest to patrno z 5. kap. ‚Skutků apoštolských‘ na Ananiáši a Safiře. Po třetí jde druhá část z moci složiti písmo svaté, protože dle způsobu řeči svatého Augustina ve 4. knize ‚O nauce křesťanské‘ apoštolé a evangelisté, kteří napsali knihy kanonické, byli jich skladateli, třeba žeBůh sám byl nejvyšším jich původcem. Avšak papež a kardinálové naší doby nemají tak veliké moci potvrditi knihy, jako jsou knihy biblické. Z toho jest patrno, že bylo by totéž rovnati jejich výroky výrokům písma a tvrditi, že mluví to v nich Duch svatý a Pán Ježíš; ale prodlužování jich života, odpornost mínění a vlastní vyznání tomu odporují; neboť žijí jinak, než apoštolé, a řeči jejich zavánějí vlastním vynášením nebo lakomstvím. Ale v 1. kap. ‚Knihy moudrosti‘ se praví: „Svatý zajisté duch kázně utíká přede lstí.“ A proto, co jeden papež ustanovil na věky držeti pod trestem klatby, to jiný, přijda po něm, béře zpět a odvolává. Ba v 5. oddílu ‚Dekretálů o výrocích klatby‘ v kap. ‚Od nás‘ vyznává papež o své církvi, že často klame a jest klamána. Nechť tedy papež s kardinály ukáží tyto moci, obracení nevěřících, nebo uzdravování nemocných, nebo očišťování od duchů nečistých svými slovy nebo listy, jak se dělo s písmy apoštolů, a jest patrno, že Kristus v nich mluví. Nechť to ukáží také učením a příkladem svatého života, a bude ze skutků patrna moc, daná jim od Pána. A vzhledem k tomu praví svatý Řehoř v knize ‚Dialogů‘: „Ti jedině mají s této stránky moc svazování a rozvazování jako svatí apoštolé, kdo drží se jich příkladu zároveň s učením.“ A Augustin v kázání o Letnicích praví: „My sedíme ve večeřadle domu božího, poněvadž jsme učitelé a soudcové v církvi boží. Jsme-li učitelé, pak máme učiti své poddané, a kdo má učiti, musí míti ty vědomosti, kterým učí. Ježto tedy jest nevyhnutelno, aby ten, kdo přijímá úřad učitelský, byl osvícen ohněm učení, jest zajisté velká nerozvážnost, jestliže přijme kněžství člověk, který nemá dar uměni, a nemají seděti ve večeřadlech místo apoštolů ti, kdo nezasloužili si býti naplněni světlem poznání. Jsme-li soudcové, pak máme souditi spravedlivě a odvážně, spravedlivě, abychom neutiskovali chudého, odvážně, abychom se nebáli moci. Kdo tedy sedí ve večeřadle božím, nechť ozbrojí se ohněm a zápalem

odvahy proti buřičům, poslušen jsa toho, jenž dí: Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo.“ Tolik Augustin.

Hle, jak jasně vymezují tito dva velicí doktoři církevní, kdo mají moc apoštolskou vlásti národům — že pouze ti, kdo jsou podepřeni učením Ducha svatého a životem apoštolským. Proč tedy Jidáš, který se pro lakomost připravil o biskupství, chce se honositi se svatými apoštoly mocí Páně? Neboť svatý Řehoř, který nezneužíval sobě postoupené moci, praví, jak myslím, v kázání 27: „Moci svazování a rozvazování zbavuje se ten, kdo ji provozuje k svým rozkošem a ne k mravům poddaných.“ A opět v XI., kvest. 3. praví: „Kdo zneužívá moci sobě svěřené, musí vůbec ztratiti výsadu.“ A kdo by pochyboval, že ten, kdo zpupně si vede z moci, nebo provozuje ji v hříchu, nebo ustanovuje jí vědomě člověka nehodného na biskupství neb jiný duchovní úřad, zneužívá takto moci té? A rovněž ten, kdo pronajímá biskupství tak jako vola nebo osla a zvyšuje biřmování nebo rozhřešení na tolik, kolik může slovy lichotnými nebo zuřivými a výhrůžnými vymačkati z boháče nebo z chuďasa?

Ale doktor nechce nebo neodvažuje se to odkrýti, ale spíše tvrdí, že takto mluviti jest hanbu otcovu vydávati v posměch, bohům utrhati a rodičům i knížatům zlořečiti proti přikázání božímu; ale tímto dračím ocasem zakryl by doktor ničemnost Antikristovu, modloslužbu bohům a pokrytectví knížete temností.

Kapitola sedmá.

Dotkl jsem se jednoho výroku písma, který doktor vyložil dle své hlavy a dle logiky, kterou nazývá vysokou metafysikou; i zbývá mi odpověděti k jednotlivým. Dokazuje totiž, že papež jest hlava církve, srdce, pramen, řečiště a útočiště jisté, bezpečné, ne nedostatečné, ale vůbec stačující k osvěcování a poučování atd., a kardinálové že jsou tělo téže církve dle oněch slov Páně v 5. kap. evangelia Matoušova: „Vy jste sůl země; vy jste světlo světa;“ praví ve svém důkaze: ‚Ježto i knížeti apoštolů, i sboru ostatních apoštolů pravil slovem všemohoucím: Vy jste sůl země; vy jste světlo světa.‘ Ale po způsobu ďábla pokoušejícího Krista, který pravil ve 4. kap. evangelia Matoušova: „Jsi-li Syn boží, spustiž se dolů; nebo psáno jest, že anjelům svým přikázal o tobě; a na ruce uchopí tebe, abys někde o kámen nohy své neurazil,“ po způsobě tohoto ďábla zamlčel doktor následující: „Jestliže sůl zmařena bude, čím bude osolena? K ničemuž se nehodí více, než aby byla ven vyvržena a od lidí pošlapána.“ jako zamlčel Satan ono proroctví: „Pošlapáš lvíče i draka . . .“

Jest zajisté pravda, že Kristus pravil svým učedníkům: „Vy jste sůl země.“ Neboť byli sůl proto, že zachovali teplotu lásky, kterou obdrželi na čas svého duchovního plození. Podobně zachovali moc kořeniti pokrmy duše a odstraňovati částice shnilé a nad-

bytečné, a následovně vylučovati červy a škodlivé nebo vnější nátlaky na duši. Byliť apoštolé také druhotní světlo světa, jako Kristus jest světlo prvotní, protože osvěcovali svět učením Kristovým. A tak byli sůl dobrým životem a světlo dobrým učením lidí, sůl v příkladech a světlo v učeních. Kteříž by koli tedy kněží měli v sobě tyto podmínky, tiť jsou v pravdě sůl a světlo, sůl, jíž lidé jsou kořeněni, a světlo, jímž jsou osvěcováni jak v rozumu, tak v lásce, aby poznávajíce vírou následovali láskou Pána Ježíše Krista, který nazývá kněží a zvláště představené, jestliže schází jim výše uvedené podmínky, solí zkaženou, která k ničemu se nehodí, než aby byla ven vyvržena a od lidí pošlapána. Proto vzhledem k tomu praví svatý Jeronym ‚K Heliodorovi', jak to stojí v II., kvest. 7., kap. ‚Ne všichni', takto: „Není snadno státi na místě Petrově nebo Pavlově a držeti místo těch, kteří již s Kristem kralují; zkažená sůl k ničemu se nehodí, než aby byla ven vyvržena a pošlapána od vepřů." K tomu praví výklad Dekrétu: „Zkažená sůl, t. j. pošetilý představený, budiž ven vyvržena, t. j. z církve." Jestliže tedy papež s kardinály nezachovává teplotu lásky soli Kristovy, nemá moci kařeniti pokrmy duše a odstraňovati částice shnilé a zbytečné, nevylučuje skutečně nátlaky lakomství a ctižádosti, které jsou duši škodlivy a neosvěcuje svět příkladem života pokorného, chudobného a trpělivého a učením v pravdě Kristovým — jak jest sůl země a světlo světa a ne spíše sůl zkažená, k ničemu se nehodící, ani do hnoje, jak praví Spasitel ve 14. kap. evangelia Lukášova, kteráž má býti ven vyvržena a od lidí pošlapána, a ne světlo, ale temnosti, které před očima lidu zatemňují lidu ve světle slunce spravedlnosti.

Proto mají věrní poznati ze skutků, jest-li papež s kardinály sůl země a světlo světa. Neboť nenásleduje: Kristus řekl učedníkům svým: ‚Vy jste sůl země; vy jste světlo světa' — tedy řekl totéž papeži Janovi a jeho kardinálům, jako nenásleduje: Kristus řekl učedníkům svým: „... ale raději se radujte, že jména vaše napsána jsou v nebesích" (Lukáš, kap. 10.), a opět: „...sednete i vy na dvanácti trůních, soudíce devatero pokolení izraelské" (Matouš, kap. 19.) — tedy řekl to kterémukoli papeži a kterýmkoli kardinálům. Neboť kdyby platil tento důsledek, pak by kterýkoli papež a kterýkoli kardinál byl napsán v knize života, a byl by jeden z těch, kteří budou seděti v den soudný na dvanácti trůních, aby soudili dvanáctero pokolení izraelské, a kterýkoli z nich věděl by, že bude takový, což odporuje výroku doktorovu, jímž praví: ‚... ježto taková plnost moci není dar milostný, ale milost působící, jako nebylo ani apoštolství na Jidášovi, poněvadž byl ďábel, a následovně může býti zároveň se smrtelným hříchem i na papeži předzvěděném, jako bylo apoštolství Jidášovo.' Ale jest jasno, že žádný předzvěděný nemá jméno své napsáno na nebesích s apoštoly, aniž s nimi bude souditi, sedě na trůně. Neboť Jidáši Iškariotskému nepřísluší ani jedno ani druhé, poněvadž nebyl sůl, leč zkažená, vyvržená ven a pošlapaná od ďáblů.

K druhému výroku, kde praví doktor: ‚A onomu knížeti zvlášť řekl: A tobě dám klíče království nebeského; a což bys koli svázal atd.', odpovídá svatý Augustin ve výkladu na Jana, pravě: „Petr, když přijal klíče, značil církev." (A stojí to ve XXIV., kvest. 1., kap. ‚Cokoliv'.) Bylo tedy v Petrovi řečeno celé bojující církvi: ‚A tobě dám klíče království nebeského,' ne aby kterákoliv osoba oné církve bez rozdílu měla ony klíče. Neboť žena Johanna, zmocnivši se papežství, neměla jich, ale celá bojující církev Kristova měla dle svých částí k tomu schopných ony klíče. A nejsou klíče ty hmotné, ale jest to duchovní moc a znalost vědění evangelického, jimiž se království boží zavírá nehodným a otvírá hodným. Proto ti, kdo honosí se takovými klíči, mají dobře si všímati pozdravení Kristova, vyjádřeného jim ve 23. kap. Matoušově tímto způsobem: „Ale běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi; nebo sami tam nevcházíte, a těm, kteříž by vjíti chtěli, vcházeti nedopouštíte." A v 11. kap. evangelia Lukášova: „Běda vám zákonníkům! Nebo jste vzali klíč umění; sami jste nevešli, a těm, kteříž vcházeti chtěli, zbránili jste."

Z toho jde, že doktor z uvedeného Kristova nejsvětějšího výroku: ‚A tobě dám klíče království nebeského' atd. nedokazuje ani, že řekl to samotnému Petrovi, ani samotnému římskému biskupovi, a nedokazuje po třetí, že římský biskup jest hlava bojující církve, srdce, pramen a řečiště ne nedostatečné, nebo útočiště jisté, bezpečné, ne nedostatečné, ale vůbec stačující k poučování a osvěcování; ale spíše a patrněji se vyvozuje, že jest to řečeno celé bojující církvi a následovně každému pravému Kristovu apoštolu, knězi nebo biskupovi, který by životem a učením evangelickým účinně osvěcoval Kristovu církev v jejích údech.

K třetímu výroku, totiž tomuto: ‚Amen pravím vám; cožkoli svážete' atd., bylo promluveno v kapitole předcházející a úplněji v traktátu ‚O církvi' v kapitolách 10. a 11.

K čtvrtému, totiž: ‚Přijměte Ducha svatého. Kterýmkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim," připouštím, že řekl to všem svatým apoštolům shromážděným po jeho vzkříšení ve večeřadle, a že, když to řekl, přijali Ducha svatého. Avšak nepřijali ho tak ihned všichni duchovní, k nimž tito biskupové pronášejí při svěcení podobná slova. Neboť Duch svatý není v jejich moci, aby ho dávali, komu chtí. Velmi rád bych tedy slyšel doktorův důkaz tohoto důsledku: Kristus řekl učedníkům svým: ‚Přijměte Ducha svatého' — tedy řekl tak papeži a jeho kardinálům. Ó, kéž by tak jim řekl! Pak by zajisté přijali Ducha svatého, který odehnal by od nich ducha zlého, ducha lakomství a ctižádosti, a uvedl by na ně Ducha sedmitvárného, totiž Ducha moudrosti a rozumu, Ducha rady a síly, Ducha umění a nábožnosti a Ducha bázně; toho obdrževše a žijíce po způsobu apoštolů, kázali by v milosti, pokoře, chudobě a trpělivosti evangelium Ježíše Krista lidu. Neboť k tomu dal Spasitel Ducha svatého učedníkům, aby, majíce pokoj Kristův, který jest

klid mysli, upevněný na ctnostech, šli kázati lidu slovo boží. Pročež psáno jest ve 20. kap. evangelia Janova, že Ježíš řekl učedníkům: „Pokoj vám! Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás. A to pověděv, dechl a řekl jim: Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili by ste hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmžkoli zadrželi byste je, zadrženíť jsou.“ I jest patrno, že doktor nemůže tato slova Spasitelova správně vztáhnouti k důkazu, aby skutečně dokázal, k čemu směřuje.

K pátému výroku, kde praví doktor: ‚Dále v poslední kap. evangelia Janova řekl Petrovi: ‚Pasiž ovce mé,‘ ne ty neb ony zvláště, ale ovce mé všeobecně.‘ Tu připouštím předně, že Petr přijal zvláště pasení ovcí pro nadpráví prudké lásky, kterou miloval Krista. Proto pásl ovce Kristovy slovem evangelia a příkladem svatého obcování. A přece nepásl všecky, jelikož ke všem nedošlo jeho kázání nebo obcování. Jestliže by papež neměl řečené lásky, co s ním a se jménem pastýře bez Petra? Zdaliž věříme, že Kristus přijímá osobu římského biskupa pro vyvolení neb vynálezy lidské? Že jest pravý pastýř ovcí Kristových a s tím zároveň, že jest v životě a mravech Kristu na odpor? Jistě bylo by šílenstvím věřiti tomu, leč by se to rozumělo o pastýři, o němž pravil Hospodin k Zachariášovi dle 11. jeho kap.: „Neboť aj, já vzbudím pastýře v zemi, kterýž opuštěných nenavštíví, rozptýleného nebude hledati a potřebného neuzdraví, a toho, což stojí, nevykrmí, a maso tučných jísti bude a kopyta jejich roztrhá. Ó, pastýři a modlo, opouštějící stádo; meč na rámě jeho a na oko pravé jeho! Rámě jeho souchotinou uschne, a oko pravé jeho zatmívajíc zatmí se.“ Kdo čteš, rozuměj tomuto proroctví o pastýři modle. Neboť zdá se, že Kristus se vztahem k tomu praví ve 24. kap. Matoušově: „Protož, když uzříte ohavnost zpuštění, předpověděnou od Daniele proroka, ana stojí na místě svatém: (kdo čte, rozuměj!).“

A proto musí se římský biskup, nemiluje-li Boha Krista a nepase-li ovce Kristovy slovem evangelia a příkladem pokorného, chudobného a trpělivého života, báti, že jest onen pastýř a modla opouštějící stádo, a tak, že jest ohavnost zpuštění, která stojí na místě svatém a v moci; kteráž stolice a tak místo nazývá se stolicí moci apoštolské, kterou má kázati evangelium lidu, svazovati škodící a rozvazovati pokání činící.

I jest patrno, že ze slov Kristových, totiž: ‚Pasiž ovce mé,‘ nemůže doktor učiniti závěr, že římský biskup jest hlava církve a jisté a bezpečné útočiště, ne nedostatečné, ale vůbec stačující k osvěcování, poučování atd., nevyhnutelně nutné k viditelnému mezi lidmi řízení veškerosti ovcí Kristových. A připouštím doktorovi, že Kristus řekl Petrovi všeobecně a neomezeně: ‚Pasiž ovce mé.‘ Ale neřekl všeobecně rozdělivě: ‚Pasiž *všecky* ovce mé.‘ Neboť Petr nebyl by mohl pásti všecky ovce kázáním evangelia nebo příkladem života, pročež také všecky nepásl, jelikož k mnohým nedošlo ani slovo kázání jeho ani obcování jeho bezprostředně nebo něčí

prostřednictvím. Pásl však některé ovce domu izraelského, které, jak stojí v 2. kap. ‚Skutků apoštolských', volal slovy prorockými ku pokání. Pásl potom ovce Kristovy v Antiochii a konečně v Římě, ne všecky, ale ty neb ony, které Kristus Pán božsky zřídil ke kázání jeho.

Jako tedy nenásleduje: Petr pásl ovce Kristovy — tedy Petr pásl všecky ovce Kristovy, tak nenásleduje: Římský biskup jest pastýř ovcí Kristových — tedy římský biskup pase všecky ovce Kristovy. I jest patrno, že Kristus pravě Petrovi: ‚Pasiž ovce mé,' svěřil mu ovce, které dle zřízení božího mohly k jeho pasení dojíti. A od takového pasení nebyl vyloučen žádný apoštol, čítaje v to Pavla a s vyloučením Jidáše. Neboť Kristus v poslední kap. evangelia Matoušova pravil jedenácti učedníkům: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce, učte všecky národy . . ." Hle, *‚všecky* národy' a tak *všecky* ovce svěřil učiti a následovně pásti slovem evangelia *všem* učedníkům. Všecky, totiž, které předzřídil, aby každý z nich pásl. Chce-li tedy doktor činiti z oněch slov Kristových: ‚Pasiž ovce mé,' závěrem všeobecnější pasení ovcí Petrovo nad ostatní apoštoly a tak nejvšeobecnější pasení římského biskupa, musí z těchto zřetelnějších slov: ‚Učte všecky národy,' učiniti závěrem rovnost všech apoštolů v pasení, poněvadž všem jedenácti bylo řečeno: ‚Protož jdouce, učte všecky národy.' A z tohoto pasení ovcí není vyloučen Matěj, na nějž padl los a jenž byl připojen k jedenácti apoštolům, jak jest řečeno v 1. kap. ‚Skutků apoštolských'; a není od něho zamítnut Pavel, o němž dle 9. kap. ‚Skutků' pravil Kristus Ananiášovi: „Jdi, neboť jest ten mi nádobou vyvolenou, aby nosil jméno mé před pohany i krále, i před syny izraelské." I jest z toho a ze skutků apoštolů Páně patrno, že všichni i každý zvlášť byli praví nástupcové Kristovi a pastýři ovcí jeho, jichž náměstky a nástupci byli svatí biskupové a nyní jsou ti, kteří, zbožně, střídmě a spravedlivě žijíce na tomto světě, v naději věčné blaženosti pasou ovce Páně, ať jsou biskupové nebo prostí kněží, zachovávajíce zákon evangelia.

Kapitola osmá.

Dále mluví doktor ve své odpovědi v tento smysl:

„A zřejmě ukazují svoji nevěru ti, kdo podezřívají tuto svatou matku církev římskou katolickou a apoštolskou v některém jejím výroku, který dala Kristovým věrným držeti nebo věřiti, zneuctívajíce onu velebnou matku, ale více otce Krista, nekonečně hodného vší úcty; tak ku př. dávajíce na rozum ve svém nevěrectví, že on vystavil svou nevěstu, veškerost křesťanů na zemi, příliš velikému a nebezpečnému zmatku, zatím co ona ve svých poddaných, roztroušených po okršku zemském, majíc nevyhnutelně viditelným poučováním mezi lidmi býti zpravována v nesnadných, nejistých a obtížných věcech, hledajíc, ale nemajíc jistého a bezpečného útočiště, v němž by

mohla ve všech takových věcech býti čitelným poučováním mezi lidmi řízena, zpravována a zajišťována, bude se kolísati v onom příliš nebezpečném zmatku. Ježto však Kristus nekonečně snadno může a umí zříditi řečené své nevěstě takové bezpečné útočiště a zajistiti ji takovým zřízením a takovým útočištěm: kdo, leč bludný nevěrec, připisoval by to nezměrné Kristově dobrotě a prozíravosti? Oni pošetilci tedy ve svých zvrácených domněnkách a podezřeních o této svaté římské církvi mají ve svých srdcích nepřímo nahromaděnu věrolomnost proti Kristu. My však proti takovým smyslů zbaveným lidem a proti takovým bludům již poněkud dotčeným, věrně majíce za to, že právě tato římská církev jest i hlava všech církví“ atd.

V tomto nahromaděném obmyslu lži doktor, rozhořčen a rozlévaje dlouho skrytý jed, praví, že jsme zřejmě nevěrní, věrolomní, pošetilí a smyslů zbavení. Ale tento obmysl lži dlužno veřejně vyložiti. K tomu předkládám předně, co bylo řečeno v traktátu ‚O církvi‘, kap. 7., kde jsem objasnil výroky svatých, že svatá římská církev katolická a apoštolská není papež s kardinály, kterýžto papež může býti kacíř a předzvěděný, jak klade tento doktor, a podobně mohou takoví býti kardinálové. Po druhé poznamenávám, že doktor přikládá nám více lží. První hrubá lež jest, že podezříváme svatou církev katolickou a apoštolskou v některém výroku, který dává Kristovým věrným držeti nebo věřiti. Druhá lež, že tuto velebnou matku zneuctíváme nevěrou a věrolomností. Třetí lež, že otce Krista zneuctíváme nevěrou. Ale než doktor dokáže tyto lži, ukřivuje hlavy své, bude ještě podezřelejší ze lží.

Usiluje pak podepříti ony lži rozvleklým vypravováním, jímž chce ukázati, že Kristus nevyhnutelně zanechal nevěstě své papeže v čitelném obcování jako útočiště jisté, bezpečné, ne nedostatečné, ale vůbec stačující, poučující, zpravující, řídící a zajišťující ve věcech nejistých a nesnadných. A důkaz vede takto: Ježto není-li tomu tak, pak by Kristus svoji nevěstu, veškerost křesťanů na zemi, vystavil příliš velikému a nebezpečnému zmatku. Zde popírám důsledek, poněvadž dolejší návěst jest kacířská, odporující oné nejsvětější útěše v 16. kap. evangelia Janova: „... jest vám užitečné, abych já odešel. Nebo neodejdu-liť, Utěšitel nepřijde k vám; a pakliť odjedu, pošli ho k vám.“ Tu ukazuje Spasitel nejprve, že prospěje nevěstě jeho, církvi, aby on s ní neobcoval viditelně mezi lidmi; i praví: ‚Jest vám užitečné, abych já odešel,‘ neboť kdyby takto jako člověk neodešel, nepřišel by k ní Duch svatý. Po druhé ukazuje, že po svém tělesném nanebevstoupení pošle nevěstě své, církvi, Ducha svatého. A po třetí ukazuje, k jakému pošle jej konci, že proto, aby obviňoval svět z hříchu, z spravedlnosti a z soudu, a tak, aby vyhlazoval a ničil bludy, které vznikly. A po druhé, aby ji vyučil ve věcech potřebných ke spáse, když dodává: „Když pak přijde ten Duch pravdy, uvedeť vás ve všelikou pravdu.“ Nechť tedy doktor položí, že papež obcující mezi lidmi jest tak dobrý učitel, jak dobrý učitel jest tento slíbený Duch pravdy, k němuž nemusí se běžeti do

Jerusaléma ani do Říma, ježto jest všudy přítomen, naplňuje okršlek zemský. Nechť položí také doktor, že papež jest tak bezpečné, jisté a ne nedostatečné, ale vůbec stačující útočiště všem synům církve, jako jest tento Duch svatý, a řeknu, že položil čtvrtou božskou osobu.

Pominuvši tedy vratké zajištění, které doktor vysnívá, raduje se nevěsta Kristova, svatá církev katolická, že není opuštěna od útočiště bezpečného, ne nedostatečného a nejvíce stačujícího. Neboť praví ženich všem údům církve, nevěsty své, v poslední kap. evangelia Matoušova: „A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ A opět, jak výše řečeno: „Když pak přijde ten Duch pravdy, uvedeť vás ve všelikou pravdu,“ totiž v nevyhnutelnou ke spáse. A proto poučil církev apoštolskou tento Kristus a tento utěšitel, ne Petr, aby položila Matěje v počet apoštolů, jak jde z 1. kap. ‚Skutků apoštolských‘. Po druhé poučil svatou církev apoštolskou nezatěžovati se obřízkou a obřady zákonnými. Proto shromáždění svaté církve apoštolské shromážděné v témže Duchu, praví v 15. kap. ‚Skutků apoštolských‘: „Vidělo se zajisté Duchu svatému i nám, žádného více na vás břemena nevzkládati, kromě těchto věcí potřebných; totiž, abyste se zdržovali od obětovaného modlám, a od krve, a od udáveného, a od smilstva; od těch věcí budete-li se ostříhati, dobře budete činiti.“ Po třetí poučil církev, která byla v Antiochii, aby oddělila Pavla a Barnabáše k dílu kázání evangelia. A proto ve 13. kap. ‚Skutků‘ praví Duch svatý modlícím se a postícím se: „Oddělte mi Barnabáše a Šavla k dílu, ku kterémuž jsem jich povolal.“ Onen tedy Duch a ono nejjistější, nejbezpečnější, ne nedostatečné, ale vůbec stačující útočiště svaté církve katolické bez viditelného obcování jakéhokoli papeže mezi lidmi, vstoupilo na proroky, aby prorokovali o budoucím ženichu církve, posílilo apoštoly, aby nesli po světě Kristovo evangelium, povolalo modláře k službě a nyní neustává onu nevěstu a všecky její syny poučovati, zpravovati a říditi v potřebách ke spáse. „Nebo, kteříkoli Duchem božím vedeni bývají, ti jsou synové boží,“ praví Apoštol v 8. kap. listu k Římanům.

A proto větší doktor než doktor Stanislav, svatý Řehoř, nepokládaje se za jisté, bezpečné, ne nedostatečné a vůbec stačující útočiště církve, poznávaje svou nedostatečnost, mluví v kázání na Hod boží svatodušní takto: „Líbí se mi povznésti oči víry k moci tohoto umělce a rozjímati po různu o otcích starého a nového zákona. Hle, otevřev tyto oči víry patřím na Davida, Amose, Daniela, Petra, Pavla a Matouše, a chci rozjímati, jaký jest tento Duch svatý umělec, ale jsem v tomto svém rozjímání sláb. Neboť naplní hocha zpívajícího ke kytaře a učiní ho žalmistou. Naplní pastýře skotu česajícího fíky a učiní ho prorokem. Naplní zdrželivého jinocha a učiní ho soudcem starců, naplní rybáře a učiní ho kazatelem, naplní pronásledovatele a učiní ho učitelem národů, naplní publikána a učiní ho evangelistou. Ó, jaký jest umělec tento Duch! Žádné prodlévání

neděje se k vůli učení, všemu, čemu by chtěl, naučí, jakmile se dotkne mysli, a jeho dotknutí jest naučení, neboť náhle osvítí ducha lidského.“ Tolik Řehoř, vysvětluje na příkladech, jak Duch svatý, který jest nejvíce stačující a nejbezpečnější útočiště svaté církve, učí, zpravuje, zajišťuje a řídí údy a syny této církve, osvěcuje náhle hochy, pastýře, pronásledovatele a publikány, aby prospívali nevěstě Kristově, církvi.

Jako tedy již jménem uvedení, i ostatní apoštolé a věrní kněží Páně pilně řídili církev v potřebách ke spáse dříve, než byl zaveden úřad papežský, tak by činili, i kdyby, což jest nejvíce možno, papež scházel, až do dne soudu, neboť Kristus sám bez papeže může nejlépe říditi svou církev svými věrnými kněžími. A proto jestliže papež s kardinály myslí, že jsou hlavy obecné svaté církve apoštolské nebo jinak, že jsou nejdůstojnější a nejpřednější v té církvi, pak neznají onen článek víry: ‚Církev svatou obecnou.‘ A jsouce zaměstnáni světskými záležitostmi, nejsou schopni učiti a říditi kázáním v článcích víry a přikázáních Páně údy svaté církve obecné a Pána Ježíše Krista. Avšak pokorní Kristovi kněží a chudí, kteří odvrhli ctižádost a veškerou bezbožnost světa, vedeni jsouce milostí Ducha Páně, učí, zpravují a řídí syny církve v článcích víry a přikázáních nevyhnutelných ke spáse. A naskytne-li se pochybnost, tu po způsobu apoštolů a svatých později zvítězivších, utíkají se modlitbami k nejvíce stačujícímu a nejbezpečnějšímu útočišti, k Duchu svatému a ke Kristu, ženichu církve, prosíce Otce ve jménu jeho, aby je řídil ku prospěchu církve, a nebyl jich vzdálen, budou-li za něco řádně prositi ve jménu Ježíše, neboť řekl v 16. kap. Janově: „Amen, amen pravím vám: Že začž byste koli prosili Otce ve jménu mém, dáť vám.“ A opět ve 14. kap. téhož evangelia: „A jestliže byste co prosili ve jménu mém, toť učiním . . .“ A velmi vhodně k tomu praví v 18. kap. evangelia Matoušova takto: „Opět pravím vám: Jestliže by dva z vás svolili se na zemi o všelikou věc, za kterouž by koli prosili, stane se jim od Otce mého nebeského. Nebo, kdežkoli shromáždí se dva neb tři ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich.“ A těmito nejpravdivějšími slovy Kristovými posíleni a spokojeni jsouce, apoštolé Kristovi a pozdější svatí po dlouhý čas bez rozkolů a kacířství řídili církev v zákoně Páně. Ale když papež zastkvěl se v nádheře a panování světském, pak vzrostly rozkoly a kacířství.

Z řečeného již jest patrno, že doktor klade lež pravě: ‚Tak ku př. dávajíce ve svém nevěrectví na rozum, že on vystavil svou nevěstu, veškerost křesťanů na zemi, příliš velikému a nebezpečnému zmatku.‘ Neboť nechť odstoupí tento kacířský výrok od našich srdcí, neboť on úplně odporuje právě uvedeným výrokům evangelia. Neboť jak může býti nevěsta Kristova ve zmatku, majíc s sebou svého ženicha po všechny dny až do skonání světa, majíc útěchu a neklamný slib, že začkoli by požádala Otce ve jménu ženicha svého, dáť jí? A opět: Jestliže by co prosila ve jménu ženichově, to učiní ženich. Toho

však nemůže obdržeti od jakéhokoli papeže, třeba sebe více chváleného od doktora.

Mají se také všecky údy církve radovati z onoho slova Kristova: ‚Nebo, kdežkoli shromáždí se dva neb tři ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich.' Takovým nemůže býti žádný papež, poněvadž jest pramen nestálý a útočiště ne bezpečné, nedovedoucí často říditi sebe sama, a jest pramen kacířství, lakomství a ctižádosti a útočiště lakomých a nepořádných, bojujících a svářících se o věci světské. A proto jsou ony hlavy, ony prameny a ona nedostatečná útočiště až po dnešní den uvrženy ve zmatek rozkoly. Avšak synové nevěsty Kristovy bez takovéhoto zmatku v pokorném Duchu znajíce zákon Páně, radostně a pilně bojují proti zlobě Antikristově. Neboť oni, jak bylo řečeno, vedeni jsou Duchem božím, nezmítajíce se ve zmatku příliš nebezpečném, jak bájí doktor.

A když dodává, řka: ‚Ježto však Kristus nekonečně snadno může a umí zříditi řečené své nevěstě takové bezpečné útočiště a zajistiti ji takovým zřízením a takovým útočištěm . . .' Vzhledem k tomu, což doktor často žvástavě opakuje, bylo řečeno dříve, že Kristus jako Bůh nekonečně snadno mohl a uměl zříditi nevěstě své nejbezpečnější útočiště mezi lidmi, totiž své člověčenství, dle něhož jsa člověkem prosí Otce, aby nevěstě jeho nescházela nejzdravější víra. Proto zajišťuje církev apoštolskou útočištěm praví ve 14. kap. evangelia Janova: „A já prositi budu Otce, a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky. Totiž toho Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijíti; nebo nevidí ho, aniž ho zná, ale vy znáte jej, protože u vás přebývá a ve vás bude." Duch svatý tedy jest nejbezpečnější útočiště svaté církve na prvém místě a člověčenství Kristovo na druhém místě, trvajíc na věky. Avšak doktorova útočiště buď nikdy nebyla, nebo velmi vratce čas od času ustávají.

A vzhledem k důkazu onoho útočiště nemá doktorovo přemlouvání skořápky, jak jsem dříve na příkladě ukázal. A k tomu dodávám tento příklad: Kristus byl by nekonečně snadno mohl a dovedl zříditi Stanislavovi s Pálčem na dvoře římském bezpečné útočiště, které by je bez olupování a žalářování bylo poučilo, zpravilo a zajistilo ve věcech nesnadných a nejistých — tedy Kristus jim takovéto útočiště zřídil. Hle, mnozí Čechové vědí, že tato dolejší návěst jest falešná, ač návěst hořejší jest správná. A tento důsledek jest podobný důsledku doktorovu, ježto nelze ukázati rozdíl. I jest patrno, že schází-li takovéto útočiště vůbec stačující a obcující viditelně na zemi mezi lidmi, doktor, přičítaje Kristu lež o zřízení onoho útočiště, zneuctívá Krista, otce, hodného vší úcty, a nevěstu jeho, svatou církev; a tak tápaje bez písma a sveden jsa svou zmatenou, dlouhou a chvástavou chytrostí, kterou dokazuje z toho, že Kristus může zříditi ono útočiště, že je skutečně zřídil, upadá v osidlo nesmyslnosti a pošetilosti, které nad námi rozpíná. Dále s výroky kanonickými o doporučení římské církve odkazuji ho k traktátu ‚O církvi', neboť tam obdrží dosti obšírnou odpověď.

Kapitola devátá.

Dále vede doktor důkaz těmito slovy:

„A jako bylo by velmi podivné v přírodě, aby v témž rodě byly dvě úplné příčiny téhož účinku, jelikož pak by jedna z nich byla zbytečna a marna k způsobení onoho účinku, a přece každá z nich byla by užitečná a příhodná a tak každá z nich byla by od Boha a přirozenost jejich byla by od Boha — tak bylo by velmi podivné v církvi boží na zemi, aby byly najednou dvě náměstčí hlavy oné církve a aby na každé z nich byla pramenná a hlavní plnost moci církevní a apoštolské; neboť pak by každá z nich byla vzhledem k druhé zbytečná a marná, ježto by na jednom z oněch pramenů a hlav byly na zemi obsaženy pramenně a hlavně všecky církevní moci tohoto světa, jako na pramenu a hlavě náměstčí, o čemž bylo svrchu promluveno.“

Těmito slovy doktor snaží se dokázati, že pouze papež jest hlava církve bojující, viditelně obcující, na níž jediné a ne jiné jest plnost církevní moci. Ale připustíme-li celý jeho důkaz, i to, že není možno, aby bylo více takových náměstčích hlav a takových pramenů nejplnější moci, popírá se, že mimo Ježíše Krista jest nějaká lidská hlava nad celou církví bojující. Neboť nenásleduje: Není možno, aby bylo více náměstčích hlav bojující církve, na nichž by na každé byla pramenná a hlavní plnost církevní a apoštolské moci — tedy jest nutno, aby byla jedna taková hlava mimo hlavu — Pána Ježíše Krista. A nepravím, že jsou nebo byly dvě, tři nebo dvanácte takových stejných hlav církve. Ale pravím, že apoštolé byli dvanácte knížat s třináctým Pavlem, stejné moci, ustanovených po vší zemi dle slov žalmu 44.: „... které postavíš za knížata po vší zemi.“ Neboť oni byli slavná knížata chudého krále Krista, nesoudíce ani nepanujíce světsky, ale moc ve slově evangelia provozujíce mezi národy. A proto nejzbožnější Spasitel, nechtěje nevěstu svou, svatou církev katolickou, v jejích údech těžkou prací stísniti, neumístil v Římě nebo v jiném městě toliko jedno útočiště, k němuž by se měly nevyhnutelně utíkati. Ale poslal do celého světa apoštoly, z nichž mohl každý za pomoci Krista Pána ovce Kristovy učiti, zpravovati a říditi na cestu věčné spásy, ustanoviti biskupy a kněží bez odvolávání se k Petrovi. Ale toto odvolání k pramennému počátku k neustálé hlavě a útočišti jest za našich časů do té míry zúženo, že bez něho a bez spolupůsobení veliké peněžité odměny nemůže býti ustanoven biskup ani ničemný, nebo titulární, nebo česky ‚planý‘, t. j. neplodný nebo jalový. A proto běhají a utíkají se lakomci a ctižádostivci k vychválenému útočišti doktorovu, ale ne, aby byli řízeni v cestě blaženosti, ale spíše aby byli světsky slavní.

Ale pokorní kněží Kristovi mající velikého biskupa Krista utíkají se k němu v příhodný čas o pomoc. Neboť jsou poučeni od Apoštola, který neklada Petra, ale Krista, za útočiště, praví ve 4. kap. listu k Židům: „Protož, mající biskupa velikého, který pronikl ne-

besa, Ježíše, Syna božího, držmež to vyznání. Nebo nemáme biskupa, kterýž by nemohl čitelen býti mdlob našich, ale zkušeného ve všem nám podobně, kromě hříchu. Přistupmež tedy směle s doufáním k trůnu milosti, abychom dosáhli milosrdenství, a milost nalezli ku pomoci v čas příhodný." I jest patrno z tohoto Apoštolova evangelia, ke komu má se Kristova církev utíkati v potřebách, že k velikému biskupu, Ježíši, který trpěl za mdloby naše a dovedl jich čitelen býti. Který „miloval církev a vydal sebe sama za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo. Aby jí sobě postavil slavnou církev, nemající poškvrny, ani vrásky neb cokoli takového; ale aby byla svatá a bez úhony." (K Efezským, kap. 5.) Tak zajisté bude církev svatá a neposkvrněná bez poskvrny hříchu všedního a bez vrásky hříchu smrtelného jak podle těla, tak podle duše, až tento ženich řekne všem synům oné církve slova 25. kap. evangelia Matoušova: „Pojďtež požehnaní Otce mého, dědičně vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa."

I jest patrno, že nemají ani neměly všechny údy této svaté katolické církve nutnost utíkati se k papeži a ke kardinálům. A následovně nemá účinku výrok doktorův, totiž tento:

„K oné tedy církvi římské mají Kristovi věrní z celého okršku zemského ve viditelném obcování lidském vzhlížeti a se utíkati, skrze viditelné a čitelné hmotné částky v té církvi, kteréž částky jsou osoba papežova — hlava — a podobně osoby kardinálů — tělo. Avšak Kristovi věrní nemají popředně vzhlížeti a utíkati se k takovým osobám, které jsou samy v sobě lidské tak, jak se pokládají mezi lidmi, ale spíše skrze ně k formě a k formální jsoucnosti této římské církve, kteráž forma v nich a jimi řídí Kristovy věrné ve všech věcech katolických a církevních."

Neboť před lidským ustanovením papeže, obdařeného důchodem, a kardinálů Kristovi věrní nemohli se utíkati k papeži a kardinálům. A ani nyní nenutí ženich Kristus věrné, rozptýlené po celém okršku, aby se k nim utíkali, jako se ani neutíkají Indové a Řekové; odstup však, aby o nich bylo věřeno, že musí jednotlivci býti zatraceni.

A doktor, chtěje umírniti nebo zúžiti takovéto odvolání, praví: ‚Avšak Kristovi věrní . . .', jak svrchu. Tu chce doktor naznačiti, že Kristovi věrní mají se popředněji utíkati k tajemné formě, t. j. autoritě a moci církevní a ne k osobám papeže a kardinálů jako k lidem, řka, že ona forma v nich a skrze ně řídí Kristovy věrné ve veškerých věcech církevních a katolických. Ale kde můžeme seznati toto řízení? Zda v kázání evangelia, v němž papež a kardinálové nejsou jako apoštolé rozděleni po celém světě? Kristus sestoupiv s nebe, chodě s namáháním, procházeje města, vesnice i hrady a pouště, kázal a apoštoly vyslal k takovému kázání, pravě ve 20. kap. Janově: „Jakož mne poslal Otec, tak i já posílám vás." A tak řídil své věrné kázáním evangelia sám a skrze své učedníky. Avšak naproti tomu chce doktor, aby papež nechodil s kardinály říditi věrné, ale aby všichni věrní z celého světa běhali k papeži a kardinálům a s úzkostí se namá-

hali, ztravujcíe na cestě bez užitku své síly a statky. A když přijdou, nebude jim snadno volný přístup, leč otevře-li dvéře peníz. A když se stane, že přijdou nesvorné strany, tu dveřníci, komorníci a notářové uvažují především, která strana zavání jim ziskem, a pro tu zařídí soudce, byť to bylo proti Bohu. A otec z plnosti moci prohlašuje své ‚budiž', ačkoliv často neví, má-li nebo může-li se to státi. A tak bloudí ona osoba, ale nebloudí církevní forma, jak chce naznačiti doktor. Neboť praví:

„A třebaže hmotné částky v oné církvi římské, jako osoby papežů a kardinálů, mohou těžce blouditi v mravech a vypadnouti od pravé víry, přece tato římská církev trvá vždy svatá a bez úhony všelikého nebezpečného bludu." A dává příklad doktor, řka: *„Jako totiž u složení přirozeného a duševně rozumného, jako u člověka, přičítá se člověku vina ne se strany těla, ale se strany formy, totiž duše — tak u onoho tajemného a církevního složení měla by se přičítati vina ne se strany hmotného, totiž se strany osoby papežovy nebo osob kardinálů, ale se strany formy."*

Zde děkuji doktorovi, že se odvážil říci a napsati, že osoby papežova a kardinálů mohou těžce blouditi a vypadnouti od pravé víry. Tak zajisté těžce pobloudili a na nějakou dobu vypadli od víry Kristovi učedníci zápasíce o prvenství a nevěříce, že Pán vstal z mrtvých. Avšak neporušeně byla zachována víra po tři dny na Panně Marii, matce Páně, která v církvi vyniká důstojností nad papeže. A tak, jak chce doktor, není možno, aby onen úplný, hmotný počátek římské církve z hlavy a sboru kardinálů byl někdy nakažen nějakým jakýmkoli kacířstvím. To lze přece vyjádřiti lehkými slovy: Není možno, aby celá církev Kristova dle kterýchkoli svého údu byla nakažena nějakým kacířstvím. Ale platí-li tato pravda, pak mohou papežové býti kacíři a podobně i kardinálové.

A když doktor praví, že jako u člověka přičítá se vina ne se strany těla, ale se strany duše, tak u onoho tajemného a církevního těla měla by se přičítati vina ne se strany hmotného, totiž se strany osoby papežovy nebo osob kardinálů, ale se strany formy — tu k první části doktorově pravím, že u člověka přičítá se hřích nebo vina se strany těla, neboť Apoštol praví v 5. kap. listu ke Galatským: „Duchem choďte, a žádosti těla nevykonáte. Nebo tělo žádá proti duchu." A potom uvádí 17 hříchů těla, pravě: „Zjevníť jsou pak skutkové těla, jenž jsou: Cizoložství, smilstvo, nečistota, chlipnost; modloslužba, čarování, nepřátelství, svárové, nenávisti, hněvové, dráždění, různice, sekty, závisti, vraždy, opilství, hodování a těm podobné věci." Hle, zde Apoštol vypočítává viny nebo hříchy, které pocházejí se strany těla, a tak přičítá je tělu. A proto kdyby se hřích nebo vina nepřičítala u člověka se strany hmoty nebo těla, pak by žádný člověk nemusil v přítomnosti ani ve věčnosti trpěti trest dle hmoty nebo se strany těla. A tak by soudcové vždy bloudili, trestajíce zločince na těle. A Bůh byl by nespravedlivý soudce, určuje lidem věčný trest zatracení na těle. Ale poněvadž první Adam zhřešil

v nestřídmosti se strany těla, proto nový Adam, Kristus Ježíš, vykoupil nás z trestu tělesného. Nechť tedy doktor opraví onen svůj výrok, jímž praví, že u člověka nepřičítá se vina se strany těla. Neboť u člověka přičítá se vina se strany těla, jakkoliv se přičítá především se strany duše, jejíž rozum jest přemáhán souhlasem zlé vůle.

I jest patrno, že doktor ve svém poznatku předpokládá nesprávné, pravě, že u člověka přičítá se vina ne se strany těla, ale se strany duše. A na tomto falešném základě staví jinou nesprávnost, pravě: ‚Pak by u onoho tajemného a církevního složení měla se přičítati vina ne se strany hmotného, totiž se strany osoby papežovy nebo osob kardinálů, ale se strany formy.' Nesprávnost tohoto výroku jde z toho, že by pak církevní a tajemné složení nemohlo vůbec zhřešiti. Dolejší návěst jest kacířská, ale důsledek lze dokázati. Neboť jestliže v onom tajemném a církevním složení vina nemá se přičítati se strany hmotného, totiž se strany osob, a forma, jež jest autorita a moc onoho složení, nemůže hřešiti, ježto není rozumné stvoření, následuje uzavřený závěr. A druhá část důkazu jde z výroku doktorova, neboť hned dodává: „Nyní pak taková přeslavná forma a formální počátek osvěcování a řízení veškerosti křesťanů vždy nepřetržitě trvá svatý a neporušený." Že však důsledek ten jest kacířský, to jde ze slov Apoštolových v 5. kap. listu k Efezským: „Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni; aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody." Hle, Apoštol praví ‚očistiv ji obmytím'. Ale od čeho by ji očisťoval, ne-li od viny?

Jest tedy patrno, že v tajemném a církevním složení vina musí se přičítati především se strany osob a ne se strany autority a moci, a tak přičítá ji Apoštol, pravě v 5. kap. listu k Římanům: „A protož jakž skrze jednoho člověka hřích na svět všel a skrze hřích smrt: tak též na všecky lidi smrt přišla, proto že v něm všickni zhřešili." Tak také Spasitel apoštolské církve vstávaje z mrtvých, přičítal vinu ne se strany autority a moci, ale se strany osob, pravě v poslední kap. Lukášově: „Ó, nesmyslní a zpozdilí srdcem k věření všemu tomu, což mluvili proroci." A podobně po slovech, jež pravil Petrovi v 16. kap. evangelia sv. Matouše: „A tobě dám klíče království nebeského; a což bys koli svázal na zemi, budeť svázáno i na nebi," přičetl Petrovi samotnému, ne jeho autoritě a moci, vinu nezřízené lásky, pravě mu: „Jdi za mnou, satane! Ku pohoršení jsi mi; nebo nechápáš těch věcí, kteréž jsou boží, ale kteréž jsou lidské."

Dále jest patrno, jak bezdůvodné jest přirovnání nebo podobenství, které doktor dává na rozum, pravě: ‚Jako u složení přirozeného a duševně rozumného, jako u člověka, přičítá se člověku vina ne se strany těla, ale se strany formy, totiž duše, tak u onoho tajemného a církevního složení měla by se přičítati vina ne se strany hmotného, totiž se strany osoby papežovy nebo osob kardinálů, ale se strany formy.' Který kdy filosof položil by takovéto přirovnání nebo podobenství, přirovnávaje navzájem dvě věci skrze třetí, která k jedné z oněch dvou se nemůže hoditi, jako aby vina přičítala se

duši lidské a moci tajemného církevního těla, ač přece církevní moc tajemná a apoštolská nesmí býti naříčena z viny, jako ani nemůže hřešiti; ačkoliv mnoho osob má příležitost k většímu zločinu, jako papežové, kardinálové, biskupové a jiní duchovní, kteří takovéto moci mnohonásobně zneužívají. A proto ačkoliv Iškariotský a Petr společně zhřešili, třeba různě, přece autorita a moc apoštolská nezhřešila, jako ani Jidáše toho neučinila svatým.

A vzhledem k tomu praví svatý Řehoř a stojí to v dist. 40.: Místa ani stavy nečiní nás nejbližšími našemu Stvořiteli, ale buď dobré zásluhy nás slučují, nebo zlé nás odlučují." A svatý Jeronym praví tamtéž: „Nejsou synové svatých ti, kdo drží místa svatých, ale ti, kdo konají skutky jejich." Ježto tedy jest tomu tak, že forma církevního a tajemného těla nemůže hřešiti a následovně nemůže se jí přičítati vina — jaké učinil doktor podobenství pravě, že jako u člověka má se přičítati vina se strany duše, ne se strany těla, tak u onoho církevního a tajemného složení měla by se vina přičítati ne se strany osoby papeže nebo osob kardinálů, ale se strany formy, t. j. autority. Spíše byl by měl doktor říci, že se má přičítati vina se strany osoby papežovy a osob kardinálů, hřeší-li tyto osoby, a ne se strany autority církve, jakkoli ne celé svaté církvi dle kterékoli její části. Tak zajisté Kristus, hlava církve, přičetl vinu nedověry církvi apoštolské, ačkoliv jí nepřičetl své Panně matce. A proto praví se v posled. kap. Markově: „Potom sedícím spolu jedenácti ukázal se a trestal nedověru jejich a tvrdost srdce, že těm, kteříž jej viděli vzkříšeného, nevěřili."

Z řečeného již jde, že obě části důkazu, který doktor uvedl za důvod, jsou falešné a podobenství zcela nevhodné, jako kdyby byl doktor řekl: ‚Jako u člověka vina má se přičítati ne se strany těla, ale se strany duše, tak u Krista vina měla by se přičítati ne se strany člověčenství, ale se strany formy, t. j. se strany božství.' Hle, podobenství jest stejné, neboť jako v církevním těle nehřeší autorita nebo moc stavu, tak u Krista nemůže hřešiti božství. Přál bych si tedy, aby byl doktor dříve nahlédl v pravidla právníků, v sentence Aristotelovy a v přirovnávání věcí mezi sebou v písmě svatém, než takto učinil důkaz z nevhodného podobenství.

Kapitola desátá.

Dále praví doktor:

„Dále třebaže tato římská církev může někdy býti oklamána a klamati, jako kdyby v právní záležitosti majíc ve své zbožnosti za nepodezřelé svědky, kteří by však přece svědčili falešně, soudila dle výroků a důkazů ze svědectví — v tom přece nicméně v pravosti není nesouhlasná nebo ne v souhlase se samým svatým písmem, soudíc dle jeho učení a ustanovení, neboť toto písmo praví: ‚V ústech dvou svědků aneb v ústech tří svědků stane každé slovo.' A v tom nesoudí

nespravedlivě nebo zle, ale svatě a spravedlivě. A má za to, že jest správné to, co bylo svědky po bedlivém vyšetřování dosvědčeno, byť i to nebylo správné, jako Abraham ne zle a nespravedlivě, ale svatě a spravedlivě měl za to, že zavraždě syna svého Isáka bude ho obětovati, ačkoliv to nebylo správné. Podobně i záslužně měl za to, že Pán Bůh z dobroty své líbosti chce, aby obětoval svého syna Isáka zavraždě jej, třebaže nebylo to správné."

Na počátku tohoto mluvení praví doktor pravdu, klada, že tato římská církev, t. j. papež s kardinály, může klamati a býti klamána. Klamána totiž může býti pro neznalost a lakomství a klamati lstí a ustanovením nebo přikazováním nedovoleným. Ale nad to praví doktor, že ona církev, soudíc dle výroků a důkazů z falešného svědectví, majíc ve své zbožnosti svědky za nepodezřelé, není nesouhlasná nebo ne v souhlase s písmem svatým. Zde doktor, natíraje onu církev slepou zbožností a olejem svého pochlebenství, tvrdí nesprávné. Neboť tím způsobem byla by vymluvena církev synů izraelských, kteří nevinou Zuzanu odsoudili k trestu smrti pro svědectví dvou soudců a starých kněží. Neboť ve 13. kap. Danielově se praví: „Uvěřiloť jim množství jakožto soudcům a starším lidu; i odsoudili ji na smrt." Tu jest jasno, že ono množství synů izraelských ve své zbožnosti mělo v záležitosti právní svědky ty za nepodezřelé. Ale zdaliž jako takové nebylo v tom soudě nesouhlasné nebo ne v souhlase se svatým písmem, ale v souhlase? A podobně zdaliž nesoudilo ne nespravedlivě nebo zle, ale svatě a spravedlivě? Poslyšme pacholíka Daniela, v němž Pán vzbudil Ducha svého, jenž jest původce a prostředník svatého písma. Co praví tento v onom pacholíku? Vece takto: „Tak-li pošetilí jste, synové izraelští, že nerozsoudivše, aniž což pravého jest poznavše, odsoudili jste dceru izraelskou?" Hle, církev synů israelských majíc ve své zbožnosti svědky ty za nepodezřelé, pošetile, ne spravedlivě a neznale odsoudila Zuzanu k smrti a ne v souhlase s Duchem svatým a následovně ne v souhlase s tímto svatým písmem: ‚Tak-li pošetilí jste, synové izraelští, že nerozsoudivše, aniž což pravého jest poznavše, odsoudili jste dceru izraelskou?"

I jest patrno, že někteří mohou mysliti, že mají zbožný úmysl ze skrytého hříchu, jímž ďábelsky jsou sváděni a přece pro onu tak zvanou zbožnost, jak na právě uvedeném jest patrno, nazývání jsou od Ducha Páně pošetilými, nerozsuzujícími, totiž správně a neznalými pravdy. Totéž jde z 1. kap. 1. Apoštolova listu k Timotheovi, který není omlouván z rouhání, pronásledování a potupy a tak z hříchu, ačkoliv praví, ‚učinil jsem nevěda.' Tak také praví Pravda v 16. kap. evangelia Janova, že ti, kdož zabíjeti budou apoštoly, budou se domnívati, že tím Bohu slouží, a přece tato slepá domněnka jest nespravedlivá. Ba dle slov doktorových Pilát byl by ne nespravedlivě odsoudil Krista Pána, ježto zbožněji by byl měl věřiti biskupům, zákonníkům, farizeům a starším lidu a tak celému množství Židů, poněvadž křičeli a svědčili všichni, řkouce: „Hoden jest smrti! Ukřižován buď!" Ale co praví písmo Petrovo v 2. kap. 1. jeho listu? —:

„... vzdával se tomu, jenž soudil ho nespravedlivě.“ Jak tedy papež nebo jeho dvůr jest v souhlase s písmem Ducha svatého, když Bohu na odpor, jsa sveden svědectvím falešných svědků, odsuzuje člověka spravedlivého, který následuje zákona božího? Nebo když soudí, že jest spraedliv ničemný pokrytec? Nebo z falešného svědectví prohlašuje osobu, o níž mu jest pochybno, je-li schopná, za hodnu církevního úřadu.

A proti tomuto výroku doktorovu vede se důkaz takto: Jestliže dvůr římský, který doktor nazývá církví římskou, maje ve své zbožnosti za nepodezřelé svědky, kteří by falešně svědčili, a soudě dle výroků a důkazů jejich, jest v souhlase s písmem svatým a soudí spravedlivě a svatě, tedy soudí buď jak jest správno, nebo jak jest nesprávno. Důsledek jest patrný, protože písmo svaté, ježto jest neklamná pravda, nemůže říci, leč co jest správno, nebo co není správno. Ale tento důsledek ruší výrok doktorův, v němž jest obsaženo, že ona církev oklamána svou zbožností soudí, jak není (správno). Hle, jaký jest souhlas v souzení jak jest správno a v souzení, jak není správno o tomtéž, dle téhož.

Dále předpokládám z víry písma, že cokoliv nějaké stvoření dobře praví, Bůh praví. To jest patrno z toho, že každé stvoření jest jako takové nástroj Boha, především mluvícího jím jako svou polnicí, dle slov žalmu 48.: „Poslyším, co mluví ve mně Hospodin Bůh.“ A Apoštol ve 13. kap. 2. listu ke Korintským: „Poněvadž usilujete zkusiti toho, kterýž skrze mne mluví, Krista...“ Z toho následuje, že jak Trojice, tak Kristus mluví oním soudem v této církvi, oklamané zbožností, a soudí dle svědectví falešných svědků a tak odsuzuje spravedlivého, proti slovům 18. kap. Genese, jež řekl Bohu Abraham: „Odstup to od tebe, abys takovou věc učiniti měl, abys usmrtil spravedlivého s bezbožným; takť by byl spravedlivý jako bezbožný. Odstup to od tebe; zdaliž soudce vší země neučiní soudu?“

Dále: Kdyby Bůh schválil takový soud, sám by vědomě potvrzoval lež a tak byl by původce lži. Důsledek jest nemožný, jelikož ne on, ale ďábel jest lhář a otec lži, ježto jest pramen a počátek její. Ba ježto Bůh jest pravda, proto popíraje spravedlivému, kterého by církev, oklamána zbožností, odsoudila, pravdu, popíral by sám sebe proti slovům Apoštolovým v 2. kap. 2. listu k Timotheovi. Ale požehnán budiž Bůh, který žádného takového soudu neschvaluje, ale odvolává a odvolá konečně a ukáže konečně své věrné nevinnými. I jest patrno, že neplatí tento důkaz doktorův: ‚Tato církev, majíc ve své zbožnosti za nepodezřelé svědky, kteří by přece svědčili falešně, a soudíc dle výroků a důkazů a dle svědectví dvou neb tří svědků, soudí dle svědectví dvou neb tří svědků — tedy soudí souhlasně s písmem svatým a nesoudí nespravedlivě nebo zle, ale svatě a spravedlivě. Neboť bylo by nutno nejprve, aby ona církev, dvůr římský, soudí-li takto, byla nejprve v sobě čista zločinu. Neboť jest-li nakažena ctižádostí, svatokupectvím, lakomstvím nebo jiným hříchem a

soudí, pak soudí ne v souhlase s písmem svatým, zle a nespravedlivě. Neboť má jsouc v lásce souditi dle slov Apoštolových v poslední kap. 1. listu ke Korintským: „Všecky věci vaše ať se dějí v lásce.“ A to přikazuje Pán v 16. kap. Deuteronomia, pravě: „Spravedlivě spravedlnosti následovati budeš,“ t. j. pilně následovati. A Spasitel řekl soudcům v 8. kap. evangelia Janova: „Kdo jest z vás bez hříchu, nejprv hoď na ni kamenem.“ A v 6. kap. evangelia Lukášova: „Pokrytče! Vyvrz prve břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyňal mrvu, kteráž jest v oku bratra tvého.“

Filosofům pak jest jasno, že k tomu, aby skutek stal se dobře a spravedlivě, vyžaduje se osm okolností, jak učí filosof, a jest obsaženo v tomto verši:

Kdož? což? kdež? na kolik? a kolik? proč? jak? a posléz kdy?

A z toho pochází obecné přísloví, které pronesl jakýsi filosof jménem Fantasma, že „Bůh není odměňovatelem jmen, ale příslovcí.“ A proto jest možno, že někdo by konal něco, co chce Bůh a jiný by chtěl něco opačného tomu, co Bůh chce, a že by první smrtelně zhřešil, a druhý by tak nezhřešil. To jest patrno, neboť soudcové, biskupové, zákonníci a farizeové naplnili to, co chtěl Bůh, zavraždivše Krista, a jiní, kteří milovali Krista, jako Josef z Arimathie a Nikodem, kteří nesouhlasili se skutky biskupů, chtěli, aby Kristus nebyl zavražděn. A hle, první, jak praví Spasitel, mají těžší hřích než Pilát, a ostatní, kteří nesouhlasili s jejich zlobou, nezhřešili tak smrtelně.

K tomu tedy, aby tato církev, dvůr římský, soudila souhlasně s písmem svatým, spravedlivě a svatě, vyžaduje se nejprve, aby byla v sobě čista hříchu. Po druhé se vyžaduje, aby soudila dle pravdy a dle pravdy vynesla nebo prohlásila výrok. A po třetí se vyžaduje, aby to činila pokorně, opatrně, laskavě a radostně. I jest patrno, že z oněch slov, uvedených z 19. kap. ‚Deuteronomia‘: ‚V ústech dvou aneb v ústech tří svědků stane slovo,‘ nenásleduje: Ona církev ve své zbožnosti majíc za nepodezřelé svědky, kteří falešně svědčí, soudí dle výroků a důkazů jejich — tedy ve správnosti jest v souhlase s písmem svatým a soudí správně a spravedlivě. To jest patrno, ježto dle řečeného již důkazu návěst hořejší jest správná, kdežto dolejší jest falešná.

I měl též uvážiti doktor, že písmo praví v 19. kap. Deutoronomia hned před slovy uvedenými takto: „Nepovstane svědek jeden proti někomu z příčiny jakékoli nepravosti, a jakéhokoli hříchu ze všech hříchů . . . v ústech dvou svědků aneb v ústech tří svědků stane slovo.“ Tu chce písmo vyjádřiti, že při žalobě jakéhokoli hříchu nebo zločinu lid nemá přijmouti jednoho svědka, ale každé slovo obžaloby má státi k dosvědčení v ústech nejméně dvou aneb tří svědků, ale není nutno, aby se těmto dvěma nebo třem věřilo neklamně. Užití jest patrno na dvou soudcích starcích, svědcích ničemných, kněžích, jichž svědectví pacholík Daniel, poučen Duchem svatým, vyvrátil. A Pilát neměl přijmouti ani svědectví všech biskupů, zá-

konníků a farizeů proti Kristu, věda, že vydali ho pro závist. (Matouš, kap. 27.)

I jest patrno z toho, jak málo jest soudců, kteří by soudili v souhlase se svatým písmem, svatě a spravedlivě. I jest patrno po druhé, že dvůr římský má souditi s velikým strachem, aby zle soudě sám nebyl odsouzen od nejspravedlivějšího soudce. Po třetí jest patrno, že ani dva, ani tři, ba ani sto a více než tisíc svědků přistupujících nestačí, aby nevinný spravedlivě a svatě byl odsouzen od nějakého člověka.

To však pravím, dávaje na rozum, že nenásleduje: Ono množství lidu nebo soudce odsoudil člověka dle svědectví sta tisíc tisíců falešných svědků — tedy odsoudil ho svatě a spravedlivě a v souhlase s písmem svatým. Neboť odsouzený nevinný může říci se satým Jobem ona slova ze 16. kap. ‚Knihy Jobovy': „Ó, země! Nepřikrývej krve mé, a nechť nemá místa volání mé. Aj, nyníť jestiť i v nebesích svědek můj; svědek můj, pravím, jest na výsostech."

A proto důvěřuje tomuto svědku, kterého žádné množství svědků nemůže odvrátiti od pravdy, aniž římský dvůr zastrašiti, aniž jaký dar zkřiviti, aniž jaká moc přemoci, pravdu evangelickou budu vyznávati, pokud on dá.

Dále k doktorovu přirovnání a uvedení příkladu o Abrahamovi, kde praví, že ona církev soudí svatě a spravedlivě, a má za to, že to jest správné, co bylo svědky po bedlivém vyšetřování dosvědčeno, byť i to nebylo správné, jako Abraham ne zle a nespravedlivě, ale svatě a spravedlivě měl za to, že zavraždě syna svého Izáka, bude ho obětovati, ačkoliv to nebylo správné. Podobně i záslužně měl za to, že Pán Bůh z dobroty své libosti chce, aby obětoval syna svého Izáka zavraždě jej, třebaže nebylo to správné.

Přál bych si, aby doktor ustal vyráběti důkazy z nevhodného podobenství. Neboť jaká jest podobnost mezi těmito dvěma věcmi: míti za to, že Bůh praví, a míti za to, že nepodezřelí svědkové — lidé praví? Bůh nemůže klamati a lháti a svědkové mohou klamati a lháti. Jaké tedy přirovnání k víře? Dále Abraham, jsa živ svatě, chtěl vyplniti výslovné přikázání boží, a proto i záslužně ukázal víru svou ze skutku; pročež praví apoštol Jakub v 2. kap. svého listu: „Ale chceš-liž věděti, ó, člověče marný, že víra bez skutků jest mrtvá? Abraham, otec náš, zdali ne z skutků ospravedlněn jest, obětovav syna svého Izáka na oltář? Vidíš-li, že víra nepomáhala skutkům jeho, a z skutků víra dokonalá byla? A tak naplněno jest písmo řkoucí: I uvěřil Abraham Bohu, a počteno jest jemu to za spravedlnost, a přítelem božím nazván jest." Tehdy tedy bude platiti podobenství doktorovo, až falešní svědkové budou tak svémocní, jako Bůh, a až tato církev římská bude bez hříchu, jako byl Abraham, naplňuje skutkem přikázání Hospodinovo. Hle, Abraham uvěřil Bohu, který klamati nemůže. A tato církev věří svědkům, kteří přečasto klamou. Abraham obětoval svého jednorozeného syna, aby

zabil ho v obět, poněvadž byl muž svatý, záslužně plnící přikázání Boha svého. Toho však nedokáže doktor o své církvi.

Kapitola jedenáctá.

Dále doktor mezi mnoha těžkými výtkami praví:

„Dále: Jestliže ona obec (— tím označuje doktor svoji stranu —) *myslí a věří, že jest papeže a představených poslouchati ve všem, ať jest to cokoli, jak praví evangelium — toto kněžstvo se tomu vzpírá.“*

Tu praví se doktorovi, že toto kněžstvo, které on naznačuje, jest hotovo poslouchati i papeže i představených ve všem, v čemkoliv praví evangelium, že jest poslouchati. A mnozí z onoho kněžstva nechtí činiti dle skutků papeže a představených, poněvadž oni často přikazují dobré a nečiní toho, a svazují břemena nesnesitelná na ramena lidská, sami však ani prstem nechtí jimi pohnouti.

Dále dodává doktor: *„A proto, jelikož toto kněžstvo ne evangelicky, ale s přimísením bludů na veřejnosti i v soukromí káže...“*

Tu připouštím, že doktor tkví ve lži, dokud nebude moci toho, co praví, dokázati o těch, které označuje.

Dále praví doktor:

„Ale poněvadž ono, jako prostřední syn zlořečený, ono, totiž kněžstvo, které se nazývá evangelickým, rozsilo, pokud na něm bylo, bludy o věcech církevních, odkrylo hanbu otcovu, vystavilo stav církevní posměchu, nenávisti, loupeži, moci a lidu světskému“ atd.

Tu doktor z obzvláštní své dobroty nejprv nám zlořečí, po druhé přikládá nám rozsévání bludů, po třetí odkrývání hanby otcovy, po čtvrté pak vinu zavádění zlého trestu nad kněžstvem.

Vzhledem k zlořečení: budiž požehnán Bůh, že ten, kterého jsme milovali jako otce a chránili od dvou synů, které on sám nazývá syny arcibiskupa pražského, totiž pražskou kapitolu a obec kněžstva, totiž jeho stranu, že onen doktor, pravím, ničemně se zkřivil, stav se pro nedovolený strach z přítele nepřítelem.

Vzhledem k druhému, totiž k rozsévání bludů, pravím, že vždy nutně tkví ve lži, dokud nebude moci v pravdě dokázati, co praví. A přál bych si, aby se v tom vzal za hlavu a vzpomněl si, že byl první, jenž hájil, aby články, které nazývá bludnými, nebyly odsuzovány. Ba i odvážně je dokazoval na shromáždění universitním, dokud nebyl donucen psáti proti svému spisu a dokud nebyl týrán od svatého dvora římského a oloupen od toho, o němž nyní praví, že jest hlavou svaté církve katolické.

Nechť vezme před sebe také onen svůj výklad, který sepsal na ‚4 knihy sentencí‘, kde praví: ‚Já pravím jedno: Není-li známo z výroků písma svatého, ani z formy vymezení svaté matky církve, ani z postačitelného důvodu, že chléb přestává býti chlebem a případky jsou bez podmětu, pak jsem jist, že pro pouhé doměnky scholastické a pro legendy nebo modlitby, zhotovené z oněch doměnek, nejsem

vázán věřiti pod trestem smrtelného hříchu ani já ani jiný, že chléb přestává býti chlebem a že případky jsou bez podmětu. Nebude-li tedy moci dokázati to nové vymezení svaté matky církve nebo postačitelný důvod, nemusí to býti katolicky věřeno.“ Taťjsou slova doktorova, která učil ve veřejných přednáškách a která zanechal ve spise. A jelikož již velmi často odpovídá ve spisech, že jest ohavné a hrozné kacířství to, že ve svátosti oltářní zůstává chléb hmotný, může i hrubý theolog nahmatati, že doktor sám sobě odporuje ve spisech o předních věcech církevních. Nechť tedy odkryje své svědomí a koná z jedné části věcí sobě odporujících řádné pokání.

Vzhledem k třetímu, kde praví, že zlořečené kněžstvo odkrylo hanbu otcovu, označuje nás. Proto dí dosti krátce před tím:

„Řečené kněžstvo, t. zv. evangelické, nehledí také s požehnanými syny Noé Semem a Jafetem zakrývati hanbu otcovu, ale v mnohé nestydatosti snažilo se se zlořečeným synem Noé, totiž Chamem, hanbu otců duchovních, papeže, kardinálů, biskupů a jiných představených, odkrývati v kázáních k prostému lidu, mnoho v srdcích mnohých lidí zlehčujíc církevní prelátstvo a vydávajíc je lidu v posměch.“

K porozumění výroku písma o tomto Chamovi a k odhalení lživosti doktorovi jest poznamenati zprávu o skutku tohoto Chama. Neboť v 9. kap. knihy ‚Genesis‘ se praví: „A (Noé) pije víno opil se, a obnažil se uprostřed stanu svého. Viděl pak Cham, otec Kanánův, hanbu otce svého, a pověděl oběma bratřím svým vně.“ Ve slovech těch uvažuji nejprve, že obnažení hanby onoho Noé, ukryté ve stanu, nebylo o sobě hříchem nebo činným pohoršením, uvádějícím jiné v nebezpečí proti zákonu. Po druhé uvažuji, že Cham ne k prospěchu bratří svých nebo jiných na dobu pozdější, ale k posmívání otce svého hanby jeho nepřikryl, ale bratřím vně oznámil, že jest odhalena. Po třetí uvažuji, že Noé byl muž svatý, velký prorok, kterému mluvil Bůh, jak jde z 6., 7., 8. a 9. kap. ‚Genesis‘. A to věděl Cham, neboť k němu s otcem a bratry mluvil Bůh. Stojíť v 9. kap. ‚Genesis‘ psáno: „Tehdy požehnal Bůh Noé i synům jeho a řekl jim: Ploďtež se a rozmnožujte se, a naplňte zemi.“ A níže: „I mluvil Bůh k Noé a synům jeho s ním, řka: Aj, hle, já zajisté vcházím v smlouvu svou s vámi...“

Z toho jest patrno, že doktor, aby podepřel své podobenství ve svém výroku, musí nejprve ukázati, že jednotliví papežové, kardinálové, biskupové a představení, které on nazývá otci, neodkrývají hanby své před stanem, t. j. nehřeší veřejně. Po druhé má dokázati doktor, že nepohoršují poddaných vlekouce je zlým příkladem v hřích. Po třetí, že oni t. zv. otcové, jsou svatí, kterým mluvil Bůh jako Noé. Po čtvrté má doktor ukázati, že ti, které označuje hlavně t. zv. kněžstvem evangelickým zlořečeným, skryté hříchy představených, jichž jenom oni jsou vědomi, oznamují k posměchu bratřím vně, t. j. ve veřejnosti.

A tak až doktor toto čtvero věcí dokáže, pak může v pravdě o oněch, které naznačuje, říci a napsati, že jsou kněžstvo s oním

Chamem příslušně zlořečené. Ale dokud toho nedokáže, zůstane podezřelý ze lži. Neboť kdyby jeho lež platila, pak by sv. Marek Evangelista — syn apoštola Petra, o němž tento píše Kristovým věrným v 1. svém listě kap. poslední řka: „Pozdravuje vás... Marek, syn můj" — byl s tímto Chamem zlořečený, poněvadž tento Marek nepřikryl hanbu svatého apoštola Petra, ale vně oznámil všem Kristovým věrným, čeho se Petr dopustil v síni knížat kněžských, hříšněji než Noé ve stanu. Proto oznamuje celému světu vně, pravě ve 14. kap. takto: „On pak," totiž Petr, „počal se proklínati a přísahati, řka: Neznám člověka toho, o němž pravíte." A týž Marek nezakryl hřích učedníků Kristových, jichž náměstky mají býti kardinálové a biskupové, ale vně jej oznámil, píše v téže kapitole: „Tedy opustivše jej všickni utekli." A rovněž apoštol Pavel byl by zlořečený s Chamem, neboť nezakrývaje oznamuje Galatským a všem Kristovým věrným hřích Petrův, řka: „A když byl přišel Petr do Antiochie, zjevně jsem jemu odporoval; hoden zajisté byl trestání." A proč byl hoden trestání, to oznamuje vně, pravě: „Nebo prve, než přišli někteří od Jakuba, jídal s pohany; a když přišli, ucházel a odděloval se od nich, boje se těch, kteříž byli z Židovstva. A spolu s ním v tom pokrytství byli i jiní Židé; tak že i Barnabáš uveden byl v to jejich pokrytství. Ale já uzřev, že nesprostně chodí v pravdě evangelium, řekl jsem Petrovi přede všemi: Poněvadž ty jsa Žid pohansky živ jsi a ne židovsky, proč pohany k židovskému způsobu nutíš?" Ba, kdyby doktorova lež měla platnost, byl by svatý prorok Mojžíš zlořečenější, než onen Cham. Neboť onen Cham vida, že hanba otce jeho jest obnažena, oznámil to dvěma bratřím svým vně, avšak Mojžíš oznámil to celému světu. A nad to, poněvadž Noé pije víno opil se, i sám doktor byl by zlořečený, oznamuje většímu počtu lidí, než onen Cham oznámil, že hanba Noé byla obnažena. Ale uvedené svaté vymlouvá pravda skutku a čistota snahy.

Ale tyto dvě věci nevymlouvají, jak myslím, tohoto doktora. Jeť zajisté pravda, že Petr zhřešil a Marek měl čistou snahu; a podobně i Pavel. Marek oznámil světu hřích Petrův, aby známa byla i pravda skutku i slova Kristova, která předpověděl. Hle, první důkaz čisté snahy. Po druhé oznámil Marek hřích Petrův, aby hřešícím byla dána naděje v odpuštění, aby nezoufali. Pavel pak pokáral hřích Petrův, aby jiné nesvedl. A oznámil světu, že Petr zhřešil po posílení Duchem svatým a potrestal ho za to, aby ukázal, že náměstkové apoštolů mohou zhřešiti, a hřeší-li, že mají býti potrestáni, zvláště proto, aby jiné nezavlekli na scestí, jako zavlekl Petr.

Ale jak vyplývá ze slov doktorových, jest vidno, že on této snahy nemá. Neboť on snaží se ve svém spise do té míry zakrývati hříchy otců, aby žádný kněz ve zbožné snaze neodporoval veřejné jich špatnosti, nechť by se oni otcové dopouštěli čehokoliv. Vyjímá však poslušnost papeže, kterýjest notoricky a zřejmě kacířem před tváří církve. A předstírá, jak myslím, že takto kacířský jest ten, kdo byl by již usvědčen a odsouzen z kacířství od celé církve, tak že

*

by doktor nemusil se již báti onoho kacíře pro množství jeho služebníků. Neboť loupením a zalařováním otce vládnoucího na dvoře římském stal se tak velice bázlivým, že kdyby onen poslal do Čech svůj list, aby jedenkaždý dal mu pod trestem zatracení všechen svůj světský majetek, a zpěčoval-li by se kdo dáti, aby jiní měli odpuštění trestu i viny, jestliže by ho tělesně zabili, tu, jak jsem řekl, doktor neodvážil by se listu tomu odporovati, nebo souditi, že jest ničemný. Neboť praví ve svém spise: „A jako o soudu papežově nikomu není dovoleno souditi, tak ani o jeho listě.“

Vraceje se tedy k věci, popírám, že ono kněžstvo, které on nazývá zlořečeným s Chamem, snažilo se s Chamem odkrývati hanbu představených, zlehčovati církevní prelátstvo a vydávati je lidu v posměch. Ale kněžsto to učí dle předpokladu kněží pokorných, kážících slovo Páně, lid, aby se střehl odkryté a zjevné špatnosti. Po druhé, aby poznával lstivost Antikristovu. Po třetí, aby příklady zlých představených nebyl otevřen zkáze. A po čtvrté, aby otce, napodobující Krista, jako pravé Kristovy učedníky od falešných představených oddělovali, je ctili a milovali, jich pokorně poslouchali, pokud by přikazovali věci souhlasící se zákonem Kristovým. Ale toto není ze zlé snahy odkrývati hanbu otců, ani zlehčovati církevní prelátstvo, ale vyvyšovati je, ani vydávati lidu v posměch, ale doporučovati je poslušnosti a úctě. Protož jako Kristus Ježíš nezlehčil aniž v posměch vydal prelátstvo apoštolské, pravě učedníkům v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Vy jste sůl země; (vy jste světlo světa;) jestliže sůl zmařena bude, čím bude osolena? K ničemuž se nehodí více, než aby byla ven vyvržena a od lidí pošlapána;“ a ve 14. kap. evangelia Lukášova: „Ani do země, ani do hnoje se nehodí...;“ a chtěje výrok ten vtisknouti v mysli lidí, ihned dodává: „Kdo má uši k slyšení, slyš!“ — tak ani kněz Kristův, praví-li a hlásá-li toto evangelium lidu dle výroku svatých, nezlehčuje a nevydává v posměch církevní prelátstvo, ale ukazuje, jak veliká jest důstojnost kněží, kteří chrání lid od hniloby hříchu, kteří jej osvěcují a kořením příkladem svatého života a slovem učení evangelického. Neboť tehdy jsou sůl země a světlo světa. Nemají-li však těchto podmínek a pohoršují-li lid špatnými mravy, pak jsou sůl zmařená, k ničemu se nehodící, ani do hnoje, ale aby ven byla vyvržena a od lidí pošlapána, ba každému, kdo takto pohoršuje lid, „lépe by bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho, a pohřížen byl do hlubokosti mořské,“ jak praví Pán v 18. kap. Matoušově.

A k tomu jest i výrok svatého Řehoře v Pastorále, kterýž výrok klade se v XI., kvestii třetí: „Zvláště mají představení věděti, že spáší-li kdy co zvráceného, tolika smrtí jsou hodni, kolik příkladů zkázy vysílají k svým poddaným.“ Tento svatý slovy těmi ani nezlehčil, ani v posměch nevydal důstojenství církevní, ale vyslovil trest, náležející těm, kdo zneužívají církevní důstojnosti. A tento svatý učí, aby poddaní plísnili starší, vlekou-li zlými mravy jiné v záhubu. A proto píše biskupu Januariovi, jak stojí v II., kvest. 7.,

pravě takto: „Pavel praví: ‚Staršího netresci!‘“ Ale toto jeho pravidlo zachovávati jest v tom případě, když vina staršího příkladem svým nevleče v záhubu srdce mladších. Kde však starší skytá mladším příklady k záhubě, tu má býti stižen přísným pokáráním. Neboť psáno jest: „.... osidlo mládenců všickni.‘ A opět: ‚Nebo pachole stoleté umře a hříšník stoletý, zlořečený bude‘.“ Hle, jak jasně učí, aby mladší, jsa v naději a bez hříchu, káral vinu staršího, kterou vleče jiné v záhubu, aby mladí nebyli nakaženi příkladem.

A k témuž jest kanon v II., kv. 7., v němž píše se takto: „Jako jest chvalitebno a opatrno prokazovati přednějším úctu a poctu, tak jest věcí správnosti a bázně boží, potřebuje-li něco na nich potrestání, žádnou leností toho nepomíjeti, aby na celé tělo, (čehož chraň Bůh,) nerozšířila se nemoc, kdyby neduh nebyl vyléčen na hlavě.“ Z tohoto dekrétu dostává se mladším poučení, aby ctili vyšší za ctnost, kterou by tito měli, a kárali je za neřest, kterou by mohli jiné nakaziti.

Když tedy poddaní vidí na představených zjevnou pýchu, svatokupectví a lakomství s jinými neřestmi, kterak mohou dovoleně mlčeti, aby nebyli účastni zločinu ze souhlasu? Doktorovo zlořečení zajisté by je nevymluvilo, jako ani pochlebenství nebo jeho dotýkání představených nebude ho moci vymluviti před nejvyšším soudcem.

Avšak jeho nájezd o Chamovi, který viděl sám hanbu otcovu, již nepřikryl, ale na posměch bratřím ukázal, vyvrací dekrét v II., kv. 7. takto: „Nejvíce z toho, že Cham hanby otcovy nepřikryl, ale ukázal ji pro posměch, nezapovídá se poddaným obviňování představených, ale zrazování. Neboť něco jiného jest zrazovati a něco jiného obviňovati. Zrazuje totiž ten, kdo udává, čeho nelze dokázati. Obviňuje pak ten, kdo vytýká vinníku hřích u přítomnosti soudce, hodlaje dokázati, co tvrdí. Není-li tedy poddanému zakazováno obviňovati představeného před soudcem, není mu tím spíše zakázáno překážeti jeho hříchu veřejnému, zvláště, kdyby jeho samého nutil k zločinu. Tak zajisté oslice, (o níž ve 22. kap. knihy ‚Numeri‘,) které v cestu se postavil anděl s vytaseným mečem, promluvivši hlasem lidským, pokárala šílenost prorokovu. O této oslici praví dekrét v II., kv. 7., kap. ‚My, jestliže‘, paragrafu ‚Těmito tak‘, že oslicí označeni jsou poddaní, Balámem představení, a že poddaným jest dána způsoba pokorně odporovati představeným, chtěli-li by je snad nutiti ke zlému. Neboť Balám, nutě oslici, aby ho vezla k zlořečení lidu božímu, značí ty, kdo bitím a týráním vymáhají, aby lidé stali se jim ve zlém příznivci a pomahači; ale poněvadž anděl, totiž každý kazatel, s vytaseným mečem, totiž otevřeně, káže strach a hrůzu budoucího trestu, varuje je souhlasu s cizí špatností, jest jim dovoleno k této otázce pozvednouti hlasu a říci svým představeným: ‚Proč nás bijete kyjem? Proč se hněváte na nás? Zdaliž jsme vás někdy nebyli poslušni, leda když jsme nuceni ke zlému?“ Tolik dekrét.

A poučeni příkladem této oslice dle tohoto výkladu dekrétu, věrní laikové i kněží vzepřeli se bulle papeže Alexandra V., která je nutila, aby nikde nekázali nebo neslyšeli slovo boží, ani v kaplích, které obdrželi k tomu výsadu od stolice apoštolské, leč v kostelích farních, kathedrálních a v klášteřích. Vzepřeli se také Balamitům, kteří přicházejíce se zlořečením království Apulskému nutili lid, aby na vyhlazení krále Ladislava s jeho lidem opásaly se osoby obojího pohlaví, jak světské tak duchovní, a poskytli své pomoci, ježto prý tak budou míti nejplnější odpuštění hříchů od trestu i viny. A proto, zastrašen oněmi Balamity a bullami, doktor obrátil se ke straně druhé.

Kapitola dvanáctá.

Dále klade doktor z pochlebnictví tato slova:

„A nesmí se bráti v pochybnost, že každý výrok, který ona římská církev, totiž papež s kardinály, dává Kristovým věrným držeti nebo věřiti, jest v pravdě nebo správnosti v souhlase s písmem svatým starého nebo nového zákona.“

Tu pravím doktorovi, že nebude toho moci dokázati. Neboť za našich časů ustanovovali papežové a kardinálové, že část Francouzů jest kacířská, protože nechtěla podléhati Urbanovi a jeho následníkům. Ale táži se, s kterým svatým písmem nového nebo starého zákona bylo toto ustanovení v souhlase? Pak by zajisté nebylo to ustanovení na koncilu Pisském léta Páně 1409. bývalo odvoláno, kdyby bylo bývalo v souhlase s písmem svatým; nebo bylo by koncilium Pisské, které potvrdilo skutky, svěcení církevní a jiné věci, náležející křesťanům, pobloudilo s kardinály.

Ale k tomu praví doktor, že *papež, aby zničil přílišné nájezdy a těžká nebezpečí, z plnosti moci nedostatky a nedbalosti nahradil, zlořády zničil, neobdržené moci, úřady nebo práva udělil, méně spravedlivé ospravedlnil.*

Tu pravím doktorovi, že se všemi kardinály i s papežem, kteříž byli na koncilu Pisském, tento výrok, tak štědrý, nedokáže do smrti. Praví, že papež nahradil nedostatky a nedbalosti. Ale byla-li ona část kacířská, po třicet let trvajíc ve své zatvrzelosti, kterak bez poznání svého bludu a bez pokání byla papežem učiněna nekacířskou nebo spravedlivou? Tu moc Bůh všemohoucí neprovozuje v takovémto konání; onť žádného hříšníka, silného rozumem, neospravedlní, leč by seznal se vinným spáchanými zločiny a konal pokání. Neboť on sám praví ve 13. kap. Lukášově takto: „Nýbrž, nebudete-li pokání činiti, všickni rovně též zahynete.“ I přál bych si, aby doktor svými slovy napomenul papeže, aby naplnil svůj vlastní nedostatek, kterým nedostačuje tak, že nemůže si podrobiti Řehoře XII. s Ladislavem a s druhým svým protivníkem z Aragonie.

Ale vraťme se k věci. Když doktor dokazuje výrok svůj takto: *„Kdyby totiž ona církev, totiž papež s kardinály, byla v jednom*

takovém výroku svém v nesouhlase v pravdě nebo správnosti s písmem svatým, pak by v každém svém výroku byla Kristovým věrným podezřelá. Jako podobně dokazuje svatý Augustin v jakémsi listě k svatému Jeronymovi, o svatém písmě bible: ‚Kdyby,' vece, ‚písmo to bylo v jedné své části falešné, bylo by celé podezřelé'."

Pravil jsem dříve a pravím opět, že dobré by bylo doktorovi nevyráběti takových důkazů z nevhodné podobnosti. Neboť jaká jest podobnost, kterou vykládá, když písmo svaté ani klamáno býti ani klamati nemůže? Avšak ona církev, papež s kardinály, jak sama o sobě svědčí v oddíle zvláštním o svatokupectví, v kap. ‚Od nás', klame a jest klamána. Z toho jest patrno, že doktorův podmínečný soud jest nesprávný. Neboť když papež s kardinály ustanovuje něco věřiti, držeti nebo činiti, uváděje k tomu písmo svaté, které jest pravda, řečená od Ducha svatého, pak žádným způsobem není ona církev ve svém mínění podezřelá. Když však ustanovuje něco věřiti, držeti nebo konati, byvši oklamána, pak poddaný, znamená-li oklamání, má onu církev za oklamanou, ne za shodující se s písmem svatým. A proto v takovém případě není vázán poslechnouti oné církve v tom, co ustanovuje neb káže držeti.

Dále praví doktor:

„Tělo, totiž sbor kardinálů, jest s velikou dokonalostí církevní sestaveno ze tří církevních částí, jedné jako nejvyšší — ta jest kruh kardinálů-biskupů; druhé jako prostřední — ta jest kruh kardinálů-kněží; třetí pak jako nejnižší — ta jest kruh kardinálů-jáhnů. Avšak ono kněžstvo lži-evangelické, neznajíc slávy Kristovy v tomto jeho předním díle církevním a úředním, neznajíc také složení vzneseného, sestavení tohoto církevního složení z uvedených jeho částí jakostných a z částí jeho kolikostných, a následkem toho neznajíc jeho složení z částí látkových, bludně se dala v zlořečené a rouhavé zneuctívání, nečku-li tohoto svatého složení církevního, ale více: samého Krista, strůjce tohoto podivuhodného díla, prohlašujíc, že tato církev jest synagoga a hnízdo ďáblovo."

Těmito slovy doktor jako herold stranu kardinálů nemírně, ale obávám se, že sobě na škodu, lichotně vynáší a stranu sobě odpornou potírá. Snad doufá, že onen sbor, zvaný od něho svatý, složení tak podivuhodné, schválí jeho výroky za dar chvály a zavrhne a odsoudí výroky strany jemu protivné. Ale až jeho výroky budou schváleny, ať je dobře chová ve skřínce se svým traktátem, o němž ve svém spise lže, že byl kardinálem bordeauxským schválen apoštolskou autoritou. Ale vyčkám důkazu výroku zde uvedeného, o složení církevním, totiž sboru kardinálů, až dokáže, že jest svaté, neboť praví: ‚tohoto svatého složení církevního.' A vypravuje bez písma praví po svém způsobu, že onen sbor kardinálů sestává ze tří částí, totiž z nejvyšší, t. j. kardinálů-biskupů, prostřední, t. j. kardinálů-kněží, a nejnižší, t. j. kardinálů-jáhnů. Ale v tom si patrně odporuje. Neboť dříve položil, že papež jest náměstek knížete apoštolů Petra a sbor kardinálů že stojí na místě ostatních apoštolů. Ježto tedy všichni apoštolé

byli biskupy, jichž úřadem jest kázati evangelium, křtíti lidi a světiti kněží a jáhny, a ježto mezi apoštoly nelze ukázati první část nejvyšší, druhou prostřední a třetí nejnižší, poněvadž, jak řečeno, byli si rovni v úřadě apoštolském, následuje z toho, že doktor neodvodil svůj výrok přímo od sboru apoštolů, v kterémž sboru dle přikázání Kristova ve 20. kap. evangelia Matoušova nikdo nepravil se býti prvním, ani druhého prostředním a třetího posledním. Praviltě jim Ježíš: „Nýbrž kdož koli chtěl by mezi vámi býti velikým, budiž služebník váš. A kdož by koli mezi vámi chtěl býti přední, budiž váš služebník.“ Hle, takto zřídil Ježíš ve 20. kap. evangelia Matoušova svůj sbor apoštolský, ne po způsobě doktorově, aby řekl, že sbor apoštolský jest ze tří částí, jako nejvyšší, prostřední a nejnižší, z biskupů, kněží a jáhnů. Doktorův pořádek kardinálů jest tedy položen ne od Krista, ale dle příkladu pohanského.

A proto v dist. 21. kanon, když pověděl, že nejvyšší biskupové i menší kněží jsou od Boha ustanoveni dle Mojžíše, který z rozkazu Hospodinova pomazal Arona na biskupa nejvyššího, syny jeho pak na kněží menší, praví dále: „Mezi těmito byl zachován jakýsi rozdíl, aby jedni byli nazýváni prostě kněžími, jiní arcikněžími, jiní biskupy, jiní arcibiskupy nebo metropolity, jiní primasy, jiní patriarchy, jiní nejvyššími biskupy.“ A k uvedenému následuje: „Rozdíl těchto,“ vece kanon, „byl zaveden nejvíce od pohanů, kteří své nazývali flaminy, archiflaminy, a jiné proflaminy. Podobně pak vzal rozdíl větších a menších kněží v novém zákoně počátek od samého Krista, který ustanovil dvanácte apoštolů jaksi nejvyššími kněžími a 72 učedníků jaksi nižšími kněžími.“ Hle, tu se klade patrný rozdíl mezi Kristovým zřízením na jeho kněžích a mezi zřízením pohanů na kněžích jejich, po jichž příkladě byly do církve zavedeny různé názvy kněží.

A tento výrok jde ze svatého Jeronýma v dist. 93., kap. ‚Čteme‘, a z 95., kap. ‚Druhdy‘ a níže. A proto kdyby doktor uvažoval o slavném Kristu a slávě jeho v tom, že ve svém apoštolském sboru nepoložil část nejvyšší, prostřední a nejnižší co do slavnostního pojmenování, ale že chtěl, aby všichni jeho apoštolé byli sobě rovni úřadem a služebníky svými, pak by nepřipojoval takovéto složení kardinálů na Krista. A není užitečno odpovídati k jednotlivým jeho slovům. Neboť připustíme-li, že kardinálové jsou lidé, kteří přirozeným složením tvoří jedno shromážděné složení, kdož ví, tvoří-li jedno složení tajemné, jehož části jsou spojeny milostí předzřízení? Protož já nevím, jaké části jsou ve složení tito kardinálové, neboť nevím, jsou-li jednotliví nebo někteří z nich předzřízeni, nebo jsou-li v milosti dle přítomné spravedlnosti, nebo znají-li přikázání Pána Ježíše Krista. Jsou-li, jak tvrdí doktor, náměstky apoštolů, a žijí život protivný apoštolům, pak jsou beze vší pochyby hnízdo ďáblovo, v němž hříchy, totiž pýchou neb lakomstvím živí je tento jako svá mláďata. A se stejnou patrností byli by synagoga satanova, ježto by byli sbor schoulený ve zločinu. Ale ježto hořejší návěst jest mne

skryta, leč by mne poučilo zjevení nebo zkušenost, proto to prostě netvrdím.

A proto měl by se doktor styděti za lež, když praví, že kněžstvo, které označuje, dává se bludně v zlořečené a rouhavé zneuctívání, neřku-li tohoto svatého složení církevního, ale více: samého Krista, strůjce tohoto podivuhodného díla, prohlašujíc, že tato církev jest synagoga a hnízdo ďáblovo. Běda doktorovi pro tak veliké lži, neučinil-li by pokání. Běda mu pro tak veliké pochlebování, jímž může oněm dáti příležitost, aby myslili o sobě bez zásluhy ctností, že jsou svatí. Neboť ve 13. kap. Ezechiele praví prorok: „Takto praví Panovník Hospodin: Běda těm, kteréž šijí polštářiky pod všeliké lokty rukou lidu mého a dělají kukly na hlavu všeliké postavy . . .“ A kterak doktor není jeden z oněch, které prorok označuje? Neboť on šije polštářiky a kukly, polštářiky pochlebenství rukoum a ramenům církve svaté, t. j. kardinálům, a kukly na hlavu všeliké postavy, t. j. na papeže. Neboť on jest dle doktora nejvyšší otec na zemi a následovně hlava všeliké postavy; jakož i jest jím nazýván hlavou celé svaté církve bojující, ba srdcem, pramenem a řečištěm, obsahujícím plnost moci poučovati, osvěcovati, říditi, zpravovati atd. veškeré křesťany. A kardinálové jsou dle doktora tajemné svaté tělo a podivuhodné dílo strůjce Krista. A dále tento papež s kardinály jsou dle doktora svatá církev, která nemá býti nikomu v rozkaze nebo ustanovení nějakém podezřelá; a tak tomu jest i s jinými polštářiky, které doktor šije ve svém spise, a s kuklemi, které klade na svou hlavu.

A tak kdyby papež a kterýkoli kardinál byl z oddílu nebo sboru, kterému pravil biskup Kristus v 17. kap. evangelia Lukášova: „Tak i vy, když učiníte všecko, což vám přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme;“ a podobně: Kdyby kterýkoli z nich byl mravů svatého Řehoře, který praví v distinkci 99. komusi, píšícímu a zovoucímu ho obecným papežem: „Pravili jste slovo pyšného názvu, zovouce mne obecným papežem. Já ne slovy, ale mravy hledím prospívati;“ — kdyby, pravím, kterýkoli z nich byl napodobitelem apoštolů a svatého Řehoře, mohl by doktorovi dovoleně říci následující verš:

„Mně mne sama chválíš? Což mně mne samého prodat chceš?“

Tito pochválení znali by onen výrok svatého Augustina, na slova žalmu: ‚Bože můj! Přispěj mi na pomoc,‘ že „více škodí jazyk pochlebníkův než ruka pronásledovatele.“ A ona slova svatého Jeronýma, že „pochlebník jest sladký nepřítel“. A slova 29. kap. ‚Knihy přísloví‘: „Člověk, kterýž lahodnými a smyšlenými řečmi mluví k příteli svému, rozestírá síť krokům jeho.“ A nechť posoudí, kdo přemítá o spise doktorově, nemluví-li tento lahodnými a smyšlenými řečmi k papeži a kardinálům, sešívaje je. Lahodnými, pravím, poněvadž přílišně vynáší a vymlouvá onu církev, totiž papeže s kardinály. A řečmi smyšlenými pravím, jelikož ne položenými v písmě

svatém, ale jím samým vymyšlenými. Tak nelichotil Pavel Petrovi, jehož pokáral přede všemi; ten praví v 2. kap. 1. listu k Thessalonickým: „Aniž't jsme zajisté kdy užívali řeči pochlebné...“ Znalť Apoštol Kristův, že ve 24. kap. ‚Knihy přísloví‘ se praví: „Tomu, kdož říká bezbožnému: Spravedlivý jsi, zlořečiti budou lidé a v oškliv-vost jej vezmou národové. Ale ti, kteříž jej kárají, budou potěšeni a přijde na ně požehnání...“

A vskutku, kdyby chtěl doktor přemítati písmo nového a starého zákona, nenalezl by žádného svatého proroka, jenž by tak nemírným olejem pochlebenství natíral tyto představené církve. Všichni zajisté svatí a větší prorokové kárali ve svých spisech špatnost kněží; avšak falešní proroci, jakož i nynější, neodkrývají nepravosti tajemného Jerusaléma, k němuž v 2. kap. ‚Pláče Jeremiášova‘ mluví Kristus v osobě proroka toho, řka: „Proroci tvoji vídali tobě křivé věci a bláznivé, aniž otvírali nepravosti tvé, aby tě byli k pokání povzbudili.“ Zajisté kdyby učitelé písma svatého, kterými měli by býti zákonníci, poučení o království nebeském, podobni jsouce hospodáři Kristu Ježíši, poskytovali z pokladu svého věci nové i staré k trestání kněžstva, neprodávajíce olej, pak by neposílali v záhubu tolik lidí. „Olej,“ praví Augustin v knize ‚O slovech Páně‘, „prodávají pochlebníci, kteří, chválíce věci buď falešné nebo neznámé, uvrhují duše v bludy. A v pravdě jest velmi nutno za našich velmi nebezpečných časů stříci se toho oleje, o němž dí žalmista: „Olej pak hříšníka ať nezmastí hlavy mé.“ Neboť tímto olejem zmasťováni jsou hříšníci a zmasťují jiné. Zmasťováni jsou ti, kteří opustivše školu pokory Kristovy radují se, jsou-li nazýváni ‚otci nejsvětějšími‘, ‚hlavami obecné svaté církve‘ a ‚majiteli nepokaratelné moci‘ k svazování nebo rozvazování, koho by chtěli; jiní pak ‚nejdůstojnějšími otci v Kristu‘, ačkoliv jsou Kristu převelmi na odpor. A neradi pohlížejí na ty, kteří otce ty olejem nezmasťují. Jiné zmasťují pak olejem ti, kteří pochlebnicky je pro ctižádost a žádost světských statků potvrzují jako nejsvětější a nejdůstojnější otce, klekajíce a přinášejíce dary.

Já však, abych sebe a představené nepomazával zavržitelně olejem pochlebenství, k dobru papežů a kardinálů toto jsem řekl, uvažuje, že lépe jest trpěti za pravdu trest, než za pochlebenství dosíci obročí (XI., kvest. 3., kap. ‚Nikdo ze zkušených‘); uvažuje dále výrok svatého Ambrože na ona slova 4. kap. 1. listu ke Korintským: ‚Vy slavní, ale my opovržení‘, kdež praví: „Ti, kdo svobodně a bez pochlebenství káží pravdu a káří skutky špatného života, nemají vděku u lidí;“ boje se také onoho ‚běda‘ ve 13. kap. Ezechiele: „Běda těm, kteréž šijí polštářiky pod všeliké lokty rukou lidu mého a dělají kukle na hlavu všeliké postavy;“ boje se nad to svržení, o němž v 9. kap. Isaiáše: „I budou, kteří blahoslaví lid ten, svádějíce, a kteří se blahoslaví, svrženi;“ touže dále, aby ke mně se vztahovala ona Spasitelova odměna blahoslavenství v 6. kap. evangelia Lukášova: „Blahoslavení budete, když vás nenáviděti budou lidé, a když vás vyobcují a haněti budou, a vyvrhou jméno vaše jako zlé, pro Syna

člověka. Radujte se v ten den, a veselte se; nebo aj, odplata vaše bude mnohá v nebesích.“ A nedivím se aniž mám zármutek k svému nebezpečí nad tím, že doktor shromažďuje proti mně tak veliké hany, pravě brzy, že nevěrecky, pošetile, nesmyslně a zrádně dávám se do zneuctívání papeže a kardinálů, brzy, že mám proti sobě odpor tu neb onde na světě o věcech církevních a katolických, brzy že jsem si zvykl těžce bušiti jazykem do duchovního otce a matky, totiž do obecného papeže a římské církve, a že mnoha jazyky opět do mne jest bušeno. Znám zajisté, co předpověděl karatel biskupů, zákonníků a farizeů svým věrným učedníkům ve 21. kap. evangelia Lukášova, řka: „Budete pak zrazováni i od rodičů, a od bratří, od příbuzných i od přátel, a zabijí některé z vás; a budete v nenávisti u všech pro jméno mé.“ Což tedy divu, že tento doktor, druhdy učitel můj, svou odpovědí hanobí a zneuctívá mne a bratry mé, seč jest? Neboť tím méně se mu věří, protože dříve byl jeden z nás, o němž strana, které on nyní ukřivuje hlavy i kolen lichotí, tvrdila po dlouhou dobu, že jest nejpřednější (z nás). A papež nemůže z plnosti své moci způsobiti, aby tento doktor nebyl svého času podezřelým oběma stranám pro svou nestálost.

Ježto také neměl jsem jeho traktát úplný až do konce, a jiné věci, které klade na vyvrácení některých výtek, nemají významu, proto odkazuji ho s těmito k traktátu ‚O církvi‘, a to zvláště ke spisu ‚O poslušnosti‘, kterýž jsem měl a jenž končí takto: V pátém článku píše se takto: „Na stolici Mojžíšově ... Tam bylo by dlouhé klásti o poslušnosti, jelikož naskytají se případy, kde.“ — Hle, tímto výrazem ‚kde‘ končil se onen spis, jenž se mi dostal do rukou a v němž jest sepsáno, co bylo výše porůznu a často se opakujíc vyloženo.

Mistra Jana Husi
vyvrácení spisu osmi doktorů bohosloví.

Kapitola první.

Zbývá mi pojednati o spisu osmi doktorů fakulty bohoslovecké, který Štěpán Páleč, tehdy děkan fakulty té, za přítomnosti oněch doktorů, mé a mistrů mé strany vysokým hlasem počal proti mně v domě faráře v městě Žebráku čísti; kterýžto spis počíná se takto:

Ježto v žádných jiných školách nebloudí se nebezpečněji v učení než v bohoslovecných.

Tu pak z dlouhých slov a z nechutnosti slohu uvažuji, že celá ta jaksi omáčka vytryskla z hlavy Stanislavovy a s připojením okolností z hlavy Pálčovy.

Klade se pak v omáčce té vzhledem ke mně nejprve toto:

Mistr Jan z Husince, zřízený bakalář svatého bohosloví, spěje v trest a známku neposlušnosti.

A příčina dodává se slovy:

Jednak proto, že odepřel a vzpěčoval se k žádosti děkana a fakulty bohoslovecké předložiti k potvrzení své výroky, které učil a napsal o bullách papežských a odpustcích. Jednak také proto, že rada pana krále z rozkazu P. krále nařídila, aby ony výroky, které učil a napsal, předložil mistrům bohosloví.

Po druhé se klade, že *tento mistr Jan upadá ve známku podezření z nesprávného učení.*

Po třetí klade se z téže příčiny, *že upadá ve známku podezření z klamání prostých v takovém svém učení.*

K prvnímu odpovídám popřením důsledku a dolejší návěsti. K prvnímu důkazu, když praví, že vzpěčuje se a odpírá atd., a podobně i k druhému o rozkazu krále a rady pravím, že chtěl jsem spisy své v Žebráce radě pana krále předložiti zavazuje se s doktory až k trestu ohněm. Avšak doktorové uslyševše to, byli zastrašeni, a vyžádavše si úvahu o takovémto závazku, když se pak vrátili do světnice čili jizby ze síně domu před radu královskou, dali v odpověď, že chtí jednoho proti mně vydati, ale ne zavázati sebe všecky.

I pravil jsem jim: „Vy všichni podavše si ruku stojíte v odporu proti mně jedinému, který jiné k tomu nepřipouštím, ani stranu nečiním: Mne jediného tedy nebo vás všecky má zachvátiti trest ohně.“ To uslyševši, pravila rada pana krále: „Pěkně se spolu srovnejte.“ A ihned všichni, kteříž byli v radě, povstali.

K druhému a třetímu odpovídám slovy 18. kap. evangelia Janova: „Tedy biskup tázal se Ježíše o učednících jeho a o učení jeho. Odpověděl jemu Ježíš: Já zjevně mluvil jsem světu; já vždycky učíval jsem ve škole a v chrámě, kdež se odevšad Židé scházejí, a tajně jsem nic nemluvil; co se mne ptáš? Ptej se těch, kteříž to slýchali, co jsem jim mluvil; aj, tiť vědí, co jsem já mluvil.“ Já zajisté zjevně jsem mluvil a učil ve školách a v chrámě Betlémě, kde se scházejí mistři, bakaláři, žáci i prostí lidé, a tajně jsem nic nemluvil, čímž bych chtěl lidi sváděti od pravdy. Nechť se jich tedy táží, a mluvil-li jsem zle, nechť vydají svědectví o zlém. A nemusím vydati v ruce svých nepřátel všecko, co mám napsáno, aniž jsem tím sám sobě příčinou podezření ze zlého učení a z klamání prostých v učení, leč bych učil nějaký blud. A není divu, jestliže doktorové mají podezření o zlém učení nebo o klamání prostých ve veřejném mém kázání. Neboť zákonníci, biskupové a farizeové tak měli podezření v Kristově kázání o zlém učení, pravíce v 10. kap. evangelia Janova: „Ďábelství má a blázní, co ho posloucháte?“ A v 7. kap. téhož evangelia: „... svodí zástup.“ A ve 23. kap. Lukášově: „Tohoto jsme nalezli, an převrací lid, a brání daně dávati císaři.“ Jestliže tedy nejvyšší Pravda, která nemůže sama sebou dáti příležitosti k zlému podezření ze svého učení, utrpěla podezření zákonníků, farizeů a biskupů, což divu, že já hříšník trpím podezření doktorů? Neboť ve 23. kap. evangelia Lukášova řekl sám Spasitel trpě podezření ze zlého učení a kráčeje na smrt: „Nebo poněvadž na zeleném dřevě toto se děje, i co pak bude na suchém?“ A v 10. kap. evangelia sv. Matouše: „Neníť učedník nad mistra, ani služebník nad pána svého. Dostiť jest učedníku, aby byl jako mistr jeho, a služebník jako pán jeho. Poněvadž hospodáře Belzebubem nazývali, čím pak více domácí jeho?“

Dále praví doktorové:

Dále: Ať nedím, že odpírá věřiti papežským bullám, veřejně rozeslaným po celém světě, ne pokoutně vydaným k šálení, kteréž bully opovážil se ze zlosti napadnouti, při čemž upadá v neméně těžké pohrdání stolicí apoštolskou, než kdyby se zpěčoval poslouchati přikázání apoštolských; ale kterak, leč aby uklouzl, klamaje tak prosté, usiluje nepředložiti svých výroků mistrům k potvrzení, které tito, jsou-li pravé a katolické, spolu potvrdí, jest-li tomu však naopak, napíší k poučení věrných, kolik uznají za dobré z vnuknutí božího.

K počátku této omáčky pravím, že jsem nechtěl věřiti ani poslechnouti bully papeže Alexandra, v níž přikazoval, aby se nikde nekázalo lidu slovo boží, ani v kaplích k tomu určených a výsadou opatřených od stolice apoštolské, toliko v kostelích kathedrálních,

farních a klášterních, ježto v bulle té přikazoval věc nepřislušnou, chtěje slovo boží u Kristových věrných poutati. A proto odvolal jsem se z bully té. Nechtěl jsem také věřiti bullám papežským jako evangeliu nebo jako druhému písmu svatému, ale chtěl jsem zkoumati písmem, byl-li bych vázán věřiti tomu pod trestem zatracení a pod trestem prokletí Boha všemohoucího a svatých Petra a Pavla, kterýžto trest na konci bully byl položen.

Ale že praví doktorové: ‚bullám papežským, veřejně rozeslaným po celém světě': dobré by bylo, aby doktoři ony bully tak široce jenom psaním nerozšiřovali. Slyšel jsem totiž, že Francouzové a Angličané nechtěli jich připustiti a v království Apulském poslové neodvážili se s plností moci se objeviti. A Řekové by jim nevěřili a mnoho království by se jim vysmálo; ale Čechové, nesmělejší než Balámova oslice k vzepření tomu, aby nevezli Balamity ke zlořečení, bully takové bez odporu přijali; představení pak připouštějíce je, ale nevím, zda také starajíce se z duše o odpuštění hříchu, a někteří hledajíce což jejich jest, vzavše v nájem bully papežské, lid podivuhodně olupovali. Neboť jak koupili, tak prodávali: Darmo nevzali, darmo nedali. Neboť obecné přísloví praví:

„Nikdo zadarmo nedá, neb nikdo zadarmo to nevzal."

Já však odvážil jsem se napadnouti bully ne ze zlosti, jak předstírají doktorové, ale maje starost, aby lid nebyl neřádně olupován; a zvláště, aby, sveden vyběrači, nezanechával účinného pokání; a abych se nestal účastným zločinu ze souhlasu, vznesl jsem následující otázku, k níž nabídl jsem se odpověděti všem doktorům ve veřejných přednáškách: „Zdali dle zákona Ježíše Krista Kristovým věrným sluší a prospívá ke cti boží, spáse lidu a prospěchu království, schváliti papežské bully o vyzdvižení kříže proti Ladislavovi a jeho spojencům?" A řekl jsem, co se mi naskytlo z písma a výroků svatých.

A když doktorové dodávají (pravíce to však nevhodně), ‚při čemž upadá v neméně těžké pohrdání stolicí apoštolskou, než kdyby se zpěčoval poslouchati přikázání apoštolských,' tu dávají doktorové na rozum, že jednotlivé bully papežské jsou stejné autority, dobroty a moci s přikázáními apoštolskými a následovně s přikázáními Pána Ježíše Krista, poněvadž přikázání apoštolská nejsou jiná, než přikázání Pána Ježíše Krista. Z toho následuje předně, že někteří z těchto doktorů, neposlechnuvše bull papeže Innocence, v nichž přikazuje pod trestem klatby, zbavení obročí a ztráty cti, aby skutečně dali na své fakultě mistru Maříkovi místo, kterého žádal, upadli v neméně těžké pohrdání stolicí apoštolskou, než kdyby se byli zpěčovali poslouchati přikázání apoštolů a přikázání Pána Ježíše Krista. Po druhé z toho následuje, že každý křesťan má tolik a tak věřiti bullám papežským, kolik a jak má věřiti listům apoštolským a evangeliím Pána Ježíše Krista. Návěst dolejší jest falešná, jelikož mnoho bull papežských častěji jest odvoláváno, brzy proto, že papež byl špatně zpraven, brzy proto, že po smrti papežově jiný jeho bully

odvolá, brzy proto, že papež přikázání uvolňuje, odvolávaje bully dřívější bullami pozdějšími.

I jest patrn rozdíl mezi přikázáními bull římského biskupa a mezi přikázáními apoštolskými. Apoštolská přikázání totiž jsou učení apoštolské a Pána Ježíše Krista. Avšak přikázání bull jsou někdy nepříslušná nebo na odpor oněm přikázáním. A vzhledem k tomu pan Linkolnský v odpovědi na list římského biskupa o povýšení jakéhosi příbuzného za kanovníka Linkolnského kostela, praví takto: „Přikázání apoštolských se synovskou láskou vůbec, oddaně a uctivě poslouchám. Avšak tomu, co přikázáním apoštolským se protiví, horle úctou k otci, odporuji a překážím. K obojímuť jsem v důvodu synovství vázán přikázáním božím. Apoštolská přikázání zajisté nejsou a nemohou býti jiná, než učení apoštolů a samého Pána Ježíše Krista, učitele apoštolů.“ Tolik onen.

A znaje tento rozdíl mezi přikázáními apoštolskými a přikázáními papežskými, byv před Albíkem, arcibiskupem pražským, otázán legáty římského biskupa Jana XXIII., chci-li poslouchati přikázání apoštolských, odpověděl jsem, že srdečně toužím plniti přikázání apoštolská. Legáti však majíce přikázání apoštolská za zaměnitelná s přikázáními římského biskupa, myslili, že chci lidu kázati vyzdvižení kříže proti apulskému králi Ladislavovi a proti všemu národu jemu poddanému i proti Řehoři XII. A proto legáti řekli: „Hle, pane arcibiskupe, tento chce již poslechnouti přikázání našeho pána.“ I pravil jsem jim: „Pánové, rozumějte mi! Já jsem řekl, že srdečně toužím plniti přikázání apoštolská a ve všem jich poslouchati. Ale přikázáními apoštolskými nazývám učení apoštolů Kristových, a pokud se přikázání římského biskupa shodnou s přikázáními a učením apoštolů, dle pravidla zákona Kristova, potud chci jich velmi ochotně poslechnouti. Ale shledám-li co protivného, neuposlechnu, ani kdybyste mi před oči stavěli oheň k spálení mého těla.“ I jest patrno, že byť i papež řekl ústně nebo písemně, že každé opatření nebo výrok, který by přikázal, děje nebo potvrzuje se z autority apoštolské, nenásleduje z toho, že se tak děje z autority apoštolské. Neboť toto tvrditi bylo by dávati na rozum, že on jest ten, jenž nemůže hřešiti, který řekl, a stalo se všecko. Dlužno tedy při nejmenším znamenati, že papež, když takto přikazuje, neliší se od výroku apoštolů nebo Pána Ježíše Krista, čehož opak nyní snadno se přihází. Neboť Bonifác za mého času ustanovil bullou v církvi Vyšehradské jubilejní rok, pod tou nájemní podmínkou, aby člověk, který by chtěl míti odpuštění trestu i viny, na své svědomí řekl, kolik by, jda nebo jeda do Říma a zpět, sám nebo s rodinou svou spotřeboval, a tolik aby z uložení zpovědníkova odvedl pokladně římského biskupa. Ale nechť posoudí člověk, který má nějakou znalost zákona Kristova, zdali toto učení bylo v souhlase s učením Krista a apoštolů? Učíť Kristus v 10. kap. evangelia Matoušova: „Darmo jste vzali, darmo dejte.“

Alexandr V. přikazuje v bulle, aby se nikde nekázalo slovo boží lidu, leč v kostelích kathedrálních, farních a v klášteřích. A Kristus v poslední kap. evangelia Markova káže, aby kněží jdouce po všem světě kázali evangelium všemu stvoření.

Jan XXIII. káže v bulle, aby všechny osoby duchovní i světské obojího pohlaví a jakýchkoli podmínek opásaly se k vyhlazení jeho nepřátel. A Kristus plísní Jakuba a Jana, kteří si přáli, aby nepřátelé jeho byli spáleni. Neboť praví v 9. kap. učení Lukášova: „Ale Ježíš obrátiv se potrestal jich, řka: Nevíte, čího jste vy ducha. Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti.“ A ve 23. kap. nechce, aby Otec zahladil jeho křižovatele, ale aby je spasil; praviť: „Otče, odpusť jim; neboť nevědí, co činí.“ A jest jasno, že tito, jak myslíme, pronásledovali církev Kristovu v samé hlavě a jejích mocnějších údech, totiž v jeho učednících, tíže, než Ladislav se svými spojenci.

Dále praví doktorové: ‚Kterak, leč aby uklouzl, klamaje tak prosté, usiluje nepředložiti mistrům k potvrzení svých výroků . . .‘

Tu pravím, že já nechtěl jsem uklouznouti se svými výroky, jelikož jsem je pověděl veřejně na škole. A nechtěl jsem klamati prosté, ale chrániti sebe a prostý lid od klamání. A proto povstane k soudu soudce nejspravedlivější a biskup nejvyšší a objasní celému světu, kdo byl v příčině klamání prostých bližší, zda já, či doktorové, kteří pro strach neodvážili se otevříti úst svých proti klamání lidu, které se dělo s odpustky, jakkoliv v koutech jako cvrčkové cvrkali, že jest to zlé. A proto praví potom ve svém spise, že jest diecésanovou povinností brániti a překážeti nadužívání a poučovati faráře, aby nebylo jim dopouštěno lid svůj ceniti a sváděti. Avšak žádný z nich nechtěl tomu učiti veřejně ve školách, ani kázati to lidu v době, kdy platily křížové odpustky. Neodvažovali se volati s Isaiášem (3. kap.): „Lide můj! Kteříž tě vodí, svodí tě, a cestu stezek tvých ukrývají. Stojíť Hospodin k rozsudku.“ A opět slova téhož v kap. 9.: „I budou, kteří blahoslaví lid ten, svádějíce, i kteří se blahoslaví, svrženi.“ A proto jest se doktorům báti, aby na ně nepřišlo ono Spasitelovo ‚běda‘ v 11. kap. evangelia Lukášova: „Běda vám zákonníkům! Nebo jste vzali klíč umění; sami jste nevešli a těm, kteří vcházeti chtěli, zbránili jste.“

Kapitola druhá.

Dále kladou doktorové tato slova:

„Dále, že žádá, aby mistři napsali pro pravdu oněch bull důvody, ne nějaké přesvědčující, ale účinně dokazující z textu bible. Jest vidno předně, že dává na rozum, že jest ze sekty Armenů, kteří chtí se opírati toliko o výroky bible a ne o jiné výroky církve a svatých schválených doktorů. Po druhé chce v tom také požadovati důkazů theologie, která buď má býti spokojena přesvědčením, aneb ani

přesvědčení nevyžaduje, ale hledí alespoň, aby jí byla dána pokorná víra. Po třetí chce v tom skutkem svým zaváděti ten těžký blud, aby otevřeným listům papežů, císařů, králů, knížat a pánů poddaní nevěřili a v nich nestáli, leč by pravda a důvodnost takových listů byla poddaným těm zřejmě dokázána dostatečnými a zcela patrnými důvody. A kdo mohl by pomysliti, jak veliký byl by tento blud a jaké pobouření po celém světě?"

Vzhledem k počátku tohoto výroku vyznávám, že jsem s mnoha mistry, bakaláři a žáky university žádal, aby doktorové ukázali ze zákona božího a z dostatečného důvodu, zda bulla o vyzdvižení kříže dle svého smyslu zavazuje pod trestem smrtelného hříchu každého žáka pomoci římskému biskupovi ze statků jemu (žákovi) od Boha udělených a zda má býti lidu kázána jako víra. Zhřešil-li jsem v tom, nechť rozsoudí sám Bůh. A byla-li tato žádost bezdůvodná, nechť, je-li to možno, rozhodne celý svět.

I jest patrno, že první poznamenání nebo důsledek doktorů jest nesprávný, jestliže ona slova ‚jest vidno' vyjadřují tvrzení, když praví: ‚Jest vidno předně, že dává na rozum, že jest ze sekty Armenů.' Neboť tak by řekli asi o každém člověku, který by požadoval poučení v pochybnosti ze zákona božího a z důvodu souhlasného se zákonem. Ba i svatí doktoři Augustin a Jeroným dávali by dle důsledků doktorů na rozum, že jsou ze sekty Armenů. Neboť svatý Augustin praví v listě k svatému Jeronýmovi (a stojí to v dist. 9.): „Já naučil jsem se toliko těm spisovatelům, kteří již kanoničtí se nazývají, vzdávati tu úctu a tu bázeň, že o žádném z nich neodvažuji se mysliti, že zbloudil píše." A níže: „Jiné však čtu tak, že, byť slynuli jakoukoli svatostí neb jakýmkoli učením, nepokládám to proto za pravé, že oni tak mínili, ale proto, že mohli mne přesvědčiti jinými autory nebo důvody kanonickými neb dokazatelnými, že neliší se to od pravdy." Svatý Jeroným pak praví k panně Demetriadě: „Co nemá autority svatého písma, to se právě tak snadno zavrhuje, jako dokazuje." A proto svatý Augustin často opakuje, že nemá mu býti věřeno, leč pokud by se zakládal na písmu, a důvod klade v 2. kn. ‚O nauce křesťanské', pravě na konci, že čemukoliv by se člověk naučil mimo písmo svaté, to, jest-li škodlivé, jest tam odsouzeno, jest-li užitečné, nalezne se tam.

Ježto tedy písmo svaté, v němž nalézá se vše užitečné a v němž Bůh položil nejplnější víru, nevyslovuje vyzdvižení kříže s oněmi odpustky, kterak má se na takové vyzdvižení kříže s jeho odpustky pohlížeti jako na přikázání apoštolské? Ježto také ani žádný ze čtyř větších svatých učitelů církevních je neprohlásil, aniž jiný svatý, jak patrno, je vynalezl, ani nejde ze skutků apoštolů nebo svatých, kteří jich následovali, jejichž příklady Bůh poučil potomky. A proto praví svatý Řehoř ve 23. knize ‚Moralií': „Bůh pojal v písmo svaté vše, co se může jednotlivcům naskytnouti, a pečoval v něm poučiti příklady předků i život potomků." Nechť tedy našich osm doktorů

odůvodní ze svého poznamenání nebo důsledku, jest-li vidno, že oni svatí učitelé církevní jsou proto sekta Armenů.

Jestliže však ona slova ‚jest vidno' ve výroku jejich vyjadřují toliko zdání a ne jsoucnost něčeho, pak jest poznamenání doktorů správné, totiž, že doktorům se to zdá, ale není tomu tak, jako v podobném případě prohlašuje doktor Stanislav ve svém traktátu, vyvraceje svůj výrok, jímž pravil: „Jest vidno, že z vymezených slov církve a z uvedení jiných příčin zjevně následuje, že v oné svátosti zůstává chléb hmotný." Praví totiž, že tam ona slova ‚jest vidno' vyjadřují zdání a ne jsoucnost, jako tato, když se praví: ‚Jest vidno tělesným smyslem zrakovým, že slunce jest zvící dvou stop dle celého svého obvodu.' Tu pak popírá doktor ten tento důsledek: ‚Jest vidno tělesným smyslem zrakovým, že slunce jest zvící dvou stop dle celého svého obvodu — tedy slunce skutečně jest zvící dvou stop dle celého svého obvodu,' pravě, že hořejší návěst jest správná a dolejší falešná. Tak také neplatí tento důsledek: ‚Osmi doktorům jest vidno, že Jan Hus dává na rozum, že jest ze sekty Armenů, tedy Jan Hus jest ze sekty Armenů.' Neboť jako se zrak klame o obvodu slunce, tak se poznatek doktorů klame v příčině čistého úmyslu Jana Husi.

K druhému poznamenání doktorů, které se neshoduje se správnou grammatikou, nebylo by důstojno mluviti, kdybych nezamýšlel svůj úmysl vysvětliti. Vyznávám totiž, že nic nechci věřiti, držeti, kázati a tvrditi jako víru prostě nutnou ke spáse, leč bych měl následující důkaz theologický: ‚Toto praví písmo svaté přímo nebo nepřímo — tety toto jest jako víru věřiti, držeti a tvrditi," a tak pokorně dávám písmu svatému víru, t. j. důvěru, chtěje držeti, věřiti a tvořiti do posledního dechu vše, co se klade v písmě.

K třetímu poznamenání, kde praví: ‚Po třetí chce v tom skutkem svým zaváděti ten těžký blud' atd. Tu doktorové předně soudí moji vůli, jich skrytou, pravíce ‚chce v tom'. Po druhé lhou, pravíce: ‚chce zaváděti ten těžký blud.' Po třetí straší množstvím papežů a knížat světských. A není divu! Neboť dřívější zákonníci a farizeové proti Ježíši to činili. Vykládaliť si jeho správný úmysl ve zlé a lživě ho obžalovali, že zavádí těžký blud, řkouce ve 23. kap. evangelia sv. Lukáše: „Tohoto jsme nalezli, an převrací lid, a brání daně dávati císaři." A vzhledem k třetímu, nemohouce překonati Piláta, který trval na jeho nevinně, připojili hrozbu císařem, řkouce dle 19. kap. evangelia Janova: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův." Ale doufám, že našich osm doktorů neodvrátí mne od pravdy Ježíše Krista vlastními lžmi a hrozbami světskou mocí. Neboť lži a hrozby jsou důkazy pohanů a učedníků Antikristových, které nezabrání tomu, aby synové boží, kteří jsou vedeni Duchem božím, neposlouchali ani listů papežských ani císařských, královských nebo knížecích, leč pokud by byly v souhlase s vůlí nejvyššího biskupa a nejmocnějšího krále, Pána našeho, Ježíše Krista.

A proto mají věrní dbáti a bdělým rozumem bedlivě rozvažo-

vati, přikazují-li listy papežů neb knížat něco, co by bylo na odpor zákonu Kristovu. To-li poznají, mají odporovati až k smrti a žádným způsobem neposlechnouti. Tak zajisté odporoval Mathatiáš, o němž praví se v 2. kap. knihy Machabejské, že „odpověděl Mathatiáš a řekl hlasem velikým: Byť i všichni národové krále Antiocha uposlechli, aby odstoupil jedenkaždý od služby zákona otců svých a povolil kázáním jeho: já a synové moji a bratří moji poslušni budeme zákona otcův našich: Milostiv buď nám Bůh! Neníť nám užitečné opustiti zákona a spravedlností božích: neuposlechneme slov krále Antiocha...“ Tak také odporovali svatí mučenníci Machabejští, z nichž nejmenší odvážně pravil v 7. kap. 2. knihy Machabejské: „Neposlechnuť rozkazu králova, ale rozkazu zákona, kterýž dán jest nám skrze Mojžíše.“ Tak také mnoho mužův a mnoho žen odporovalo listu krále Antiocha. Stojíť v 1. kap. 1. knihy Machabejské, že „psal král Antioch všem královstvím svým, aby veškeren lid byl jeden: aby opustil jedenkaždý zákon svůj.“ A dodává se, že „přivolili všickni národové k slovu krále Antiocha; i mnozí z Izraele přivolili k služebnosti jeho a obětovali modlám...“ Ale není pochyby, že oni Židé učinili to ze strachu. Ale mnozí jiní volili raději těžce zabitu býti, než s nedovoleným rozkazem královským souhlasiti. A proto psáno jest doleji v téže kapitole, že „knihy zákona božího pálili ohněm, trhajíce je; a u kohožkoli se nalezly knihy zákona Páně, a kdožkoli zachovával zákon Páně, toho dle rozkazu královského zabíjeli... Ženy pak, kteréž obřežovaly syny své, zabíjeny byly podle rozkazu krále Antiocha.“ Jestliže by se naši doktorové odvážili po způsobu řečených svatých mučedníků a svatých žen odporovati listům papeže a knížat, to Bůh konečně učiní zjevným celému světu.

A, jak se mi zdá, dávají doktorové ve svém třetím poznamenání na rozum, že, kdyby papež nebo král přikazoval těmto doktorům listem, aby pobili všecky pražské Židy, dávaje jim zástup vojáků — oni by listu takového uposlechli. Neboť dle svého poznamenání by nevyžadovali odůvodnění takového listu. Ježto totiž Židé jsou přední nepřátelé církve, popírajíce, že Kristus Ježíš jest pravý Bůh a popírajíce následovně jeho zákon i to, že papež jest náměstek Boha Krista; a ježto doktorové souhlasí s listem papežským a schvalují, aby jednotlivé osoby, nechť jsou jakékoli podmínky, opásaly se k vyhlazení lidu Apulského, z kteréhožto lidu jsou mnozí dle doktorům dokazatelné pochybnosti synové boží, ježto jsou křesťané, kteří nepopírají do té míry jako Židé Krista Pána — následuje z toho dle postačitelné nebo větší podobnosti, že by doktorové k rozkazu papežovu nebo královu bez pátrání po důvodě povraždili pražské Židy. A to zvláště proto, aby obdrželi odpustky. Ba — ježto dva přední z oněch osmi doktorů tvrdí o nás, že se jaksi vymykáme celé víře křesťanské, jak dí Páleč, a že my jsme jaksi zlořečený prostřední syn, kněžstvo lži-evangelické, které rozsilo, pokud na něm bylo, bludy ve věcech církevních, jak praví laskavý doktor Stanislav —

patrně následuje, že kdyby papež poslal doktorům těm list s odpustky, aby nás pobili, oni, budou-li moci, vyplní to. Důvod jest patrný, jelikož proto, že souhlasí, aby se proti křesťanskému lidu, o němž nevědí, že jest zlý, zavedlo nejkrutější pronásledování k jeho vyhlazení, tím spíše by souhlasili s vyhlazením naším. Tak zajisté biskupové, zákonníci a farizeové více zuřili proti apoštolům Kristovým, synům svého národa, než proti národu cizímu, který ustanovením jejich ve školách čili synagogách a v chrámu Páně tak zjevně neodporoval.

A důkaz řečeného lze vyvoditi také z dalších slov doktorů, neboť praví: ‚A kdo mohl by pomysliti, jak veliký byl by tento blud a jaké pobouření po celém světě,' totiž, kdyby otevřeným listům papežů, císařů, králů, knížat a pánů poddaní nevěřili a v nich nestáli, leč by pravda a důvodnost jich byla dokázána. Kdyby tedy nikdo nemohl pomysliti, jak veliký byl by onen blud, a doktorové ti mi jej připisují, následuje z toho, že doktorové ti by mne k rozkazu papežovu nebo královu zabili, kdy by mohli. To jest patrno, ježto by nepožadovali důkazu pravdy, proč tak mají učiniti, aby neupadli v těžký blud také nepomyslitelný, který mně zde ve svém poznamenání připisují. Ale myslím, že takto rozvažovati list římského biskupa a žádati jeho zdůvodnění nebyl by větší blud, než bylo uvažovati list největšího krále Artaxerxa a nejvyššího biskupa židovského. Král Artaxerxes totiž k radě svých knížat a zvláště k radě nejhoršího, Amana, poslal list do všech svých krajin, přikazuje, aby všichni Židé jednoho dne byli vyhlazeni. A proto ve 13. kap. knihy ‚Esther' stojí takto: „Artaxerxes, největší král od Indie až do země mouřenínské, sto a sedmmecítma krajin knížatům a vévodám, kteříž jeho panování poddáni jsou, (vzkazuje) pozdravení." A níže: „Když pak jsem se tázal rad svých, kterak by se to mohlo naplniti," totiž, abychom požívali pokoje, „jeden, kterýž jiné moudrostí a věrností převyšoval, a byl po králi druhý, Aman jménem, oznámil mi, že jest po všem okršlku země rozptýlen jakýsi lid, kterýž nových zákonů užívá, a proti obyčeji všech národů čině, královskými rozkazy pohrdá a všech národů svornost odpornostÍ svou ruší. Což když jsme zvěděli, vidouce, an jeden národ odporný proti všemu lidskému pokolení převrácených zákonů užívá, a našim rozkazům se protiví a ruší pokoj i svornost krajin nám poddaných, rozkázali jsme, na kteréž by koli Aman, jenž nade všemi krajinami zřízen jest, a druhý po králi, a jejž místo otce ctíme, ukázal, ti aby s ženami i s dětmi vyhlazeni byli od nepřátel svých, a žádný aby se nad nimi nesmiloval, čtrnáctého dne dvanáctého měsíce Adar tohoto léta; tak aby ti nešlechetní lidé jednoho dne do pekel sstoupíce, navrátili císařství našemu pokoj, kterýž jsou zrušili." Hle, naši doktorové nepožadovali by s Mardocheem zdůvodnění tohoto listu, ani by mu neodporovali. A rovněž tak u listů podobných. Neboť, jak praví, činiti to byl by blud nepomyslitelný a pobouření po celém světě. Ba ježto doktorové jako Aman dávají radu, řkouce, že jest jakýsi lid, kterýž nových

zákonů užívá proti obci a zvyku celého kněžstva, pohrdající rozkazy vyšších a rušící veřejný pokoj, viníce naši stranu ještě větším počtem utrhání, toto píšíce dávají na rozum, že naše strana měla by podle rady Amanovy úplně zahynouti. Ale střežiž se Aman, aby modlitbou a pokorou Mardochea s Esthery tajemně nebyl pověšen na tajemné šibenici.

O listě nejvyššího biskupa pak, kterému odporovati a zdůvodnění jeho žádati nebyl se strany odporujících blud nepomyslitelný a nedovolené pobuřování, jest věc patrna z 9. kap. ‚Skutků apoštolských', kde se praví: „Šavel pak ještě dychtě po pohrůžkách a po vraždě proti učedníkům Páně, šel k biskupovi; a vyžádal od něho listy do Damašku do škol, nalezl-li by tam té cesty které muže neb ženy, aby svázané přivedl do Jeruzaléma." Neboť listu tomu odporoval Ježíš, když porazil Šavla k zemi, a konečně sám Pavel, který učil opak listu toho, potíraje Židy, kteří listy takové přijímali. A podobné listy přinesli od římského biskupa, aby muže a ženy, následující cestu čistého zákona Kristova, předvolávali, proklínali a ramenem světským v pouta jímali. Ale nejvyšší zákonodárce Kristus Ježíš dal mnohým jak mužům tak ženám ducha statečnosti, aby se listů strašících bázlivé málo báli. Neboť pochopili s pomocí boží ono přikázání, pro ně spasitelné, ze 20. kap. ‚Ezechiele': „V ustanoveních otců svých nechoďte, a soudů jejich neostříhejte."

I jest patrno, že ne nepomyslitelný blud ani pobouření po celém světě, ale pravda a spravedlnost by bujely, pokoj a svornost by rostly, kdyby poddaní přihlíželi toliko k pravdě listů a požadovali zdůvodnění jich dle zákona Páně a tak poznávali, co by bylo důvodně činiti. Praví Augustin, že počátek poslušnosti jest, chtíti poznati to, co se přikazuje. A toto potvrzuje veliký představený na svých poddaných — Apoštol na Korintských, pravě ve svém prvním listě, který jim poslal, v kap. 10.: „Jakožto opatrným mluvím. Vy suďte, co pravím." Protož, kdyby slova doktorů platila, byl by všem poddaným uzavřen úsudek rozumu vzhledem k rozkazům a skutkům jejich představených. Nač by tedy Kristus rozumně přikazoval, pravě ve 23. kap. evangelia Matoušova: „Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a farizeové. Protož všecko, což by koli rozkázali vám zachovávati, zachovávejte a čiňte, ale podle skutků jejich nečiňte." Zde totiž káže Kristus, že podle skutků těch, kteří sedí na stolici, poddaní nemají činiti. Ale jak by mohli naplniti ono přikázání, kdyby neuvažovali soudem rozumu, které z oněch z skutků jsou zlé? A podobně, kdyby neuvažovali, které jejich rozkazy v listech byly by zlé, které nikterak nemají býti naplněny. A proto Augustin ve výkladu na Jana praví: „Slyšte, kterak nájemníci jsou ukázáni od samého Pána: ‚Na stolici Mojžíšově,' vece, ‚posadili se zákonníci a farizeové. Protož všecko, což by koli rozkázali vám, čiňte, ale co činí, nečiňte.' Což jiného řekl, leč: ‚Skrze nájemníka slyšte hlas pastýřův?' Neboť sedíce na stolici Mojžíšově zákonu božímu učí, tedy Bůh skrze ně učí. Jestliže by však svému chtěli učiti, neslyšte jich, nečiňte toho;

neboť takoví jistě hledají, což jejich jest, a ne, což jest Ježíše Krista.“ Z toho jest patrno, že dlužno soudem rozumu uvažovati, jestliže oni nájemníci učí to, co božího jest, aneb to, což jejich jest, a tak poslušně činiti to, co božího jest, a nechtíti slyšeti toho, což jest nájemníků a ne Boha. To pak mají věrní poddaní činiti z Ducha božího, který praví v 5. kap. 1. Apoštolova listu k Thessalonickým: „Všeho zkuste; což dobrého jest, toho se držte.“ Všeho zkuste soudem rozumu, dobrého se držte vírou a skutky. Ježto tedy častěji se přihází, že zákonníci, kteří sedí na stolici Mojžíšově, pohoršují se v slově Kristově pro slepotu pochopení a jako slepí vedou jiné v jámu hříchu, kterak tu poddaný, bude-li listem slepého papeže, císaře, knížete nebo pána veden v jámu hříchu a pak zatracení, bude sobě k užitku vymluven před oním soudcem, který praví v 15. kap. evangelia Matoušova: „Nechte jich; vůdcové jsou slepí slepých; povede-li pak slepý slepého, oba v jámu upadnou.“ A jest jasno, že Spasitel mluví tu o slepotě duchovní, o níž praví Řehoř v Pastorále: „Když pastýř kráčí po srázech neřesti, stádo nutně vedeno jest ve propast.“ A vhodně k tomu mluví sv. Bernard v knize ‚O rozjímání‘, řka: „Zázračná to řeč a nebezpečnější: Zpytatel slepý, učitel neznalý, vůdce kulhavý, představený nedbalý a biřic němý.“ A proto velmi pevně myslím, že těchto osm doktorů, kdyby vězeli v nebezpečí smrti, nepostavili by slepého strážce dveří, nevzali by si nevědomého učitele, který by je nepoučil, jak vyváznouti z nebezpečí, ani by nepřijali kulhavého vůdce nebo němého biřice k nutnosti vyhnouti se nebezpečí, a zvláště ne takové, kteří by jim ve spisech dávali rady, z kterých by tito doktorové chápali, že pravděpodobně hrozí jim tělesná smrt. Jaký jest tedy důvod, aby poddaní rozumem nerozvažovali listy svých vyšších a aby jich neposlouchali, leč by byly v souhlase nebo neodporovaly listům nejvyššího Pána, Ježíše Krista?

Kapitola třetí.

Dále praví doktorové takto:

„Proto připustíme-li i, jakož však se státi nemůže, že by fakulta a mistři bohoslovečtí mohli a dovedli dostatečnými a jasnými důvody dokázati z textu bible, že ona bulla papežova obsahuje ve všech slovech i jednotlivých čistou a zřejmou pravdu a důvodnost, přece, aby řečenému bludu nedala se tímto skutkem nějaká příležitost k vzrůstu, musí, neřku-li fakulta a mistři, ale především nejjasnější náš kníže a pán, pán náš, pan král a jeho rada zavrhnouti onu bláznivou a bludnou, úskočnou a klamavou žádost, ježto fakulta a mistři musí žádosti té nevyhověti, kdyby byla připuštěna. Ale poněvadž by prostí, ježto jeho žádost nemůže míti na věky účinku, klamali se věříce, že jeho určení, které sestavil, jest důvodné a právé, (jehož on nedokáže, ale zpěčuje se je dáti k potvrzení); a poněvadž by strana protivná byla falešná a nedůvodná, ježto nemůže, jakož ani nesmí,

bulla papežská býti dle oné žádosti dokazována důvody, postačiž mu to, co jest psáno v 94. dist.: ‚Jestliže však někdo překáží poselství stolice apoštolské, odvrací prospěch ne jednoho, ale mnohých. A jako mnohým škodí, tak má od mnohých býti potrestán a zbaven společenství dobrých. A ježto překáží věci boží a bouří stav církve, proto budiž od jejích hranic zadržen, aby byl přijat zpět, až po zadostiučinění.‘ Má-li však pochybnosti ve víře, že papež může dáti odpustky a plné odpuštění všech hříchů, stačí to, aby byl polapen a usvědčen, že s této strany, nebo spíše, chce se opírati o hlavu svou a několika bludařů nebo o kacířství Valdenských, spíše, než o víru římské církve a křesťanstva, zachovávanou ode sta let až po dnes. A ježto s této strany zdá se následovati sekty Armenů, jak bylo dříve řečeno, proto jest uvésti něco ze svatých textů bible k podepření této víry.“

Hle, toť jest dlouhý, nechutný a odporů plný žvást. Délka a nechutnost slov jest patrna. Ale odpor dokazuje se z počátku a konce slov takto: Hle, na počátku praví oněch osm přemoudrých hlav: ‚Nemůže se státi, že by fakulta a mistři bohoslovečtí mohli a dovedli dostatečnými a jasnými důvody dokázati z textu bible, že ona bulla papežova obsahuje ve všech slovech i jednotlivých čistou a zřejmou pravdu a důvodnost.‘ A na konci dlouhého toho a nechutného žvástu praví: ‚... proto jest uvésti něco ze svatých bible k podepření této víry.‘ Hle, nejmenší žák, který dovede uvažovati výroky sobě odporující, může viděti, že zde jest obsažen odpor, když se praví: ‚Nemůže se státi, že by fakulta a mistři bohoslovečtí mohli a dovedli dostatečnými a jasnými důvody dokázati z textu bible, že ona bulla papežova obsahuje ve všech slovech i jednotlivých čistou a zřejmou pravdu a důvodnost, a přece jest uvésti něco ze svatých textů bible ku podepření této víry, totiž, kterou bulla hlásá.‘ Praví tedy doktorové, že nemůže se státi, že by mohli a dovedli dokázati z textu pible pravdu a důvodnost o vyzdvižení kříže, a přece potom, jak praví, jest něco ze svatých textů bible uvésti ku podepření této víry, totiž křížové výpravy. A později bude ukázáno, co uvedli k pravdě a důvodnosti bully, až bude se odpovídati ke každému z uvedených výroků, kolik pravdy obsahuje vzhledem k naší věci.

I jest patrno, že doktoři počátkem tohoto dlouhého žvástu a koncem jeho upadají v zřejmý odpor, leč by chtěli tvrditi, že, ač jest to položeno jako nemožné, jest jim něco uvésti pro pravdu bully o vyzdvižení kříže, podle tohoto logického pravidla: Z nemožného následuje vše, co jest uzavříti. Neboť když praví: ‚Připustíme-li, jakož však se státi nemůže‘ — tu hle, pravíce ‚připustíme-li‘, připouštějí, a pravíce: ‚jakož se státi nemůže, že by mistři bohoslovečtí mohli a dovedli dokázati z textu bible, že bulla obsahuje čistou pravdu a důvodnost,‘ předpokládají, že jest to nemožno. A vskutku nemohli by takovou bullu patrněji naříknouti, než když praví, že nemůže se státi, aby její pravda a důvodnost byla dokázána z textu bible nebo dostatečným důvodem. A ježto smysl řečené bully nazývají vírou, která má býti od věrných pevně držena, následuje z toho,

že víra, která má býti od věrných pevně věřena, nemůže býti dokázána písmem nebo neklamným důvodem. Dolejší návěst jest falešná, ba kacířská, napadajíc pravou bullu apoštola Petra, v níž praví v kap. 3. (1. list Petrův): „Ale Pána Boha posvěcujte v srdcích svých. Hotovi pak buďte vždycky k vydání počtu všelikému, kdož by od vás požádal zprávy z naděje té, kteráž jest ve vás . . .“ A který Žid, pohan nebo kacíř nevysmál by se křesťanu, jenž by tvrdil, že má pevnou víru, která nemůže míti písmo bible nebo důvod? Neboť i všecky národy, které praví, že mají víru, přijímají něco z písma, nebo praví, že mají pro svou víru nějaký důvod. A proto Spasitel učil jak své protivníky tak své učedníky věřiti z písma, a své vzkříšení, kterému jeho učedníci po tři dni nevěřili, dokázal písmem i zkušením smyslů tělesných. I jest patrno, že Kristus osvěcuje vírou mysl učedníků a ukazuje jim pravdu učením. A vzhledem k tomu mluví sv. Tomáš ve spise ‚O pravdě bohosloví‘, knize 5., kap. 18. takto: „Ježto víra týká se věcí ne patrných, a věcem skrytým nesnadno jest věřiti, jest k tomu, aby se pevně věřilo, potřebí dvou věcí: Předně pravdy, která jest osvícení mysli, povznášející duši. Druhá věc pak jest oprávnění autority, upevňující duši. Z těch první pochází od víry, druhá od písma věrohodného a vydaného Duchem svatým. Autorita pak skytá podporu víře, víra přisvědčuje autoritě, neboť obojí pochází od Krista, pročež říká se mu také slovo a světlo, neboť vírou osvěcuje mysl a učením ukazuje pravdu.“ Tolik Tomáš, ukazuje, že k pravé víře vyžadují se pravda a autorita písma, vydaného Duchem svatým.

Z toho jde, že nemůže-li pravda buly býti dokázána z textů písma svatého, jak praví doktorové, pak bulla ta není víra, která má ode všech Kristových věrných pevně býti věřena a bez níž nemohou dojíti spásy.

Po druhé z toho jde, že moje žádost, kterou jsem žádal, aby doktoři poučili mne, žáky a lid, zda bulla o vyzdvižení kříže zavazuje každého z nás pod trestem smrtelného hříchu, aby ze statků, které nám od Boha byly svěřeny, poskytl pomoci papeži k vyhlazení jeho nepřátel, nebyla žádost bláznivá, bludná, úskočná a klamavá, ale moudrá, ne bludná, zjevná a chránící před klamem.

Z toho jde dále, že bláznivý, bludný, úskočný a klamající prosté jest žvást doktorů, který praví: ‚přece, aby řečenému bludu nedala se tímto skutkem nějaká příležitost k vzrůstu, musí, neřku-li fakulta a mistři, ale především nejjasnější náš kníže a pán, král, a jeho rada zavrhnouti onu bláznivou a bludnou, úskočnou a klamavou žádost, ježto fakulta a mistři nemusí žádosti té nevyhověti, kdyby byla připuštěna.‘ Dle toho nechtěli by tito žvástalové býti hotovi vždycky, jak káže apoštol Petr, k vydání počtu všelikému, kdož by požádal zprávy z víry té, kteráž jest v nich, neboť praví, že musí nevyhověti žádosti té. Ba kdyby král se svou radou požádal od nich zdůvodnění bully a tak své víry, oni by na témž základě zavrhli žádost krále a rady jeho jako bludnou, bláznivou, úskočnou a kla-

mavou. I jest patrno, jak užitečni jsou králi a království svému tito doktorové, kteří, kdyby přišel pohan, Žid, nebo jiný člověk cizí, a tázal se jich po důvodu víry, kterou drží, řekli by mu: ‚Bláznivě, bludně, úskočně a klamavě se tážeš: Musíš býti králem a radou zavržen, neboť námi, byť i tvá otázka byla připuštěna, nesmí dosíci účinku.‘

A proto vzhledem k tomu dodávají ve svém žvástu, říkouce: ‚Ale poněvadž by prostí, ježto jeho žádost nemůže míti na věky účinku, klamali se věříce, že jeho učení, které sestavil, jest důvodné a pravé . . .‘ Tu se divím moudrým hlavám doktorů, že praví, že má žádost nemůže míti účinku na věky. Jestliže totiž v tomto případě mluví pravdu, tedy ani Bůh v den soudu neukáže pravdivost takovýchto bull. Kterak tedy má víra doktorů pevný základ? Neboť bullou zmateni a ohromeni, vytáčejíce se praví dále: ‚postačiž mu to, co jest psáno v 94. dist.: Jestliže však někdo překáží poselství stolice apoštolské . . .‘, jak jsem svrchu uvedl, vytáčejíce se, jelikož sobě samým odporují. Neboť uvedenými slovy praví, že dávají stačující odpověď k mé žádosti, říkouce: ‚Postačiž mu to, co jest psáno: Jestliže však někdo‘ atd. A dříve pravili, že moje žádost nemůže míti na věky účinku — a takto dávají na rozum, že odpovídají dostatečně k žádosti, která přece nemůže míti dostatečné odpovědi. I jest patrno, že tito doktorové a farizeové jsou u cíle odporu se zákonníky a farizeji, kteří řekli Pilátovi: „Nám nesluší zabiti žádného,“ a „my zákon máme a podle zákona našeho má umříti.“ Tito slovně chtěli býti prosti vraždy a stali se nejpřednějšími vražedníky Kristovými. Tak doktorové, nechtíce za bullu odpovídati, odpovídají za ni, říkouce: ‚Postačiž mu to, co jest psáno: Jestliže však někdo překáží poselství stolice apoštolské, odvrací prospěch ne jednoho, ale mnohých.‘

Avšak k porozumění tomuto výroku, aby bylo odhaleno pokrytectví Antikristovo, já předpokládám, jak jsem šíře vyložil v traktátě ‚O církvi‘, kap. 18., že stolice apoštolská jest moc učiti zákonu božímu. Poselství pak stolice této jest poslání učení zákona božího, kterým lid poučen, povinně by sloužil Bohu svému. Toto pak poselství činně bylo vykonáno od Krista a trpně přijato od apoštolů. A proto zvou se ‚apoštolé‘, t. j. poslaní od Krista k lidu, aby ve jménu Páně napomínali. A proto před svým utrpením poslal jich dvanácte, aby kázali. Neboť v 9. kap. evangelia Lukášova jest psáno: „I svolav dvanácte učedníků svých, dal jim sílu a moc nad všelikým ďábelstvím, a aby neduhy uzdravovali. I poslal je, aby kázali království boží a uzdravovali nemocné.“ A opět v 10. kap. téhož evangelia: „Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát a poslal je po dvou do každého města i místa, kamž měl sám přijíti.“ A ani ty ani ony neposlal k životu rozkošnému a k shromažďování peněz. Neboť těmto i oněm řekl: „Aj, já posílám vás jako berany mezi vlky. Nenoste pytlíka, ani mošny“ — v kap. 10., a v 9. praví: „ani peněz.“ A také po vzkříšení poslal je po všem světě kázati evan-

gelium všemu stvoření, jak jde z poslední kap. evangelia Markova. A v poslední kap. evangelia sv. Matouše jim řekl: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám.“ I činili to poslaní a vyslaní nejsvětější apoštolé. A nikdy nekonali poslání nesouhlasného s posláním Kristovým, neboť pravil jim v 10. kap. Matoušově: „Nebo ne vy jste, kteříž mluvíte, ale Duch Otce vašeho, jenž mluví v vás.“ A proto poučeni oním Duchem, učinili poslání z Jerusaléma do Samaří, ne aby hromadili peníze, ale aby Samaří potvrdili ve slově božím. A proto praví se v 8. kap. ‚Skutků apoštolských‘: „Uslyševše pak v Jerusalémě apoštolé, že by Samaří přijala slovo boží, poslali k ním Petra a Jana. Kteříž přišedše k nim, modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého... Tehdy vkládali na ně ruce, a oni přijali Ducha svatého.“ A když se namanul lakomec Šimon, nabízeje peníze a pravě k apoštolům: „Dejte i mně tu moc, ať, na kohož bych koli vložil ruce, přijme Ducha svatého,“ tu Petr, poslaný od apoštolů, řekl jemu: „Peníze tvé buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar boží mohl býti zjednán za peníze.“

Tak nepraví papež, náměstek Petrův, ani jeho vyslanec, ale čím kdo ochotněji a více peněz nabídne, tím rychleji obdrží moc nebo obročí aneb oznámené odpustky. Aniž poselství Alexandra V. bylo v souhlase s tímto poselstvím apoštolským; neboť on slyše na svém dvoře, že Čechy přijaly slovo boží, poslal ne Petra a Jana, aby se modlili a vkládali ruce, aby ti, kdo slyší slovo boží, přijali Ducha svatého, ale odeslal jakési ničemy z Čech, rozkazuje v bulle, aby nikde nebylo kázáno slovo boží lidu, leč v kostelích farních, kathedrálních a klášterních.

Druhé poselství apoštolů z Jerusaléma vykonáno do Antiochie. Praví se v 15. kap. ‚Skutků‘: „Tedy sešli se apoštolé a starší, aby toho považili,“ totiž, musí-li všickni obřezováni býti. A učinivše šetření, napsali apoštolé poselství v této formě: „Apoštolé a starší i bratří těm, kteříž jsou v Antiochii a v Syrii a v Cilicii, bratřím, kteříž jsou z pohanů, pozdravení vzkazují. Poněvadž jsme slyšeli, že někteří, vyšedše od nás zkormoutili vás, řečmi zemdlévajíce duše vaše... jimž jsme toho neporučili. I vidělo se nám shromážděným jednomyslně, vybrané muže poslati k vám s těmito nejmilejšími svými bratřími, Barnabášem a Pavlem, lidmi těmi, kteříž vydali duše své pro jméno Pána našeho Ježíše Krista. Protož poslali jsme Judu a Sílu, a tiť i ústně povědí vám totéž. Vidělo se zajisté Duchu svatému i nám, žádného více na vás břemena nevzkládati, kromě těchto věcí potřebných; totiž, abyste se zdržovali od obětovaného modlám, a od krve, a od udáveného a od smilstva; od těch věcí budete-li se ostříhati, dobře budete činiti. Mějte se dobře.“ Hle, to jest poselství apoštolské, neobtěžující věrné daněmi, desátky nebo jinými poplatky nebo nesnesitelnými břemeny, nastrojenými z pýchy zákoníků a farizeů, posadivších se na stolici Mojžíšově. Rovněž apoštol Kristův

Petr počíná své poselství v prvním listě svém takto: „Petr, apoštol Ježíše Krista, příchozím rozptýleným v Pontu, Galacii, Kappadocii, v Azii a v Bithynii.“ A nežádá od nich peněžitou podporu, aniž vyzdvihuje kříž proti Neronovi, který napadal církev apoštolskou a byl jejím ukrutným nepřítelem; ale mezi jinými spasitelnými přikázáními a napomenutími praví v 2. kap. 1. svého listu: „Nebo toť jest milé, jestliže kdo pro svědomí boží snáší zármutky, trpě bez viny. Nebo jaká jest to chvála, byste pak i snášeli pohlavkování hřešíce? Ale jestliže dobře činíce a bez viny trpíce snášíte, toť jest milé před Bohem. Nebo i k tomu povoláni jste, jako i Kristus trpěl za nás, nám pozůstaviv příklad, abyste následovali šlépějí jeho. Kterýž hříchu neučinil, aniž jest lest nalezena v ústech jeho. Kterýžto, když mu zlořečili, nezlořečil zase, trpěv nehrozil, ale poroučel křivdy tomu, kterýž spravedlivě soudí.“ A ve 4. kap. klade takto: „Poněvadž tedy Kristus trpěl za nás na těle, i vy také týmž myšlením odíni buďte.“ A níže: „Mluví-li kdo, mluviž jako řeči boží; jestliže kdo přisluhuje, čiň to jako z moci, kteréž jemu uděluje Bůh: aby ve všem slaven byl Bůh skrze Ježíše Krista...“ A níže: „Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslavení jste.“ Aniž ty, ke kterým poslal, obtěžoval posly, neboť praví, že list poslal po Silvánovi. Praviť: „Po Silvánovi, vám věrném bratrovi, tak za to mám...“ Ani neposílal dlouhé a těžko vysvětlitelné bully. Proto dí: „... že jsem psal krátce...“ Ani nehrozí, ale mírně napomíná a osvědčuje pravdu, kterou napsal, řka: „... napomínaje a osvědčuje, že tato jest pravá milost boží, v kteréž stojíte.“ A nenazývá Řím svatou stolicí apoštolskou, ale nazývá jej Babylonem. Proto praví: „Pozdravuje vás ta církev, kteráž jest v Babyloně...“ A nepraví: ‚Dejte peníze!‘ Ale dodává: „Pozdravtež jedni druhých v políbení laskavém.“ A nezlořečí ani neproklíná ty, kdo káží evangelium, ale praví: „Pokoj vám všechněm, kteříž jste v Kristu Ježíši. Amen.“

Kapitola čtvrtá.

Hle, jak slavná jsou dvě všeobecná poselství apoštolská, jak jsem uvedl, a jedno zvláštní, Petrovo, který píše druhý list prorokoval o lakomství budoucích Balámitů a napomínal Kristovy věrné, aby se jejich bludů střehli. Proto praví ve 3. kap.: „Nejmilejší, již toto druhý list vám píši, jimižto vzbuzuji skrze napomínání vaši upřímnou mysl; abyste pamatovali na slova předpověděná od svatých proroků, a na přikázání vydané od nás apoštolů Pána a Spasitele.“ Hle, tento římský biskup neobtěžoval věrné, ale napomínal, aby nedopustili, aby byli loupeni lživými slovy. A po druhé potvrzuje svůj list ne slovy vlastními, ale praví, že to jsou slova proroků a apoštolů a přikázání Pána, Spasitele.

A podobně lze to odvoditi o Pavlovi v jeho poselstvích, kterýž píše Korintským v 11. kap. 2. svého k nim listu: „A byv u vás, i jsa

potřeben, neobtěžoval jsem z vás žádného.“ A následuje: „A ve všech věcech varoval jsem se, a varovati budu, abych vás neobtěžoval.“ A proto i ve 12. kap. mluvě ironicky píše takto: „Nebo co jest, čeho byste vy méně měli nežli jiné církve, leč to, že jsem já vás neobtěžoval? Odpusťtež mi to bezpráví.“ A ve 20. kap. ‚Skutků‘ oslovuje ve svém poselství Efezské takto: „Stříbra neb zlata neb roucha nežádal jsem od žádného. Nýbrž sami víte, že toho, čehož mi kdy potřebí bylo, i těm, kteříž jsou se mnou, dobývaly ruce tyto.“ A podobně v poslední kap. 2. listu k Thessalonickým činí toto poslání: „Přikazujemeť pak vám, bratří, ... abyste se oddělovali od každého bratra, kterýžby se choval neřádně, a ne podlé naučení vydaného, kteréž přijal od nás. Nebo sami víte, kterak jest potřebí následovati nás; poněvadž jsme se nechovali mezi vámi neslušně. Aniž jsme darmo chleba jedli u koho; ale s prací a s těžkostí, ve dne i v noci dělajíce, abychom žádnému z vás nebyli k obtížení.“ Hle, nevyžadoval svými poselstvími peněz na svou podporu. Ani v listě k Římanům, píše jim poselství z Athen, nepopouzel urputně k vyhlazení nepřátel Kristových věrné, kteří byli mučeni, ale píše v kap. 12., řka: „Žádnému zlého za zlé neodplacujíce; opatrně činíce dobré, netoliko před Bohem, ale také před všemi lidmi. Může-li býti, což na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce. Ne sami se zastávajíce, nejmilejší!“ A tak probíraje všecka poselství tohoto Apoštola, nenalezne nikdo, že by popouzel k válce nebo učil. A proto v 15. kap. listu k Římanům praví: „Neboť bych nesměl mluviti toho, čehož by skrze mne neučinil Kristus ...“

Také apoštol Jan, miláček Kristův, činí takovéto poselství: „Což jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme vám, abyste i vy s námi obecenství měli; a obecenství naše aby bylo s Otcem i s Synem jeho, Ježíšem Kristem.“ (1. list sv. Jana, kap. 1.) A nehonosí se vlastní svatostí, ale praví: „Jestli díme, že hříchu nemáme, sami se svodíme, a pravdy v nás není.“ Ani nelichotí svůdným pochlebováním, ale praví ve 2. kap.: „Synáčkové moji, totoť vám píši, abyste nehřešili; pakliť by kdo zhřešil, přímluvce máme u Otce, Ježíše Krista spravedlivého.“ A níže: „Dí-liť kdo: Znám jej, (t. Boha,) a přikázání jeho neostříhá, lhářť jest, a pravdy v něm není.“ Z tohoto přesvatého poslání jde topický důkaz, že vyslanci římského dvora, přicházející s velikou nádherou a s touhou lakotně shromažďovati peníze, jsou lháři.

A jaké jest i poslání Jakuba apoštola, jest čtenářům patrno. Onť zajisté list svůj počíná takto: „Jakub, boží a Pána Ježíše Krista služebník, dvanácteru pokolení rozptýlenému pozdravení vzkazuje. Za největší radost to mějte, bratří moji, kdyžkoli v rozličná pokušení upadáte; vědouce, že zkušení víry vaší působí trpělivost.“ A poselství tohoto apoštola nelichotí, ale praví v 1. kap.: „Buďtež pak činitelé slova, a ne posluchači toliko; oklamávajíce sami sebe.“ A v kap. 2.: „Bratří moji, nepřipojujtež přijímání osob k víře slav-

ného Pána našeho Ježíše Krista. Nebo kdyby přišel do shromáždění vašeho muž, maje prsten zlatý, v drahém rouše; a všel by také i chudý v chatrném oděvu; a popatřili byste k tomu, kterýž drahé roucho má, a řekli byste jemu: Ty sedni tuto poctivě; chudému pak řekli byste: Ty stůj tamto, aneb sedni tuto, pod podnoží noh mých: Zdaliž jste již neučinili rozdílu mezi sebou, a učiněni jste soudcové v myšleních zlých?" A v kap. 4.: „Odkud jsou bojové a svády mezi vámi? Zdali ne odtud, totiž z líbostí vašich, kteréž rytěřují v oudech vašich? Žádáte a nemáte; závidíte sobě a dychtíte po tom, což sobě zalibujete, a nemůžete dosáhnouti; bojujete a válčíte, avšak toho, oč usilujete, neobdržíváte, proto že neprosíte. Prosíte a nebéřete, protože zle prosíte, abyste to na své líbosti vynakládali."

Hle, to jsou poselství apoštolská, a ten, kdo těmto překáží slovem nebo skutkem, odvrací prospěch ne jednoho, ale mnohých. Neboť takový škodí celé bojující církvi především v její osobě ji urážeje. A ježto vyslanci římského dvora jsou ponejvíce bez účasti na slově božím jak v slově tak v skutku a jsou přijímatelé osob, jako i naši doktorové, nemírně velebíce představené, a onino nepřinášejí bully míru, ale bojů a svádů k vyhlazování křesťanů, a doktorové bully ty schvalují — jest toho důsledek, že ti i oni, jak slovem, tak skutkem překážejí poselství Kristovu a apoštolskému. Kristovu, jenž praví a posílá zejména papeži a duchovním v 6. kap. evangelia Lukášova: „Milujte nepřátely své; dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí; dobrořečte těm, kteříž vás proklínají, a modlete se za ty, kteříž vám bezpráví činí. A udeřil-li by tě kdo v líce, nastav mu i druhého; a tomu, kterýž tobě odjímá plášť, také i sukně nebraň." Překážejí také již uvedenému Petrovu poselství apoštolskému: „Nebo i k tomu povoláni jste, jako i Kristus trpěl za nás, nám pozůstaviv příklad, abyste následovali šlépějí jeho... Kterýžto, když mu zlořečili, nezlořečil zase..." Avšak vyslanci s bullami nejenom zlořečí těm, kdo je pronásledují, ale až do čtvrtého pokolení zatracují bez zásluhy lidi dosud nenarozené. Překážejí také poselství Pavlovu, jež praví: „Ne sami se zastávajíce, nejmilejší." A tak tomu i s jinými poselstvími apoštolskými, kterým slovy nebo skutky odporují poselství odpadlická, t. j. odporující nebo protivná. Jeť poselství apoštolské, jak řečeno, poslání učení zákona božího, které Bůh poslal po svých apoštolích, aby lid jim poučen, povinně sloužil Bohu svému. Kteréžto poselství napravuje hříšníky, zapovídá hřích, radí k ctnosti, utišuje svády, káže trpěti, zatracuje lakomství, osvěcuje země, dává pokoj lidu a osvobozuje ho od hříchů. A proto církev správně pěje o apoštolích: „Občané apoštolští a služebníci boží přišli dnes nesouce pochodeň a osvěcujíce zemi, dáti pokoj národům a osvoboditi lid Hospodinův."

Avšak poselství odpadlické jest tomuto opačné, kteréž nekárá z hříchu, málo pečuje o ctnost, popouzí k válkám, odpírá trpěti, vyhledává lakomství, šíří nákazu v zemích, pobuřuje lid a neosvobozuje ho od hříchu. Neboť lichotí hřešícím, pochlebuje knížatům

a zatěžuje chudé. A proto svatým Bernard ve 4. knize ‚O rozjímání' praví k papeži Eugeniovi, že papež má míti takové muže v poselství dle Krista, kteří posláni jsouce nejdou po zlatě, ale následují Krista, kteří nepovažují poselství za výdělek, ani nevyhledávají daru, ale užitku, kteří staví před oči králům Jana, Egyptským Mojžíše, smilníkům Fineta, modlářům Eliáše, lakomcům Elisea, lhářům Petra, rouhačům Pavla, kupcům Krista, kteří lidem neopovrhují, ale učí jej, bohatým nelichotí, chudé neobtěžují, ale opatrují, hrozeb knížat se nebojí, ale jimi pohrdají, kteří ani se zástupem nevcházejí, ani s hněvem nevycházejí, kteří církve neloupí, ale opravují, kteří váčků nevyssávají, ale srdce občerstvují a zločiny napravují, o svou pověst péči mají a cizí nezávidí, kteří pilnost modlitby mají a jí užívají a v každé věci více důvěřují modlitbě, než svému přičinění nebo práci; jejichž příchod jest pokojný, východ mírný, jejichž řeč jest vzdělávání, jejichž život spravedlnost, jejichž přítomnost milost, jejichž památka v dobrořečení, kteří osvědčují se ne slovem, ale skutkem lásky hodnými, ukazují se úcty hodnými, ale skutkem, ne pýchou, kteří jsou pokorní s pokornými a nevinní s nevinnými, tvrdé tvrdě trestají, zlostníky krotí, pyšným odplatu dávají, kteří nespěchají sebe nebo své obohatiti z věna vdovy a dědictví Ukřižovaného, darmo dávajíce, co darmo vzali, darmo konajíce soud trpícím bezpráví, pomstu nad národy, kárání na lidu. Kteří konečně jako 72 překladatelů přijalo Mojžíše, pečují přijati z ducha tvého, jímž usilují buď přítomni nebo nepřítomni líbiti se tobě, líbiti se Bohu, kteří se k tobě vrátí unaveni sice, ale ne obtěžkáni, a podobně i chlubíce se, ne že všecky vzácnosti nebo cenné věci pozemské přinesli, ale že zanechali královstvím mír, barbarům zákon, klášterům pokoj, církvím pořádek, duchovním kázeň, Bohu lid, následující dobrých skutků." Tolik Bernard, uče papeže, jaké má býti poselství u vyslanců.

A proto odvážně tvrdím, že každý, kdo by překážel poselství takto vyloženému, ten překážel by poselství apoštolskému a odvracel by prospěch ne jednoho, ale mnohých. Ale požehnán budiž Bůh, že já jsem nikdy nepřekážel vyslancům takto popsaným. Ba kdyby se přihodilo za mých časů, že by takoví, což jest nemožno nebo velice nesnadno, od dvora římského přišli, s veselou myslí řekl bych nebo zapěl onu církevní píseň: „Občané apoštolští a služebníci boží přišli dnes nesouce pochodeň a osvěcujíce zemi, dáti pokoj národům a osvoboditi lid Hospodinův." Ale takoví vyslanci bohužel nepřicházejí do vlasti naší, ale vlastností právě opačných; a jestliže ten, kdo může těmto překážeti, nepřekáží, zanedbává prospěch ne jednoho, ale mnohých, a tak nedbalostí mnohým škodí.

Tolik řekl bych o poselství stolice apoštolské, byv k tomu pohnut nesprávným uvedením doktorům, kteří ve svém uvedení přidali tyto dva výroky stolice apoštolské; neboť v dist. 94. Alexandr praví takto: „Jestliže však někdo překáží poselství, odvrací prospěch ne jednoho, ale mnohých. A jako mnohým škodí, tak má od mnohých býti potrestán." K tomu ve výkladu stojí následující: „Bazi

četl kapitolu tu žertovně takto: ‚Onen překáží a odvrací prospěch netoliko jednoho, totiž kardinála, ale mnohých, t. j. své rodiny a rodičů. A jako mnohým škodí onen, totiž kardinál, tak od mnohých má býti potrestán'; a tak až do konce." Tolik výklad, který, pravě ‚a tak až do konce', dává na rozum, že onen, totiž kardinál, má býti zbaven společenství dobrých. A ježto překáží věci boží a bouří stav církve, proto takový vyslanec budiž od jejích prahův zadržen. I lidé mají se ho stříci a až do zadostiučinění nemá býti přijat zpět ve společenství věrných. A jakkoliv výklad praví, že Bazi četl kapitolu tu takto žertovně, přece mohl by Bazi takovýmto vyslancům a vykladateli říci, jako pravil Apoštol ironicky Korintským ve 12. kap. 2. listu k nim: „Odpusťtež mi to bezpráví." A kdož ví, zda Bazi vyložil to takto vážně nebo žertovně. A nechť to vyložil kterýmkoli z obou způsobů, hodil by se, jak skutky vyslanců často učí, takový výklad na církev, která v předpokládaných posláních jest obtěžována. A proto dle výkladu Bazova ve skutečnosti byla položena překážka vyslanci, když papež Bonifác poslal do království Uherského kardinála s bullou, aby nejjasnějšího knížete Zikmunda, korunovaného krále téhož království, sesadil a na království to korunoval Ladislava, krále Apulského. Neboť kardinál ten byl zapuzen a ztrativ bullu, tlumoky, tobolky, služebnictvo a mezky vrátil se k papeži; bylať mu úplně učiněna překážka na něm, na jeho čeledi i na vůli papežově. Pobouřil totiž stav církve v Dalmacii a v Uhrách a proto byl přinucen odstoupiti od jejich prahů. Neboť nepřišel kázati evangelium, ale proklínati ty, kdo by mu v jeho poselství kladli odpor za nejjasnějšího krále a pána Zikmunda.

A proto každý věrný, jenž by poznal, že některý vyslanec učí neb káže něco mimo to, co bylo kázáno a učeno od Krista a jeho apoštolů, protože takový vyslanec jest jako takový proklet, má se mu opříti a jeho poselství vzhledem k tomu dle možnosti dle řádu lásky překážeti. To jest patrno, ježto kdyby apoštol Pavel nebo i některý anděl s nebe tak činil, věrní nemají mu věřiti a následovně mají mu odporovati a překážeti mu v protivném učení. Neboť to jest přikázání Apoštolovo, který v 1. kap. listu ke Galatským praví: „Ale bychom pak i my neb anjel z nebe kázal vám, mimo to, což jsme vám kázali, prokletý buď. Jakož jsme prvé pověděli." A chtěje toto přikázání věrným vtisknouti, opakuje Apoštol slova ta po druhé, řka: „A ještě znovu pravím: Jestliže by vám kdo jiné evangelium kázal mimo to, kteréž jste přijali, prokletý buď."

A s tímto výrokem souhlasí i mnozí právníci a zákonníci, kteří míní, že všeobecně spravedlivá a důvodná pře se vyjímá a obrana zákonná každému jest ponechána nejenom před vyslancem nebo komisařem, ale i před papežem, ježto spravedlnost a její hájení jest ze zákona božího a ani papež ani císař nesmí ji zrušiti nebo jakkoliv jí překážeti. A proto Jan Ondřejův v 6. knize ‚O odvolání', a zpytatel pod názvem ‚O vyslanci' poznamenávají osmnáct příčin k opření se soudci, komisaři nebo vyslanci, a zejména proto, že vyslanec,

dokud koná své poselství, má bdíti nad spásou a povznášením kněžstva a lidu sobě svěřeného. A abych užil krátkých slov: „Vyslanec, ježto jest na místě apoštola, napodobujž obcování a zdrželivost onoho," praví zpytatel, tam, kde svrchu řečeno, ve verši ‚Ono také' a verši ‚Aby však'. „Ba vyslancům, soudcům nebo vykonavatelům, kteří ze skutků postupují a spravedlivých a důvodných věcí nebo zákonnité obrany nedbají, může skutečně nejen slovy, ale i násilím býti odporováno." Takto napsal a poznamenal Innocenc v kap. ‚Jestliže někdy' ve spise ‚O úřadě vyslanců' o pravdivém odporu. A Ostijský podle něho v kap. ‚K uším' ve spise ‚O časech svěcení'. Totéž poznamenává se v dist. 64., kap. ‚Ježto ctižádostivým ucházením', a v XI., kv. 3., kap. ‚Nesmí'. Jestliže tedy nějakému poselství, které jest protivné životu a učení Kristovu a svatým skutkům jeho apoštolů, bych překážel nebo budu překážeti, nechť mi osm doktorů odpustí to bezpráví. A nechť poznají, že jejich porušené uvedení nestačí na to, aby mi zavřelo ústa, abych nemohl pověděti ke cti Kristově a ke spáse lidu prospěšnou pravdu.

Kapitola pátá.

Dále praví uvedení doktorové: *‚Má-li však pochybnosti ve víře, že papež může dáti odpuštění a plné prominutí všech hříchů'* atd., jak svrchu řečeno ve 3. kap.

Ku potření podezření a pomluvy těchto zákonníků a farizeů předpokládám, že odpuštění jest úkon odpouštějícího a tak jest to odpouštění konané od toho, kdo má k tomu moc. A odpouštěti jest shověti nebo promíjeti zadarmo trest, jejž by vinník měl vytrpěti za vinu. Tak zajisté mluví písmo v 8. kap. knihy ‚Judith': „Ale že trpělivý jest Pán, protož kajme se z toho, a odpuštění jeho s pláčem žádejme," odpuštění jeho, t. j. úkon jeho odpuštění žádejme. A ve 26. kap. Isaiáše: „Odpustil jsi národu svému, Hospodine . . ." A v 61. kap. téhož praví se v osobě Kristově: „Duch panovníka Hospodina jest nade mnou, protože pomazal mne Hospodin, abych kázal evangelium tichým. Poslal mne, abych uvázal rány zkroušených srdcem; abych vyhlásil jatým svobodu," t. j. úkon odpuštění. Ve 4. kap. Lukášově pak Spasitel, čta ve škole ono proroctví, praví: „Zvěstovati jatým propuštění."

Z toho jde, že osvobozovati a propouštěti jest totéž, neboť tam, kde Isaiáš praví ‚svobodu', praví Spasitel ‚propuštění'. A ježto jsou to slova téhož nebo jediného Ducha, který se nerůzní v mínění, jest patrno, že osvobození (odpuštění) a propuštění (prominutí) jest totéž. A tak, jako někdy jest odpuštění viny a ne trestu, tak i prominutí; jako když Bůh odpouští nebo promíjí zkroušenému hřích, očišťuje duši od vnitřní poskvrny, ale neodpouští mu trest, leč by dosti učinil za hřích. Praví Jan Křtitel ve 3. kap. evangelia Lukášova: „Protož neste ovoce hodné pokání . . ." O tom pak praví Mistr

hlubokých smyslů v kn. 4., dist. 16.: „Jan přikazuje zadostiučinění ve slovech: ‚Protož neste ovoce hodné pokání,‘ totiž, aby dle jakosti a kolikosti viny byla jakost a kolikost trestu. Neboť nemá býti stejné ovoce dobrého skutku u toho, kdo nic nebo méně zhřešil, jako u toho, kdo tíže zhřešil.“ Tolik Mistr. A o tom promluvil jsem šíře v kvestii ‚O odpustcích‘. A po druhé, jako jest někdy odpuštění viny i trestu, tak i prominutí, jako když všemohoucí Bůh, očišťuje křtem děťátko od vnitřní poskvrny, přivádí duši jeho bez trestu očistce do království nebeského. Že pak odpuštění znamená někdy zároveň činné připuštění, jako když se praví: ‚Papež odpustil onomu duchovnímu toto, t. j. připustil‘ — a že někdy znamená zároveň uvolnění nebo právo, o tom hovořiti náleží především právníkům církevním.

Dále poznamenávám, že odpouštění hříchův jest trojí, totiž: s v é m o c n é, p o d s v é m o c n é a s l u ž e b n é.

S v é m o c n é jest to, které se děje z moci ne cizí, ale vlastní. Toto náleží toliko Bohu, dle těchto jeho slov ve 43. kap. Isaiášově: „Já, já sám shlazuji přestoupení tvá pro sebe...“ A vzhledem k tomu praví se v 5. kap. evangelia Lukášova: „Kdo může odpustiti hříchy, jediné sám Bůh?“ A proto Mistr hlubokých smyslů činí ve 4. kn., dist. 18. závěr takto: „Věru můžeme mysliti a říci, že jediné Bůh odpouští a zadržuje hříchy, a přece svěřil církvi moc svazování a rozvazování. Ale jinak svazuje a rozvazuje sám a jinak církev. Neboť sám odpouští hříchy toliko skrze sebe, kterýž i duši očišťuje od vnitřní poskvrny a rozvazuje od dluhu věčné smrti.“ Tolik Mistr.

P o d s v é m o c n é odpouštění hříchů jest to, které náleží Kristu-člověku z důvodu člověčenství osobně sjednoceného se Slovem, kteréž člověčenství bylo nejpřednějším prostředkem k vykoupení pokolení lidského a v kterémž člověčenství vytrpěl za naše hříchy utrhání, námahy, tresty, bolesti a nejohavnější smrt. A o tom psáno jest v 53. kap. Isaiáše, kde mezi jiným praví Isaiáš v osobě těch, kdo mají dojíti spásy: „Ježtotě on nemoci naše na sebe vzal a bolesti naše vlastní on nesl; my však domnívali jsme se, že jest raněn, a ubit od Boha, i ztrápen. On pak raněn jest pro přestoupení naše, potřín pro nepravosti naše; kázeň pokoje našeho na něj vzložena, a zsinalostí jeho lékařství nám způsobeno.“ A potom praví Bůh: „Známostí zajisté svou ospravedlní spravedlivý služebník můj mnohé; nebo nepravosti jejich on sám ponese. A protož dám jemu díl pro mnohé, aby s nesčíslnými dělil se o kořist, protože vylil na smrt duši svou, a s přestupníky počten jest; oť sám nesl hřích mnohých...“ A toto podsvémocné promíjení hříchů nemá a nemůže míti nikdo mimo člověka, který jest Bůh. Neboť kdyby někdo měl nebo mohl je míti, pak bylo by nutno, aby jsa Bůh a člověk, byl veden za obět, jako beránek, neotevíraje úst svých, o kterémž beránku pravil Jan Křtitel v 1. kap. Janově: „Aj, beránek boží, kterýž snímá hřích světa.“ O tomto pak praví Augustin ve výkladu na Jana: „Nikdo nechť si

neosobuje a netvrdí, že sám snímá hříchy světa. Všimněte si nyní, proti kterým pyšným vztahoval Jan prst. Ještě nebyli zrozeni kacíři a již bylo na ně jím ukazováno, a volal proti nim od řeky.“ Tolik Augustin. A opět praví v listě k Julianovi: „Nesnímá hříchy, leč jediné Kristus, jenž jest beránek, kterýž snímá hříchy světa.“ A Ambrož: „Ten jediné odpouští hříchy, kdo jediné za hříchy umřel.“ A tento způsob odpouštění hříchů poznamenává církev v závěrech kollekt, v nichž se praví: „Skrze Pána našeho Ježíše Krista.“ Zde totiž předložka ‚skrze‘ vyjadřuje přední prostředek vykoupení nebo odpuštění hříchů. A proto rčení ‚skrze Pána našeho Ježíše Krista‘ platí tolik, jako ‚skrze člověčenství Pána našeho Ježíše Krista‘, jehož utrpením a smrtí snímány jsou hříchy pokání činících.

Služebné odpouštění hříchů jest to, které se děje službou vhodného služebníka, jako službou křtu a jiných svátostí, kázáním slova božího, dobrou radou, svatou modlitbou nebo příkladem svatého života. A toto odpouštění přísluší kněžím Kristovým dle slov 16. kap. evangelia Matoušova: „A tobě dám klíče království nebeského; a což bys koli svázal na zemi, budeť svázáno i na nebi; a což bys koli rozvázal na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ A v 18. kap. evangelia Matoušova: „Amen pravím vám: Cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi, a čožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ A ve 20. kap. evangelia Janova: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmžkoli zadrželi byste je, zadrženi jsou.“ A tato písma Páně vyložil jsem široce výroky svatých doktorů v traktátě ‚O církvi‘, kap. 10.

Z řečeného již lze shrnouti, že jest odpouštění hříchů nejvyšší, prostřední a nejnižší. Nejvyšší — svémocné, jediného Boha. Prostřední — podsvémocné, jediného člověka Krista. Nejnižší — služebné, totiž kněze Kristova řádně přisluhujícího. A jako člověčenství Kristovo a služba kněze předpokládá Boha a jeho moc a výkonnost, tak prostřední a nejnižší odpouštění předpokládá příčinně předchozí odpuštění hříchů od Boha. A služebné předpokládá svémocné a podsvémocné. A proto praví Spasitel v 15. kap. evangelia Janova: „Nebo beze mne nic nemůžete učiniti.“ A ježto Kristus Ježíš jest pravý Bůh, proto náleží mu první odpouštění, totiž svémocné; a ježto jest člověk, který trpěl a umřel za hříchy naše, ne za své, proto náleží mu odpouštění podsvémocné, i služebné, jako nejvyššímu služebníku jeho nevěsty, církve, který praví ve 20. kap. Matoušově: „Jako i Syn člověka nepřišel, aby jemu slouženo bylo, ale aby on sloužil, a aby dal život svůj, mzdu na vykoupení za mnohé.“

Po uvedení těchto poznámek dle trojího odpouštění hříchů může člověk porovnati výroky svatých a rozhodnouti pře proucích se. Praví-li jeden: „Kněží nemají moci odpouštěti člověku hříchy,“ jest to správné vzhledem k odpouštění svémocnému a podsvémocnému. A praví-li jiný: „Kněží mají moc odpouštěti hříchy,“ jest to správné vzhledem k odpouštění služebnému. A k tomuto výroku

jsou slova Augustinova v I., kvest. 1.: „Aby Pán zřejmě ukázal, že hříchy jsou odpouštěny od Ducha svatého, kterého dal svým věrným, a ne zásluhami lidí, pravil na kterémsi místě takto: ‚Přijměte Ducha svatého,' a v souvislosti dodal: ‚Odpustili-li byste někomu hříchy, odpouštějí se mu,' t. j. Duch svatý odpouští, ne vy." Hle, zde by Augustin odporoval slovům Kristovým, jenž praví: „Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim," kdyby popíral, že kněží mají moc odpouštěti lidem hříchy. Ale jeho úmysl jest, že Duch svatý odpouští hříchy svémocně, kdežto oni takto je neodpouštějí; a přece mají služebnou moc odpouštěti hříchy.

A mimo tato tři odpouštění hříchů jest čtvrté odpouštění hříchů, jehož moc dal Bůh všem dospělým lidem a zavázal k němu každého pod trestem zatracení, pravě v 6. kap. Matoušově: „Nebo jestliže odpustíte lidem pády jejich, odpustíť i vám nebeský Otec váš. Jestliže pak neodpustíte lidem pádů jejich, aniž Otec váš odpustí vám pádů vašich."

Hle, tať jest má víra o odpouštění hříchů, ne pochybná, ale jistá, kteréžto plné odpouštění i od trestu i od viny má každý svatý, který v hříchu byl a po smrti vešel do radostí nebeských. To bude míti i celá církev Kristova v údech, které byly v hříchu, až po všeobecném vzkříšení ženich Kristus postaví si ji slavnou, nemající poskvrny ani vrásky neb cokoli takového. (List k Efezským, kap. 5.)

Z toho uzavírám dále, že kněží Kristovi mají služebnou moc k rozvazování v pravdě pokání činících od trestu i viny. To jest patrno, ježto mají moc svazovati nehodné a rozvazovati hodné, jak jde z 16. a 18. kap. evangelia Matoušova. Po druhé uzavírám, že kněží Kristovi mohou služebně odpouštěti hříchy člověku v pravdě pokání činícímu. To jest patrno, ježto ve 20. kap. evangelia Janova praví jim Pán v apoštolích: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim." Po třetí uzavírám, že ani papež ani jiný člověk, který není Bůh, nedává svémocně nebo podsvémocně prominutí a odpuštění všech hříchů. To jest patrno, ježto žádný člověk, který není Bůh, nesnímá hříchy světa, jak svrchu jest řečeno od Augustina: „Nikdo nechť si neosobuje a netvrdí, že sám snímá hříchy světa." A totéž jde z kázání na slova: ‚I tázal se Ježíše jakýsi farizeus,' kde mluví takto: „Farizeus byl lepší, ježto, poněvadž pokládal Krista za člověka, totiž pouhého, ne za Boha, nevěřil, že od člověka mohou býti odpouštěny hříchy. Lepší porozumění tedy ukázalo se Židům než kacířům. Židé pravili: ‚Kdo jest tento, který i hříchy odpouští? Opovažuje se člověk uchvacovati si to?' A co naproti tomu kacíř? ‚Já odpouštím, já očišťuji, já posvěcuji.' Nechť mu odpoví ne já, ale Kristus: ‚Člověče, když já byl jsem od Židů pokládán za člověka, neměli za to, že se ode mne děje odpouštění hříchů.' Ne já sobě, ale tobě nechť odpoví Kristus: ‚Ó, kacíři! Ty, ač jsi člověk, pravíš: Pojď, ženo, já tě uzdravím. Já však, když jsem byl pokládán za člověka, pravil jsem: Doufej, dcero, víra tvá tě uzdravila.' Odpovídají ‚nerozumějíce', jak praví

Apoštol, ‚ani co mluví, ani čeho zastávají.' Odpovídají a praví: ‚Neodpouštějí-li lidé hříchy, nesprávné jest, že praví Kristus: Cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.' Nevíte, proč bylo to řečeno. Pán hodlal lidem dáti Ducha svatého a chtěl, aby od tohoto Ducha svatého byly jeho věrným odpouštěny hříchy, ne zásluhami lidí aby byly odpouštěny. Neboť co jest člověk, leč nemocný mající býti uzdraven? Chceš mi býti lékařem? Hledej se mnou lék. Neboť Pán, aby to zřejměji ukázal, že hříchy jsou odpouštěny od Ducha svatého, kterého dal učedníkům, ne zásluhami lidí, pravil na kterémsi místě: ‚Přijměte Ducha svatého' a v souvislosti doložil: ‚Odpustíte-li komu hříchy, odpouštějí se mu,' to jest, Duch svatý odpouští, ne vy."

Tolik Augustin, popíraje, že pouhý člověk může odpouštěti hříchy svémocně neb podsvémocně, a praví: ‚Duch svatý odpouští,' totiž svémocně, ‚ne vy.' A se stejnou patrností člověk-Kristus odpouští hříchy svémocně jako Bůh a podsvémocně jako člověk. A žádný jiný člověk nesnímá tak hříchy, jak svrchu řečeno: ‚Nesnímá hříchy, leč jediné Kristus, jenž jest beránek, který snímá hříchy světa.'

Střežtež se tedy kněží, aby se nerouhali, uchvacujíce si bezbožně tato dvojí odpouštění hříchu. Neboť nemohou svémocně vlastní duši očistiti od vnitřní poskvrny, jako očišťuje Bůh, ani nemohou podsvémocně snímati hříchy, jako Kristus. Ale vyznejtež pokorně, že mohou přisluhovati křtem nebo jinou svátostí, modlitbou, nebo kázáním slova, kterýmiž věcmi Bůh očišťuje člověka od hříchů. Vyznejtež také, že nemohou člověka rozvázati nebo svázati, leč by ho prvé Bůh příčinně, časně nebo okamžitě svázal. A po třetí vyznejtež, že Bůh nenásleduje jejich svázání nebo rozvázání aneb soudu, ale že u dospělého člověka, který má dojíti rozhřešení, musí předcházeti milost boží a lítost, a potom všeobecně následovati jejich svázání a soud rozvázání. Takť Kristus prvé vzkřísil Lazara a učedníci ho po tom na jeho rozkaz rozvázali, dle 11. kap. evangelia Janova. Tak i deset malomocných bylo od Krista očištěno prve než přišli ke kněžím Levitským (Lukáš, kap. 17.), o nichž svatý Jeroným ve výkladu na slova 16. kap. evangelia Matoušova: ‚A tobě dám klíče království nebeského' velmi případně takto píše: „Biskupové a kněží, nerozumějící tomuto místu, myslíce, že zatracují nevinné nebo rozvazují vinné, přijímají něco z pýchy farizeů, jelikož Bůh vyhledává ne výroku kněží, ale života vinníků. Čteme v ‚Levitiku' o malomocných, a tu káže se jim, aby se ukázali kněží. A měli-li by malomocenství, pak od kněží prohlášeni buďtež nečistými, ne proto, že by je kněží činili malomocnými a nečistými, ale proto, že znají malomocného a mohou rozhodnouti, kdo jest čistý a kdo nečistý. Jako tedy zde kněz prohlašuje malomocného nečistým, tak i tuto biskup nebo kněz svazuje nebo rozvazuje ty, kdo jsou škodlivi nebo neškodni. Ale dle úřadu svého, když slyší různosti hříchů, ví, kdo má býti svázán a kdo rozvázán." Tolik onen slavný doktor Jeroným.

Z toho pak činí Mistr hlubokých smyslů tento závěr: „Zde se zjevně ukazuje, že Bůh nenásleduje soudu církve, která druhdy soudí podloudně a s neznalostí. Bůh však soudí vždy dle pravdy i při odpouštění i při zadržování vin.“ Tolik Mistr ve 4. kn., dist. 18.

Po čtvrté dodávám k řečenému již tento závěr: „Papež, pouhý člověk, nemůže dáti odpuštění a prominutí všech hříchů.“ — Důkaz: Papež nemůže dáti odpuštění a prominutí všech hříchů lidem a ďáblům zatraceným, a nemůže je dáti těm, kdo mají býti zatraceni, ani těm, kdo nemají lítost; — jest tedy závěr správný. Poznatek jde ze slov Boha Krista ve 3. kap. Markově: „Ale kdo by se rouhal proti Duchu svatému, nemá odpuštění na věky, ale hoden jest věčného odsouzení.“ A ve 12. kap. Matoušově: „Ale kdož by mluvil proti Duchu svatému, nebude jemu odpuštěno, ani v tomto věku ani v budoucím.“

Z toho uzavírám, že tento výrok doktorů: ‚Papež může dáti odpuštění a prominutí všech hříchů‘ jest kacířský, ježto jest odporný právě uvedeným slovům evangelia. Po druhé uzavírám, že osm hlav doktorů ve svém výroku, jakkoliv jest jich mnoho, ježto osm, přece jsou v něm bludné. Po třetí uzavírám, že nemám pochybnosti ve víře, pochybuje, že papež může dáti odpuštění a plné prominutí všech hříchů, ježto vím z uvedených již evangelií, že to nemůže. Ba věřím a vím z písma, že papež nemá se modliti za odpuštění všech hříchů, ježto Jan, miláček Kristův, praví v 5. kap. 1. svého listu: „Jestiť hřích k smrti; ne za ten, pravím, aby se někdo modlil.“ Připouštím však, že papež jest vázán modliti se za všecky přítomné i budoucí hříšníky, kteří mají dojíti spásy, aby jejich hříchy milosrdenstvím božím byly odpuštěny. A připouštím dále, že neřku-li papež, ale každý kněz Kristův může člověku v pravdě pokání činícímu uděliti křtem nebo jinou svátostí odpuštění a plné prominutí všech hříchů.

Z toho jest patrno předně, že lživé podezření doktorů a kousavá pomluva jejich jsou vyvráceny. Po druhé jest patrno, že tito doktorové mluvili nerozumně a zpupně. Po třetí jest patrno, že já věřím výrokům svatých doktorů církevních, ale ne těmto osmi doktorům, leč pokud by pravili pravdu. Po čtvrté jest patrno, že se neopírám o svou vlastní hlavu, ale o hlavu — Pána Ježíše Krista; ani o hlavu několika bludařů, ale o hlavu svatých apoštolů a svatých doktorů, které jsem výše uvedl. Po páté jest patrno, že se neopírám o kacířství Valdenských, ale o pravdu Pána Ježíše Krista, ani nenásleduji sekty Armenských, ale sekty svatých apoštolů, kteří z moci svěřené jim od Pána nehonosili se s těmito osmi doktory, aniž se odvažovali tvrditi něco jako víru, leč to, co by skrze ně pravil Pán Ježíš Kristus. A proto Pavel, nádoba vyvolení, skrze něhož Kristus vydal věrným velikou část svého zákona, praví v 15. kap. listu k Římanům takto: „Neboť bych nesměl mluviti toho, čehož by skrze mne neučinil Kristus . . .“

Avšak tito doktorové mimo slovo Kristovo podpírají sty let a množstvím lidu, které často opírá se o blud, svůj výrok, kterému

učí jako víře katolické, jako by dokazovali: Po staletí větší část lidu následuje víry Mohamedovy, tedy ten, kdo by mu odporoval, má býti pokládán za kacíře. Podobně větší část tak zvaného kněžstva po staletí následuje lakomství, proto ten ,kdo by je vzhledem k tomu napadl, upadl v kacířství Valdenských. Ale který věrný se zdravou hlavou souhlasil by s touto chytrostí? Ježto ani když to vezmeme šíře, nenásleduje takto: Po tisíce let větší množství dospělého lidu hřešilo, tedy jest nutno takto hřešiti. Kdyby totiž taková chytrost platila pro množství lidí a dlouhou řadu let, pak, ježto „mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených" (Matouš, kap. 20.) a „bláznů nekonečný jest počet" (Kazatel, kap. 1.) a „od nejmenšího až do největšího všickni napořád vydali se v lakomství; od proroka až do kněze všickni napořád provodí faleš," (Jeremiáš, kap. 8.) — strana ďáblova zvítězila by proti Pánu. Nechť se tedy doktorové ti učí od Krista a z jeho zákona bráti důkazy ke svému učení.

I jest patrno, jak slabý jest poslední důkaz doktorů, v němž praví:

Dále, ježto znění bull pana papeže není nově vymyšlené, ale od dávno minulých let a dávných časů zhusta užívané, obvyklé a zachovávané z vědomosti a vůle různých papežů po sobě následujících, z vědomí a ze souhlasu a rady sboru kardinálů, ve kterémž sboru mnoho a mnoho kardinálů se vystřídalo, z vědomí a rady přemnoha doktorů a mudrců ze všech stran světa ke dvoru římskému se sbíhajících: kdo rozumný bral by v pochybnost pravdu a důvodnost onoho znění? A příliš veliká byla by opovážlivost napadati ono znění, pokud se týče jeho pravdy a důvodnosti, a svrchu bylo promluveno a psáno o šílenství toho, kdo v této věci hledá jistoty dostatečným ukázáním důvodu.

Hle, písmem dříve uvedeným byla podťata tato stavba doktorů a zejména Stanislava a Pálče, která hledí zmoci množstvím a zvykem toho, koho nemůže překonati důvodem. Tento žvást pak lstivě přiměšuje tato slova: ‚Kdo rozumný bral by v pochybnost pravdu a důvodnost onoho znění?' Tu pravím, že nikdo rozumný nemá bráti v pochybnost pravdu a důvodnost toho znění, které pozná. Ale tím oni strůjcové nedokazují dostatečně, že každé znění bull papežských jest důvodné a pravdivé. Byloť řečeno ve spisu proti Stanislavovi, i dle uvedení jeho slov, že papež i církev jeho, která jest jeho dvůr, klame a jest klamán, a odvolává dřívější znění své nebo jiného papeže. Jakž tedy všeliké to znění bull jest pravda a má býti od každého bez pochybností přijato? Ale vskutku ono znění činí mnohé bázlivými, kdyžtě, chtějíc, aby mu bylo věřeno jako evangeliu, rozpíná nad každým člověkem tento hrozivý ocas:

„Není tedy dovoleno vůbec žádnému z lidí lámati nebo zbrklou opovážlivostí odporovati této stránce naší moci, prohlášení, ustanovení, výroku, zbavení, rozhřešení, napomenutí, zadržení, zastavení, rozhodnutí, zbavení cti, povzbuzení, odpuštění, výhrady, postupu, rozkazu vůle a ustanovení. Jestliže však někdo se opováží o to se po-

kusiti, tento pozná, že klesne v hněv Boha všemohoucího a svatých apoštolů jeho Petra a Pavla.“

A proto Páleč s jinými postrašen tímto ocasem shromáždil se s farizey a biskupy na radnici.

Kapitola šestá.

Nyní zbývá vrátiti se od posledního k prvnímu z důkazů doktorů. Praví totiž:

„A ježto s této strany zdá se následovati sekty Armenů, jak svrchu řečeno, proto jest uvésti něco ze svatých textů bible k podepření této víry. Předně takto: Apoštol praví ve 4. kap. 1. listu ke Korintským: ‚Nebo v Kristu Ježíši skrze evangelium já jsem vás zplodil.‘ Jestliže pak není méně zplodíti ze syna ďáblova syna v Kristu skrze evangelium, než dáti odpuštění a prominutí všech hříchů: jestliže to tedy Pavel po prvé učinil, pak může papež přemnohým a velmi mnohým učiniti to z moci boží a svatých apoštolů Petra a Pavla.“

Tento důkaz Stanislavův chybuje v látce i formě, neboť v něm nevhodně jest připojena druhá podmínka k prvé. Připouštím však slova Apoštolova a poznamenávám, že člověk nemůže býti přísvojný syn boží, leč by byl znovu duchovně zplozen, jak jde ze 3. kap. evangelia sv. Jana: „Nenarodí-li se kdo znovu, nemůž viděti království božího.“ A ježto nikdo nemůže se státi přísvojným synem božím, leč od Boha, jest patrno, že ten, kdo dává lidem takovouto moc, jest pravý Bůh. A proto praví se v 1. kap. evangelia Janova: „Kteříž pak koli přijali jej, dal jim moc syny božími býti . . .“ I jest filosofům v přirozeném světle patrno samo sebou, že, nechť kdokoli by dal člověku moc býti synem božím, musí ten, kdo dává takovou moc, býti Bůh. Ježto totiž není příslušné jiné synovství, než synovství přísvojné, jest patrno, že každý, kdo přisvojuje si člověka, aby byl synem božím, bude prvé přirozeně Bůh. Neboť kterak jest příslušné přisvojení pouhého člověka, aby jiného přisvojil za syna božího, když sám nemá jiné moci, leč pouze z důvodu milosti, aby byl přísvojný syn boží? Neboť tak mohlo by pouhé stvoření dáti druhému nejvyšší stupeň milosti jako Bůh. A proto Apoštol přidělil toto přisvojování synů ne nějakému pouhému stvoření, ale Bohu, pravě v 1. kap. listu k Efezským: „Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista . . .“ A níže: „Předzřídiv nás k zvolení za syny skrze Ježíše Krista pro sebe, podle dobře libé vůle své.“ Také Petr přiřkl duchovní znovu zplození tomuto Bohu, řka v 1. kap. 1. svého listu: „Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podlé mnohého milosrdenství svého znovu zplodil nás v naději živou skrze vzkříšení Ježíše Krista z mrtvých.“ A Pavel v místě od doktorů uvedeném předem praví o Kristu, jako o předním umělci, slova: „Nebo v Kristu Ježíši skrze evangelium jsem vás zplodil.“ Neboť

„símě jest slovo boží“, jak praví první rozsévač Kristus v 8. kap. evangelia Lukášova, kteréžto símě oddělováno jest od anděla církve, totiž kněze Páně, poslaného k plození a živení lidu slovem života. A proto slovo kážícího jest cosi hmotného, odděleného od živého a má v sobě jakousi moc semene, danou s hůry k plození nového stvoření, a není pochyby, že mimo hlas a sílu duše musí býti uvnitř pravý učitel, který mysl osvěcuje a pravdu ukazuje.

Ježto tedy tento mistr užívá hlasu a kážícího jako nástroje, není divu, jestliže v hlas ten přichází náklonná moc k plození duchovního člověka. A proto Apoštol svrchu praví o Kristovi slova: „Nebo v Kristu Ježíši skrze evangelium jsem vás zplodil;“ neboť v 1. kap. listu sv. Jakuba se píše: „An, protože chtěl, zplodil nás slovem pravdy k tomu, abychom byli prvotiny nějaké stvoření jeho.“ Z toho uzavírám, že nenásleduje: Apoštol duchovně zplodil Korintské v Kristu Ježíši skrze evangelium — tedy dal jim moc syny božími se státi, nebo přijal je za syny boží, jako nenásleduje: Sekera činí, aby dřevo bylo částí domu, tedy dává mu moc nebo způsobuje stavitelsky, aby tak bylo. Neboť všichni, kdo káží evangelium, až na Krista, jsou jeho nástroj a pila. Neboť v 10. kap. Isaiášově se praví: „Zdaliž se bude sekera velebiti nad toho, kdož jí seká? Zdaliž se honositi bude pila nad toho, kdož jí tře?“

Po těchto poznámkách k důkazu a po doslovném připuštění slov tohoto apoštola, když se klade: ‚Jestliže pak není méně zploditi ze syna ďáblova syna božího v Kristu skrze evangelium, než dáti odpuštění nebo prominutí všech hříchů; jestliže tedy Pavel učinil to po prvé, pak může papež učiniti to z moci boží‘ — praví se jako dříve, že tento důkaz chybuje v látce i formě. V látce, jelikož v první podmínce se předpokládá, že odpuštění a prominutí všech hříchů jest stejně veliké nebo větší moci vzhledem k apoštolu, jako jest zploditi ze syna ďáblova syna božího v Kristu skrze evangelium velké a větší moci. Avšak to jest nesprávné. Neboť Apoštol mohl první, ale nemohl druhé. Neboť zplodil skrze evangelium syny v Kristu Ježíši, ale nemohl dáti odpuštění nebo prominutí všech hříchů, ježto, jak praví závěr v předchozí kapitole, pouhý člověk nemůže dáti odpuštění ďáblům, zatraceným a těm, kteří mají býti zatraceni. Připouští se však, že jako Apoštol duchovně zplodil v Kristu Ježíši syny skrze evangelium, tak jim služebně udílel odpouštění hříchů. I jest patrno, že apoštolovo nebo papežovo zplození syna božího v Kristu skrze evangelium ze syna ďáblova není ani menší, ani stejné ani větší moci, než dáti odpuštění a prominutí všech hříchů. I jest patrno, že první jest, a druhé není a nemůže náležeti apoštolu nebo papeži.

Z toho jest dále patrno, že onen důkaz chybuje ve formě, poněvadž ze záporné podmínky uzavírá se nesprávně kladná, jako by se dovozovalo: Jestliže není méně zploditi ze syna ďáblova syna božího v Kristu skrze evangelium, než dáti odpuštění a prominutí všech hříchů všem zatraceným a majícím na věky zatracenu býti, a

Pavel první učinil, tedy papež může učiniti druhé. Jeť návěst hořejší správná a dolejší slovu božímu protivná, ježto v pekle není žádného vykoupení, dle slov toho, jenž nemůže lháti, ve 3. kap. Markově: „Ale kdo by se rouhal proti Duchu svatému, nemá odpuštění na věky, ale hoden jest věčného odsouzení.“ I jest patrna špatná forma důkazu. A proto dobré by bylo tomu doktorovi, aby se svými spoludoktory dbal duchovního plození synů božích, poněvadž Pavel plodil syny boží v Kristu Ježíši skrze evangelium. Pak by zajisté kázal s nimi pečlivě evangelium a nepřekážel by svou Bohu protivnou radou jiným v kázání evangelia. A divím se také, kterak již jest sláb v logice, čině tak chatrné důkazy.

Přál bych si, aby dokazoval takto dokonaleji. Pavel plodil v Kristu Ježíši syny boží skrze evangelium — tedy papež, poněvadž jest na místě apoštola, má takto ploditi. Ale snad mnoha papežům schází pro neznalost evangelia moc takto duchovně ploditi syny, jakkoliv neschází jim moc ploditi syny tělesné. Papežové totiž a jiní pastýřové mají bděle dbáti duchovního plození po způsobě apoštolů a po způsobě, jímž dle starého zákona se praví, že bratr mladší vzbuzuje símě zemřelého bratra staršího, jak jde z 38. kap. ‚Genesis‘. Kristus pak, bratr náš starší, jak se praví v 2. kap. listu k Židům, ježto byl prvorozený z mrtvých, zemřel v zájmu církve a po vzkříšení vstoupil na nebesa. A proto, ježto papežové, biskupové a jiní kněží mají býti prvorození bratří Kristovi mladší, mají símě bratra svého Krista vzbuzovati z církve bojující. Ale v tom nejtěžším hříchu, bohužel, více se proviňují, ježto símě, které jest slovo boží, opouštějí. Jedni jím pohrdají a símě ďáblovo zapouštějí v srdce poddaných, rozsévajíce lži a kratochvíle. Na ty stěžuje si Apoštol v 2. kap. 2. listu ke Korintským, že cizoloží slovo boží. Jiní pak, jako světsky příliš slavní představení, jsou příliš jaloví a duchovně neplodní, leda snad v plození tělesném nebo v duchovním plození synů ďáblových špatným příkladem. A jiní dusí símě slova božího jak u kážících tak u slyšících zakazováním a proklínáním. A tak, kdyby Pán nebyl nám zanechal símě evangelia, byli bychom bývali jako Sodoma a byli bychom jako Gomora. Avšak tělesná nevěrnost Sodomských jest malá u porovnání s tímto hříchem. A proto významně praví Kristus v 10. kap. evangelia Matoušova, že „lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný, nežli městu tomu“, osobě nebo lidu tomu, kteráž osoba nebo lid marní toto duchovní símě, aby neoplozovalo mysli poddaných.

Nechť se tedy střehou osm zákonníků a farizeů se zákonníky a farizey starého zákona, aby nebyli v den soudu tíže potrestáni než Sodomští, nechť napomenou papeže, kardinály, biskupy a jiné duchovní, aby rozsívali símě slova božího a sami nechť nezanedbávají símě to a nebrání mu.

Kapitola sedmá.

Druhý důkaz jest tento:

„Dále v 9. kap. evangelia Matoušova praví Kristus: ‚Nebo co jest snáze říci: Odpuštěniť jsou tobě hříchové; čili říci: Vstaň a choď? Ale abyste věděli, žeť má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy; tedy dí šlakem poraženému: Vstana vezmi lože své, a jdi do domu svého.‘ Ježto tedy Kristus dal prvním biskupům, totiž apoštolům, služebnou moc netoliko náhle uzdravovati šlakem poražené v jeho jménu, ale i křísiti mrtvé: tedy biskupům a soudcům církevním dal moc odpouštěti hříchy, dávati odpuštění a prominutí hříchů, a zvláště nejvyššímu biskupovi, který má ne částečnou a částkovou, ale úplnou a všeobecnou moc církevního soudu, dal moc dávati, neřku-li v části a částkově, ale v celku a úplně odpuštění a prominutí hříchů lidem v pravdě pokání činícím, zpovídajícím se a lítost majícím, nekladoucím hráze milosti svátosti a milosti všeobecné a úplné církevní moci soudu, trestu a šetření.“

V tomto důkaze připouštím celé evangelium a první poznatek, totiž, že Kristus dal svým biskupům, totiž apoštolům, služebnou moc netoliko uzdravovati šlakem poražené, ale i křísiti mrtvé v jeho jménu. Ale když se uzavírá: Tedy biskupům a soudcům církevním dal moc odpouštěti hříchy, dávati odpouštění a prominutí hříchů: jakkoliv tato dolejší návěst jest takto neurčitě správná, přece důsledek formálně neplatí. Jako v podobném případě nenásleduje: Kristus dal apoštolům dle 1. kap. evangelia Janova moc syny božími býti: tedy všem biskupům dal moc syny božími býti. Návěst hořejší totiž jest nám z evangelia známa a návěst dolejší nikoli. Neboť neznáme, jsou-li předzřízenými syny božími, ba věříme-li skutkům, jak dí Kristus v 10. kap. evangelia Janova: „Aspoň skutkům věřte,“ tu více topicky poznáváme, že jsou z otce ďábla zrození, jako i ti, kterým praví Kristus v 8. kap. evangelia Janova: „Vy z otce ďábla jste.“ Ježto i apoštol Jan praví ve 3. kap. 1. svého listu: „Kdož činí hřích, z ďábla jest,“ a: „Každý, kdož se narodil z Boha, hříchu nečiní,“ a „po tomtoť zjevní jsou synové boží a synové ďáblovi“ — následuje, že zjevné skutky jejich, kteréž hustě rozsívají zločiny, ukazují, že jsou synové ďáblovi a ne boží.

Divím se však skoku důkazu, proč vůdce doktorů neučinil tento pravidelný důkaz: Kristus dal prvním biskupům, totiž apoštolům, služebnou moc netoliko náhle uzdravovati šlakem poražené v jeho jménu, ale i křísiti mrtvé: tedy všem nynějším biskupům dal takovou moc. Jistě neopovážil se takto vésti důkaz. Neboť nynější biskupové a ostatní představení nemají takovéto moci. Mají-li ji však od Boha, který nic nedává zbytečně, ale k užitku církve, a oni jí k užitku církve nevykonávají, jest patrno, že mají býti odsouzeni ze zneužívání. Neboť každý, kdo přijímá nějakou moc od Boha, kterou jest mu dovoleno konati dílo boží, a z nedbalosti toho opomíjí, ten nadarmo přijímá milost boží proti slovům 6. kap. 2. listu

Apoštolova ke Korintským: „Protož napomáhajíce napomínáme vás, abyste milosti boží nadarmo nebrali.“ Ale zdá se mi, že kdyby nynější papežové, biskupové a jiní duchovní měli moc, kterou měli apoštolé Kristovi, kupčili by s ní dráže, než kupčí s odpustky, a nejprvé vynášeli by se nade vše, co se jmenuje Bůh. Neboť o apoštolích praví se v 10. kap. evangelia Matoušova: „A svolav Ježíš dvanácte učedníků svých, dal jim moc nad duchy nečistými, aby je vymítali, a aby uzdravovali všelikou nemoc i všeliký neduh.“ A následuje: „Nemocné uzdravujte, malomocné čisťte, mrtvé křeste, ďábelství vymítejte; darmo jste vzali, darmo dejte.“ A v 9. kap. evangelia Lukášova píše se takto: „I svolav Ježíš dvanácte učedníků svých, dal jim sílu a moc nad všelikým ďábelstvím, a aby neduhy uzdravovali.“ A v 10. kap. téhož evangelia stojí o 72 učednících takto: „Aj, dávámť vám moc, šlapati na hady a na štíry i na všelikou moc nepřítele; a nic vám neuškodí.“ A apoštolé vykonávali tuto moc potvrzujíce slov svých zázraky. A proto praví se v poslední kap. evangelia sv. Marka, že Kristus řekl jim: „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření.“ A následuje: „A oni vyšedše kázali všudy; a Pán jim pomáhal, a slov jejich potvrzoval činěním divů.“

Avšak naši papežové, kardinálové a biskupové nechtí jíti po všem světě a kázati evangelium ani se tím nehonosí a netvrdí, že jim jest úřad ten uložen. Důvod jest, že úřad ten vyžaduje veliké pokory a veliké práce a znalosti zákona božího, avšak tito představení pokory a práce se hrozí a znalosti zákona často nemají a moci kázání evangelia neodvažují, jako odvažují moc rozvazování a svazování, ježto se slávou světa bez práce a také s omezenou znalostí zákona Páně v sobě shromažďují peníze svěřujíce i laikům, majícím dvě, tři i sto žen, všeobecnou moc rozvazování a svazování. Neboť hříšníka nerozhřešuje papež, biskup nebo jiný představený křtem, kázáním nebo modlitbou, ale největší ničemové z nich v kancelářích jejich svazují nebo rozvazují lidi za peníze. A namítne-li jim někdo do očí: Kristus řekl apoštolům a jich náměstkům: ‚Darmo jste vzali, darmo dejte‘: tu hned dí, reptají nebo výslovně praví: „Ejhle, kacíř, co mluví!“ Ale takovým může se naopak spravedlivě říci: „Vy jste kacíři, ježto s Jezim, Jidášem Iškariotským a s kouzelníkem Šimonem se domníváte, že by dar Ducha svatého mohl býti zjednán za peníze. Nemáte dílu ani losu v této věci; nebo srdce vaše není upřímné před Bohem. Protož čiňte pokání z této své nešlechetnosti, a proste Boha, zda by odpuštěno bylo vám.“ Tak totiž pravil Petr zvláště v 8. kap. ‚Skutků apoštolských‘ Šimonovi, který apoštolům nabídl peníze za moc vzkládání rukou. Tak, běda, dnes nabízejí biskupové papeži a kardinálům a biskupům zase jiní Šimonovi dědicové. Ale tomu, kdo by to řekl, biskupové a jiní synové Šimonovi, kdyby měli nad ním moc, zavřeli by ústa, a řekli by s kněžími: „... anebo Daniel (zemřiž), kterýž selhal proti nám.“ Nebo kdyby byl přítomen falešný prorok Sedeciáš, maje rohy železné, se čtyřmi

sty falešných proroků, udeřil by toho, kdo by to řekl, jako pravého proroka Micheáše v líc, řka: „Což tedy mne opustil Duch Hospodinův a mluvil tobě?“ (3. ‚Kniha královská‘, kap. 22.)

Ale požehnán budiž všemohoucí Bůh, který neudělil jim moc svazování, aby, cokoliv by chtěli, aby bylo svázáno, tím právě již bylo takto svázáno; pak zajisté beze vší pochyby svázali by ústa takto mluvícímu. Neboť jako neučí, že mají moc šlapati na všelikou moc nepřítele, kterou měli apoštolé dle 10. kap. evangelia Lukášova, tak také nemají moci uzavírati ústa tomu, kdo káže řádně evangelium. Neboť kdyby měli moc šlapati na všelikou moc nepřítele, pak by toho, o kom předstírají, že jest jejich nepřítel, buď bez požadování pomoci, za niž dávají odpustky, vyhladili, nebo by ho velmi tvrdě podmanili své moci, aneb by ho svrhli do pekla a na věky zatratili. A proto ve svých listech často mocí Pána našeho Ježíše Krista a apoštolů Petra a Pavla zlořečí, odsuzují a v klatbu dávají, ale z jejich tvrzení nic nenásleduje, ježto nemajíce života apoštolského pro pýchu, nenávist nebo pro mrzký zisk tak jednají.

Avšak apoštolé Kristovi, jako měli moc ďáblem posedlé od ďábla vysvobozovati, tak také měli moc vydávati ďáblu hříšníky šířící nákazu v církvi. A proto o první moci, totiž osvobozování od nemocí a nečistých duchů, čteme v 19. kap. ‚Skutků apoštolských‘ o Pavlovi: „A divy veliké činil Bůh skrze ruce Pavlovy, tak že i na nemocné nosívali od jeho těla šátky a fěrtochy, a odstupovaly od nich nemoci, a duchové nečistí vycházeli z nich.“ O druhé pak moci jest to patrno z 13. kap. ‚Skutků‘ na falešném proroku Židu, čarodějníku jménem Barjezus, kterýž odporoval Pavlovi a jemuž řekl tento: „Ó, plný vší lsti a vší nešlechetnosti, synu ďáblův, nepříteli vší spravedlnosti, což nepřestaneš převraceti cest Páně přímých? A aj, nyní ruka Páně nad tebou, a budeš slepý, nevida slunce až do času. A pojednou připadla na něj mrákota a tma . . .“ Jest to patrno i z 5. kap. 1. listu ke Korintským na smilníku, který poznal manželku otce svého, o němž dí Zlatoústý ve výkladu na list k Židům, že někteří praví, že to byl kněz. A v 1. kap. 1. listu k Timotheovi na Hymenaeovi a Alexandrovi, které vydal satanu.

O moci Petrově uzdravovati chromé stojí ve 3. kap. ‚Skutků‘, kde se praví, že Petr řekl: „Stříbra a zlata nemám, ale což mám, to tobě dám. Ve jménu Ježíše Nazaretského vstaň a choď.“ A následuje: „A zchytiv se, stál a chodil.“ Zlatoústý pak, vykládaje tato slova ve výkladu na list k Židům, praví, že stříbra a zlata neměl, ale dal zdraví. Avšak tuto moc ztratili ti, kdo nabyli stříbra a zlata. Nevím, jsou-li slova ta doslovná, ale obsah jest ten; exempláře však nemohl jsem míti po ruce. Také v 9. kap. ‚Skutků‘ pravil k Eneáši šlakem poraženému: „Eneáši, uzdravuje tebe Ježíš Kristus; vstaň, a ustel sobě. A hned vstal.“ Tamtéž také pomodliv se pravil k mrtvé Tabitě: „Tabito, vstaň! A ona otevřela oči své, a uzřevši Petra, posadila se.“ A v 5. kap. ‚Skutků‘ se praví: „A více se rozmáhalo množství věřících v Pána, mužův i žen, tak že na ulici vynášeli ne-

mocné a kladli na ložcích a nosidlách, aby, když by šel Petr, aspoň stín jeho zastínil někoho z nich a byli osvobozeni od nemocí svých."

Ale dnes stín otce, zvaného nejsvětějšího, když tento jede na vysokém koni, oděném čabrakou, v pozlaceném šatě císařském a koruně, jakkoli jest stín ten větší než stín svatého Petra, přece neosvobozuje mnohé od nemocí, ačkoliv se mu, takto jedoucímu, lidé poklekajíce velmi pečlivě klanějí. Avšak otec ten nebrání tomuto uctívání, jako bránili apoštolé, aby lidé se jim neklaněli. Neboť v 10. kap. ‚Skutků' čteme: „I stalo se, když vcházel Petr (do Cesaree), vyšel proti němu Kornelius, a padna k nohám jeho, klaněl se mu. Ale Petr pozdvihl ho řka: Vstaň, i já ť také sám člověk jsem." A ve 14. kap. ‚Skutků', když Pavel řekl chromému: „Postav se přímě na nohách svých. I zchopil se . . .," zástupové vzkřikli: „Bohové připodobnivše se lidem, sstoupili k nám . . . To když uslyšeli apoštolé, Barnabáš a Pavel, roztrhše sukně své, vyběhli k zástupům křičíce, a řkouce: Muži, což to činíte? Však i my lidé jsme . . ." Ale této svaté pokory neznají nynější papežové a kardinálové, kteří o sobě praví, že drží a zaujímají místo apoštolů. Petrova moc svazování nebo trestání pak jest patrna z 5. kap. ‚Skutků' na Ananiáši a jeho manželce Safiře, jimž pro podvod a lež a pro pokoušení Ducha Páně předpověděl brzkou smrt, takže oba tam zemřeli. Ale chraň Bůh, aby nynější papežové, kardinálové a biskupové měli toto proroctví ve své moci. Pak by totiž snadno a rychle k smrti ustanovili, byť i ne ty, kdo by jim nedali v majetek všechny své peníze, přece však své nepřátele. Ale požehnán budiž Bůh, který nepřipouští, aby jejich vůle se naplnila, jak se snaží, ačkoli zlořečí, dávají v klatbu, odsuzují a dávají odpustky, aby jejich nepřátelé vyhlazením byli zničeni, ba ani po smrti nebyli pohřbeni. Ale Petr nezakázal pohřbiti Ananiáše a Safiru. Neboť v 5. kap. ‚Skutků' se praví, že „vstavše mládenci, vzali jej (t. Ananiáše), a vynesše ven, pochovali."

Z toho jest patrn rozdíl života a moci apoštolů a života a moci papežů, kardinálů, biskupů a duchovních, kteří nyní jsou na světě, kteříž kdyby se snažili vyháněti zlé duchy, mohli by jim duchové ti odpověděti, řkouce, jak následuje: ‚Ježíše známe, o Petrovi, Pavlovi a ostatních apoštolech víme; ale vy kdo jste?' Neboť v 19. kap. ‚Skutků' se praví: „Tedy pokusili se někteří z Židů tuláků, kteříž se s zaklínáním obírali, vzývati jméno Pána Ježíše nad těmi, kteříž měli duchy nečisté, říkajíce: Zaklínáme vás skrze Ježíše, kteréhož káže Pavel . . . Tedy odpověděv duch zlý řekl: Ježíše znám a o Pavlovi vím: ale vy kdo jste? A obořiv se na ně člověk ten, v kterémž byl duch zlý, opanovav je, zmocnil se jich, tak že nazí a zraněni vyběhli z domu toho."

Ježto tedy nynější představení se velmi liší od života apoštolů, jest věrným nutno dbáti, aby jejich příklady nebo rozkazy nebyly sváděni od napodobení Páně. To zajisté dával na rozum Pán v 7. kap. evangelia Matoušova, pravě: „Pilně se pak varujte fa-

lešných proroků, kteříž přicházejí k vám v rouše ovčím, ale vnitř jsou vlci hltaví. Po ovocích jejich poznáte je."

K tomu Zlatoústý mluví takto: „Která jsou roucha ovčí? Zdání předstírané zbožnosti, předstíraná almužna jest roucho ovčí, ne skutek ovčí, předstíraný půst jest roucho ovčí a ne skutek ovčí; a tak i ostatní zdání zbožnosti, kterými se odívají vlci hltaví.

Avšak žádná věc nevyhlazuje tak dobro, jako dobro předstírané. Neboť zřejmému zlu se člověk jako zlu vyhýbá a vystříhá se ho. Avšak zla skrytého pod zdáním dobra, nepoznávaje ho, se nevystříhá, ale i jako dobro je přijímá; ono pak není spojeno s dobrem, t. j. Kristem, a proto vyhlazuje dobro.

Tak sluhové ďáblovi nejhůře kazí křesťanstvo tehdy, když se staví křesťany. O nich pak napomíná Kristus učedníky, více však nás všecky v nich, pravě: ‚Pilně se pak varujte falešných proroků.' Neboť veliká moc člověka jest poznati zlé a pevná ochrana spásy jest věděti, komu se máš vyhnouti.

Kacířství jest sice věc nebezpečná, ale velice užitečná. Nebezpečná, ježto mnozí jsou jí sváděni a hynou. Užitečná však, poněvadž jí zkoušeni jsou věrní a oddělováni od nevěrných. Kdo reptá proti nebezpečí pokušení, reptá proti odměně zkoušení. ‚Pilně se pak varujte falešných proroků' atd. Předně třeba jest věděti, kdo jsou vůbec falešní křesťané. Neboť žádná věc nehubí více pravé křesťany, než to, že všechny, které vidí nazývati se křesťany, za křesťany pokládají. Jest-li totiž známo, že jsou falešní křesťané, pak buď onen jest falešný křesťan, nebo ty. Ne-li ty, tedy onen. Jestliže onen, proč jej pokládáš za křesťana? O kterém ti Kristus přikázal, že křesťan není, kterého Bůh nevyznává svým synem, kterak ty myslíš, že jest tvůj bratr?

Pravíš-li snad: ‚Kterak mohu říci, že není křesťan, o člověku, kterého vidím, an vyznává Krista, má oltář, obětuje svátost chleba a vína, křtí, čte písma svatých a má úplné svěcení kněžské?' Buď mužem moudrým! Kdyby nevyznával Krista a jeho pohanství bylo by zřejmé, a ty byl bys v ně sveden, bylo by to šílenství, že's se dal svésti. Nyní však, když někdo vyznává Krista, ale ne tak, jak Kristus přikázal, jest to vina tvé nedbalosti, jsi-li od něho sveden. Neboť o tom, kdo spadne do skryté jámy, praví se, že jest nedbalý, protože se pozorně nerozhlédl. Avšak o tom, kdo do viditelné jámy spadne, praví se, ne že jest nedbalý, ale blázen.

Že však jsi to pravil o množství služebníků církevních, poslyš tuto odpověď: Ježto i opice má všecky údy lidské a vším člověka napodobí, zdaliž proto má býti nazvána člověkem? Tak i kacířství má a napodobuje všecky služby církve, ale nejsou církve."

Tolik svatý Jan Zlatoústý; a kdo bedlivě uváží tento jeho výrok se slovy Kristovými ve 24. kap. evangelia Matoušova: „A mnozí falešní proroci povstanou a svedou mnohé," a opět: „Protož, když

uzříte ohavnost zpuštění, předpověděnou od Daniele proroka, ana stojí na místě svatém; (kdo čte, rozuměj)"; a opět: „Nebo povstanou falešní Kristové a falešní proroci, a činiti budou divy veliké a zázraky, takže by svedli, (by možné bylo,) také i vyvolené": kdo tato slova, jak jsem řekl, uváží z vnuknutí Páně s výrokem Zlatoústého, pozná po ovoci, kdo jsou falešní proroci, falešní Kristové a kacíři, kteří, jak praví Apoštol v 1. kap. listu k Titovi „Vypravují o tom, že Boha znají, ale skutky svými toho zapírají, ohavní jsouce, a nepoddaní, a ke všelikému skutku dobrému nehodní." A Bůh zná, v jakém počtu jsou dle výroku svatého Jana Zlatoústého opice v úřadě církevním ti, kterým se menší opice klanějí jako nejsvětějším a nejctihodnějším otcům.

Kapitola osmá.

Třetí důkaz doktorů jest tento:

Dále kněz, když křtí křtem Kristovým dítě nebo i člověka dospělého, jakkoli mnohými a velikými zločiny vinného, který neklade překážek milosti křtu, uděleje mu svátost křtu obmývá ho služebně ode vší viny a ode všeho provinění trestu pekelného a očistcového, takže, kdyby tento pokřtěný zemřel pak bez spáchání nového hříchu, vešel by bezprostředně v království nebeské, neboť nebesa jsou mu otevřena mocí křtu Kristova, dle slov 3. kap. evangelia sv. Matouše: „A pokřtěn jsa Ježíš vystoupil ihned z vody; a aj, otevřína jsou mu nebesa . . .," a 1. kap. evangelia Markova: „. . . a pokřtěn jest od Jana v Jordáně. A hned vystoupiv z vody, uzřel nebesa otevřená . . ."; a 3. kap. evangelia Lukášova: „(I stalo se) . . . když se pokřtil i Ježíš a modlil se, že se nebe otevřelo," — tedy i papež, maje jako hlava, pramen a řečiště plnost církevní moci úřadu a soudu, jakožto první a nejvyšší, úplný a všeobecný náměstek Ježíše Krista co do úřadu a soudu, může dáti, neřku-li částečně a částkově, ale vůbec a všeobecně opustky a prominutí všech hříchů.

Tento důsledek popřel by nejprvé výrok svatého Jana Zlatoústého v předešlé kapitole, než by vůdce doktorů dokázal, že papež není falešný Kristus nebo opice, mající podobu lidskou v údech těla i skutcích. Pravím pak nejprvé, připouštěje hořejší návěst důkazu, že nejen kněz Kristův může křtem Kristovým služebně obmýti ode vší viny a ode všeho provinění trestu pekelného a očistcového atd., ale i, jak obecně drženo jest, že laik Kristův může po případě pro nutnost křtu takto pokřtiti člověka křtem Kristovým. Ba tak křtí dítky na smrtelném lůžku i báby. Ale kdo by chtěl z toho dovozovati, že laik nebo bába může dáti opustky a prominutí všech hříchů, mluvě o moci, podobně, jako mluví vůdce doktorů?

A líbí se mi, že uvedl trojí evangelium, dle něhož označován jest čtverý užitek náš ze křtu Kristova. Předně, že Kristus pokřtěn jsa ihned vystoupil z vody, čímž označuje se vylití milosti. Neboť člověk osvobozen křtem od viny vystoupí k ctnostem. Po druhé, že

otevřína jsou nebesa, čímž se označuje vzlet člověka po křtu vystoupivšího, jestliže po křtu znova nezhřeší. Po třetí, že sestoupil Duch svatý v tělesné podobě jako holubice naň, v čemž se naznačuje, že křest činí člověka chrámem Ducha svatého. Po čtvrté, že slyšen byl hlas Otcův: „Tentoť jest ten můj milý Syn . . .," čímž se naznačuje, že křtem stává se ze syna hněvu syn milosti.

A dále naznačuje se ve křtu Kristově rozvrh našeho křtu, totiž: křtitel, křtěnec, látka, forma, úmysl: Křtitel byl Jan, na němž označuje se nám svatost služebníkova. Střežiž se tedy ničemný duchovní přisluhovati křtem ve jménu Kristově. Křtěnec byl Kristus, totiž, dávaje příklad našeho křtu a posvěcuje jej, neboť i dotykem nejčistšího svého těla dal vodám sílu obrozující a křtem svým učinil lidi svými údy, ba Kristy (pomazanými), o nichž praví skrze proroka: „Nedotýkejte se pomazaných mých . . .," neboť „cožkoli jste učinili jednomu z těchto . . . mně jste učinili" (Matouš, kap. 25.). Látka byla voda, jsouc k našemu křtu příslušnější a obecnější nad ostatní tekutiny. Forma značí se svědectvím Trojice. Byl tam totiž Otec hlasem, Syn tělem, Duch svatý pak v podobě holubice. A tuto formu vyslovil sám Ježíš a uložil ji apoštolům, pravě v poslední kap. evangelia sv. Matouše: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého." Úmysl následuje formy: Neboť hlas jest, (jak praví Filosof v knize ‚O vyjadřování se'.) známkou toho dění, jež jest v duši. A proto člověk dospělý, mající býti pokřtěn, má míti čistý úmysl, aby byl pokřtěn ve jménu svaté Trojice. A podobný úmysl má míti křtitel nad každým člověkem, kterého křtí. A proto z toho vybírá se hlasová formule, jež jest následující: ‚Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.'

Dejž tedy Bůh všemohoucí, aby papežové, biskupové a ostatní kněží, jsouce jako Jan Křtitel v milosti, učili lid slovu evangelia a udíleli pokřtěným, kteří nekladou odporu, křtem plné odpuštění jejich hříchů. Tak zajisté činili apoštolé Kristovi ukládajíce těm, kteří měli pokřtěni býti, pokání. Neboť dle 2. kap. ‚Skutků apoštolských', když Petr kázal a pravil k poslouchajícím slovo boží: „Věziž tedy jistotně všecken dům Izraelský, žeť Bůh i Pánem ho učinil i Kristem, toho Ježíše, kteréhož jste vy ukřižovali. To slyševše, zkormouceni jsou v srdci, a řekli Petrovi a jiným apoštolům: Což máme činiti, muži bratří? Tedy Petr řekl jim: Pokání čiňte, a pokřti se jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů, a přijmete dar Ducha svatého." Hle, Petr vrahy Kristovy nejprvé pokáral, po druhé pokání jim uložil a po třetí křest, a potom dar Ducha svatého jim slíbil. Tento poenitenciář nevymáhal za těžkou vraždu peníze ani pomoc k vyhlazení protivníků, ale činil, jak přikázal Kristus Pán. A proto psáno jest v poslední kap. evangelia Lukášova: „Tedy otevřel jim mysl, aby rozuměli písmům. A řekl jim: Takť jest psáno, a tak musil Kristus trpěti, a třetího dne

z mrtvých vstáti, a aby bylo kázáno ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy...“ To však není vyzdvihování kříže proti pohanům, ani shromažďování peněz slovy rozhřešení, ani odpouštění všech hříchů každému, kdo nabídne peníze, ale jest to kázání pokání, aby každý, kdo zhřešil, pokání činil. A proto praví se ve 4. kap. evangelia Matoušova: „Od toho času počal Ježíš kázati a praviti: Pokání čiňte; neboť se přiblížilo království nebeské.“ A jeho předchůdce praví ve 3. kap. evangelia sv. Lukáše: „Protož neste ovoce hodné pokání...“

Z toho shrnuji, aby doktorové spolu se mnou konali hodné pokání z hříchů a kázali je lidu, ježto takto, nesouce ovoce hodné pokání, budeme moci obdržeti od Krista Pána odpuštění hříchů. Myslím totiž, že vůdce doktorů, ačkoliv usilovně bude velebiti a rozšiřovati papežovu bullu o vyzdvižení kříže, v níž papež, který jest dle téhož doktora hlava celé bojující církve, srdce, řečiště a pramen neustálý a útočiště nejvíce postačitelné, dává jako hlava, pramen a řečiště všem, kdo bullu tu ředrují, odpuštění všech hříchů, z nichž by se srdečně litujíce ústně zpovídali, a slibuje v odměnu spravedlivých rozmnožení věčné spásy — myslím, jak jsem řekl, že doktor bude se báti umříti, neučinil-li by hodné pokání z hříchů, zvláště z pochlebného učení. A proto, jak jsem slyšel, nedůvěřuje bulle a jejím vyznavačům odešel po sepsání svého spisu k římskému dvoru, na němž pobádán jsa svědomím navštívil papežova poenitenciáře.

Ale vraťme se k důkazu doktorovu: Pravím předně, že učinil veliký skok v uzavírání dolejší návěsti. Neboť kdyby dokazoval takto: ‚Kněz, kdy křtí křtem Kristovým dítě, nebo i člověka dospělého... tedy i papež, *uděluje takto křest,* může takto pokřtěného služebně obmýti ode vší viny a ode všeho provinění trestu pekelného a očistcového, takže, kdyby tento pokřtěný zemřel pak bez spáchání nového hříchu, vešel by bezprostředně v království nebeské,‘ pak byl by důsledek správný a návěst dolejší byla by tak správná jako hořejší, a to velmi dvojakým obmytím, vzhledem k obmytí božímu, přijatému v duši. Neboť zbloudili Korintští honosíce se svými křtitely, totiž Petrem, Pavlem a Apollem, kteří přece hlavu, srdce, pramen a řečiště doktorů podivuhodně předčili. A proto Apoštol přísně pokáral takto bloudící pravě ve 3. kap. 1. listu ke Korintským takto: „... (zdaž) podlé člověka nechodíte? Nebo když někdo říká: Já jsem Pavlův, jiný pak: Já Apollův, zdaliž nejste tělesní? Kdo tedy jest Pavel, kdo Apollo, než služebníci, skrze něž jste uvěřili, a jakž jednomu každému dal Pán? Jáť jsem štípil, Apollo zaléval, ale Bůh dal zrůst.“ A následuje: „A protož aniž ten, kdož štěpuje, jest něco, ani ten, kdož zalévá, ale Bůh, kterýž zrůst dává.“ Jestliže tedy ani ten, kdo štěpuje slovem evangelia, není nic, jako Pavel, aniž ten, kdo zalévá službou křtu, jest něco, jako Apollo — tedy tím spíše papež, který ani neštípí slovem evangelia, ani nezalévá službou křtu, ani neprospívá udílením jiné svátosti, není nic.

Neboť tato slova: ‚Staniž se' a ‚odpouštíme', která říká papež a jichž úkon jest vlastní Bohu, nestačí k odpuštění všech hříchů a trestů, ale předem vyžaduje se úkon a odpuštění boží a zadostiučinění kajicníkovo; po dosažení tohoto nechť papež odpouští a slibuje, nebo neodpouští a neslibuje, čině pokání, aby takto měl umíraje odpuštění všech svých hříchů a trestu očistce. Neboť ten, jenž nemůže lháti a jehož vůli nic nemůže odporovati, pravil: „Pakli by se bezbožný odvrátil ode všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by všech ustanovení mých, a činil by soud a spravedlnost, jistě živ bude a neumře; žádná přestoupení jeho, jichž se dopustil, nebudou jemu připomínána." (Ezechiel, kap. 18.) A tento krátký výrok nebo slib boží platí více, než všecky buliy papežů, které mohou býti zhotoveny o odpustcích, ježto žádná z nich nemá účinku, leč by obsahovala řečenou bullu boží. Musí totiž bezbožný konati pokání maje srdečnou a úplnou bolest nad spáchanými hříchy a nechtěje více hřešiti a nesa ovoce hodné pokání, jak praví Jan Křtitel, hlasatel Pána, který odplácí jednomu každému podle skutků jeho. A proto i Apoštol, když pravil: ‚A protož aniž ten, kdož štěpuje, jest něco, ani ten, kdož zalévá, ale Bůh, kterýž zrůst dává,' doložil: „. . . avšak jedenkaždý svou vlastní odplatu vezme podlé své práce. Božíť jsme zajisté pomocníci . . ."

Ale jaká jest papežova práce při kázání, křtění, nebo udílení jiných svátostí? Věru, skrovný jest pomocník boží, hýbaje jazykem při slově ‚staň se', aby napsali notářové: ‚Těm, kdo srdečně litují a ústně se zpovídají, slibujeme odpuštění trestu a všech hříchů,' nebo ‚dáváme odpuštění všech hříchů'. Neboť Bohu jest to vlastní a přece dodává: ‚Pakli by bezbožný odvrátil se ode všech hříchů svých:' a ve 13. kap. Lukášově praví: „Nýbrž nebudete-li pokání činiti, všichni též zahynete."

Z řečeného již jest patrno, že důsledek doktorů neplatí, totiž tento: ‚Kněz, když křtí křtem Kristovým dítě i dospělého' atd., jak uvedeno na počátku kapitoly, ‚tedy i papež může dáti, neřku-li částečně a částkově, ale vůbec a všeobecně odpustky a prominutí všech hříchů.' Návěst dolejší jest totiž nesprávná, jak jde z toho, co řečeno v 5. kap. A nezřejmost důsledku jde předně z toho, že křest křtěnci, který neklade překážky, ruší vinu i trest pekelný i očistcový, takže kdyby pak zemřel bez spáchání nového hříchu, vešel by bezprostředně v království nebeské, jak klade v důkaze vůdce doktorů. Ale se svátostí pokání, která jest pozdější křtu, nemá se to tak všeobecně, ježto tři jsou části tohoto pokání, totiž: lítost, zpověď a zadostiučinění. Lze tedy míti lítost a vyzpovídati se, a přece, neučiní-li se zadostučinění, propadnouti velikému trestu v očistci. A církev, držíc tento rozdíl mezi křtem a pokáním, neukládá nově pokřtěným zadostiučinění skutkové: v žádané zpovědi však po předchozí lítosti ukládá zadostiučinění dle slov 3. kap. evangelia Lukášova: „Protož neste ovoce hodné pokání . . ." A o tom promluvil jsem šíře v kvestii ‚O odpustcích', uváděje písmo bible a svaté Řehoře, Augu-

stina, Ambrože, Jeronýma a Mistra hlubokých smyslů, které úplně přežvykovati bylo by zbytečností. Aniž by pak vše to, co jsem položil, odporovalo, připouštím, že papež může člověka dostatečně lítost majícího a zpovídajícího se rozvázati od trestu zatracení a viny hříchu, a tomu, kdo dostiučiní za všecky hříchy, slíbiti život slávy. Neboť každý, kdo dostiučinil za hříchy, ten hned po smrti, jako pokřtěné nemluvně, vzlétne do slavné vlasti. Tak zajisté apoštolé, Petr, Pavel i jiní, Maria Magdalena, ba i lotr na kříži pokání činící, vzlétli tam. Protože jsme tedy zhřešili, musíme, chceme-li dojíti spásy, s řečenými svatými dostiučiniti skutkem za své hříchy.

Kapitola devátá.

Čtvrtý důkaz doktorů jest tento:

„Dále Apoštol v 2. kap. 2. listu ke Korintským praví: ‚Komu pak jste vy cos odpustili,‘ totiž z hříchů a křivd, urážek a náležitých trestů, ‚i já; neboť i já, co jsem odpustil, jestliže jsem co odpustil pro vás v osobě Kristově odpustil jsem, abychom nebyli oklamáni od satana.‘ Hle, biskup Pavel v osobě Kristově a z jeho moci dával odpustky a prominutí hříchů — tedy biskupové, majíce náměstčí, jaksi částečné a částkové církevní moci úřadu a soudu, mohou dávati částečné a částkové odpustky a prominutí hříchů. Avšak nejvyšší biskup, maje Ježíše Krista náměstčí vůbec úplnou a všeobecnou moc úřadu a soudu, může dávati odpustky všech hříchů od trestu i od viny.“

V důkaze bezprostředně předchozím tleskal vůdce doktorů papeži a v tomto již tleská biskupům i papeži, veda důkaz ze skutku apoštola Pavla, který netleskal ani sobě, ani Petrovi, ani biskupu Apollovi, ale ty, kdo jemu, Petrovi a biskupu Apollovi tleskali, přísně pokáral, pravě takto: „... jedenkaždý z vás říká: Já jsem Pavlův, já pak Kristův. Rozdělen-liž jest Kristus? Zdali Pavel ukřižován jest za vás? Aneb zdali jste ve jménu Pavlovu pokřtěni byli?“ Apoštol tento neříkal: ‚Já dal jsem vám odpuštění všech hříchů,‘ ani Petra nenazýval nejvyšším biskupem, jenž by dával odpuštění všech hříchů, ale nazýval ho obecně jeho jménem Petr, jak jde z uvedeného, a z 3. a 15. kap. 1. listu ke Korintským a 2. kap. listu ke Galatským.

Ale doktor tleskaje biskupu římskému nazývá ho nejvyšším biskupem proti koncilu africkému, který praví v dist. 99.: „Biskup první stolice nebudiž nazýván knížetem kněží nebo nejvyšším knězem, nebo něčím takovým, ale toliko biskupem první stolice. Obecným však ani římský biskup nebudiž nazýván.“ Hle, tento koncil jest přímo proti pochlebnému výroku doktorovu. A podobně když praví: ‚... maje vůbec úplnou a všeobecnou moc‘, mluví proti tomuto výroku Řehořovu z dist. 99.: „Pravili jste slovo pyšného názvu; nazývajíce mne obecným papežem, chtěli jste to vyjádřiti.“ A opět:

„Neboť nazývá-li mne Vaše Svatost obecným papežem, popírá o sobě, že sama tím jest, čím mne vyznává, obecným. Ale odstup to, vraťtež se slova, která nadýmají marnivost, která poraňují lásku.“

To nechť uváží doktor, který maže papeže olejem pochlebenství. A my uvažme, že papež nebyl za nás ukřižován, ani Pavel, ani Petr, ačkoliv Pavel sám byl v Římě sťat a Petr ukřižován za zákon nejvyššího biskupa Pána Ježíše Krista. A proto nemáme ani Pavla, ani Petra, ani jiného svatého a vůbec ani papeže, ani jiného představeného žijícího prositi za odpuštění a prominutí všech hříchů. Neboť k zahlazení a odpuštění hříchu vyžaduje se nekonečná moc, ježto není možno, aby někdo smrtelně zhřešil, leč by zhřešil především proti Bohu; a následovně musí tento hřích odpustiti předně Bůh veliký a moci nekonečné, má-li důvodně býti sňat. A proto odpouští-li Bůh hřích, nemůže žádný služebník jeho od odpuštění toho prostě odstoupiti. A jelikož toliko Kristus v pravdě, jak se praví v 53. kap. Izaiáše, „nemoci naše na sebe vzal a bolesti naše vlastní on nesl ... raněn jest pro přestoupení naše, potřín pro nepravosti naše ... vylil na smrt duši svou, a s přestupníky počten jest,“ my však všichni zbloudili jsme jako ovce a jedenkaždý uchýlil se k cestě své: apoštol Petr k trojímu zapření Krista, Pavel k rouhání a pronásledování církve jeho, jiní učedníci k útěku, papežové, biskupové, preláti a menší duchovní z velké části k pýše, svatokupectví, lakomství, rozmařilosti —: proto nezbývá nám jiného, než Boha všemohoucího a Pána Ježíše Krista prositi, aby odpustil nám hříchy, očišťuje duši od poskvrny. Přece však má býti řízena k orodovnici Panně Marii, matce Spasitele našeho, a ke všem občanům nebeským modlitba, aby jejich prostřednictvím všemohouci Bůh odpouštěl naše viny. A na znamení toho v každé modlitbě k svatým vzýván jest především Bůh, aby k modlitbě takového svatého lid došel pomoci. A na znamení toho, že se to děje skrze prostředníka mezi Bohem a lidmi, Krista Ježíše, končí se takové modlitby všeobecně: ‚skrze Pána našeho Ježíše Krista.‘

Toto-li uvážíme, bude patrno vyvrácení důkazu. Neboť když Apoštol praví: ‚Komu pak jste vy cos odpustili, i já,‘ mluví o odpuštění křivd a trestů, kteréž křivdy utrpěl na vlastní osobě, a tresty jich odpustil tomu, kdo proti němu vystoupil. A proto praví tamtéž před tím: „Jestližeť pak kdo zarmoutil, ne mně toliko zarmoutil, ale z částky, abych ho nepřetížil, i všech vás. Dostiť má takový na tom trestání, kteréž měl od mnohých; tak abyste naproti tomu již raději odpustili jemu a potěšili ho, aby snad přílišným zármutkem nebyl sehlcen takový. Protož prosím vás, abyste utvrdili k němu lásku.“ Hle, zde mluví Apoštol výslovně o křivdách jemu učiněných, které odpustil, t. j. ušetřil člověka na něm se provinivšího, a napomíná Korintské, aby i oni mu odpustili, t. j. ušetřili ho. Ale zdaliž Korintští jednotlivě dali prominutí hříchů a odpustky, pro něž doktorové vedou důkaz? Jistě dobré bylo jim, aby k vyzvání Apoštolovu, ušetřili pachatele křivd, aby přílišným zármutkem nebyl

sehlcen, a aby ukázali lásku k němu. A k tomuto odpouštění a promíjení hříchů jsme vázáni my jednotlivci podmínečně slovy 6. kap. Matoušovy: „A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.“ A dále následuje: „Nebo jestliže odpustíte lidem pády jejich, odpustíť i vám nebeský Otec váš. Jestliže pak neodpustíte lidem pády jejich, aniž Otec váš odpustí vám pádů vašich.“ A totéž jde z 18. kap. evangelia Matoušova, kde po podobenství o služebníku nevděčném dodává Kristus: „Takž i,“ vece, „Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému z srdcí svých . . .“; a z 11. kap. evangelia sv. Marka: „ . . . odpouštějte, máte-li co proti komu, aby i Otec váš nebeský odpustil vám hříchy vaše. Nebo jestliže vy neodpustíte, ani Otec váš, kterýž v nebesích jest, odpustí vám hříchů vašich.“

Bylo by tedy dobré a jistější papeži a biskupům promíjeti a odpouštěti vlastní křivdy a modliti se za své pronásledovatele, než odpouštěti viny spáchané lidmi proti Bohu, kterých nemohou promíjeti nebo odpouštěti, leč by on je odpustil člověku pokání činícímu. A vskutku, uvážíme-li křivdy představených, které činí svým poddaným, mohou tito poddaní odpouštěti a promíjeti jim více urážek, než naopak. Ale jaký jest důvod, aby poddaní dávali těmto papežům a biskupům odpustky a prominutí trestu i viny? I jest patrno, že pravdivá jsou slova Apoštolova a výklad doktorů, jenž praví: ‚Komu pak jste vy cos odpustili,‘ totiž z hříchů a křivd, urážek a náležitých trestů, ‚i já‘ — jest dobrý. Tak zajisté i Pavel odpustil vlastní (utrpěné) křivdy v osobě Kristově, kterýž Kristus odpustil také především vlastní křivdy, modle se za nepřátele ve 23. kap. evangelia Lukášova: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ A když praví: ‚Hle, Pavel dával odpustky a prominutí hříchů‘: pravím, že jest to pravda, jak jsem řekl o odpustcích vlastních křivd a o prominutí, které i Korintští dávali. A když uzavírají: ‚tedy biskupové . . . mohou dávati částečné a částkové odpustky a prominutí hříchů,‘ připouští se důsledek i dolejší návěst, ježto nejenom mohou, ale musí pod trestem věčného zatracení odpouštěti částečné a částkové křivdy a urážky vlastní a tak odpouštěti bratřím svým hříchy. Ale těchto promíjení a odpustků se střehou, ježto křivdy své mstí, jak mohou nejvýše. Ale odpustky, které zavánějí světským ziskem, dávají v listech nebo výrocích, kterých doktorové dle textu Apoštolova nebudou moci postaviti na odpustcích apoštolských. A stejný jest důvod o římském biskupovi, který, ježto jest náměstek Kristův, jak se z důkazu doktorů předpokládá, má vlastní křivdy a urážky odpouštěti bez trestu, za nepřátele se modliti a jim dobře činiti a tak hříchy jejich odpouštěti, jakkoliv nemůže, jak řečeno, dávati odpustky všech hříchů od trestu i viny, ježto zatraceným a těm, kdo mají býti zatraceni, nemůže dáti odpuštění všech hříchů. Přece však jest pravda, že římský biskup může člověka v pravdě se zpovídajícího a litujícího rozhřešiti od viny a trestu zatracení, ale ne od všelikého trestu očistce, leč by kajicník dosti učinil za hřích. Toto dosti-

učinění pak může se díti mnoha způsoby, buď velikým zkroušením mysli, postem nebo modlitbou, almužnou neb jakýmkoli bohulibým skutkem, který by se více líbil uraženému Pánu a více prospěl církvi, nevěstě jeho. A toužím, aby toto zadostiučinění bylo přítomno všem, kdož mají spaseni býti, i mně hříšnému, doufaje v odpuštění nejvyššího biskupa, Pána našeho Ježíše Krista. Neboť on jest požehnaný pramen a nejpostačitelnější útočiště, v kterýž pramen a v kteréž útočiště spěje jako v střed dostiučinění každého kajicníka. Neboť jako on jest všeobecný Pán i každého stvoření, tak dosti učiniti jemu jest dosti učiniti každému.

Byla by to tedy rouhavá a ďábelská opovážlivost, aby člověk hříšný odpouštěl zločin proti tak velikému Pánu bez schválení tohoto Pána. Třeba že však kněz Kristův má klíč církve k prohlašování výroku božího podle zákona jeho, kterýž nazývá se rozvázání, rozhřešení nebo odpuštění hříchu, anebo zadržení jeho, pročež praví Kristus Petrovi a v jeho osobě každému svému knězi: ‚A což bys koli rozvázal na zemi, budeť rozvázáno i na nebi': přece jest nemožno, aby nějaký člověk rozvázal nebo svázal člověka, leč na kolik se podobá hlavě, prameni a ženichu církve, Pánu našemu Ježíši Kristu. Neboť z všeobecnosti jeho panství jest nutno, aby on sám nejprvé rozvazoval nebo svazoval, činí-li tak některý jeho náměstek, a tak náměstkovo rozvázání nebo svázání jest velmi odlišné od rozvázání nebo svázání vlastního Bohu našemu.

Kapitola desátá.

Pátý důkaz jest tento:

„Dále v 16. kap. evangelia Matoušova pravil Kristus Petrovi: ‚A tobě dám klíče království nebeského; a což byskoli svázal na zemi, budeť svázáno i na nebi;' a v 18. kap. téhož evangelia řekl společně jemu i ostatním apoštolům: ‚Amen pravím vám: Cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi, a cožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.' A ve 20. kap. evangelia sv. Jana: ‚A to pověděv dechl a řekl jim: Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmžkoli zadrželi byste je, zadržáni jsou.' Jestliže tedy papež, nástupce Petrův, mající klíče království nebeského, odevzdané apoštolu Petrovi, nemá v tom autority a nejplnější církevní moci spravedlivě souditi, mstíti a trestati přestupky a nedbalosti, hříchy a zločiny, bezpráví a urážky v království nebeském na zemi spáchané, a s jiné strany milosrdně a milostivě šetřiti a odpouštěti bezpráví, urážky a náležité tresty dáváním odpustků a prominutí, ježto v království pozemském úřední náměstkové králů světských mají od králů takové autority a moci: kterak by stály v pravdě ony právě uvedené výroky? Neboť jakými by byli soudci církevními Petr a jiní apoštolé, papež a jiní biskupové

nižší, kdyby nemohli ve vykonávání svého úřadu spravedlivě a milosrdně jednati s proviňujícími se v království nebeském? Tedy..."

Taťjsou slova vůdce doktorů, k nimž odpovídaje, nejprvé připouštím, že všecka slova Ježíše Krista jsou nutně správná. Po druhé předpokládám z toho, co řečeno v předchozí kapitole, že k ospravedlnění bezbožného vyžaduje se nekonečná moc. A předpoklad ten jest patrný. Neboť dle Augustina snáze jest stvořiti svět, než ospravedlniti bezbožného. Ale první vyžaduje nekonečné moci, tedy i druhé. A důvod jest, že při ospravedlnění bezbožného vyžaduje se činné udělení Ducha svatého, které nemůže náležeti, leč Bohu, jak dokazuje Augustin na mnoha místech. A Mistr hlubokých smyslů činí z výroků Augustinových v knize 4., dist. 14. závěr slovy: „Nemohou tedy lidé sebe světější dáti Ducha svatého." A stejný jest důvod o činném odpouštění a zadržování hříchů svémocném, o němž napsal jsem ve spise ‚O odpustcích' a šíře v traktátu ‚O církvi', kap. 10., i již ve spisech proti Páli a Stanislavovi; a částečně vysvětlil jsem to zde výše.

Z toho následuje po třetí, že náměstek Kristův nemůže nikoho rozvázati nebo svázati, hříchy mu odpustiti nebo zadržeti, leč by Bůh dříve tak učinil a Pán Ježíš Kristus. To jest patrno z toho, že k ospravedlnění bezbožného vyžaduje se nekonečná moc a po druhé činné svémocné udělení Ducha svatého. Jest to patrno i ze slov Kristových v 15. kap. evangelia Janova: „Nebo beze mne nic nemůžete učiniti", i ze slov Apoštolových v 3. kap. 2. listu ke Korintským: „Ne že bychom způsobní byli mysliti něco sami z sebe, jakožto sami z sebe; ale způsobnost naše z Boha jest." Nejsme-li tedy způsobni mysliti, leč by Bůh prvé myšlení to učinil, kterak jsme způsobni svazovati nebo rozvazovati, hříchy odpouštěti neb zadržovati, leč by Bůh, nejprvé jednající, dříve příčinně okamžitě nebo časově tak učinil? A tuto pravdu poznávají filosofové, kteří praví svorně, že nic nemůže příčina druhá bez spolupůsobení příčiny prvé. A dále jest patrno, že člověk nemůže býti rozvázán od hříchu ani dosíci odpuštění hříchů, leč by ho Bůh rozvázal nebo mu dal odpuštění hříchů. A proto křtitel Kristův pravil k vyloženému v 3. kap. evangelia Janova takto: „Nemůžť člověk vzíti ničeho, leč by jemu dáno bylo s nebe." A proto jako světský Pán dříve v duchu odpouští hřích proti sobě spáchaný, než to rozhlásí sám anebo někým jiným dá rozhlásiti, tak při odpuštění a zadržení hříchů jedná dříve nebeský Pán. A proto musí rozvazující i rozvazovaný nejprvé utíkati se k Bohu a se zkroušeným a pokorným duchem žádati rozvázání od tohoto všemohoucího Pána. Dále jest z toho patrno, že rouhavě bláznì kněží, kteří myslí, říkají neb káží, že hříšníky k jich žádosti rozvazují nebo svazují bez předchozího svázání neb rozvázání Kristova. Z toho následuje dále, že kacířský jest tento výrok: ‚Bůh nemůže člověku kajícímu se ušetřiti hříchů, leč by mu jich dříve kněz ušetřil.' A podobně tento výrok: ‚Byť měl člověk sebe větší lítost, neodpustí-li mu dříve kněz, nejsou mu od Boha odpuštěny

hříchy.' A podobně výrok: ‚Kdokoliv jest vyobcován od papeže, jest vyobcován i od Boha.' Tento třetí výrok totiž odporuje onomu slovu božímu v 2. kap. Malachiáše: „Zlořečiti budu požehnáním vašim a zlořečením vašim dobrořečiti budu," a onomu slovu proroka v žalmu 108.: „Nechť ona jakkoli zlořeč, ty dobrořeč;" a slovům 13. kap. Ezechiele: „... zdaliž proto loviti máte duše lidu mého, abyste se živiti mohly? Nebo zlehčujete mne u lidu mého, pro hrst ječmene a pro kus chleba, umrtvujíce duše, kteréž umříti neměly, a obživujíce duše, kteréž živé býti nemají, lhouce lidu mému, kteříž rádi poslouchají lži." Vykládaje pak tato slova mluví svatý Řehoř v kázání 26. takto: „Správně řečeno jest prorokem: ‚umrtvujíce duše, kteréž umříti neměly, a obživujíce duše, kteréž živé býti nemají.' Toho, kdo nemá umříti, umrtvuje zajisté ten, kdo odsuzuje spravedlivého. A toho, kdo nemá živ býti, snaží se obživovati ten, kdo se snaží vinníka uvolniti z trestu. Dlužno tedy uvážiti příčiny, a pak má se prováděti moc svázání a rozvázání. Jest přihlédnouti, jaká jest vina a jaké pokání po ní následovalo, aby ty, které Bůh všemohoucí navštívi milostí zkroušení, rozvázal výrok pastýřův. Neboť tehdy jest rozvázání správné." A níže: „Z tohoto rozjímání dlužno nahlédnouti, že máme pastýřskou moc svou rozvazovati ty, o nichž poznáme, že je původce náš obživuje milostí povzbuzující." Tolik Řehoř.

I jest patrno vyvrácení tří řečených již kacířství. Kdo by chtěl více viděti, může v 10. kap. traktátu ‚O církvi' a ve spise ‚O klatbě', který jest sepsán v kapli Betlemské na zdi. A jeho tři výroky Páně, uvedené na počátku důkazu, jsou široce vyloženy v řečeném traktátu ‚O církvi', v odpovědi k výrokům mistra Stanislava a v 5. kap. tohoto spisu, proto, předpokládaje to, co jsem řekl, abych týž předmět častěji neopakoval, pravím krátce vzhledem k prvnímu výroku Páně: ‚A tobě dám klíče království nebeského,' že k rozvazování a svazování musí náměstek Kristův míti dva klíče, o kterých Mistr hlubokých smyslů v knize 4., dist. 18., kap. 2. praví: „Klíče praví v čísle množném, ježto jeden nestačí. Klíče ty jsou umění rozeznávati a moc souditi, kterou církevní soudce má hodné přijímati a nehodné vylučovati z království." Tolik Mistr. Petr tedy měl od Pána tyto klíče. Klíč moci obdržel, když Pán řekl jemu s ostatními apoštoly ve 20. kap. evangelia Janova: „Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustíli byste hříchy, odpouštějí se jim." Avšak nezdá se, že klíč umění obdržel tehdy, když mu řekl: „A tobě dám klíče království nebeského," ale tehdy, když mu řekl ve 21. kap. evangelia Janova po prvé po trojím vyznání lásky: „Pasiž ovce mé." A nad míru hojně přijal klíč umění, když byl Duchem svatým osvícen darem umění. A proto Kristus pravil mu významně: ‚Tobě dám' a neřekl ‚tobě dávám' v přítomnosti.

Jako tedy Petr z daru Kristova měl dva klíče, totiž moc a umění, tak nutny jsou klíče ty náměstku Petrovu a každému knězi: aby měl moc, jako kněz, a umění v poznání desatera přikázání, ježto jest

nemožno, aby se někdo provinil proti Bohu, leč by zhřešil v přestoupení desatera anebo spáchal proti němu všední hřích. Avšak umění přikládati lék duši provinilcově nezáleží ve vydírání peněz nebo vlastního zisku, neboť to by bylo zrádce božího rouhavě hájiti proti němu (Bohu), ale záleží ve svatém napomínání, aby více tak nehřešil, a ve svaté radě, aby tím dosáhl léku. A proto Kristus rozvazuje cizoložnici v 8. kap. Janově pravil takto: „Jdiž a nehřeš více.“ A v 5. kap. téhož evangelia uzdraviv člověka pravil mu: „Aj, zdráv jsi učiněn; nikoli více nehřeš, ať by se něco horšího nepřihodilo.“ A jak svrchu bylo řečeno, i Kristus i křtitel jeho i Petr napomínali v kázáních svých ku pokání.

Jestliže tedy římský biskup nezná desatera, což o mnohých neznalých vyšlo na jevo, jak bylo řečeno v traktátu ‚O církvi‘; a podobně jestliže kterýkoliv jiný biskup nebo kněz nezná článků víry s desaterem, pak nemá klíče umění a následovně nezdá se míti dle slov Páně dva klíče; praviť: ‚A tobě dám k l í č e.‘ A vzhledem k tomu praví Mistr v kn. 4., dist. 19., kap. 1.: „Správně můžeme říci, že jeden z klíčů, t. j. umění rozeznávání, nemají všichni kněží, čehož dlužno litovati a truchliti nad tím. Mnozí lidé totiž, třeba neopatrní a nemající podílu na umění, kterým má kněz vynikati, opovažují se osobovati si stav kněžský, ač jsou životem a uměním stavu toho nehodni, nemajíce ani před kněžstvím ani po něm umění rozeznávati, kdo mají svázáni býti a kdo rozvázáni.“ A v téže distinkci, kap. 2., ukazuje, že ne všichni kněží mají ony dva klíče.

Z toho lze shrnouti, že důkaz doktorů, aby byl účinný, musí dokázati o každém t. zv. papeži, že měl ony klíče. Neboť nenásleduje: Kristus řekl Petrovi: ‚A tobě dám klíče království nebeského,‘ a dal mu je: tedy ‚každému, kdo bude se zváti papežem římským, dám klíče království nebeského‘, a každému takovému skutečně je dal. Proto mnozí mají pro neznalost umění božího býti zapuzeni z úřadu kněžského. Neboť ve 4. kap. Ozeáše praví Pán: „Poněvadž jsi ty pohrdl uměním, i já tebou pohrdnu, abys mi kněžství nekonal.“ A ježto Petr, náměstek Kristův, měl božské umění a moc a nemaře ji kázal lidu pokání, jak jde z 2. kap. ‚Skutků apoštolských‘, a provozoval moc i kázáním i křtěním i uzdravováním nemocných i prorockým určováním smrti lhářům. Ale nečteme, že by byl dával rozhřešení od trestu i viny těm, kdo by mu dali peníze nebo pomoc proti Herodesovi, který ho držel v žaláři, chtěje ho vydati Židům na smrt, jak jde ze 12. kap. ‚Skutků‘, ani proti Theofilovi, knížeti Antiochie, který ho držel v žaláři, až těžce onemocněl a seslábl; ani proti Neronovi, který jeho a jeho průvodce krutě pronásledoval a který ho potom s Pavlem téhož dne těžkým trestem smrti zahubil. Předpokládáme-li tedy, že římský biskup má dva klíče, umění a moc, nechť jich skutečně používá, jako Petr, a zvláště nechť řekne tomu, kdo mu nabízí peníze za moc biskupskou nebo jiného úřadu, jako Petr řekl Šimonovi: „Peníze tvé buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar boží mohl býti zjednán za peníze. Nemáš

dílu ani losu v této věci; nebo srdce tvé není upřímné před Bohem. Protož čiň pokání z této své nešlechetnosti, a pros Boha, zda by odpuštěno bylo tobě to myšlení srdce tvého. Nebo v žluči hořkosti a v svazku nepravosti tebe býti vidím." (‚Skutkové apoštolů', kap. 8.) Hle, kterak Petr skutečně použil klíče božského umění. Neboť předně nechtěl nespravedlivě přijmouti peněz; po druhé ukázal, že Šimon byl za takovou nezřízenou žádost hoden zatracení; po třetí uložil mu pokání a po čtvrté neujistil ho o odpuštění hříchů.

Ó, kéž by všichni Petrovi náměstkové od tohoto dne až po den soudný skutečně plnili ve svém úřadě uvedený výrok dle vůle našeho Boha a biskupa. Pak by zajisté ničili mnoho zločinů, urážek Boha a křivd, odsuzujíce šimonské kacíře jakožto hodné věčného zatracení. Pak by také náměstkové Petrovi, poenitenciáři, vyběrači a zpovědníci, chovali klíč umění, nerouhajíce se aniž se honosíce znalostí božského soudu, sobě neznámého, tvrdíce a slibujíce, že jsou jisti, že hřích zpovídajícího se jest odpuštěn, nebo že tak a tak veliký trest jest náležitý a ne větší, nebo, dají-li litující a zpovídající se tolik na penězích, nebo poskytnou-li papeži takovou pomoc nebo přispění, jak oni by řekli, že tím jsou osvobozeni od trestu očistce. Neboť jako neznají hřích zpovídajícího se, tak neznají jeho lítost, bez níž nikdo není od Pána rozvázán od vin; a tak také neznají tíži hříchu a následovně neznají, jak veliký trest má hříšník podstoupiti přiměřeně k spáchanému. A proto, kdybyste se shromáždili všichni vy kněží, co vás jest nyní na světě, pro obmezenost zjevení božího neznáte hříchy jediného člověka přesně vyvážiti přesným zadostučiněním, jako neznáte, za jak těžké pokládá je Bůh vševědoucí a za jakých okolností člověk ten zhřešil.

Z řečeného již uzavírám, že žádný kněz, náměstek Kristův nebo Petrův, byť i měl dva klíče, přece pro obmezenost zjevení nesmí tvrditi, že má nejplnější autoritu a moc spravedlivě souditi, mstíti a trestati přestupky a nedbalosti, hříchy, zločiny a křivdy, spáchané na zemi. To jest patrno, ježto žádný takový nemá beze zjevení nejplnější znalost toho, jak by měl přiměřeně takové hříchy a křivdy náležitými tresty souditi, mstíti a trestati. A stejný jest důvod o odpouštění urážek a křivd proti Bohu našemu. A k obojímu vztahují se slova apoštola Petra, který na Šimona neuvalil žádný určitý trest, leč všeobecně pokání. Aniž mu odpustil vinu, ale pravil: ‚Protož čiň pokání z této své nešlechetnosti, a pros Boha, zda by odpuštěno bylo tobě to myšlení srdce tvého.' A tohoto způsobu mají užívati náměstkové Petra a apoštolů, napomínajíce hříšníky, aby prosili Boha za odpuštění svých nešlechetností a konali pokání, majíce bolest nad minulým a vůli vystříhati se opětného klesnutí, dle oněch slov Kristových: „Nikoli více nehřeš!"

Z toho jde dále, že jest zpovědníkům bezpečnější určovati tresty malé, než velké, a napomínati kajícníka, aby důvěřoval v milosrdenství boží, měl bolest nad spáchaným, nechtěl více hřešiti, a po čtvrté, aby pečlivě vykonal zadostučinění za hříchy. I jest patrno z před-

chozí kapitoly, kterak papežové a jiní biskupové s tím, co řečeno v této kapitole, mají svazovati a rozvazovati, hříchy odpouštěti a zadržovati, a kterak přečasto bloudí v souzení, mstění a trestání. A proto ‚Výklad' na slova písma: ‚Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim' atd., praví: „Ale ježto kněží často svazují nevinné, kteří u Boha svazováni nejsou, a ty, kdo trvají ve vině, rozvazují, kteřížto u Boha zůstávají svázáni, dlužno onomu výroku Páně rozuměti tak, jako by pravil: ‚Uděluji vám tak velikou moc ve svazování a rozvazování hříchů, že každý, kdožby si zasloužil býti od vás svázán, u mne nemůže býti rozvázán, a každý, kdož by si zasloužil od vás býti rozvázán, není u mne již svázán'." Tolik ‚Výklad.'.

I jest patrno rozebrání důkazu po částech.

Kapitola jedenáctá.

Ale aby se lépe rozumělo slovům doktorů, chci ještě trochu odbočiti. Praví totiž po slovech evangelia: ‚Jestliže tedy papež, nástupce Petrův' atd., jak uvedeno na začátku předchozí kapitoly. Tu poznamenávám, že pravý nástupce Petrův má církevní moc spravedlivě souditi, mstíti a trestati přestupky a nedbalosti, hříchy, zločiny, urážky a bezpráví, a to nerci-li papež, ale i jiní kněží Páně, třebaže u papeže jest moc ta z důvodné příčiny a ze souhlasu církve volnější. A proto vzhledem k tomuto zní slova 44. žalmu: „Místo otců svých budeš míti syny své, kteréž postavíš za knížata po vší zemi." Tu praví společně všichni vykladatelé, že král Kristus a jeho církev má místo otců svých, t. j. proroků, syny své, t. j. apoštoly a po apoštolích svaté biskupy a kněží, které Pán postavil za knížata na stolici evangelické moci souditi po vší zemi.

Po druhé poznamenávám, že některý soud jest uvažovací a jiný užitý. Uvažovací soud jest úkon rozumu, totiž úvahou rozhodovati. Soud užitý pak jest rozhodovati výrokem, jehož možno řádně ke skutku užiti. A obojí děje se jak dobře, tak zle, jak stojí v 2. kap. 1. listu ke Korintským: „Duchovní pak rozsuzuje všecko," t. j. rozhoduje úkonem rozumu.

A tímto soudem musí i laik souditi skutky svého představeného, jako i Pavel soudil skutky Petrovy, káraje ho, dle 2. kap. listu ke Galatským: „Ale já," vece, „uzřev, že nesprostně chodí v pravdě evangelium, řekl jsem Petrovi přede všemi: Poněvadž ty, jsa Žid, pohansky živ jsi a ne židovsky, proč pohany k židovskému způsobu nutíš?"

Po druhé má laik také souditi zvráceného představeného, aby ho znikl; neboť v 7. kap. evangelia sv. Matouše řekl Kristus: „Pilně se pak varujte falešných proroků, kteříž přicházejí k vám v rouše ovčím, ale uvnitř jsou vlci hltaví. Po ovocích jejich poznáte je." Ale kterak by je poznali po ovocích jejich, leč by dříve soudem rozumu

rozhodovali o jejich ovoci, t. j. skutcích? A ve 23. kap. téhož evangelia praví Pán: „Protož všecko, což by koli rozkázali vám . . . čiňte, ale podlé skutků jejich nečiňte.“ Tu musí poddaní nevyhnutelně rozvažovati rozumem, co představeni přikazují podobně zákonu Kristovu — a potud to dle své možnosti a dovolených okolností konati — a co přikazují zákonu Kristovu nepodobně — tak vůbec nechtíti konati.

Po třetí má laik také souditi, aby duchovně prospíval a tělesně dobře činil. Neboť vzhledem k prvnímu má rozvažovati rozumem, komu by dal církev, aby ji dobře řídil, nebo koho by vyvolil zpovědníkem, aby mu dobře radil. A vzhledem k druhému má souditi, t. j. zkoušeti pečlivým soudem, kterým a jakým představeným a jak má udíleti své almužny, vystříhaje se vlků hltavých, což dle Apoštola ve 20. kap. ‚Skutků‘ a dle Jana Zlatoústého v kázání 20. ‚O díle nedokonaném‘ zjevně poznává se tím, že více hledají peníze poddaných, než spásu jejich, proti Apoštolovi, jenž ve 12. kap. 2. listu ke Korintským praví: „Neboť nehledám toho, což jest vašeho, ale vás.“ A proto ve 20. kap. ‚Skutků‘ předvídaje prorocky takové falešné apoštoly, praví takto: „Nebo já to vím, že po mém odjití vejdou mezi vás vlci hltaví, kteříž nebudou odpouštěti stádu.“ A ježto tato vlčí povaha poznává se po loupení světských statků a po uvalování trestů k hojnějšímu zachvacování těchto statků, vysvětluje, že on byl způsobu opačného: „Stříbra neb zlata neb roucha nežádal jsem od žádného. Nýbrž sami víte . . .“ Jestliže tedy některý biskup neb jiný prelát jest liknavý ve službě duchovní a hotový k vymáhání peněz a opíraje se o svět jest dalek napodobení apoštolské a evangelické chudoby — kdo schopný rozumového soudu nesoudil by o takovémto prelátovi, že jest vlk hltavý?

A proto ve vlasti naší jsou takoví vlci, nešetřící stáda Páně, za naší doby zjevni; pročež nenáleží k podstatě víry, že cokoliv oni káží, dlužno konati. Praví Kristus v 10. kap. evangelia Janova: „Skutkům věřte,“ jestliže směřují k světu; po druhé: „Dbejte přikázání“ (Matouš, kap. 7.), zavánějí-li lakomstvím nebo světskou pýchou. A po třetí: „Písma svatého se tažte“, rozkazují-li podobně radě Kristově a dle toho jim věřte nebo nevěřte dle opaku. A řeknou-li kněží laikům: „Což vám náleží rozhodovati o životě neb skutcích našich?“ — mohou jim laikové důvodně říci: ‚Což vám náleží přijímati od nás desátky a jiné almužny, ježto ani světští pánové nepřijímají důchodů od svých poddaných, leč co platí na vládu a obranu od nepřátel.‘

I jest patrno, jakým soudem může poddaný dovoleně souditi svého představeného, i také laik biskupa. Ale před tím má souditi sebe sama dle slov 11. kap. 1. listu ke Korintským: „Ježto, kdybychom se sami rozsuzovali, nebyli bychom souzeni.“ Neboť má-li někdo o sobě správný soud, že není v přestupku desatera dle soudu vlastního, ne bludného svědomí, pak může vše, co náleží mu ke spáse, souditi dle svrchu uvedených slov: „Duchovní pak rozsuzuje všecko.“

Neboť takto jsa živ, ne jako člověk zvířecí, který nechápe toho, co jest Ducha božího, jest pro duchovní zkoušení duchovním člověkem, ježto jest živ duchovně v Kristu Ježíši, ať je kněz nebo laik.

I jest patrno, jak dobře se děje soud uvažovací od poddaných vůči představeným, i jaký náleží vyšším vůči poddaným. A k tomu má římský biskup moc jak ve věcech duchovních tak ve věcech světských k takovémuto duchovnímu souzení, ale ne k světskému panování. A proto jako z plnosti moci papežovy se neusvědčuje, že má moc tělesně poznati všecky ženy, nad kterými má moc duchovně rozhodovati vzhledem k ctnosti nebo neřesti, tak také nemá moc vymáhati podle přání světský majetek pánů.

Má tedy římský biskup moc svazovati a rozvazovati jak ve věcech světských tak v duchovních z důvodu hříchu učiněného nebo spáchaného, jako má i jiný kněz Kristův tu moc, pokud náleží stavu kněžskému, třebaže, jak jsem řekl, jest u papeže moc pravomoci důvodně volnější. A následovně má moc mstíti a trestati přestupky, hříchy a bezpráví, svazuje vinníky, dle slov 16. kap. evangelia Matoušova: „Což bys koli svázal . . .“ a 18. kap. téhož evangelia: „Cožkoli svížete . . .,“ a 20. kap. evangelia sv. Jana: „Kterýmžkoli zadrželi byste . . .“ A proto mohou papežové, biskupové a jiní kněží Kristovi dovoleně dávati v klatbu knížata a krále na základě viny neposlušnosti, hodné takového trestu. Ale tu musí předcházeti zákonné pokárání nebo býti vyrovnáno, jak jest patrno z traktátu ‚O církvi‘ a z kap. ‚O klatbě‘.*) Má totiž papež a každý duchovní Kristův, jak toho žádá jeho moc, pleniti, kaziti, hubiti a bořiti nešesti, a stavěti a štípiti ctnosti. A proto knězi Jeremiášovi praví Pán v první jeho kapitole: „Hle, ustanovuji tě dnešního dne nad národy a nad královstvími, abys plenil a kazil, a hubil a bořil, abys stavěl a štěpoval.“ Jest tedy papež především ustanoven nad národy a nad královstvími, aby bludy hříchu plenil, aby nebyly ve vůli, a kazil, aby nebyly v konání, a hubil, aby nebyly ve zvyku, a bořil, aby nebyly v úmyslu paměti; aby po napomenutí překážejícího hříchu stavěl vše svaté, přímé a zdravé v hojnosti skutků a štěpoval v paměti vůle. To činil Jeremiáš, kněz boží a prorok, ve velké nouzi, kterého Bůh postavil nad národy a nad královstvími. A v tomto úřadě mají kněží boží, následujíce Krista, proroků, mudrců, apoštolů a mučedníků, ba i zákonníků Kristových a svatých doktorů, kteří vyznávají zákon Kristův slovem i skutkem, činiti podobně a nepracovati o světských statcích nebo povyšování světském.

I jest patrno, jak by se u představených dál dobře soud uvažovací. Zle však se děje takový soud, když poddaní nesprávně soudí svého představeného, o čemž praví Apoštol ve 4. kap. 1. listu ke Korintským: „Mně pak to za nejmenší věc jest, abych od vás souzen byl . . .“ Podobně děje se zle, když vyšší soudí nesprávně o podda-

*) V traktátě ‚O šesti bludích‘. Pozn. překl.

ném, dle slov 6. kap. evangelia sv. Lukáše: „Pokrytče! vyvrz prvé břevno z oka svého“ atd.

Také soud užitý děje se dobře, jak stojí v 5. kap. 1. listu ke Korintským: „Já zajisté... již jsem to usoudil... abyste toho, kterýž to tak spáchal, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista... vydali takového satanu k zahubení těla, aby duch spasen byl...“ — Zle pak se děje, jak patrno z 23. kap. ‚Skutků apoštolských‘ na knížeti kněžském Ananiášovi, který velel těm, kteříž u něho stáli, aby Pavla bili v ústa. Tu následuje: „Tak ty sedíš soudě mne vedlé zákona, a proti zákonu veliš mne bíti.“

Jest pak soud užitý jednak světský, jednak duchovní a jednak smíšený. Světský, kterým se neinrvé soudí o spravedlivém nebo nespravedlivém, vzhledem k dobru světskému, jakým jsou dobra štěstěny neb přírody. Duchovní pak soud jest ten, jímž se nejprvé soudí o ctnosti neb neřesti, veřejně neb soukromě. A o tom v 5. kap. 1. listu ke Korintským. A o smíšeném v 1. kap. listu k Titovi: „Z té příčiny zanechal jsem tebe v Krétě, abys to, čehož tam ještě potřebí, zpravil a ustanovil po městech kněží, jakož já tobě jsem poručil.“ Ježto pak biskupové mají býti přívětiví k hostem, jak praví Apoštol tamtéž, jest patrno, že přisuzuje jim přijímati světské statky od poddaných k vykonávání zmíněné služby. A proto praví v 5. kap. 1. listu k Timotheovi: „Předložení, kteříž dobře zpravují, dvojí cti hodni jmíni buďte; zvláště ti, kteříž pracují v slovu a v učení. Nebo praví písmo: Volu mlátícímu nezavížeš úst; a hoden‘ jest dělník své mzdy.“

K soukromému pak soudu duchovnímu praví Kristus všeobecně svým učedníkům v 18. kap. evangelia Matoušova: „Cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi, a čožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ A k veřejnému duchovnímu soudu vztahují se slova téže kap. evangelia Matoušova: „Zhřešil-li by pak proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho mezi sebou a jím samým.“ A níže: „Pakliť by jich neuposlechl, pověz církvi.“ Hle, z toho jest patrno, jakou církevní moc má papež nebo jiný biskup, duchovní moc souditi a trestati, nazývati údem církve a vyobcovávati dle potřeby a dle okolností zločinu a spravedlnosti, jíž dlužno plně zachovávati. O promíjeních pak a odpustcích, které mohou konati, bylo promluveno výše v kap. 9. I jest patrno, že dle uvedených výroků evangelia papežové a jiní biskupové a kněží po způsobu apoštolů mohou, ba musí zbožně a milosrdně opravovati chybující, s kajícími laskavě nakládati a rozhřešovati je a vůbec provozovati na nich úřad své moci dle zákona evangelia. A připouští se výrok, který doktorové uvádějí v důkaze, že v království pozemském mají náměstkové a úředníci králů světských od králů těch autoritu a moc souditi a trestati přestupky a nedbalosti s jedné strany, a s druhé milosrdně a milostivě odpouštěti a promíjeti křivdy, urážky a náležité tresty. Ale když doktorové dodávají ‚dávajíce odpustky a prominutí‘, tu jest zřejmo,

že nemají moci dávati ty odpustky a prominutí, které usilují doktorové dokázati.

Důkaz tedy nemá pevného základu. Neboť knížata světská a jich úředníci mohou trestati přestupky a křivdy a podobně milosrdně odpouštěti urážky a přestupky podle zákona božího, ale urážek spáchaných na Bohu nemohou odpouštěti, leč by je Bůh odpustil. A odtud jest, že po jich odpuštění nebo před ním musí vinníci hledati odpuštění od samého Krista, hlavního Pána, proti jehož zákonu předněji dopustili se přestupku. Neboť jako není před Pánem nikomu dovoleno cokoli dáti, leč zachová-li se služebnost povinná hlavnímu Pánu, tak není před Pánem dovoleno trestati někoho nebo dáti mu odpuštění, leč by prvé předni nebo hlavní Pán chtěl ho tak potrestati nebo mu tak dáti odpuštění. Ježto nouhý člověk nic nedává spravedlivě člověku druhému, leč by ho prvé obdaroval Bůh, který musí především takto obdařiti. A to potvrzují jak duchovní tak světští úředníci Krista Pána, kteří trestajíce přestupky nebo šetříce jich přihlížejí k jeho nejsprávnějšímu zákonu a vinníkům velmi příslušně radí, aby odpuštění a prominutí křivd a zločinu, přestupků nebo nedbalostí žádali především od hlavního Pána. A proto Petr, bezprostřední úředník Kristův, radil provinilci Šimonovi, který chtěl za peníze koupiti moc vkládání rukou, aby činil pokání a prosil hlavního Pána, zda by mu dal odpuštění jeho nepravosti. Praviť mu v 8. kap. ‚Skutků': „Protož čiň pokání z této své nešlechetnosti a pros Boha, zda by odpuštěno bylo tobě to myšlení srdce tvého."

A proto úředníci jak světští tak duchovní mají se stříci, aby viny a urážky boží nedovoleně nepromíjeli nebo nemírně netrestali. A nemyslím, že všichni úředníci jsou úplně bezúhonni co do obojího přestupku. Neboť vzhledem k odpuštění mluví Pán v 8. kap. Jeremiášově, pravě takto: „Neboť od nejmenšího až do největšího všickni lakomství následují; od proroka až do kněze všickni činí lež. I uzdravovali ránu dcery lidu mého k hanbě, říkajíce: Pokoj, pokoj, ježto nebylo pokoje. Zahanbeni jsou, proto že ohavnost páchali?" A proto svatý Isidor v knize 2., kap. 13., uváděje toto proroctví, praví takto: „Jsou lidé, kteří rychle slibují bezpečnost, kterým dobře řečeno jest prorokem: ‚Nebo hojí ránu dcery lidu mého k hanbě, říkajíce: Pokoj, pokoj,' a není pokoje. K hanbě tedy hojí ránu ti, kdo hřešícímu a nekajícímu se dle zákona slibují bezpečnost. A proto následuje: ‚Zahanbeni jsou' a ‚ohavnost páchali'." Tolik Isidor.

Z těchto slov jde, že v tomto výčtu uzdravování jsou ti, kdo slibujíce říkají: ‚pokoj od viny,' ‚pokoj od trestu' těm, kdo poskytují pomoci k vyhlazování lidí, ježto jim samým není dán řečený pokoj od hlavního Pána.

A proto Isidor praví tam, kde svrchu řečeno: „Jakkoliv pokáním děje se smíření hříchů, přece člověk nemá býti beze strachu, ježto dostiučinění pokání jest odvažováno toliko soudem božím, ne lidským. Odtud, ježto slitování boží jest skryto, nutno bez ustání

plakati; neboť kající nemá nikdy míti jistoty o hříších.“ Tolik Isidor. A o tom šíře jest patrno v traktátu ‚O odpustcích‘.

Ale vzhledem k druhé části, totiž k uvalování trestů za přestupky a nedbalosti, praví Spasitel o zákonnících a farizejích, kteří se posadili na stolici Mojžíšově, že svazují břemena těžká a nesnesitelná a vzkládají je na ramena lidská. (Matouš, kap. 23.) Světští úředníci také často proviňují se v obojím, i v nespravedlivém trestání, i v nepravém odpouštění. A proto zhřešil jak Pilát tak biskupové, zákonníci a farizeové, ale tito tíže, žádajíce, aby ničemný Barrabáš byl propuštěn a spravedlivý Ježíš potrestán. A proto onen i tito ohavností učiněni jsou Bohu. Neboť v 17. kap. ‚Knihy přísloví‘ se praví: „Kdož ospravedlňuje nepravého i kdož odsuzuje spravedlivého, ohavností jsou Hospodinu oba jednostejně.“ A proto Pilát není omluven ze zločinu, neboť on, maje úřední moc od císaře, propustil lotra Barrabáše a Ježíše, Spasitele, ukřižoval dle vůle zákonníků, farizeů a biskupů. A proto jak duchovním tak světským úředníkům jest se báti, aby neupadli v ono ‚Běda‘ z 10. kap. Isaiášovy: „Běda těm, kteříž ustanovují práva nepravá, a spisovatelům, kteříž těžkosti jiným spisují. Aby odstrkovali nuzné od soudu, a vydírali spravedlnost chudých lidu mého.“ A není pochyby, že mnozí tak činí, neboť jinak byl by prorocký ten výrok nesprávný. A jak veliká vymáhání, tresty a klatby proti zákonu lásky a jaké promíjení konají úředníci obojího stavu, o tom učí očitá zkušenost. A proto pozdraví je nejvyšší biskup, řka dle 23. kap. Matoušovy: „Běda vám, zákonníci a farizeové pokrytci! že čistíte po vrchu konvice a mísy; ale vnitř plné jsou loupeže a nestřídmosti.“ A kterak ti i oni loupí, nepřiměřeně trestajíce nebo odpouštějíce urážky, nedbalosti a křivdy spáchané proti Bohu, kdo mohl by vypsati nebo vypraviti? Avšak nejvíce uvádí ve zmatek církev Kristovu ten jejich skutek, že ti i oni své křivdy velmi těžce mstí, avšak o křivdy boží málo se starají, leda pokud by snad mohli z trestu nabyti světského zisku.

I jest patrno, vzhledem k důkazu, že králové odpuštění, msty a tresty svých úředníků odvolávají, a to často důvodně, a potlačení často spravedlivě se odvolávají k vyšším, jsouce od úředníků bezbožně zatěžováni. A proto Pavel v příčině víry k vůli zachování těla odvolal se k pohanskému císaři dle 25. kap. ‚Skutků apoštolských‘. Jest totiž dovoleno odvolati se od každé osoby k vyšší, zakusí-li někdo křivdu zřejmou a zvláště proti Bohu.

A proto i já odvolal jsem se z rozkazu papeže Alexandra V., kterým v bulle rozkazoval, aby nebylo kázáno slovo boží lidu, leč v kostelích katedrálních, farních a v klášteřích, odvolal jsem se k němu k lepšímu jeho zpravení a po jeho smrti k Janu XXIII. Ale nezakusiv spravedlnosti po uvržení svých obhájců v žalář odvolal jsem se z obtížení kardinála Petra k nejvyššímu soudci.

Kapitola dvanáctá.

Dále praví doktorové:

„Dále: Že papež může vyzvati osoby věrných k boji a žádati světské podpory k hájení stavu bojující církve, k hájení stolice apoštolské, města Říma, území k němu náležejícího a statků církevních, ke krocení, mírnění a odvracení protivníků a nepřátelských křesťanů a k tělesnému jich trestání, k vyhlazování nenapravitelných a k stihání jich trestem smrti: to jest patrno, neboť Mojžíš, který jest s Aronem mezi kněžími Hospodinovými — jak se praví v žalmu — ‚stoje v bráně táboru řekl: Kdo jest Hospodinův, přistup ke mně. I shromáždili se k němu všickni synové Lévi. Jimž řekl: Tak praví Hospodin, Bůh Izraelský: Připaš jedenkaždý meč svůj k boku svému; přejděte sem i tam od brány táboru k bráně, a zabí jedenkaždý bratra svého, a každý přítele svého i bližního svého. I učinili synové Lévi podlé řeči Mojžíšovy, a padlo jich v ten den z lidu na tři tisíce mužů. Nebo řekl byl Mojžíš: Posvěťtež dnes rukou svých Hospodinu, jedenkaždý na synu svém a na bratru svém, aby vám dal dnes požehnání.‘ (‚Exodus‘, kap. 32.)“

K lepšímu porozumění a k vyvrácení důkazů jest poznamenati nejprvé, že něco jiného jest bojovati a něco jiného k boji raditi; něco jiného, bojuje-li duchovní, a něco jiného, bojuje-li laik; něco jiného, bojuje-li Lévita nebo kněz a zabije-li člověka ve starém zákoně, a něco jiného v novém; něco jiného, děje-li se tak z výslovného rozkazu božího a něco jiného mimo výslovný rozkaz boží; něco jiného v záležitosti boží a něco jiného v záležitosti a moci vlastní. A proto ve XXIII., kvest. 8., kap. ‚Zabíjí‘ praví Dekrét: „Neohlížejme se toliko na skutky, ale i na čas a příčinu, na vůli a rozdílnost osob, a bedlivě se obracejme ke všemu jinému, co by k skutkům těm přistupovalo, neboť jinak nemůžeme dospěti k pravdě.“ Tolik Dekrét.

Po druhé poznamenávám a předpokládám, že tři podmínky opravňují spravedlivou válku, totiž spravedlivá msta, dovolené zmocnění a dobrý úmysl. Předpoklad jest patrný, neboť nikomu není dovoleno válčiti s bližním, leč za oněch podmínek. Neboť dle první podmínky musí válčící býti v milosti a míti spravedlnost k pomstění Pána nebo křivdy i dle práv lidských, ale zvláště dle božských, neboť jinak cokoliv činí, nespravedlivě činí. Neboť Pravda praví v 7. kap. evangelia sv. Matouše: „Nemůžeť dobrý strom zlého ovoce nésti, ani strom zlý ovoce dobrého vydávati,“ kteryžto výrok (rozumíme-li mu dle mínění svatých o člověku a skutcích záslužných nebo nezáslužných ve smyslu složitém) jest správný, ježto nemůže člověk, jest-li dobrý, konati skutky nezáslužné. A podobně nemůže člověk, jest-li zlý, konati skutky záslužné. Tak zajisté nemůže člověk zlý mluviti dobré. Neboť ve 12. kap. evangelia sv. Matouše praví Pravda: „Neboť po ovoci strom bývá poznán. Pokolení ještěrčí! kterakž byste mohli dobré věci mluviti jsouce zlí?“ A proto — ježto všecko máme konati

v lásce, dle slov Apoštolových v poslední kap. 1. listu ke Korintským: „Všecky věci vaše ať se dějí v lásce," a jestliže v lásce, tedy v Kristově spravedlnosti — jest patrna první podmínka. Z toho jest patrno, že příčina, pro kterou kdo má bojovati, musí býti boží spravedlnost, ne světský majetek, ctižádost nebo marná sláva aneb vlastní pomsta. Neboť nikdo nemá se vydávati v šanc válce, (jež jest nebezpečí smrti,) leč v příčině, pro niž zemra, stal by se mučedníkem; ale takové nejsou světský majetek, ctižádost, marná sláva nebo vlastní msta —: jest tedy závěr správný. Neboť jinak darmo pokoušeje Boha vydával by se válčící v šanc nebezpečí věčného zatracení, nemaje oka sprostného, dle slov 11. kap. evangelia sv. Lukáše: „Když by tedy oko tvé sprostné bylo, i tělo tvé všecko bude světlé; pakliť bude nešlechetné, i tělo tvé tmavé bude." Ale kterak, táži se, byl by dobrý úmysl, jímž by se člověk ničemně pro nabytí panství nebo pro ctižádost, marnou slávu, aneb pro vlastní mstu vydával v šanc nebezpečí smrti a tak věčného zatracení, což není dovoleno?

A co se týče druhé podmínky, tu jest patrno, že není každé osobě dovoleno vzněcovati v lidu války, ba vůbec nikomu, kdo má možnost míti dle zákona lidského nebo božského jinde naplnění spravedlnosti. Neboť když nestačí přímluva práva, pak jest válčiti z moci knížete po úradě s Pánem. Proto praví Augustin k Bonifácovi (a stojí to ve XXIV., kvest. 3., kap. ‚Nedomnívej se'): „Válka má býti z nouze, aby Bůh osvobodil od nouze a zachovával v míru. Neboť nehledáme míru, abychom vedli válku, ale vedeme válku, abychom dosáhli pokoje." Tu chce říci, že válka není sama sebou dobrá, ale má býti prostředkem k míru, jako řez lékařský nebo hořký nápoj ke zdraví těla. A tak zákon Kristův, který jest nejsnazším, nejbezpečnějším a nejkratším prostředkem k nejlepšímu míru, jest zákon, kterého máme v úkonu tom nejvíce dbáti.

Třetí podmínka opravňuje předně a konečně válku, jako každý skutek spravedlivý. Neboť, jak jsem řekl, praví Pravda v 11. kap. evangelia Lukášova a v 6. kap. evangelia Matoušova: „Když by oko tvé sprostné bylo, i tělo tvé všecko bude světlé." Musí tedy úmysl každého válčícího býti očištěn od hniloby marné pověsti, od choutky po panování, od horlivosti pomstiti vlastní křivdu, a po odložení hněvu od žádostivosti dosažení světských statků. Musí dále býti oblečen úmysl božské pocty se snahou s obou stran po dobru, ctnosti, po pomstě křivdy boží; a dlužno s nezkalenou mírností míti úmysl zasloužiti si statkův oné vlasti. Neřestným činí úmysl války žádostivost škoditi, chtivost panování, ukrutnost trestání, zpupnost útoku a každý skutek zločinný. A proto jest velmi nesnadno, aby bojující zachovával šestnáct podmínek lásky, kterou musí každý člověk nevyhnutelně ke spáse míti.

Z toho jest patrno, že nikdo nemá napadati svého bližního, leč pro lásku a prospěch toho, kdo jest tak napaden. Z třetí právě řečené podmínky jest patrno, který jest pravý úmysl. Neboť schází-li, pak schází láska a hřeší se vraždou nebo chtivostí cizího majetku, aneb

vlastní mstou, nebo marnou slávou. Ale kdož ví, zda napadený, kterého válčící usiluje zabíti, vypadne proto z lásky a zemra, je zatracen pro hřích konečné nekajícnosti? Ale kdo by chtěl důvodně takto býti potrestán?

Po třetí znamenám a předpokládám, že něco jiného jest říci: ‚papež může vyzvati osoby věrných k boji a žádati podpory' atd., jak praví slova doktorů; a něco jiného jest říci, že papež d o v o l e n ě vyzývá osoby věrných k boji a žádá podpory k vyhlazení svých nepřátel atd. Neboť první výrok může býti ukázán pravdivým o neobmezené moci boží, kterou může takovéto vyzvání k boji zmocniti a papeži tomu přikázati, aby tak učinil; ale že takto dovoleně k boji vyzval, nebo vyzývá, tomu schází zmocnění boží. A proto doktoři neodvážili se položiti ve svém spise, že papež dovoleně vyzývá k boji věrné k vyhlazení svých nepřátel. Ale položili takto: že papež může vyzvati osoby věrných k boji a žádati podpory atd. k vyhlazení a k stíhání trestem smrti. ‚To jest patrno,' praví, ‚neboť Mojžíš tak učinil —: tedy i papež může tak učiniti.' A protože doktorové usilovali svými spisy neochvějně schváliti bullu o vyzdvižení kříže k vyhlazení Ladislava a jeho lidí, proto přijímám jejich důkazy v tom smyslu, že papeži bylo dovoleno takto vyzvati osoby věrných k boji a žádati světské podpory k hájení stavu bojující církve atd., jak řečeno na počátku této kapitoly.

Po čtvrté poznamenávám, že něco jiného jest lidi vyhlazovati nebo vražditi, a něco jiného trestati je mírnějšími hrozbami nebo tresty než smrtí. Dále jiné jest týrati takto nevěřící a jiné — křesťany. Dále jiná jest příčina, když zjevní kacířové napadají zákon boží, a jiná, když pro dva nebo tři nesvorné a o papežství zápasící lidi navzájem jsou v nesouhlase. A dále jiné jest, hledá-li se pouze záležitost boží, a jiné, jestliže jest přimíšena záležitost lidská.

A to dlužno důkladně poznamenati, ježto chtivost papeže a duchovních tak se zmohla, že za každou křivdu, i předstíranou, chtí pronásledovati bližní až do smrti, pod rouškou záležitosti boží. A k tomu jest trojí prostředek: předně přičísti člověku kacířskou ničemnost a po výroku soudců podplacených nebo neznalých upáliti nevinného křesťana. Po druhé dáti člověka v klatbu a zatížiti jej a dle své líbosti zadržeti k vůli němu lidu bohoslužby. A po třetí přičísti člověku, že jest nepřítel církve, proto, že překáží postupu jejich zpupnosti nebo zjevné lakomosti.

A tyto tři věci, totiž kacířství, nepřátelství církve a klatbu, potvrzuje papež v bulle u Ladislava a jeho spojenců, když s přísným příkazem rozkazuje o něm rozhlásiti, že jest proklatý, křivopřísežník, rozkolník a rouhač, znovu kleslý kacíř, příznivec kacířů, že jest vinen zločinem uražení majestátu, že ‚jest spiklý i proti nám' a téže církvi, že jest vinen křivou přísahou, a že on a jeho spojenci a následovníci mají býti potrestáni jako kacíři. Tato utrhání nebo nadávky Spasitel jistě nevrhal v tvář svým pronásledovatelům a křižovatelům,

ač byl hlava církve, která tehdy v hlavě té a v nejmocnějších svých údech byla pronásledována.

K důkazu toho tedy, že papež dovoleně vyzval věrné k boji a požádal světské podpory k vyhlazení a stihání trestem smrti nepřátel svých a, jak praví, církve bojující — zbývá doktorům mnoho dokázati. Nejprve, že papež měl spravedlivou mstu, jež jest první podmínka spravedlivé války; neboť měl-li ji, pak byl v milosti, jak praví druhé poznamenání čili předpoklad. Byl-li pak v milosti, pak byl v lásce a následovně měl šestnáct podmínek lásky. A ježto láska všeobecně a plně jest trpělivá, nesplácejíc zlé zlým, nebo zlořečení zlořečením, ale naopak činí dobře, jak patrno na Kristu a jeho apoštolech, na mučednících a těch, kdo evangelicky bojovali —: tedy papež pokorně a trpělivě snáší křivdy. Ale tomuto důsledku věcně odporuje znění bully. A ježto po druhé: láska jest dobrotivá, dobrým ohněm přistupujíc k člověku, aby dobře činil nepřátelům, a papež v bulle proklíná, prohlašuje za kacíře a odsuzuje ve vlastní záležitosti, neboť praví, že Ladislav jest spiklenec proti němu, řka: ‚jest spiklý i proti nám' —: kterak tedy má dobrotivého ducha i proti svému pronásledovateli, když takto zuří. A ježto po třetí: láska není řevnivá; ale kterak papež nemá nenávisti, když Řehoř nechce mu ustoupiti, aby on sám v povýšení občanského panství byl uctíván nade všecky jako Bůh? A ježto po čtvrté: láska nejedná bezprávně, a válčící na straně papežově z jeho moci vraždí lidi, pustoší statky i lidí nevinných, třeba by tito chtěli jakkoliv pokorně papeže přijati; a ježto po páté: láska se nenadýmá a papežové válčíce nadýmají se, říkajíce, že všecko činí nepřátelům dovoleně a že neklamně zasluhují života věčného s odpuštěním hříchů; a tak i o ostatních podmínkách až po patnáctou, která praví, že láska vše snáší, kteréžto podmínky nemá papež se svými válečníky, ježto nesnáší pokorně menší pronásledování než Kristus, ani jemu nesvěřuje pomstu, aby nekonečně lépe on pomstil jeho křivdu i s odplatou věčné blaženosti.

Po druhé zbývá doktorům dokázati, že papež měl druhou podmínku války: totiž zmocnění boží k obstarání takové války. To jest patrno, ježto není dovoleno ukládati a zmocňovati tak kruté války k vyhlazování křesťanů, leč z postačitelné moci. Ale žádná moc nepostačuje, leč moc Kristova, který jest hlava církve. Ježto pak Kristus nezmocňuje v zákoně onen způsob, který uložil papež, ale vede slovem i příkladem k míru, následuje z toho, že ona válka nemá zmocnění Kristova, leč by ji on zmocnil, vydav zjevení. Neboť kdož by pochyboval, že tak těžká válka křesťanstva není obojí straně bezpečná, leč pokud vyplývá ze zmocnění hlavy — Ježíše Krista.

Nechť tedy papež uváží, zda po způsobu otců starého zákona napadá toliko nevěrné, především ku pomstění křivdy proti Bohu, dotázav se dříve Pána o radu. Tak zajisté činili otcové staří, jak jest patrno ze 17. kap. ‚Exodu' v boji proti Amalechovi. A v 25. kap. knihy ‚Numeri' po zbití smilníků rozkázal Pán povražditi Madianské, kteří jim dávali pohoršení. A v 3. kap. 1. ‚Knihy královské' tázal

se David Hospodina o radu. A totéž jest patrno vůbec, kdykoliv více otců starého zákona válčilo zákonitě. Když však vytrhli bez rady boží, byli slabí, jak patrno ze 17. kap. knihy ‚Josue', z 9. kap. ‚Knihy soudců' a z poslední kap. 1. ‚Knihy královské'. V novém zákoně pak dlužno tázati se o radu písma svatého, a jestliže toto káže, vytrhnouti k pomstění křivdy boží proti nepřátelům Kristovým, avšak s úplným zachováváním lásky.

Po třetí zbývá doktorům dokázati o papeži třetí podmínku války, totiž že měl dobrý úmysl, očišťuje jej od choutky po panování, od žádostivosti světských statků a od horlivosti po vlastní mstě, a že měl nezkalenou mírnost, horle prostě pro čest boží a pro spásu lidu, proti kterému zmocňuje tak krutou válku pod jistotou blaženosti.

Avšak tyto podmínky dobrého úmyslu mohou utrpěti pohromu oněmi slovy, kterými rozkazuje, aby všichni správcové kostelů veřejně prohlásili vysokým a srozumitelným hlasem, že Ladislav byl a jest proklat, křivopřísežník, rozkolník a rouhač, znovu kleslý kacíř, příznivec kacířů, že jest vinen zločinem uražení majestátu, a že ‚jest spiklý i proti nám. A dále, aby na obranu stavu a cti řečené církve a naší, opásali se k pronásledování Ladislava a řečených buřičů jej následujících a nepřátel, jak řečeno, a k vyhlazení jich'. Jest zajisté patrno, že přimíšuje touhu po vlastní pomstě, když praví: ‚jest spiklý i proti nám.' A podobně touhu po vlastní cti ve slovech: ‚na obranu stavu a cti řečené církve a naší.' Neboť kdyby papež usiloval čistě o čest Boha a jeho nevěsty obecné církve, pak by, předpokládáme-li spravedlnost, nejprve musil bojovati proti sobě a svým důvěrníkům. To jest patrno z první podmínky války, ježto nikdo nemá napadati jiného, leč z bratrské lásky. Ale veškerá láska počíná od sebe samé. Má tedy on dříve počíti od sebe a svých domácích, než od nepřátel vnějších. Neboť káže-li napadati, nebo vyhlazovati a vraždit ty, kdo násilím rozchvacují světské statky — a sám se svými více statků shromažďuje z různých končin svatokupectvím; je-li přízniv pýše nebo jiným zločinům u sebe a na svém dvoře, kteréž hříchy jsou z důvodu jeho stavu a z důvodu pohoršení těžší, než zločiny lotrů rozchvacujících statky světské —: namítne se mu onen výrok Páně v 6. kap. evangelia sv. Lukáše: „Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého, a břevna, kteréž jest v tvém vlastním oku, neznamenáš? Aneb, kterak můžeš říci bratru svému: Bratře, nechať vyjmu mrvu, kteráž jest v oku tvém, sám v oku svém břevna nevida? Pokrytče! vyvrz prve břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyňal mrvu, kteráž jest v oku bratra tvého." Toto evangelium vztahuje se přímo k těm, kdo jsou v úřadě apoštolském. Neboť bezprostředně před tím praví Pán: „Zdali může slepý slepého vésti? Zdaž oba do jámy neupadnou? Neníť učedník nad mistra svého; ale dokonalý bude každý, bude-li jako mistr jeho." A následuje: ‚Což pak vidíš mrvu' atd. Spasitel si přál, aby učedníci jeho byli dokonalí vzhledem k tomu, aby jsouce alespoň bez hříchu smrtelného učili lid a tak vymítali hřích z jeho ducha, jako činil mistr jejich Ježíš

Kristus. Zajisté kdyby majíce hříchy chtěli učiti jiné, aby je odpouštěli, pak byli by slepí a pokrytci, kteréhožto slepého pokrytectví mají se náměstkové apoštolů především vystříhati.

Nechť tedy papež začne očišťování od sebe a od svého dvora, aby nejednal převráceně, nechť bojuje proti domácím neřestem, aby mohl dovoleně ničiti cizí. Tak totiž Mojžíš nechtěl přijmouti vedení lidu skrze vnější nepřátele, dříve než po klanění se teleti pobil z vlastních 23.000 lidí, aby takto, pomstiv křivdu proti Bohu, usmířil Hospodina, a měl lid pokorný k válčení. To jde z vypravování 32. kap. knihy ‚Exodu'. Tak i Josue vida, že Hospodin jest rozhněván pro krádež zlatého prutu, nechtěl dříve vytrhnouti do války, než byl potrestán na Achanovi hřích, jak jde ze 7. kap. knihy ‚Josue'. Také Samuel byv vyvolen za vůdce lidu, rozkázal, aby prvé odňali bohy cizí z prostředku sebe. (První kniha královská, kap. 7.) Jestliže tedy jest na dvoře římském lakomství, které jest modloslužba dle 5. kap. listu k Efezským, a tak klanění se teleti ulitému ze zlata a stříbra, a tak jsou to bohové cizí; a jestliže odstraněno pravidlo zákona Kristova, které převáží veškeré zlato světské —: kterak bude moci papež zdvihnouti dovoleně válku proti cizincům, leč by počal potlačovati zločiny od svých domácích, kteří jsou nepřátelé jeho duše? Neboť kdyby mělo se pomstiti bezpráví, aby nejpřednějším mírem božím s lidmi došlo se k míru lidí, musil by nejprve vykonati mstu nad svými domácími, zrádci božími.

A vzhledem k tomu sv. Řehoř píše v Registru královně francké takto: „Ježto jest psáno: ‚spravedlnost povznáší národ, hřích však bídnými činí národy, neboť tehdy království pokládáno jest za pevné, když vina, na kterou se přijde, rychle jest napravena —: proto, jelikož příčinou zkázy lidu jsou kněží zlí, (neboť kdo se nabídne za prostředníka za hříchy lidu, jestliže kněží, kteří měli se za ně modliti, těžších se dopouštějí, a ve vašich zemích kněží nestydatě a ničemně obcují,) k pomstění toho máme horlivě povstati, aby zločin několika lidí nebyl záhubou mnohým." A níže: „A nesmí se zanedbávati, co jsme řekli, protože ten, kdo může napravovati a nedbá toho, beze vší pochyby stává se účastným hříchu." A králi franckému v nejbližší kap. tamtéž píše řka: „Dávno jsme napsali, abyste ráčili tělesné neřesti u kněží a ničemnost kacířství svatokupeckého u všech biskupů odsouditi a od hranic svého království odetnouti, a abyste nedopustili, aby tam hříchy kněží platily více než přikázání Páně." A následuje: „Jako tedy proti vnějším nepřátelům, tak i proti vnitřním protivníkům duší pilni a pečlivi buďte, abyste tím věrně odporovali nepřátelům Boha našeho a zde šťastně pod jeho ochranou panovali a vedeni jeho milostí došli věčné radosti." A není pochyby, že tento svatý římský biskup nepřipustil u svých domácích a duchovních veřejné tělesné neřesti nebo ničemnost kacířství svatokupeckého; praví v Registru a v I., kv. 1.: „Kněz, jestliže penězi nabyl církve, budiž zbaven nejenom církve, ale budiž mu odňato i svěcení kněžské." A opět: „Kdokoliv za peníze jest vysvěcen, veden jest k tomu, aby se stal kacířem."

A opět v I., kvest. 2.: „Jako biskupovi nesluší prodávati ruku, kterou vzkládá, tak služebník nebo notář *) nemá při svěcení jeho prodávati hlas svůj nebo péro.“ I jest patrno, jak příslušně napsal tento svatý královně a králi franckému, aby, chtí-li míti mír s Bohem a lidmi cizími, očistili domácí od hříchu užívajíce dovoleného kárání. A není pochyby, že kdyby u papeže a jeho služebníků a u duchovenstva celé církve ustaly neřesti tělesné, ctižádost, lakomství a svatokupecké kacířství, že by Bůh pokoje rychleji uvedl v pokoj svou církev, než bude moci učiniti to papež s vyzdvižením kříže; neboť Bůh snad pro uvedené neřesti vzbuzuje lotříky, aby v nejhořčím pokoji církve nejneřestnější duchovní nežili v pokoji.

Kapitola třináctá.

Po čtvrté zbývá doktorům dokázati, že papež dovoleně zmocnil osoby obojího pohlaví každé důstojnosti, stavu, postavení, jmění nebo poměrů církevních, k vyhlazení svých nepřátel, aby takto je vyhlazujíce, nezhřešili.

Jest totiž patrno, že to řeholníkům mnichům, kněžím a jiným následovníkům života Kristova v rozjímání nepřísluší, jednak proto, že úřad ten jest vymezen zvlášť osobám vojenským, jichž pomoci jest se v čas potřeby dožadovati, jednak také proto, že od Krista jest to zakázáno slovem i příkladem, a důkaz ten potvrzen kanony. Neboť Kristus, když byl od Herodesa hledán, aby byl zabit, nedožadoval se ochrany zbraní, ačkoliv velmi snadno mohl tajným popudem obrátiti proti němu ruce Židů, ale utek do Egypta, skrýval se tam po sedm let, jak jde z 2. kap. evangelia sv. Matouše. Tak i když Židé chtěli ho kamenovati, skryl se a vyšel z chrámu. (Jan, kap. 8.) A když chtěli jej s hory sstrčiti, on bera se prostředkem nich, ušel. (Lukáš, kap. 4.) A když radu společně drželi a pomýšleli, jak by jej zabili, on již nechodil zjevně mezi Židy, ale odešel odtud do krajiny, kteráž byla blízko pouště, do města, kteréž slove Efraim, a tu bydlil s učedníky svými. (Jan, kap. 11.) Ale když apoštolé nalezše jej přáli si, aby oheň s nebe sestoupil k strávení odbojného lidu, mírně odpověděl: „Nevíte, čího vy jste ducha. Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti.“ (Lukáš, kap. 9.) A proto učí své učedníky, aby ne zbraní proti zbraním, ale útěku proti pronásledujícím rozumně užívali. „Když se pak vám,“ vece, „budou protiviti v tomto městě, utecte do jiného.“ A učí je, aby trpěli jako ovce od vlků: „Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky.“ Ovce zajisté nepronásledují vlků, ale naopak trpí od vlků, leč by se vysvobodily útěkem. A jim všem praví ve 21. kap. Lukášově: „V trpělivosti své vládněte dušemi svými.“ A také Petrovi, který při jeho napadení udeřil služebníka biskupova, rozkázal scho-

*) = světící biskup. Pozn. překl.

vati meč do pochvy, dle 18. kap. evangelia Janova. Řekl dříve všeobecně všem v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Slyšeli jste, že řečeno bylo: Oko za oko a zub za zub; já pak pravím, vám: abyste neodpírali zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nasaď jemu i druhého."

A proto apoštolé poučeni těmito naučeními, „šli radujíce se, že jsou hodni učiněni trpěti protivenství pro jméno Pána Ježíše". (‚Skutkové apoštolští, kap. 5.) Tak Ondřej a ostatní apoštolé mohouce za pomoci lidu zniknouti smrti, odmítli to. Jestliže tedy Kristus, hlava a nejpravější příklad církve, veda se svými učedníky život nevinnosti, nebojoval za přirozené statky aniž požadoval pomoci ramena světského, aniž pozdějším již řečeným duchovním dal příklad opačný —: kterak papež se svými domácími duchovními zmocňuje duchovní, nechť jsou jakéhokoli stavu, postavení nebo poměrů, vésti válku za statky, dvorce, město Řím nebo jiný majetek, a to ne válku lehkou s umírněním nevinné obrany, ale k pronásledování a vyhlazení jeho nepřátel. Když tedy David, který byl mužem krve, nebyl hoden ve starém zákoně stavěti Hospodinu chrám hmotný, jak jest patrno z 22. kap. 1. knihy ‚Paralipomenon', oč nehodnějším jest muž krve v době zákona milosti, aby byl duchovním chrámem témuž Pánu, obětuje každodenně tichého beránka Krista Pána svátostně jako obět za hříchy? Jestliže totiž nepravidelnost z pouhého souhlasu přechází ve vraždu, oč více kněz souhlasem a spácháním skutku po přijetí důstojnosti a po větší závaznosti k pravidlu Kristovu stává se neschopným? Proto praví Apoštol v 3. kap. 1. listu k Timotheovi: „Ale musíť biskup býti ... ne bitec ..."

A proto svatí biskupové, apoštolé Kristovi, praví ve svém kanonu v dist. 45.: „Nařizujeme, aby biskup, kněz nebo jáhen, který bije věrné proviňující se nebo nevěrné nepravě jednající, a tak chce, aby se ho báli, byl svržen se svého úřadu, ježto Pán nikdy nás tomu neučil. Naopak, on, když byl tepán, nezlořečil, když trpěl, nehrozil." Tolik apoštolé.

A proto učení písma a apoštolů záleží v tom, že kněz Kristův má napodobovati mistra svého v životě, pokud stačí. Kristus pak, když mohl se brániti a mstíti na nepřátelích, pokorně vše snášel a protivníkům svým dobře činil. A proto kněz Kristův má činiti podobně. A v tomto čtení byli poučeni všichni Kristovi apoštolé, mučedníci a svatí vyznavači snášejíce s pokojným duchem křivdy. Měliť zajisté dva meče, ne hmotné, ale ohnivou výmluvnost a silného ducha, pročež Bernard mluví v 3. knize ‚K papeži Eugeniovi' takto: „Předchůdcové tvoji byli rozhodnuti vybojovati ne některé krajiny, ale sám svět. ‚Jděte do celého světa' bylo jim řečeno. Oni pak prodavše suknice koupili meče, ohnivou výmluvnost a silného ducha, zbraně to mocné Bohem: kam nedošli jako slavní vítězové, synové vyvržených? kam nedošly střely mocných ostré s uhlím do zpuštění vypalujícím? Zajisté po vší zemi rozešel se hlas jejich, prorážela a zaněcovala ona slova zanícená ohněm, který Bůh seslal na zem.

Umírali nejstatečnější bojovníci, ale nepodléhali, vítězili i mrtvi, velmi sesílila vláda jejich. Ustanoveni jsou knížaty po vší zemi."

Tolik Bernard, uče, kterak první vojíni Kristovi v trpělivosti přemohli celý svět dvojím mečem, totiž ohnivou výmluvností a silným duchem. Naplnila se na nich slova Kristova ze 21. kap. evangelia sv. Lukáše: „Ját zajisté dám vám ústa a moudrost, kteréž nebudou moci odolati ani proti ní ostáti všickni protivníci vaši." A proto když Petr, nepamětliv těchto slov, utekl se k hmotnému meči, a to i v ochraně hlavy církve, kde byla by nejmocnější příčina k válce, uslyšel od hlavy té dle 26. kap. evangelia Matoušova: „Obrať meč svůj v místo jeho; nebo všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou." A ukazuje Petrovi, čím má se v pronásledování hájiti, pravil mu Kristus: „Zdaliž mníš, že bych nyní nemohl prositi Otce svého, a vydal by mi více nežli dvanácte houfů anjelů."

A na tomto přikázání řečeném Petrovi v 18. kap. evangelia sv. Jana, totiž: ‚Schovej meč svůj do pošvy,' zakládají se slova Bernardova a jiných, že není dovoleno duchovním a zejména papeži bojovati. Praví ve 4. knize ‚K Eugeniovi', že papež má netoliko pásti ovce, ale i napadati draky a štíry, avšak slovem, ne mečem. „Proč se pokoušíš," vece, „znovu uchvátiti meč, o kterém jednou bylo ti rozkázáno, abys ho vrátil do pochvy?" A následuje: „Avšak chop se meče, který jest ti svěřen k bití, totiž slova božího, a raňuj jím ke spáse." A k témuž ve XXIII., kvest. 8., kap. 1. píše se takto: „O biskupech nebo kterýchkoli duchovních snadno lze dokázati, že nemají ani ze své moci ani z moci římského biskupa chápati se zbraní. Neboť když Petr, který prvním z apoštolů byl od Pána vyvolen, užil hmotného meče, aby hájil mistra od bezpráví židovského, uslyšel: ‚Obrať meč svůj v místo jeho; nebo všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou' — jako by mu bylo řečeno přímo: ‚Až dosud bylo tobě a tvým předchůdcům dovoleno pronásledovati nepřátele boží tělesným mečem. Od nynějška pak na příklad trpělivosti obrať meč svůj, t. j. ten, který až dosud byl ti povolen, do pochvy, a toliko duchovního meče, jenž jest slovo boží, užívej v porážení starého života'." A tamtéž praví Ambrož: „Zbraně biskupovy jsou slzy a modlitby." Kterak tedy mohou duchovní dovoleně z nesprávnosti odvozené z bull vytrhnouti do válek na vyhlazení i těch, o nichž mohou býti v pochybách, nejsou-li to Kristovi věrní?

A proto ve XXIII., kvest. 8. praví Meldský koncil: „Všichni, kdož zdají se býti z duchovenstva, nechť se nechápou zbraní vojenských ani nevystupují ozbrojeni, ale nechť jméno svého povolání osvědčují nábožnými mravy a nábožným oděvem; to-li by zavrhli, buďtež potrestáni ztrátou vlastního stavu jako opovrhovatelé svatých kanonů a znesvěcovatelé církevní moci, ježto nemohou zároveň bojovati pro Boha a pro svět." A v téže kvestii praví koncil Toledský takto: „Těm, kdo mají zacházeti se svátostmi Páně, nesluší provozovati soud krve, a proto důkladně nutno brániti takovým přestupkům, aby se, zmítáni pohnutkami neopatrné opovážlivosti, neopova-

žovali buď, což smrtí jest trestati, souditi vlastním výrokem, aneb aby sami trest smrti nekonali nebo nerozkazovali konati nad žádnými osobami. Jestliže by pak některý, nejsa pamětliv těchto přikázání, něco takového provedl buď na sluzích své církve nebo na jakýchkoli osobách, budiž zbaven cti uděleného svěcení.“ A v téže kause řečeno mnoho podobného. A v 3. knize Dekretálů, kap. ‚Ani duchovní ani mniši‘, jest psáno: „Žádný duchovní nediktujž ani nepronášejž výrok krve, ani nekonejž trest krve, ani tam, kde se vykonává, nebudiž přítomen, ani žádný duchovní nediktujž a nepiš list k ustanovení pomsty krve.“

Tomuto všemu jest na odpor bulla papežova. Ale odkud to, ne-li z líbostí? Neboť ve 4. kap. listu sv. Jakuba se praví: „Odkud jdou bojové a svády mezi vámi? Zdali ne odtud, totiž z líbostí vašich, kteréž rytěřují v oudech vašich?“ Z líbostí, totiž chtivostí statků světských a poct. Odstraňme tedy pýchu a lakomství od kněžstva a zavádějme pokoru a lásku, a bude v pokoj uvedena církev; ale to se nepodaří rychle, leč by byl ze dvora římského vyhnán Šimon kouzelník.

Z toho jest patrno, že raditi k válkám v záležitosti vlastní nebo v záležitosti světského Pána, zejména pro světské panství, kněži nepřísluší. Jest to patrno z toho, že to zavádí nesprávnost, dle slov Dekretálů v kn. 6., ‚O vraždě‘: „Ten, kdo káže někoho bičovati, byť i výslovně zbraňoval, aby nebyl zabit nebo zmrzačen na některém údu, upadá v nesprávnost.“ Ježto tedy papež káže nebo vybízí pod odměnou věčné blaženosti, aby osoby obojího pohlaví, nechť jsou jakýchkoli poměrů církevních, nejen bily bez zmrzačení jeho nepřátely, ale i aby je vyhlazovaly, kterak neupadá zároveň s těmi, kdo takto mrzačí, v nesprávnost, činí-li tak bez předchozí rady biskupa a krále Krista? Neboť kdo bije mečem bez jeho vůle, zahyne mečem jeho soudu.

Kéž by tedy papež řekl s Apoštolem v 10. kap. 2. listu ke Korintským: „Nebo odění rytěřování našeho není tělesné,“ ale jest to odění spravedlnosti s milováním přátel po pravici a nepřátel po levici. (2. list. ke Korintským, kap. 6.) Ctnosti jsou tedy odění světla, v které Apoštol káže ve 13. kap. listu k Římanům křesťanům se obléci. A tyto ctnosti měly by nejprvé náležeti římskému biskupovi, totiž: chudoba ducha, mírnost, zármutek, lačnost a žízeň spravedlnosti, milosrdenství, čistota srdce, mírumilovnost, trpění pronásledování pro spravedlnost. Jestliže však jsou na papeži nebo kterémkoli představeném vlastnosti opačné, pak jest oděnec ďáblův, bojující proti Kristu Pánu, a voják Antikristův.

Po páté zbývá doktorům dokázati, že bylo papeži dovoleno všem zpovídajícím se a litujícím, kteří by poskytli pomoci k vyhlazení jeho nepřátel, slíbiti plné prominutí všech hříchů od trestu i viny, a zmocniti zpovědníky, aby dávali rozhřešení v následující formě:

„Z udělené mi moci apoštolské rozvazuji tě ode všech hříchů Bohu a mně v pravdě vyznaných a litovaných; jelikož osobně nemůžeš

konati přítomný podnik a, chceš-li přinésti dle ustanovení komissařů a mého, ochranu a pomoc k vykonání řečeného podniku, učinil jsi dle své možnosti — dávám a uděluji tobě nejplnější odpuštění všech tvých hříchů, jež jest od trestu i viny."

Vím zajisté, že u mnohých bylo rozvázání váčku a měšce, ale nevím, bylo-li rozvázání trestu a viny. Neboť prorok Joel, ačkoli v 2. kap. své praví: „... navraťte se k Hospodinu Bohu vašemu; neboť jest on milostivý a lítostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství, a kterýž lituje zlého" — přece dodává: „Kdo ví, neobráti-li se a nebude želeti, a nezůstaví-li potom zetření požehnání...?" A svatý Daniel, znalý věcí budoucích, pravil ve 4. kap. králi babylonskému: „Protož, ó králi, přijmi radu mou, a hříchy své spravedlností přetrhuj, a nepravosti své milostivostí k souzeným; zdaby prodloužen byl pokoj tvůj." K tomu praví svatý Jeroným: „Když i svatý Daniel, znalý věcí budoucích, jest v pochybách o výroku Páně, nerozvážně jednají ti, kdo odvážně slibují hříšníkům odpuštění." O tom pak více v kvestii ‚O odpustcích', kde jsem uvedl apoštoly Petra a Jakuba, a svaté Řehoře a Augustina, v 11. kap. pak tohoto spisu Isidora. Neboť žádný člověk zde na zemi nesmí beze zjevení božího ujišťovati hříšníky, že jsou rozvázáni od trestu i viny, pokud jsou zde na světě. A vůbec nesmí říci: „Já dávám tobě nejplnější odpuštění všech hříchů tvých, jež jest od trestu i viny." Neboť sebe větší biskup nemůže nikoho rozvázati od hříchů, leč by byl rozvázán u Boha. Ježto tedy není rádce boží a nemá zjevení, kterak může bezpečně ujišťovati člověka hříšného a říci: ‚Dávám tobě nejplnější odpuštění všech hříchů, jež jest od trestu i viny'?

Kapitola čtrnáctá.

Nyní po poznamenání tohoto a podržení první poznámky v kap. 12. jest promluviti k důvodům doktorů. Neboť ti, kdo dokazují z podobného, musí rozeznávati okolnosti času a přidávati dostatečný doplněk podobnosti. Neboť jinak měli žíti otcové starého zákona v mladistvém věku světa obdařeni statky světskými, které předobrazovaly statky nebeské vlasti, vyslovené v době zákona milosti; a jinak starší synové světa stárnoucího, kteří mají následovati Krista, který zavrhuje statky světské, všecek po věcech nebeských dychtí. Byly‘ války otců starozákonních obrazem duchovních válek v zákoně novém; kteréžto jenom tehdy byly jim dovoleny, když útočili k rozkazu Páně; když pak scházejí v novém zákoně tyto okolnosti, schází i místo k podobenství.

A k předobrazení válek mluví svatý Řehoř ve XXIII., kvest. 1. takto: „Kdyby tyto tělesné války nebyly předobrazením válek duchovních, myslím, že knihy dějů židovských nikdy nebyly by bývaly od apoštolů Kristových dány ke čtení v kostelích účedníkům Kristovým, který přišel učiti pokoji. Neboť kterak by toto popisování

válek prospívalo těm, kterým praví Ježíš: ‚Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám,' a kterým Apoštol káže a praví: ‚Ne sami sebe mstíce, nejmilejší' a: ‚Proč raději křivdy nesnášíte? Proč raději škody netrpíte?' A proto konečně Apoštol, věda, že více nemáme vésti válek tělesných, ale namáhati se duševními zápasy proti protivníkům duchovním, jako učitel vojenství dává Kristovým vojínům přikázání, řka: ‚Oblecte se v celé odění boží, abyste mohli státi proti útokům ďábelským'." Tolik Řehoř, ukazuje, že náboženství křesťanské přiměřeně k zákonu Kristovu má býti duchovnější a následovně má tělesné činy starého zákona pojímati duchovně k povznesení mravů.

A proto svatý Řehoř vykládaje slova 22. kap. evangelia Matoušova: ‚Volové moji a krmný dobytek zbit jest,' mluví takto: „Ježto v starém zákoně psáno jest: ‚Milovati budeš přítele svého a nepřítele v nenávisti míti budeš,' tehdy spravedlivým, jelikož obdrželi dovolení, náleželo, aby boží a své protivníky s mocí, s jakou mohli, potírali a je ostřím meče bili, což beze vší pochyby v novém zákoně se vyvrací, neboť Pravda sama káže: ‚Milujte nepřátely své.' Co jiného tedy značí se býky, leč otcové starého zákona? Neboť když z poslání zákona přijali, aby své protivníky tepali oplatou nenávisti, co jiného byli, než, abych tak řekl, volové, kteří nepřátely bili rohem tělesné síly? Avšak co jiného zobrazeno jest krmným dobytkem, leč otcové nového zákona, kteříž přijímají milost boží vniterného tučnění?" Hle, tento římský biskup praví předně, že spravedlivým, jelikož tehdy obdrželi dovolení, náleželo, aby boží a své protivníky potírali, což v novém zákoně se vyvrací, ježto Pravda sama praví: ‚Milujte nepřátely své.'

Doktorové tedy, potvrzujíce vyhlazení Ladislava s jeho národy a vedouce důkaz z podobného ze starého zákona, musí ukázati, že ostatní jest stejné zde i onde. A nechť řeknou, proč nenásleduje ze stejného, že dnes mají se zachovávati obřady obětní a soudní. Po druhé měli by doktorové uvážiti, že otcům starého zákona mocí boží bylo rozkázáno útočiti na jeho protivníky, avšak v novém zákoně jest přikázáno kázati evangelium všemu stvoření a milovati všecky lidi, s odpouštěním křivdy podle Krista, protože oním prostředkem měly národy býti obraceny k víře Kristově. A proto Petr, náměstek Kristův napodobením, píše Kristovým věrným v 3. kap. 1. svého listu: „Neodplacujíce zlého za zlé, ani zlořečenství za zlořečenství, ale raději dobrořečíce, vědouce, že jste k tomu povoláni, abyste požehnání dědičně obdrželi." Tato bulla není na vyhlazování nepřátel, aniž jest zlořečení nebo shromažďování peněz. A s ní shoduje se bulla Pavlova k Římanům, pravíc v kap. 12.: „Žádnému zlého za zlé neodplacujte... Ne sami sebe mstíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: Mně pomsta; já odplatím, praví Pán."

K prvnímu důvodu z Mojžíše jest jasno, že měl na zřeteli pouze záležitost boží a z rozkazu božího pobil modláře. Proto řekl: „Tak praví Hospodin, Bůh Izraelský: Připaš jedenkaždý meč svůj k boku

svému" atd. I jest patrno, že papež nechtěl by vyhlazovati ani z rozkazu božího, ani modláře, ale v touze po vlastní pomstě, jak hlásá znění bully.

A následovně jest patrna odpověď ke slovům svatého Augustina. Připouští se totiž, že Mojžíš, muž velmi mírný co do trpělivosti, vykonal rozkaz Páně ne neřestně a ukrutně, ale pln lásky boží. A k výkladu, který praví: „Příklad Mojžíšův jest důkazem, že církev není ukrutná, jestliže nutí kacíře nebo rozkolníky přijíti k sobě." Tento výklad jest správný, jest-li vše ostatní stejne. Nejprvé totiž musí býti kacířství zjevné, jako u těch, které pobil Mojžíš, bylo zjevné modlářství. Po druhé musí papež míti rozkaz od Boha, jako měl Mojžíš; a po třetí, musí nutiti mírněji, než zákonodárce Mojžíš, předobrazující zákonodárce nového zákona nekonečně mírnějšího, než byl sám. Neboť právě bezprostředně pod tímto bylo řečeno Řehořem, kterak Pravda mstu takovou mírnila. A proto v 18. kap. Matoušova evangelia přikázala Petrovi hříšníka třikráte napomenouti a po třetím napomenutí od církve nekáže ho zabiti, ale zatvrzelci se vyhýbati jako pohanu a publikánu. A ve 13. kap. evangelia Matoušova v podobenství služebníkům, kteří chtěli vytrhati koukol, řekl: „Nikoli! Abyste trhajíce koukol spolu s ním nevytrhali pšenice. Nechte, ať obé spolu roste až do žní." A Pavel v poslední kap. listu k Titovi praví: „Člověka kacíře po jednom neb druhém napomínání utíkej, věda, že takový jest převrácený a hřeší, svým vlastním soudem jsa odsouzen." Ale tato všechna písma boží zavrhují větší kacíři, kteří týrají lidi a bijí je až k smrti, kteří nechtí žíti prostě dle zákona Kristova. A není divu, neboť Apoštol prorokuje ve 3. kap. 2. listu k Timotheovi, řka: „A takž i všickni, kteříž chtějí pobožně živi býti v Kristu Ježíši, protivenství míti budou. Zlí pak lidé a svůdcové půjdou ze zlého v horší, i ti, kteříž v blud uvodí, i ti, kteříž jsou bludem pojati."

A nevím, proč papež s pomocníky chce vyhladiti lidi proto, že nechtí mu býti poddáni, nebo proto, že mu rozchvacují statky pozemské, avšak nesnaží se tak horlivě, aby byli vyhlazeni Židé, kteří popírají nový zákon Kristův, jakož i to, že Kristus jest pravý Bůh? Důvodem patrně jest, že tito papeže neolupují o statky světské, jako činí spojenci Ladislavovi.

Připouštím tedy dle ‚Výkladu', že zjevní kacíři mají církví býti nuceni k víře, aby v pravdě vyznávali Krista a jeho zákon, poněvadž přes to, že nikdo nemůže věřiti, leč když chce, přece může býti nucen k tělesným skutkům, neboť jako štětina vede nit, tak skutky přivádějí k víře. A proto učí Pán ve 14. kap. evangelia Lukášova, aby byli nuceni vejíti k večeři. Ale něco jiného jest nutiti, a něco jiného vyhlazovati nebo vražditi, jak praví první poznámka v kap. 12.

Tu pak ke konci prvního důvodu, kde řečeno jest od doktorů: *„A dodává Augustin: ‚Tak patrně i Apoštol ne ukrutně, ale přátelsky, vydal člověka satanu k zahubení těla, aby duch spasen byl v den Pána Ježíše,' jak stojí v 5. kap. 1. listu ke Korintským. A vydal*

i jiné, aby se učili nerouhati se, jak o tom ve 13. kap. ‚Skutků apoštolských'."

První vydání člověka smilníka se připouští, o němž, jak dí Zlatoústý ve výkladu na list k Židům, někteří praví, že byl kněz. Přál bych si tedy, přál-li by si toho Bůh, aby papež napsal listy netoliko do Čech nebo Korintským, ale i Francouzům, Angličanům a Bavorům, aby, shromáždíce se ve jménu Pána Ježíše Krista a v moci Kristova Apoštola, vydali kněží, zjevné smilníky a cizoložníky k zahubení těla, ne zabíjejíce je, ale vydávajíce je v moc ďáblu, aby týráni jsouce v těle ďáblem obrátili se k pokání. Tak zajisté Apoštol Kristův vydal k tělesnému týrání onoho smilníka a Hymenea i Alexandra, o nichž ne ve 13. kap. ‚Skutků apoštolských', ale v 1. kap. 1. listu k Timotheovi. Ale této moci vydávati satanu, aby tělesně týral smilníky a rouhače, nemá papež, který by rád vyhladil protivníky, ale nemůže. A kéž by svůj dvůr vyčistil od zločinu smilstva.

Kapitola patnáctá.

Druhý důvod jest tento:

„Dále: ‚... Fines, syn Eleazara, syna Aronova kněze ... vzal kopí do ruky své; a všed za mužem izraelským do stanu, probodl je oba dva, muže izraelského i ženu tu skrze břicho její' atd. ‚Tedy mluvil Hospodin k Mojžíšovi řka: Fines ... odvrátil prchlivost mou od synů izraelských.' A dodává: ‚Aj, já dám jemu smlouvu svou pokoje; i bude míti on, i símě jeho po něm smlouvu kněžství věčného, protože horlil pro Boha svého a očistil syny izraelské.' (‚Numeri', kap. 25.)"

Dvě byly příčiny tohoto skutku. Jedna — přikázání Páně, a druhá — horlivost pomstiti křivdu ne vlastní, ale boží. Přikázání jest vyjádřeno, když praví se tamtéž dříve: „I řekl Hospodin k Mojžíšovi: Vezmi všecka knížata lidu, a zvěšej ty nešlechetníky Hospodinu před sluncem, aby se odvrátila prchlivost Hospodinova od Izraele. I řekl Mojžíš k soudcům izraelským: Zabí jedenkaždý z svých všelikého, kterýž se připojil k modle Belfegor." A následuje: „Aj, jeden z synů izraelských přišel, a přivedl k bratřím svým ženu Madianku, na odivu Mojžíšovi, i všemu množství synů izraelských; oni pak plakali u dveří stánku úmluvy." A následuje: „To když uzřel Fines, syn Eleazarův" atd. Hle, tento z rozkazu božího zavraždil smilnící. Druhou pak příčinu vyjadřuje Bůh, řka, že Fines horlil pro Boha svého. A proto měl by doktor dokazovati spíše, že všechna knížata lidu, a zvláště duchovní, která mají učiti lid, aby nesmilnil, a neučí, ale sama smilní a přejí smilníkům pro mrzký zisk, že tato knížata mají býti zvěšena na šibenicích před sluncem. Ježto tedy smilnění kněží zákona Kristova patrně jest těžší, než smilnění Zamri, zabitého se ženou Madianskou, jednak proto, že po vtělení Kristově z důvodu jeho člověčenství, kterým stal se bratrem naším,

více jest proklínati smilství, jednak proto, že kněz jest více vázán k zdrženlivosti slibem a důstojností kněžství, jednak proto, že má hodně zacházeti se svátostmi Páně a zejména neposkvrněnýma rukama a ústy dotýkati se svátosti těla Kristova, jednak proto, že jest předem chráněn skutkem Finesa, jednak proto, aby nepohoršoval jiné, kteří mají býti duchovnější, než synové izraelští —: proto tím více skutkem tohoto Finesa mají biskupové a jiní kněží, zjevni smilníci, ježto jsou nepřátelé kříže Kristova a jeho čisté nevěsty církve, býti nuceni k zachovávání zákona Páně. Neboť takoví „vypravují o tom, že Boha znají, ale skutky svými toho zapírají", praví Apoštol v 1. kap. listu k Titovi. Ale bohužel není nikoho, kdo by jako Fines horlil pro přikázání boží a pro bezpráví. Ale ti, kdo horlí pro vlastní pomstu, naplnili celou církev.

Třetí důvod jest tento:

„Dále: Eliáš, prorok Páně, pobil proroky Bálovy, čtyři sta mužů, u potoku Cison. (3. ‚Kniha královská', kap. 18.) Dále pobil dvakráte padesát vojáků způsobiv modlitbou, aby oheň sstoupil s nebe. (4. ‚Kniha královská', kap. 1.)"

Vzhledem k prvnímu myslím, že by se nynější papež pro Boha nevystavoval prorokům tureckým, saracenským nebo tatarským, aby ho Pán Bůh před nimi nebeským zázrakem potvrdil ve své oběti. Eliáš zajisté modláře Bálovy, kteří sváděli lid od zákona božího, modlitbou a obětí veřejně přemohl, jak jde z 18. kap. 3. ‚Knihy královské'. A podobně i dva padesátníky, kteří z rozkazu krále Ochoziáše šli se ptáti Belzebuba, boha Akaron, povstane-li král z nemoci své. A proto mírně řekl Eliáš s podmínkou takto: „Jestliže jsem muž boží, nechť sstoupí oheň s nebe, a sžíře tě i tvých padesát." A podobně řekl druhému padesátníku. Ale papež, ačkoliv prostě kategoricky praví: ‚Proklínáme a zatracujeme,' přece skutkem tím nejsou lidé ti prokleti a zatraceni od Boha na nebesích. A příčina toho jest, že papež neproklíná a nezatracuje modláře, a nečiní to ani z horlivosti pro Boha ani z napomenutí Ducha božího.

Jest tedy neplatný důvod z Eliáše na papeže k vyhlazení jeho nepřátel. Neboť nejvyšší prorok Kristus Ježíš v 9. kap. evangelia Lukášova to vyvrací. Neboť on nechtěl spáliti Samaritány, kteří se na něm více provinili. A proto v 9. kap. evangelia sv. Lukáše se píše takto: ‚... že on se na tom ustanovil, aby šel do Jeruzaléma. I poslal posly před sebou; a oni jdouce vešli do městečka Samaritánského, aby jemu připravili hospodu. Ale nepřijali ho, protože obličej jeho byl obrácen k jití do Jeruzaléma. A viděvše to učedníci jeho, Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš-li, ať díme, aby oheň sstoupil s nebe, a spálil je, jako i Eliáš učinil? Ale Ježíš obrátiv se potrestal jich, řka: Nevíte, čího jste vy ducha. Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti." A proto většího vyplísnění hodni jsou naši doktorové, kteří schvalují vyhlazování křesťanů bez otázání Pána Ježíše Krista.

Čtvrtý důvod jest tento:

„Dále Matatiáš a synové jeho, horlíce pro zákon boží a vedouce války Páně, přemnohé i vlastníma rukama pobili, jak patrno z průběhu knihy Machabejské.“

Tento důkaz vyvracejí vlastní slova, jež praví: ‚Horlíce pro zákon boží a vedouce války Páně.‘ Vždyť o Matatiáši stojí v 2. kap. 1. ‚Knihy Machabejské‘, že nechtěje obětovati bohům na rozkaz krále Antiocha, promluvil velikým hlasem takto: „Byť i všickni národové krále Antiocha uposlechli, aby odstoupil jedenkaždý od služby zákona otců svých a povolil přikázáním jeho: já a synové moji a bratří moji, poslušni budeme zákona otcův našich. Milostiv buď nám Bůh! Není nám užitečné opustiti zákona a spravedlností božích; neuposlechneme slov krále Antiocha, aniž obětovati budeme, přestupujíce přikázání zákona našeho, abychom chodili cestou jinou. A když přestal mluviti slova tato, přistoupil jeden Žid před očima všechněch, aby obětoval modlám na oltáři v městě Modin podle rozkazu králova. I uzřel to Matatiáš a želel a zatřásly se ledví jeho, i rozpálila se prchlivost jeho vedle soudu zákona, i přiskočiv, zabil jej na oltáři; i toho také muže, kteréhož byl poslal král Antioch, kterýž nutil obětovati, zabil v týž čas a oltář zkazil, a horlil pro zákon, jako učinil Fines Zamrovi.“ Ale táži se, kde jest muž podobný tomuto Mathatiáši, který slávou nabízenou mu od krále Antiocha pohrdl a vystavil sebe, syny své i bratry smrti, nechtěje přestoupiti přikázání boží, a rozpálen vedle soudu zákona modláře zabil? Jestliže tedy platí doktorům tento důvod z Matatiáše tohoto, proč oni zjevné přestupníky zákona božího nezabíjejí, kteříž prohlašují vyhlazování k vůli papeži, ne k vůli zákonu božímu? Avšak u nich vskutku jest zápal zákona božího menší, a strach světský nebo lidský větší, než u onoho Matatiáše. Myslím, že kdyby od papeže přišel rozkaz podobný rozkazu Antiochovu, Stanislav neodvážil by se mu tak veřejně odporovati a papežova posla zabiti.

Pátý jest tento:

„Dále: Ježto Kristus pravil ve 14. kap. evangelia sv. Jana: ‚Amen, amen pravím vám: Kdož věří ve mne, skutky, kteréž já činím, i on činiti bude, a v ě t š í než ty činiti bude, protože já jdu k Otci svému;‘ a ježto on, pravě svým pozemským hlasem: ‚Já jsem‘, porazil nepřátely své k zemi, (o čemž v 18. kap. evangelia sv. Jana) —: dal náměstku svému Petrovi, nejvyššímu biskupovi, věřícímu v něho, moc v ě t š í věci činiti hrozným hlasem pokárným, totiž aby Ananiáše a Safiru, kteří lhali Duchu svatému a přelstili církev v ceně za pole, pokárným hlasem příliš hrozným, netoliko živé k zemi porazil, ale zakladil v nich život tělesný; o tom ve 4. a 5. kap. ‚Skutků apoštolských‘. O tom všem píše Jeroným ‚K Ripariovi‘, a stojí to ve XXIII., kvest. 8.: „Četl jsem o dýce Finesa, přísnosti Eliášově, horlivosti Šimona Kananejského, krutosti Petrově, jíž zabil Ananiáše a Safiru, stálosti Pavlově, který čaroděnníka Elimase, odporujícího cestám Páně, potrestal věčnou slepotou. Pro Boha trestati

zločiny není ukrutnost, ale zbožnost. A proto i v zákoně se praví: „Jestliže by tě tajně nabádal bratr tvůj... aneb manželka, kteráž jest v lůně tvém, aneb přítel tvůj, řka: Pojďmež a služme Bohům cizím... ruka tvá nejprv na něj bude vztažena, abys ho zabil'...“

Připustiv doslovně slova sv. Jeronýma a maje již dříve vyvráceny důkazy vzhledem k Finesovi a Eliáši, přistoupím nyní ke skutkům apoštolů Petra a Pavla. Ale vzhledem k slovům Páně, položeným na počátku důvodu, poznamenávám, že Kristus Pán sám z vlastní moci konal zázraky a v jeho jméně apoštolé činili jich více. Neboť oni obrátili mnoho národů, kázali ve všech jazycích a dotykem stínu Petrova byli uzdravováni nemocní, jak jde z 5. kap. ‚Skutků'. A proto Kristus napomínaje k víře a vylučuje chytrosti sofistů praví jemně: ‚Amen, amen pravím vám: Kdož věří ve mne, skutky, kteréž já činím, i on činiti bude, a větší než ty činiti bude.' Neboť pravě: ‚Kdož věří ve mne, skutky kteréž já činím, i on činiti bude', ukazuje apoštolům, že všecky zázračné skutky, které oni ve jménu Kristově učinili, Kristus učinil. Neboť apoštolé jsou jenom nástroje nebo údy, v nichž Kristus tak jedná. A když praví: ‚a větší než ty činiti bude', tu dává na rozum, že apoštolé Kristovi nekonali větších skutků, než on sám kdy konal, jak patrno na stvoření světa, na vtělení Syna božího a na jeho svémocném jednání v apoštolích. A proto, nazývaje skutky vlastně tyto věci, praví jemně: ‚On bude činiti skutky ne větší, než já činím, ale větší než tyto.' Žádný z apoštolů tedy nečinil větších skutků, než činil Kristus. Neboť cokoliv dobře učinili apoštolé, to učinil Kristus, a ne naopak. Protož tento Kristus k vůli Trojici chtěl, aby Ananiáš a Safira byli zabiti, ne rukou Petrovou, ale jeho vlastní mocí a zázrakem, ku posílení víry. Pročež stojí v 5. kap. ‚Skutků apoštolských' takto: „I řekl Petr: Ananiáši, proč naplnil satan srdce tvé lstí, tak abys lhal Duchu svatému, a lstivě ujal částku peněz za to pole?... i proč jsi tuto věc složil v srdci svém? Neselhal jsi lidem, ale Bohu. Tedy uslyšev Ananiáš ta slova, padna zdechl. I spadla bázeň veliká na všecky, kteříž to slyšeli.“ A potom manželce Ananiáše, když lhala, řekl: „I proč jste se smluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně? Aj nohy těch, kteříž pochovali muže tvého, přede dveřmi jsou a vynesouť také i tebe. I padla hned před nohy jeho a zdechla.“

Z textu tohoto jest patrno, že moc Kristova zabila Ananiáše se Safirou. Po druhé, že Petr jako prorok poznal skrytou lest, ji se spáchanou lží pokáral a smrt Safiry výslovněji předpověděl. Po třetí jest patrno, že Petr ne docela ve vlastní záležitosti, ani v záležitosti smíšené, ale v záležitosti boží to učinil. A proto pravil Ananiáši: ‚Neselhal jsi lidem, ale Bohu.' A Safiře řekl: ‚I proč jste se smluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně?' A proto po čtvrté ‚spadla bázeň veliká na všecky, kteříž to slyšeli'.

Ale z tohoto všeobecného závěru vyňati jsou větší podvodníci a lháři, kteří zavrhše bázeň boží, aniž by jim tento zázrak překážel, podvádějí neporovnatelně tiže církev, než ji chtěli podvésti oni dva

lidé. Neboť oni chtěli to učiniti v mále a svém, avšak svatokupci a souložníci nevěstek v mnohém a cizím; oni jednou, tito často; oni něco položili k nohám apoštolovým k společenství církve, tito církvi berou; a v tomto podvádění větší, tak zvaní správcové církve, jsou těžce ospalí. Naplňuje se proroctví Jeremiáše proroka z kap. 8.: „Nebo od nejmenšího až do největšího všickni napořád vydali se v lakomství; od proroka až do kněze všickni napořád provodí faleš.“ Kdyby tedy proti nim postoupilo stejné zabíjení, kdo z nich zůstal by se lstí a lží? Málo by jich zůstalo papeži, kardinály, arcibiskupy, biskupy, farizey a malými kněžími. Ale věztež, že čím déle zbožný Pán hříchy jejich snáší, tím přísněji odsoudí jej spravedlivý soudce.

Připouštím tedy pro důkaz, že by tento papež v záležitosti boží, má-li autoritu a moc udělenou mu od Boha jako Petr, činil podobné zázraky, počínaje od těch, kdo podvádějíce církev kladou k jejím nohám peníze, chtíce ji později ve větším podvésti. Ale jest jasno, že papež nepoznává o všelikém obročí světa, jak veliké jest ceny, ani v jaké míře lakomí svatokupci šidí církev Kristovu krutě a lstivě ji v údech olupujíce a statky její nedovoleně stravujíce.

Kapitola šestnáctá.

Šestý důvod jest tento:

„Dále Samuel prorok a kněz Páně pravil Saulovi: ‚Protož ihned táhni a pobij Amalecha; a zahlaďte, jako prokleté, všecko, což má. Neslitovávejž se nad ním; ale pobij od muže až do ženy, od malého až do toho, kterýž prsí požívá‘ atd. A níže se praví: ‚Řekl pak Samuel: Přiveďte ke mně Agaga, krále Amalechitského ... I rozsekal Samuel Agaga na kusy před Hospodinem v Galgala.‘ (O tom v 15. kap. 1. ‚Knihy královské‘.)“

Tento důvod slovně velmi pravdivý nedokazuje, že papež dovoleně rozkazuje vyhlazovati ctitele Kristovy, neboť pak by se dle stejného mohlo uzavříti, že papež má jíti, zajati krále Ladislava a rozsekati ho na kusy; ale tak neučinil Kristus Pilátovi, ani Jakub Herodesovi, ani Petr s Pavlem neučinili tak Neronovi, ačkoliv byli k vůli Pánu krutěji a ostřeji pronásledováni než tento papež. Tomuto důvodu ze skutku Samuelova k papežovu vyzdvižení kříže překáží tedy předně příkladná trpělivost Kristova a jeho apoštolů, kteří v zákoně milosti chovali se mírněji a trpělivěji než proroci v zákoně starém. Po druhé překáží důvodu tomu nedostatek božího přikázání, kterého papež neměl. Avšak Samuel v 15. kap. 1. ‚Knihy královské‘ řekl Saulovi: „Hospodin poslal mne, abych tě pomazal za krále nad lidem jeho, nad Izraelem; pozoruj nyní hlasu slov Hospodinových“ a dále veskrze. Jestliže tedy Bůh poslal papeže přikazuje mu, aby tak učinil, neodporuji; avšak dává-li Kristus opak na rozum, proč snaží se o něco, co není dovoleno? Po třetí překáží důvodu tomuto ze skutku Samuelova pronásledování křesťanů. Neboť

onen z rozkazu Hospodinova pronásledoval národy Amalechitské a krále pohanského, tento však pronásleduje ctitele Kristovy. Po čtvrté překáží smíšení příčiny a vynášení vlastního, které Samuel vylučoval. I jest patrna nedostatečnost důvodu z odhalení nedostatečné podobnosti jak se strany papeže pronásledujícího, tak se strany lidu pronásledovaného a tak i se strany Boha, který nekáže papeži, že má tak krutě bojovati proti jeho lidu.

Sedmý důvod jest tento:

„Dále: Kristus, nejvyšší biskup, udělav si jakýsi ‚bič z provázků, všecky vyhnal z chrámu, i ovce i voly, a peněžoměncům rozsypal peníze, a stoly zpřevracel'. (Jan, kap. 2.) Zde ukázal Kristus, že nejvyšší biskup, jeho náměstek, může také sám nebo rozkazem skrze jiné na hříšníky dostupovati i na tělech jejich i na statcích, nutě je k jednotě církve, o čemž Augustin v listě k Vincentiovi praví: ‚Vidíš, jak se domnívám, že nesmí se uvažovati, že někdo jest nucen, ale jaké jest to, čím jest nucen, zda dobré či zlé: ne, že by každý mohl býti dobrým bezděčně, ale ze strachu, poněvadž nechce trpěti, buď zanechává překážející prudkosti, t. j. špatnosti, nebo jest nucen poznati neznámou pravdu, aby boje se buď zavrhl faleš, o niž zápasil, nebo hledal pravdu, které neznal, a rád již držel, co nechtěl.' A tentýž praví tam dále: ‚Moje dřívější mínění bylo prvotně to, že nikdo nemá k jednotě Kristově býti nucen, že má se jednati slovem, bojovati disputací a vítěziti rozumem, abych neměl zdánlivě katolíky ty, které jsem znal jako zjevné kacíře. Ale toto mé mínění bylo vyvráceno netoliko slovy odporujících, ale příklady ukazujících. Neboť nejprvé kladla se mi v cestu moje obec, která ač byla všecka na straně Donatově, byla obrácena k jednotě katolické strachem před zákony císařskými; a nyní vidíme ji tak proklínati zhoubu takovéto prudkosti, t. j. špatnosti, že myslíme, že nikdy před tím v ní toho nebylo. Tak i jiná mnohá města, která byla připomínána toliko jménem, abych věcmi těmi seznal, že v příčině té lze porozuměti tomu, co bylo napsáno:

‚Moudrým příležitost dej, zmoudří tím zase ještě.'

(Tak stojí ve XXIII., kvest. 6.)"

Co do skutku nejvyššího biskupa Krista, přál bych si rád, aby papež o totéž se snažil a tak pokorně, horlivě a bez vyhlazování vyháněl z chrámu prodavače a kupce, t. j. svatokupce, počínaje od svého dvora. Neboť Kristus dle mínění svatých poskytl příklad o oněch prodavačích a kupcích. A proto svatý Řehoř v kázání na slova evangelia: ‚Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát', praví: „K vám kněžím smutně mluvím, neboť seznali jsme, že někteří z vás za odměnu udílíte svěcení, prodáváte duchovní milost a z nepravostí cizích se škodou hříchu hromadíte pozemské zisky. Proč, táži se, nevrací se vám na pamět, že hlas Páně praví v přikázání: ‚Darmo jste vzali, darmo dejte'? Proč před oči mysli své opět a opět nevoláte, že Vykupitel náš vstoupiv do chrámu zpřevracel stoly prodavačů holubic a peněžoměncům rozsypal peníze? Neboť kdo jsou

dnes ti, již v chrámě božím prodávají holubice? Zdaliž ne ti, kdo v církvi berou peníze za vzkládání rukou, kterýmžto ovšem vzkládáním dává se Duch svatý s nebe? Prodává se tedy holubice, ježto vzkládání rukou, kterým přijímá se Duch svatý, udílí se za penize. Ale Vykupitel náš stoly prodavačů holubic převrací, ježto kněžství takovýchto kupčíků ruší. Odtud jest, že svaté kanony odsuzují svatokupecké kacířství a káží, aby byli zbaveni kněžství ti, kdo za udílení svěcení vymáhají peníze. Stoly prodavačů holubic převrací, když ti, kdo prodávají duchovní milost, zbavováni jsou buď před očima lidí nebo před očima božíma kněžství. A zajisté jest u představených mnoho jiných zel, která však lidským očím jsou skryta, a přečasto pastýřové dávají lidu svaté za příklad, a před očima vnitřního soudce nestydí se za to, že v očích svých vidí se hanebnými. Avšak přijde onen den, a není daleko, v němž zjeví se pastýř a skutky jednoho každého přivede ve známost, a ten, který nyní viny poddaných mstí skrze představené, tehdy zlé skutky představených sám krutě odsoudí. A proto vstoupiv do chrámu sám udělal si jakýsi bič z provázků a vyháněje z chrámu ničemné kupčíky, stoly prodavačů holubic převrací, ježto zajisté viny poddaných tepe skrze pastýře, avšak sám pastýř, neřesti pastýřů bije." Tolik Řehoř.

A k témuž svatý Remigius v kázání na slova evangelia: ‚I všel do Jeruzaléma Ježíš', mluví podobně takto: „Toho nechť dbají kněží církve a střehou se, aby dům Páně neobrátili v peleš lotrů. Neboť lotr jest, kdo z náboženství pase po ziscích a z pěstování svatosti snaží se o příležitost ke kupčení. Vskutku jest se jim báti, aby, jako oni byli vyvrženi z chrámu hmotného, tak tito nebyli vyhnáni z chrámu duchovního. Neboť Pán denně vchází v svatý dům Otce svého, t. j. v církev, a ty, kdo zaměstnáni jsou mrzkými zisky vyhání, a prodavače i kupce má za vinny jednoho zločinu. Prodavači totiž jsou ti, kdo svatá svěcení udílejí za odměnu. Kupci pak jsou, kdo za spravedlnost dávají peníze, a davše cenu správcům kupují hřích. Jest poznamenati, že se praví: ‚stolce penězoměnců a stoly prodavačů holubic zpřevracel.' Neboť co se rozumí stolci penězoměnců, leč oltáře, které lakomstvím zlých kněží stávají se stolci penězoměnců? A co se pojímá stoly prodavačů holubic, ne-li důstojnost mistrská, která sama obrátí-li se k ziskům přiváděna jest niveč? A co se rozumí holubicemi, leč Duch svatý, který nad pokřtěným Pánem objevil se v podobě holubice? A kdo jsou ti, kteří prodávají holubice, ne-li ti, kteří vzkládáním rukou udílejí Ducha svatého za odměnu? Ale Pán stoly prodavačů holubic převrací, ježto ruší cenu takových kněží. Neboť každý biskup, který by milost Ducha svatého prodal, byť i zdál se před očima lidí stkvíti se rouchem biskupským, před očima božíma již jest kněžství zbaven. Proto i svaté kanony proklínají svatokupecké kacířství a káží, aby byli zbaveni kněžství ti, kdo za udělení duchovní milosti hledají odměny." Tolik Remigius.

I jest patrno ze svědectví těchto dvou vhodných svědků, že

prodavači i kupci v chrámu Páně jsou v křesťanstvu nepraví svatokupci, které sám Kristus netoliko duchovně vyhání od společenství své církve, ale dal příklad králům, aby zjevné svatokupce vyháněli a mrskali, jak míní svatý Jan Zlatoústý. A vzhledem k tomu praví papež Paskal v I., kvest. poslední: „Jest patrno, že svatokupci mají ode všech věrných býti zavrženi jako první a přední kacíři, a kdyby po napomenutí nezmoudřeli, mají i od vnějších mocí býti potlačeni. Neboť všechny zločiny za nic se nepočítají u porovnání se svatokupeckým kacířstvím.“ ‚Od vnějších mocí,‘ praví ‚Výklad‘, ‚t. j. od laiků, kteří mají tuto moc vně církve duchovních,‘ jak o tom v dist. 17., kap. ‚A nebylo dovoleno‘ a ve XXIII., kvest. 5., kap. ‚Knížata‘.

Připouštím tedy, že římský biskup může na svatokupce a tak na hříšníky dostupovati dle příkladu Kristova, nutě je slovem evangelia a dovoleným vyobcováním, jen když není účasten zločinu a zvláště svatokupecké ničemnosti. Dejž tedy Bůh všemohoucí, aby římský biskup po způsobě Kristově, jsa pokorný a bez hříchu, dostupoval na svatokupce sám nebo skrze jiné, a nevyhlazuje je trestem smrti, přiváděl je opět ze svatokupeckého kacířství k jednotě církve. Ale musí začíti od vlastního dvora a potom dále rozšířiti napravování, a pak dary boží darmo vzaté stále darmo dávati. — Dále se připouští výrok Augustinův, dávající na rozum, že zlí mají býti nuceni k zachovávání zákona Kristova, zvláště pak zjevní kacíři, jako jsou svatokupci, o kterémž nucení bylo již promluveno v kap. 14. na konci. Avšak ze slov Augustina, největšího doktora církevního, nemůže se odvozovati, že by křesťané měli býti vyhlazováni proto, že nejsou poddáni, jak se praví v bulle svrchu, moci římského biskupa. Proto mírně praví tento svatý, že jeho obec obrátila se strachem před zákony císařskými od kacířství Donatova k jednotě církve. A kéž by takovým strachem větší obec kněžstva, než tato obec, obrátila se od kacířství Jezova a kouzelníka Šimona.

Osmý důvod jest tento:

„Dále: Svatý Řehoř, píše mistru jménem Velox, vybízí některé, aby shromáždili vojsko a mužně připravili proti nepřátelům zbraně, jak stojí ve XXIII., kvest. 8., kap. ‚A dříve‘. A též v Registru čteme, že svatý Řehoř rozkázal občanům etruským, aby připravili zbraně proti Langobardům, a vojákům ustanovil žoldy, jak stojí tam, kde výše řečeno.“

Toto lze vyvrátiti slovy svatého Řehoře ve XXIII., kvest. 8., kdež praví: „Kdybych byl chtěl se mísiti v smrt Langobardů, dnes neměl by národ Langobardský ani krále ani vévody. Ale jelikož bojím se Boha, mám strach mísiti se v smrt každého člověka.“ Hle, svatý Řehoř nebyl by souhlasil s vyhlazením svých nepřátel a vůbec nebyl by k němu vybídl poskytuje vražedníkům odpuštění všech hříchů od trestu i viny. Praví: ‚Ale jelikož se bojím Boha, mám strach mísiti se v smrt každého člověka.‘ S tímto výrokem není v souhlase onen výrok papežův v bulle o vyzdvižení kříže:

„Vybízíme nad to skrze skropení krve Vykupitele všech lidí všecky císaře, krále a knížata, aby na obranu stavu a ku cti řečené církve a naší opásali se k pronásledování Ladislava a stoupenců jeho, řečených buřičů a nepřátel, jak pověděno zatracených, a k jich vyhlazení.“

I jest patrno, že slovy svatého Řehoře vyzdvižení kříže spíše se oslabuje, než potvrzuje. Neboť on zbožně a mírně dal poučení na obranu věrných a požádal pomoci od císařů nebo vévodů. Protož ve XXIII., kvest. 8., kap. ‚Jestliže vám‘, § ‚Jest dovoleno‘, Dekrét činí závěr takto: „Jest tedy představeným církevním dovoleno žádati po příkladě svatého Řehoře svým věrným obranu od císařů nebo jakýchkoli vévodů, a se svatým Lvem všecky mužně vybízeti ke své obraně proti protivníkům svaté víry, a všecky povolávati k dalekému odvrácení násilí nevěrců. Avšak prolévání krve není dovoleno žádnému z biskupů poroučeti z moci vlastní ani císařské.“

Tento výrok dotýká se předně výroku svatého Řehoře, který radil k dovolenému boji na ochranu. — Po druhé dotýká se skutku papeže Lva, který rozkázal, aby se lid shromáždil proti Saracenům a šel jim vstříc na břeh mořský, jak jde z XXIII., kvest. 8., kap. ‚Tedy‘. — Po třetí dotýká se toho, že prolévání krve není dovoleno žádnému z biskupů poroučeti z moci vlastní ani císařské. Ale zvláště tato třetí podmínka schází bulle o vyzdvižení kříže, která vybízí, aby císařové, králové, knížata a osoby všelikých poměrů opásali se k vyhlazení ne Saracenů, ale křesťanů. I jest jasno, že bez prolití krve nemůže tak veliký národ lehce býti vyhlazen. A toto vyhlazení nekáže zákon boží, ani ho nevyžaduje ochrana víry, ale pánovité zabírání světských statků a světské vynášení. Neboť, dejme tomu, že by římský biskup nedržel žádných světských statků, jako Kristus a Petr na světě, ale že by byl chudý, tichý a pokorný, zavrhuje světské panování a pýchu — a ustane otřásání.

Neboť až po obdaření římského biskupa důchodem, které počalo léta Páně 301., žádný biskup římský nevystrojil válku ani nepovzbudil lid ke své ochraně, ale trpělivě snášel vyhnanství nebo mučení. Jakmile však dostalo se římskému biskupovi důchodu a světského panování, následovaly: boj, pýcha, lakomství, kacířství a svár s nenávistí, a pokoj, pokora, chudoba, víra, svornost, milování lásky a kázání evangelické u římského biskupa, byť i ne u každého, podlehly a mučení, jak praví kronikáři, bylo napotom u biskupů římských vyhlazeno. Jestliže tedy panovačné světské držení statků s žádostivostí jest příčina válek a pří u papežů, pak po odstranění jí, války a pře byly by u nich zrušeny, neboť věcí opačných jsou opačné příčiny, které-li položíme, klademe skutky, a odstraníme-li je, odstraníme skutky. Řekl jsem pak, že panovačné světské držení statků se žádostivostí jest příčinou válek, dle slov Jakubových ve 4. kap. jeho listu: „Odkud jdou bojové a svády mezi vámi? Zdali ne odtud, totiž z libostí vašich, kteréž rytěřují v oudech vašich? Žádáte a nemáte; závidíte a dychtíte, a nemůžete dosáhnouti; bojujete a válčíte,

avšak neobdržíváte, protože neprosíte. Prosíte, a nebéřete, protože zle prosíte, abyste na své líbosti vynakládali.“

Hle, apoštol Kristův jasně ukázal, že z držení statků a líbostí povstávají války a sváry, jako z příčin. A týmž způsobem se ruší. Neboť: Zruš držení statků a žádostivost jeho, a nebude sváru ani války k vůli nim. A proto Spasitel, chtěje, aby jeho vojíni byli strůjcové pokoje a neválčili a nepřeli se o světský majetek, praví v 6. kap. evangelia sv. Lukáše: „A udeřil-li by tebe kdo v líce, nasaď mu i druhého, a tomu, kterýž tobě odnímá plášť, také i sukně nebraň. Každému pak prosícímu tebe dej, a od toho, kterýž béře věci tvé, zase nežádej.“

A tento slavný zákon po seslání Ducha svatého plnili apoštolé, kteříž před smrtí Kristovou několikrát zápasili o to, kdo z nich zdál by se býti větším. Ale ve větší zápas upadají římští a jiní biskupové, kteří opustivše uvedený zákon evangelia, vystrojují války a pře. A takoví patrně nejsou náměstky apoštolů v skutcích a Levitové, ale mužové zbraní a války. Jako biskupové nemající majetku a žijící po způsobu apoštolů jsou jich pravými náměstky, plníce evangelium Ježíše Krista. A proto Gratian ve XXIII., kvest. 8., kap. ‚Jestliže ve smrti‘, § ‚Hle‘, rozeznává tyto biskupy, pravě: „Jest poznamenati, že někteří biskupové jsou spokojeni toliko údělem levitským, kteří, jako jsou počítáni toliko v losu božím, tak jej toliko v dědictví přijímají, říkajíce: ‚Hospodin díl dědictví mého.‘ Tito nemají nic společného s knížaty světskými, ježto statky světské úplně zavrhují, aby jich příležitostí nebyli pokládáni za poddané zákonům císařským: takovým nezbývá žádná příležitost k zaměstnání světským vojenstvím. Ježto žijíce z desátků a poplatků svobodni jsou jako synové nejvyššího krále ve všelikém království od pozemského vymáhání, takže mohou říci: „Neboť jde kníže tohoto světa, ale nemá nic na mně.“ — Dále pak jsou jiní, kteří nejsouce spokojeni desátky a poplatky, zabírají statky, usedlosti, hrady a města, z nichž povinni jsou císaři daněmi, neobdrželi-li ovšem blahovůlí císaře osvobození od takových poplatků. Těm řečeno jest Pánem: ‚Dávejte, co jest císařovo císaři a co jest božího Bohu.‘ Jim praví také Apoštol totéž: ‚Každému tedy, což jste povinni, dávejte. Komu daň, tomu daň; komu clo, tomu clo.‘“ Tolik Gratian.

Kapitola sedmnáctá.

Z řečených svých osmi důvodů, právě vyložených, doktorové činí dále závěr takto:

„Z více těchto míst svatého písma a vůbec svatých kanonů jasně jest patrno, že papež z plnosti moci, kterou má, může ony svrchu uvedené, na počátku položené věci. Neboť ‚biskupové nemají býti toliko listů, ale i církví obráncové‘, jak stojí v XVI., kvest. 1., kap. ‚V kanonech‘. I bude moci papež nebo biskup, když jest napa-

dána jeho církev nebo vlast, shromážditi lid, vypovídati války a válčící dovoleně vybízeti, aby se chopili zbraní. (XXIII., kvest. 8., kap. ‚Tedy, ježto často'.) A jestliže ti, kdo jsou k boji povoláni, některé zabijí, biskupovi se smrt ta nepřičítá, aniž upadá v nesprávnost, jak ve XXIII., kvest. 5., kap. ‚O zabíjení'. Neboť chraň Bůh, aby se nám přičítalo, přihodí-li se komukoliv něco zlého mimo naši vůli tím, co konáme pro dobro nebo pro věci dovolené. A proto, ačkoli k cíli spravedlnosti biskupové nemají užívati meče a zbraní, jelikož jako takovým výkon ten jim nepřísluší, přece mohou biskupové ke své obraně zbraní se chápati a válek se osobně súčastniti, a vůbec jest dovoleno těm, kterým takovéto úřady svěřeny jsou, raditi, nebo mohou komukoliv ze své moci poručiti, aby se zbraní chopil. Tak může i papež v této nouzi, o níž píše, proto, že by v tomto případě mohl i vyzvati věrné k boji i dáti nejplnější odpuštění všech hříchů těm, kdo by pomohli vlastními osobami nebo poskytli pomoci dle své možnosti, správně-li se kají, vyzpovídají a litují. To jest patrno z výše řečeného.“

Zde zkrátka popírám důsledek, ježto žádný uvedený důvod ani všechny zároveň neuzavírají tento závěr. A k počátku tohoto dlouhého závěru se praví, že ze žádného z uvedených míst z písma svatého ani z doložených kanonů není jasně patrno, že papež může z plnosti moci, kterou má, dovoleně vyzdvihovati kříž proti křesťanům a zplnomocňovati k jich vyhlazení pod rouškou odpuštění všech hříchů od trestu i viny, jak bylo vyloženo výše a úplněji v kvestii o odpustcích. A když se přidávají v závěrku jako příčina slova: ‚Neboť biskupové nemají býti toliko listů, ale i církví obráncové, jak stojí v XVI., kvest. 1., kap. ‚V kanonech' — tento výrok připouštím; avšak on nepotvrzuje závěru, který činí doktorové. Neboť jest pravda, že biskupové mají býti obránci církví, t. j. věrných Kristových, jichž jsou biskupy, t. j. dozorčími strážci; mají je však brániti ne zbraněmi válečnými tělesnými, ale duchovními, řkouce s Apoštolem v 10. kap. 2. listu ke Korintským: „V těle zajisté chodíce, ne podlé těla rytěřujeme. (Nebo odění rytěřování našeho není tělesné, ale mocné v Bohu k vyvrácení ohrad.) Podvracejíce rady i všelikou vysokost, povyšující se proti umění božímu . . .“ Duchovních pak zbraní dotýká se Apoštol v 6. kap. listu k Efezským, pravě: „A protož vezměte celé odění boží, abyste mohli odolati v den zlý, a všecko vykonajíce, státi. Stůjtež tedy, majíce podpásaná bedra svá pravdou, a oblečeni jsouce v pancíř spravedlnosti, a obuté majíce nohy v hotovost k evangeliu pokoje, a zvláště pak vezmouce štít víry, kterýmž byste mohli všecky šípy ohnivé nešlechetníka toho uhasiti. Lebku také spasení vezměte, i meč Ducha, jenž jest slovo boží . . .“

V těchto slovech uvádí Apoštol šest duchovních odění, jimiž ozbrojeni jsouce mají biskupové hájiti ovce Kristovy:

1. První odění pak, které Apoštol připomíná, jest pás bezúhonnosti, kterým předně má býti opásáno tělo všech. Pravíť

Apoštol: ‚Stůjtež tedy, majíce podpásaná bedra svá pravdou.‘ Stojí pak někdo takto, když zachovávaje lásku nepodléhá dorážení ďáblovu, a bedra mysli opásává pásem čistoty ten, kdo podle moci zdrželivosti příslušně stahuje bedra mysli. A toto odění uložil Kristus svým biskupům ve 12. kap. Lukášova evangelia, pravě: „Buďtež bedra vaše přepásaná . . .“

2. Druhé odění jest pancíř spravedlnosti, který chrání větší část vnitřního člověka; proto praví Apoštol: ‚Stůjtež oblečeni jsouce v pancíř spravedlnosti.‘ Neboť jako pancíř železný stahuje se se všech stran kruhy, tak spravedlnost svým způsobem spojuje se dle linie délkové a šířkové, dle způsobu nekonečného kruhu, totiž Boha. Neboť nic neprospívá konati k dosažení blaženosti, leč v pořádku vzhledem k Bohu.

3. Třetí odění jest obutí nohou, t. j. obutí žádostí vnitřního člověka. Proto praví Apoštol: ‚Stůjtež obuté majíce nohy v hotovost k evangeliu pokoje.‘ A k tomuto odění nejvíce vázáni jsou biskupové, kteří setřásajíce se sebe žádost světské pověsti a chtivost pozemských statků, mají kázati lidu evangelium pokoje.

4. Čtvrté odění jest štít víry. Proto dodává Apoštol: ‚Stůjtež, zvláště vezmouce štít víry, kterýmž byste mohli všechny šípy ohnivé nešlechetníka toho uhasiti.‘ Štít tento pak má za základ články o svaté Trojici a jiné, směřující k božství a člověčenství Kristovu s ostatními, kteréžto články mají býti pevně svázány pouty lásky. Neboť pak mohou uhasiti ohnivé šípy trojího nepřítele, t. j. pokušení, která uměním nejničemnějšího ďábla zapalují člověka, aby hořel až do posledních dnů pekel.

5. Páté odění jest lebka (t. j. přilba) spasení, kterou pokrývá se hlava. A proto praví Apoštol: ‚Lebku také spasení vezměte.‘ Rozum pak tehdy béře lebku spasení, když ve svých skutcích příslušně se zahalí v naději na blaženost pocházející od hlavy, jež jest Kristus. Neboť jako rozum jest v člověku to nejvyšší, tak naděj na blaženost povznáší duchovního bojovníka, jestliže by se jal odstupovati od hlavy církve.

6. Ale jelikož by to bylo příliš ubohé a znak přemožení, aby člověk zde na zemi zápasil s duchovním nepřítelem a užíval toliko těchto pěti zbraní obranných, aniž by někdy opatrně útočil na svého nepřítele, proto připojuje Apoštol šesté odění útočné, řka: ‚Stůjtež, vezmouce i meč Ducha, jenž jest slovo boží.‘ To jest meč, kterým praví biskupové Kristovi podmaňovali protivníky pravdy a církve. Neboť ve 21. kap. evangelia sv. Lukáše pravil Pán mocný v boji: „Já‘ zajisté dám vám ústa a moudrost, kteréž nebudou moci odolati, ani proti ní ostáti všickni protivníci vaši.“ A tento meč není pouze útočný, ale také sečný, neboť odděluje ducha od těla. Praví‘ se ve 4. kap. listu k Židům: „Živá‘ jest zajisté řeč boží a mocná, a pronikavější nad všeliký meč na obě strany ostrý, a dosahujeť až do rozdělení i duše i ducha . . .“

Hle, to jsou zbraně, kterých má se chopiti každý biskup a připojovati k nim slzy s modlitbami. Neboť praví Ambrož: „Zbraně biskupovy jsou slzy a modlitby“ (XXIII., kvest. 8., kap. 1.) Tyto si osvojiv má v čas pronásledování řádně jako dobrý pastýř položiti svou duši za ovce Kristovy, jakož i on učinil. A proto hlasem biskupů praví biskup Jan ve 3. kap. 1. svého listu: „Po tomto jsme poznali lásku, že on duši svou za nás položil, i myť tedy máme za bratří duše klásti,“ t. j. ostříhajíce jich od jícnu zlých duchů požírajících v temnosti, od lsti svůdců v pokrytství a od svůdců potlačujících je násilím. A proto jestliže biskupové nepoloží se takto za církev jako obhájcové, bude jim řečeno slovo Ezechielovo v kap. 13.: „Nevstupujete do mezer, aniž děláte hradby okolo domu izraelského, aby ostáti mohl v boji v den prchlivosti Hospodinovy.“ Výklad: Vstupovati do mezer jest svobodným hlasem se stavěti proti mocem tohoto světa na obranu stáda. V den prchlivosti Hospodinovy ostáti v boji, jest ničemným zápasníkům z lásky k spravedlnosti odporovati. Neboť bál-li se pastýř přímo mluviti, což jest to jiného, než že mlčky se dal na útěk ten, který ovšem, obětuje-li se za stádo, dělá hradby okolo domu izraelského.

I jest patrno, že biskupové mají býti, jak se praví v důvodu doktorů, netoliko strážci listů, ale i obránci církví. Ale nyní bohužel biskupové, pomineme-li ostatní duchovní, stali se vřelejšími obránci, než lidé světští, ne církví, t. j. Kristových věrných, ale světského bohatství a listin, svých ustanovení. A proto na obdržení a podržení nabytého bohatství způsobují pře, války, vraždy a vyhlazování, sužují ty, kdo káží evangelium, olupují poddané a uvádějí ve zmatek církev Ježíše Krista. Ale přijde biskup duší, který tak velikou křivdu vyrovná náležitými tresty a nepomine doktorů lichotících biskupům.

Neboť sami praví v důvodu dále: ‚I bude moci papež nebo biskup, když jest napadána jeho církev nebo vlast, shromážditi lid, vypovídati války a válčící dovoleně vybízeti, aby se chopili zbraní. (XXIII., kvest. 8., kap. ‚Tedy ježto často‘.)‘

Zde kladou doktorové ze skutku papeže Lva jeho výrok; on rozkázal shromážditi lid proti Saracenům. Neboť v uvedené kapitole praví se takto: „Tedy, ježto z končin saracenských přicházejí často protivné zprávy, někteří říkali, že oni tajně se vplíží do přístavu římského, pročež kážeme, aby se shromáždil náš lid námořní, kterému jsme ustanovili, aby sestoupil na břeh.“ Hle, tento papež káže svému, jak praví, lidu shromážditi se k chránění lidu křesťanského od vpádu Saracenů. Ale dejme tomu, že to učinil dovoleně; přece však jest to daleko toho, aby biskupové se opásali k vyhlazení křesťanů pro pozemské bohatství, ba i k vyhlazení pohanů, nebo aby bojovali v křesťanstvu, jako, běda, bojují, pominuvše úřadu biskupského.

Připouštím tedy, že biskup nebo jiný kněz může mírně dle zákona božího raditi k dovolenému boji a napomínati světské vojáky a lid, aby dle svého úřadu bojovali za zákon boží, za své poddané,

když jsou krutě utlačováni. A proto biskup nebo kněz takto laskavě a řádně radě a vybízeje neupadá v nesprávnost aniž se stává účasten zločinu. A vzhledem k tomu praví doktorové dosti správně v důvodu dále: ‚A jestliže ti, kdo jsou k boji povoláni, některé zabijí, biskupovi se smrt ta nepřičítá, aniž upadá v nesprávnost, jak stojí ve XXIII., kvest. 5., kap. ‚O zabíjení'. K jasnějšímu porozumění tomuto výroku, mluví Augustin ‚K Publikolovi', a stojí to ve XXIII., kvest. 1. takto: „O zabíjení lidí, aby od nich leckdo nebyl zabit, nelíbí se mi rada, leč by snad člověk ten byl voják nebo byl vázán veřejným úřadem, aby to činil ne k vůli sobě, ale k vůli jiným nebo k vůli obci, kde jest také sám, obdržev zákonnitou moc, hodí-li se k jeho osobě. I těm však, kdo nějakým strachem jsou odpuzováni, aby zlého nečinili, snad se něco poskytuje. Proto pak řečeno jest: Neodporujme zlu, abychom neměli zalíbení v pomstě, která cizím zlem pase ducha, ne, abychom zanedbávali napravování lidí. A proto není ani vinen cizí smrtí ten, kdo by ohradil ochozem hradeb svůj majetek, jestliže by někdo zahynul zasažen jich užitím. Neboť není vinen křesťan, jestliže vůl jeho někoho trknuv nebo kůň vyhodiv kopytem někoho zabije. Proto nemají buď volové křesťanů míti rohů, nebo koně kopyt, nebo psi zubů. Avšak jelikož svatý apoštol Pavel dosti učinil, aby vešlo ve známost hejtmanovi, že jsou mu připraveny od některých zatracenců nástrahy, a přijal proto za průvodce ozbrojence, tu kdyby na ně byli zločinci udeřili, Pavel byl by ve vylití jejich krve musil vyznati svůj zločin. Ale chraň Bůh, aby nám se přičítalo, přihodilo-li by se někomu něco zlého mimo naši vůli tím, co činíme nebo máme pro dobro a dovolené věci. Neboť jinak nesměli bychom míti žádného železného náčiní domácího ani polního, aby jím někdo nezabil sebe nebo jiného, ani bychom nesměli zasaditi strom, aby se na něm někdo neoběsil; ani by se nesmělo dělati okno, aby jím někdo nevyskočil. A co více mám připomínati? Neboť co jest dobrého k užitku lidskému, z čeho by nemohla býti způsobena záhuba? Avšak zahubiti sebe sama není dovoleno moci žádného zákona." Tolik Augustin.

Tu chce naznačiti předně, že nelíbí se mu raditi, aby někdo byl zabit, leč by to někdo zákonitě učinil dle svého úřadu. A toto bojuje proti vyhlazování, k němuž napomíná papež. Po druhé chce naznačiti tento svatý, že ten, kdo zabíjí člověka zákonitě dle svého úřadu, nezaslouží si trestu. Po třetí chce ukázati, že zabije-li něčí zvíře nebo jiná jeho věc člověka, onen není vinen. Tomu jest rozuměti o zvířeti, které není škodlivé, a o věcech, které se chovají zákonitě k užitku. Po čtvrté chce naznačiti, že apoštol Pavel dovoleně a rozumně si opatřil ozbrojené průvodce, aby vykonal cestu ku prospěchu církve a aby jeho vrahové neupadli ve hřích. A proto Augustin praví k uvedenému v listě ‚K Bonifácovi', (a stojí to ve XXIII., kvest. 3., kap. ‚Maximianus') takto: „Neboť apoštol Pavel nepostaral se o svůj pomíjející život, ale o církev boží, když proti těm, kdo se spikli, aby ho zabili, způsobil, aby rada jejich byla

vyzrazena hejtmanovi. A proto se stalo, že ho na místo, kam měl býti doveden, odvedlo ozbrojené vojsko, aby nebyl vydán úkladům oněch.“ Tolik Augustin. Po páté pak chce naznačiti Augustin, že mocí žádného zákona není dovoleno zahubiti sebe sama.

Z již řečeného jest patrno, že výrok tohoto svatého doktorové uvedli nevhodně, pravíce: ‚A jestliže ti, kdo jsou k boji povoláni, některé zabijí, biskupovi se smrt ta nepřičítá, aniž upadá v nesprávnost.‘ Rozumějí totiž, jsou-li takoví povoláni k boji od biskupa, což nemohou odvoditi ze slov Augustinových, ježto nečiní tam žádnou zmínku o povolání biskupovu k boji, ale mluví se strany všech křesťanů, když praví: ‚Ale chraň Bůh, aby nám se přičítalo, přihodilo-li by se někomu něco zlého mimo naši vůli tím, co činíme nebo máme pro dobro a dovolené věci.‘

Dále praví doktorové v závěru: ‚A proto, ačkoli k cíli spravedlnosti biskupové nemají užívati meče a zbraní, jelikož jako takovým výkon ten jim nepřísluší, přece mohou biskupové ke své obraně zbraní se chápati a válek se osobně súčastniti.‘

První část tohoto výroku jest snad vzata z opaku těchto písem: 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Já pak pravím vám: abyste neodpírali zlému. Ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nasaď jemu i druhého.“ A 26. kap. téhož: „Obrať meč svůj v místo jeho; nebo všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou.“ A 12. kap. listu k Římanům: „Ne sami sebe mstíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: Mně pomsta, já odplatím, praví Pán. A protož, lační-li nepřítel tvůj, nakrm jej.“ Toto písmo naplnila hlava biskupů byvši napadena od knížat kněžských a potom naplnili je její apoštolé a mučedníci, kteří mohouce také odporovati vrahům nechtěli se na obranu chopiti zbraní tělesných, ale silou pokory a trpělivosti po příkladě své hlavy odpuzovali sílu, t. j. násilí vražedníků. A proto tito mučedníci pokornou trpělivostí přečasto obrátili nepřátely k víře, ukrotili jejich hněv, jiné obrátili a křesťany posílili v trpělivosti, dali dobrý příklad, zabiti byvše zvítězili a obdrželi svatozáři mučednictví.

Avšak toto vše málo uvažují biskupové, kteří, byvše napadeni i spravedlivě, utíkají se ke zbraním a zpět tepou útočníky. A důvod jest, že zavrhují život Kristův a jeho zákon a rádi dávají přednost životu opačnému a ustanovením, aby měli život rozkošný a zdáli se světu slavní. Avšak praví Kristovi učedníci dí s Apoštolem ve 12. kap. listu k Židům: „. . . .odvrhouce všeliké břímě, i snadně obklíčující nás hřích, skrze trpělivost konejme běh uloženého sobě boje, patříce na vůdce a dokonavatele víry Ježíše, kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž, opováživ se hanby, i posadil se na pravici trůnu božího.“ Vzhledem k ocasu závěru jest odpověď patrna z řečeného již a dříve vysvětleného.

Dále praví doktorové:

„Ale že jest dovoleno, aby (dle mínění kněží, jimž se svěřuje slyšeti zpovědi a přisluhovati onim dobrodiním nejplnějšího od-

puštění) tito kajícníci dali nebo poskytli pomoci stolici apoštolské, to jest patrno, protože takovéto skytání nebo prokazování pomoci plyne dovoleně a důvodně k pokání kajícníků.“

Tohoto výroku doktorové nedokáží, až vstavše z mrtvých budou se zpovídati. Neboť nemají k důkazu toho písma ni důvodu, a zjevení odloží až k budoucímu vzkříšení všech lidí.

Dále praví:

„Uložení pokání pak jest na vůli kněze zpovědníka, jak jde ze slov 23. kap. evangelia sv. Matouše: ‚Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a farizeové. Protož všecko, což by koli rozkázali vám zachovávati, zachovávejte a čiňte.‘ A ze slov 13. kap. ‚Levitiku‘: ‚Kdožkoli tedy poskvrněn bude malomocenstvím, a oddělen jest vedlé usouzení kněze‘...“

Zde bylo by promluviti o pokání, ale abych to déle neprotahoval, pravím, že pokání, jež jest oplakávání zel minulých a nedopouštění se po druhé těch, které dlužno oplakávati, není na vůli kněze, aby je kajícníku poskytoval. Může totiž k němu vybízeti, nemůže je však dávati. Neboť náleží jediné Bohu dávati lítost s předsevzetím více se nevrátiti k hříchu. Připouštím také, že jest dovoleno opatrnému knězi to raditi kajícníku, aby měl bolest nad hříchem, budoucně se k němu nevracel, měl naději na odpuštění hříchu, zachovával přikázání boží a skutkově, pokud stačí, dosti činil za hřích. Ale kněz má se střící, aby nesvazoval břemeno nesnesitelné na ramena lidí, kteří se mu zpovídají. Neboť chtěl-li by neopatrně obtížiti kajícníka vzdělaného, tento nemá přijmouti uložené pokání skutku. A jestliže uloží nesnesitelné břímě kajícníku nevzdělanému, tento přijav je, buď je neunese nebo se bezdůvodně zatíží.

Chraň tedy Bůh, aby vše, co by kněz uložil tomu, kdo se mu zpovídal, za pokání, byl tento vázán bez odporu vyplniti. Neboť ze slov Kristových: ‚Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a farizeové. Protož všecko, což by koli rozkázali vám zachovávati, zachovávejte a čiňte,‘ nemohou doktorové odvozovati, aby kajícník k rozkazu zpovědníkovu dal všecky své pozemské statky nebo polovici jich komoře papežské, nebo aby se postil denně o chlebě a vodě, pokud bude živ, leže v noci na holé zemi, a aby se bil na nahé tělo stem ran.

A jest světu patrno, jak různě kněží v ustanovování pokání jsou nedostateční. Neboť jedni ukládají za pokání, aby kajícníci neslyšeli kázání těch, kdo útočí na jejich (totiž kněží) zločiny. Jiní ukládají, aby kajícníci opatřili poplatky za 30 mší. A tak je tomu i s jinými bludy a břemeny, které lidem ukládají. Oniť jsou, kteříž „praví, ale nečiní. Svazujíť zajisté břemena těžká a nesnesitelná, a vzkládají na ramena lidská, ale prstem svým nechtí jimi ani pohnouti.“ (Matouš, kap. 23..)

K tomu dí Remigius v kázání: „Břemena, ramena a prsty — to vše dlužno na tomto místě rozuměti duchovně. Těžkými a nesnesitelnými břemeny rozuměti jest nejtěžší přikázání zákona, která

farizeové ukládali lidu sobě poddanému, ale prstem svým nechtěli jimi ani pohnouti, ježto oni, kteří jiným větší ukládali, sami ani menších neplnili. Jejich podobu mají nyní biskupové a kněží v církvi, kteří zvláště veliká přikázání předkládají svým poddaným, sami však nestarají se naplniti ani nejmenších, a všem hříšníkům také ukládají těžké pokání oni, kteří po právu nezachovávají ani nejmenšího, do té míry, že se snaží pokání odvrhnouti.“ Tolik sv. Remigius.

Jest tedy patrno, že ona slova Kristova: ‚Na stolici Mojžíšově‘ nezavazují poddaného, aby k rozhodnutí lakomého představeného dal mu celý svůj majetek, nebo aby od zpovědníka přijal každé břímě, jaké by naň chtěl onen vzložiti. Ale zavazují poddaného, aby poslouchal zákonníka a farizea sedícího na stolici, pokud by učil zákonu božímu. A o tom jest věc šíře patrna v traktátě ‚O církvi‘.

Ke slovům 13. kap. ‚Levitiku‘ netřeba říci více, než že kněz Aronův měl úkol popatřiti na člověka a rozhodnouti, jest-li čist od malomocenství, a aby tak dle jeho rozhodnutí přebýval s lidmi. Kdyby však byl malomocný, aby pak naložil s ním kněz, jak vyjadřuje zákon tamtéž, což jest položeno obrazně. Avšak ani starý ani nový zákon neučí, aby kněz vzkládal na člověka břímě pokání, jakékoli by chtěl, ani aby za dané peníze dal mu nejplnější odpuštění všech hříchů od trestu i viny. Tolik řekl bych k tomu, co se mi dostalo do rukou, nezahrnuje poslední důvod doktorů, který byl vyvrácen na počátku. Amen.

Mistra Jana Husi

traktat

O třech pochybnostech učiněných v Olomouci.

Rok 1412 náleží k nejpohnutějším v životě Husově; stále víc a víc jest zaplétán do sporův a hádek, učení jeho přestoupilo již hradby pražské, zjednává mu stoupence a protivníky v království i v markrabství.

K horlivým jeho stoupencům náleželi viklefovci moravští, zejména olomoučtí. Ale také na Moravě nalézáme vášnivé a důtklivé jeho odpůrce; z nich nejznámější dolanský převor Štěpán. Jiný takový odpůrce znám jest nám také hlavně ze spisu Štěpánova.

Byl to nějaký horlivý přítel papežství se všemi jeho důsledky a formuloval své hlavní výtky proti Husovi ve třech bodech: papeži sluší naprosto věřiti, ke spáse třeba jest zpovědi knězi — jinak nikdo nemůže býti spasen, nýbrž zahyne na věky, tak jako zahynuli všichni vojíni Faraonovi v Rudém moři a všichni obyvatelé Sodomy.

Proti těmto výkladům dopsal 3. března 1412 Hus traktat náš; odevzdal jej téhož dne Ondřejovi z Myslibořic, jenž odevzdal jej notáři a ten pak vydal jej jako veřejnou listinu, aby nemohlo v něm nic býti falšováno. V této úpravě listinné jest nám také zachován v rukopisích; tuto však v překladě podává se jen jádro Husovo, formule notářské jsou vypuštěny. Odpověď k třetímu bodu může se ovšem zdáti malicherná — ale vina tu není tak na straně Husově, jako spíše v celém názoru doby, jež v takových úvahách velice si libovala.

*

Ježto pochybujícím prospěšno jest poraditi, aby zavrhše pochybnost mohli užitečně přilnouti k pravdě: proto příteli, který se tázal po třech pochybnostech, dlužno je vyvrátiti.

1. První pochybnost:

Vyskytla se otázka: Zdali jest věřiti v papeže?

2. Druhá pochybnost:

Zdali jest možno, aby některý člověk byl spasen, který by se smrtelnými ústy nevyznal knězi.

3. Třetí pochybnost:
Zdali některý ze svatých doktorů míní nebo praví, že někteří z lidu Faraonova, který stonul v Rudém moři, a ze Sodomských, kteří byli shlazeni, byli spaseni.

*

1. K první pochybnosti se praví, že nikoli. K tomu jest poznamenati, že jiné jest v ě ř i t i v ě c, j i n é v ě ř i t i v e v ě c, j i n é v ě ř i t i v ě c i.

V ě ř i t i v ě c, jest míti víru o věci, které věřící nevidí. A tak věříme Boha a o Bohu, kterého nevidíme. Podobně věříme vše, co praví nám písmo, abychom věřili, jako věříme, že jsou andělé a zlí duchové, a věříme všecky články víry, ale nevěříme v ně. A proto vzhledem k článkům víry předložil Spasitel Martě v 11. kap. evangelia sv. Jana tento článek: „Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, byť pak i umřel, živ bude." Po druhé předložil jí tento: „A každý, kdož jest živ, a věří ve mne, neumřeť na věky." A dodává: „Věříš-li to?" Neřekl: ‚věříš-li v to nebo tomu'. A Marta, plna víry, odpověděla mu: „Ovšem, Pane, já jsem uvěřila, že jsi ty Kristus, Syn boží, kterýž měl přijíti na svět." Hle, Spasitel předložil jí v podobě otázky dva věřitelné články, a ona, věrně je potvrzujíc, připojila třetí, který má věřiti každý člověk.

V ě ř i t i v ě c i pak, jest míti za pravdu, o čem věc ta praví, že jest to pravda. A tak věříme celému písmu svatému, ale ne v písmo. Věříme každému stvoření, které praví pravdu, jíž nevidíme, ale nevěříme v každé takové stvoření. A proto Spasitel často napomínal, aby mu věřili. Praviť ve 4. kap. evangelia sv. Jana k Samaritánce: „Ženo, věř mi, žeť jde hodina, kdyžto ani na této hoře, ani v Jeruzalémě nebudete se modliti Otci." A Židům často říkal: „Pravdu vám mluvím a nevěříte mi." A ježto stejně jest věřiti Otci i Synu i Duchu svatému, proto často bral si na svědectví Otce, kterýž svědčil mu skrze Ducha svatého. A nevěřícím praví ve 3. kap. evangelia sv. Jana: „... což víme, mluvíme, a což jsme viděli, svědčíme, ale svědectví našeho nepřijímáte. Poněvadž zemské věci mluvil jsem vám, a nevěříte, kterak, budu-li vám praviti nebeské, uvěříte?"

V ě ř i t i v e v ě c pak, jest ji nejvýše milovati. A ježto nic nemá býti od rozumného stvoření nejvýše milováno, leč Bůh, jest patrno, že není věřiti v žádnou jinou věc, leč v Boha. A o této víře jsou slova Boha Krista: „Amen, amen pravím vám. Kdož věří ve mne, máť život věčný" (Jan, kap. 6.); a slova: „Kdo věří ve mne, byť pak i umřel, živ bude. A každý, kdož jest živ, a věří ve mne, neumřeť na věky." (Jan, kap. 11.) A velmi často béře se to tak v evangeliu.

K tomuto trojímu rozdílu věření mluví velebný Beda ve výkladu na slova Apoštolova: ‚Tomu pak, kdož ... věří v toho, kterýž spravedlivého činí bezbožníka'; i praví takto: „Jiné jest věřiti v Boha,

jiné věřiti Bohu, jiné věřiti Boha. Věřiti Bohu, jest věřiti, že jest pravda, co mluví, což i zlí činí; a my věříme člověku, ne však v člověka. Věřiti Boha, jest věřiti, že on jest Bůh. Věřiti v Boha, jest vírou ho milovati, vírou veň jíti, vírou k němu lnouti a jeho údům se vtěliti.“ Tolik Beda.

A jej uvádí Mistr hlubokých smyslů, v knize 3., dist. 23., kap. 1. A s ním shoduje se svatý Augustin ve výkladu na Jana, a to na jeho slova v kap. 7.: ‚Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti, tenť bude uměti rozeznati, jest-li to učení z Boha, čili mluvím já sám od sebe.‘ K tomu praví Augustin: „Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti — to náleží k víře. Aby se tomu bedlivěji porozumělo: Nutno jest nám, aby sám Pán, jako vykladatel náš, oznámil nám, zdali vskutku činiti vůli Otce jeho náleží k víře. Kdož by nevěděl, že to jest činiti vůli boží, konati skutky jeho, t. j. to, co se mu líbí? Sám pak Pán praví otevřeně na jiném místě: ‚Toť jest dílo boží, abyste věřili v toho, kterého on poslal‘, abyste věřili v toho, ne abyste věřili tomu. Ale věříte-li v něho, věříte i jemu. Avšak ne vždy ten, kdo věří jemu, věří veň, neboť i duchové zlí věřili jemu, a nevěřili veň. — A opět o jeho apoštolech můžeme říci: Věříme Pavlovi, ale nevěříme v Pavla. Věříme Petrovi, ale nevěříme v Petra. Neboť věřiti v toho, kdo ospravedlňuje bezbožného, počítá se člověku za víru jeho k spravedlnosti. Což jest tedy věřiti v něho? — Vírou milovati, vírou v lásce míti, vírou veň jíti a údům jeho se vtěliti. Toť jest tedy víra, kterou od nás požaduje Pán.“ Tolik veskrze Augustin.

Hle, tento svatý praví výslovně, že někdo věří Bohu a ne v Boha. Jako každý, kdo jest v hříchu, ba i Židé, pohané, kacíři a ďáblové věří Bohu, ale nevěří v něho, ježto nemají víry, která jedná láskou. Dále praví, že nevěříme v apoštoly, ale věříme apoštolům.

Tak křesťané nevěří v představené, ale věří představeným, když praví pravdu zákona božího. A aby vyloučil blud věřících v papeže, praví: ‚Nevěříme v Pavla, nevěříme v Petra.‘ Ale kterak máme věřiti v Petra nebo kohokoliv jiného, kdyžtě na místě Petrově může seděti Antikrist? Jako seděla na něm žena, která jsouc papež chudých porodila hocha.

A ježto lidé praví, že jest věřiti v církev, proto odporuje jim svatý Augustin ve výkladu vyznání víry, pravě o článku: ‚Věřím v Ducha svatého, svatou církev . . .‘: „I jest poznamenati,“ vece, „že není věřiti v církev, ježto není Bůh, ale dům boží.“

Hle, tito velicí svatí Augustin a Beda s jinými, kdo rozuměli písmu svatému, učili a drželi, že není věřiti v člověka, leč by to byl Bůh všemohoucí, ani v nějaké pouhé stvoření, ale toliko v Boha nebo v boží jsoucnost, a v Boha Otce, v Boha Syna i v Boha Ducha svatého. A odtud jest, že v apoštolském vyznání víry tato předložka ‚v‘ nepřikládá se v žádné části článků leč o osobách. Jako tam: ‚Věřím v Boha Otce‘, a onde: ‚(Věřím) i v Ježíše Krista, Syna jeho‘, a tam: ‚Věřím v Ducha svatého‘. A tato předložka ‚v‘ nemá se předkládati

tomu čtvrtému pádu *církev*', jak poznamenává svatý Augustin, přední vykladatel písma.

Odtud kdyby mělo se věřiti v pouhé stvoření, pak by každý člověk byl vázán pod trestem věčného zatracení k takové víře, a následovně učilo by se to v písmě svatém, jež jest nejzpůsobilejší k vykládání té víry. Nechť tedy někdo poučí nás z písma, že jest věřiti v pouhé stvoření, a uvěříme mu. Ale myslím, že neuvede dostatečného důvodu, dokud Kristus jako člověk nesestoupí k soudu. Ba kdyby mělo se věřiti v pouhé stvoření, neplatil by důsledek Spasitelův, který činí ve 14. kap. evangelia sv. Jana: „Věříte," vece, „v Boha, i ve mne věřte." Tu praví Augustin ve výkladu na Jana: „Aby se nebáli smrti a nebyli proto zmateni, utěšuje je a dosvědčuje zároveň, že i on jest Bůh: ‚Věříte,' vece, ‚v Boha, i ve mne věřte.' Důsledek totiž jest: Věříte-li v Boha, i ve mne máte věřiti, což by nebyl důsledek, kdyby Kristus nebyl Bůh. Věříte v Boha, věřte i v něho, jemuž jest to přirozeností, ne loupeží, pokládati se za rovna Bohu. Neboť on sebe sama zmařil, nepomíjeje však způsobu Boha, ale přijímaje způsob služebníka."

Hle, jak jasně vysvětluje tento svatý, že důsledek Kristův jest dobrý, totiž tento: ‚Věříte v Boha, i ve mne věřte.' Ten by neplatil, kdyby Kristus nebyl Bůh. Dokázal totiž oním důsledkem, že jest Bůh. A proto každý, kdo by utvořil onen důsledek o sobě samém, mimo Boha — t. j., kdo by nebyl Bůh — rouhal by se Bohu, tvrdě, třebaže nesprávně, že jest Bůh a roveň Bohu, chtěje si osobiti poctu božskou, proti slovům Isaiášovým v kap. 42.: „A slávy své jinému nedám . . ."

A proto ďábel pokusil se o ono uchvácení v nebesích a na hoře (Matouš, kap. 4.), chtěje, aby se mu Kristus klaněl jako Bohu. A v modlách pohanských navedl jak pohany tak Židy, aby věřili v ně, kteréž nejsou Bůh. A nyní vede křesťany na stejné scestí, aby ctili pouhého člověka jako Boha a věřili veň. Neboť věříce v papeže nebo v jiného člověka, který není Bůh všemohoucí, věří o něm v případě takovém, že jest Bůh všemohoucí. A tak vynášejí ho nade všecko, což slove Bůh. Neboť totéž jest klaněti se klaněním věci, a věřiti v ni. Nechť tedy věří a klaní se klaněním, kdo chtí, pouhému člověku, kteříž nechtí věřiti toliko v Boha a klaněním se mu klaněti. Avšak praví klanitelé klanějtež se Bohu v duchu a v pravdě. Neboť tomu naučil Spasitel Samaritánku bloudící u víře ve 4. kap. evangelia Janova: „Ženo, věř mi, žeť jde hodina, když to ani na této hoře, ani v Jeruzalémě nebudete se modliti Otci. Vy se modlíte, a nevíte čemu; my se modlíme, čemuž víme, nebo spasení z Židů jest. Ale jdeť hodina, a nyníť jest, když to praví modlitebníci modliti se budou Otci v duchu a v pravdě. Neboť takových Otec hledá, aby se modlili jemu."

Hle, Spasitel dává ženě návod k pravé modlitbě, aby se modlila k Bohu Otci v Duchu svatém a v Pravdě-Kristu. Tak zajisté modlí se praví modlitebníci k Bohu Otci v Duchu svatém a naopak k Duchu

svatému v Otci. Dále k Otci v Synu Kristu, a ke Kristu v Otci, dle slov 14. kap. evangelia sv. Jana: „Filipe, kdož vidí mne, vidí Otce, a kterakž ty pravíš: Ukaž nám Otce? Nevěříš, že já v Otci a Otec ve mně jest?“ Co znamenají v uvedeném slova: ‚Kdož vidí mne vidí Otce,‘ ne-li, kdo pozná mne věrou a věří ve mne, vidí, t. j. věří v Otce mého? A ježto ten, kdo věří v Otce a v Syna, věří také v Ducha svatého, proto hned potom praví Spasitel: „A já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky. Toho Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijíti. Nebo nevidí ho, aniž ho zná, ale vy poznáte jej, neboť u vás přebývá, a v vás bude.“ Což jest ‚dá vám Ducha pravdy‘, ne-li Ducha svatého, ‚jehož svět‘, t. j. hromada zlých předzvěděných lidí, ‚nemůže přijíti, nebo nevidí ho‘, t. j. nevěří veň, ‚aniž ho zná,‘ poznáním smyslovým, nebo ‚nevidí ho‘ okem tělesným, ‚aniž ho zná‘ okem mysli. ‚Ale vy poznáte jej,‘ ježto plně v něho uvěříte, kteříž nyní plně nevěříte.

Co tedy krátce sdělil prosté ženě, řka: ‚... praví modlitebníci modliti se budou Otci v duchu a v pravdě‘, to obšírněji dokázal učedníkům, odpovídaje k otázce Filipově. Byl pak důkaz ženě takovýto: Bůh jest Duch, tedy ti, kdo se k němu modlí, mají se modliti v duchu a v pravdě. Takto vezmi důvod: Bůh jest Duch, ježto jest bytost netělesná, jenž jest Otec, Syn a Duch svatý. Musí se tedy k božství modliti ti, kdo se modlí, v Otci, v Synu i v Duchu svatém. A následovně ti, kdo mají býti spaseni, musí věřiti v Otce, Syna i Ducha svatého, a následovně v Boha jednoho v bytosti a trojího v osobách.

2. K druhé pochybnosti odpovídá Mistr hlubokých smyslů v knize 4., dist. 17., kap. 20., řka: „Co tedy jest si mysliti a co držeti o tomto, totiž: zda bez zadostiučinění a ústního vyznání pouhou lítostí srdce odpouští se někomu hřích? Jistě,“ praví, „bez vyznání úst a bez splacení vnějšího trestu ničí se hříchy lítostí a pokorou srdce. Neboť proto, že si někdo předsevezme se skroušenou myslí se vyzpovídati, odpouští mu Bůh, ježto tu jest vyznání srdce, byť i ne úst, jímž se duše očišťuje vnitřně od poskvrny a nákazy spáchaného hříchu a dluh věčné smrti se uvolňuje.“ Tolik Mistr hlubokých smyslů.

K témuž praví Augustin: „Ještě člověk nevysloví, ale slíbí vysloviti, a Bůh odpouští, protože toto říci jest jaksi vysloviti srdcem. Ještě není hlas v ústech, aby člověk slyšel vyznání, a Bůh je slyší.“ Dále Ezechiel v kap. 18.: „Pakli by se bezbožný odvrátil ode všech hříchů svých ... žádná přestoupení jeho ... nebudou jemu připomínána.“ Nepraví se ‚pakli by se vyzpovídal‘, ale ‚odvrátil‘. Tu dává se na rozum, že lidé i mlčícími ústy dosahují odpuštění.

Dále žalmista praví: „Řekl jsem: Vyznám na sebe Hospodinu přestoupení svá, a ty jsi odpustil nepravost hříchu mého.“ Dále Zlatoústý praví v knize ‚O skroušení srdce‘: „Nepravím tobě, abys se veřejně zrazoval ani abys se obžaloval u jiných, ale chci, abys poslouchal proroka, jenž dí: ‚Vyjev Hospodinu cestu svou‘, vyznej

hříchy své pravému soudci, s modlitbou provinění svá oznam ne jazykem, ale pamětí svého svědomí a pak konečně doufej, že můžeš dosáhnouti milosrdenství.“ Tolik onen. A jej uvádí Mistr v kn. 4., dist. 17., kap. 3.

Z těchto věcí jest patrno, že může býti spasen některý člověk, který nevyzná se ústně smrtelnému knězi. To jest patrno na publikánu v 18. kap. Lukášově, který pravil toliko: „Bože buď milostiv mne hříšnému,“ a byl ospravedlněn. Jest to patrno i na otcích starého zákona, jest to patrno na malých dětech, jest to patrno na lidech němých i hluchých od narození, jest to patrno na násilím zavražděných, jest to patrno na těch, kdo bydlí na pouštích, jest to patrno na křesťanech zajatých mezi pohany, jež odsuzovati, byla by zbrklá a ďábelská bezbožnost.

3. K třetí pochybnosti odpovídá svatý Jeroným ve výkladu na proroka Nahuma. A uvádí ho Mistr hlubokých smyslů v knize 4., dist. 25., kap. 2., řka: „Onen tedy výrok Nahumův nenutí nás míniti, že vše, co časně se trestá, nepropadá dále trestu božímu. Neboť třebaže Jeroným o tomtéž místě praví, že Egypťané a Izraelité byli od Boha časně potrestáni, aby nebyli potrestáni na věky, přece nesmí se tomu rozuměti všeobecně o všech lidech. Praví takto: Že zahubil pokolení lidské potopou, Sodomské ohněm, Egypťany mořem a Izraelity na poušti — vězte, že proto časně je potrestal za hříchy, aby na věky nebyli potrestáni, ježto Bůh nemstí dvakráte téže věci. Kdo tedy byli potrestáni, potom nebudou již trestáni, anebo jinak lže písmo, což říci jest hřích.“ Dále v 3. kap. praví Mistr tamtéž: „Všimni si čtenáři těchto slov, abys je nerozuměl všeobecně o všech lidech, ale toliko o těch, kteří mezi samými ranami konali pokání, věříce v Boha Židovského, kteréžto pokání, byť krátké a okamžité, Bůh přece nezavrhl.“ Tolik Mistr.

Hle, svatý Jeroným praví zřejmě, že někteří Egypťané, kteří stonuli v Rudém moři, a někteří Sodomští, kteří byli shlazeni, byli spaseni. Z toho plyne, že každému člověku trvá čas k pokání až do posledního okamžiku jeho života, t. j. pokud jest živ. Po druhé plyne z toho, že my lidé smrtelní nemáme tvrditi beze zjevení a bez písma svatého o žádném, že má býti na věky zatracen. A toto chce naznačiti Spasitel pravě: „Nesuďte a nebudete souzeni.“ Dále Apoštol: „Protož nesuďte nic před časem, až by přišel Pán, kterýž i osvítí to, což skrytého jest ve tmě . . .“ Amen.

Mistra Jana Husi

Odpověď kazateli plzeňskému.

Podobně jako v Olomouci měl Hus hojné stoupence a protivníky v západní metropoli české, Plzni. Plzeň, až do r. 1420, náležela k nejhorlivějším městům husitským, přičiněním některých kněží, přátel Husových, kteří víru lidu nadšeným slovem živili, i vlastních listů mistrových, krásných a ohnivých, z nichž posud nám jeden zůstal.

V květnu 1412, když Hus postavil se proti bullám papežským, nějaký kazatel plzeňský snažil se přivábiti lid kázaním hrubého modlářství. Proti Husovi, jenž podle Viklefa učil, že smrtelný hřích činí člověka sluhou ďáblovým, vykládal tento kazatel, že žádný smrtelný hříšník sluhou ďáblovým není; proti Husovi, jenž ve svém spisku ‚o těle Kristově' (v díle I.) postavil se proti hrubým bludům o svátosti oltářní, tvrdí, že kněz sloužící mši jest otcem a stvořitelem Boha; proti Husovi konečně, jenž ukázal, že zbožný sedláček je nekonečně povýšenější nad hříšného kněze, třebas i papeže, zastává se plzeňský kazatel mínění, že nejhorší kněz je lepší než nejlepší laik: docela ve smyslu oblíbené tehdy knížečky zvané »Hvězda duchovních«.

Nebylo arci nesnadno tyto makavé bludy Husovi vyvrátiti. Činí to někdy velmi drasticky; na př. na konec, kde uvádí choulostivé místo o knězi a ženách. Dokládá se též Ovidiovy básně »o stařeně«; Hus arci nevěděl, že je to pozdní výrobek z doby křesťanské, jenž měl dokázati, jakoby již Ovidius byl věděl a předpovídal narození Kristovo. Víra v pravost tohoto nemotorného padělku byla tehdy obecně rozšířena.

*

Jakýsi kazatel plzeňský, jak mi bylo napsáno, kázal veřejně, předně, že *nikdo smrtelně hřešící není služebník nebo syn ďáblův*, dokazuje to tím, že jinak by následovalo, že týž člověk byl by syn boží a syn ďáblův.

Po druhé kázal, že *tento kněz*, (ukazuje tím na kněze, který toho dne konal první mši svého úřadu), *pokud nesloužil první mše, potud*

byl syn boží, ale dnes a nadále, když bude sloužiti mši, jest otec boží a tvůrce těla božího.

Po třetí kázal, že *nejhorší kněz jest lepší nejlepšího laika.*

*

První článek obsahuje dvě věci, totiž: Předně, že nikdo smrtelně hřešící není služebník ďáblův. — Po druhé, že nikdo smrtelně hřešící není syn ďáblův. Jedno i druhé zavrhuje Spasitel v 8. kap. evangelia sv. Jana. Neboť Židům, chlubícím se svou svobodou a řkoucím: „Símě Abrahamovo jsme, a žádnému jsme nesloužili nikdy. I kterakž ty díš: Že svobodni budete?" — odpověděl: „Amen, amen pravím vám: Že každý, kdož činí hřích, služebník jest hřícha." Z toho následuje, že každý takový jest služebník ďáblův. Důkaz jde ze slov 6. kap. evangelia Matoušova: „Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti." A níže vykládá to Spasitel, pravě: „Nemůžete Bohu sloužiti i mammoně" — tedy ani Bohu i ďáblu. A každý, kdož činí smrtelný hřích, jest služebník ďáblův, protože ustupuje od svobody Ježíše Krista, poddává se službě a nevlastnímu pánu, ďáblu.

Dále, ježto každý smrtelně hřešící jest přemáhán od ďábla hříchem a tak podléhá ze svobody v službu ďáblovu, dle slov Petrových v 2. kap. 2. listu: „... od kohož kdo jest přemožen, tomu jest i v službu podroben" — jest zřejmo, že každý smrtelně hřešící jest služebník ďábla a hříchu, neboť praví Pravda: „... kdož činí hřích, služebník jest hřícha."

Ale ježto ďábel jest otec všeho smrtelného hříchu a zvláště lži, následuje z toho, že každý, kdo smrtelně lže, jest syn ďáblův, dle povahy své lži, což jest proti druhé části článku. A proto Kristus, Syn boží, řekl lhoucím Židům: „Vy činíte skutky otce svého," totiž ďábla; a když to popírali a tvrdili, že jednoho Otce mají, Boha, řekl jim: „Byť Bůh Otec váš byl, milovali byste mne. Nebo já jsem z Boha pošel..." A proto klada příčinu praví: „Vy z otce ďábla jste. Protože slyšeti nemůžete řeči mé." A níže: „Protož vy neslyšíte," totiž slova boží, „že z Boha nejste." Hle, Spasitel zjevně dokázal, že Židé nemají otcem Boha, ale ďábla, protože nechtěli slyšeti řeči jeho, milovati jej ani mu věřiti, a protože činili žádosti otce svého. Dále praví Pravda v 6. kap. evangelia sv. Jana: „Však jsem já vás dvanácte vyvolil, a jeden z vás ďábel jest." Jestliže tedy apoštol Jidáš byl a jest ďábel dle svědectví Kristova, u něhož není přijímání osob, následuje z dostatečné podobnosti, že každý smrtelně hřešící, propadlý zatracení, jest vskutku ďábel. To věděl Jan, který spočinul na prsou Kristových. Proto praví ku poučení věrných ve 3. kap. 1. svého listu: „Synáčkové, nižádný vás nesvoď. Kdož činí spravedlnost, spravedlivý jest... Kdož činí hřích, z ďábla jest; nebo ďábel od počátku hřeší. Na toť jest zjeven Syn boží, aby kazil skutky ďáblovy. Každý, kdož se narodil z Boha, hříchu nečiní; nebo

símě jeho v něm zůstává, aniž může hřešiti, nebo z Boha narozen jest. Po tomtoť zjevní jsou synové boží a synové ďáblovi. Každý, kdož nečiní spravedlnost, není z Boha . . .“ A to jest důkaz týž, jako Kristův.

Dále: Jsou-li synové ničemní símě ďáblovo, jsou i sami símě ničemné — tedy sami jsou ďáblové. Důsledek jest znám, ale i dolejší návěst jest patrna. Neboť ve 13. kap. evangelia Matoušova Spasitel, vykládaje učedníkům podobenství o koukolu, praví: „Rozsévač dobrého semene jest syn člověka. A pole jest tento svět, dobré pak símě jsou synové království, ale koukol jsou synové toho zlostníka. A nepřítel, kterýž jej rozsívá, jestiť ďábel . . .“ Hle, výslovný výklad Spasitelův, že synové království, kteříž jsou předzřízení, jsou símě boží. Synové pak zlostníka, kteříž jsou předzvědění, jsou símě ďáblovo. Kterak tito tedy nejsou ďáblové zjevní před Pánem?

Dále: Pavel, nádoba vyvolení, pravil k Elimasovi ve 13. kap. ‚Skutků apoštolských‘: „Ó, plný vší lsti a vší nešlechetnosti, synu ďáblův, nepříteli vší spravedlnosti, což nepřestaneš převraceti cest Páně přímých?“ Ale nebyl by ho nazval synem ďáblovým, kdyby v pravdě nebyl synem ďáblovým. Následuje tedy, že Elimas byl syn ďáblův a následovně ďábel.

Z toho lze podobně uzavříti, že kazatel, který nepřestává převraceti cest Páně přímých, pravě a tvrdě, že nikdo smrtelně hřešící není služebník ďáblův nebo syn jeho — sám, jako takový, jest služebník ďáblův, syn ďáblův a zatvrzelý ďábel. Neboť cesty Páně praví, že ti, kdo činí hřích, jsou služebníci ďáblovi a synové ďáblovi.

A proto ve 13. kap. ‚Deuteronomia‘ stojí, že synové Belialovi jsou, kdo svádějí lid od přikázání Páně. Proto přikazuje Bůh tamtéž, aby lid, pozná-li pravdu té věci, všechny obyvatele města toho, z kterého oni vyšli, zbil až do hovad a město to zkazil.

Dále o Sodomských praví se v 19. kap. ‚Knihy soudců‘: „. . .přišli muži města toho, synové Belial . . .“ Dále synům kněze Elí praví se v 2. kap. 1. ‚Knihy královské‘: „Synové pak Elí byli synové Belial, neznající Hospodina, ani úřadu kněžského k lidu.“ A níže: „. . . a kterak spávali se ženami, které pozor dávaly u dveří stánku.“ Dále o falešných svědcích svědčících proti spravedlivému Nábotovi praví se ve 21. kap. 3. ‚Knihy královské‘: „A přivedše dva muže syny ďáblovy, kázali jim sednouti proti němu; a oni, jako muži ďáblovi, pravili proti němu svědectví před množstvím: Dobrořečil Nábot Bohu a králi; pročež vyvedli ho za město a kamenovali ho až umřel.“

Z těchto svatých písem jde, že všichni smrtelně hřešící jsou synové Belialovi, ďáblovi, a služebníci jeho, zavázaní ďáblovi tomu nejhorší službou, jak jest patrno ze 42. kap. ‚Ježíše Siracha‘ na služebníku nejhorším, a z 10. kap. 4. ‚Knihy královské‘ na služebnících Bálových, a z 1. kap. listu k Římanům na služebnících, kteříž sloužili stvoření raději nežli stvořiteli, a ze 6. kap. téhož listu na služebnících, kteříž sloužili nečistotě a nepravosti k činění nepravosti;

a z 2. kap. 2. listu Petrova na služebnících porušení, o nichž praví Petr: „Tito pak jako nerozumná hovada, kteráž za přirozením jdou, zplozená k zjímání a k zahynutí, tomu čemuž nerozumějí, rouhajíce se, v tom svém porušení zahynou; a tak odplatu nepravosti ponesou jakožto ti, kteříž sobě na rozkoš položili, aby se na každý den v líbostech svých kochali; nejsouce než poskvrny a mrzkosti, ti, kteříž s vámi hodujíce v svých lstech se kochají. Oči majíce plné cizoložstva, a bez přestání hřešící, přeluzujíce duše nestálé, srdce majíce vycvičené v lakomství, synové zlořečenství, kteříž opustivše cestu přímou zbloudili, následujíce cesty Balámovy, syna Bozorova, kterýž mzdu nepravosti zamiloval; ale měl, od koho by pokárán byl pro svůj výstupek; nebo jhu poddaná oslice němá, člověčím hlasem promluvivši, zbránila nemoudrosti proroka. Tiť jsou studnice bez vody, mlhy vichrem zbouřené, jimžto mrákota tmy schována jest na věčnost. Nebo přepyšně marné věci vypravujíce, žádostmi těla a chlipnostmi loudí ty, kteříž byli v pravdě utekli od těch, jenž bludu obcují; slibujíce jim svobodu, ježto sami jsou služebníci porušení; poněvadž, od kohož kdo jest přemožen, tomu jest i v službu podroben."

Hle, z toho dlouhého důkazu apoštola Petra vidíš, že zločinci jsou synové zlořečenství a služebníci porušení a následovně jsou synové ďáblovi, zlořečení, a služebníci toho, který je porušil hříchem; a jestliže by neučinili pokání, jsou synové zatracení a tak synové ďáblovi, jenž jest zatracen. Tak zajisté Spasitel nazval Jidáše Iškariotského i ďáblem i synem zatracení, jak jde ze 6. a 17. kap. evangelia sv. Jana. Položil pak svatý Petr v nejvnitřnějším počtu zlořečenství rozkošníky, chlipné, lakomce a lháře jako svůdce. Neboť oni, sami v sobě zlořečení a porušení, porušují jiné a uvodí v zlořečenství. Proto rozkošníci jsou synové ďábla, kterýž slove Asmodeus, a má moc rozkošníky zabiti v hýřivosti, o čemž stojí v ‚Knize Tobiášově' kap. 3. a níže. Rozkošníci pak v obžerství a opilství jsou synové Bélovi, o čemž ve 14. kap. Danielově. Lakomci však jsou synové mamony a lháři synové ďáblovi a Belialovi, jak bylo již svrchu podotčeno. — Také výklad slova ‚ďábel' shoduje se s takovýmito syny zlořečení. Praví se totiž, že ‚ďábel' (diabolus) jest od ‚dia', t. j. dva, a ‚bolus' — kousnutí. Neboť synové ti utrpí dvojí kousnutí, totiž na těle a na duši, leč by se obrátili k pokání.

I jest patrno, že tento výrok: ‚Žádný člověk smrtelně hřešící není služebník a syn ďáblův' — jest kacířský. A následovně každý, kdo jej zatvrzele drží, má býti pokládán za kacíře. Neboť kacíř jest, kdo drží falešné učení, protivné svatému písmu, zatvrzele ho bráně. A ježto řečený první bod jest protivný uvedenému již svatému písmu, jest patrno, že jest to výrok kacířský, který od věrných má býti zavržen.

A důkaz, kterým kazatel onen dokazuje takto: ‚Kdyby člověk smrtelně hřešící byl syn nebo služebník ďáblův, pak týž člověk byl by syn boží a syn ďáblův' — nemůže překážeti písmu. Neboť jest pravda, že každý člověk ba i každý ďábel jest dle stvořené přiroze-

nosti syn boží z důvodu stvoření, a každý člověk smrtelně hřešící jest syn ďáblův z důvodu napodobení. A vzhledem k první části pravdu pověděli Židé v 8. kap. evangelia sv. Jana: „Jednohoť Otce máme, totiž Boha.“ A vzhledem k druhé části řekl jim Ježíš tamtéž: „Vy činíte skutky otce svého ... Vy z otce ďábla jste a žádosti otce svého chcete činiti.“ Správně se tedy připouští, že týž člověk jest syn boží a syn ďáblův: Boží stvořením — ďáblův napodobením. A tímto způsobem každý člověk zatracený jest syn boží a syn ďáblův. Ale žádný svatý ve vlasti není syn ďáblův, ačkoliv mnozí za času putování zde na zemi byli synové ďáblovi, a to všickni, kdo byli znešťastněni hříchem.

A kdo může popříti tato slova Kristova v 8. kap. evangelia Janova: „Kdo z Boha jest, slova boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha nejste?“ Zde zajisté jasně učí, že každý, kdo neslyší slova božího a neplní ho skutkem, není z Boha narozen milostí. A následovně jest narozen vinou z ďábla, a tak jest vinou syn ďáblův a přirozeností syn boží.

*

Druhý článek klade, že kněz, když slouží mši, jest otec boží a tvůrce těla božího.

Tento blud má počátek ve spisku, který má název ‚Hvězda duchovních‘, ve kterém se praví: „Když tedy kněz jest tak veliké důstojnosti, že jest tvůrce svého stvořitele, jest nepřislušné, aby byl zatracen.“ A níže v téže kap. se praví: „Jak velice mají býti ctěni kněží křesťanští, kteří krále všech a stvořitele všelikého stvoření tvoří, přepodstatňují, přijímají a jiným jím přisluhují!“

A proto nad tímto dvojím bludem navršují mnohá kacířství, chtíce vynášeti svou pýchu, rozšiřovati lakomství a jiné pošlapávati.

První lež tedy jest, že kněz jest tvůrce svého stvořitele. — Druhá lež, že krále všech a stvořitele všelikého stvoření kněží tvoří. — Třetí lež jest, že jest nepřislušné, aby kněz byl zatracen.

K vyvrácení prvních dvou lží, které přecházejí v jednu, jest poznamenati, že tvořiti vlastně jest z pouhého rozumového bytí, nikoho mimo Boha nepředpokládaje, přivésti věc v jsoucnost. Po druhé, tvořiti jest něco z něčeho předpokládaného přivésti k jsoucnosti. Po třetí, tvořiti jest totéž co ploditi. Po čtvrté, tvořiti jest milostí povolávati zpět. Po páté, tvořiti jest něco umělecky z některé nebo některých věcí dělati. Po šesté, tvořiti jest někoho znovu ustanoviti na úřad.

Prvním způsobem stvořil Bůh vše, mimo sebe, z ničeho, ježto nic jiného nebylo, prve než stvořil nebe a zemi. A proto v 1. kap. ‚Genesis‘ se praví: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“ A ve vyznání víry pravíme: ‚Stvořitele nebe i země.‘

Druhým způsobem stvořil Bůh člověka z prachu země, neboť v 2. kap. ‚Genesis‘ se praví: „I učinil Bůh člověka z prachu země, a vdechl v chřípě jeho dchnutí života.“

Třetím způsobem praví se o každém člověku otci (a o každé matce), že tvoří syna, když jej zplodil, a odtud všeobecně se říká: zplodil z ní dva nebo tři syny nebo děti.

Čtvrtým způsobem tvoří Bůh novou milost, když ji vlévá hříšníkovi.

Pátým způsobem nazývají se umělcové tvůrci.

Šestým způsobem praví se o císaři, že tvoří knížete nebo veřejného notáře, a podobně říká se o papeži, že tvoří kardinály a notáře.

A ježto žádným z těchto způsobů netvoří kněz krále všech a stvořitele všelikého stvoření, a ježto není žádného jiného způsobu stvoření kromě těchto, který bylo by lze založiti na písmě svatém, následuje z toho, že první dvě smyšlenky jsou nesprávné, totiž tyto: ‚Kněz jest tak veliké důstojnosti, že jest tvůrce svého stvořitele' a ‚kněží tvoří krále všech a stvořitele všelikého stvoření.'

Prvním způsobem netvoří kněží stvořitele, poněvadž netvoří ani jeho božství, ježto jest věčné, vše předcházející, ani jeho člověčenství, jednak proto, že po vtělení nepočal, nepočíná a nepočne býti, jelikož nikdy nepřestal a nepřestane býti, jak praví Mistr hlubokých smyslů v kn. 4., dist. 11., jednak proto, že netvoří jiné člověčenství ani jiné tělo Spasitelovo. Z toho jest zřejmo, že prvním způsobem žádný kněz nemůže býti tvůrcem svého stvořitele.

A proto k vyvrácení lži oněch tvůrců božích praví svatý Augustin ve výkladu na ‚Genesis' doslovně: „Není dovoleno věřiti nebo praviti někoho stvořitelem mimo Boha." Z toho jest patrno, že jest veliký hřích věřiti nebo praviti některého kněze mimo Krista stvořitelem prvním způsobem. Neboť takto býti stvořitelem jest vlastní toliko Bohu. Neboť Hugo praví v knize ‚O svátostech', v části 2., kap. poslední: „Z ničeho učiniti něco aneb z něčeho nic může toliko Bůh." Dále Linkolnský v knize ‚O jménech božských' v části 2., kap. 4. praví: „Učiniti něco z ničeho, to nemůže býti společno žádnému stvoření."

Ani druhým způsobem netvoří kněz tělo Kristovo nebo svého stvořitele, ježto nepřivádí ho z něčeho předpokládaného k jsoucnosti, ježto on byl dříve, než tento sloužil mši. A proto svatý Bernard v kázání o těle Kristově praví k papeži: „Není tvořeno." A Mistr hlubokých smyslů v knize 4., dist. 11. praví: „A nepravíme, že podstata chleba nebo vína jest látka těla nebo krve Kristovy, ježto z ní, jako z látky, neutváří se tělo Kristovo, ale ona utváří se v ně."

Ani třetím způsobem, ježto kněz neplodí stvořitele a to ani dle božství ani dle člověčenství, ježto obojí bylo dřív než on. A kdyby někdo řekl, že ho plodí milostí, není to opět pravda. A proto Spasitel, pravě ve 12. kap. evangelia sv. Matouše: „Nebo, kdož by koli činil vůli Otce mého nebeského", neřekl: ‚ten jest otec můj', ale řekl: „ten jest bratr můj i sestra má i matka má" — matka přijetím milosti od Boha dané, bratr a sestra přilnutím duše jak dle vyšší tak dle nižší síly. Ale ne otec, ježto ani tvořením řečeným prvním, druhým

a třetím způsobem, poněvadž nemůže Krista ani dle božství, ani dle člověčenství, ani dle milosti činně udělati.

Ani také čtvrtým způsobem nemůže kněz tvořiti Krista, ježto ho nemůže milostí obnoviti.

Ani pátým způsobem, neboť z Krista nic nemůže učiniti, tak jako může z látky učiniti něco uměleckého.

Ani šestým způsobem, ježto Krista nemůže kněz ze své moci ustanoviti k novému úřadu.

Ježto tedy není žádný jiný způsob tvoření v souhlase s písmem, následuje z toho, že onen článek jest falešný dle této části: ‚Kněz, když slouží mši, jest tvůrce těla božího.' A ježto písmo nepraví, že Kristus má jiného otce kromě Boha, jenž jest mu otcem soupodstatným a souvěčným, a otce Josefa jen dle domnění — nemůže také důvodně býti kladen žádný jiný jako jeho otec, jelikož nebyl by ani stvořením otec, ani věkem otec, ani plozením otec, ani ctí otec. Oní jest, který pravě k zástupům a učedníkům ve 23. kap. evangelia sv. Matouše: „A otce nenazývejte sobě na zemi," nechtěl nikoho nazývati otcem svým, leč Otce nebeského, který od věčnosti ho zplodiv a jako člověka ho stvořiv poslal ho k vzdělávání své vinice. Z toho jest patrno, že tento druhý článek jest falešný i vzhledem k první své části, kde praví: ‚Když kněz slouží mši, jest otec boží.'

*

Třetí článek jest tento: „Nejhorší kněz jest lepší nejlepšího laika."

Z tohoto výroku následuje, že Jidáš jest lepší svatého proroka Davida, který praví o Jidáši ve své modlitbě v žalmu 108.: „Postav nad ním bezbožníka, a protivník ať mu stojí po pravici. Když před soudem stane, ať zůstane za nešlechetného, a prosba jeho budiž mu k hříchu. Budiž dnů jeho málo, a úřad jeho vezmi jiný." Hle, modlitba svatého laika za biskupa Jidáše a za každého syna napodobení jeho, kněze svatokupeckého a lakomého.

Po druhé následuje, že ďábel jest lepší nejlepšího laika. — Důkaz: Neboť ze slov: ‚Nejhorší kněz jest lepší nejlepšího laika', následuje: ‚Tedy každý kněz jest lepší nejlepšího laika.' Popře-li se tento důsledek, pak bude platiti opak dolejší návěsti, totiž tento: ‚Některý kněz není lepší nejlepšího laika', který jest v opaku s hořejší návěstí; buď tedy dobrý nebo zlý, a cokoliv bude řečeno, bude odporovati článku, který jest hořejší návěstí důsledku. Neboť nebude-li dobrý kněz lepší nejlepšího laika, tím spíše nebude jím ani některý zlý. A následovně ani nejhorší kněz není lepší nejlepšího laika. Ale připustíme-li důsledek, vede se důkaz z dolejší návěsti takto: ‚Každý kněz jest lepší nejlepšího laika; ale ďábel jest kněz, tedy ďábel jest lepší nejlepšího laika.' Důsledek jest falešný a dolejší návěst jest patrna na Jidáši v 6. kap. evangelia sv. Jana, o němž pravila Pravda: „... a jeden z vás ďábel jest." Jest-li tedy Jidáš ďábel a zároveň biskup, jest patrna dolejší návěst.

A abych proti oné tak široké hlouposti neprotahoval řeč, nechť žvanilovi tomu odpoví svatý Jan Zlatoústý v kázání 34. ‚Díla nedokonaného', kde dí: „Lepší jest laik, který na první pohled vyznává život světský, ale snaží se o duchovní, než kněz, který vyznává život duchovní a baží po životě tělesném." O tom napsal jsem již více ve spisku ‚Proti skrytému protivníku'.

Ale ježto v souvislosti s tímto někteří káží, že nejhorší kněz jest důstojnější než svatá Panna, matka Kristova, jejichž šílenost leze jako rak z vlastního vynášení, z lakomství a lstivosti ďáblovy. Neboť našeptal jim, (kteří takto káží, aby se po způsobu svého otce vynášeli a naplňovali svoji lakotu,) onu lež, že oni jsou tvůrcové Krista a aby, věříce to, učili jiné tak věřiti. Ale o této lži bylo ukázáno již v druhém článku, že jest falešná.

A proto přijavše lež vedou důkaz takto: „Jest-li Panna Maria svatá nebo důstojná proto, že jednou porodila Krista, jest každý kněz, který ho často tvoří a může tvořiti, kdy chce, světější a důstojnější než ona." Hle, mísí pravdu se lží, aby sebe vynášeli, lakomství své naplňovali a lid klamali. Neboť pravda jest, že svatá jest Panna, která porodila Spasitele, a lež jest, že každý kněz tvoří Krista, kdy chce, nebo že tvoří ho častěji. Jako tedy ona lež: ‚Kněz tvoří Krista', pochází od ďábla, tak i tato: ‚Každý kněz jest důstojnější než matka Kristova.'

Klame pak lstivý had ty, kdo takto učí, pro ten omyl, že myslí, že Bůh měří důstojnost lidí dle úřadu a ne dle zásluhy života, nevědouce, že Syn boží samého sebe zmařil, způsob služebníka přijav, a ponížil se, poslušný byv až do smrti, a to smrti kříže, pročež i Bůh povýšil ho. (List k Filipenským, kap. 2.) A nepokládalo se mu za loupež, že chtěl býti roveň Bohu, jako pokládají se za loupež boží kněží lháři s otcem svým Luciferem. Neboť protože káží, že nejhorší kněz jest buď důstojnější nebo světější matky Kristovy, a ježto ona jest po Kristu zvláštní osoba nad všemi kůry andělů a nad každou jednotlivou osobu po Kristu z důvodu své zásluhy, jíž si zasloužila poroditi, kojiti a v mravech a mučení nejblíže napodobiti Spasitele — následuje, že ničemný kněz, který takto káže, chce se vyrovnati Pánu Ježíši Kristu v tom, že chce býti důstojnější než matka Kristova. Ale co jest bláznivějšího, než když ničemný ďábel Jidáš Iškariotský tak prázdně se vynáší? Vystupuje zajisté na nebesa a klesá až do propasti pekel jako jeho otec Lucifer na věky zatracený pro pýchu. Praví evangelium Kristovo v 11. kap. Matoušově: „Amen pravím vám, mezi syny ženskými nepovstal větší nad Jana Křtitele: ale kdo jest nejmenší v království nebeském, jestiť větší nežli on." Rozumí-li se tomuto evangeliu takto: ‚Ale kdo jest nejmenší', t. j. nejpokornější, ‚v království nebeském', t. j. v církvi svaté, ‚jestiť větší', t. j. důstojnější, ‚nežli on', totiž Jan, jako Kristus. Neboť on byl pokornější nežli Jan, a větší důstojností. Rozumí-li se mu však takto: ‚Kdo jest menší jiných v nebeském království blaženosti, větší jest, t. j. důstojnější, nežli Jan Křtitel — pak zřejmě následuje, že

Panna Maria, matka Kristova, jest důstojnější než každý kněz, který jest nyní zde na zemi, ježto ona není menší, ale větší po Kristu v království nebeském, než kterákoli jiná osoba stvořená po Kristu. A kéž by apoštol Petr řekl těm, kteří takto se chlubí, že on se neodvažuje jakož ani nechce vynášeti se nad slavnou Pannu. Neboť on zná ono evangelium 20. kap. Matoušovy, poněvadž jím byl s jinými pokárán za pýchu: „Nýbrž, kdož by koli chtěl mezi vámi býti velikým, budiž služebník váš. A kdož by koli mezi vámi chtěl býti přední, budiž váš služebník. Jako i Syn člověka nepřišel, aby jemu slouženo bylo, ale aby on sloužil, a aby dal život svůj, mzdu na vykoupení za mnohé." A ve 23. kap. téhož: „Kdož by pak sám se povyšoval, bude ponížen; a kdož by se ponížil, bude povýšen." Ale které povyšování se jest ohavnější, než ničemného kněze nad slavnou matku Vykupitelovu?

Vskutku horší jsou takovíto rouhači farizea, který se vypínal nad hříšníky a nad publikána, řka dle 18. kap. evangelia Lukášova: „....nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento publikán." Oněm však toto nestačí v jejich vynášení, ale důvěřujíce v sebe, pošetile se vynášejí výše, nad obnovitelku pokolení lidského; té-li se nepokoří, na věky budou zatraceni s Luciferem, otcem pýchy. A proto nutno jest jim o pokoru, čistotu a lásku Panny té dbáti a s nejvyšším úsilím jí následovati, kteréž nebudou moci stejně s ní dosáhnouti. Ale kéž by úplně nevypadali od jejích zásluh, jimiž se milosrdně přimlouvá za hříšníky pokání činící.

A divím se, proč kněží, jsouce důstojnější než Panna, matka Kristova, vzývají její pomoc, říkajíce: „Dopusť, abychom my, služebníci tvoji" atd., a aby slavnou přímluvou svaté Marie, na věky Panny, byli osvobozeni od přítomného smutku a požívali budoucí radosti. Podobně říkajíce: „Maria, matko milosti, matko přehojné lítosti, rač nepřátel nás chrániti, v hodině smrti přijmouti." Haha, ničemný a pyšný kněže, opovažuješ se přímluvu, ochranu a přijetí od matky Vykupitele žádati a na zemi vynášeti srdcem lakomým a nabubřelým každého kněze nejhoršího a sebe sama nad královnu světa, paní andělů a bránu nebeskou?

Proč nedbáš toho, kterak Syn její obrací se k tobě? Proč pozván na svatbu vybíráš si první sedadlo? Neboť tobě i mně praví onen Syn ve 14. kap. Lukášově: „Kdybys byl od někoho pozván na svatbu, nesedej na předním místě, ať by snad vzácnější než ty nebyl pozván od něho; a přijda ten, kterýž tebe i onoho pozval, řekl by tobě: Dej tomuto místo; a tehdy počal bys s hanbou na posledním místě seděti."

Hle, byla vykonána svatba člověčenství s božstvím v lůně Panny, a svatba celé svaté církve se synem Panny Marie, k níž jsi ty, kněže pozván. Proč tedy chtivě sedáš na místě vysokém, totiž na místě prvním nad královnou světa, matkou ženicha, nositelkou, roditelkou a živitelkou Spasitele Pána Ježíše Krista? Boj se toho, který zve tebe i ji, aby ti neřekl: ‚Dej této místo,' které si nerozvážlivě uchva-

cuješ, ‚a tehdy počal bys s hanbou na místě posledním seděti.' Neboť následuje toto: „Nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen." Ale ježto každý kněz, který káže, že kterýkoli kněz jest důstojnější než matka Kristova, povyšuje sebe sama nad matku Kristovu, následuje z toho, že bude ponížen, protože, neučiní-li pokání, bude s otcem pýchy sražen na dno pekel.

Kéž by tedy rouhaví žvástalové odložice pyšnost rouhání všimli si pohana Ovidia, který slynul před vtělením Kristovým, a v jeho spisku, který má název ‚O stařeně', znamenali by pokorně chvály Panny Marie. Neboť z obdivu takto zaníceně volá:

„Ó Panno šťastná, ó, Panno ty, jíž obrazem jest
hvězd skupení skvoucí, kdo že dá mi žití dobu dlouhou
dosti, abych tvých chval hlasatel mohl býti nehodný?
Neb kdyby výborná nebylas, tebe pak nevolil by
Bůh všemohoucí ten, by vzal z tebe část těla, jíž by
sám sobě pak připojil, kdyby též nebylas toho hodna,
Tvůj aby Syn božský — až ze smrti povstane, získav
vítězství nad ní — čest velkou chtěl Ti prokázat,
vzhůru Tě pozdvihnuv; dav nad všemi Ti v nebi místo,
Tě k sobě též posadiv. Neb tamtéž, kdež tu umístí
částku těla Tvého, zvolenou z Tebe, jíž na se vezme,
dá též místo tělu, z jehož lůna přijal tělo vlastní.
Neb možné to není, by potom, když částici jedné
Tvého těla s božstvím slavného se dostane místa,
s ostatkem naložit chtěl jinak, neb tím by umenšil
obdaření Tvé, neb čím počne krásně u této
části Tvé, na celé osobě Tvé pak neproveď by.
Vždyť ruka ochromlá takového nehodna je dárce —
bezvadnému sluší bezvadné jen dary dávat,
neb maje moc plnou dar špatný dáti nemůže. —
Ji chce povýšit pak nad rod stvoření všelikého. —
Než, by povýšena tak jsouc, z mrtvých povstala slavně,
netřeba ji čekat, až světa poslední dni nadejdou,
kdy všem souzeno jest z mrtvých vstáti všeobecně;
zejména proto, že zvláštní má příčinu povstat
z mrtvých dřív tělo té, jež má hmotně z sebe dáti
plod těla božského, z mrtvých jenž povstane nejdřív.
Od něho též i na nás moc z mrtvých povstati přejde.
Rovněž slušno není, aby až do oné doby zůstal
úděl její nižší, neb u té, jíž před věky určil
Bůh, aby tak velikou poctou byla obdarována,
jistě není třeba již, by ji postupně chtěl povýšit;
leč k sobě vezme ji Pán do nebes, k sobě též posadí ji. —
Panno ty nejlepší, pamatuj nás, již v paměti své
máme Tě s ním, jejž nám z Tebe největší dala láska.
Od nás chvála a čest jemu buď, nám od něho kéž zas
jest popřána milost a život, jenž cíle tu nezná."

Hle, jak veliký jest theolog v písmě tento pohan, který setkal pravdy o svaté Panně. Kéž by neznalí kněží povšimli si důvtipu jeho. Neboť on přál si, ačkoliv jí ještě nebylo, aby mohl býti hlasatelem, t. j. předzvěstem, jejích chval, jakož i byl, jak plyne ve svrchu řečeného, kde praví, že ona jest výborná, totiž jak tělem tak duší, ale zvláště životem milosti, jíž byla plna, dle svědectví anděla v jejím pozdravu; kterou takto připravenou vyvolil Bůh všemohoucí ze všech jedinou, aby vzal z ní tělo a k sobě je osobně připojil, tak totiž, aby zůstávaje, čím byl, (totiž Bohem beroucím na se člověčenství,) byl tím, čím dříve nebyl, (totiž člověkem), aby se stal pravým Bohem a pravým člověkem a synem Boha Otce a této Panny matky, dle slov anděla k ní: „A protož i to, což se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn boží.“ Ona pak souhlasila a pravila: „... staniž mi se podle slova tvého.“ (Lukáš, kap. 1.) Hle, těmito šesti slovy za předchozí moci Nejvyššího počala jednorozeného syna božího, jenž jí jest společný s Bohem Otcem, aby proto vynikala zvláštním nadprávím po synu tom nad každého člověka.

A proto zajisté praví pokorný a zbožný svatý Bernard: „To jest konečně zvláštní sláva a vynikající nadpraví naší Panny Marie, že si zasloužila míti jednoho a téhož Syna společně s Otcem.“ Toho nechápou chvástaví kněží, pravíce, že jsou Kristovými otci. Chtí, jakkoliv nemohou, oloupiti slavnou Pannu o ono zvláštní nadpraví, které má s Bohem Otcem, majíc jednoho a téhož Syna, pravého Boha a člověka, Ježíše Krista. To však znal v duchu pohan Ovidius, předvídal budoucí a pravil k budoucí Panně:

„... tebe pak nevolil by
Bůh všemohoucí ten, by vzal z tebe část těla, již by
sám sobě pak připojil, kdyby též nebylas toho hodna...‘

Ó, kněže křesťanský, proč si nevšímáš tohoto pohana, který mluví duchem božím? Kde a odkud jest tvoje důstojnost, aby z tebe vezma tělo narodil se Bůh všemohoucí? Kdy jsi byl milosti pln? Kdy jsi nalezl pokolení lidskému milost, kterou ztratila Eva? Vím, že jsi v Evě ztratil milost, proto prosebně a pokorně běž k Panně Marii, ježto kdyby Syn její skrze ni neobnovil ti milost, ztratíš i život věčný. Ale řekneš: ‚Nevím, kam bych běžel.‘ Hle, cestu otevírá ti pohan Ovidius, abys vystoupil na nebesa, neboť praví:

„...Tvůj aby Syn božský — až ze smrti povstane, získav
vítězství nad ní — čest velkou chtěl ti prokázat,
vzhůru Tě pozdvihnuv, dav nad všemi Ti v nebi místo,
Tě k sobě též posadiv.‘ —

Ó, pyšný kněže, těžkou cestu a vysoký přístup ukázal zde Ovidius. Nemyslím, že vystoupě tam záslužně spočineš, ty, jenž spolu se mnou pln jsi hříchu. Kéž bychom zbožnou myslí mohli k tomu dostoupiti, abychom mohli přímluvami nejsvětější Panny dosíci odpuštění hříchů. Rcemež s Ovidiem, obrátíce budoucí v minulé: ‚Tebe již před věky určil Bůh, abys tak velikou poctou byla obdarována; jistě není třeba již, by Tě postupně chtěl povýšit. Leč k sobě vzal

Tě Pán do nebes, k sobě též posadil Tě. Ó, Panno nejlepší, pamatuj nás, již v paměti své máme Tě . . .'

Ale uvažuj, kněže, kterak jsi pamětliv Panny, ty, jenž se pravíš býti jí důstojnější; přijmi rychle radu andělovu, který praví v 16. kap. ‚Genesis': „Navrať se ku paní své, a pokoř se pod ruku její." Odstoupil jsi od paní své pýchou, navrať se k ní pokáním a pokoř se, řka, že nejsi hoden tak veliké důstojnosti chváliti Pannu.

Poslyš Bernarda, který v kázání o jejím nanebevzetí pokorně praví takto: „Žádný zajisté předmět,, abych pravdu vyznal, neděsí více nepatrnost mého nadání, žádného není, abych více se ostýchal k němu přistoupiti, než když mám mluviti o slávě této Panny."

Hle, tím jsi ty pohrdl, od Panny v pýše jsi odstoupil: tedy navrať se. Augustina, Jeronýma, Ambrože, Anselma a jiné svaté nechtěl jsem ti uváděti, kteříž pokládají se za nehodné k chvále této Paní, ale uvedl jsem ti pohana Ovidia, abych tě více zahanbil a tak tě povolal zpět k správnému mínění o uctívání nejslavnější Panny.

Uč se od ženy, která pozdvihši hlasu svého, zahanbila pýchu kněží, zákoníků a farizeů, pravíc Ježíšovi: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval." Neboť tato žena, důstojnější farizeů, hlasem tím ukázala, že matka Páně jest důstojnější Kristových apoštolů. Neboť ona pokorněji, zbožněji a zaniceněji, přijavši slovo života za zvěstování andělova, počala, nosila, porodila a prsy kojila Boha a člověka a konečně slovo jeho nesouc v srdci svém, naplnila je dokonaleji než všickni apoštolé, pročež zovou ji blahoslavenou všickni národové. A proto také stala se po svém synu prvním prostředkem pokolení lidskému ke spáse. Ona jest zajisté obnovitelka pokolení lidského a brána nebes, ježto se stala rodičkou boží a paní andělů, bez jejíž přímluvy není možno, aby některý hříšník byl spasen.

Blahoslavený tedy její život, protože nosil Spasitele, ale zlořečený život zlého kněze, který Spasitele ve svátosti nehodně přijal. Blahoslavené prsy, které kojily Krista, a zlořečené ústa kněží, která se tak lživě vyvýšila nad nejblahoslavenější Pannu. Požehnaná na věky ta, jež nám Boha porodila — zlořečený biskup, který Vykupitele našeho zradil. Požehnaná Maria, která všem, kdo mají spaseni býti prospěla — zlořečený kněz, který jsa svými nepravostmi na odpor všem svatým odpadá od života milosti. Požehnaná Panna Maria, jež jest svatá tělem i duchem — zlořečený kněz smilník, který jest nečistý tělem i duchem. Požehnaná Panna, která nosila Spasitele po devět měsíců v životě— zlořečený kněz, který po devět měsíců nosí ďábla v srdci svém. Požehnaná Maria Panna, která kraluje nade všemi kůry andělů — zlořečený kněz, který pro hřích jest pod mocí ďáblů. Požehnaná Panna, která sobě a všem věřícím porodila Spasitele — zlořečený kněz, který ho zradil. Požehnaná Panna, která nosila a živila Ježíše Krista. Požehnán budiž také kněz, který pro Spasitele Pannu tu pokládá za sebe důstojnější a vyznává, že on jest nehodný její služebník. Neboť má v srdci píseň Panny tě, která

zní takto: „Že vzezřel na ponížení děvky své... Neboť mi učinil veliké věci ten, kterýž mocný jest... Sházel mocné se stolic a povýšil ponížených.“ A pokorný kněz neprohlašuje se také důstojným z moci sobě udělené, ale i plně všecka přikázání Kristova s apoštoly a jinými pokornými praví: ‚Služebníci neužiteční jsme.‘ Tak totiž káže Syn Panny v 17. kap. evangelia sv. Lukáše, řka: „Tak i vy, když učiníte všecko, což vám přikázáno, rcete: Služebníci neužiteční jsme.“

A nedejme se oklamati také tímto důvodem: Spasitel dal každému knězi moc přepodstatňovati pravou svátost jeho těla a krve, kdykoliv by chtěl, matce však moc tu nedal: tedy každý takový kněz jest důstojnější než matka Kristova. Neboť kdyby tento důkaz platil, pak by více povyšoval člověka před Bohem úřad než zásluha. Dolejší návěst jest falešná, ježto pak byl by Bůh přijímatelem osob, což jest nepatřičné, ježto on přihlíželo k zásluhám, ruší kněžství zlých kněží.

Tomu učí svatí Řehoř, Remigius a Jan Zlatoústý ve výkladu na slova Matoušovy kap. 21. a Janovy kap. 2.: „...vymítal všecky prodávající a kupující v chrámě; a stoly peněžoměnců a stolice prodávajících holubice převracel.“ Nevynášej se tedy, kněže, důstojností nad Cherubina a Serafina proto, že ty máš moc přepodstatňovati velebnou svátost a oni ne. Uvaž, že Spasitel řekl učedníkům svým, jichž náměstkem ty chlubíš se býti: „Vy jste sůl země; jestliže sůl zmařena bude, čím bude osolena? K ničemuž se nehodí více, než aby byla ven vyvržena a od lidí pošlapána.“ (Matouš, kap. 5.) A ve 14. kap. evangelia sv. Lukáše dodává Spasitel, že „ani do země, ani do hnoje se nehodí“. Jestliže tedy ty zašel jsi svou hloupou a marnou slávou, nekořeně příkladem pokory a slovem pravdy lidi, a neochraňuje sebe sama i jiné od červa závisti, rozmařilosti a od hniloby jiného porušení, ale spíše je kaze slovem i skutkem — k čemu se hodíš? Zdaliž k důstojnosti a slávě nad matku Kristovu a nad Cherubina a Serafina? Jistě praví tobě Pravda, která nemůže lháti, že k ničemu se nehodíš, ani abys byl na hnůj vyhozen. Nepravím, abys byl umístěn v důstojnosti nad matkou boží, ale abys ven byl vyvržen, t. j. ven ze svaté církve, a abys byl pošlapán, jak praví Jeroným, od vepřů, t. j. od zlých duchů. Jsi-li tedy šlapán od zlých duchů, kterak jsi umístěn v důstojnosti nad Pannou, která potřela hlavu hadovu a bezpečna jsouc neuvadající slávou, jako královna světa raduje se nad anděly, na věky požehnaná. Amen.

O odpustcích papežských nebo křížové výpravě.

Nehodný papež Jan XXIII. koncem r. 1410 a počátkem r. 1411 ocitl se v postavení nad míru zoufalém. Král neapolský Ladislav, jenž držel se papeže římského Řehoře, zmocnil se skoro celého území Janova, z Říma musil papež tryskem uprchnouti téměř sám, města severoitalská nechtěla ho ani do hradeb přijmouti — a jen lstí, podvodem i násilím podařilo se mu znovu upoutati nestálé vítězství ke svým zbraním, tak že 12. dubna 1411 znovu dobyl Říma, 19. května v bitvě u Rocca Secca porazil vojsko Ladislavovo a v červnu t. r. donutil ho k míru a k ustoupení od Řehoře XII.

Ale válka další byla přece jista. Tu staral se papež předně o opatření vojska a peněz; k tomu konci vypsal bullami ze dne 7. září a 2. prosince 1411 křížovou výpravu proti Ladislavovi a slíbil všem účastníkům plnomocné odpustky. Tyto prodávat přijel v květnu 1412 do Prahy papežský komisař Václav Tiem, děkan pasovský, jejž ovšem král i arcibiskup ochotně podporovali.

Prodej jich dál se způsobem svrchovaně světským a hrubým. Za peníze metané do železných truhel u třech předních kostelů pražských (Týnského, Svatovítského a Vyšehradského) při zvuku bubnů a hlasitém vyvolávání dostávalo se odpustků lidem nejzvrhlejším z rukou jim podobných svatokupců. Bylo to veřejné pohoršení a sám děkan theologické fakulty, mistr Štěpán Páleč, pověděl, že bully papežské obsahují bludy makavé. Leč když Hus a strana jeho chtěla na universitě způsobiti veřejné hádání o bullách a uvažovati, jsou-li členové university povinni bully poslouchati, postavili se theologové proti tomu a všichni mistři Písma popřeli universitě právo posuzovati bully papežské nebo protiviti se rozkazům královským.

Leč přes to přese vše Hus oznámil na 17. červen 1412 veřejnou disputaci o bullách Janových ve veliké síni kolleje Karlovy. Marně pokoušeli se komisaři papežští tuto disputaci zameziti; marně zakázala fakulta theologická všem svým bakalářům (a Hus byl rovněž jako bakalář theologie tímto zákazem stižen) vystupovati proti bullám. Hus neposlechl a 17. června u přítomnosti velikého množství studentstva a četných mistrů Hus přednesl kvestii zde právě následující.

Pohnutí, jaké slova následující ve shromáždění, jemuž předsedal rektor, Marek z Hradce, způsobila, bylo veliké; doktoři theologie, na

odpor se stavějící, byli shromážděním takřka ukřičeni. Ale ještě více rozplamenil mysli posluchačstva ohnivý Jeronym, jenž mluvil po Husovi, a za nímž pak šla dokonce větší část studentstva, nežli za Husem samým.

A Jeronym také boj z university přenesl potom na ulici; jeho hlavně působením konán několik dní potom posměšný průvod, jenž skončil spálením bull papežských, jeho hlavně působením došlo na konec k činnému odporu proti kazatelům odpustků, jenž skončil 10. července 1412 zatčením a den na to popravou tří jinochů na náměstí Staroměstském. První krev v boji proti papeži byla prolita — strana Husova měla první mučeníky.

*

Trojí věcí jsem pobádán k této práci: cti boží, prospěchem svaté matky církve a vlastním svědomím. A proto ke všemu, co v přítomné práci hodlám říci, volám svědomí svému za svědka Boha všemohoucího a vševědoucího, že mám na mysli především čest boží a užitek svaté matky církve. Neboť k tomu každý dospělý křesťan velmi úzce jest vázán dle přikázání božího, protože jaksi nekonečně více má milovati ženicha Ježíše Krista a jeho církev, než rodiče tělesné, než světské statky, než vlastní čest a než sebe sama.

Dále myslím, že čest Ježíše Krista a nevěsty církve záleží především v podobnosti a napodobení činného obcování nebo následování onoho ženicha odvržením všech nezřízených žádostí a vnějších ustanovení lidských, které by člověka zdržovaly od napodobení oné cesty. A ježto tyto věci jsou články víry křesťanské, které křesťané mají nad pomyšlení velebiti, a ježto nikdo nemá nikoho napodobiti, leč pokud by tento napodobil Krista Ježíše, dle svědectví svatého a slavného mučedníka Cypriana, jehož výrok v kanonu dist. 18. praví takto: „Sluší-li toliko Krista poslouchati, pak nemáme dbáti toho, o čem by někdo před námi mínil, že dlužno to konati, ale toho, co ten, jenž přede všemi jest přední — Kristus, by činil“ —: zjevně následuje, že v prostředcích směřujících ke cti boží a užitku církve přihází se snadno a mnohonásobně zblouditi. Tomu zajisté učil Spasitel své učedníky v 16. kap. evangelia sv. Jana, pravě takto: „Vypovědíť vás ze škol, ano přijdeť čas, že všeliký, kdož vás zabíjeti bude, domnívati se bude, že tím Bohu slouží.“

Po třetí mám na mysli a osvědčuji, že nechci úmyslně tvrditi nic, co by bylo písmu zákona Kristova nebo jeho vůli na odpor, a že, budu-li kterýmkoliv úděm církve nebo jiným stvořením poučen, že jsem zbloudil v tom, co hodlám pověděti, chci to nepokrytě a pokorně odvolati. A proto, abych bezpečněji postupoval, budu se opírati o nezlomný základ a nejvyšší kámen, jenž jest cesta, pravda a život, o Pána Ježíše Krista, a věřím jako víru církve, že každý, kdo nezachovává stav a zákon, který Kristus ustanovil, kterému také sám a svými apoštoly životem i slovem učil a jej zachovával, že každý takový nenásleduje Krista Ježíše cestou úzkou, která vede k nebi, ale stoupá cestou širokou, která vede úd ďáblův do pekla. —

Toto poznamenav, rozbírám otázku v následující formě:

Zda podle zákona Ježíše Krista Kristovým věrným jest dovoleno a prospívá ke cti boží a spáse lidu a ku prospěchu království schvalovati papežskou bullu o vyzdvižení kříže proti Ladislavovi, králi Apulskému a jeho spojencům.

1. Dovozuje se, že ano. Neboť Kristus Ježíš praví ve svém zákoně učedníkům svým a jich náměstkům: „Kdož vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ Ale ježto papež jest jeden z oněch náměstků, k nimž Kristus řečí tou se obrací, následuje, že kdo jeho (t. papeže) slyší, Krista slyší, a kdo jím pohrdá, Kristem pohrdá. Tedy dle tohoto zákona Kristova Kristovým věrným jest dovoleno a prospívá schvalovati papežskou bullu o vyzdvižení kříže. Jest tedy otázka pravdivá.

Dále: Praviltě Kristus v zákoně svém, v 18. kap. evangelia sv. Matouše, učedníkům svým a jich náměstkům: „Amen pravím vám: Cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi; a cožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ Ale ježto papež jest náměstek, jeden z těch, kterým ona slova zákona platí —: následuje, že bullou o vyzdvižení kříže proti Ladislavovi a jeho spojencům svázal každého, aby neodporoval. Tedy proti oné bulle není Kristovým věrným dovoleno se bouřiti.

Dále: Kristus v zákoně svém, v 16. kap. evangelia sv. Matouše řekl Petrovi: „A tobě dám klíče království nebeského. A což bys koli svázal na zemi, budeť svázáno i na nebi; a což bys koli rozvázal na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ Ale ježto papež jest náměstek Petrův, a oním darem klíčů svazuje v bulle každého člověka, pravě: *„Žádnému tedy z lidí vůbec není dovoleno tuto stránku naší vážnosti, oznámení, ustanovení, prohlášení atd. lámati nebo se jí zbrklou opovážlivostí stavěti na odpor. Jestliže by se však někdo opovážil o to se pokusiti, hněv Boha všemohoucího“* atd.

Dále: Papež, ježto jest nejvyšší vykladatel zákona Kristova zde na světě, maje také všechna práva ve schráně svých prsou, nemůže blouditi, a následovně, cokoliv učí nebo káže, bude učiti nebo kázati, musí každý ctitel Kristův neporušitelně zachovávati. Důsledek jest znám a návěst hořejší jde z nynějších právníků (církevních), neboť z toho odvozují, že ten, kdo mluví proti papeži, pozvedá hlasu svého proti nebi.

Dále: Papežské bully o vyzdvižení kříže již od více let schvalovali a schvalují vyšší představení, duchovní i mniši, a vůbec prostý lid; ale odporovati již tak velikému množství, jest pokoušeti se o novou hloupost. Tedy ten, kdo odporuje tak velikému množství, pokouší se o novou hloupost, které nebude moci podepříti.

Dále: Papežova bulla o vyzdvižení kříže proti Ladislavovi a Řehořovi, jeho (papežovu) protivníku, s jich spojenci, vyznívá v ochranu Kristovy církve. Ale bylo by příliš bezbožné, ba kacířské, odporovati ochraně církve Kristovy. Kristovým věrným tedy jest dovoleno a prospívá schvalovati bullu o řečeném vyzdvižení kříže. Hořejší

návěst jde ze znění bully, v níž se praví: „... *aby se opásali na obranu stavu a ku cti řečené církve a naší i k pronásledování Ladislava a řečených jeho následovníků, buřičů a nepřátel, jak svrchu praveno zatracených, i k vyhlazení jich.*“

Dále: Rušiti řečenou bullu jest překážeti spáse duší, ale to jest jednati ďábelsky. Tedy není Kristovým věrným dovoleno pokoušeti se o to.

Dále: Každý, kdo by odporoval rozkazu bully o boji proti papežovu protivníku, jest člověk nejproklatější a proto mají s ním křesťané naložiti co nejpřísněji. A každý, kdo by ji fedroval slovem, radou, penězi neb skutkem, jest plně rozvázán od trestu i viny, jak křičí ti, kdo onu bullu silně káží. Ale prvnímu jest nejvíce se vyhýbati, a druhé nejradostněji přijímati. Tedy Kristovým věrným jest dovoleno a prospívá bullu takovou schvalovati.

Dále: Každý, kdo se protiví moci papežově, protiví se zřízení božímu „Neboť není vrchnosti, jediné od Boha“, dle 13. kap. listu k Římanům. Tedy každý, kdo se protiví papežově bulle o vyzdvižení kříže, zřízení božímu se protiví.

Dále ze slov dekretistů: „Nikdo nemá práva jednati o bullách papežských nebo je vykládati nebo nějak rozhodovati.“ To pak potvrzuje se také dnešním prohlášením mistra Štěpána Pálče, děkana fakulty bohoslovecké, ve kterém píše se takto: „Nechceme a nesnažíme se pokoušeti se o něco proti apoštolskému pánu nebo jeho listům, aneb je nějakým způsobem posuzovati neb o nich rozhodovati, ježto k tomu nemáme žádné moci.“ —

2. P r o t i, pro nesprávnost otázky vede se důkaz takto:

Kristovým věrným není známo, že by bulla o vyzdvižení kříže byla dovolená, nebo že se schválením vyšla od Pána Ježíše Krista — tedy Kristovým věrným není dovoleno ani neprospívá ji schvalovati. Důsledek platí, protože nic neznámého nemají Kristovi věrní schvalovati. Hořejší návěst však vysvítá z toho, že toliko z lásky vykonané skutky člověka jsou od Pána schvalovány. Ale pravděpodobno jest, že ani vraždění lidu ani ochuzování zemí k vůli onomu vraždění nepochází z lásky Pána Ježíše Krista, a tak se zdá, že by ochuzování lidu nebylo pevnou příčinou mučednictví a námahy tak úzkostné a škodlivé. Kdo z věrných by tedy dovoleně a prospěšně schvaloval věc sobě tak pochybnou?

*

Prve než něco položím, ještě osvědčuji, že, budu-li poučen, že by některý skutek této věci se týkající byl v souhlasu se zákonem Kristovým, jsem hotov všemi silami jej schváliti. Dále osvědčuji, že není mým úmyslem stranu krále Ladislava a stranu Řehořovu s jich následovníky schvalovati, ale spíše pokárati. Aniž jest mým úmyslem protiviti se moci, dané římskému biskupovi od Boha, ale stavěti se na odpor nezřízenosti, která by se vyskytla.

Tři věci pak v bulle o vyzdvižení kříže uvažuji, totiž: odpuštění všech hříchů, pomoc válečnou a způsob těchto obou věcí.

1. K prvnímu předpokládám význam tohoto slova ‚odpuštění'. Jest totiž odpuštění úkon odpouštějícího, takže odpuštění není nic jiného, než aby ten, kdo má k tomu moc, odpouštěl, a odpouštěti jest darmo postoupiti, přičiniti se, nebo prominouti trest, který by vinník měl za přestupek vytrpěti. A tak mluví písmo v 8. kap. ‚Knihy Judit': „... a odpuštění jeho s pláčem žádejme." A tak pojímá se to ve 26., 61. a 63. kap. Isaiášově. Avšak takto odpouštěti hříšníkům jest vlastní Bohu, a tak i promíjeti hříchy, jak praví všichni svatí doktoři svorně dle písma.

Ale pojem ten byl z uvedeného smyslu svléknut a pokřtěn na jiný, částečně od theologů a částečně od kanonistů. Neboť odpuštění dle nich znamená někdy spolu prominutí trestu. Jako ve II., kvest. 3.: ‚Odpuštění,' jak poznamenává Arcijáhen, „znamená někdy spolu činné připuštění, jako: pan papež odpustil poddanému to neb ono, t. j. připustil to." Někdy pak značí uvolnění, někdy právo, jak poznamenává Jan v XXXIII., kvest., 2., kap. ‚Vražedníci'. A někdy béře se za ‚promíjeti' nebo ‚darovati', jak jde z Arcijáhna, ze spisu ‚O pokání a promíjení', kap. ‚Odpuštění' na počátku.

1. Vzhledem k odpuštění tedy všech hříchů, *pravím předně,* že kněží Kristovi mají moc v pravdě se kající rozvazovati od trestu i viny. To jest patrno, ježto mají moc svazovati a rozvazovati nehodné a hodné, jak jde ze svědectví Spasitelova v 18. kap. evangelia sv. Matouše a ve 20. kap. evangelia sv. Jana.

2. Po druhé pravím, že kněží Kristovi, třeba že mají moc rozvazovati poddané od trestu i viny, přece nemají rozvazovati v této formě, ani ti, kdo chtí býti rozvázáni, nemají toho požadovati, leč by to zvláště bylo zjeveno.

První část jest patrna z toho, že kněz může svátostně ukázati, že člověk jemu se zpovídající takto jest rozvázán, který do té míry jest zkrušen lítostí, že kdyby zemřel, ihned bez trestu očistce přišel by do vlasti. A to jest rozvázání kněží. A moc žádného kněze není v případě krajní nutnosti tak svázána, aby nemohl rozvázati, kolik by Bůh, zjeviv to, dovolil. Byla by však přílišná opovážlivost, aby některý Kristův náměstek takové rozvázání předstíral, leč by mu Bůh zjevil, že tak má učiniti, aby snad neupadl v rouhavou lež. Co by tedy bylo poddaným platno nevhodně vyžadovati takovéto rozhřešení, když mají jistě věřiti, že přiměřeně ke svým zásluhám nebo nezásluhám budou od samého nejspravedlivějšího soudce Krista oceněni?

Byť i tedy u Krista všudy přítomného postačila lítost, přece svátost pokání jest velmi nutná, třebaže neprospěje bez předpokládané lítosti. Proto byla by hloupost, aby kněz, který nemá k tomu zjevení, rozhodoval, že pokání nebo jiná svátost prospěje člověku, jenž ji od něho přijímá, ke spáse.

A proto moudří kněží Kristovi netvrdí prostě, že zpovídající se jest od hříchů rozvázán, ale pod tou podmínkou, jestliže lituje, nechce více hřešiti, doufá v milosrdenství boží a chce nadále zachovávati přikázání boží. Zakládají pak toto mínění předně na 18. kap. Ezechielově, neboť praví Pán, který rozvazuje člověka v pravdě pokání činícího od trestu i viny: „Pakli by se bezbožný odvrátil ode všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by všech ustanovení mých, a činil by soud a spravedlnost, jistě živ bude a neumře; žádná přestoupení jeho, jichž se dopustil, nebudou jemu připomínána."

Hle, když praví: ‚Pakli by se bezbožný odvrátil,' předpokládal bolest nad všemi hříchy. A když praví: ‚a ostříhal by všech ustanovení mých', předpokládá, že by nechtěl více hřešiti; toto předpokládaje dává odpuštění všech hříchů, řka: ‚žádná přestoupení jeho, jichž se dopustil, nebudou jemu připomínána,' t. j. ‚nepotrestám ho trestem zatracení. A jestliže učiní dostatečné pokání, nepotrestám ho v očistci, ale ježto již Kristus nebe otevřel, přijmu ho tam, do vlasti. A tomuto mínění učil Kristus své kněží, pravě cizoložnici v 8. kap. evangelia sv. Jana: „. . .nehřeš více." A z 5. kap. téhož evangelia jest patrno totéž. A o doufání praví v 9. kap. evangelia sv. Matouše šlakem poraženému: „Doufej synu, odpuštěniť jsou tobě hříchové tvoji."

I jest patrno, že po způsobu Kristově kněží jeho mají kajícníka nabádati k bolesti nad hříchy, k doufání v milost a k vůli nehřešiti, protože s předpokladem těchto věcí nastává rozvázání všech hříchů.

3. Po třetí pravím, že nikdo není schopen odpuštění, leč by byl a pokud by byl hoden nebo připraven milostí u Boha. To jest patrno z toho, že nikdo, jediné Bůh, dává takovéto odpustky, který je nedává, leč svým milým, které tak činí schopnými.

4. Po čtvrté pravím, že každý, kdo přijímá takovéto odpustky, přijímá je potud, pokud by byl schopnější vzhledem k Bohu. To jest patrno z toho, že přesně o tolik hojněji dává mu Bůh takové odpustky. Ale ten Bůh, cokoliv činí, správně činí. A proto Spasitel dávaje odpuštění hříšnici Marii Magdaleně uvádí její schopnost z nadbytku lásky, pravě v 7. kap. evangelia sv. Lukáše: „Odpuštěniť jsou jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho."

5. Po páté pravím, že odpuštění žádného papeže nebo biskupa člověku neprospívá, leč pokud by se dříve připravil u Boha. To jest patrno z toho, že Bůh nedává mu takové odpuštění, leč pokud by se připravil, jak jest patrno z dříve řečeného.

6. Po šesté pravím, že odpuštění biskupovo potud prospěje přijímajícímu je, pokud ho biskup poučí u víře Kristově a pokud ho zanítí k zbožnosti a k lásce boží, nebo jakkoliv schopným odpuštění ho učiní. To celé jest patrno z již řečeného.

7. Po sedmé pravím, že kněží Kristovi nemají moci dávati odpustky dle kolikosti času, leč by jim to zvláště bylo zjeveno. To jest patrno ze slov 8. kap. knihy ‚Judit': „Uložili jste vy čas smilování Pána a podlé vůle vaší den uložili jste jemu." Ten tedy, kdo nemá

k tomu zjevení a slibuje člověku, o němž jest mu pochybno, není-li u Boha nehoden, že za takový a takový čas Bůh se nad ním smiluje, dávaje mu plné odpuštění provádí hloupost, ježto nemá jistoty ze zákona Kristova ani ze zjevení, že Bůh to dovolil.

8. Po osmé pravím, že církevní představení mají poddané vyučovati v této katolické pravdě, aby laikové nevěrně zaměstnáni nehleděli si věcí méně užitečných. To jest patrno na podobném případě ze zákona výběrčích, kterým jest určeno, aby neříkali lidu, leč co by listy biskupů bylo jim určeno, jak jde z knihy ‚O pokání', kap. ‚Zneužíváním'. Mnohem spíše tedy mají náměstkové Kristovi učiti lid dle určení vymezení listů Ducha svatého, které jim vydal, aby jim učili. A tolik řekl bych k prvnímu. —

2. K druhému, totiž o pomoci válečné a válkách pravím předně, že světskému rameni jest dovoleno bojovati a poskytovati mu pomoc k válce, má-li 16 podmínek lásky. Ale umění válečné jest nebezpečné a nesnadné, ježto musí se přihlížeti k příčině, k formě a ke konci. K příčině, aby se bojovalo na obranu víry, ne za lejno světských statků. K způsobu, aby se boj dál s mírností, nejprvé způsobem vedoucím k svornosti, může-li se státi. Ale stane-li se člověk k onomu neschopným svou nestydatostí, musí konec, jenž jest láska, rozdílně odměřovati způsob konání a trpění, tak ovšem, aby bojující láskou miloval člověka, na nějž útočí, a byl vždy hotov od této cesty upustiti, chce-li nepřítel přijmouti cestu rozumu.

Avšak bezpečnější cesta by byla bojovati duchovně, ne sekati mečem do vzduchu, ale modliti se k Bohu, zapřísahati nepřátele v jednání ke svornosti a trpěti smrt v oné uvážené pošetilosti, bylo-li by to nutno. A tuto cestu zdá se dávati na rozum Pavel, když praví ve 12. kap. listu k Římanům: „Ne sami sebe mstíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: Mně pomsta, já odplatím ..." A kéž by biskup římský pokorně přijal toto pravidlo Pavlovo.

Po druhé pravím, že římskému biskupu nebo kterémukoliv biskupu nebo duchovnímu nesluší ani neprospívá bojovati za panování světské nebo za světské bohatství. To jest patrno předně na příkladě, neboť Kristus, jehož on jest náměstek, nebojoval, ani to svým učedníkům nepřikázal, ale spíše zakázal. A proto ve 22. kap. evangelia sv. Lukáše učednici vidouce napadení Spasitele, jež jim bylo nejbližší, řekli: „Pane, budeme-liž biti mečem ... A Ježíš odpověděv řekl: Nechtež až potud." Jestliže tedy dle schválení tohoto hlavního Pána nebylo dovoleno zároveň všem ani odděleně některému z nich brániti jeho, hlavu církve, když byl napaden hmotným mečem, a nepřátele jeho biti, tím spíše není dovoleno biskupovi v osobě vlastní nebo v osobě církve, jak někteří vykládají, k vůli světskému panství nebo světskému bohatství protivníky nepřátelsky napadati.

Kterak tedy onen jest menší nebo pokornější následovník Kristův, který sleduje takovou pomstu, aby světsky panoval? A proto Bernard ve 4. knize ‚K papeži Eugeniovi,' učí ho, kterak má nerci-li ovce pásti, ale i draky a štíry napadati, ne železem, ale slovem

Ducha. „Proč," vece, „ty se opovažuješ znova se chápati meče, o němž ti jednou bylo rozkázáno, abys uložil jej do pochvy?" A následuje: „Nyní však chop se meče, který jest ti svěřen k bití, a raňuj jím ke spáse."

Tolik Bernard ve výkladu na slova 26. kap. evangelia sv. Matouše: „Obrať meč svůj v místo jeho." A na tomto přikázání zakládají se výroky svatých, že není dovoleno duchovním, zvláště Petrovu náměstku, bojovati. A proto ve 3. knize ‚K papeži Eugeniovi' praví Bernard, aby papež toliko v duchovních věcech, jako pokoře, službě a trpění křivdy překonával světské. „Jinak," praví, „jakým způsobem pokládáš se za vyššího?"

A k témuž jest kanon XXIV., kvest. 8., kap. 1., kde praví: „O biskupech nebo kterýchkoli duchovních snadno lze dokázati, že ani z moci své ani z moci římského biskupa nemohou chápati se zbraní. Neboť když Petr, který byl od Pána vyvolen prvním z apoštolů, užil hmotného meče, aby bránil mistra od bezpráví Židů, uslyšel: ‚Obrať meč svůj do pochvy. Neboť všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou.' Jako by mu pravil přímo: Až potud bylo dovoleno tobě a tvým předchůdcům nepřátele boží pronásledovati mečem tělesným; od nynějška však na příklad trpělivosti meč svůj, t. j. ten, jenž ti byl až posud svěřen, obrať do pochvy, a užívej toliko meče duchovního, jenž jest slovo boží, k bití starého života." Tolik kanon.

Tento výrok potvrzovali také apoštolé skutkem i slovem. Skutkem — neodporujíce pronásledovatelům, a slovem — pravíce ve svém kanonu, který se nalézá v dist. 45.: „Biskupa nebo kněze nebo jáhna, který bije věrné proviňující se nebo nevěrné nepravě jednající, a tak chce, aby se ho báli, kážeme s jeho úřadu svrhnouti, ježto Pán nikdy nás tomu neučil. Naopak, on když byl tepán, nezlořečil, když trpěl, nehrozil."

Hle, Kristovi apoštolé zakazují zřejmě, aby biskup nebo jiný duchovní nebil proviňujícího se křesťana nebo pohana proto, aby byl obáván. Jest tedy patrno, že římský biskup nemá sám ani skrze jiného býti křesťany, aby se ho báli. Dále v témž kanoně a v téže dist., totiž 45., následuje kap. ‚Ne bitce': „Neboť biskup, který má býti trpělivý, nesmí býti tak hněvivý a pobouřených smyslů, aby uhodil. Ale následujž toho, který vydal záda bičům."

Dále svatý Řehoř píše v listě Sabinianovi a stojí to ve XXIII., kvest. 8.: „Jedno jest, abys krátce poradil pánům našim, ježto kdybych se s jich sluhy chtěl mísiti v smrt Langobardů, dnes by národ Langobardský neměl ani krále ani vévody. Ale ježto Boha se bojím, strachuji se vmísiti se ve smrt kteréhokoli člověka."

Hle, veliký a výborný svatý papež bál se poslati své služebníky do války, aby se nemísil ve smrt některého člověka. Kterak tedy římský biskup nebojí se dáti souhlas k smrti mnoha lidí vyzdvižením kříže a k opatřování žoldu, ba poskytovati odpuštění všech hříchů za to, že by někdo povraždil co nejvíce křesťanů. Vskutku nepřijal příklad ten od Krista Ježíše, který byv napaden od nepřátel se svým

maličkým stádcem a moha všecky jedním slovem zahubiti, řekl velmi trpělivě v 18. kap. evangelia sv. Jana: „Poněvadž tedy mne hledáte, nechtež těchto, ať odejdou."

Dále Řehoř píše císaři Mauriciovi, který ho pronásledoval: „Ježto zajisté hříšník jsem, věřím, že tím více usmiřujete si Boha všemohoucího, čím více dotýkáte na mne, který zde mu slouží." Dále svatý Augustin ve výkladu na slova 18. kap. evangelia sv. Jana: ‚Schovej meč svůj do pošvy', ve 22. knize proti Faustovi praví takto: „Odtud také byl ten skutek Petrův. S vytaseným mečem chtěje brániti Pána uťal útočníku ucho. Skutek ten však Pán dosti hrozivě zadržel, řka: ‚Schovej meč. Nebo kdo s mečem zachází, od meče padá'." A že tomuto výroku nepodléhají vojáci a světští služebníci, ale evangeličtí kněží, důsledně dodává Augustin: „Ten pak," vece, „užívá meče, kdo z vyšší a zákonné moci buď kážící nebo dovolující ozbrojuje se proti něčí krvi. Neboť zajisté rozkázal Pán, aby učedníci jeho nosili meč, ale nerozkázal, aby bili. Co neznámého tedy jest, jestliže Petr po tomto hříchu stal se pastýřem církve, nebo Mojžíš stal se správcem synagogy? Oba zajisté zločečenou přílišností ale napravitelnou prudkostí přestoupili pravidlo spravedlnosti." Tolik Augustin.

Hle, není omlouván Petr od hříchu, že v osobě vlastní nebo osobě církve, v příčině spravedlivé udeřil útočníka. Neboť hledáme-li příčinu: jaká může býti spravedlivější, než obrana nevinného? A přece Petr, první náměstek Kristův, za obranu nejnevinnějšího svého Pána bojující, kterýž všecken lid, nejen přítomnou církev, předčil mocí a důstojností, přílišně, jak praví Augustin, se provinil.

Dále svatý Jeroným ve výkladu na Malachiáše praví: „Chce-li kdo býti biskupem ne tak jménem, jako zásluhou, napodobujž Mojžíše a Arona rozjímáním písem svatých, nebo učiž bděle lid tomu, co by se naučil od Boha a ne ze smyslu lidského, nebojujž proti nepřátelům tělesně, ale zbožně a bez ustání modliž se k Bohu, aby lid jeho mohl přemáhati neviditelné nepřátele, již jsou zlí duchové." Tolik Jeroným, uváděje boj biskupův — učení lidu a modlitbu za lid, a zakazuje tělesně útočiti na nepřátele.

A k témuž jest svatý Ambrož v 2. listě k císaři Valerianovi, který má název ‚K lidu' a jest položen ve XXIII., kvest. 8., kap. ‚Shoduji se'. Tu praví k lidu: „Dobrovolně nikdy vás neopustím, jsa tísněn neznám odporu, budu moci míti bolest, budu moci plakati proti zbraním i vojákům Gotským. Slzy mé jsou mými zbraněmi. Takové jsou totiž ochranné prostředky kněze, jinak nesmím a nemohu odporovati."

Hle, jak jasně mluví tento svatý, že zbraně biskupovy jsou slzy a modlitby a že nesmí a nemůže dovoleně bojovati hmotným mečem.

Ze života a učení Kristova tedy, ze života apoštolů a jejich učení a z výroků oněch svatých doktorů Augustina, Řehoře, Jeronýma, Ambrože a Bernarda se ukazuje, že římskému biskupovi není

dovoleno tělesně bojovati ani zmocňovati k válce ve vlastním zájmu k tomu konci, aby světsky panoval.

‚Králové národů,' praví Spasitel učedníkům, ‚panují nad nimi; ale vy ne tak.' Tu pak Bernard v 2. knize k papeži Eugeniovi praví: „Apoštolům jasně se zapovídá panování. Ale která jest příčina pře papežovy, ne-li panování? Neboť: budiž zrušeno, což jest možno, panování papežovo, a ustane soužení pře. Jakkoliv však, jak svrchu pověděno, římský nebo jiný biskup nemá bojovati, přece může dobře raditi králům a pánům světským, aby útočili na nevěrné, zatvrzelé nebo barbary, aby bojovali proti nim, s přibráním okolností válku opravňujících, aby nekazili ctitele Kristovy.

V tomto smyslu vybízel svatý Augustin císaře proti kacířům Donatovým. V tomto smyslu mluví i jiní svatí, jako Ambrož, Jeroným, i kanony, jak jde z XXIII., kvest. 3.

Ale proti již řečenému činí se námitka tím, že církev má dva meče, totiž duchovní a hmotný, slovy 22. kap. evangelia sv. Lukáše: „Pane, aj, dva meče teď." Ježto tedy kněží zákona Kristova jsou rod vyvolený, královské kněžstvo, jak se praví v 2. kap. 1. listu Petrova, následuje z toho, že jim přísluší útočiti na lidi obojím mečem.

K tomu se odpovídá popřením důsledku z dřívějších výroků a z výroků svatého Bernarda v 2. knize k papeži Eugeniovi, kde praví: „Budeš krotiti vlky, ale ovcím nebudeš panovati; přijal jsi je zajisté k pasení a ne k utiskování. Pohnul-li jsi srdcem, musíš pohnouti již i jazykem, musíš pohnouti i rukou; opaš se mečem svým, mečem Ducha, jenž jest slovo boží." Tento výrok odvozuje tento svatý ze slov Apoštolových v 6. kap. listu k Efezským, kde dí: „Stůjtež ... vezmouce i meč Ducha, jenž jest slovo boží."

Připouští se tedy, že církev, která jest veškerost věrných, má dvojí meč, totiž duchovní, jenž jest slovo boží, a hmotný.

K tomu jest poznamenati, že církev Kristova, doplněná ze tří částí, totiž rytířstva, kněží a lidu, má meč hmotný, pokud má provozovati rytířství. Ale jako duchovní meč církve nenáleží rytířům světským tím způsobem, jako duchovním, t. j. kněžím, tak meč hmotný nenáleží duchovním církevním, aby tělesně bojovali za sebe, ale rytířům světským, kteří především jsou ustanovováni k obraně zákona Kristova a církve jeho.

To jest patrno, poněvadž jako tato část církve, totiž rytířstvo, rozeznává se naproti kněžstvu, tak rozeznává se kněžstvo naproti rytířstvu. Jako tedy první část nevměšuje se nestydatě v to, co jest vlastní části druhé, tak ani druhá část nechápe se bez bludu úřadu části první. Jestliže totiž duchovní, který jest toliko návodem příčinou smrti třeba i zločince, není připuštěn k svatým svěcením bez prominutí, v oč větší nesprávnost upadá zabíjeje lidi sám nebo skrze jiné kněz již ustanovený?

A toto mínění dobře rozeznává Apoštol o dvojím meči. O duchovním, pravě v 6. kap. listu k Efezským: ‚...vezmouce i meč Ducha, jenž jest slovo boží." A o hmotném praví ve 13. kap. listu

k Římanům, že světský služebník „ne nadarmo nese meč. Boží zajisté služebník jest, mstitel zuřivý nad tím, kdož zle činí.“ Kéž by tedy duchovní bojovali statečně svým duchovním mečem proti rytířům Antikristovým, bojíce se onoho zlořečení božího ve 48. kap. Jeremiáše: „Zlořečený ten, kdož zdržuje meč svůj od krve.“ Ten zajisté zdržuje meč svůj od krve, kdo maje znalost slova božího, nenapadá krev hříchu. Neboť praví Kristus: „Nepřišel jsem, abych pokoj uvedl, ale meč.“

Ten bohužel nejvíce za času nouze a za pronásledování Antikristova zrezavěl u trojího oddílu lidí. Neboť listů papežových o vyzdvižení kříže proti ctitelům Kristovým někteří poslouchají z neznalosti, jako prostí laikové a všichni ti, kteří mní, že v ničem se nesmí odporovati rozkazu papežovu, špatně pojímajíce slova 17. kap. Deuteronomia: „A učiníš, čožkoli ti řeknou představení na tom místě, kteréž by vyvolil Hospodin, a čemuž naučí tebe vedle zákona jeho; a následovati budeš výpovědi jejich, neuchýlíš se ani na pravo ani na levo. Kdo by pak zpýchal, nechtě poslechnouti rozkázání kněze, kterýž toho času posluhuje Hospodinu Bohu tvému, ani výpovědi soudce, umřeť člověk ten . . .“

Z toho chápou, že každý výrok papežů musí býti držen, což, jak praví doktor Lira, jest zřejmě falešné, „ježto výrok,“ vece, „žádného člověka, nechť jest jakékoliv vážnosti, nemá býti držen, obsahuje-li zjevnou lež nebo blud. A toto, pravím, jest patrno z toho, co se v textu tom praví svrchu: ‚Oznámí tobě soud pravý,‘ a ‚čemuž naučí tebe vedle zákona jeho.‘ Tedy praví-li soudcové lež aneb uchylují-li se zjevně od zákona božího, nemáme jich slyšeti.“ Neboť ve 23. kap. ‚Exodu‘ se praví: „Nepostoupíš po množství ke zlému; a nebudeš se přimlouvati k rozepři tak, abys se uchýlil po větším počtu k převrácení soudu.“ Dále ve 24. kap. ‚Deuteronomia‘: „. . . .abys činil všecko, jakž učiti budou vás kněží Levitové; jakož přikázal jsem jim.“ Hle, kterak jasně zákon boží zakazuje postoupiti po množství ve výroku, který se uchyluje od pravdy, a káže činiti podle rozkazu Páně.

Dále ve 20. kap. Ezechiele se praví: „V ustanovení otců svých nechoďte, a soudů jejich neostříhejte . . .“ Z toho jest jasno, že se zapovídají ustanovení a soudy otců, které jsou na odpor přikázání božímu, jak míní všickni svatí doktorové.

A proto často také se v kanonu vtlouká, že cokoliv od kohokoliv bylo by ustanoveno na odpor zákonu božímu, nemá býti drženo za katolické, ale za kacířské. Ježto tedy boje kněží a rozepře jejich k vůli světským statkům jsou na odpor zákonu božímu, který praví u Matouše v kap. 5.: „A tomu, kdož se s tebou chce souditi a sukni tvou vzíti, nech mu i pláště,“ (což jest řečeno vzhledem k rozepřím, ale i vzhledem k boji) — tedy papeže, který ve vyzdvižení kříže vyhlásí představené kostelů a klášterů, obce i jednotlivé osoby obojího pohlaví, nechť jsou jakékoliv důstojnosti, stavu, hodnosti, majetku nebo poměrů církevních nebo světských, aby se opá-

saly k vyhlazení jeho nepřátel, kteří jsou zatraceni, — toho papeže nemáme poslechnouti. Neboť proč to káže, ne-li proto, že oni ho dobrovolně nepřijímají, ale bouří se proti němu?

Vizme, zdali Spasitel náš v podobném případě tak jednal, a objeví se v zákoně jeho opak. Neboť v 9. kap. evangelia sv. Lukáše se praví: „... (Ježíš) na tom se ustanovil, aby šel do Jeruzaléma. I poslal posly před sebou; a oni jdouce vešli do městečka Samaritánského, aby jemu připravili hospodu. Ale nepřijali ho, protože obličej jeho byl obrácen k jití do Jeruzaléma. A viděvše to učedníci jeho, Jakub a Jan, řekli: Pane, chceš-li, ať díme, aby oheň sstoupil s nebe, a spálil je, jako i Eliáš učinil? Ale Ježíš obrátiv se potrestal jich, řka: Nevíte, čího jste vy ducha? Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti."

Viz tedy papež, proč popouzí pod rouškou odpuštění všech hříchů osoby obojího pohlaví k vyhlazení nerci-li Samaritánů, ale křesťanů, a neudává jiné příčiny, leč nezaplacení peněz z vasalství Ladislava, nepřijímání jeho za nejsvětějšího otce, bouření a nepřátelské napadání, jak hlásají jeho vyslanci a bully.

O kéž by se jako apoštolé, kteří chtěli mstíti Pána, tohoto Spasitele zeptal, pravě s kardinály: ‚Pane, chceš-li, ať díme, abychom vybídli každého člověka, obojí pohlaví, k vyhlazení Ladislava a Řehoře s jich spojenci,' a snad odpověděl by jim Pán: ‚Nevíte, čího jste vy ducha, že chcete tolik duší lidských zahubiti, proklínajíce je, odsuzujíce a na těle vraždíce? Proč odvrhujete příklad můj, kterýž zakázal jsem učedníkům tak krutě horliti proti těm, kdo mne zavrhují, kterýž modlil jsem se za své křižovatele ve 23. kap. evangelia sv. Lukáše, řka: Otče, odpusť jim, nebo nevědí, co činí?'

Protož kdyby žádné jiné písmo nebylo pro trpělivost papeže a kněžstva, stačil by příkladný život Krista a jeho apoštolů, jakož i jiných svatých mučedníků, kteří v pravé trpělivosti napodobili mírného beránka, Krista Ježíše, který neotevřel úst svých, aby hrozil nebo se mstil. A proto, poněvadž oni jsou nejlepší rod vítězů, radostně pěje církev v hymnu: „Tiť jsou, před nimiž svět v mlčení ustrnul, neboť co hluchých jej květů jen suchopár zavrhli hluboko, za Tebou, Ježíši, králi náš, do nebe kráčeli vysoko. Oni též pro tebe šlapali zběsilost a lidí zuřivé rány a ukrutnost." A níže: „Jak ovce pokorné meči jsou vražděni, nezní však reptání, ni nářek zbabělý, leč tichým se srdcem a myslí poklidnou trpělivě stojí."

Avšak zdaliž papež s kněžstvem vyzdvihuje kříž, zavrhuje svět, kráčí za Kristem, šlape zběsilost a zuřivé rány lidí a jest vražděn meči? A hle, po celém křesťanstvu zní jeho reptání, a nestojí jako Kristus a jeho následovníci se srdcem tichým a trpělivě.

Petr s Pavlem utišili vzbouření proti Neronovi v lidu Římském. Ondřej, nechtěje býti ze smrti vytržen, prosil lid, aby nebránili smrti jeho. Také apoštol Jan, miláček Páně, když lid k vůli němu povstal proti Aristodemovi, biskupu model, řka: „Zapálíme tebe a dům svůj

celý, odvážíš-li se zuřiti proti apoštolu božímu," apoštol ten řekl: „První z ctností božských, kterou máme napodobiti, jest trpělivost."

A nač třeba vypravovati příběhy jiných apoštolů a mučedníků, když každému věrnému napodobiteli Kristovu má postačiti jeho příkladná trpělivost a posilovati ho má jeho evangelium, v kterém pravil ve 21. kap. Lukášově: „V trpělivosti své vládněte dušemi svými."

Chce-li tedy papež přemáhati nepřátele, následuj Krista, jehož náměstkem se praví, modliž se za nepřátele a za církev, a rciž: ‚Království mé není z tohoto světa'; dobře jim činiž, dobrořečiž zlořečícím, neboť tehdy dá mu Pán vedle slibu svého ústa a moudrost, jíž nebudou moci se protiviti ani proti ní ostáti všichni protivníci jeho.

Ale poněvadž někteří říkají, že toto písmo o způsobu pření k vůli světským statkům a o trpělivosti v protivenstvích zavazuje toliko dokonalé, k tomu pravím, že kdekoliv ‚Řádný výklad' mluví o tomto předmětě, vždycky vztahuje ono písmo ke všem kněžím evangelickým, kteří mají býti v stavu dokonalosti, protože jsou náměstkové apoštolů, zejména pak římský biskup, který má podle skutkového napodobení Krista a Petra vyznávati nejvyšší stav dokonalosti. A to se potvrzuje: Všichni kněží evangeličtí vázáni jsou k jedné a téže dokonalosti evangelické. Ale jisto jest, že kněžství jest nejdokonalejší a nejvyšší stav v církvi bojující. Proto tato přikázání o nepření se k vůli světským věcem týkají se všeobecně všech kněží.

Tento důsledek jest patrný, i návěst dolejší. Ale hořejší návěst dokazuje se trojako. Předně takto: Kněžství všech kněží evangelických jest totéž. Tedy jakkoliv velikou dokonalost ukládá zákon evangelický dle důsledného zachování jednomu knězi, takovou ukládá také všem. A pak dále: Ale pření se o statky pozemské odporuje kněžství apoštolů a apoštolských (náměstků) prvotní církve, jak se vyjadřuje všude v novém zákoně — tedy příti se o statky pozemské odporuje také kněžství církve nynější.

Po druhé takto: Všichni kněží evangeličtí jsou buď vyššího svěcení kněžského, jako biskupové, nebo jsou nižšího svěcení, jako ostatní kněží, jak krásně vykládá Beda ve výkladu na slova 10. kap. evangelia sv. Lukáše: ‚Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmsesát'; i praví: „Jako není nikoho, kdo by pochyboval, že dvanáct apoštolů předobrazovalo způsob biskupů, tak znamenáme, že i těchto sedmdesát bylo obrazem kněží, t. j. duchovních nižšího svěcení. Ale jest jisto, že sedmdesáti učedníkům ukládá se tatáž dokonalost života, jaká i dvanácti apoštolům, a tedy také jsou všeobecně všickni kněží církevní právem dědickým vázáni k dokonalosti oněch."

Potvrzuje se takto: Jako Jidášovi nestačilo, že byl apoštol stavem, ne napodobením dokonalosti, tak nestačí našim nynějším kněžím jedno bez druhého. Nebo stačil-li by těmto stav svěcení kněžského bez napodobení, pak stačil i zrádci Jidášovi. Tedy buď Jidáše nutno omluviti z jeho odpadlictví, anebo naši nynější kněží, kteří opovrhují dokonalostí kněžstva, jsou zatraceni jako odpadlíci se zrádcem Jidášem.

Po třetí takto: Jest-li nějaká bytná dokonalost na kněžství prvotní církve, a není na kněžství nynější, pak není evangelický zákon vztahující se ke kněžím věčný. Z toho jest patrno, že jakákoliv bytná dokonalost byla na kněžství prvotní církve, jest i na kněžství nynější. Ale všichni svatí doktorové určují, že nepříti se o pozemské statky byla bytná dokonalost na kněžství prvotní církve, jest tedy i na kněžství nynější.

Potvrzuje se takto: Jako nejnižší dokonalost křesťanů, která záleží v zachovávání přikázání, dle slov 19. kap. evangelia sv. Matouše: „Chceš-li pak vjíti do života, ostříhej přikázání," vztahuje se k nejnižším ve stavu církevní hierarchie, tak nejvyšší dokonalost téže svaté schopnosti vztahuje se také k nejvyšším, a záleží v zachovávání rad dle místa i času, naskytne-li se příležitost k jich vykonání. Ale kněžství, jak svrchu řečeno, jest nejvyšší stav v církevní hierarchii — tedy také, naskytne-li se kněžím příležitost příti se o pozemské statky, žádným způsobem nemají se o ně příti, dle slov 5. kap. evangelia sv. Matouše: „A tomu, kdož se s tebou chce souditi, a sukni tvou vzíti, nech mu i pláště," spíše než bys se podlomen netrpělivostí s ním přel o ty věci.

Z toho jest patrno, že ačkoliv nižším křesťanům jest nepříti se o pozemské statky radou, přece kněžím přechází to dle místa a času v přikázání. Neznalost řečeného však kněží neomlouvá, ježto ti, kdo ustanoveni jsou za představené, soudce a učitele církve, mají dle přikázání poznávati zákon boží, vykládati jej nižším dle každého jeho dílu; a tak tato neznalost, ježto není nepřemožitelná, ale hrubá, ani od celého neomlouvá ani od tolika, ba o tolik tíže obviňuje kněží neznalost písem, o kolik více jest matkou a živitelkou všech bludů a zločinů v lidu a v nich samých. (Dist. 38., kap. ‚Neznalost'.) „Toť jest význačná známka nevěry, ježto neznati písmo jest neznati Krista." (Dist. 34., kap. ‚Jestliže škodlivá'.)

A ačkoliv neznalost laiků, zda kněží mají bojovati nebo příti se o věci pozemské, zdá se převrácená, přece úplně není omlouvána, ježto lze ji u nich dosti překonati, ba zdá se, že ani není jim neznámo, že tyto věci nemají se díti od kněží, a znalost taková v nich byla uspána, ježto když vidí, že kněží účastní se divadel, podobají se světu a mísí se v zaměstnání světská, ihned proti nim reptají dle starého poučení katolického, ačkoliv přece tyto věci jsou nižší bitev a hádek o věci pozemské. Nechtí-li se tedy přetvařovati, poznávají s dostatek, že příti se o věci pozemské nesluší se stavu kněžskému.

Po druhé poslouchají někteří lidé bully o vyzdvižení kříže z nedbalosti, říkajíce: „Co je nám do toho? Ať jest dobrá nebo zlá! My majíce mír můžeme dobře jísti a píti; jiní ať si dělají, co chtí."

Po třetí někteří lidé poslouchají ze strachu, ačkoliv jejich svědomí tomu odporuje; a ve strachu tom jsou bohoslovci, učení v písmě, kteří jinak mluví o bulle v tajnosti nebo v soukromí, jinak na veřejnosti. A tito třesou se strachem tam, kde nemá býti strachu

světského, jímž se bojí ztratiti světské statky a světskou čest, ni strachu lidského, jímž se bojí ztratiti tělesný život.

A proto dobře praví Jeremiáš v 8. kap.: „Kohož zahanbili ti moudří? kdo jsou předěšeni a jak? aj, slovem Hospodinovým pohrdají; jakáž tedy jest moudrost jejich?“ Kterak tedy takoví nejsou zrádcové pravdy, ježto praví Zlatoústý a po něm kanon v XI., kvest. 3., kap. ‚Nechtějte‘: „Kdo poznané pravdy nehájí, zrádcem jest pravdy.“

A tolik řekl bych o tělesném bojování, které beze zjevení nepřísluší stavu kněžskému. Neboť ve XXIII., kvest. 1., § 1., kap. ‚Jestliže‘ se praví: „Dokonalý nemá hájiti své křivdy, ale zachovati ji boží zkoušce.“ —

3. K třetímu, totiž způsobu dávání odpustků k válčení, dlužno uvážiti znění bully. Tu pak, pomineme-li, že zatracuje onoho Ladislava až do třetího pokolení, ač Bůh praví v 18. kap. Ezechiele: „... nenese syn nepravosti otcovy,“ jest poznamenati ten bod, že nazývá Ladislava rouhačem, znovu kleslým kacířem, a praví, že jeho přívržence jest potrestati jako kacíře. Těžké jest tohle břímě, neboť onen Ladislav není dosud usvědčen z kacířství, a podobně i jeho přívrženci, kteří žijí pod jeho panstvím, nemohouce mu odporovati, kdyby i chtěli. Kterak tito ubozí mužové nebo ženy mají býti jako kacíři potrestáni nebo potrestány? —

Dále klade bulla, že *všichni, kdož by se opovážili Ladislava a jeho spojence vědomě dáti pochovati církevním pohřbem, mají znáti, že až po hodné zadostučinění podléhají výroku vyobcování a klatby, a nezasloužili by si obdržeti dobrodiní rozhřešení, leč by vlastníma rukama těla taková z hrobu vyhrabali a daleko odvrhli od církevního pohřebiště.*

Z toho následuje, že každý, kdo by dříve zemřel, než by vyhrabal z hrobu toho, koho z následovníků Ladislavových pohřbil, byl by na věky zatracen, anebo by ho klatba nestihla, nebo by bez vůle papežovy byl od výroku klatby uvolněn. A stejný jest důvod, kdyby se stal chromým nebo jinak mrzákem, že by nemohl jako takový pohřbeného vyhrabati a odvrci daleko od církevního pohřebiště.

Dále se v bulle dodává: *„A nicméně i to místo nemějž na věky církevního pohřbu.“*

Z toho patrně následuje, že kdyby v kterémkoli kostele, klášteře nebo hřbitově v království Apulském byl některý ze spojenců Ladislavových pohřben, že celá Apulie ve všech klášteřích a kostelích byla by na věky zbavena církevního pohřbu.

Dále se praví v bulle:

„Obce i jednotlivé osoby obojího pohlaví, jakékoliv důstojnosti, stavu, hodnosti, majetku nebo poměrů církevních neb světských atd. zapřísahámeˇ radíce jim k odpuštění hříchů, aby na obranu stavu a ku cti řečené církve a naší opásali se k pronásledování Ladislava

a následujících ho řečených buřičů a nepřátel, jak svrchu pověděno zatracených, a k jich vyhlazení.“

Tu chci obtížiti svědomí zbožných, pokorných a tichých mistrů, kněží, mnichů a bratří, vyznávajících život dokonalosti, zda by kterýkoli z nich nebo všichni zároveň chtěl nebo chtěli uvésti Ladislava se všemi jeho spojenci ve vyhlazení smrtí, předpokládaje, že by to mohli učiniti, ale ne jinak, leč ukrutnou smrtí. Řekli-li by, že nikoli, pak zavrhují bullu a nechtí vyhlazením Ladislava a jeho následovníků nabýti odpuštění všech hříchů. Řekli-li by, že by chtěli, a nemají zjevení, že jest pro to vůle boží, následuje, že snadně v tak značném vyhlazování bratrů jsou na odpor vůli boží. Tak zajisté byli na odpor vůli Kristově Jakub a Jan, kteří i otázavše se Pána chtěli říci, aby oheň sestoupě s nebe zahladil Samaritány; i řekl jim: „Nevíte, čího jste vy ducha. Syn zajisté člověka nepřišel zatracovati duší lidských, ale je spasiti.“ (Lukáš, kap. 9.) A co by řekli, kdyby pro vyhlazení Ladislava a jeho stoupenců zavraždili spravedlivého dle slov 13. kap. Danielovy: „Spravedlivého a nevinného nezabiješ,“ Spasitel, který pravil v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Blahoslavení tiší“ a „blahoslavení pokojní,“ pravil také: „Jáť pak pravím vám: Abyste neodpírali zlému; ale udeří-li tě kdo v pravé líce tvé, nasaď jemu i druhého.“ On poučil tě též příkladem, když služebníka biskupova, jenž naň útočil, neudeřil, ale poraněného uzdravil. (Jan, kap. 18.)

Rciž tedy, kdokoliv chce, chtěje skutkem plniti bullu v bodě vyhlazení a povraždění Ladislava s jeho stoupenci: Já beze zjevení a rozkazu božího nechtěl bych vztáhnouti ruky ani k smrti Ladislava ani některého z jeho stoupenců, ale spíše pokorně obětovati Bohu modlitbu, aby ráčil bloudící přivésti opět na cestu pravdy. Tak zajisté hlava celé církve, trpíc pronásledování na své církvi i na sobě, modlila se, řkouc ve 23. kap. evangelia sv. Lukáše: „Otče odpust jim; neboť nevědí, co činí.“ A nepochybuji, že Kristus se svou matkou a svými učedníky více platil, než papež se svými kardinály.

Dále klade se v bulle:

„Chceme také, aby tohoto odpuštění byli účastni ti, kdo dle mnohosti pomoci a dle hnutí zbožnosti přiměřeně poslouží k podpoře tohoto podniku ze statků od Boha jim svěřených.“

A v bulle komissařů praví se takto:

„Dle úsudku vašeho prohlášení nebo vašeho odhadu po uvážení jakosti osob, vydají pomoc na penězích nebo jiných statcích.“ A níže: *„Chceme také, aby tohoto odpuštění byli účastni ti, kdo dle požádání řečených nebo některého z nich přiměřeně poslouží ze svých statků k podpoře této věci také dle úsudku prohlášení vašeho nebo vašich komissařů.“*

Hle, zde může slepý nahmatati, nedává-li se odpuštění hříchů dle ocenění statků světských. Prodávají-li holubice v chrámě: odpověz jim veliký svatý papež Řehoř v kázání na ono evangelium:

‚Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát': „Neboť kdo jsou dnes ti, kdo prodávají holubice v chrámě božím, leč ti, kdo v církvi přijímají peníze za vzkládání rukou, když totiž vzkládáním tím dáván jest s nebe Duch svatý. Prodává se tedy holubice, ježto vzkládání rukou, jímž se Duch svatý přijímá, poskytováno jest za peníze." Tolik Řehoř.

Rciž k témuž svatý Remigius v kázání na ono evangelium: ‚I všel do Jeruzaléma Ježíš', kdež mluví takto: „Co však pojímá se holubicemi, ne-li Duch svatý, který se nad pokřtěným Pánem zjevil v podobě holubice? A kdo jsou, kdo prodávají holubice, leč ti, kdo Ducha svatého udílejí vzkládáním rukou za odměnu? Ale Pán stoly prodavačů holubic převrací, ježto cenu takových kněží ruší. Každý zajisté biskup, jenž by milost Ducha svatého prodával, byť i před očima lidí zdál se zářiti biskupským rouchem, před očima božíma již zbaven jest kněžství. Proto i posvátné kanony proklínají svatokupecké kacířství a káží, aby byli kněžství zbaveni ti, kdo za drahocennou duchovní milost hledají odměny." Tolik sv. Remigius.

Nechť tedy vykladatel šťárá, jakkoliv by chtěl vymluviti svatokupectví, a nebude moci odporovati, že nehledají v bulle peněz za odpuštění hříchů. Kouzelník Šimon chtěl milost Ducha svatého vzkládáním rukou koupiti, aby ji prodával, dle 8. kap. ‚Skutků apoštolských', nabízeje apoštolům peníze a řka: „Dejte i mně tu moc, ať, na kohož bych koli vložil ruce, přijme Ducha svatého. I řekl jemu Petr: Peníze tvé buďtež s tebou na zatracení, protože jsi se domníval, že by dar boží mohl býti zjednán za peníze."

Hle, Šimon chtěl dar ten míti za peníze, avšak Petr nešlechetnost jeho zatratil, protože nechtěl prodávati. Zdaliž kněží nyní nekupují moc od komissařů, kteří za jistý poplatek z nájmu smlouvají se s nimi o odpustky podle far a krajů? Kde, ptám se, může se díti zjevnější svatokupectví? Nechť někdo vykládá jak chce příklad kouzelníka Šimona, po němž se zvou Šimoněnci (= svatokupci), patrnějšího nebude moci nalézti. Neboť nemůže se správně říci, že odpuštění hříchů není milost Ducha svatého, která má zajisté darmo býti dávána, dle slov Spasitelových v 10. kap. evangelia sv. Matouše: „Darmo jste vzali, darmo dejte." Protož vzhledem k tomu mluví papež Lev (a stojí to v I., kvest. 1.), pravě takto: „Milost, není-li dávána nebo přijímána darmo, není milostí. Svatokupci však darmo nepřijímají — tedy milosti, která v církevních svěceních nejvíce se vykonává, nepřijímají. Jestliže však nepřijímají, nemají, jestliže nemají, nemohou ani darmo ani ne darmo nikomu dávati. Co tedy dávají? Vskutku to, co nemají. A co mají? Zajisté ducha lži. Kterak to dokážeme? — Že přijímá-li se Duch Pravdy dle svědectví této Pravdy, od níž vychází, darmo, pak beze vší pochyby se usvědčuje, že duch lži to jest, protože není darmo dáván." Tolik papež Lev.

A proto ke kupčení s milostí vydáno jest požehnání v I., kvest. 1., kap. ‚Zlíbilo se': „Kletba dávajícímu, kletba beroucímu."

Dále jest podivuhodno, že modlitba, půst a jiné zbožné skutky, které nevedou k dávání peněz, v bulle žádány nejsou, aniž se tam praví, že jsou hodny odpuštění hříchů, ačkoliv přece Spasitel, káraje Petra z udeření mečem poučil ho, aby se utíkal k modlitbě, pravě ve 26. kap. evangelia sv. Matouše: „Obrať meč svůj v místo jeho.“ A následuje: „Zdaliž mníš, že bych nyní nemohl prositi Otce svého, a vydal by mi více než dvanácte houfů anjelů.“ A ve 12. kap. ‚Skutků apoštolských‘ stojí: „A v tomto čase dal se v to Heródes král, aby sužoval některé z církve. I zabil Jakuba, bratra Janova, mečem... i Petra jav do žaláře, vsadil... modlitba pak ustavičná k Bohu dála se za něj od církve.“

Proč by se tedy papež neměl utíkati spíše k pomoci modliteb než peněz? Kristus zajisté ne peníze, ale modlitby obětoval za Petra a tak za církev, aby nezhynula víra jeho. Proto praví se ve 22. kap. evangelia sv. Lukáše: „I řekl Pán: Šimone! Šimone! aj, satan vyprosil, aby vás tříbil jako pšenici; ale ját jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá...“ Který tedy věrný nedoufal by v modlitbu, která nemůže zhynouti, ježto týž jest ten, kdo se modlí a ten, kdo všechnu jeho modlitbu činí hodnou? I jest patrno, že Spasitel Petra a v něm jeho náměstky a biskupy poučil, aby v nesnázích svých modlitbou utíkali se k Bohu, ne k penězům nebo tělesnému boji.

To věděl Pavel, apoštol Kristův, a proto praví v 10. kap. 2. listu ke Korintským: „V těle zajisté chodíce, ne podlé těla rytěřujeme. Nebo odění rytěřování našeho není tělesné, ale mocné v Bohu k vyvrácení ohrad; podvracejíce rady i všelikou vysokost, povyšující se proti umění božímu.“ A z listů jak Petra, tak Pavla, následovníků to Kristových, jde, že vyžadovali od Kristových věrných modlitby.

Dále klade se v bodech komissařů pana papeže takto:

„Dále káže pan papež, že žádný nemá býti připuštěn listem apoštolským, obsahujícím odpustky, leč by v tomto listě papežském byla zvláštní a plná zmínka o uvedených odpustcích.“

Z toho patrně následuje, že všecky jiné odpustky, pokud trvají odpustky za vyzdvižení kříže, jsou zastaveny, leč by, jak se praví, byla o nich plná zmínka. A tak odpustky papeže Alexandra o plném prominutí hříchů jsou zavrženy. Podivuhodno jest, že jedno prominutí hříchů jiného nepřipouští, ačkoliv pravda s pravdou souhlasí a dobro téhož druhu snáší se spolu s jiným. Snad tomu zabránilo shromažďování peněz. A jistě tomu tak jest, ježto různí lidé chtí shromažďovati tytéž peníze.

Dále: ve formách rozhřešení, daných od komissařů papežských, klade se mezi jinými tato forma:

„A také z udělené mi moci apoštolské rozvazuji tě ode všech hříchů Bohu a mně v pravdě vyznaných a litovaných. Jelikož osobně nemůžeš konati přítomný podnik a, chceš-li přinésti dle ustanovení komissařů a mého ochranu a pomoc k vykonání řečeného podniku, učinil jsi dle své možnosti — dávám a uděluji tobě nejplnější od-

puštění všech tvých hříchů, jež jest od trestu i viny. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Hle, klade se ještě v rozhřešení výslovná podmínka smlouvy, když se praví: ‚A chceš-li přinésti dle ustanovení komissařů a mého ochranu a pomoc k vykonání řečeného podniku . . .‘ Jest se také báti lži v rozhřešení, když se praví: ‚Jelikož osobně nemůžeš konati přítomnou práci.‘ A po třetí jest se hroziti, aby se neupadlo v rouhání, když se praví: ‚Dávám a uděluji tobě nejplnější odpuštění všech tvých hříchů, jež jest od trestu i viny.‘ Dáti Ducha totiž a dáti odpuštění všech hříchů jest totéž, nebo jedno následuje druhé, ježto náleží to moci božské. A proto byla by příliš veliká opovážlivost říci, že člověk hříšný dává Ducha svatého, ježto Kristu, nad něhož zvláště sestoupila holubice, přivlastňuje se tento křest, jak jde z 1. kap. evangelia sv. Jana; ba žádný takový nemá moci zachovati sobě Ducha svatého, kterak tedy má moc dávati ho druhému, ježto neví, náleží-li k holubici. Ba apoštolé, jichž službou byl dáván Duch svatý, neodvážili se tvrditi, že ho dali, jak jde z 8. kap. ‚Skutků apoštolských‘: „. . . modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého.“

A proto Augustin v 15. knize ‚O Trojici‘ v kap. 26. ukazuje, proč Pán Ježíš dal učedníkům dvakráte Ducha svatého: jednou na zemi, pro lásku k bližnímu, a po druhé s nebe, pro lásku k Bohu, potom činí závěr, pravě: „Kterakž tedy není to Bůh, jenž dává Ducha svatého? A jak veliký jest Bůh, který dává Boha. Neboť žádný zajisté z učedníků jeho nedával Ducha svatého. Modlili se zajisté, aby sestoupil na ty, na něž vzkládali ruce; sami ho nedávali. A tento mrav zachovává církev ve svých představených i nyní. A konečně i čarodějník Šimon, nabízeje apoštolům peníze, nepraví: ‚Dejte i mně tu moc, abych dával Ducha svatého‘, ale vece: ‚ať, na kohož bych koli vložil ruce, přijme Ducha svatého‘; neboť ani písmo neřeklo výše: ‚I uzřev Šimon, že apoštolé dávají Ducha svatého‘, ale pravilo: ‚I uzřev Šimon, že skrze vzkládání rukou apoštolských dává se Duch svatý . . .‘ Proto i sám Pán Ježíš Ducha svatého nejenom dal jako Bůh, ale také přijal jako člověk.“ Tolik Augustin.

A uvádí ho Mistr hlubokých smyslů v knize 1., dist. 14., a činí závěr, pravě: „Nemohou tedy lidé jakkoliv svatí dávati Ducha.“ Z toho jest patrno, že buď sám Bůh má moc dávati Ducha svatého, nebo každý laik má moc křtem nebo zásluhou dávati Ducha svatého, rozdílně však biskup. Ale aby dával moc — takový dar by příliš přestupoval moc náměstčí. Kdo by tedy připustil, že má moc nad Boha nebo jeho milost, dávaje ji každému zpovídajícímu se, z nichž o mnohém jest mu pochybno, nemá-li na věky býti zatracen?

A řeklo-li by se, že se moc jejich omezuje jen na schopné, poněvadž jen takovým může Bůh dáti milost: Jako tedy nemají tu moci činiti syny boží dávajíce milost předzřízení, tak nemohou dávati ani jinou milost, jíž by se křesťan stával milý Bohu. A vskutku zdá se méně zaváněti bludem to, že zdraví tělesné jest v moci lidské, než to, že milost nebo Duch svatý v ní jest. Neboť ježto v moci

člověka není dávati nic, leč co moci jeho podléhá, příliš veliké by bylo, aby křesťan měl moc dávati Ducha svatého. Neboť to jest zvláštní dar jeho počátku, ježto křesťan nemůže jej prodávati.

A podobná jest úvaha o rozhřešení. Kdysi totiž pokládalo se za vlastní Bohu snímati hříchy jak u věrných tak u nevěrných. A proto zvláště pravil Jan Křtitel o Kristovi, jak čte se v 1. kap. evangelia sv. Jana: „Aj, Beránek boží, kterýž snímá hřích světa.“ O tom pak praví Augustin: „Nikdo nechť si neosobuje a netvrdí, že on snímá hříchy světa. Všimněte si nyní, proti kterým pyšným vztahoval Jan prst; ještě nebyli narozeni kacíři, a již byli ukazováni, volal proti nim od řeky. A proto často přičítali Židé Kristovi rouhání proto, že odpouštěl hříchy prostě, jelikož hřích není prostě odpouštěn, leč tím, že se uvolňuje urážka proti Bohu, odpouští-li někdo křivdu spáchanou jen na sobě nebo na svém poddaném. Neboť Bůh dávaje člověku takovou moc sám by odpustil svoji křivdu dříve, než by ji odpustil jeho náměstek. A toto jest patrně mínění mnoha doktorů, jako ve XXIII., kvest. 5., z dekretu svatého Ambrože stojí takto: „Hříchy,“ vece, „odpouštějí se skrze Syna božího, jehož jest Levita prostředníkem a jaksi tlumočníkem.“ Neboť jak se praví v XVI., kvest. 1., kap. ‚Ani‘, „tento Levita jest služebník odpuštění.“ A proto o tomto dekrétu píše Arcijáhen takto: „Když představení svazují nebo rozvazují nehodné, divné jest, jsou-li tito pak svazováni nebo rozvazováni na nebi.“ Ale rozumí se to o těch, jichž zásluhy vyžadují svázání nebo rozvázání. A nebudiž se rouháno, že představení naši více mohou než Bůh. Bůh zajisté nikoho nemůže rozvázati, leč by ho prvé učinil schopným. Ježto tedy křesťan nikoho nečiní schopným, leč snad modlitbou, kázáním nebo zásluhou, jest patrno, že musí boží uschopnění předcházeti, aby Bůh učinil schopným člověka podle jeho zásluhy. A v to má křesťan doufati, ne však v opovážlivé rouhání kněze, jímž svádí prosté k víře, že kdykoliv by on řekl: ‚dávám ti nejplnější odpuštění od trestu i viny‘, tím již, že tak se děje. Neboť jako kněží starého zákona nečinili člověka zdravým nebo malomocným, ale toliko oznamovali jej, jak jde ze 4. knihy sentencí, dist. 18., tak i kněz nového zákona; na znamení toho pak Kristus vzkřísil Lazara a dal ho apoštolům rozvázati, jak jde ze 12. kap. evangelia sv. Jana. A deset malomocných, „když šli, očištěni jsou“, jak se praví v 17. kap. evangelia sv. Lukáše. A v žalmu 30.: „Řekl jsem: Vyznám na sebe Hospodinu přestoupení svá, a ty jsi odpustil . . .“

Zajisté však větší moc mají kněží Kristovi, než kněží starého zákona, protože více jest souditi o poskvrně ducha, než o poskvrně tělesné. Více také jest, že má hodný a pokorný milost a zásluhu z poddanství církve, než že o tělesně nemocném oznámeno bylo v lidu, že jest zdráv; a tak kněžství starého zákona, třebaže září mnohými přednostmi, přece nedosahuje kněžství Kristova. Avšak rouhavá jest hrubost, s níž kněží slabší uchvacují si skutek, jenž jest vlastní Bohu. A proto bylo by nutno poznati o nich, kterak

někteří do té míry se zvrhli od pravdy, že popřeli, že stvoření přísluší nějaká činnost, jak jde z 9. knihy ‚Metafysiky', poznámky 7. Jiní pak rouhavěji připustili, že Bůh sděluje jim, jako svým náměstkům, veškerou činnost na venek. A tito jako druhý Nabuchodonosor, (o němž ve 4. kap. Danielově,) a druhý Senacherib, (o němž v 32. kap. 2. knihy ‚Paralipomenon'.) osobují si, že jsou společníci Trojice.

Měli by však uvážiti slova Augustinova ve spise ‚O zázracích písma svatého', kterak slunce a měsíc zastavily se proti Gabaon ne mocí lidského rozkazu, ale mocí kážícího Pána. „Nic nečiní," vece, „tvorové pro slovo člověka, jenž káže, ale co přikazuje Bůh modlitbou sluhy svého." A v kap. 22. praví, že malomocenství Namanovo bylo uzdraveno slovem Boha, jenž kázal, ale ve vodě nebyla obsažena svátost moci. A proto Elizeus odepřel přijmouti dary a tak kněží mají se stříci přijímati dary za dary boží, pokorně prohlašujíce, že Bůh ráčí to skrze ně konati. A když pochybují o svém díle, tu mají pravdivě, zbožně a bezpečně celou činnost připisovati Bohu, ježto on musí veškerou činnost stvoření konati. Ať tedy užívá v takové činnosti stvoření svého jako nástroje, či nic, jemu dlužno udíleti chválu skutku. Chvála stvoření pak, pokud jí zaslouží, musí býti u Boha skryta.

A proto ti, kdo velebí svou moc, měli by znamenati způsob užívání a připisování moci u svatých apoštolů; a bylo by přes příliš, aby naši vystupovali nad ony. Oni pak často vyznávají, že nemají moci, leč k vzdělání církve, jak patrno z 10. kap. 2. listu ke Korintským. A opět vyznávají, že běda by jim bylo, kdyby neužívali moci ke vzdělání, jak jde z 9. kap. 1. listu ke Korintským: „Ale běda by mně bylo, kdybych nekázal." A po třetí vyznávají, že se neodvažují mluviti o sobě nebo jiných, leč co Kristus v nich mluví. Neboť v 15. kap. listu k Římanům praví Apoštol: „Neboť bych nesměl," vece, „mluviti toho, čehož by skrze mne neučinil Kristus . . ." Bláznovství by tedy bylo, aby slepý biskup domníval se o sobě věcí neopodstatnitelných a nepomyslitelných. Jakkoliv veliký by tedy byl biskup Kristův, nemůže nikoho rozvázati, leč pokud by tento litoval a byl rozvázán u Boha. A tu patrno jest mnohým, že potud mohl by každý prostý kněz na lůžku smrtelném rozvazovati. Ba zkroušený jaksi bezpečně jest rozvazován, i kdyby lidské rozvazování, jímž nelze pohrdati, nenásledovalo. Avšak křivdu vlastní může jako hřích proti sobě spáchaný odpouštěti každý křesťan stejně dobře a plně jako papež, jak jde z 6. a 18. kap. evangelia sv. Matouše. Kterak tedy opovažuje se někdo vedle právě řečeného rozvázání říci: ‚Dávám a uděluji tobě nejplnější odpuštění všech tvých hříchů, jež jest od trestu i viny'?

K třetímu, totiž způsobu dávání odpustků, předpokládám, že člověk, jenž by zhřešil, nemůže býti spasen bez náležitého pokání. Tento předpoklad jde z písma, neboť praví Spasitel ve 13. kap. evangelia sv. Lukáše: „Nýbrž, nebudete-li pokání činiti, všickni rovně

též zahynete.“ A v 16. kap. evangelia sv. Matouše: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapřiž sebe sám, a vezmi kříž svůj, a následujž mne.“ Dále ve 4. kap. téhož evangelia se praví: „Od toho času počal Ježíš kázati a praviti: Pokání čiňte, neboť se přiblížilo království nebeské.“ A v poslední kap. evangelia sv. Lukáše praví Spasitel: „... a tak musil Kristus trpěti, a třetího dne z mrtvých vstáti; a aby bylo kázáno ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy.“ Proto i Jan Křtitel, který předcházel Spasitele kázáním, praví ve 3. kap. evangelia sv. Lukáše: „Protož neste ovoce hodné pokání.“ To pak uvažuje, praví svatý Řehoř v kázání: „A napomíná je, že mají nésti nejen ovoce pokání, ale ovoce hodné pokání. Neboť každému, kdo dopustil se nedovoleného, dovoluje se, aby užil dovoleného. Než klesl-li někdo ve vinu, má potud vydávati od sebe věci dovolené, pokud má na paměti, že spáchal nedovolené. Neboť nemá býti stejné ovoce dobrého skutku u toho, kdo méně, a u toho, kdo více se provinil, nebo u toho, kdo v žádných, a u toho, kdo v některých zločinech padl. Tím tedy náleží svědomí každého, aby tím větší užitky dobrých skutků hledal pokáním, čím těžší škody způsobil vinou.“

K témuž jest svatý Augustin v kázání ‚O pokání‘, pravě: „Nestačí mravy změniti v lepší a upustiti od minulých zel, nebylo-li by i za to, co bylo spácháno, dostiučiněno Pánu bolestným pokáním, pokorným pláčem, obětí zkroušeného srdce se spolupůsobením almužen a postů.“ Dále Ambrož: „Zvětší-li někdo vinu, zvětšiž i pokání. Větší zločiny větším oplakáváním jsou smývány.“ Dále Jeroným ve výkladu na Malachiáše praví: „Kdo jest hříšník a koho hryže vlastní svědomí, opaš se žíní a oplakávej viny buď vlastní nebo lidu a vstup do církve, z níž pro hříchy byl vystoupil, lež a spi v pytli, aby minulé rozkoše, kterými Boha urazil, přísností života vyrovnal.“ K tomu praví Mistr hlubokých smyslů v kn. 4., dist. 16.: „Dostiučinění přikazováno jest od Jana, když praví: ‚Neste ovoce hodné pokání‘, totiž, aby dle jakosti a kolikosti viny byla jakost a kolikost trestu. Neboť nemá býti stejné ovoce dobrého skutku u toho, kdo nic nebo méně zhřešil, a u toho, kdo tíže padl.“ Tolik Mistr.

Z tohoto předpokladu následuje, že papeži, ježto nemá zjevení, nepřísluší každému litujícímu srdcem a zpovídajícímu se ústy dávati a udělovati nejplnější odpuštění všech hříchů od trestu i od viny. To jest patrno, poněvadž se vyžadují nad lítost a zpověď dle jakosti a kolikosti viny jakost a kolikost trestu a nestejný plod dobrého skutku. Ba byť někdo sebe více litoval a ústně se vyzpovídal, pokud podrží si věc cizí, kterou může navrátiti, není rozvázán od hříchu. Neboť hřích se neodpouští, nevrátí-li se, co bylo odňato, dle Augustina v listě ‚K Armentariovi‘. A stojí to ve XXIV., kvest. 6., kap. ‚Jestliže věc‘. A proto Mistr hlubokých smyslů praví v knize 4., dist. 15. na konci: „A nedomnívejž se nikdo, kdo vzal věc cizí, kterou může navrátiti, že se z onoho hříchu kaje a dosahuje odpuštění, ne-

vrátí-li, co vzal. Neboť pokud věc, pro niž se hřešilo, není vrácena, lze-li ji vrátiti, pokání se nekoná, ale předstírá."

Z toho následuje dále, že každý, kdo bezprávně vzal cizí věc, kterou může vrátiti, předstírá-li se o něm, že papežskými odpustky byl rozvázán, jest nicméně vázán ji navrátiti. Z toho pak dále následuje, že poemitenciáři, kteří přijímají peníze nebo takové věci za rozvázání, nebudou se moci správně káti, pokud mohou věc přijatou navrátiti, leč by tak učinili. To jde z řečeného.

Dále jest patrno, že papež těm, kdo přijímají znamení kříže, zbrkle udílí odpuštění a v odplatu spravedlivých slibuje rozmnožení věčné spásy, řka v hlavní bulle: *„Všem, kdo v pravdě se kají a vyzpovídají... udílíme odpuštění a v odplatu spravedlivých slibujeme rozmnožení věčné blaženosti."*

Toto neodvažoval se slibovati muž tužeb a věcí budoucích znalý Daniel. Proto pravil ve 4. kap. své knihy králi babylonskému: „Protož, ó králi, přijmi radu mou, a hříchy své spravedlností přetrhej, a nepravosti své milostivostí k souženým; zda by prodloužen byl pokoj tvůj." Tu pak praví svatý Jeroným: „Když svatý Daniel, znalý věcí budoucích, jest na vahách o výroku božím, nerozvážnou věc činí ti, kdo odvážně slibují hříšníkům odpuštění." K témuž jest i ve spise ‚O pokání a odpouštění' v dist. 7. na konci, kde praví se: „Také obrátí-li se, bude živ životem a nezemře. Neslibujeme, že vyváznе z všelikého trestu. Neboť prvé musí býti očištěn ohněm očištění ten, kdo odložil na onen svět ovoce obrácení."

A v této věci neplatí sofistické tvrzení, které praví, že jsou vyňati předzvědění a mužové, kteří nejsou skroušeni a připraveni přijmouti toto odpuštění. Neboť tato odpověď vskutku dává na rozum, že nikomu není dáno rozvázání, leč tomu, koho Bůh od věčnosti předzřídil k blaženosti, aby takové odměny došel.

Ale zdaliž papež pro tak nízkou příčinu to uděluje? Jestliže papež tedy s vyrozuměním oné podmínky uděluje tyto odpustky a slibuje, mohl by je uděliti také s vyrozuměním podmínky, která neklade nic, leč že každá přirozenost božská jest Bůh. Jestliže tedy dle učení svatého Jakuba nemáme tvrditi nic budoucího ze svého konání, byť to bylo sebe volnější v naší moci, leč s vyrozuměním nebo vyslovením podmínky, ‚bude-li Pán chtíti', daleko spíše jest to nutno při onom božském a tajemném udílení. A proto svatý Joel praví ve 2. kap. svého proroctví: „... navraťte se k Hospodinu Bohu vašemu; neboť jest on milostivý a lítostivý, dlouhočekající a hojný v milosrdenství, a kterýž lituje zlého. Kdo ví, neobrátí-li se a nebude-li želeti, a nezůstaví-li potom zetření požehnání..." A apoštol Petr, jehož jest papež, jak předpokládáme, náměstek, praví Šimonovi, chtějícímu za peníze získati daru Ducha svatého: „Protož čiň pokání z této své nešlechetnosti, a pros Boha (Otce i Pána našeho Ježíše Krista), zda by odpuštěno bylo tobě to myšlení srdce tvého."

Kterak tedy papež Jan XXIII. předčí mocí tyto čtyři světce, Daniela, Joela, Jakuba a Petra, nad něž opovažuje se slibovati všeliké

rozvazování od trestu i viny? Oni se toho neopovažovali, on se opovažuje. Neopovažovali se o to pokoušeti svatí biskupové papež Řehoř a svatý Augustin, neboť svatý Řehoř ve 4. knize ‚Registru' píše jakési paní takto: „Ježto sladkost Tvá připojila ve svém listě, že nedá se dříve ode mne odbýti, dokud nenapíši, že bylo mi zjeveno, že hříchy Tvé jsou odpuštěny —: požádalas o věc nesnadnou a neužitečnou. Nesnadnou zajisté, poněvadž já nejsem hoden, aby se mně mělo státi zjevení. Neužitečnou pak, poněvadž nemáš o svých hříších nabyti jistoty, leč až již v poslední den svého života nejméně budeš moci oplakávati tytéž hříchy. Dokud pak ten den nepřijde, máš stále majíc podezření a stále jsouc ve strachu báti se vin a každodenním oplakáváním je smývati." Tolik Řehoř.

Augustin pak v knize ‚O pokání' praví takto: „Kdo učiní v pravdě pokání a bude rozvázán od pouta, jímž byl spoután a odloučen od těla Kristova, a po pokání dobře bude živ, jako měl býti živ před pokáním, kdykoliv po usmíření zemře, kráčí k Pánu, kráčí k pokoji, nebude zbaven království božího, bude oddělen od lidu ďáblova. Jestliže by však někdo, jsa na smrt nemocen, chtěl přijmouti pokání a přijme je, jest hned usmířen a odejde odsud, vyznávám vám: tomu neodepřeme, čeho žádá, ale nemíníme, že dobře odtud odchází; neopovažuji se, neklamu vás: věrný, který dobře žije, jist odtud odejde. Kdo činí pokání a jest usmířen jsa zdráv a potom dobře žije, ten jist odtud odejde; kdo činí pokání až na konec a jest usmířen, ten-li jist odtud odejde, tím já nejsem jist. Jsem-li jist, řeknu to a dám jistotu, proč jsem tehdy jist; mohu dáti pokání, nemohu dáti jistotu. Všimněte si, co pravím, zamýšlím to jasněji vyložiti, aby někdo nerozuměl, že já jsem tomu špatně porozuměl. Zdaliž pravím: ‚bude zatracen'? Nepravím. Ale nepravím také: ‚bude osobozen'. A co mi pravíš: ‚nevím, neopovažuji se, nepravím předem, nevím.' Chceš se osvoboditi od pochybnosti? Chceš zniknouti nejistoty? Čiň pokání, dokud jsi zdráv. Neboť činíš-li pravé pokání, dokud jsi zdráv, a v pravdě nalezne tě den poslední, an běžíš k smíření, tak-li činíš, jsi jist. Proč jsi jist? Poněvadž jsi konal pokání v ten čas, kdys mohl také hřešiti. Chceš-li konati toto pokání už tehdy, když již nemůžeš hřešiti, hříchy tě opustily, ne však ty je. Ale pravíš: ‚Odkud to víš? Aby snad Bůh neodpustil mi?' Pravdu díš. Pročež věz: Ono vím, toto nevím. Neboť kdybych věděl, že ti to nic neprospěje, nedával bych ti to. Dále kdybych věděl, že ti to nic neprospěje, nedával bych ti to. Dále kdybych věděl, že ti to nic neprospěje, nenapomínal bych tě ani neděsil. Dvojí jest věc: Buď se ti odpouští, nebo se ti neodpouští. Co z toho tě čeká, já nevím. Proto upusť od nejistého a drž se jistého." Tolik Augustin.

Hle, jak jasně tito dva svatí neopovážili se slibovati odpuštění hříchů ani tomu, kdo přijímal pokání. S jakým čelem tedy slibuje papež Jan v bulle nejplnější odpuštění hříchů a spravedlivých odplatu věčné spásy? Neboť nemá nad ony jistoty, jíž se vynáší

Antikrist, lid sváděn jest ve víře a peníze chudých svatokupecky jsou vydírány. —

A nemá místa ani druhé sofistické tvrzení, jež praví, že papež nedychtí po světském panství, ale spíše má v úmyslu, aby svobodně a pokojně jako Petr řídil Kristovu církev a aby protivník Boha a církve byl potlačován. Bůh zajisté ví, co tento papež předně i následovně má v úmyslu. A proto jest jisto, ať zamýšlí hlavně nebo odporně, přímo nebo nepřímo něco, co jest proti vůli a zřízení božímu, těžce hřeší, a tak, ježto zamýšlí obnoviti si světské panství proti chudobě Kristově, jest zjevno, že v tom hřeší on jakož i lid, jenž k tomu pomáhá. Kterak tedy lze schváliti odpuštění, udělené pro naplnění takového hříchu?

Proti dání papežovu, jímž dává rozvázání od trestu i viny, dovozuje se nejprvé takto:

Papež praví bez vynětí osoby předzvěděné, že rozvazuje každého takového, kdo se mu spolu líbí v tom, po čem baží, a často jest to mnoho takových, které nelíbí se Bohu tak rozvázati. Tedy v takovémto rozvazování často protiví se libosti Boha svého. Často zajisté nelíbí se Bohu napomenouti k lítosti osobu, již papež přece udílí takové odpuštění.

Dále: Papež udílí odpustky mnoha takovým, o nichž jest mu pochybno, nejsou-li předzvědění, a Bůh žádnému takovému neudílí takových odpustků —: tedy papež v takových případech vypíná se nad Krista.

Dále: K opatrnému takovému udělení vyžaduje se, aby papeži bylo známo, že Bůh schvaluje takový skutek. Ale papeži často známo to není, jak ze zjevení, tak z víry písma, tak po třetí i z odvození rozumového —: co by tedy pohnulo papeže, aby tak opovážlivě udílel něco, o čemž jest mu pochybno, zda to uděluje Bůh, nebo aby prodával něco, co prodávati se nesluší? Věru jistěji by mohl papež napomínati lidi ke konání skutečných pokání nebo skutečného pokání, nebo k pěstění polí, nebo ke konání jakéhokoli tělesného skutku, který se zlíbil, než rozvazovati od trestu i viny každého, kdo pomáhá mu k obnovení moci světského panství.

Dále: nic není Bohu vlastnější, než darovati nebo odpouštěti křivdu proti sobě spáchanou. Ale tak činí papež v udělování takového odpuštění — tedy udílí v takových případech to, co jest vlastní Bohu. Neboť žádný světský pán, ani jiný člověk nemůže uděliti jinému, aby náměstně odpouštěl křivdu proti němu spáchanou, leč by prve tak učinil onen pán nebo člověk — tedy daleko spíše Bůh nemůže uděliti papeži náměstčí moc, aby takto promíjel křivdu proti Bohu, leč by před tím sám takto ji prominul. A to potvrzuje se z toho, že ono promíjení musí býti vůle Boží, a následovně musí býti věčné, kteréž Bůh nemůže sděliti svému stvoření.

S jakým čelem tedy domníval by se papež, že promíjí křivdu proti Bohu, jestliže mu to Bůh výslovně nepřikáže, a řekl by pak, že Bůh tak odpouští nebo promíjí, ježto totiž papež v takových

odpustcích bude moci zblouditi, nesmí se to bráti ani jako víra, ani jako věc naděje, ani jako věc pravděpodobná. Jestliže papež předstírá, že dává takové odpustky, pro tu příčinu, kterou vymezuje, pak jest nevyhnutelno, aby Bůh to schválil, že by papež tehdy mohl dle svého přání ohýbati vůli Boží více než by mohlo jiné stvoření měniti vůli druhého. Ale co jest neuvěřitelnějšího, než aby toto si člověk osoboval? Mohl by tedy papež říci o tom, o kom ví, že jest z vůle Boží v zásluze: „Jestliže toto naplníš, Bůh ti odplatí dle své líbosti, ale jakou měrou, toho známost ponechává si Bůh pro sebe.“

Dále: Papež při takovém rozvázání buď ví, že rozvázání to jest pravé a zákonné, anebo to neví. Neví-li to, (poněvadž není to článek víry, ani věc, v niž má doufati) opovážlivost, s kterou ubezpečuje, že jiný jest rozvázán od Boha, jest ďábelská pýcha uvádějící všeobecně věrné v nedůvěru o jeho rozvazování nebo důvěřování v jeho slibná slova. Neboť jestliže ani neví ani nevěří, ani nedoufá, že rozvazuje Petra od hříchu, kterak ho ujišťuje, že tak činí? Ví-li však, že takto rozvazuje Petra, pak ví, že Bůh před počátkem světa předzřídil tohoto k slávě; a ježto toto jest nejtajnější rada Boží, tak že nemůže, jak se obecně říká, ukázati předzvěděnému zatracení jeho před smrtí: jest patrno, že každá jiná věc, způsobená od příčin druhých, byla by mu jasněji známa.

Ale nechť řekne, ví-li to, kdy Petr zemře, kdy bude soudný den, nebo o čem v duchu přemítá, takto přemýšleje. Vskutku, poněvadž neznal dorážení svého protivníka, a budoucí své nesnáze, zřejmě dává na jevo, že to jest ještě skrytěji tajné jeho znalosti. A není omluvou tvrzení, že jest to víra, neboť kdybychom řekli toto, pak bylo by zbytečno, před rozhřešením žádati odpuštění, a to není naděje v rozhřešení, nebo věc, jíž mu lze odvoditi z rozumu. Neboť nenásleduje: Cokoliv sváže nebo rozváže Petr na zemi, bude svázáno nebo rozvázáno na nebi —: tedy tento papež rozvazuje nebo svazuje toho neb onoho od hříchu. Jednak proto, že jest možno, že tento papež pohrdá životem Kristovým a Petrovým, tak že ona slova jsou mu vůbec cizí, předpokládáme-li, že by byl skrytý kacíř úmyslně odporuje rozvázání; jednak také proto, že jest možno, že by mu k takovémuto rozvázání scházely klíče umění, a tak, jelikož by v tom bloudil, mohl by mysliti, že rozvazuje, a ne správně. Proto jako obecně se říkává: ‚Což by koli Petr nebo jeho náměstek rozvázal nebo svázal na zemi, jelikož jest podoba s církví vítěznou, jest tomu tak i na nebi.‘ Avšak nemusí to býti, jestliže by onen klamně předstíral, že rozvazuje nebo svazuje.

Řeklo-li by se však, že jest z víry církve tento podmínečný soud: kdyby některý papež předstíral, že nějakým způsobem rozvazuje neb svazuje, tím právě, že Kristus jest mu přítomen, naplňuje svůj slib — pak vskutku bylo by totéž říci, že papež nemohl by se v soudě tom uchýliti od božího slibu. A ježto by v tomto mohl velmi snadno zblouditi, jestliže by mohl hřešiti; neboť nebude-li moci hřešiti, jest

mu hřích vůbec nemožný — a pak nekonečně převyšuje svatého Petra, a kdyby byl v tomto úřadě potvrzen, mohl by ještě Bůh z neomezené své moci propustiti ho ve svobodě vůle, a on mohl by hřešiti; kterak tedy byl by mu v tomto skutku hřích nemožný?

Dále: Jest víra, že papež nemůže odpustiti hřích, nebo udíleti někomu odpuštění, leč by jej Bůh odpustil, nebo odpuštění takové udělil; a skutek papežův jest nanejvýše jen oznámení hlasatele božího. A proto nemá jistotně tvrditi, že zpovídajícímu se jest hřích odpuštěn, aby rouhavě nepřišel v odpor, uděluje, co neudílí Bůh; neboť není víra, že by nemohl takto přijíti v odpor.

Dále: Bůh pro žádné zvelebení moci papežské nečiní újmy své spravedlivosti. Ale toto by obsahovalo dání oné moci, nesmí tedy býti předstírána. Návěst dolejší dokazuje se takto: Papež jako celá bojující církev bloudí v mnohém, co se vztahuje k božímu soudu a stavu církve vítězné; ale mezi jinými tajemstvími tohoto jedno jest to, pokud kdo jest hoden božské přímluvy vzhledem k Bohu; — tedy papež může obecně blouditi v takových věcech. Proto dlužno připustiti, buď že tím právě, že papež udělí někomu takové odpuštění, tím právě tento bude je takto míti, anebo jinak, aniž by tomu překáželo udělení papežovo, přesně potud bude ho účasten, pokud bude hoden u Boha; nebo jinak, že papež táže se po této podmínce v kterémkoliv svém udělení jak se sluší.

První část jest vůbec nemožná, obsahujíc, že onen papež nemůže hřešiti ani blouditi, a tak by papež sám činil schopným nebo ospravedlňoval poddaného božího, což říci, bylo by rouháním. Proto zbývá připustiti cestu druhou a třetí. Ale jest známo, že není nutno získávati nákladně takovéto bully, poněvadž, kdyby tyto byly odstraněny, člověk přesně tolik bude účasten zásluhy, kolik bude schopen u Boha, který odplatí každému podlé skutků jeho.

Dále kladu, že by byl člověk v zákoně učený, otcovrah, matkovrah, zloděj, cizoložník, lotr, svatokupec a rouhač, od mládí svého velmi oplzlý, jemuž by papež po zpovědi a lítosti dal odpuštění od trestu i viny, jestliže by poskytl po mírné lítosti jakkoli velikou pomoc k vyzdvižení dříže. A že by byl jiný člověk, prostý v zákoně božím, zachovávající přikázání boží po celý čas svého života, mající hříchy všední, jemuž po zpovědi a lítosti, avšak bez skutkového zadostučinění papež nedal by odpuštění od trestu i viny, a že by tito dva lidé ihned zemřeli. Položíme-li tuto možnost, pak první dle bully vzlétne do vlasti, poněvadž jest rozvázán od trestu očistce a od viny, druhý však kráčí k trestu očistce.

Z toho následuje, že slova Spasitelova ve 12. kap. evangelia sv. Lukáše: „Služebník pak ten, kterýž by znal vůli Pána svého, a nebyl hotov, a nečinil podlé vůle jeho, bit bude velmi. Ale kterýž neznal a činil věci hodné trestání, bit bude méně," nejsou pravdivá. To jest patrno, poněvadž první nebude bit velmi, druhý však bude bit. A se stejnou patrností utrpí pomluvu i tato písma: předně 9. kap. evangelia sv. Lukáše: „Chce-li kdo přijíti za mnou, zapři sám sebe,

a beř svůj kříž na každý den, a následuj mne.“ Dále 14. kap. ‚Skutků apoštolských‘: „... musíme skrze mnohá soužení vjíti do království nebeského.“ Dále 5. kap. 2. listu ke Korintským: „Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý to, což skrze tělo působil, podlé toho, jakž práce či byla, buď v dobrém neb ve zlém.“ Dále 18. kap. ‚Zjevení sv. Jana‘: „Jakž se mnoho chlubil, a zbujněl byl, tak mnoho dejte jemu muk a pláče.“ Neboť v položeném případě onen člověk oplzlý po všecky dny své, ani nenesl svůj kříž na každý den za Kristem, ani neměl soužení pro Krista, ale v těle svém mnoho zlého způsobil a docela zbujněl — a vzlétl k slávě beze všeho trestu očistce. Kterak tedy se naplnila ona písma Páně? Ba následuje z toho, že třetí část pokání, totiž dostiučinění, může takovými odpustky býti sňato s člověka sebe zločinnějšího, jen když bude mírně zkroušen a obdrží od papeže odpuštění od trestu i viny.

Kterak jsou tedy pravdiva slova Ezechiele v kap. 18.: „Pakli by se bezbožný odvrátil ode všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by všech ustanovení mých, a činil by soud a spravedlnost ...?“ Neboť zde Bůh klade nejprvé pokání, po druhé dostiučinění. A proto i v 2. kap. ‚Zjevení sv. Jana‘ praví anděl Efezské církve: „Ale mámť proti tobě to, že jsi tu první lásku svou opustil. Protož pomni, odkud jsi vypadl, a čiň pokání a první skutky.“

Ba následuje z toho dále, že takovými odpustky může papež lehce zrušiti všecky kanony o pokání, které svatí otcové ustanovili dle rozdílu jakostí zločinu. Kterak tedy bude pravdiv tento výrok svatého Řehoře v dist. 5. spisu ‚O pokání a odpouštění‘: „Falešným pokáním nazýváme to, které není dle výroku svatých otců ukládáno dle jakosti zločinů.“

Dále jest patrno, že papež má dle svědomí konati všeobecně ono dílo duchovního milosrdenství, neboť, může-li ulehčiti bratru svému bez vlastní škody a odkládá to neomluvitelně, až bratr jeho proto tělesně zemře, jest vinen vraždou: tedy daleko spíše jest tomu tak, odkládá-li vysvoboditi bratra od smrti duchovní; a takový jest každý papež, který, jak se klade, má plnost moci všeobecného odpuštění. A neplatí říci, že by moc jeho sevšedněla, poněvadž všeobecně dárce pro přijímání dobrodiní stává se milejším. Jakou tedy by měl výmluvu ten, kdo by mohl vysvoboditi od věčného zatracení bližního, kterého má milovati jako sebe sama, a přece bezdůvodně to opomíjí? Zdaliž ten, komu bylo přikázáno, aby i v sobotu vytáhl vola bratra svého z jámy, neupadl by v poklesek, nedbal-li by vysvoboditi duši bližního z pekla? Omlouvá-li ho neznalost vůle boží, kterak může se papež pokoušeti udíleti někomu takové odpuštění?

Dále: Přisluhuje-li vévoda nebo hrabě světskému králi a udělí-li král ten svobodu nebo jinou výsadu, neuzavírá se z toho, že by vévoda nebo hrabě udělil onu svobodu nebo výsadu, ale spíše, že jest to vlastní důstojnosti královské. Ježto tedy Kristus jest král každého papeže nekonečně vyšší, než jest král světský vyšší hraběte

neb vévody, daleko zřetelněji jest patrno, že náleží velebnosti boží udíleti zvláště tyto výsady nebo i svobody. Neboť, jestliže biřic nebo pedel prohlašuje svobodné udělení svého Pána, nenásleduje z toho že tento sluha, takto to prohlašuje, udílí takovou svobodu. A tedy daleko spíše, prohlašoval-li by to bez zmocnění nebo dovolení proti vůli pánově.

Dále: Věc hmotná, sebe menší ceny, nemá se kupovati, leč s tou opatrností, aby kupec pravděpodobně byl jist koupeným: ale papež nemůže nikoho ujistiti, že nabude po nebo před smrtí tak velkého odpuštění — tedy pravděpodobně jest od takového obchodu upustiti. Neboť papež, nemaje zjevení, neví o nikom ani o sobě samém, jest-li předzřízen od Pána; bude-li pak předzvěděný, neprospějí mu takové odpustky k blaženosti proti zřízení Pána od věčnosti zřizujícího. Proto, ježto papež nemůže všeobecně opatřiti takové odpustky sobě samému, jest mnohým jasno, že takové odpustky jsou podezřelé. Neboť nepřičí se víře, že mnoho papežů, kteříž slovně udělili znamenité odpustky, bylo zatraceno. Kterak tedy mohou obhájiti svých odpustků před Bohem?

Dále: Věrný kněz Kristův má oznamovati svým poddaným, kde lze bezpečnější a hojnější odpuštění pro jeho poddané opatřiti za levnější cenu. Ale bulla papežova učí, jak se praví, že jakýsi papež složil jakousi modlitbu a udělil na usilovnou prosbu krále franckého odpustky na dva tisíce let, kolikrát koli by onu modlitbu někdo schopný říkal mezi ‚posvěcováním' a ‚Agnus Dei'. A tak pravděpodobně mohl by věrný slyše mnoho mší v kterémkoli místě věrných získati sto tisíc let odpustků. Jaká jest tedy nutnost dávati jeden peníz za malé a méně opodstatnitelné odpuštění, poněvadž může jednou modlitbou dosíci odpustků tolika tisíc let? Avšav o takovémto rozumnějším kupčení spásou duše mohl by kněz říci lidu svému na omluvu a s dodatkem pro laiky, kteří neznají této modlitby, že tak veliké nebo větší odpuštění budou míti za modlitbu Páně, kolikrát koli by ji řekli, v tak velké lásce nebo schopnosti zasloužiti si odpuštění. Pročež, ježto modlitba žádného papeže, sebe vyzdobenější slovy, nepřekonává modlitbu Páně mocí, kdo, leč svedený, volil by onu raději nad tuto?

Dále: Odpustky udělují se živým i mrtvým bez rozdílu; ale často se přihází, že oněm neplatí, nebo neplatí tolik, protože jsou neschopni vzhledem k Bohu. Obsahuje tedy forma takových odpustků od trestu i viny opovážlivost nebo klam. A totéž jest patrno o tom, kdo dosahuje odpustků i na více než sto tisíc let. Neboť toto uštědření musí býti buď falešné, nebo musí soudný den býti od Boha odložen, aneb musí odpustky platiti ve věčném zatracení po dni soudném. Ale poslednější dvě části jsou nemyslitelny, tedy zbývá první část, totiž, že forma takových odpustků stává se často neužitečná nebo falešná. A neplatí říci, jak svrchu praveno, že dlužno vyrozumívati podmínky schopnosti osob vzhledem k Bohu, dle nichž bylo odpuštěno. Neboť takovýto slib mohl by učiniti každý člověk

z lidu komukoli, a jest jisto, že každý zatracený bude míti plné odpuštění, bude-li hoden a schopen takového odpuštění vzhledem k Bohu; a jinak beze vší pochyby pro udělení náměstka Petrova nebude míti více nebo méně odpuštění.

Dále: Předpokládáme-li papežské odpustky od trestu i viny, jak se praví svrchu, jest patrno, že papež může zrušiti očistec. To se dokazuje, protože papež může každého ve smrtelném zápasu, lituje-li a vyzpovídá se, rozvázati od trestu i viny, a může každému dáti onu milost po sobě pro budoucnost, a nic tomu nebrání, leč snad závist nebo nedbalost. Nechť tedy dá to pro budoucnost každému, a položíme-li toto, pak nikdo nepřijde do očistce, což-li předpokládáme, byly by marny za takové lidi všecky modlitby a mše zádušní, pohřební oběry, štědré almužny, výroční mše zádušní a všecky jiné přímluvy, jako stále vzpomínky, udílení důchodů správcům kaplí, stavění klášterů a oltářů. A všickni, kdo mají v listinách takovéto odpustky pro smrtelný zápas, jsou ode všech církevních sil po smrti uvolněni, takže žádný z nich nebude moci dovoleně ukládati vykonavatelům závěti noční modlitby, zvonění nebo čtení žaltáře nebo obětování. To jest patrno, poněvadž každý z nich po smrti ihned vzlétne do vlasti a následovně nepotřebuje přímluv zde právě uvedených.

Avšak tento důsledek nemálo by uvedl kněžstvo ve zmatek. A proto buď musí popříti, že mají takovou moc k takovémuto dávání odpustků, nebo musí klesnouti v právě uvedený důsledek. Praví-li se však, že třebaže má papež moc dávati takto odpustky, přece nemá tak činiti, leč z důvodné příčiny, totiž, když jest napaden, nebo když potřebuje peněz — pak v pravdě bude věrným modliti se, aby on byl napadán a potřeboval peněz, poněvadž pak odkryje věrným poklad církve ke spáse.

Dále: Papež nic nemůže učiniti, leč by Bůh prvé učinil totéž, dle slov 15. kap. evangelia sv. Jana: „Nebo beze mne nic nemůžete učiniti.“ Ale Bůh nemůže učiniti s odpustky nic takového, leč co by mělo důvod, aby on to učinil, a vyznívalo by k užitku církve — tedy jest patrno, že papeži nepřísluší moc takového konání. Neboť ani ze smyslu, ani z rozumu, ani z víry písma, ani ze zjevení neučí, že má takovou moc, nebo že tak činí.

Dále: Podivuhodno jest, proč papež neklade v bulle váhu a jakost hříchů, jako klade u peněz. Neboť všem hříchům dává se stejně odpuštění od trestu i viny. Jako zabije-li jeden nespravedlivě tisíc lidí a jiný zhřešil toliko všedně, oba, litují-li, jsou rozvázáni od trestu i viny. A přece tento člověk s hříchy všedními, má-li větší majetek bohatství, než onen vrah, pak jest vybízen, aby dle úsudku komissařů více dal; a nezbývá proto důvodu, leč chtivost peněz.

Dále: Rozvázání od trestu i viny, kdyby hned zemřeli, ihned by vzlétli do vlasti: tedy, zůstanou-li na živu, nejsou zavázáni k žádnému pokání. Důsledek platí, poněvadž nelze vymysliti důvod, proč by byli živoucí a nezemřevší vázáni k pokání za hříchy, od nichž

jsou úplně rozvázáni. Z toho následuje dále, že poenitenciáři nemají ukládati žádné pokání těm, kdo jsou od nich takto rozvázáni, protože by pomoc poskytnutá k vyzdvižení kříže učinila za takové dosti.

Dále: Takovýmito odpustky pošetilý boháč jest uváděn v marnou naději, zákon boží jest opovrhován, nevzdělaný lid stává se hotovějším k hříchu, těžké hříchy jsou brány na lehkou váhu a lid všeobecně jest loupen. Mají tedy věrní hodně daleko odpustky takové odstraniti.

Dále: Člověk zde na zemi jest účasten přímluv církve jen z toho důvodu, že jest zaněcován z milosti boží dle širokosti lásky, ale není v moci papežově, nýbrž jediného Boha, aby někdo měl větší nebo menší lásku, ježto to náleží nekonečné moci a záleží v pouhém přijímání božím —: tedy není v moci papežově činiti někoho účastným přímluv svaté církve. A následovně jest nerozvážné, činí-li papež někoho účastným, ježto papež sám má pokorně říci s prorokem Davidem: „Účastníkem učiň mne Bože všech, kteříž se bojí tebe, a těch, kteříž ostříhají přikázání tvých," a ne říci: ‚Já činím každého, kdo by poskytl nějakou pomoc k tomuto podniku, účastným všech dober.'

Dále: Ani papež, ba ani Pán Ježíš Kristus nemůže někomu dáti prominutí nebo odpuštění, leč jak od věčnosti Bůh Otec určil spravedlivou radou. Neboť sám Pán Ježíš praví v 5. kap. evangelia sv. Jana: „Amen, amen pravím vám: Nemůžeť Syn sám od sebe nic činiti, jediné což vidí, an Otec činí." Ale neučí se, že papež může míti spravedlivou omluvu pro konání toho —: tedy neučí se, že by měl takovou moc.

Toto tedy uváživ a zvláště i život Pána Ježíše Krista, žij ctitel Kristův životem spravedlivým, následuje hlavy své Krista Ježíše ve ctnostech, zvláště v pokoře a trpělivosti, a pak doufejž v účastenství zásluhy, které dá mu Bůh, jak bude se líbiti jeho vůli, a beze vší pochyby, vytrvá-li až do konce, obdrží nejplnější odpuštění hříchů, a oč podobněji Kristu Ježíši bude žíti, o tolik více bude účasten jeho milosrdenství a slávy blažených.

Dále: Není možná, aby, jestliže papež nebo jiný kněz předstírá, že svazuje nebo rozvazuje některým způsobem, tím právě tak svazoval nebo rozvazoval. To jest patrno z toho, že papež nebo každý jiný kněz mohl by v tom blouditi rozdílně od církve vítězné; pak by však nesvazoval ani nerozvazoval, jak předstírá — tedy nemůže býti, že, předstírá-li, že svazuje nebo rozvazuje, činí tak. A případ jest jasný, položíme-li, že by se mu zpovídal předzvěděný nebo pokrytec. Z toho pak vysvítá, že v rozvazování od trestu i viny skrývá se mnohonásobný klam.

Dále: Jest patrno, že tento výrok odpustků od trestu i viny zavání shlazením dostiučinění za hřích, ježto, byť někdo povraždil sebe více lidí, byť byl sebe více dlužen Bohu i člověku — mocí těchto odpustků snadno bude moci býti rozvázán, ba předpokládáme-li, že takto zhřeší budoucně, přece s tím, že bude pokračovati v pouti proti

Ladislavovi a bude rozvázán, bude míti plné rozvázání, jako když nezhřeší. Ale kdy kde byla ukázána větší patrnost provinění? Neboť vyjmeme-li dluh, bylo by jasně patrno, že ničím k takovémuto dílu nemá se přispívati, poněvadž vše, co kdo má, nestačí mu na zadostučinění za nevěru, v niž upadá, takto-li věří. A neplatí říci, že odpuštění mluví toliko o hříchu minulém, ne budoucím. Neboť kdo vykoná tak velikou pout číst od hříchu? Ba nemohl by onu pout s takovou lehkověrností započíti. A neplatí, jak řečeno, odpověď, jíž se praví, že každý, kdo takto putuje, má plné odpuštění, jestliže se pravdivě vyzpovídá a bude litovati, že, nechť učiní cokoliv, jako povraždí-li všecky žijící kněží, bude, pocítí-li lítost, úplně rozvázán, ba pobéře-li všecky peníze snesené papeži na válku a povraždí-li všecky zástupce a hlasatele odpustků, učiní-li pokání, neklamně obdrží od Boha plné odpuštění všech hříchů. Ale nevím, chtěl-li by papež takového rozvázati bez navrácení peněz.

Z toho se vyvozuje, jak nerozvážně kněží hlásají beze zjevení tvrdíce, že vyzdvižení kříže jest dovolené. To jest patrno, poněvadž takový skutek by se nedal potvrditi, leč by jej poznali z dobře libé vůle Boha svého, což poznati nemohou, leč by měli zjevení. A proto svými prohlášeními zřejmě ukazují, že především mají na mysli vydírání peněz z lidu. To jest patrno na cenění a na dávání listin. Co, táži se, prospěje chudému laiku listina, která svědčí, že jest rozvázán od vraždy? Neboť shledá-li laik po smrti opak, co řekne kněz-lhář tomu, že jeho listina potvrzovala lež? —

Nyní po třetí zbývá promluviti k důvodům.

1. K p r v n í m u když se praví: *„Kristus řekl v zákoně učedníkům svým a jich náměstkům: Kdož vás slyší, mne slyší“* atd., připouštěje návěst hořejší i dolejší, popírám důsledek.

K hořejší však jest poznamenati, že jsou dvojí učedníci Kristovi, totiž ctnostní a neřestní. Ctnostní, kteří napodobujíce Krista ve mravech, přikazují nebo káží zákon nebo věci se zákonem božím souhlasné, a tyto jsou poddaní vázáni ochotně, rádi a pokorně poslouchati. Neboť poslouchati oddaně a pokorně takové učedníky Kristovy a poslouchati tak samého Krista jest totéž, protože Kristus v nich mluví do té míry, že všechno mluvení jejich dlužno především jemu přičítati. „Nebo ne vy jste, kteříž mluvíte, ale Duch Otce vašeho, jenž mluví v vás.“ (Matouš, kap. 10.) A následovně, ježto skutky Trojice jsou nerozdělitelné, zřejmě se usvědčuje, že celá Trojice mluví všecka ona slova.

I jest patrno, že lid má uctivě slyšeti svaté přikázání, svaté kázání nebo svatou radu, ježto dle druhého předkladu pohrdati jimi v takových věcech, jest předně a především pohrdati Trojicí. A to bylo by příliš hrozné rouhání, ježto praví Kristus a tak celá nestvořená Trojice: ‚Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.‘ A proto Apoštol přikazuje poddaným, aby poslušně se měli k takovým učedníkům Kristovým, kteří jsou představení jiných, řka ve 13. kap. listu k Židům: „Zpomínejte na vůdce své, kteříž vám mluvili slovo boží, jejichžto

obcování jaký byl cíl spatřujíce, následujtež jejich víry.“ A níže: „Povolni buďte zprávcům svým a poslušni, nebo oni bdí nad dušemi vašimi, jako ti, kteříž počet mají vydati; aby to s radostí činili, a ne s stýskáním.“ A táži se, kdo, leč Krista neposlušný člověk, neposlouchal by představených, kteří mluví slovo, jichž svaté obcování září, jichž víra zlatem se leskne, a kteří také pilně, t. j. velmi bdí v modlitbách a jiných pracích s radostí, aby vydali povinný počet za poddané?

Jiní jsou učedníci neřestní, kteří jsou v pravdě učedníci Antikristovi, jak praví svatý Bernard ve výkladu na ‚Píseň písní‘. Všichni jsou služebníci Kristovi a slouží Antikristu, jichž poslouchati jest ne v přikázáních jejich a radách nepravých, ale v tom, co přikazují a radí podle zákona božího, nebo praví Bůh ve 24. kap. ‚Deuteronomia‘: „... abys činil všecko, jakž učiti budou vás kněží Levítové; jakož přikázal jsem jim.“ A svatý Isidor, uvažuje o tomto zákoně, v dist. 11.,kvest. 3., praví: „Jestliže by ten, kdo vládne, činil, nebo kázal činiti něco, co jest zakázáno od Boha, nebo něčeho, co jest psáno, opomíjel nebo kázal opomíjeti, jest mu uvésti výrok svatého Pavla, jenž dí: „Ale ,bychom pak i my neb anděl z nebe kázal vám mimo to, což jsme vám kázali, prokletý buď‘.“ A následuje: „Zakazuje-li vám někdo to, co jest od Pána přikázáno, nebo opět, přikazuje-li, aby se dělo, co Bůh zakazuje, budiž proklat všem, kdo milují Pána.“ A následuje: „Ten, kdo vládne, jestliže praví nebo poroučí něco mimo vůli boží nebo mimo to, co se v písmech svatých zřetelně přikazuje, budiž pokládán za falešného svědka božího, neb svatokrádce.“

Ježto tedy papež neukazuje, že jest to vůle boží, aby se každý opásal k potírání, loupení a vraždění ctitelů Kristových, kteří jsou pod panstvím Ladislavovým, kterak mají ho věrní slyšeti v rozkaze tak zhoubném a ukrutném? Neboť patrnější jest vůle boží, jak v slově, tak v skutku, jak jde z pokárání Petra, který udeřil mečem, a z pokárání učedníků, kteří i po otázce své chtěli, aby Samaritáni byli zázrakem stráveni ohněm s nebe, jak bylo svrchu řečeno.

A nevadí, namítá-li zuřivý pokrytec, řka, že v 2. kap. 1. listu Petrova se praví: „Služebníci poddáni buďte ve vší bázni pánům, netoliko dobrým a mírným, ale i zlým.“ Neboť zuřivec ten musí se stříci, aby nedovozoval, že služebníci jsou pánům poddáni v ničemnostech, jako jsou sluhové ďáblovi poddáni samému ďáblu. Neboť služebníci Kristovi mají ve vší bázni boží býti poddáni pánům zlým ne ve zlém, ale v přikázáních a radách souhlasných se zákonem božím, dle onoho výše uvedeného přikázání božího ze 24. kap. ‚Deuteronomia‘: „.... abys činil všecko ... jakož přikázal jsem jim ...“, a dle slov 23. kap. evangelia Matoušova: „Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a farizeové. Protož všecko, což by koli rozkázali vám zachovávati, zachovávejte a čiňte, ale podlé skutků jejich nečiňte.“

To pak uvádí sv. Augustin ve výkladu na Jana, v kázání 43. na slova: ‚Nájemník pak utíká; nebo nájemník jest.' Tu praví: „Slyšte, že i nájemníků jest třeba. Mnozí zajisté v církvi, ženouce se za pozemským prospěchem, přece káží Krista, skrze ně hlas Kristův jest slyšán a ovce následují ne nájemníků, ale hlasu pastýřova skrze nájemníka. Poslyšte, že nájemníci byli ukázáni od samého Pána. Praví: ‚Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a farizeové; protož všecko, což by koli řekli vám, čiňte, avšak co činí, toho nečiňte.' Což jiného řekl, leč: ‚Skrze nájemníka hlas pastýřův slyšte!' Neboť sedíce na stolici Mojžíšově zákonu božímu učí, tedy Bůh skrze ně učí. Kdyby však svým věcem chtěli učiti, neslyšte jich, nečiňte toho." Tolik onen.

2. K druhému, totiž: *„Cožkoli svížete . . ."* (Matouš, kap. 18.) a podobně ke slovům 20. kap. evangelia sv. Jana: *„Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim"* — se připouští, že obě evangelia jsou pravdivá, i že byla řečena apoštolům a jich pravým náměstkům, i že ti rozvazují nebo svazují lidi na zemi, kdo s vyloučením světské žádosti svazují nebo rozvazují je podobně hlavě církve vítězné, a mocí tohoto svázání nebo rozvázání svazují nebo rozvazují věrně. Ale svázání nebo rozvázání Kristovo musí předcházeti časově nebo přirozeně. Neboť on sám praví v 15. kap. evangelia sv. Jana: „Nebo beze mne nic nemůžete učiniti." A Apoštol praví ve 3. kap. 2. listu ke Korintským: „Ne že bychom způsobni byli mysliti něco sami z sebe, jakožto sami z sebe, ale způsobnost naše z Boha jest." A ve 3. kap. 1. listu ke Korintským: „A protož ani ten, kdož štěpuje, jest něco, ani ten, kdož zalévá; ale Bůh, kterýž vzrůst dává."

A proto vzhledem k tomu mluví sv. Augustin o pravém a falešném pokání takto: „Bůh Lazara, kterého již mrtvého vzkřísil z hrobu, dal rozvázati učedníkům, ukazuje tím moc rozvazování udělenou kněžím; i řekl: ‚Cožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.' To jest: ‚Já Bůh, všecky pluky nebeského rytířstva a všickni svatí chválící v té slávě potvrzují s vámi ty, které svazujete a rozvazujete.' Neřekl: ‚Které myslíte že rozvazujete a svazujete', ale na nichž provádíte skutky milosrdenství nebo spravedlivosti. Jiných však vašich skutků vůči hříšníkům neznám." Tolik Augustin.

Z jeho slov pak plyne, že tím právě, myslí-li nebo praví-li kněz o někom, že jest rozvázán nebo svázán, tím právě člověk ten není rozvázán nebo svázán. Neboť mnozí až včetně po biskupa římského vypadají od rozvazování lidí na zemi, poněvadž pro pozemský prospěch, žádost nebo lásku světskou předstírají, že rozvazují nebo svazují mnohé, o nichž není katolické víry, že hlava církve, Kristus Pán, takto je svazuje nebo rozvazuje; na znamení toho pak všickni zpovědníci, nemajíce takovéhoto zjevení božího, neznají hříchu nebo lítosti zpovídajícího se, ale tento úplně vyjevuje pravdu. A předpokládáme-li, že to pozná ze zjevení, přece neumí zpovědník dáti při-

měřený trest, nebo neví, že pro návratnost vina plně se neodpouští vzhledem k Bohu.

3. Z tohoto vyvrácení jde i vyvrácení třetího důvodu, který byl: *„Kristus pravil v zákoně svém v 16. kap. evangelia sv. Matouše Petrovi: A tobě dám klíče království nebeského.“* Neboť což by koli svázal nebo rozvázal papež nebo jiný kněz na zemi v církvi bojující ve shodě se svázáním nebo rozvázáním Trojice, bude obdobně svázáno nebo rozvázáno na nebi, t. j. v církvi vítězné, t. j., bude schváleno, že bylo to svázáno nebo rozvázáno. Protož, poněvadž rozvázání nebo svázání boží jest prostě první, proto evangelium praví, že svázané na zemi, bude svázáno i na nebi, ale nepraví: že jest svazováno později a ne dříve. A proto sebe prostší lidé mohou pochopiti, že rozvazuje-li nebo svazuje-li pouhý člověk, nutně činí to dříve Bůh, a o soudném dni schválí to celá církev vítězná.

A po druhé znají prostí, že ne proto, že kněz praví nebo myslí, že někoho nebo něco rozvazuje nebo svazuje, proto právě schvaluje to Bůh. A proto vzhledem k tomu dobře praví Mistr hlubokých smyslů v kn. 4., dist. 19., že kněz, který jiné svazuje nebo rozvazuje, má býti opatrn a spravedliv, neboť jinak často usmrcuje duše, kteréž umříti nemají, a oživuje ty, které živé býti nemají, a tak upadá v soud zlořečení z 2. kap. Malachiáše: „... zlořečiti budu požehnáním vašim ...“ A podivuhodno jest, kterak zniknou tohoto zlořečení kněží nevědomí, souložící a lakomí, kteří za jistou summu od komisařů kupujíce ostatky, lidem chudým, prostým a vůbec i bohatým jak nejvýše mohli je vycenili za odpuštění trestu i viny, zakládajíce se na svém lakomství a na výroku samé bully, kde se praví: ‚s uvážením jakosti a kolikosti osob.‘

K tomu dobře zní výrok svatého Řehoře, jenž praví v kázání 26.: „Moci svazování a rozvazování zbavuje se ten, kdo ji provozuje k vůli svým rozkošem a ne k vůli mravům poddaných.“ A výrok svatého Augustina v I., kvest. 1.: „Lakomci nedávají odpuštění hříchů, které dáváno jest modlitbou, t. j. lkáním holubice, nechť kdokoliv křtí, náleží-li k pokoji jeho ti, jimž jest dáváno. Neboť lupičům a lichvářům nepraví: ‚Jestliže byste někomu odpustili hříchy, odpouštějí se mu, jestliže byste je komu zadrželi, zadržány budou‘.“ Tolik Augustin. Ó kéž by si tohoto všimli největší lupiči, kteří i to, co jiní nemohli uloupiti násilím, loupí vynalezenými lžmi a prohlašováním odpustků. Neboť oni vychvacují i haléřík, který chudička žena podržela si zavázaný v šátku, aby si zaň koupila chleba. A zdaliž nejsou lichváři, oni, kteří odpustky za málo peněz kupují a mnoho získávají?

Kterak mohou věrní nevěřiti, že oni jsou učedníci Antikristovi? Jest-li tedy Antikrist dveřníkem, kterak otevře dvéře vstupujícím ke Kristu? Neboť sám Kristus praví v 10. kap. evangelia sv. Jana: „Já jsem dvéře; skrze mne všel-li by kdo, spasen bude ... Všichni kolikž jich koli přede mnou přišlo, zloději jsou a lotři.“ Ježto tedy

o Petrovi nenásleduje: Bylo řečeno Petrovi: „A tobě dám klíče království nebeského. A což bys koli svázal“ atd. — tedy Petr měl moc k takovémuto uvolňování trestů jak na živých tak na mrtvých, v očistci nebo zatracených — kterak následuje: Kristus Petrovi dal onu moc svazování a rozvazování — tedy, kdyby byl Petr chtěl povstati proti Kristu a jeho údům proklínaje je a plně odpouštěje údům ďáblovým, bylo by musilo i na nebi býti tak ustanoveno.

A proto všichni věrní mají připustiti, že všeliká moc, udělená Petrovi nebo jeho náměstku, jest omezena, aby pokorně a podobně poslouchal Boha; neboť z podobnosti jemu béře do té míry moc, a z nepodobnosti jemu béře jak představený tak poddaný svedení. A to jest důvod, proč Petr a jiní z vnuknutí božího nevelebili moc svou nad meze, které ustanovil Bůh, ale přesně potud rozvazovali nebo svazovali, pokud byli od Boha poučeni rozvazovati nebo svazovati. Ve věcech nejistých však buď mlčeli, nebo vyjadřovali podmínku, dle níž musí především rozvazovati Bůh.

A odtud jest, že nenalézáme v písmě, že by některý ze svatých pravil někomu: ‚Já jsem ti odpustil hříchy, já jsem tě rozvázal.‘ A nenalézáme také svatých, kteří by byli dávali odpustky na počet roků nebo dní, nebo od trestu, nebo od viny. A proto hledal jsem a až podnes hledám, kdo ze svatých dal odpustky, a nenalézám; a naši doktorové, kteří ve svém článku kladou, že ode staletí svatí otcové ustanovovali a dávali takovéto odpustky od trestu i viny, neodvážili se říci: ‚od tisíce let, ani ode dvou set, tří set neb sta. Aniž se odvážili jmenovati některé svaté otce. A proč? Poněvadž ani nevědí, kdy odpustky ony vznikly, ani nemají svatých otců, kteří by je byli ustanovili nebo prohlásili. Proč tedy tak prospěšné, tak nutné a lidem užitečné odpustky po tisíc a více let spaly? Důvod snad jest, že po onu dobu nebylo ještě dovršeno vyhledávání lakoty.

4. K čtvrtému popírá se návěst hořejší. Předně tím, že onen Kristus Ježíš jest nejvyšší vykladatel svého zákona jak v slově tak v skutku. A jest známo, že on jest se svými věrnými, protože sám řekl v poslední kap. evangelia sv. Matouše: „A aj, já s vámi jsem, po všecky dny až do skonání světa.“ Po druhé tím, že papež může býti značně nevzdělaný a nevědomý, jak jest patrno na Konstantinovi II., laiku to, který náhle byv vysvěcen na kněze a stav se ctižádostivým ucházením papežem, byl sesazen a oslepen, a všecko, co on ustanovil, bylo zrušeno, okolo léta Páně 707. A druhá část hořejší návěsti, totiž, že *papež má všecka práva ve schráně svých prsou*, jest podobně falešná, jak jest patrno na papeži Řehoři, který ježto se nevyznal ve vědách, druhého k sobě posvětil. Když se pak skutek ten lidu nelíbil, byl nad ně uveden třetí papež. Když pak tito mezi sebou se hašteřili, císař římský, přišed, sesadil je a jiného jediného zřídil.

A dále jest patrno, že třetí část důvodu, totiž tato: *Tento papež nemůže blouditi* — jest netoliko falešná, ale i rouhavá, neboť pak byl by mu hřích nemožný, jako Kristu. Ale která nesprávnost jest

patrnější? Neboť apoštol Petr zbloudil i po seslání Ducha svatého, jak svědčí Apoštol v 2. kap. listu ke Galatským, řka: „A když byl přišel Petr do Antiochie, zjevně jsem jemu odporoval; hoden zajisté byl trestání.“ A kterak dokáží pravdu oné části hořejší návěsti hrubí právníci církevní? Divím se, proč si nepřipomínají, že papež Lev byl kacíř, a že přemnozí byli sesazeni pro bludy; a nepřipomínají-li si skutky starých, alespoň měli by si připomenouti skutky Řehoře XII., kterého mají ještě před očima, a kterého také s jeho protivníkem odsoudili na koncilu pisském jako kacíře.

5. K p á t é m u — popírá se dolejší návěst. Neboť jako nenásleduje: ‚Všichni lidé, kteří nyní na světě jsou, hřeší, tedy ti, kdo napadají jich hříchy, schvalují novou hloupost,‘ tak nenásleduje: *„Bully papežské o vyzdvižení kříže schvalují vyšší představení, duchovní i mniši, i lidé obyčejní —: tedy ti, kdo odporují tak velkému množství, pokoušejí se o novou hloupost.“* Neboť kdyby tento důvod platil, a Jeremiáš praví v 6. kap.: „Od nejmenšího zajisté z nich, až do největšího z nich, všickni napořád vydali se v lakomství; anobrž od proroka až do kněze všickni napořád provodí faleš“ — dovozující by učinil závěr, že kdo oněm odporuje, pokouší se o novou hloupost, a tak Duch svatý, který mluví skrze Jeremiáše, pokoušel by se o novou hloupost, napadaje lakomství kněží.

A proto vzhledem k odpustkům o vyzdvižení kříže, může dobře býti použito onoho svatého výroku: „Neboť všichni dárcové odpustků, výběrčí z uložení a kazatelé vyzdvižení kříže podivuhodně vydali se v lakomství, přikládajíce všelikou ostražitou pečlivost ďábelskou, kážíce jednou, že přichází nejvyšší milost národům, po druhé, že nebe jest jim otevřeno, jindy, že oněmi odpustky mohou vykoupiti své předky, jindy, že ten, kdo zanedbává tu velikou milost, ztrácí život věčný, brzy draho prodávajíce listiny odpuštění, brzy vyrovnávajíce povinnou pout dle slibu penězi, a sliby jiné. A kdo může sepsati jednotlivé záruky, které mamon vnukl svým služebníkům, aby lstně loupili chudé ve světských věcech? A proto dobře pravil Jeremiáš, že vydali se v lakomství a provodí faleš. Kterak? odpovídá: „A hojí potření dcery lidu mého toliko povrchu, říkajíce: Pokoj, pokoj! ježto není žádného pokoje.“ Říkají totiž: ‚pokoj od viny, pokoj od trestu všem, kdo přispívají k vyzdvižení kříže,‘ a není takovéhoto dvojího pokoje, leč by byl plný pokoj od neřestí a postačitelné pokání od hříchu. Běda tedy lakomým mamičům. Neboť praví Jeremiáš dále: „Styděli-liž se pak co proto, že ohavnost páchali?“ totiž hojíce potření dcery lidu, ačkoliv nebyla zdráva.

I jest patrno, že ve schvalování takovéhoto vyzdvižení, nemá se státi s množstvím. A proto kdo věří, aby důvěřoval obci nebo lidu, jest na cestě, aby se dal pošetile svésti. Neboť v 1. kap. knihy ‚Kazatel‘ stojí: „... a bláznů nekonečný jest počet.“ A moudrý Daniel, když lid odsoudil Zuzanu dle falešného svědectví kněží, sám jediný jim odporoval, dle 13. kap. Daniele. A Eliáš, kdyby byl vždy stál s množstvím, byl by býval ve při boží překonán čtyřmi sty kněží

Bálových. Opak toho pak jde z 18. kap. ‚Knihy královské'. A Micheáš, prorok Páně, byl by ve svém proroctví býval čtyřmi sty proroky spravedlivě odsouzen a postižen; opak jde ze 3. ‚Knihy královské', kap. poslední. Ba Kristus Ježíš byl by býval spravedlivě ukřižován biskupy a množstvím lidu. A jemu přece Pilát vydal svědectví, řka dle 23. kap. evangelia sv. Lukáše: „Dali jste mi tohoto člověka, jakoby lid odvracel; a aj, já před vámi vyptávaje se ho, žádné viny jsem nenalezl na tom člověku v tom, což na něj žalujete. Ano ani Herodes." — A lotr, požehnaný následovník Kristův, neboje se biskupů a rouhajícího se lidu, vydal Kristovi svědectví řka: „. . . . ale tento nic zlého neučinil." A proto kdyby důvod z množství vždy vynikal, tu, ježto mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených, dle 22. kap. evangelia sv. Matouše, strana ďáblova dobyla by vítězství proti Pánu. Tak zajisté farizeové vyslali k odsouzení Krista množství služebníků s Herodiany, nejprvé mu pochlebujíce, jak se praví ve 22. kap. evangelia sv. Matouše, aby toho, jehož nemohli překonati rozumem, polapili chytrostí a obžalovali množstvím falešných svědků, což se stalo později, když Kristus pro svědectví falešných svědků byl souzen. A toto bylo předobrazeno v 18. kap. 3. ‚Knihy královské', kde čtyři sta kněží Bálových bylo proti Eliáši, proroku Páně, který byl jediný se strany Páně, jenž pozůstal. Jest tedy topický důkaz: tehdy tak veliké a takové množství drželo jednu stranu, nezaloženou dle svědectví zákona božího, a proto pak pravděpodobně bylo podezřelé.

A proto opatrní mají tento zvyk: když se jedná o nesnázi o nějaké pravdě, především uvažují, co mluví v bodě tom víra písma, a cokoli by víra v tomto předmětě ustanovila, to pevně věří jako víru. Jestliže by však víra písma nevyjadřovala ani tu ani onu stranu, upouštějí od toho jakožto jim nepříslušného, a neprou se, která strana má pravdu. A to jest veliká rozumnost moudrých. A proto jest dosti malá patrnost toho, že, tvrdí-li něco většina zápasících, pak jest to pravda, ježto máme topický důkaz pro závěr opačný. Neboť Bůh ví, bojuje-li nyní více synů otce lži, než synů pravdy.

A proto jest popatřiti k obcování množství a k jeho založení, kterak souhlasí s písmem. Neboť radostně pěje církev: Více jest věřiti samotné Marii pravdomluvné, než zástupu Židů lživému. Protože Maria proti všem nevěřícím v Kristovo vzkříšení potvrdila pravdu.

6. K šestému, připouštěje jedním způsobem první část, totiž, že *vyzdvižení kříže proti Ladislavovi vyznívá v ochranu církve Kristovy*, totiž doslovně, a připouštěje i druhou část, popírám důsledek. Jiným způsobem lze popříti i návěst hořejší. Neboť není pochyby, že v celém království Apulském jsou někteří alespoň dle jména křesťané, a následovně jsou část církve Kristovy, pojímáme-li církev jako všechny, kdo nyní žijí zde na zemi ve víře Kristově dobrého nebo špatného způsobu. Kterak tedy vyznívá takovéto vyzdvižení

v ochranu církve, protože bulla praví: .... aby se opásali k pronásledování Ladislava a jeho stoupenců a k jich vyhlazení.' Neboť kdo mohl by zdravě říci, že po zahubení Ladislava se všemi jeho poddanými a přívrženci smrtí, takto by chráněna byla církev, jež by podle veliké své části byla s jiné strany zničena, aby bylo dosaženo světských statků? Neboť Kristus, nanejvýš moudrý, zakázal Petrovi, který v jeho obraně chtěl bíti jeho protivníky, kteří chtěli smrt Kristovu. Kterak tedy následuje Krista takový náměstek, který nechce vydati tolik lidí ve vyhlazení k vůli obraně života, ale k vůli světskému vynikání nebo k vůli papežství? Beze vší pochyby jest nutno buď připustiti, že Kristus nerozumně jednal v tom, nebo že tato papežská důstojnost jest lepší života Kristova. Nebo jinak, že tento papež kráčí opačně proti Kristu, nebo kráčí jako Satan Petr před ním. Neboť Kristus jakožto nejvýše tichý a moudrý posílá učedníky své jako berany mezi vlky, jak jde z 10. kap. evangelia sv. Lukáše. A on také mluví ve svém Apoštolu, dávaje v Titovi biskupům pravidlo: „Neboť biskup," vece, „má býti ... ne bitec," kterak má tedy papež býti původcem smrti tolika lidí, vyzývaje odpustky všechny lidi obojího pohlaví k pronásledování a vyhlazování, zavrhuje vůbec ono následování trpělivosti z 23. kap. evangelia sv. Lukáše: „Otče, odpust jim (hřích tento); neboť nevědí, co činí." Zajisté kdyby papež pokorně následoval hlavy své v tomto pravidle, více by prospíval církvi beze vší pochyby, než bude moci prospěti pohrdaje tímto pravidlem Kristovým.

7. K sedmému. Popírá se část první, ba překážeti bulle té, jak zní s připojenými poznámkami kommisařů, náleží k spáše duší jak těch, kdo bullu fedrují, tak těch, kdo nechtí opatřiti poskytnutí přispění.

8. K osmému důvodu o strachu odpovídá sám Spasitel, kterého Židé vyobcovali a velmi krutě s ním nakládali, řka v 10. kap. evangelia sv. Matouše: „A nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabíti; než raději se bojte toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti v pekelném ohni." A níže: „Protož nebojte se!" A v 15. kap. evangelia sv. Jana: „Pamatujte na tu řeč, kterouž jsem já mluvil vám: Není služebník větší nežli pán jeho. Poněvadž se mně protivili, i vámť se protiviti budou." A k vyobcování praví u Jana v kap. 16.: „Toto mluvil jsem vám, abyste se nezhoršili. Vypovědíť vás ze škol, ano přijdeť čas, že všeliký, kdož vás zabíjeti bude, domnívati se bude, že tím Bohu slouží." Aby pak praví učedníci Kristovi stali se statečnými v jeho zájmu, dává jim požehnání a odpustky v 6. kap. evangelia sv. Lukáše, pravě: „Blahoslavení budete, když vás nenáviděti budou lidé, a když vás vyobcují a haněti budou, a vyvrhou jméno vaše jako zlé, pro Syna člověka. Radujte se v ten den a veselte se; nebo aj, odplata vaše bude mnohá v nebesích." Který vojín Kristův tedy strachoval by se před důvodem o strachu, ježto v zájmu božím nebude moci ani vlas ztratiti? A bude-li vyvržen ze školy, Kristus jej přijme. Neboť psáno jest v 9. kap.

evangelia sv. Jana, kterak Židé odpověděli slepému od narození, když jim říkal pravdu: „Ty jsi všecken se v hříších narodil, a ty nás učíš? I vyhnali jej ven. Uslyšel pak Ježiš, že jej vyhnali ven; a když jej nalezl, řekl jemu: Věříš-li ty v Syna božího?“ Hle, zákonníci a farizeové vyhnali člověka, a Kristus vyhnaného nalezl a u víře více jej posílil, vyvržený Kristus nalézá vyvržené od biskupů a za sebou vede. Kdož by tedy, miluje boj Kristův, pro nespravedlivou a následovně neplatnou klatbu, nevystavil život utrhání až k smrti? I jest dále patrno k platnosti důvodu, že spíše jest vyvoliti býti proklatu a dáti s sebou nakládati nejukrutněji, než na oko býti rozvázánu od trestu a viny. Neboť rychleji jest od trestu i viny rozvazován ten, kdo pro naději na věčnou blaženost v zájmu Páně snáší zlořečení a utrhání až k smrti, než ten, kdo ve věci sobě nejisté nebo v příčině opačné pronásleduje křesťany.

9. K devátému, jenž byl: *„Kdokoliv protiví se moci papežově, zřízení božímu se protiví.“* K tomu jest poznamenati, že moc béře se někdy za panství nebo opravdovou moc, jako v 13. kap. listu k Římanům: „Každá duše vrchnostem poddána buď.“ Jindy béře se dvojsmyslně, za moc předstíranou nebo falešně zastřenou, jako praví Kristus ve 22. kap. evangelia sv. Lukáše svým jímatelům vyslaným od moci biskupů: „Ale totoť jest ta vaše hodina a moc temnosti.“ O takové moci čteme také v 6. kap. ‚Zjevení sv. Jana‘, kde se praví: „... a aj, kůň plavý, a toho, kterýž seděl na něm, jméno bylo smrt; a peklo šlo za ním. I dána jest jim moc nad čtvrtým dílem země, aby zabíjeli mečem a hladem a morem a šelmami zemskými.“ A ve 13. kap. téhož ‚Zjevení‘ stojí, že drak dal moc šelmě a „klaněli se i šelmě řkouce: Kdo jest podobný té šelmě? Kdo bude moci bojovati s ní?“ A níže: „Dáno jí i bojovati s svatými, a přemáhati je; a dána jí moc nad všelikým pokolením, nad jazykem i nad národem. Protož klaněti se jí budou všickni, kteříž přebývají na zemi, jichžto jména nejsou napsána v knize života Beránka zabitého od počátku světa.“

Poznamenav tento rozdíl o moci, mluvím k důvodu. Neboť v návěsti můžeme bráti moc za moc zřízenou, a pak jest správná tato návěst: ‚Kdokoli moci papežově, totiž zřízené, se protiví, zřízení božímu se protiví;‘ a pak důvod platí. Jestliže však béře se v návěsti moc za předstíranou nebo falešně zakrytou, pak jest klamná tato návěst: ‚Kdokoli moci papežově se protiví, zřízení božímu se protiví.‘ Neboť taková předstíraná moc, jakkoliv jest od Boha připuštěna, jako hřích, přece není zřízení boží. Když tedy papež předstírá, že koná něco, aneb když něco dělá na odpor zákonu božímu, pak zneužívá moci, kteréžto zneužité nebo předstírané moci se protiviti není protiviti se zřízení božímu, ale nezřízenosti a zneužívání, jako moci koně plavého, draka a šelmy, a moci velryby, o níž ve 41. kap. knihy ‚Job‘: „Žádného není na zemi jemu podobného, aby tak učiněn byl bez strachu.“ Protiviti se nejenom není hřích, ale jest přikázání. Neboť Apoštol praví v 6. kap. listu k Efezským: „Oblecte se v celé

odění boží, abyste mohli státi proti útokům ďábelským. Neboť není bojování naše proti tělu a krvi, ale proti knížatstvu, proti mocnostem, proti světa pánům temností věku tohoto, proti duchovním zlostem, kteréž jsou vysoko."

A proto slova 13. kap. listu k Římanům: ‚A protož, kdož se vrchnosti protiví' vykládá Augustin v XI., kvest. 3., kap. ‚Kdo se protiví'. Tomu však tak musíme rozuměti, že ani vůli boží ani moci boží nemáme chtíti se protiviti ve věcech příznivých ani odporných, ačkoliv nepravosti lidské uchylující se od přirozeného zákona dle nepravých zákonů poslouchati nemáme.

Taková zajisté moc dává se i člověku vzhledem k společnému dobru, dle slov 8. kap. ‚Knihy přísloví': Skrze mne králové kralují, a knížata ustanovují věci spravedlivé." Dává se i člověku zlému pro společné zlo, dle slov 34. kap. knihy ‚Job': „Kterýžto činí, aby kraloval člověk pokrytec pro hříchy lidu" — a dle 13. kap. Ozeáše: „Dal jsem tobě krále v hněvě svém." Jiný příklad pak má podle LXX. v 8. kap. ‚Knihy přísloví: „Skrze mne králové kralovali."

Kralují tyrani zneužívajíce pozemské moci, se svolením, ne však schválením tajné vůle boží a to buď k jich spravedlivějšímu zatracení nebo k oslavení vyvolených. To pak dokázati lze z toho, že kníže, řečené ‚tohoto světa', t. j. ďábel, ačkoliv se zdá míti na zemi převelikou moc od Boha mu danou, jak již řečeno, přece není ho poslouchati, ale statečněji se mu protiviti.

10. K desátému výroku Antikristovu, kterým chce, aby vše, co by řekl nebo ustanovil, bylo bez útočení ostříháno, může nejnevzdělanější křesťan říci, že výrok ten sám se poskvrňuje. Neboť rokuje-li se o zákoně Kristově, nebo jest-li tento zákon Kristův vykládán pravými a pokornými ctiteli Kristovými, proč nemělo by se to díti s bullami? A jest velmi podivné od právníků, že se odvažují předkládati tento důvod, oni, kteří tráví svůj čas výkladem dekretálů vyňatých z bull.

A vojína Kristova nezalekne tento ocas: *„Žádnému z lidí tedy nebudiž dovoleno tuto stránku naší vážnosti atd. lámati."* Neboť vojín Kristův ví, že člověk Kristus láme a zavrhuje všelikou stránku svému zákonu odporující. A proto má Kristův učedník bděle o bullách papežských uvažovati, a jsou-li v souhlasu se zákonem Kristovým, žádným způsobem nemá se jim protiviti. Jestliže však shledá v nich něco odporujícího zákonu Kristovu, má se samým Kristem účinně proti tomu státi. Neboť slova 9. kap. knihy ‚Job': „Kdo dí jemu: Co činíš" — ne k papeži, ale k Bohu se vztahují. A podobně slova:

„Tak chci to, tak to velím, tak vůle se béře za důvod."

Neboť jeden i druhý výrok vztahuje se toliko k tomu, kdo nemá nikoho sebe vyššího a kdo nemůže blouditi. Ale kdož jest to, leč Bůh, jenž jest požehnán na věky, Amen.

O KRVI KRISTOVĚ.

O krvi Kristově.

V ‚marce Braniborské', leželo v krajině Priegnitz v ‚Nové Marce' nedaleko Labe blíže města Wittenberge městečko Wilsnack. Byla to stará půda kdysi pohanských Slovanů pomořských — Wilsnack kdysi slul Olešňák, tehdy však již vymírali poslední Slované a místo hájů olšových týčily se chrámy k nebesům a v klášteřích pěly se žalmy německy i latinsky. Ve XIV. století rytíř jakýs rozbořil tu chrám jeden; zůstaly pouze trosky oltáře: v skulině pak jedné nalezeny byly tři jako krví skropené hostie, — a hned vyskytovaly se zázraky, nad oltářem sklenul se chrám poutnický a do jeho místností spolu s davy poutníků hrnulo se zlato švédské, české, polské, uherské...

Ve Wilsnacku zatím kněží udržovali pověru a lákali lid čím dále tím usilovněji. Měšťan pražský, Petr z Cách, maje ruku pakostnicí sklíčenou, obětoval stříbrnou ruku svaté krvi Kristově, ale nadarmo: leč dočkal se, čekaje tři dni na zázrak, že třetí den kněz s kazatelny ohlašoval veřejně, že byl uzdraven — ačkoli on sám stál pod kazatelnou s rukou nemocnou jako dříve — a na důkaz toho okazoval jeho dar, ruku stříbrnou.

Vzniklo z toho konečně veřejné pohoršení: a když zloději a lupiči, vrahové i smilníci nalézali podpory v zázracích wilsnackých (krev Kristova je vysvobozovala z vězení, pomáhala k vraždě, chránila stíhání atd.), roku 1412 synoda magdeburská (Wilsnack náležel k církevní provincii Magdeburské) tyto zlořády a neplechy odsoudila a zakázala.

Synoda magdeburská dokončila však jen to, co již dříve zahájila synoda pražská. Neustálé neplechy a neřesti, jež přinášeli poutníci čeští z této české země a o nichž vyprávěli doma věci neuvěřitelné, vzbouřily konečně veřejné mínění proti těmto nemravným kejklům. Nový arcibiskup, Zbyněk Zajíc z Hazmburka, r. 1403 na úřad nastoupivší (hned tehdy vyžádal si u Husa, aby ho na kterýkoli zlořád upozorňoval), jmenoval r. 1405 trojčlennou komisi mistrů universitních (mezi nimi Husa) jež měla vyšetřiti zázraky wilsnacké výslechem poutníků a podati přiměřené návrhy. Výsledek řízení komisijního byl ten, že na provinciální synodě 15. června 1405 arcibiskup zakázal veškery pouti do Wilsnacku a nařídil všem kazatelům, aby aspoň jednu neděli v měsíci tento zákaz věřícím ohlašovali; na přestoupení zákazu byl uložen trest klatby.

Po tomto zákazu arcibiskupovu a dříve ještě, než se s ním rozešel (1405—1408) sepsal Hus traktát zde následující. Skládá se ze dvou částí:

v první řešena jest akademickým způsobem otázka, zdali vskutku nějaká krev Kristova po jeho vzkříšení jest na zemi, oddělena od jeho oslaveného těla, v druhé pak podává stručný obsah a důkazy šetření komisijního. Jest velmi pravděpodobno, že první část, mající docela formu determinace tehdy obvyklé, byla přednesena na universitě, druhá část pak podává jen tresť jednání komise. Celý traktat nese tedy approbaci dvou nejvyšších autorit země: arcibiskupa a university.

*

A. Otázka o krvi Kristově.

Zda Kristus veškeru krev, která z jeho těla vytekla, v témž těle v hodinu vzkříšení oslavil?

I. Poznamenávám: Když Kristus krev, která z těla jeho vytekla, v hodině vzkříšení v témž těle oslavil, to bylo tolik, jako že on tutéž krev ve svém těle tehdy, když vstal z mrtvých, povýšil a ozdobil věčnými dary slávy, jako neporušitelností, slávou, hbitostí, jemností, bezútrpností... a tak jinými dary těla, které věčnou blaženost následují.

Toto poznamenání vysvítá ze slov Apoštola v 1. listě ke Korintským, kap. 15., kde dokazuje Korintským z mrtvých vstání praví: „Ale řekneť někdo, kterakž vstanou mrtví? V jakém pak těle přijdou?“ A vysvětluje praví níže: „Takť bude i vzkříšení z mrtvých. Rozsívá se (t. j. pohřbívá se) tělo porušitelné, a vstane neporušitelné; rozsívá se nesličné, vstane slavné; rozsívá se nemocné, vstane mocné...“ a tak i o jiných darech slavného těla a krve.

Předpoklad: Kristus pravý Bůh a člověk, z převeliké lásky umřel, a otce poslušným se stav, vylil krev svou za hříchy naše a vstal z mrtvých veskrze slavný.

Tento předpoklad jde z evangelia Kristova, listů apoštolských a z dvojího vyznání víry církevního i z vyznání Athanasiova, na nichž celá církev Kristova jest založena.

2. Závěr prvý: Kristus postačitelně zasloužil si, aby všechna krev, která z těla jeho vytekla, v těle jeho byla oslavena.

Důkaz: jiní svatí, zejména ti, již vylévají svou vlastní krev pro Krista, zasluhují, aby v tělech jejich byla oslavena, až vstanou z mrtvých těla jejich s masem, kostmi a krví v neporušitelnosti, slávě a moci, jak praví poznamenání. Kristus tedy postačitelně zasloužil si, aby veškerá krev, která z těla jeho vytekla, v těle jeho byla oslavena. Důsledek platí, ježto veškerou tuto krev pravý Bůh a člověk z převeliké lásky, otce poslušným se stav, vylil za hříchy naše a vstal z mrtvých veskrze slavný, jak dí předpoklad. Závěr tedy správný.

Podobně: Po kterékoli krvi Kristově Bůh nesrovnatelně více žíznil a po vylití s větší sladkostí ji pil, než krev kteréhokoli jiného svatého, vylitou ke cti boží. Ale Kristus, poslušen jsa svaté Trojice

až k smrti, vyliv krev svou, onu žízeň a pití nad jiné nesrovnatelně naplnil a proto nesrovnatelně výše si zasloužil, aby veškera jeho krev byla oslavena. To následuje z hořejší návěsti, a obě části návěsti jsou samy sebou známy katolíkovi; jest tedy závěr správný. — Potvrzení: Kterákoliv krev Kristova, která vytekla z těla jeho, byla nedocenitelnou a postačitelnou cenou za svět, na kolik ji Kristus nekonečnou dobrovolně, a tím s nesmírnou důstojností a s nejpostačitelnějším dostiučiněním ke cti nejsvětější Trojice vylil přehojně a nejpokorněji. Proto postačitelně si zasloužil, aby veškera krev, která z těla jeho vytekla, v těle jeho byla oslavena, ježto kterákoliv taková krev byla oslavy té hodna. Neboť kdyby tomu tak nebylo, tehdy některá krev Kristova nebyla by nedocenitelnou a postačitelnou cenou za svět, což protikladně ruší návěst. A kdyby některá nebyla, pak by z téhož důvodu nebyla žádná, ježto nelze jí přisouditi rozličnost.

Důsledek: Kterákoliv krev Kristova musila od Boha býti oslavena.

Důsledek: Kristus postačitelně si zasloužil, aby každý vlásek jeho, byl-li jaký z hlavy jeho neb vousu jeho vytržen nebo vyrván, byl oslaven. — To vysvítá z podobného důvodu, jako o krvi bylo řečeno; neboť jestliže dle svědectví Kristova v evang. sv. Matouše v kap. 10. a sv. Lukáše v kap. 12. a 21. všechny vlasy jiných svatých sečteny jsou a ani vlas nezahyne z hlavy jejich, — oč spíše žádný Kristův vlas nezahyne, ale věčně bude na hlavě nebo vousu Kristově oslaven? Neboť i vous i vlasy na hlavě k ozdobě muže náleží. A není více důvodu, že jeden a ne každý jiný dle hodnosti své náleží k ozdobě oslaveného těla Kristova, jak řečeno bylo o krvi: A proto jest důsledek správný.

Důsledek: Kristus postačitelně si zasloužil, aby všecky částky jeho těla, jak oduševnělé tak neoduševnělé, zároveň byly spojeny dle nejlepšího souladu oslaveného těla. — To jest patrno, ježto on bez míry moudře a dobrovolně dle všech takových oslavitelných částek zachoval se poslušně, pokorně a důstojně Bohu Trojici, a ježto jest v Bohu nekonečná moc, moudrost a dobrota a následovně nejvyšší snadnost takto všechny částky složiti. To jest patrno, poněvadž snadnost boží a služba Kristova v tom vyžaduje správnost tohoto důsledku.

3. Závěr druhý: Kristus v hodině vzkříšení tělo své ze všech jeho částek, které kdy mělo, složil, obnovil a oslavil dle nejlepšího souladu oslavitelného těla.

To se dokazuje, ježto Kristus takovéto složení, obnovení a oslavení dle takového souladu postačitelně si zasloužil, dle zásluhy toho dosáhl a mohl zajisté nejsnáze dáti i učiniti v touž hodinu, a neslušelo se za onu hodinu vzkříšení odkládati takové složení. Neboť dle Apoštola v 1. listě ke Korintským, kap. 15., Kristovi do té doby náležely prvotiny zesnulých, ježto Kristus vstal z mrtvých, prvotiny těch, kteří zesnuli, to jest první vstávaje z mrtvých co do času, a jemu

dle zásluhy náležela cesta dokonalosti v oslavě, a následovně nanejvýš plné a dokonalé z mrtvých vstání v těle a částech jeho, jak dovozuje Apoštol tam, kde svrchu řečeno. Jest tedy závěr ten správný. —

Důsledek: Kristus veškeru krev svou a veškeren vlas svůj a zkrátka veškery částky svého těla, jaké kdy měl, v hodině vzkříšení oslavil. — To jest patrno, neboť tehdy celé své tělo odevšad k své úplnosti oslavil dle prvotin vstávajících z mrtvých. Jest tedy důsledek správný.

Důsledek: Kdyby byl Kristus po hodině vzkříšení přibíral něco v část těla svého, nebyl by sám býval v hodině oné prvotinami vstávajících z mrtvých. — To jest patrno, ježto nebyl by měl tehdy zcela dokonalé složení a oslavení těla v jednotlivých částkách. A jenom takovéto složení má význam prvotin vstávajících z mrtvých. Jest tedy důsledek správný.

Důsledek: Žádná krev Kristova, aniž jaký vlas Kristův není dnes na zemi bez oslavení mimo tělo Kristovo. — To jest patrno z předchozího. Odtud vysvítá dále, že žádná krev ani vlas Kristův není za našich dnů místně a viditelně na zemi, ježto tělo Kristovo se všemi částmi svými jest jenom na nebi místně a prostorově, třeba že ve svátosti oltářní jest skutečně a pravdivě.

4. Závěr třetí: Kristovi věřící nemají dnes nic, co místně a viditelně na zemi jest, ctíti jako krev neb vlas Kristův.

To se dokazuje, ježto dle předchozího nic takového není krev ani vlas Kristův. Pročež ten, kdo by ctil něco takového a říkal, že to jest krev Kristova, neméně by dle svrchu řečeného zneuctíval krev Kristovu, než kdyby místo krve Kristovy ctil smrdutou krev pošlého koně. Avšak přece do té míry bohužel vzrostla zloba lakomých kněží, že bylo shledáno, že mnozí poslové Antikristovi krev svou za krev Kristovu ďábelsky v hostii opatřili, a že ona od pošetilých, ba přímo nevěrných křesťanů, nevěrně znamení hledajících, jest ctěna.

Důsledek: Ti, kdo navádějí lid, aby patřil nyní mimo tělo Kristovo na krev nebo vlas Kristův viditelně a smyslově na sobě jsou svůdci lidu.

Důsledek: Ti, kdo hledají tělesně viditelná znamení vlasů neb krve Kristovy na sobě a zázraky z nich, jsou pokolení špatné, nevěrné, cizoložné a převrácené více, než byl nevěřen Tomáš Didymus tehdy, když nevěřil v z mrtvých vstání Kristovo. To jest patrno proto, že ještě po napravení Tomáše Kristem a po posílení víry v něm nejlépe hledají znamení krve Kristovy, jako by nevěřili, že Kristus sedí na pravici Boha Otce s oslavenou krví, ani že ve velebné svátosti jest tělo a krev Ježíše Krista v pravdě a skutečně, jakýmkoli způsobem, kterým mají býti zde v církvi až do skonání světa. To jest patrno: poněvadž buď dí, že Kristus neměl prvotin těch, kteří z mrtvých vstali v hodině vzkříšení, nebo že pro úplnou svou zásluhu nemá býti nejhojněji odměněn od Boha Otce. Jest tedy důsledek správný.

Důsledek: Každý věřící má pokorně vyznávati, že Kristus Ježíš

sedí na pravici Boha Otce maje všechny částky, které kdy měl, a jsa v nich již úplně oslaven.

Důsledek: Úvaha, jak slovně jest položena, slovně má býti držena.

B Traktát.

5. Ježto rozřešení úvahy prosti lidé nemohou pochopiti protože zdržováni jsouce světským zaměstnáním a svedeni lžmi lichotníků ve víře Pána Ježíše Krista, skoro vesměs jsou zmateni, tak, ježto hříchů nezanechávají, slovům lživým věří a jako pokolení nevěřící znamení hledají: proto zdá se především užitečno uvésti námitky proti úvaze již připuštěné, kterými zdá se býti napadána pravda úvahy, a je pokud možno vyvrátiti, aby očištěné mysli věrných rychleji pravdě uvěřily.

I.

6. Předně tedy proti připuštěné úvaze namítá se toto: Nyní jsou v církvi kusy šatu, jako suknice, rouška a pláštík svaté Panny, dále koruna, trny, hřeby, kříž Kristův, kteréž věci jsou krví Kristovou smáčeny, zbroceny a potřísněny, na nichž jest čitelně viděti krev Kristovu: jest tedy nyní některá krev Kristova neoslavena, čitelně patrná. Důsledek platí: protože kdyby byla oslavena, pak byla by v těle Kristově oslaveném a následovně ne na suknici, roušce nebo pláštíku. A pravdivost návěsti patrna jest ze zobecnělého ukazování v kostelích, kde ukazují se pláštík, rouška, suknice, hřeby a trny s krví.

7. K téhle námitce jest poznamenati, že tato rčení: ‚smáčený', ‚zbrocený', ‚potřísněný', někdy berou se podle jména, někdy podle přísudku. Berou-li se podle jména, pak návěst důkazu jest falešná, ježto ani kousek látky, ani suknice, ani rouška nemají na sobě krev smáčenu neb potřísněnu, ale mají červeň krve Kristovy pro památku zanechanou (předpokládá-li se, že suknice a rouška ... a tak i jiné takové věci existují). Připustí-li se totiž, že ve velebné svátosti jsou případky bez podmětu, na němž dříve byly, proč by ona červeň nebyla bez krve Kristovy na podmětu, kterýž jest kus šatu, rouška, pláštík, hřeb, kříž, kopí nebo koruna? Jestliže však ona rčení ‚smáčený', ‚zbrocený', ‚potřísněný', berou se dle přísudku, pak připouští se návěst, že rouška a suknice Kristova a tak i jiné, věci svrchu řečené jsou Kristovou krví smáčeny, potřísněny, ježto byly smáčeny a potřísněny Kristovou krví. Ale z toho nenásleduje, že již jsou smáčeny v krvi, béře-li se to podle jména, z téhož důvodu, jako nenásleduje: Kristus zemřel, pohřben jest, protože umíral a byl pochován, tedy Kristus zemřel, to jest, již ve smrti jest, nebo již v hrobě jest tělesně, ježto návěst jest katolická a důsledek falešný. I jest patrno, že tyto výroky ‚rouška Kristova jest smáčena krví, trn koruny jest potřísněn krví', jednak správné jsou, jednak falešné.

II.

8. Po druhé činí se námitka tím, že v Římě ukazuje se maso předkožky Pána Ježíše Krista. Jestliže tedy maso Kristovo, které jest část těla Kristova, jest neoslaveno, tedy, od širšího nebo od stejného, krev Kristova jest nyní neoslavena v mase předkožky, suknici, roušce, trnu nebo koruně Pána Ježíše Krista. —

K tomu se odpovídá popřením návěsti a dříve než ji dokáže falešný ukazovatel předkožky, zatroubí anděl ke dni soudu. Pročež věrný má takou měrou věřiti, že nyní ukazuje se neoslavená předkožka Kristova, jakou měrou věří, že se nyní ukazuje Kristova hlava neoslavená nebo kukle. A jestliže se namítá, že Římští klamali by se ukazujíce a jiní věříce — připouští se; jakož i se připouští, že někteří Pražané klamali se tvrdíce, že ukazují krev Kristovu smíšenou s prachem, vous Kristův a mléko Panny, matky Kristovy. Z toho přece nenásleduje, že všichni Římští nebo všichni Pražané tak klamali se, když-tě většina věřících takových věcí netvrdí a neváří; ale věří věrně, že veškerá krev Kristova a veškeren vlas jeho jest v jeho těle oslaveném. Popírají-li však tohle svrchu jmenovaní ukazovatelé, nechť dokáží opak, a uvěříme jim také, až ukáží, kdo zachoval mléko Panny Marie.

III.

9. Po třetí namítne protivník takto: Více by pohnula krev Kristova čitelně patrná, než ta, o níž se jen vírou uvěřilo, že byla v těle Kristově oslavena: bylo by tedy lépe, aby byla viděna od věřících než aby byla věřena pouhou vírou.

A návěst jest patrna z Tomáše Didyma zvláště, kterého nepohnula tak krev Kristova, skrytá v jeho těle, jako pohnulo ho čitelné popatření, když ukázal mu rány, kterými upevnil ho ve víře, řka dle Jana v kap. 20.: „Žes mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi; blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili.“

Zde se odpovídá připuštěním návěsti a popřením důsledku. Pravda zajisté jest, že krev Kristova čitelně tekouc z mrtvého Ježíše, větším účinkem a původně pohnula všecky spasené, než pohne nyní oslavená; neboť tehdy pohnula je ze hříchu v milost, ze smrti v život skutečně a původně především, jak nyní nepohne, — ale kdyby nyní patrna byla lidem viditelně, více by je pohnula, líbilo-li by se Kristu. Ježto však líbí se mu, aby krev jeho byla nyní nečitelna a věřena, jakož i sám chce býti skryt nevěstě své, církvi bojující, pro větší zásluhu, z toho jde, že více prospívá Kristus nám skrytý a krev jeho dokud putujeme, než kdyby nám viditelně byla patrna.

10. Proto Augustin na ona slova Janova v kap. 14.: ‚A když odejdu a připravím vám místo,‘ praví takto: „Ať jde Pán Ježíš a připraví místo; ať jde, aby nebyl viděn aby byl skryt a věřeno veň. Neboť tehdy místo se připravuje, věrně-li se žije.“ Hle, jak zřejmě ukazuje, že místo v domě Boha Otce se připravuje, zatím co

pevnou vírou věřeno jest v Krista a tak v jeho krev, která jest skryta smyslům tělesným. A proto neklamně jest věřiti, že, kdyby bylo nám bývalo lépe, aby s námi Kristus tělesně obcoval a abychom jeho krev viditelně pili nebo viděli tělesným smyslem, on byl by to učinil. Ale poněvadž by víra neměla zásluhy, ježto by takto rozum lidský měl důkaz, proto chtěl odměňovatel víry pro větší naši zásluhu s krví svou takto skrytu býti. —

A proto pravil k učedníkům u Jana v kap. 16.: „Já pak pravdu pravím vám, že jest vám užitečné, abych já odšel.“ Tu praví Beda v kázání: „Jest užitečné, abych známou vám podobu do nebe odnesl, abyste s větší proto touhou tam vzdychali, a když by srdce vaše tak byla upjata k nebesům, stali byste se schopni k přijetí již darů Ducha svatého. Neboť neodejdu-li (totiž skrze utrpení a na nebe vstoupení), utěšitel nepřijde k vám.“ I jest patrno, že ti, kdo věří pevně, že krev Kristova byla oslavena v těle jeho, an sedí na pravici otcově, a ve velebné svátosti v onom smysle, mají větší zásluhu, než Tomáš Didymus, jenž uviděv čitelně: uvěřil, neboť dí Kristus: „Žes mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi. Blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili.“

Tu dí Zlatoústý: „Dí-li kdo: ‚Nyní chtěl bych býti v onom čase, abych viděl Krista, an koná zázraky,‘ nechť uváží: Blahoslavení, kteříž uvěřili a neviděli.“ A o tom uvažoval apoštol Kristův Petr v 1. listě 1. kap.: „Aby zkušení víry vaší,“ vece, „kteráž jest mnohem dražší nežli zlato, kteréž hyne, avšak v ohni se zkušuje, nalezeno bylo vám k chvále a ke cti i k slávě při zjevení Ježíše Krista. Kteréhož neviděvše milujete; kteréhož nyní nevidouce, avšak v něho věříce, veselíte se radostí nevýmluvnou a oslavenou; docházejíce konce víry své, totiž spasení duši svých.“ Hle, odplata těch, kdo věří bez spatření čitelného.

IV.

11. Po čtvrté namítá se takto: „Kristus mohl chtíti vyliti nějakou svou krev a nikdy ji neoslaviti; a ježto nejsi ničím zpraven, že tak nechtěl, tedy jest ti to aspoň pochybné, a následovně tento závěr: ‚Kristus postačitelně si zasloužil, aby veškerá krev, která z těla jeho vytekla, v těle jeho byla oslavena‘ jest ti pochybný. První část návěsti jest správná pro moc Kristovu a druhá část jde z toho, že ani z písma, ani zjevením, ani autoritou církve, ani rozumem, ani smyslem nejsi zpraven.“

12. Zde se odpovídá k první části návěsti rozlišením o moci Kristově naprosté a zřízené. Neboť z moci naprosté může, cokoliv chce, a mohl cokoliv chtěl. Avšak z moci zřízené Kristus nemohl chtíti vyliti svou krev a jí nikdy neoslaviti, ježto od Ducha svatého bylo řečeno ústy Davidovými: „Nedopustíš svatému svému viděti porušení“, t. j.: setlení v částech těla. A z tohohle jest patrno, že druhá část návěsti jest falešná. Neboť tím již jsem zpraven z písma a zjevení Ducha svatého, učiněného Davidovi a z autority církve, a tak z důvodu písma, neboť tento hlas nebo pravda jeho: „Nedopustíš svatému svému viděti po-

rušení," jest písmo svaté, zjevení a autorita církve a následovně důvod, rušící pochybování nevěřícího. Ježto tedy žádná krev Kristova nesměla setlíti nebo v nivec se obrátiti a Kristus musil trpěti, a tak vejíti ve slávu svou, jak o tom sám svědčí v poslední kap. evangelia Lukášova, z toho následuje, že bylo nutno, aby veškera krev byla vylita z těla jeho a konečně byla oslavena. Tedy Kristus postačitelně si zasloužil, aby veškerá krev, z těla jeho vyteklá, byla v těle jeho oslavena. A tak závěr jest možný doslovně.

V.

13. Po páté se namítá takto: Jako jest možno, aby krev Kristova byla svátostně někde, kde není místně, třeba že jinde byla místně, tak jest možno, aby krev Kristova byla někde přirozeně, kde není oslavně, třeba že byla jinde oslavena, ježto z nekonečné moci Boží druhé jest správné, jako první jest správné. Byť tedy veškera krev Kristova byla v těle Kristově na nebi s oslavením, přece ježto toto jest možno, aby na zemi byla přirozeně dle své přirozené podstaty, mimo ono tělo bez oslavení; a ježto nejsi ničím zpraven, že nemá dnes takové moci, aby zde věrným ukazoval na památku svou krev svou čitelně mimo tělo bez oslavení a měl ji na nebi úplně oslavenou — tedy aspoň jest to pochybno, totiž to, že žádná krev Kristova není dnes na zemi mimo tělo Kristovo bez oslavení.

14. K tomu se odpovídá připuštěním možnosti návěsti a popřením důsledku a toho, co následuje, totiž že jest pochybno, že žádná krev Kristova není dnes na zemi mimo tělo Kristovo bez oslavení, ježto toto jest třetí důsledek druhého závěru, nebo část důsledku. Neboť mohl Kristus pochybujícímu Tomáši ukázati svou krev pod její neporušitelnou přirozeností k jeho utvrzení, avšak přece nezanechal onu krev pod onou porušitelnou přirozeností. Neboť jako učinil tělo své oslavené po vzkříšení dotknutelným, viditelným a živitelným k posílení víry učedníků, přece však je nezanechal neoslavena: tak jest to patrno i o krvi. Ale nechť dokáže protivník, že tak činí nyní, písmem, důvodem, zjevením Ducha svatého, a bude míti důkaz, že Kristus krev svoji oslavenou ukazuje pod podobou neoslavení.

VI.

15. Po šesté se namítá z toho, co je ti pochybno, takto: Krev Kristova, která při jeho obřízce vytekla, byla podstatně porušena, ježto bylo možno, aby byla podstatně porušena, jakož i aby Kristus umřel. A byla-li v podstatě porušena, nemůže nebo nemohla se vrátiti tatáž hmotně dle výroku filosofa v 2. knize „O plození". Ne všecku tedy krev, která z těla Kristova vytekla, Kristus sám oslavil.

16. Zde bylo by více říci, neboť tento důvod dotýká se nesnáze vzkříšení, totiž toho, jak člověk v počtu týž dle ducha a dle těla, ba i dle části svého těla má vstáti z mrtvých. Ale zkrátka místo tohohle dostačiž nyní výrok onoho velkého filosofa Joba, jenž dí v 19. kap.:

„Nebo vím, že vykupitel můj živ jest, a že v den poslední z země vstanu a zase oblečen budu v kůži svou a v těle svém uzřím Boha svého. Kteréhož uzřím já sám a oči mé spatří jej, a ne jiný."

17. O tom praví svatý Řehoř ve 14. knize „Moralií" v poslední kapitole: „My tedy, následujíce víry svatého Joba a věříce správně v dotknutelné tělo vykupitele našeho po vzkříšení, vyznáváme, že tělo naše bude po vzkříšení i týmž i rozdílným tělem, týmž přirozenosti, rozdílným mocí. Bude tedy duchovní, ježto neporušitelné, bude dotknutelné, ježto neztratí jsoucnost pravé přirozenosti. Dobře tedy praví svatý Job: ‚V poslední den z země vstanu,' v nichž dříve byl jsem uveden, než bych vstal, ‚a zase oblečen budu koží svou,' ne cizí, ale vlastní, ‚a v těle svém,' ne cizím, jak říkají kacíři, že duše jednoho přechází v tělo druhého, ‚uzřím,' totiž očima mysli, Spasitele dle božství a očima tělesnýma ‚uzřím Spasitele svého,' totiž Krista dle člověčenství, ‚kteréhož uzřím,' takto dvojatě: ‚já' týž ‚sám' v osobě ‚a ne jiný' v osobě, ‚a oči mé', totiž tělesné, které dříve jsem měl, spatří jej."

18. Věřící, uvažující tuhle nejpevnější víru, nebude nevěřícím o vzkříšení svého těla a části jeho, věře, že není Bohu méně nesnadným části v prach obrácené nebo v jiná těla uvedené naopak v jeho tělo obrátiti, než na počátku stvoření z ničeho, mimo sebe, je stvořiti.

Pročež nevěřícím pohanům nebo křesťanům v onom kolísajícím odpovídá velebný Beda v kázání na 1. neděli po Velikonocích, řka: „Avšak i pohané na tomto místě rozpínávají prostotě víry naší osidla klamu, říkajíce: ‚S jakou nerozvážnosti věříte, že Kristus, kterého ctíte, nějak mohl by těla vaše z prachu opět neporušenými učiniti, který ani jizvy svých ran, které na kříži utrpěl, nemohl zaceliti? Ale neutajil, že na jeho těle, vzkříšeném z mrtvých, jak pravíte, jsou jisté známky smrti.' Těm pak odpovídáme, že Kristus, ježto jest všemohoucí Bůh, i naše těla, jak slíbil, z porušení vzkřísí k neporušenosti, ze smrti k životu, z prachu pozemského k slávě nebeské."

19. Z těchto slov snadno se odpovídá k důvodu, že, položíme-li možným, že krev Kristova, která při obřízce z těla jeho vytekla, byla by bývala podstatně obrácena u věc jinou co do tvaru, nebo že krev na kříži, kdyby byla bývala vysušena, a tak teplem slunečním stejně obrácena v páru: či mocí tak byla obrácena v něco jiného, téhož mocí v den vzkříšení z onoho vrátí se v podobu vlastní a tak táž krev v počtu co do podoby. A tak připuštěním první části návěsti v důkazu popírá se část poslední, totiž tahle: ‚nemůže nebo nemohl se vrátiti týž co do hmoty.'

20. A výrok filosofův v této části může býti zamítnut, kdyby jinak nebyl vyložen, což by pro přítomnost bylo příliš dlouhé. Ale postačí věrnému, že bude míti totéž tělo, tytéž oči, tytéž ruce a tak i jiné údy tytéž, i tutéž krev, kterou ve jménu Páně vylil.

Neboj se pak věrný, jestliže tělo šelmy sežraly a krev vypily, že neobdrží je zpět, až v den vzkříšení ony věci oslaveny budou. Neboť

není marný a prázdný hlas svatých: „Pomsti, Pane, krve naší“ a hlas krve Abelovy, volající k Pánu ze země. Praví zajisté svatí, vzkříšení očekávajíce: „Až dokud, Pane svatý a pravý, nesoudíš a nemstíš krve naší nad těmi, kteříž přebývají na zemi?“ (Zjevení sv. Jana, kap. 6.) A praví Pán ke Kainovi: „Co jsi učinil? Hlas krve bratra tvého volá ke mně z země.“ (Genesis, 4. kap.) Očekávejme tedy vesele oslavení krve naší, jestliže ji pro Pána našeho Ježíše Krista třebas i psům k pití vylejeme.

VII.

21. Avšak z toho vzchází jiná námitka, že totiž pak, jak praví třetí důsledek otázky, prvního závěru (že Kristus postačitelně si zasloužil, aby všechny části jeho těla jak oduševnělé tak neoduševnělé zároveň byly složeny dle nejlepšího souladu oslaveného těla) — pak i jednotliví lidé spasení zaslouží si stejnou měrou, aby všechny části jejich, které kdy měli, zároveň byly složeny v oslavených tělech jejich. A tak někdo měl by potom vlasy delší než celé tělo, ba i nehty na rukou a nohou spojením všech částí, které ustříhal.

To by však odporovalo souladné souměrnosti oslavených těl v částech jejich. Ježto tedy na některých spasených byla by látka některá přebytečná, jako na jiných umenšená, přebytečná bude odložena a umenšená doplněna. Jako, dejme tomu, že někdo spasený byl by nyní mrzák nebo slepý, tomu potom látka bude přidána. A někdo jiný měl by šest prstů na noze neb na ruce, tomu zase látka nadbytečná umenšena bude. A tak tenhle si nezaslouží, aby všechny části jeho těla jak oduševnělé tak neoduševnělé zároveň byly složeny podle nejlepšího souladu jeho oslaveného těla. Podobně následuje, že by někdo veškerou krev, kterou kdy umenšil nebo vylil při pouštění žilou nebo úraze, opět v sebe pojal. Ale to se nemůže státi, ježto byla by příliš nadbytečná a nemohl by ji člověk opět v sebe pojmouti pro těsnost těla i žil.

22. K tomu se odpovídá připuštěním prvního důsledku, ježto dle svědectví Pravdy, jak bylo řečeno v druhém důsledku prvního závěru, ani vlas nezahyne z hlavy svatých, tedy od širšího žádná jiná část těla. A když se dovozuje, že tehdy někdo měl by potom vlasy delší než celé své tělo, ba i nehty na rukou a nohou, spojením všech částek, které ustřihal, k tomu odpovídá Mistr Hlubokých smyslů v knize IV., distinkci 44., klada příklad o soše v této formě: „A jak? Kdyby socha z jakéhokoliv rozpustného kovu ohněm se roztála, nebo rozetřena byla v prach, nebo slila se v beztvarnou hmotu, a umělec chtěl by ji opět z její látky a množství obnoviti, nic by, vzhledem k bezvadnosti její, nezáleželo na tom, do kterého údu která částice látky byla by vrácena, jen když přece vše, z čeho byla sestrojena, po obnovení v sebe opět pojme. Tak *Bůh*, zázračný a nevýslovný umělec, ze všeho, z čeho tělo naše sestávalo, je s podivnou rychlostí obnoví, a nebude míti žádného vlivu na jeho opětnou bezvadnost, zda se vrátí

vlasy k vlasům a nehty k nehtům, či zda to, co z nich zahynulo, obrátí se v maso a v jiné části těla bude vráceno, ana prozřetelnost umělce se postará, aby nic nebylo nehezkého. A tak nebude při tom nic nehezkého, ale cokoliv bude, to bude příslušné, ježto jinak se to nestane, nebude-li to příslušné." Tolik Mistr. —

23. I jest míněním Mistra, že nehty ni vlasy nezahynou, ale oslaveny budou. A aby nenastala nepříslušná délka, a tak v souladné souměrnosti (vše bylo), praví, že v dřevní látku těla se navrátí. A podobně praví se o krvi. Jest pak také známo, že by vlasy a nehty nerostly do nekonečna, kdyby nebyly stříhány, ale jen do míry od Boha jim určené, jako i ostatní části těla, do kteréž míry kdyby došly, kdy by jim člověk bránil, činily by ho krásným, jakož Bůh chtěl, aby s ním tak bylo. Protož vlasy, které se nám nelíbí na mužích dlouhé, byly-li by ve své délce oslaveny, muže budou zdobiti a nám se líbiti budou. Podobně mohlo by se říci o nehtech, které jsouce dlouhé, jako granát budou zářiti. Nedejme se tedy másti o opětném přijetí vlasů a nehtů, ale horoucněji se radujme.

24. O látce pak, jak se praví nadbytečné, jako jest na člověku se šesti prsty u jedné ruky neb nohy, který tak se narodí jednou pro hřích rodičů, jindy, aby pokornější byl, jindy z nadbytku látky, stejný jest důvod, který i svrchu, ježto Bůh, umělec nejjemnější, může ve svou sochu opět slíti část přebývající, jak mu líbo. S látkou pak umenšenou, jako s člověkem zmrzačeným, o kterém chtěl, aby se tak narodil snad pro jeho slávu, jako onen slepý od narození, nebo pro hřích rodičů, s tou naloží Bůh tak, jako učinil se slepým od narození, jemuž dal zrak, když tomu chtěl. Jsi-li tedy v údu chybný, žij bohulibě, abys dostačil jinými údy k souladné souměrnosti, aby scházející úd vznikl z oněch rozdělených a opět spojených.

[25. A k tomu mluví Jeroným v kázání na ono evangelium: ‚Varujte se od kvasu fariseův, kterýž jest pokrytství'; praví tam: ‚Nýbrž i vlasové hlavy vaší všickni v počtu jsou, „kde ukázal nesmírnou prozřetelnost Boha k lidem, a nevýslovnou lásku, ježto nic ze skutků našich ani myšlení, žádná řeč Boha našeho tajná není a ani malé nebo nejmenší věci vědomí jeho neuniknou. Na tomto místě z nesprávnosti usvědčeni jsou ti, kdo popírají vzkříšení těla, ježto Bůh, podivuhodný umělec, ze všeho, z čeho tělo naše sestávalo, zázračným vzkříšením a nevýslovným oslavením opět je sestaví, a nic nebude scházeti k jeho obnově, ale i vlasy i nehty i cokoliv zahynulo z těla změněno bude v maso, ana prozřetelnost umělcova bude míti péči, aby nic nestalo se nepříslušným." Tolik svatý Slovan Jeroným.]

VIII.

26. Posléze, nejspíše, jak vidíme na těch, kdo šálí lid, děje se námitka konáním zázraků. Neboť ti, kdož lákají lid k dávání, dovozují takto: „Hle, krev tahle koná zázraky, neboť poskytuje kulhavým chůzi, slepým zrak, zajatým vyváznutí ... (a tak i o jiných) poskytuje

tahle krev, jest tedy nutno nejvýše ji ctíti, navštěvovati spatřovati očima tělesnýma a tedy ctíti i odměňovati velkými dávkami a jestliže by kdo odporoval, jako kacíř a utrhač cti Páně budiž polapen, bit a neschválí-li čin ten, zemřiž."

27. K tomu nejprve z evangelia Páně jako základ se předpokládá, že lidé hledající ve víře Kristově zázraky, jako takoví jsou pokolení nevěřící a převrácené.' To jest patrno, neboť u Matouše v kap. 17. praví Pravda: „Ó, národe nevěrný a převrácený, dokud budu s vámi? Dokudž vás snášeti budu?" A v kap. 12. u téhož: „Pokolení zlé a cizoložné znamení hledá." A u Lukáše v kap. 11.: „Pokolení toto nešlechetné jest. Znamení vyhledává." To totiž praví oněm, kdož nejsouce spokojeni ve víře Páně, aby plně v něho věřili, znamení hledali s nebe. Tak nyní křesťané, nejsouce spokojeni tím, že krev Kristova pravá a téže působnosti jest tam, kde Kristus jest na pravici Boha Otce, a všude ve velebné svátosti skryta očím tělesným, jako nevěrní Židé hledají znamení; o nichž dí Apoštol v 1. listě ke Korintským, kap. 1.: „Poněvadž i Židé zázraků žádají, i Řekové hledají moudrosti. Myť pak káżeme Krista ukřižovaného, Židům zajisté pohoršení a pohanům bláznovství."

V pravdě apoštolé a následníci jich katoličtí káží, že Kristus, jenž byl ukřižován, v pravdě a vskutku jest ve velebné svátosti s krví a tělem. Ale Židé nevěřící hledají viditelná znamení. Předně snažíce se viděti ho očima tělesnýma v hostii a krev jeho téci. A jako na kříži hřeby, korunou a kopím hledali v něm božství, je-li Bůh, tak ve velebné svátosti častěji hledají pícháním, je-li tam Kristus, a tak i jeho krev skryta.

Pohané pak pohoršováni jsou v tom, že my říkáme, že ve velebné svátosti v pravdě jest Kristus, tělo jeho a krev. A proto pohoršeni jsouce říkají výsměšně: „Křesťané požírají svého Boha." Z počtu těchto byl Vykladatel Averroes, jenž hledaje moudrost filosofskou a jsa tím v bláznovství uveden řekl: „Nejhorší sekta, která Boha svého požírá," označuje tím křesťany. Tak, běda, křesťané nespokojení slovem Kristovým: „Totoť jest tělo mé a tento jest kalich krve mé," hledají znamení patrná očím, jako nevěřící. Neboť kdyby s prvními svatými v pravdě věřili, zdaliž by pro znamení, která dána jsou nevěrným, tak naléhavě a horlivě hnali se zaníceně po dotknutí?

28. V pravdě může jim nyní Spasitel říci: „Pokolení zlé a cizoložné znamení hledá." Zlé pro hřích nynější cizoložné pro hřích nevěry. Může jim říci také: „Já pravdu mluvím, a nevěříte mně."

Z toho jest patrno, že žádný pravý křesťan nemá hledati znamení ve své víře, ale pevně se spokojiti písmem. Jestliže tedy byl apoštol Tomáš nevěřící, ježto požádal viděti znamení vzkříšení, dokud ještě církev Kristova nebyla ve víře své plně poučena, oč více nazván jest ten nevěřící, kdo po úplném poučení Ducha svatého, apoštolů a jim následujících svatých hledá znamení v článcích víry. Nyní nepotřebuje církev zázraků, jak praví svatý Řehoř v ká-

zání o oné poslední kapitole evang. sv. Marka: ‚Znamení pak ti, kteříž nevěří, tato míti budou‘: „Zdaž, bratří moji, proto, že znamení těchhle nečiníte, nejméně věříte? Ale tato byla nutná při vzniku církve, aby totiž ve víře vyrostla, zázraky bylo nutno ji živiti, neboť také i my, sázíme-li stromy, dotud je vodou zaléváme, až bychom viděli, že upevněny jsou v zemi; než, jednou-li zapustí kořen, ustane zalévání. Odtud jest zajisté, že Pavel dí: „Jazykové na znamení jsou ne věřícím, ale nevěřícím.“

Ze slov tohoto svatého jde, že ti, kdo potřebují zázraků, jsou nevalné víry; podruhé, že nemají dosud pevný kořen víry; a po třetí, že správně věřící znamení nepotřebují a že větší zásluhu mají u Boha ti, kdo věří pevně bez zázraků, než ti, kdož zázraky jsou obraceni, jak bylo řečeno svrchu v třetí námitce proti otázce.

29. A jak dokazuje svatý Augustin, jenž v kázání 16. ‚Na Jana‘ na ona slova: ‚I byl jeden královský služebník v Kafarnaum, jehožto syn nemocen byl. (Ten uslyšev, že by Ježíš přišel z Judstva do Galilee), šel k němu a prosil ho‘ atd., praví: „Kdo prosil, nevěřil. Co ode mne čekáš slyšeti? Pána se taž, co o onom smýšlel, neboť byv poprošen takto odpověděl: ‚Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte.‘ Dokázal, že člověk ten byl ve víře vlažný neb studený, nebo vůbec žádné víry, ale že zkoušel, žádaje o uzdravení svého syna, jaký by byl Kristus a kdo by byl i co by mohl.“ Tolik Augustin.

V pravdě podobným způsobem Kristus, jakožto možné, usvědčil mnohé o své krvi řka: ‚Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte.‘ Ti však jsou ve víře vlažní nebo studení, nebo vůbec žádné víry, ale dychtivi zkoušeti na zdraví svém neb svých synů, jaký by byl Kristus nebo krev Kristova ve svátosti, zda jest viditelný tělesnýma očima, zda jest patrna krev červenající se, vlhká či suchá, a která krev byla by pravá nebo falešná a kolik by zmohla, zda tolik nebo více uzdravovati, než krev, jež tak patrna není.

30. Hle, tak přistupují pochybovači se služebníkem královským, o němž praví dále svatý Augustin: „I uvěřil on i dům jeho všecken. Jestliže tedy proto uvěřil on i dům jeho všecken, že zvěstováno bylo, že syn jeho zdráv jest, dodává: Samaritáni žádného znamení neočekávali, toliko slovu jeho uvěřili. Ovce však jeho slyšeti zasloužily: ‚Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte.‘ A tam přece po vykonání tak velkého zázraku neuvěřil nikdo, leč on a jeho dům. K pouhé řeči uvěřilo více Samaritánů, k onomu zázraku pouhý onen dům uvěřil.“ A níže: „Konečně oni viděli Pána Ježíše choditi po zemi, konati zázraky, slepé osvětlovati, hluchým uši otvírati, němých ústa rozvazovati, chromých údy napravovati, po moři kráčeti, větrům a bouřím rozkazovati, mrtvé vzbouzeti, divy činiti — a sotva mu proto několik málo jich uvěřilo. K lidu božímu mluvím: Věříme toliko to, jaké divy jsme viděli Ono, tedy co se stalo, toto, co se děje oznamovalo. Židé byli nebo jsou podobni Galilejským, my jsme podobni oněm Samaritánům: evangelium slyšíme, s evangeliem souhlasíme, skrze evangelium v Krista věříme, žádných divů nevidíme, žádných nežádáme. Byť

i byl jedním ze dvanácti vyvolených svatých, ježto byl Israelita rodem, totiž Páně, onen Tomáš, kterým chtěl vložiti prsty v místa ran, tak ho usvědčil Pán, jako tomuhle královskému služebníku zde řekl: ‚Neuzříte-li divů a zázraků . . .' Tomuto však řekl: ‚Že jsi uviděl, uvěřil jsi.' Ke Galilejským přešel po Samaritánech, kteří skrze řeči jeho uvěřili a u nichž žádných zázraků neučinil, které pevné u víře rychle opustil, ježto přítomnost boží jich neopustila. Když tedy pravil Bůh Tomáši: ‚Vztáhni ruku svou a nebudiž nevěřící, ale věrný'; a když onen vzkřikl, dotknuv se míst ran a řekl ‚Pán můj a Bůh můj,' jest plísněn a praví se mu: ‚Žes mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi.' Proč, ne-li proto, že ve vlasti své nemá prorok úcty? Co následuje? ‚Blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili.' Předpověděni jsme my, i co napřed schválil i v nás naplniti ráčil. Viděli ho ti, kdož ho ukřižovali, dotkli se ho a tak málo jich uvěřilo. My jsme neviděli, nedotkli se, uslyšeli jsme, uvěřili, buď v nás, dokonejž se v nás blahoslavenství, které slíbil, i zde protože jsme přednější vlasti jeho, i v budoucím věku, ježto místo ulomených větví zasazeni jsme." Tolik veskrze Augustin.

31. Zde obšírně dokázal, že Samaritáni, kteří pouhým slovům Krista uvěřili, větší a dokonalejší víry byli, než kdo zázrakům uvěřili. Tak nyní věřící evangeliu a ne zázrakům, dokonalejší jsou u víře, než kdo zázrakům věří a zázraky hledají. Proto dodává Augustin tamtéž: „Jako by tomuto, totiž služebníku královskému, pravil: Jdi, syn tvůj živ jest, nečiň mi ošklivosti: ‚Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte.' Přítomnost mou chceš v domě svém? Mohu i slovem rozkázati; nevěř divům. Setník cizinec uvěřil, že mohu slovem učiniti, a dříve, než jsem učinil, uvěřil, vy neuzříte-li znamení, neuvěříte." Tolik Augustin.

Hle, ukazuje, že služebník královský, žádaje tělesnou přítomnost Páně v domě svém k uzdravení svého syna, jako takový, neuvěřil, ačkoliv přece Kristus měl k uzdravení syna služebníka královského tutéž moc, nejsa tělesně v jeho domě. Tak, bohužel, mnozí nevěří, že Kristova krev, ať jest kdekoliv, jest téže moci, ale myslí, že větší moci jest tam, kde jsou divy; říkají, že se dějí skrze ni, a tak hledají divů. A kéž by, jako v daném případě Augustin oslovuje královského služebníka, tak kohokoliv, kdo divů hledá, oslovil Pán aspoň v mysli, řka: „Nevěř divům."

Po druhé ukazuje Augustin, že setník byl větší víry, nežádaje tělesné přítomnosti k uzdravení služebníka svého, než služebník královský, který jí žádal. Nevěříš-li Augustinovi, věř Kristu; neboť podiviv se nad setníkem, praví: „Ani v Izraeli tak velké víry jsem nenalezl." (Lukáš, kap. 7.) A služebníku královskému řekl: „Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte." Srovnej slova a uzříš, jest-li výrok onen správný. Židovsky se tedy chovají křesťané nevěrní.

32. Předpokládajíce tedy tohle, že zázraky se dějí jen pro nevěrné a že jen nevěrní zázraků hledají, ale nikoliv ti, kdož u víře dokonalí jsou; a po třetí, že církev již nepotřebuje zázraků, jak bylo řečeno dle Řehoře a jak praví Glossa na ona slova v 1. listu Janova, kap. 3.

„Tento jest rozkaz boží, abychom věřili ve jménu syna jeho Ježíše Krista“: „Za první dob (praví Glossa) Duch svatý vstupoval na věřící a mluvili jazyky i konali zázraky, ale nyní nepotřebuje církev vnějších divů. Každý, kdo má víru a lásku, dosvědčuje tím, že má Ducha svatého.“ Tolik Glossa.

A po čtvrté předpokládejme, že lépe jest, aby nám Kristus, a tak i jeho krev, nyní byl skryt, než aby byl tělesným očím viditelný, jak dí Augustin v kázání, které počíná ‚Lék ran‘ na ona slova sv. Jana: ‚Prospěje‘ Vám, abych já odšel,‘ kde praví: „Vždycky zajisté božstvím s námi jest, ale kdyby tělesně neodešel od nás, vždy tělo jeho tělesně bychom viděli a nikdy bychom nevěřili duchovně, kterou vírou ospravedlněni a oblaženi zasluhujeme si se srdcem očištěným pohlížeti k tomu Slovu u Boha, skrze něž všecky věci učiněny jsou a které tělem učiněno jest, aby přebývalo mezi námi, neboť ne dotýkáním rukou, ale srdcem věří se ke spravedlnosti. Správně ze spravedlnosti naší svět jest usvědčován, ježto nechce věřiti, leč co vidí.“ Tolik Augustin.

33. I máš zřejmé, že lépe jest pro zásluhu víry, aby nám Kristus a jeho krev byla skryta. Neboť jinak rušila by se zásluha. Pročež praví tento, „jakou vírou ospravedlněni a oblaženi zasloužili bychom si pohlížeti ke Kristu?“ Jako by pravil: ‚Žádnou,‘ ježto „víra nemá zásluhy, kde rozum lidský podává důkaz,“ totiž smyslový, jak praví sv. Řehoř.

A proto praví sv. Augustin: „Tomáš, když viděl místa hřebů, něco jiného,“ vece, „viděl a něco jiného uvěřil. Člověka viděl a vyznal, ale v tom zásluhy neměl, a něco jiného uvěřil, ježto Boha vyznal.“ Zakládají se pak tyto výroky svatých Augustina a Řehoře na oněch slovech Apoštolových v listě k Židům, v kap. 11.: „Víra pak jest nadějných věcí podstata a důvod neviditelných.“

IX.

34. Když tohle bylo v krátkosti objasněno, odpovídá se k poslední námitce, kdež, dovozuje-li se takto „Tahle krev (s poukazováním na onu červeň, ať jest to cokoliv, co se ve Wilznaku ukazuje), koná zázraky. Neboť kulhavým chůzi, slepým zrak, zajatým vyváznutí poskytuje: tedy to ukazované jest krev Kristova, viditelně patrná, která nejvýše má býti ctěna.“

35. K tomu nejprve odpověděti má věrný křesťan popřením návěsti, totiž, že ona červeň, kdož ví jaká, že ta koná zázraky. A prve, než lakomý kněz dokáže onu návěst, spáchá dříve lži velmi mnohé. Neboť řekne: „Hle, onoho ta krev osvobodila ze zajetí, onoho od smrti a onomu chůzi navrátila,“ ač nemá jistoty ani z písma, ani z víry, ani ze zjevení božího, ani z důkazu, ani z důvodu místního nebo jiného. Neboť nenásleduje: Laik Petr, lotr, vrah a zloděj, byl uvězněn těžce na dosmrti a učinil zaslíbení ke krvi Kristově ve Wilznaku, aby byl osvobozen, a rozlomiv pouta násilím utekl — a proto ona krev ve Wilznaku ho osvobodila.

Podobně nenásleduje: Rytíř Jindřich z pýchy podnikl souboj s Bedřichem a zaslíbil obětovati zbraně oné krvi ve Wilznaku a zabil Bedřicha — a tedy ona krev ve Wilznaku poskytla mu pomoci. A jako kněz lakomý klame se v tomto výmyslu lživě, tak v jiném pohoršlivě klame lid Kristův.

36. Po druhé odpověděti má věrný popřením tohohle důsledku: Ona patrná krev koná zázraky, jest ji tedy nejvýše ctíti, navštěvovati jako krev Kristovu, ba více než krev Kristovu, která jest jinde v pravdě a skutečně, jsouc ukryta, totiž ve velebné svátosti. Neboť kdyby tenhle důsledek platil, tehdy krev jakési ženy, která (krev) konala zázraky, bylo by nejvýše ctíti, a věrní upadli by v týž blud, ve který za časů svatého Augustina upadli ti, kdo pro takovouto krev svátek oné ženy více slavili než svátek Kristův.

Proto praví Augustin „Na Jana" v kázání 7. na ona slova: ‚Ejhle, beránek boží,' řka: „Bratří moji, známe-li cenu za nás, ježto krev beránka to jest, kdož jsou ti, kdo dnes slaví svátek jakési ženy? A jak nevděční jsou? Vytrženo bylo zlato, praví, z ucha ženina, a vytryskla krev; i položeno jest zlato na váhu a převáženo bylo mnoho krví. A zajisté onen jakýsi duch, aby přitlačil na váhu, krví byl ukojen. Nečistí duchové znali, že přijde Ježíš Kristus, uslyšeli to od andělů, uslyšeli od proroků, a doufali, že přijde. Neboť nedoufali-li, proč volali: „Co nám a tobě jest? Přišel jsi před časem nás zatratiti, víme, že jsi svatý Boží?" A níže: „Veliké jest to, patřiti (t. j. obdivovati) po celém okršku zemském, že krví beránkovou přemáhán jest lev, že vybaveny jsou ze zubů lva údy Kristovy. Proto nevím co podobného napodobil jakýs duch, ježto chtěl, aby krví obraz jeho byl kupován, jelikož věděl, že drahocennou krví jednou má býti vykoupeno pokolení lidské. Neboť předstírají duchové jakési zlé stíny důstojnosti sobě samým, aby klamali ty, kdo následují Krista." Tolik veskrze Augustin.

37. Tam máš, že krev Kristova jest největší zázrak, jenž po celém světě přemohl lva, t. j. ďábla. Po druhé, že vybavila ze zubů ďábla údy Kristovy. A po třetí, že za celé pokolení lidské jest postačitelnou cenou. A po čtvrté, že přece lidé více oslavovali svátek jakési ženy pro krev, která z ucha jejího vytekla a zlato převážila, než svátek Kristův, jako nevděčníci k nejcennější krvi Pána Ježíše Krista. A po páté, že ďáblové vědouce, že svět jest vykupován krví Kristovou, zařídili věc tak, aby jim krev byla obětována před obrazem, aby tak klamali křesťany.

X.

38. Z toho jde, že zlí duchové skrze sebe a lidi zlé opatřují si zázraky, aby klamali ctitele Kristovy a sváděli je. Neboť tak nyní zlí duchové skrze kněze opatřují si krev v hostii.

Někdy v hostii posvěcené, jako skrze jakéhosi mnicha v Bologni, který potom byv chycen a vyznav hřích svůj, v železné kleci

ve bráně městské dlouho byl živen jako pták a v takovémto pokání život svůj bídně skončil.

Někdy v hostii neposvěcené, jako v Chrudimi v diecesi pražské, skrze jakési kněze, kteří vyznavše svůj zločin byli do vězení uvrženi; z nich pak jeden zemřel, druhý rozraziv žalář na útěk se dal.

Někdy mimo hostii, jako v diecesi krakovské, rez, zůstavená od plechu na křišťálové rukojeti jako krev Kristova po dlouhý čas byla vzývána. A tamtéž pryskyřice, vytékající z obrazu kříže, byla pokládána za krev Kristovu.

Někdy hostie neposvěcená jest pokládána jako velebná svátost za tělo Kristovo, jako v Čechách na Horách Kutných, kde žák jakýsi nesa hostie do vsi, ztratil bezděky jednu malou hostii, kterouž lid naleznuv, kdyžtě ihned velké množství lidí se shromáždilo, vzýval. Ale muži moudrými a mocnými, kteří vzali hostii, pravda byla nalezena.

Také v Uhrách v diecesi prešpurské dvanáct kněží bylo, jak jsem slyšel od mnohých kněží, zavřeno do vězení pro podvržení krve.

A jsou mnohá jiná místa, kde duchové zlí skrze zlé kněze předstíranou krev pro lakomost pořídili, kteříž lžmi svádějí lid, aby naplnilo se slovo Kristovo u Matouše v kap. 24.: „A mnozí falešní proroci povstanou a svedou mnohé. A že rozmnožena bude nepravost, (totiž oněch kněží), ustydne láska mnohých, (totiž poddaných). Neboť oni nepravost dovršují klamáním a lid ochládá v lásce, ve víře v jejich slova a zázraky, které jim přece neprospějí, neboť praví Pán u Jeremiáše v kap. 23.: „Slýchávámť, co říkají ti proroci, kteříž prorokují lež ve jménu mém.“ A níže: „Aj já (dí Hospodin), povstanu proti těm, kteříž prorokují sny lživé a vypravujíce je svodí lid můj lžmi svými a rychlostí svou, ježto jsem já jich neposlal, aniž jsem jim přikázal; pročež naprosto nic neprospívají lidu tomuto, dí Hospodin.“

XI.

39. Vskutku ve jménu krve Kristovy a tak ve jménu Kristově takoví lakomí kněží káží teď mnohé lži a vypravují je stále a svádějí lid lžmi svými a pochybnými zázraky, které nic neprospívají jim, ale spíše škodí, ježto je okrádají a v zlobě upevňují dle oněch slov Jeremiášových v kap. 23.: „Při prorocích zajisté Samařských (což [Samaří] se vykládá jako stráž) viděl jsem nesmyslnost; prorokovali skrze Bále, kteří stráž drží, aby požírali (neboť Bál vykládá se „Žrout“) a svodili lid můj Israelský. Ale při prorocích Jerusalemských vidím hroznou věc, že cizoložíce (totiž duševně, zavrhše ženicha Krista) a se lží se obcházejíce, posilňují sebe rukou nešlechetníků, aby se neobrátil žádný od nešlechetnosti své,“ neboť posilňováni jsou zázraky a předstíranými slovy lupiči, vrahové, zloději ve zlobě své, doufajíce, že budou osvobozeni skrze zázraky předstírané krve.

40. Proto často takoví skrze ďábla od zajetí jsou vysvobozováni, aby více zlého natropili a konečně hlouběji do pekel poklesli. Také ti, kdo jsou trápeni od zlých duchů a mnohých bolestí pro svoji nevěrnost, podobně jsou osvobozováni od trápení. Neboť předstírají duchové zlí, jak svrchu řečeno dle Augustina, jakési stíny důstojnosti sobě samým, aby klamali ty, kdo následují Krista, jako předstíral ďábel moc v krvi ženy svrchu zmíněné.

I o svatém Martinu tak čteme, jak v podobě odsouzeného lotra ďábel čině zázraky lid svedl.

A o svatém Bartoloměji čteme, kterak ďábel Varadach čili Astaroth neduhy trápil lidi, a když ho ctili a poctu mu prokazovali, uvolňoval je z trápení.

I o svatém Petrovi v zázracích Šimona maga a o čardějnících Faraonových, kteří však s třetí div nebyli, jak patrno z Exodu, kap. 8.

XII.

41. Ježto však za časů posledních bude svádění nejúskočnější a nejsilnější, tak že, by možné bylo, vyvolení by svedeni byli dle slov Kristových u Matouše v kap. 24.: „Tedy řekl-li by vám kdo: Aj, tutoť jest Kristus aneb tamto; nevěřte. Nebo povstanou falešní Kristové a falešní proroci a činiti budou divy veliké a zázraky, tak že by svedli (by možné bylo) také i vyvolené. Aj, předpověděl jsem Vám to. Protož řeknou-liť vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte: Aj, v skrýších, nevěřte.“ Nyní pak mnozí praví: „Hle, tam jest krev Kristova viditelně patrná a tak tam jest Kristus na poušti, jak předstírají v lesích a na polích; nevěřte, ale věřte, že krev Kristova jest jen v oslaveném těle Kristově, jenž sedí na pravici Boha Otce a jest ve velebné svátosti nám skryt, kde není viděn očima těla, ale mysli. Ježto tedy svádění věrných bude tak úskočné a jest již velmi silné, ježto již — dle slov apoštola v II. listě k Thessalonickým v 2. kapitole — přišel Antikrist „podle mocného díla satanova, se vší mocí a divy i zázraky lživými; a se všelikým podvodem nepravosti v těch, kteříž hynou, protože lásky pravdy nepřijali, aby spaseni byli. A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži. A aby odsouzeni byli všickni, kteříž neuvěřili pravdě, ale oblíbili sobě nepravost“ — proto v pravdě Kristovi věrní mají svrchovanou píli vynaložiti na to, aby, žijíce čistě dle zákona evangelia, nevěříce bájkám a chybným zázrakům, ba ani zázrakům opravdu se stavším skrze zlého ducha a špatné lidi, mohli ve víře Páně klidněji býti upevněni.

42. Neboť mají věděti, že i svatí i špatní mohou divy zázraků činiti. Neboť nadarmo by pak mluvil Pán (Matouš, kap. 7.) zlým, kdyby takovýchto divů nekonali: „Mnozíť,“ vece, „mi dějí v onen den: Pane, pane! Zdaliž jsme ve jménu tvém neprorokovali a ve jménu tvém

ďáblů nevymítali? A v tvém jménu divů mnohých nečinili? A tehdyť jim vyznám, že jsem vás nikdy neznal; odejděte ode mne činitelé nepravosti."

Proto praví i svatý Jeroným v kázání „Vymítalť Ježíš ďábly" takto: „Vymítati ďábly jest dílo společné služebníkům božím a služebníkům ďáblovým; vyznávati pravdu a činiti spravedlnost jest dílo toliko svatým vlastní. Protož koho uvidíš, an ďábly vymítá, není-li vyznání pravdy v ústech jeho a spravedlnost v rukou jeho, ten není člověk boží. Uvidíš-li však někoho, an pravdu vyznává a spravedlnost činí, byť i nevymítal ďábly, člověk boží jest." Tolik Jeroným.

43. A ježto jest těžké poznati, kdo jest člověk boží, ježto nikdo neví o sobě, je-li hoden milosti či nenávisti (Kazatel, kap. 10.), proto jest nutno každému ctiteli Kristovu opevniti se slovem evangelia, neboť praví Pravda: „Povstanou falešní Kristové a falešní proroci a činiti budou divy veliké a zázraky, tak že by svedli (by možné bylo) tak i vyvolené." Neboť jestliže bylo těžko vytrvati, když mučedník před mučiteli činil zázraky, oč těžší bude, až před mučedníkem mučitel zázraky bude se blýskati? Jak praví svatý Řehoř v Moraliích kap. 32., pojednávaje o slovech Jobových z kap. 40.: ‚Jak chce, ohání ocasem svým, ačkoli jest jako cedr': „Uvažujme," vece, „jaké bude ono pokušení mysli lidské, když přítomný zbožný mučedník i tělo mučení podrobil, a přece před jeho očima činí zázraky mučitel. Čí mysl tehdy neotřese se od samého základu myšlení, když ten, kdo biči mučí, divy se blýská."

XIII.

44. Tak uvažuje pravý křesťan nemá dbáti na ničemné rozhlašování zázraků aniž myslí spočívati na zázracích, aniž věřiti falešným zprávám rozhlašujících, kteří za mzdu chodí po městech a vesnicích, rozhlašujíce zázraky, kterých nikdy ve skutečnosti nebylo, a tvrdí, že byli od ďábla osvobozeni, ač přece pro lstivost ďábel v ně vstoupil.

45. A jací lháři jsou, jest patrno, neboť dobré paměti Petřík z Cach, měšťan pražský, maje ruku schromlou, obětoval ve Wilznaku, ve jménu oné krve, kterou tam káží, stříbrnou ruku, a chtěje vyzkoušeti, co by kázali kněží o oné ruce, zůstal tam až do dne třetího. A tu za jeho přítomnosti v kostele zvolal kněz na kazatelně, řka: „Slyšte zázrak dítky: Hle, jistý měšťan pražský byl krví Kristovou uzdraven na ruce schromlé a na svědectví toho, hle, obětoval tuto stříbrnou ruku." On však (Petřík) stoje pozvednuv ruku, řekl: „Ó, kněže, proč lžeš? Hle, ruka má dosud jest schromlá jako i dříve." A svědky tohohle skutku jsou dnes v Praze přátelé a rodina jeho.

46. Také tři mistři byli jsme ustanoveni panem arcibiskupem, abychom vyšetřili lidi, o nichž rozhlašovali, že na nich zázraky se staly. Předně, jak jakýs hoch byl uzdraven na noze; i shledali jsme, že noha jeho více se zhoršila než dříve. Dále o jakýchsi dvou ženách bylo tvrzeno, že po oslepnutí zrak dřívější opět jim byl vrácen; ony

však vyznaly před lidmi a námi i před notářem, že nikdy nebyly slepy, ačkoliv někdy je bolely oči.

47. A jak lakomí kněží tak i lakomí laikové rozhlašují zázraky, kněží za oběru, laikové za dary a jiní pro příchod poutníků, které drze odírají za potraviny. Neboť všichni hledají, což jejich jest a ne co jest Ježíše Krista. A proto laje jim Pán a upevňuje své věrné praví u Jeremiáše v kap. 23. takto: „A tehdáž porozumí se tomu cele, žeť jsem neposílal těch proroků, ale sami běželi; že jsem nemluvil k nim, avšak oni prorokovali. Neboť byť byli stáli v radě mé, jistě, že by byli ohlašovali slova má lidu mému a byliť by je odvraceli od cesty jejich zlé a od nešlechetnosti předsevzetí jejich."

Vskutku, kdyby kněží stáli v evangelické radě Kristově a známa činili slova Kristova lidu spíše, než chybné zázraky, tehdy by božský Spasitel odvracel kněží ty a lid od cesty zlé, totiž hříchu a lži, a od nejhorších smyšlení, kterými vymýšlejí, jak by lživě naváděli prosté lidi, aby chtěli na krev Kristovu nyní očima tělesnýma ve velebné svátosti patřiti.

XIV.

48. Bojím se pak, aby z toho nevznikla následující zla:

Předně, že mnozí s Tomášem Didymem přejí si nyní viděti očima tělesnýma téci krev Kristovu.

Po druhé, že věří, že krev viditelná, kterou ďábel nebo ďáblův kněz opatřil k vůli lakomosti, jest pravá krev Pána Ježíše Krista. Jako uvěřili v Bologni a v Chrudimi, v diecesi pražské a v biskupství Litomyšlském, kde krev kněze, kterou z prstu vypustil na hostii, uctívali jako pravou krev Kristovu.

Po třetí, že věří, že krev patrná jest pravější, než ve velebné svátosti. To jest patrno z vyznání oněch, kdo chtíce navštíviti krev onu i navštívivše ji, tvrdí, že tam jest pravější krev. A někteří bojíce se takto mluviti říkají s křikem a s podivem: „Ha, tam jest pravá krev Kristova."

Po čtvrté věří a tvrdí, že ona patrná krev má větší působnost, než krev v jakékoli velebné svátosti; a odtud chtíce se přesvědčiti o oné působnosti, slibují podivuhodné věci a běhají k oné krvi jako smyslů zbavení, ač přece nejposvátnější krev Kristova jest téže působnosti, ať jest kdekoliv. První pak její působnost jest, jak svrchu bylo řečeno Augustinem, že po celém světě přemáhá ďábla. Druhá působnost její jest, že ze zubů ďáblových vybavila údy Kristovy, t. j. věrné. Třetí, že za veškeré lidstvo jest postačitelnou cenou. Čtvrté, že živí a napájí věrné v duchu a činí je vhodnějšími k blaženosti. Proto tyhle působnosti má věrný uvážiti a v nich věrné srdce nezlomně upevniti.

Páté zlo jest, že snad někteří kolísají v tom, je-li krev Kristova ve velebné svátosti, z které jim viditelně patrna není.

Po šesté, že lidé, přišedše do úzkých, více krev než Boha na pomoc volají a více naděje skládají v pouhé stvoření, než ve stvořitele.

Po sedmé, že navštěvujíce a oslavujíce onu krev, jiné haní a pohoršují. Neboť praví: „Hle, ze závisti káží proti krvi Kristově a brání vám ji navštěvovati.“ Ale chraniž Bůh, že by někdo kázal proti krvi Kristově nebo bránil pokorně navštěvovati krev Kristovu; ale nechť káže proti pošetilému vynalézání patrnosti krve Kristovy, kterým již co nejvíce lidí bylo ohlupováno. Ale po odhalení takové patrnosti milostí boží k cestě pravdy opět jsou přivedeni.

Po osmé, že takoví nevěřící nejsou spokojeni vírou, ustanovenou od Krista, jenž chtěl a ustanovil, aby krev jeho byla skryta, aby proto větší odměnu měli jeho věrní.

Po deváté, že mnozí kněží pro lakotu zavádějí modlářství. Neboť lakota jejich, kterou takto si opatřují zisk, jest služba modlám.

Po desáté, že jiní kněží, vidouce plod lakoty, podobné si obstarávají a způsobují. Neboť jest již málo krajů, které by neměly velkou pověst o patrné krvi.

Po jedenácté, že lží bez konce jest o zázracích kázáno aspoň co se člověka týká. A ježto ony lži zvláště pro zisk těla se dějí, jest patrno, že takoví lháři, nepřijdou-li k rozumu, na věky musí býti odsouzeni, dle onoho výroku Žalmisty: „Zatratíš všechny, kdo mluví lež.“

Po dvanácté, že lid jest olupován jak o duševní tak o hmotné statky. O duševních již bylo promluveno. O tělesné jest olupován putováním a utahováním se k příliš těžkým obětem dle slibu.

Po třinácté, že přední lupiči, zlodějové a ostatní nejzoufalejší lidé, věříce v osvobozování oné krve, v činech svých jsou odvážlivější; a oni jsou takovéto krve hajitelé největší, ačkoliv samého Krista v údech svých zabíjejí a krev svou vylévají bezbožně a nespravedlivě.

A po čtrnácté, ježto Kristus velebnou svátost, v níž jest tělo jeho a krev jeho, dal k jedení a pití na svou památku řka: „Vezměte a jezte“, a podobně: „Vezměte a pijte“, a neřekl „vezměte a uchovejte“ — s jakým úmyslem a nerozvážností, ne-li k vůli časnému zisku, uchovávají a nejedí, je-li to, co se ukazuje, velebná svátost, kdyžtě jest lepší ji hodně jísti než uchovávati? Neboť uchovávají-li kněží v kostelích svátost, tu vždy děje se to konečně pro jedení, aby nemocní v případě, že nemohou k oltáři přistoupiti, jedli správně zachovanou.

Po patnácté, že tam ve Wilznaku nevědí, čemu se klanějí. Neboť nevědí ani z písma, ani ze zjevení božího, ani z víry v písmo, že ono viditelné jest svátost, ježto nevědí ani, je-li to posvěceno. A ježto „praví modlitebníci mají se modliti v duchu a v pravdě“ (jak praví Spasitel u Jana v kap. 4.), a oněm neukázal toho Duch boží, a není jim zjevna pravda, že onomu jest se klaněti, z toho následuje, že

nevědí, čemu se klanějí. My však klaníme se tělu Kristovu a krví, jež jest na pravici Boha Otce a ve velebné svátosti, kterou kněží skrytou přepodstatňují: a tak víme, čemu se klaníme. Protože můžeme s Kristem říci oněm: „Vy se modlíte, a nevíte, čemu; my se modlíme, čemuž víme.“ (Jan, kap. 4.)

XV.

49. A proto po uvážení těchto a mnoha jiných příčin. Nejdůstojnější v Kristu otec a pán, pan Zbyněk, arcibiskup pražský a legát stolice apoštolské, ze zdravé úrady mistrů, jakožto pravý pastýř, chtěje zabrániti ovcím svým scestí a cestu pravdy jim ukázati, aby neslyšíce hlasu cizích, kteří jsou nájemníci, slyšely hlas pastýře svého Krista, jenž praví: „Totoť jest tělo mé“ a „totoť jest krev má“ (Matouš, kap. 26.) a „Vizte, aby vás někdo nesvedl“ (Matouš, kap. 24.), rozkázal synodálně a veškerým farářům i kazatelům po celé diecesi pražské ustanoveným uložil, aby každé neděle oznamovali lidu, aby nikdo pod trestem klatby dle vyřčeného rozsudku neodvažoval se vydávati se do Wilznaku k jmenované krvi. A kdyby se někdo odvážil protiviti se tomuto rozkazu, nechť si opatří odpuštění dle vyřčeného rozsudku od samého pana arcibiskupa nebo jeho generálních vikářů.

Protož kdyby jmenovaný pán píli svou k tomu nevynaložil, v diecesi jeho převelmi mnoho míst falešnými zázraky by se blýskalo. Jako v jakémsi lese v okolí kláštera Hradišťského jakýsi strom, jménem borovice, kdyby nebyl tomu zabránil, za naléhání mnichů a množství sbíhajícího se lidu byl by i s místem býval posvěcen. A na vrchu Blaníku laik jakýsi podivuhodně navedl lid k chození tam a obdivu. A v jakémsi kostele dopadl nějakého kněze, jenž si tropil šašky z lidu. — A nebudou-li pastýři držeti nočních hlídek nad stádem svým, vlci hltaví rozsápou ovce a ďáblové potom pastýře samy zardousí.

OBRANA ČLÁNKŮ VIKLEFOVÝCH.

»Nebylo od dob Aria horšího a nebezpečnějšího kacíře v církvi nad Viklefa« — kázal v době nejtužších bojů s Husem v Praze Páleč; a o spise Husově, jenž nejvíce je myšlenkově závislý na Viklefovi, pověděno na koncilu (v. úvod v I. díle k traktu »O církvi«), že stojí proti papežství tak příkře jako koran proti církvi.

Výroky ty byly v jistém smyslu správné. Nepovstal zajisté od dávných dob nebezpečnější protivník církvi než Viklef — teprve Luther mohl se prudkostí temperamentu a hlubokým významem mu postaviti po bok. Na Luthera Viklef působil prostřednictvím Husa — tak jako na velikém pomníku reformace ve Vormsu vidíme za Lutherem seděti svorně Husa s Viklefem.

Jan z Viklefa (narozený kolem r. 1324 ve Wycleffu v Yorkshiru) byl profesorem theologie v kolleji Canterburyské v Oxfordě. Vynikal učeností bohosloveckou a znalostí Písma, zvl. evangelií, tak, že nabyl čestného názvu »doktor evangelický« a záhy zvykl nauky Písma obraceti také k řízení svého života a k nápravě veřejných poměrů. Kdežto největší část horlitelů za mravní nápravu církve zůstávala v jejích řadách, přijímala ochotně rozdíl mezi laikem a duchovním, věřila upřímně všem článkům víry, podrobovala se ráda autoritě vyšší — krátce uchylovala se do ústraní, do kláštera, na poušť, k askesi ... Viklef první z vrstevníků vnesl pravidla »zákona Kristova« do života veřejného a jal se srovnávati praxi církve s její theorií, podrobovati život hierarchie i klášterů předpisům zákona Kristova. Vystoupil tak poprve proti řeholím mnichů žebravých, kteří nejvíce se chlubili následovnictvím Kristovým; dovedl je ukázati ve světle takovém, že vzplanuli k němu záštím neusmiřitelným a připravili ho o místo v kolleji Canterburyské. Viklef zůstal nyní omezen příjmy svými na malou faru v Lutterworthu, ale slova jeho nabyla tím větší obliby. Viklef mohl tím volněji vystupovati — a vystoupil proti papeži. Stolice papežská totiž vymohla kdysi na králi Janu anglickém slib ročního poplatku, kterého ovšem silnější Janovi nástupcové neuznali a neplatili. Tu 1365 papež avignonský návodem krále francouzského Karla V., jemuž Angličané odňali skoro třetinu království, začal znovu neplacený poplatek od krále Eduarda vyžadovati. Král předložil požadavek papežský parlamentu — a parlament anglický uložil Viklefovi, aby odůvodnil usnesení, jímž požadavek kurie byl zamítnut. Viklef úlohu svou provedl tak dobře a s takovým úspěchem — stolec papežský nikdy potom se již

neodvážil požadavek opakovati — že nabyl obliby v kruzích vládnoucích. A šel dále: kurie papežská tehdy v Anglii, jako i v jiných zemích, prodávala domácí úřady duchovní cizincům, hlavně Vlachům, na velikou škodu synů domácích; papež svorným odporem národa 1374 donucen k vyjednávání a do poselstva k tomu konci zvoleného vybrán i Viklef. A když legáti papežští nechtěli povoliti, Viklef rozšířil boj proti papežství dále. Biskup londýnský Kurtney sice proti němu zakročil, ale přední lordové angličtí 1377 násilím potlačili první vyšetřování. A na Viklefovo dobré zdání parlament krátce zakázal vývoz peněz ze země — bylo tím ovšem míněno odvádění poplatků papeži do Avignona. Tu konečně kurie uchopila se poprve zbraně bezpečné; dala vyhledati z děl Viklefových 19 článků bludných a nařídila přísné zakročení. Leč místo k ústupu vedly tyto kroky kurie Viklefa k dalšímu boji. A tu mu vítanou zbraň podalo dvojpapežství r. 1378 vzniklé, jež přímo vybízelo k útoku na samu instituci papežství — a od útoků těch přešel 1380 Viklef k útoku hlavnímu a nejrozhodnějšímu, k útoku na nejsvětější dogma církevní, na nauku o svátosti oltářní.

Útokem na samu instituci papežskou a na nauku o eucharistii Viklef dostoupil na vrchol své reformatorské činnosti, ale ne na konec. Došel ještě dále — popíral ještě jiné svátosti, postavil se i proti episkopatu atd., ale tyto dva útoky vedly samy k boji rozhořčenému, v němž Viklef podlehl hierarchii.

R. 1382 Kurtney, jenž se stal arcibiskupem v Canterbury, dal od 30 theologů sebrati 24 článků kacířských ze spisů Viklefových; prvních pět týkalo se remanence (1. zněl: »Hmotná podstata chleba a vína *zůstává* ve svátosti oltářní«), ostatní týkaly se papežství (z nich 9. zněl: »Po Urbanu VI. nemá se již přijímati jiný papež, ale máme žíti jako Řekové dle vlastních zákonů«), světských statků církve, mnišství atd. Veškery tyto články synoda londýnská téhož roku odsoudila za kacířské, arcibiskup donutil i universitu oxfordskou k pokoření a Viklef musil se uchýliti na svou faru Lutterworthskou. Tam arci stále ještě trval v boji; r. 1383 vystoupil proti odpustkům, jež prodával Urban VI., ještě později napsal své klassické dílo bojovné »Trialog« a zemřel 31. prosince 1384 ve svém ústraní, chráněn králem, lordstvem i parlamentem proti hierarchii, jež mohla se odvážiti jen na nízké jeho stoupence »lollardy«.

R. 1402 přinesl knihy Viklefovy theologické do Čech Jeronym; a již 28. května r. 1403 na žádost kapitoly radila se o článcích kacířských z nich vybraných pražská universita. Mistr Hübner kromě 24 londýnských vybral nových 21 téhož asi obsahu (42. na př. zní: »hloupé jest věřiti odpustkům papežským a biskupským«) a po bojích, o nichž víme z Husových obran (v. v díle I.) universita pražská rovněž e zavrhla (obojí), jako dřívějších 24 synoda londýnská.

Od r. 1403 byly zavrženy ještě několikrát; posledně je zavrhla synoda duchovenstva pražského 16. července 1412 v bojích odpustkových, jež zuřily tehdy co nejprudčeji. Hus bránil jich, arci ne všech a ne ve všem. O některých tvrdil, že jsou zfalšovány (na př. 5. artikul

»není doloženo písmem, že by byl Kristus sloužil mši« nepřichází nikde u Viklefa), u jiných, že mylně jsou vykládány — některé však hájil a přijímal za své. A v druhé polovici června 1412 ve třech přednáškách na fakultě bránil šesti artikulů kaceřovaných — jsou to artikuly IV., XIV.—XVIII. — brání jich jednak doklady z Písma, jednak — a to jest důležito — tím, že jejich znění určitým způsobem omezuje. Tak omezuje dva nejdůležitější: čl. XVI. »žádný není pán, biskup, prelát, dokud jest v hříchu smrtelném« a IV. »biskup nebo kněz ve smrtelném hříchu nesvětí ani nepřepodstatňuje ani nekřtí« — omezuje oba slovem »hodně« (t. j. podle zásluhy, důstojně...), míně tím, že tedy pán, biskup atd. jest sice i nadále pánem, biskupem, hřeší-li, ale že je jím *nehodně*, že toho nezasluhuje... Tak Hus nedrží tedy ve všem kaceřovaných artikulů, jeho znění blíží se velice nauce katolické — a jen zlomyslní nepřátelé později mohli toto Husovo omezení zamlčovati a vydávati jej za Viklefovce čirého.

Tyto tři rozsáhlé přednášky jsou velmi důležité pro posouzení pozdějších žalob z Viklefství; v nich máme authentický výklad Husův o nauce Viklefově. Ale jsou důležité i tím, že dosvědčují skvělým způsobem Husovu učenost i dokonalý výcvik dialektický. Na př. čl. XVII. Viklefův brání — z paměti — třiačtyřiceti důvody, nezapomíná jich náležitě rozlišiti i doložiti; je to parádní kousek znamenité Husovy paměti. Sto let před ním tak Duns Scotus v podobné disputaci uvedl a uhájil 200 důvodů o neposkvrněném početí P. Marie; získal za to názvu »doctor subtilis«. Práce Husova myšlenková při obraně těchto šesti artikulů není o mnoho menší a jistě aspoň tak cenná, jako výkon Scotův.

*

I.

Akt první.

Ježto vědomě nebo bez rozumného prozkoumání odsouditi pravdu kloní se k velkému nebezpečí pro spásu, dle slov Páně v 6. kap. evangelia sv. Lukáše: „Nesuďte a nebudete souzeni“ —: proto k zniknutí takovéhoto nebezpečí universita pražská, obec rektora, mistrů, doktorů, bakalářů a studentů na obecném shromáždění, nesouhlasíc s odsouzením učiněným od doktorů na radnici, žádá zdůvodnění odsouzení od řečených doktorů, aby poučili o falešnosti každého článku ze *XLV ČLÁNKŮ* písmem výrokem nebo neklamným důvodem. Po tom jmenovaná universita bude s takovýmto odsouzením souhlasiti jako se spravedlivým. Neboť tato universita ví, že, jak praví Augustin v 2. knize ‚O nauce křesťanské‘ na konci, „cokoliv by se člověk naučil mimo písmo svaté, jest-li to škodlivé, tam jest to odsouzeno, jest-li to užitečné, tam lze to nalézti, a když každý nalezne vše, co užitečně jinde se naučil, daleko hojněji nalezne to, co vůbec nikde jinde, ale toliko v podivuhodné vysokosti a podivuhodné užitečnosti toliko oněch písem lze se naučiti.“ Tolik svatý Augustin. A svatý Řehoř praví ve 23. kap. ‚Moralií‘: „Bůh pojal v písmo svaté vše, co může se jednotlivcům přihoditi, a postaral se v něm, aby příklady předků poučil i život potomků.“

Ze slov těch jest patrno, že obsahuje-li kterýkoli ze 45 článků veskrze škodlivou faleš, ten jest ve svatém písmě přímo nebo nepřímo odsouzen. Po druhé z výroku tohoto svatého následuje, že, jest-li odsouzení 45 článků užitečné, lze je v písmě svatém nalézti. A ježto dále praví svatý Augustin v 8. svém listě k svatému Jeronýmovi (a stojí to v dist. 9.): „Já,“ vece, „naučil jsem se toliko těm spisovatelům, kteří kanoničtí jsou nazýváni, vzdávati tu čest a tu bázeň, že neodvážil bych se mysliti o žádném z nich, že pobloudil.“ A níže: „Jiné však tak čtu, že, byť se zdáli slynouti sebe větší svatostí nebo sebe větší učeností, nepokládal bych to proto za pravé, že oni tak smýšleli, ale proto, že budou mne moci jinými spisovateli nebo kanonickými aneb dokazatelnými důvody přesvědčiti, že neliší se to od pravdy.“

Z tohoto výroku vyvodila a uzavřela universita pražská, že nechce odsouzení 45 článků, učiněné doktory na radnici, přijmouti

jako spravedlivé a pravé, leč by je odsuzovatelé dokázali o každém ze 45 článků písmem svatým nebo dokazatelnými důvody.

*

Článek čtrnáctý.

Protož k vyzkoumání řečeného odsouzení, jest-li účinné, vybírám článek, jenž z počtu 45 článků jest 14. a jest následující:

Ti, kdo ustávají kázati nebo slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, jsou proklati, a v den soudný budou pokládáni za zrádce Kristovy.

Tento článek obsahuje:

1. že kněží ustávající od kázání slova božího pro klatbu lidskou, jsou proklati.

2. obsahuje, že ti, kdo ustávají slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, jsou proklati.

3. obsahuje, že obojí takoví v den soudný budou pokládáni za zrádce Kristovy.

1. K prvnímu se předpokládá, že kázání slova božího bylo apoštolům a jich následovníkům přikázáno. To jest patrno. Neboť v 10. kap. evangelia sv. Matouše se praví: „Těchto dvanácte poslal Ježíš, přikazuje jim řka: ... Jdouce pak kažte, řkouce: Že se přiblížilo království nebeské.“ Totéž jde z poslední kap. téhož evangelia a z 10. kap. evangelia sv. Lukáše. Protož Petr, apoštol Kristův, poznávaje toto přikázání pravil za sebe a za jiné apoštoly a nástupce jich v 10. kap. ‚Skutků apoštolských‘ takto: „A přikázal nám, kázati lidu a svědčiti, že on jest ustanovený od Boha a soudce živých i mrtvých.“ Toto přikázání poznali i jiní apoštolé a zejména nádoba vyvolení, pravíc s velikou vyhrůžkou sobě samé v 9. kap. 1. listu ke Korintským: „Ale běda by mně bylo, kdybych nekázal.“ A papež Mikuláš uvažuje o této vyhrůžce praví v dist. 43. takto: „Správa semene nebeského jest nám uložena, běda nám, nebudeme-li je rozsévati nebo budeme-li mlčeti, neboť, strachuje-li se nádoba vyvolení a volá, oč více jest se báti každému nepatrnému?“ K témuž jest i svatý Řehoř ve svém ‚Pastorálu‘, a stojí to v téže dist., kap. ‚Správce budiž‘. Jde to i z jiných svatých doktorů, totiž svatého Augustina, Jeronýma, Isidora a Bernarda, jichž výroky vypisovati bylo by dlouhé.

2. K druhému se předpokládá, že slyšení zákona božího jest lidu přikázáno. Tento předpoklad jde ze zákona jak starého tak nového. Neboť ve 28. kap. ‚Knihy přísloví‘ se praví: „Kdo odvrací ucho své, aby neslyšel zákona, i modlitba jeho jest ohavností.“ A Spasitel dovozuje a uzavírá zákonníkům a farizeům v 8. kap. evangelia sv. Jana, řka: „Kdo z Boha jest, slova boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.“

3. K třetímu se poznamenává, že klatba (vyobcování) jest vyloučení z obcování, dle XI., kvest. 3., kap. ‚Nic‘ a kap. ‚Kano-

nická', dle XXVII., kvest. 1., kap. ‚Vdovy' a dle XXXIV., kvest. 3., kap. ‚Když kněz'. A jest dvojí, totiž skrytá a zjevná. Skrytá, kterou člověk jest odlučován od tajemného těla Kristova a tak od Boha smrtelným hříchem, dle slov žalmu 59.: „Nepravosti vaše oddělily vás od Boha vašeho." A touto klatbou proklíná Apoštol každého člověka, který nemiluje Pána Ježíše Krista, pravě v poslední kap. 1. listu ke Korintským: „Jestliže kdo nemiluje Pána Ježíše Krista, budiž proklet." Zjevná pak klatba může se děliti na zjevnou klatbu boží, o níž ve 25. kap. evangelia sv. Matouše: „Jděte ode mne zlořečení . . ." a jinde často v zákoně božím; a na zjevnou klatbu lidskou, jíž představený nebo obec spravedlivě nebo nespravedlivě vyvrhuje člověka od účasti společenství nebo z církve. O této prozatím nyní dosti.

* * *

1. Tu pak pro p r v n í č á s t článku dovozuje se atd.: Všichni, kdo opouštějí přikázání boží, jsou od Boha proklati. Ale kněží, opouštějící kázání slova božího pro nespravedlivou klatbu lidskou, opouštějí přikázání boží —: tedy kněží, kteří opouštějí kázání slova božího, jsou od Boha proklati. Jest tedy první část článku správná. Návěst hořejší jde ze slov žalmu: „Zlořečeni jsou ti, kteříž se uchylují od přikázání tvých", a návěst dolejší jde z prvního předpokladu, který klade, že kázání slova božího jest přikázání boží kněžím těm uložené. A proto oněm kněžím platí ona slova Spasitele našeho v 15. kap. evangelia sv. Matouše: „Proč i vy přestupujete přikázání boží pro ustanovení vaše," nekážíce slovo boží pro nespravedlivou klatbu, a tak nectíte Otce Krista, a matku svatou církev?

Potvrzuje se takto: Všichni, kdo pro klatbu lidskou pomíjejí pod rouškou milosti díla, předně a přísně jim od Pána Ježíše Krista uloženého, jsou proklati. Ale kněží, zvláště kaplanové a Duchem božím napomenutí, opomíjejíce kázání slova božího pro lidskou klatbu, opomíjejí pro lidskou klatbu pod rouškou milosti dílo předně a přísně jim od Pána Ježíše Krista uložené —: tedy kněží, zvláště kaplani a Duchem božím napomenutí, opomíjejíce kázati slovo boží pro lidskou klatbu, jsou proklati. Důsledek jest známý. Hořejší návěst jde ze slov: „Zlořečeni jsou ti, kteříž se uchylují od přikázání svých," a dolejší jde opět z prvního předpokladu.

Dále apoštolé Kristovi, kdyby byli upustili od kázání slova božího pro lidskou klatbu, kterou předpověděl jim Pán v 16. kap. evangelia sv. Jana, řka: „Vypovědíť vás ze škol" — byli by bývali proklati od Boha. Tedy se stejnou patrností kněží Kristovi, jimž dostalo se od téhož Ducha vnuknutí ke kázání, jestliže upouští pro lidskou klatbu od kázání, jsou proklati. Důsledek platí z podobnosti a návěst hořejší jest patrna, protože, kdyby apoštolé pro lidskou klatbu byli upustili od kázání, byli by se uchýlili od přikázání božích a následovně byli by bývali zlořečení. A proto chtíce zachovávati přikázání boží, a zamítnouti klatbu lidskou, knížatům kněžským a starším a zákonníkům v Jerusalemě, Annáši, Kaifáši, Janu a Alexandrovi

a všem, kolik jich bylo shromážděno z pokolení biskupského, kteříž přikázali jim, aby nikoli nemluvili ani neučili ve jménu Ježíšovu, řekli: „Jest-li to spravedlivé před obličejem božím, abychom vás více poslouchali než Boha, suďte.“ (‚Skutkové apoštolští‘, kap. 4.) A v 5. kap. ‚Skutků‘ řekli těmže: „Více sluší poslouchati Boha, než lidí.“ Z tohoto výroku Ducha svatého se vyvozuje, že kněží Kristovi, kterým dostalo se od Ducha svatého vnuknutí ke kázání, když jim lidé na odpor Duchu svatému brání kázati, mají více poslouchati Ducha svatého, a klatbu lidskou v trpělivosti snášeti.

A vzhledem k tomu praví dobře papež Anaklet, a stojí to v dist. 43.: „Víme,“ vece, „že mnozí dorážejí na učitele proto, aby je hubili a plnili přání své vlastní vůle; proto přece však učitelé nemají, pokud síly jejich stačí, ustupovati od správné horlivosti a dobrého úmyslu, vědouce, že blahoslavení jsou, kteříž protivenství trpí pro spravedlivost.“ Tolik onen. A velebný Beda ve výkladu na slova: ‚... a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní; odvažtež je a přiveďte ke mně; a řekl-liť by kdo co vám, rcete, že Pán jich potřebuje‘, praví takto: „Zde tajemně se přikazuje učitelům, aby, postavila-li by se v cestu nějaká odpornost, bránil-li by kdo, aby hříšníci byli uvolňováni z osidel a vyznáním víry přiváděni k Pánu, aby přece od kázání neustávali, ale stále učili, že Pán má takových lidí zapotřebí ke vzdělání církve.

Tak činili apoštolé, a mají tedy podobně činiti pokorní kněží Kristovi. A svatý Jeroným praví k Rustikovi, biskupu narbonskému, takto: „Proto nikdo z biskupů závistí ďábelského pokušení se nenadýmej a nezlob se, jestliže kněží časem lid napomínají, jestliže v kostelích káží, a jestliže, jak řečeno, lidu dobrořečí. A zajisté tomu, kdo by mi to popíral, řekl bych následující: Kdo nechce, aby kněží činili to, co jest přikázáno od Boha, rciž, co větší jest Krista.“ V těchto slovech ukazuje svatý Jeroným, že kněžím káže se napomínati lid a kázati v kostelích; a po druhé, že biskup, odpírá-li nebo nedovoluje-li jim to činiti, zvláště jsou-li schopni, vynáší se nad Krista, a následovně v takovémto skutku nemá býti slyšen.

Dále položíme-li, že papež byl by kacíř uče opaku písma svatého, a biskup byl by katolík, jemuž by papež přikázal, aby nedovoloval kázati nic, co by bylo jeho (t. papežovu) mínění na odpor (jako se přihodilo u papeže Lva a svatého biskupa Hilaria), a přidáme-li k tomu, že by biskup vykonal rozkaz papežův pod trestem klatby vyneseného výroku. Jestliže však za takového stavu věcí, kněží katoličtí, učení v zákoně božím, upouštějí od kázání proti kacířství papežovu pro klatbu lidskou, jsou proklati. To jest patrno, poněvadž jsou zločečení proto, že mlčky souhlasí, dle slov svatého Isidora, jak stojí v XI., kvest. 1.: „Kdo souhlasí s hřešícími a brání jiného, jenž se proviňuje, zločečený bude u Boha i u lidí, a bude potrestán nejpřísnějším pokáráním.“ A v VII., kvest. 4., kap. ‚Každý‘, praví se: „Beze vší pochyby nese vinu pachatele ten, kdo nedbá napraviti, co může opraviti. Neboť jest psáno: Nejenom

ti, kdo páší, ale i ti, kdo souhlasí, jsou pokládáni za účastníky.“ V případě takovém i kněží, kteří by nekázali proti kacířství papežovu, jemuž by učil, byli by psi němí, nemohoucí štěkati proti vlku, jenž by kazil ovce Kristovy. Kterak by tedy nebyli zrádci ovcí svého pastýře?

Dále dejme tomu, že by biskup s vyššími představenými byl cizoložník a jinak veřejně by hřešil a že by rozkázal s těmito představenými pod trestem klatby, aby nikdo nekázal proti cizoložství. V tomto případě ti, kdo upouštějí od kázání proti cizoložství pro klatbu lidskou, jsou proklati od Boha. Jest tedy první část článku správná. Návěst hořejší se dokazuje: Neboť Spasitel praví v 8. kap. evangelia svatého Marka: „Nebo kdož by koli mne vyznal a slova má v tomto pokolení cizoložném a hříšném, i Syn člověka vyzná jej, když přijde v slávě Otce svého s anděly svatými.“ Tedy kdož by vyznal, že Kristus jest ne cizoložník, a slova jeho v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Slyšeli jste, že řečeno jest starým: nezcizoložíš; ale já pravím vám: že každý, kdož by pohleděl na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém“ —: kdož by, pravím, toto vyznal před biskupem cizoložníkem a před vyššími představenými, kteří jsou případně pokolení cizoložné a hříšné, toho i Syn člověka vyzná, až přijde v slávě Otce svého, a následovně onen, jako takový, jest požehnaný. A tedy naopak: kdo pro klatbu lidskou nevyzná Krista a slova jeho před tímto pokolením cizoložným a hříšným, jako takový, jest zlořečený. Důsledek platí skrze slova Kristova v 9. kap. evangelia sv. Lukáše: „Nebo, kdož by se za mne styděl a za mé řeči, za tohoť se Syn člověka styděti bude, když přijde v slávě své a Otcově, i svatých andělů,“ řka slovy 25. kap. evangelia svatého Matouše: „Amen pravím vám, neznám vás, jděte zlořečení do ohně věčného.“

Dále Spasitel náš Ježíš Kristus pro klatbu vynesenou od biskupů, zákonníků a farizeů neustal od kázání království božího — tedy ani jeho praví a pokorní kněží nemají ustávati od kázání pro vynesenou klatbu lidskou. Důsledek platí skrze slova Kristova v 15. kap. evangelia sv. Jana: „Pamatujte na tu řeč, kterouž jsem já mluvil vám: neníť služebník větší, nežli pán jeho. Poněvadž se mně protivili, i vámť se protiviti budou.“ A návěst hořejší jde ze slov 9. kap. téhož evangelia: „Nebo již tak byli uložili Židé, aby kdož by ho koli vyznal Kristem, vyobcován byl ze školy;“ a ze slov 7. kapitoly téhož evangelia: „Zdaliž kdo z knížat uvěřil v něho, aneb z farizeů? Než zástup ten, kterýž nezná zákona. Zlořečeníť jsou.“

Dále pokorní a spravedliví kněží Kristovi nemají pod trestem hříchu ustávati od plodného kázání zákona božího pro nespravedlivou klatbu, nebo nedovolený rozkaz. — Důkaz: Pokorní a spravedliví kněží Kristovi mají toliko v těch věcech poslouchati představených, které nejsou proti Bohu, jak praví svorně svatí doktorové, poučení ze zákona božího; ale jelikož nespravedlivá klatba a nedovolený rozkaz jsou proti Bohu —: tedy pokorní a spravedliví kněží nemají

klatby a nedovolených rozkazů poslouchati, a následovně ani nemají pro ty věci ustávati od plodného kázání evangelia Ježíše Krista; ba mají stále a radostně kázati, ježto Pán dává jim útěchu, pravě v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Blahoslavení budete, když vám zlořečiti budou a protivenství činiti, a mluviti všecko zlé o vás, lhouce, pro mne; radujte se a veselte se; nebo odplata vaše hojná jest v nebesích."

Dále: Každý kněz maje moc kázati z vnuknutí božího, má ji ke vzdělání a ne ke zkáze církve, jak praví Apoštol v 10. kap. 2. listu ke Korintským; ale každý takový, ustávaje od kázání pro vynesenou klatbu lidskou, kazil by onu moc vzhledem ke vzdělávání církve. Tedy jako takový, hřešil by proti Bohu a jeho církvi, a následovně má spíše voliti, aby pro takovou klatbu neustával od kázání, aby nebyl proklat od Pána Ježíše Krista.

Dále předpokládáme-li, že by papež přikázal, aby nikde se nekázalo, pak kněží Kristovi, upustí-li od kázání pro klatbu papežovu, jsou od Boha proklati. To jest patrno, poněvadž by pro rozkaz lidský ustali od přikázání božího, a případ ten jest možný. Neboť z jakého důvodu papež může rozkázati pod trestem klatby, aby se nikde nekázalo, leč v místech farních, z téhož důvodu může rozkázati, aby se nekázalo vůbec nikde. A první část jest patrna ze zákazu papeže Alexandra, kterýž ve své bulle zakazuje kázati slovo boží lidu v kaplích, byť i tyto byly stvrzeny výsadou stolice apoštolské, kteroužto bullu vymohl pan Zbyněk, arcibiskup pražský s kanovníky.

Z již řečeného jest patrna první část článku, totiž tato: *Kněží, ustávající od kázání slova božího pro klatbu lidskou, jsou proklati.*

*

2. Druhá část článku jest tato: *Ti, kdo ustávají slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, jsou proklati.*

A tato dokazuje se takto:

Všichni, kdo ustávají od přikázání božího, jsou proklati. Ale kdo ustávají slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, ustávají od přikázání božího —: tedy ti, kdo ustávají slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, jsou proklati. Návěst hořejší jest patrna ze slov žalmu 118.: „Zlořečení jsou ti, kteříž se uchylují od přikázání tvých", a návěst dolejší jde z druhého předpokladu, jenž praví, že slyšení slova božího jest lidu přikázáno.

Potvrzuje se takto: Všichni, kdo opomíjejí prostředek nutný ke spáse, jsou proklati; ale ti, kdo opomíjejí slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, opomíjejí prostředek nutný ke spáse —: tedy, jako takoví, jsou proklati. Důsledek jest známý. Návěst hořejší vysvítá z toho, že všichni, kdo opomíjejí prostředek nutný ke spáse, opomíjejí také i spásu, a tak jsou mimo cestu spásy, a tak jsou od Boha proklati. A návěst dolejší jest patrna z toho, že slyšeti slovo boží jest prostě nevyhnutelno ke spáse, jak dokazuje Apoštol v 10. kap.

listu k Římanům: „A kterak," vece, „uvěří tomu, o němž neslyšeli? A kterak uslyší bez kazatele?" A níže k předloženému praví Pán: „Tedy víra z slyšení, slyšení pak skrze slovo boží."

Dále: Cokoliv se děje proti svědomí — zřizuje pro peklo, jak stojí ve spise ‚O navrácení uloupeného', kap. ‚Listiny' a dále. Ale upouštěti od slyšení slova božího pro klatbu lidskou jest něco, co se děje proti svědomí. Tedy upouštěti od slyšení slova božího pro klatbu lidskou zřizuje pro peklo, a následovně nemá se to díti pro žádnou klatbu. A proto, ježto žena, přisouzená muži, s nímž, jak ví, jest v stupních pokrevenství, které zákon boží zakázal, nemá, aby nejednala proti Bohu, poslechnouti soudu, ale spíše pokorně snésti klatbu, jak jde z kapitoly svrchu uvedené — tak i praví křesťané, aby nejednali proti Bohu, mají spíše pokorně snášeti klatbu lidskou, než opomíjeti slyšení slova božího. K tomu pracuje XI., kvest. 3., kde se praví: „Kdo bojí se Boha všemohoucího, žádným způsobem se neopovažuje dělati něco ani proti evangeliu, ani proti apoštolům, ani proti prorokům nebo proti ustanovením svatých otců."

Z tohoto jest patrna druhá část článku, totiž, že *ti, kdo ustávají slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, jsou proklati.*

*

3. A ježto všickni dospělí křesťané, konečně nekající, budou v den soudný pokládáni jaksi za zrádce Kristovy, protože byli věrolomní služebníci Kristovi — tedy *bázlivci, kteří ustávají kázati a slyšeti slovo boží pro klatbu lidskou, budou pokládáni za zrádce Kristovy* a vydají Pánu počet. Protož vzhledem k obojím takovým Zlatoústý v kázání 41. ukazuje, že Pán chtěl, aby jiní byli učiteli a jiní žáky a praví: „Neboť k těm, kteří chtěl, aby byli učiteli, praví skrze Isaiáše takto: ‚Mluvte k srdcím lidu mého, kněží,' neboť nebudou-li kněží hlásati veškerou pravdu v lidu, vydají počet v den soudný. Podobně však, nenaučí-li se lid pravdě, vydá počet v den soudný." Jest to patrno výslovněji z výkladu téhož svatého na slova 10. kap. evangelia sv. Matouše: ‚A nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo,' a stojí to v XI., kvest. 3. v této formě: „Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, abyste snad pro strach před smrtí ani svobodně nepravili, co jste slyšeli, ani s důvěrou nekázali všem, co jste slyšeli samojediní na vlastní uši. Jak tedy z tohoto pouze vysvítá: Nejenom ten jest zrádcem pravdy, kdo přestupuje pravdu, veřejně mluví místo pravdy lež, ale i ten, kdo svobodně neprohlašuje pravdu, kterou nutno svobodně prohlašovati, aneb nebrání svobodně pravdy, jíž svobodně brániti sluší, jest zrádcem pravdy. Neboť jako kněz jest povinen, aby pravdu, kterou slyší od Boha svobodně hlásal a kázal, tak jest povinen laik, aby pravdy, kterou uslyšel od kněze, dokázanou ovšem písmy, s důvěrou hájil. To-li by neučinil, zrazuje pravdu. Neboť srdcem věří se k spravedlnosti, ústy však děje se vyznání ke spáse." Tolik Zlatoústý, který spolu s lidem poddaným pokorně

snášeje klatbu biskupskou svobodně kázal pravdu, a lid slyšel ji; a tak slovem i skutkem svobodně učil pravdě, aby nebyl zrádcem pravdy, a následovně, aby v den soudný nebyl pokládán za zrádce Pána Ježíše Krista.

I jest patrna třetí část svrchu uvedeného článku.

*

Článek patnáctý.

15. článek v pořádku 45 článků jest tento:

Některému jáhnovi nebo knězi jest dovoleno kázati slovo boží bez zmocnění stolice apoštolské nebo biskupa katolického.

Nazýváme-li zmocněním stolice apoštolské vlastně zvláštní souhlas zmocňující, a podobně zmocněním biskupovým zvláštní souhlas biskupův, zmocňující onoho jáhna nebo kněze ke kázání — vedeme důkaz pro pravdu článku takto: Jako po dokonání sňatku mohou manželé bez zvláštního dovolení papežova nebo biskupova dovoleně ploditi syny tělesné, tak jáhnové nebo kněží mohou z vnuknutí božího evangeliem Ježíše Krista bez zvláštního dovolení papežova nebo biskupova dovoleně ploditi syny duchovní. Jest tedy článek správný. A návěst hořejší se dokazuje: Neboť jako jest skutek Bohu libý, že manželé bez zvláštního dovolení papežova nebo biskupova dovoleně plodí syny tělesné, tak jest mu libé, aby jáhnové nebo kněží z vnuknutí božího evangeliem Ježíše Krista bez zvláštního dovolení papežova nebo biskupova plodili duchovní syny boží. Jest tedy návěst správná.

Jestliže pak popírá se podobnost, budiž ukázán rozdíl. A ježto jest horší nepřipouštěti nebo dusiti símě slova božího, než símě tělesné, tak naopak, lepší jest rozsévati a přijímati símě slova božího, jímž vzbuzováni jsou synové boží, než dávati nebo přijímati símě, jímž vzbuzováni jsou synové tělesní. A proto praví Spasitel v 10. kap. evangelia sv. Matouše: „A kdožkoli nepřijal by vás, a neuposlechl by řečí vašich... vyrazte prach z noh svých. Amen pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný, nežli městu tomuto.“

Dále: Pobádán jsa Duchem Ježíše Krista, může jáhen nebo kněz bez zvláštního dovolení papežova nebo biskupova kázati slovo boží — tedy jest mu to dovoleno. Důsledek jest patrný, ježto větší moci jest Duch Ježíše Krista, pobádající jáhna nebo kněze ke kázání evangelia, než zákaz papežův nebo biskupův, vynalezený od lidí. Tedy pobádajícího Ducha Kristova jest neklamně více poslouchati, dle pravidla apoštolského v 5. kap. ‚Skutků‘: „Více sluší poslouchati Boha než lidí.“

Dále: Z kterého důvodu Eldad a Medad, na nichž odpočinul ten Duch, dovoleně prorokovali, aniž by se byli dotázali Mojžíše, jak stojí v 11. kap. knihy ‚Numeri‘, z téhož důvodu pokorný kněz

Kristův, na němž odpočinul Duch Páně, může, aniž by se dotázal papeže nebo biskupa, dovoleně kázati lidu slovo boží. A kéž by v tomto případě měli představení ducha Mojžíšova. Neboť v 11. kap. knihy ‚Numeri' se praví: „I ti také," totiž Eldad a Medad, „prorokovali v staních. Tedy přiběh služebník oznámil to Mojžíšovi, řka: Eldad a Medad prorokují v staních. Jozue pak syn Nun, služebník Mojžíšův, jeden z mládenců jeho, dí k tomu: Pane můj, Mojžíši, zabraň jim! Jemuž odpověděl Mojžíš: Proč ty horlíš pro mne? Nýbrž, ó kdyby všecken lid Hospodinův proroci byli, a aby dal Hospodin Ducha svého na ně."

Ó kéž by touhu tohoto svatého muže, přítele božího, měli nyní papež a biskupové! Pak zajisté nezakazovali by pokorným jáhnům a kněžím Kristovým kázati evangelium Ježíše Krista. Tuto touhu zajisté měl svatý Řehoř, který ve 22. knize Moralií na slova Jobova: ‚. . . . a duši oráčů trápil jsem', mluví takto: „Oráčové této země zajisté jsou ti, kdo jsouce položeni na místě nižším, s jakou jsou s to horlivostí, s jak velkou prací mohou, spolupůsobí kázáním milosti k výchově svaté církve. Tyto oráče této země netrápiti jest ovšem, pracem jejich nezáviděti. Ani správce církve, osobuje-li si pro sebe sama právo kázati, neodporuj ž i jiným, správně kážícím, hryzen jsa závistí. Zbožná zajisté mysl pastýřova, ježto nehledá vlastní slávy, od lidí chce býti podporována, ježto zajisté věrný kazatel si přeje, aby, může-li se to státi, pravdu, kterou sám mluviti nestačí, zvučela ústa všech. A proto když Jozue chtěl překážeti dvěma, již zůstali ve stanech a prorokovali, pravil mu Mojžíš: ‚Proč ty horlíš pro mne?' Neboť dobro, které měl sám, jiným nezáviděl." Tolik Řehoř.

Dále: Pokorní kněží Kristovi mají ze zvláštního daru božího znalost a ducha ke kázání evangelia. Ale ani papeži ani biskupovi ani žádnému člověku není dovoleno překážeti jim, aby tím nepřekáželi slovu božímu, aby řeč Kristova kráčela zcela volně; jest tedy článek správný. Neboť král nepanuje do té míry nad světskými statky poddaných ba ani svých synů, aby tito nemohli dávati almužnu, komu chtí — tedy daleko spíše biskup nepanuje do té míry nad uměním pokorného kněze a nad jinými dary božími, aby tento nemohl svobodně pode jménem duchovní almužny zadarmo kázati lidu evangelium. Ježto tedy bylo by podivné, aby biskup zakazoval dávati lačným chuďasům almužnu hmotnou, tak a více podivné by bylo, aby pokornému a znalému kněži Kristovu zakazoval dávati duchovní almužnu kázáním slova božího.

Dále: Žádnému katolíkovi nemá se obraceti v pochybnost, že člověk schopný jest více vázán k poučování nevědomých, k radění v nejistotě jsoucím, ke krocení nevázaných a k odpouštění křivdícím, než k vykonávání jiných skutků milosrdenství. Ježto tedy člověk schopný k udílení almužen tělesných jest k nim vázán pod trestem zatracení, jak jde z 25. kap. evangelia sv. Matouše, daleko spíše schopný k almužnám duchovním, jest k nim vázán. A tuto almužnu, nevyhnutelnou římskému biskupovi, viděl svatý Bernard v 3. knize

‚K Eugeniovi', když pravil: „Žádného jedu, žádného meče nebojím se pro tebe více, než chtivosti panování." S jakým tedy čelem nedával by věrný kněz papeži nebo jinému duchovní almužnu, bez zvláštního dovolení papežova nebo biskupova, jehož pro velikou vzdálenost nemohou kněží také obdržeti a dosíci? Neboť poruší-li se pro nutnost zákaz představeného, není to vinou, dle XI., kvest. 3., kap. ‚Předchůdce' a kap. násl.

Dále: Nadarmo dávala by se jáhnům a kněžím při svěcení moc ke kázání, kdyby, naskytla-li by se nutnost, nebylo jim bez zvláštního zmocnění dovoleno kázati evangelium. To jest patrno, ježto v případě opaku není jim dovoleno užívati oné moci bez zvláštního dovolení — tedy jest jim dána nadarmo. Důsledek jest patrný dle onoho obecného výroku Filosofa: „Marná jest moc, jejíhož vykonávání není."

A ježto tento článek jest jaksi důsledek předchozího článku, proto stačí o něm to, co bylo právě řečeno.

Ale proti výrokům obou článků činí se námitka slovy XVI., kvest. 1.: *„Všichni věrní a nejusilovněji všichni kněží, jáhnové a ostatní duchovní mají dbáti, aby nic nekonali bez dovolení vlastního biskupa."*

Dále činí se námitka slovy 5. knihy Dekretálů, odstavce ‚O kacířích', kap. ‚Ježto z uložení', kde se praví: *„Nikdo bez rozdílu nemá si uchvacovati úřad kazatelský, ježto dle apoštola: Kterak budou kázati, nebudou-li posláni?" Tu i Innocenc ukazuje, že nestačí někomu říci, že jest od Boha poslán ke kázání, leč by to dokázal.*

K prvnímu odpovídá tamtéž ‚Výklad' na ona slova: *‚bez dovolení'*, „totiž všeobecného, kterého se dosáhne a které jest dáno, když biskup ustanoví některého kněze k řízení lidu. Z toho zajisté vidíme, že biskup dává mu všeobecné dovolení a moc přisluhovati lidu a spravovati církev." Tolik ‚Výklad'. A k témuž praví se v VII., kvest. 1., v kap. ‚Biskupové': „Biskupové nebo kněží, přišli-li by k vůli návštěvě do církve jiného biskupa, buďtež přijati v hodnosti (‚Výklad' praví: ‚S náležitou poctou') a buďtež pozváni jak ke kázání slova, tak k posvěcování oběti."

K druhému jest poznamenati, že dobře se tam praví: *‚Nikdo bez rozdílu nemá si uchvacovati úřad kazatelský.'* Neboť uchvacovati jest nedovolené bráti v užívání. Ten tedy jáhen nebo kněz bez rozdílu uchvacuje si úřad kazatelský, který jsa živ nemírně nebo na odpor zákonu Kristovu, nebo jsa neznalý zákona božího, káže, nebo který káže pro zisk světských statků, nebo pro pýchu, aneb pro bujný život, nebo pro marnou slávu. Kdo však žije ve shodě se zákonem Kristovým a z pohnutky čisté lásky má na mysli čistě čest boží, spásu vlastní i bližního, a káže ne lži, ne věci kratochvilné a marné, ne věci nepravé, ale zákon Kristův a výroky svatých doktorů — ten, jestliže takto káže, nadejde-li čas potřeby, není-li po případě papeže a biskupa, nebo jestliže překáží v možném případě kázáním kacířů nebo kazatelům falešným, ten, jako takový, neuchvacuje si

úřad kazatelský, a v příčině takové není pochyby, že jest poslán od Boha.

A toto odpovídá i k tomu, když praví se, jak následuje, že, *jestliže by snad někdo chytře odpovídal, že takoví jsou neviditelně posláni od Boha, byť i nebyli viditelně posláni od člověka, ježto neviditelné poslání jest po zásluze důstojnější než viditelné, a boží daleko lepší jest, než lidské — lze k tomu důvodně odpověděti, že, ježto ono vnitřní poslání jest skryté, nestačí nikomu toliko prostě tvrditi, že jest poslán od Boha, ježto tvrdil by to každý kacíř, ale jest nutno, aby dokázal ono neviditelné poslání vykonáním zázraku a zvláštním svědectvím písma.*

Tu jest poznamenati, dle svatého Augustina v knize ‚65 otázek Orosiových', že poslání jest čtvero. První toliko od Boha, které jest patrno na Mojžíši a jiných, obdařených vnuknutím od Boha. A toto uvolňuje od zákona ustanovení, takže ten, komu Duch boží dá vnuknutí, přes odpor svého představeného může přejíti k životu lepšímu. A proto vzhledem k tomu praví papež Urban v XIX., kvest. 2., řka: „Dva jsou zákony: Jeden veřejný, druhý soukromý."

Veřejný jest ten, jenž jest potvrzen písmy od svatých otců, jako jest zákon kanonů, který jest zajisté vydán pro přestupky. Ku příkladu: V kanonech jest ustanoveno, že duchovní nemá přecházeti ze svého biskupství do jiného, bez doporučujícího listu svého biskupa, což jest ustanoveno k vůli zločincům, aby snad od některého biskupa nebyly přijaty osoby bezectné. Neboť konávali své úřady, když nemohli ve svém, v biskupství jiném, což právem, přikázáním i písmy jest zavrženo.

Soukromý zákon však jest ten, který vnuknutím Ducha svatého jest psán v srdci, jako praví Apoštol o některých, kteří mají zákon boží napsaný na srdcích svých. A jinde: ‚Nebo když pohané zákona nemajíce od přirození činí to, což přikazuje zákon, takoví zákona nemajíce, sami sobě zákonem jsou'." A níže praví: „Důstojnější zajisté jest zákon soukromý než veřejný; neboť zákon jest Duch boží, a kdo Duchem božím vedeni jsou, zákonem božím jsou vedeni, a kdo jest, jenž by mohl Duchu svatému hodně se protiviti? Každý tedy, kdo zde Duchem božím jest veden, i přes odpor svého biskupa, kráčej svoboden od naší moci. Neboť spravedlivému není zákon položen, ale kde jest Duch boží, tam jest svoboda; a jste-li vedeni Duchem božím, nepodléháte zákonu."

Hle, zde se klade, že poslání od jediného Boha vnuknutím není vázáno zákonem ustanovení, ježto zákon ten jest důstojnější než veřejný. Po druhé stojí tam, že zákon ustanovení jest položen k vůli přestupníkům a ne k vůli spravedlivým. Po třetí, že každý, kdo jest veden Duchem božím, i přes odpor biskupův může přejíti k životu lepšímu. Z toho jest patrno, že jáhen nebo kněz schopný kázati a vedený Duchem božím může svobodně kázati Kristovo evangelium bez duchovního dovolení biskupova. To jest patrno, ježto dobré jest,

aby jáhen nebo kněz dobře žil, lepší však, aby dobře žil a užitečně kázal; bude tedy moci přejíti z nečinnosti v kázání k práci a tak k životu lepšímu.

Ale jelikož se praví tam, kde svrchu řečeno, že, ježto ono vniterné poslání jest skryté, nestačí nikomu toliko prostě tvrditi, že jest poslán od Boha, protože by to tvrdil každý kacíř, ale, jest nutno, aby dokázal ono neviditelné poslání vykonáním zázraku a zvláštním svědectvím písma — k tomu jest poznamenati, že kazatelé jsou dvojí, totiž: kazatelé Spasitele Krista a kazatelé svůdce Antikrista. První, následujíce jeho, učí lid v pravdě. Druzí porušeni myslí, ničemní ve víře, protiví se pravdě a v lakomství lživými kázáními kupčí s lidem, a tito činí a činiti budou zázraky, neboť ve 24. kap. evangelia sv. Matouše praví Spasitel: „Nebo povstanou falešní Kristové a falešní proroci, a činiti budou divy veliké a zázraky, takže by svedli, (by možné bylo,) také i vyvolené.“ A Apoštol praví v 2. kap. 2. listu k Thessalonickým o jich hlavě, Antikristu: „... jehož příští jest podle mocného díla satanova, se vší mocí a divy i zázraky lživými; a se všelikým podvodem nepravosti v těch, kteříž hynou, protože lásky a pravdy nepřijali, aby spaseni byli. A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži, a aby odsouzeni byli všickni, kteříž neuvěřili pravdě, ale oblíbili sobě nepravost.“ Hle, jak Spasitel výslovně učí sám a skrze svého Apoštola, že učedníci Antikristovi se svou hlavou budou se blýskati velikými divy a zázraky.

Ne tak však praví učedníci Kristovi za časů Antikrista, dle slov sv. Isidora ve spise ‚O nejvyšším dobru‘, knize 1., kap. 25.: „Prve než objeví se Antikrist, moci a divy ustoupí od církve, aby ji jako opovrženější s větší odvahou pronásledoval. Pro ten užitek ustanou pod Antikristem zázraky a divy, aby tím byla zjevna trpělivost svatých a ukázala se lehkověrnost ničemných, kteří dají se pohoršiti, a aby odvaha pronásledovatelů stala se lítější.“ Tolik Isidor.

A sv. Řehoř ve 24. knize ‚Moralií‘ praví: „Zajisté pro hroznou zkoušku skryté schopnosti prve než zjeví se leviatan ten v onom zatraceném člověku, kteréhož na se vezme, znamení divů budou odňata od svaté církve. Neboť proroctví jest skrýváno, milost uzdravování se odnímá, moc zdárnější zdrženlivosti jest umenšována, slova učení umlkají, divy zázraků jsou rušeny. Věci ty zajisté řízení nejvyššího nikterak neruší ze základů, ale neukazuje, jako za dřívějších časů, zřejmě a mnohonásobně, co přece podivuhodnou správou se děje, aby zároveň z věci božské doplňovaly se spolu i zbožnost i spravedlivost, zatím co totiž po odnětí divů zázraků, církev svatá jeví se jako zavrženější a odměna dobrých odpočívá, kteříž ji ctí pro naději na věci nebeské, ne pro přítomné divy, a naproti tomu rychleji se ukazuje mysl zlých, kteří nedbají následovati toho, co ona (t. církev) slibuje neviditelného, jsou-li obklíčeni divy viditelnými.

Ježto tedy pokora všech věrných množstvím a zřejmostí divů se jaksi ruší, pro hroznou zkoušku skryté schopnosti uštědřuje se dobrým odtud milosrdenství, odkud proti zlým hromadí se spra-

vedlivý hněv. Ježto tedy tento leviatan prve než přijde zjevný a viditelný — správně se nyní praví: ‚... a tvář jeho předchází chudoba.' Neboť nejprvé jest věrným odnímáno bohatství zázraků, a pak proti nim ukazuje se tento starý nepřítel zjevnými divy, aby, čím sám vynáší se divy, tím od věrných bez divů silněji a chvalněii byl přemáhán."

Týž v knize 16. ve výkladu na slova: ‚Kdo jemu oznámí zjevně cestu jeho, aneb za to, co činil, kdo jemu odplatí?' — praví: „Svatý Job, mluvě o těle všech zlých, náhle se obrátil k hlavě všech nepravých. Viděl zajisté, že na konec světa satan, vstoupě do člověka, kterého svaté písmo nazývá Antikristem, tak velikou pýchou se povyšuje, tak velikou mocí vládne, tak velikými divy a zázraky vynáší se v ukazování svatosti, že jeho skutky nemohou býti oznámeny od člověka, ježto se spojují s mocí strachu i divy v ukazování svatosti. A dí: ‚Kdo jemu oznámí zjevně cestu jeho?' Totiž: kdo z lidí odvážil by se plísniti jeho, jehož pohled snésti se strachuje? Ale přece oznamují jeho cestu netoliko Eliáš a Henoch, kteří v jeho kárání sváděni jsou k prostředku, ale oznamují i všichni věrní, pohrdajíce jím, odporujíce mocí mysli jeho zlobě. Ale jelikož to činí z boží milosti a ne silami vlastními, správně lze nyní říci: ‚Kdo jemu oznámí zjevně cestu jeho? — kdo, zajisté, ne-li Bůh, s jehož pomocí jsou vyvoleni a posilováni, aby mohli odporovati.' A níže: „V tom tedy, že svatí mužové odporují jeho nepravosti, nejsou ti, kdo oznamují cestu jeho, ale onen jest, z jehož milosti jsou posíleni."

Dále v knize druhé praví: „Nyní církev svatá, byť i se staly některé zázraky od kacířů, opovrhuje jimi, ježto poznává, že to není způsoba svatosti. Důkaz zajisté svatosti není konati divy, ale milovati jednohokaždého jako sebe sama, mysliti o pravém Bohu pravé, o bližním pak lepší než o sobě samém, neboť pravá moc jest v lásce, ne však v ukazování zázraku. To ukazuje Pravda, jež dí: „Po tomť poznají všickni, že jste moji učedníci, budete-li míti lásku jedni k druhým." Ten, jenž nepraví: ‚Po tomť poznají všickni, že jste moji učedníci, budete-li divy činiti', ale praví: ‚budete-li míti lásku jedni k druhým', zjevně prohlašuje, že nás osvědčují služebníky božími ne zázraky, ale toliko jediná láska boží. Svědectví učednictví nejvyššího tedy jest dar bratrské lásky." Tolik veskrze Řehoř. A velmi často i jinde mluví o zázracích, že ustanou u spravedlivých a rozhojní se u zlých.

Dále Zlatoústý v kázání 55.: „Vymítati ďábly jest dílo společné služebníkům božím a služebníkům ďáblovým. Vyznávati pravdu a činiti spravedlnost jest soukromé dílo toliko svatých. Proto koho bys viděl, an vymítá ďábly, neděje-li se vyznání pravdy v jeho ústech ani spravedlnost v jeho rukou, není člověk boží. Viděl-li bys však někoho, an vyznává pravdu a činí spravedlnost, byť i nevymítal ďábly, jest člověk boží." A následuje: „Vězme, že jako za příchodu Kristova před ním prorokové a s ním apoštolé činili v Duchu svatém divy, neboť jakou věcí se pohne, taková vznikne vůně." Týž pak

ve výkladu na počátek evangelia sv. Matouše praví: „Třem věcem celý svět se divil: Že Kristus po smrti vstal z mrtvých, že tělo jeho vystoupilo na nebesa, a že jedenácti apoštoly obrátil celý svět. Toho pak čtvero bylo příčin, totiž: pohrdání penězi, opovrhování slávou, odloučení od zaměstnání světských a trpění hrozných věcí.“ Tolik Zlatoústý.

Dále Isidor ve spise ‚O nejvyšším dobru‘, knize 1., kap. 25.: „Jako u apoštolů byla chvályhodnější podivuhodná moc skutků, než moc divů, tak i nyní v církvi více jest dobře žíti, než konati divy. Že nyní církev boží nekoná zázraky, které konala za apoštolů, toho příčina jest, že tehdy svět musil uvěřiti zázrakům, nyní však věřící musí se blýskati dobrými skutky. Neboť tehdy divy děly se vně proto, aby uvnitř byla posílena víra. Neboť každý, kdo ve víře hledá zázraků, hledá marnou slávu, aby byl chválen. Neboť psáno jest: Zázraky na znamení jsou nevěřícím, ne věřícím.“ Tolik onen.

Dále Augustin v knize ‚Vyznání‘: „Nic není podivuhodnějšího ve věcech lidských, než milovati nepřátele.“

Hle, z těchto právě uvedených výroků svatých lze vyvoditi, že za časů našich i budoucích více září a zářiti budou zázraky učedníci Antikristovi než Kristovi, dle slov Kristových: „Nebo povstanou . . . falešní proroci a činiti budou divy veliké . . .“

Po druhé jde z toho, že vyznávati pravdu a činiti spravedlnost jsou veliké a větší zázraky, než činiti zázraky.

Po třetí se z toho vyvozuje, že každý kněz nebo jáhen, který miluje nepřátely, pohrdá bohatstvím, opovrhuje světskou slávou, prchá před zaměstnáním věcmi světskými a pokorně snáší hrozné hrozby, ba i rány pro kázání evangelia, ten činí zázraky, maje svědectví, že on jest pravý učedník Ježíše Krista. To jde ze slov Kristových v 5. kap. evangelia sv. Matouše: ‚Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho, kterýž jest v nebesích,“ a ze slov 10. kap. evangelia sv. Jana: „. . . . aspoň skutkům věřte . . .“ A k tomu praví svatý Řehoř v 1. knize ‚Dialogů‘: „Neboť ocenění pravého života jest v moci skutků, ne v ukazování divů.“

A po čtvrté shrnuje se z již řečeného, že jáhnovi nebo knězi jest účinnějším svědectvím toho, že jest poslán od Boha, vyznávati pravdu a napodobiti Krista v svrchu řečených ctnostech, než vymítati ďábly, nebo konati jiný zázrak. To jest patrno z uvedených slov Zlatoústého: ‚Proto koho bys viděl, an vymítá ďábly, neděje-li se vyznání pravdy v jeho ústech ani spravedlnost v jeho rukou, není člověk boží.‘ A toto potvrzuje se slovy Kristovými v 7. kap. evangelia sv. Matouše: „Mnozí mi dějí v onen den: Pane! Pane! zdaliž jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém ďáblů nevymítali? a v tvém jménu divů mnohých nečinili? A tehdyť jim vyznám, že jsem vás nikdy neznal; odejděte ode mne činitelé nepravosti!“ K druhé pak části praví Zlatoústý: ‚Viděl-li bys však někoho, an

vyznává pravdu a činí spravedlnost, byť i nevymítal ďábly, jest člověk boží.'

Z toho jest patrno, že každý kněz nebo jáhen, vyznává-li pravdu a činí-li spravedlnost, má dostatečné svědectví, že jest poslán od Boha, a že nemusí dokazovati ono poslání konáním zázraku, pro konání spravedlivosti, ani písmem, jež by ho výslovně jmenovalo jménem, že jest od Pána poslán ke kázání evangelia.

První část jest patrna, ježto dle řečeného již za časů Antikristových zázraky ustanou u vyvolených. A druhá část jest patrna proto, že žádný z dnešních kazatelů nemůže ukázati z písma zákona božího, že on jest zvláště jmenován. A podobně pravím o budoucích kazatelích, kteří nejsou jmenováni jmény. A ať nikdo nečiní námitku o Henochovi a Eliáši, jelikož to jsou kazatelé staří, kteří prorokovali Duchem svatým. I jest patrno, že jako není dostatečná příčina k důkazu, že onen kněz nebo jáhen jest ke kázání poslán od Boha, to, že činí zázraky, tak není dostatečná příčina k důkazu, že není od Boha poslán ke kázání, to, že zázraků nečiní; ale vyznávati pravdu, činiti spravedlnost, pohrdati světem, opovrhovati slávou a pokorně snášeti utrhání jest knězi nebo jáhnovi dostatečným svědectvím, aby maje znalost zákona božího svobodně kázal evangelium Ježíše Krista, ježto jako takový, jest od Boha poslán, a to jest ono poslání, o němž Apoštol v 10. kap. listu k Římanům praví: „A kterak kázati budou, jestliže nebudou posláni?" Tu praví Výklad Augustinův: „Toto platí k doporučení té milosti, aby tím všecko naše dobré bylo ukázáno od milosti předchozí. Neboť praví, že víra jest z slyšení, slyšení z kázání a kázání z poslání božího, aby tak všecko vycházelo z pramene milosti; kázání pak v pravdě jest z poslání." Tolik Výklad. Kterak tedy kázati budou, jestliže nebudou posláni od Boha?

I jest jasno, že p r v n í poslání jest toliko od Boha, jak jest patrno na Mojžíši.

D r u h é poslání jest od Boha a od člověka, jak jest patrno na Jozue a jiných, poslaných ke kázání od Boha a od představeného.

T ř e t í poslání jest toliko od člověka, to jest takové, které nezakládá se na zákoně božím, ale na ustanoveních lidí, na která kladou větší váhu.

Č t v r t é poslání dle jména jest poslání těch, kteří sami od sebe nehodně si uchvacují úřad kazatelský, jako falešní proroci, o nichž ve 23. kap. Jeremiášově praví Bůh: „.... žeť jsem neposílal těch proroků, ale sami běželi; že jsem nemluvil k nim, avšak oni prorokovali. Nebo byť byli stáli v radě mé, jistě, že by byli ohlašovali slova má lidu mému, a byliť by je odvraceli od cesty jejich zlé, a od nešlechetnosti předsevzaté jejich." A o prorocích těch praví i Spasitel ve 24. kap. evangelia sv. Matouše: „A mnozí falešní proroci povstanou..." A Petr, jako bezprostřední náměstek, ve 2. kap. 2. svého listu prorokoval o nich Kristovým věrným, řka: „Bývali pak i falešní proroci v lidu, jakož i mezi vámi budou falešní učitelé...

skrze něž cesta pravdy bude v porouhání dávána.“ A aby udal známku poznávání jich, dodává: „A lakomě skrze vymyšlené řeči vámi kupčiti budou.“

Tyto věci věrný v duchu uvažuje lehko může nyní poznati, jací jsou falešní proroci, jimiž cesta pravdy Kristovy jest v porouhání dávána a lakomé kupčení provozováno. A ti svobodně káží lži. Ale pokorní a opravdoví kněží Kristovi, kde se objeví, tam trpí pronásledování. Naplňuje se proroctví Apoštolovo ve 3. kap. 2. listu k Timotheovi: „A takž,“ vece, „i všickni, kteříž chtějí pobožně živi býti v Kristu Ježíši, protivenství míti budou. Zlí pak lidé a svůdcové půjdou ze zlého v horší, i ti, kteříž v blud uvodí, i ti, kteříž jsou bludem pojati.“ Do té míry však již silni jsou bloudící, že káží lži, kaceřujíce věrné Kristovy, a není nikoho, kdo by bránil jim ve lžích, jen když nekáží proti nešestem představených. Kterak tedy nepovyšuje se nyní Antikrist nade všecko, co se jmenuje Bůh, utiskuje údy Kristovy v jich úřadě a uvolňuje a posiluje ve lžích údy své? Proto věrní a stateční učedníci Kristovi mají státi, majíce podpásána bedra svá pravdou a obuté majíce nohy v hotovost k evangeliu pokoje; vezmouce i meč ducha, jenž jest slovo boží, dle 6. kap. listu k Efezským, a bojovati proti úskokům Antikristovým, kterýž usiluje vyhladiti kázání evangelia Pána Ježíše Krista.

II.

Akt druhý.

Odnětí statků duchovním.

Ke cti Boha všemohoucího a Pána Ježíše Krista, k zbadání pravdy a ku prospěchu svaté matky církve, dle shromáždění naší pražské university, která, střehouc se, aby neučinila újmy pravdě, odložila souhlas s odsouzením 45 článků, žádajíc až po dnes důvod tohoto odsouzení jmenovaných článků a jednotlivě každého článku . . ! Proto i vždycky vyžaduje důvod, poněvadž papež Damasus praví v kanoně, dist. 68., kap. ‚Srdce biskupovo': „Co nemá důvodu, to nutno vypleniti." Z toho jest patrno, že odsouzení 45 článků, nemá-li důvodu, musí nutně býti vypleněno.

Neboť jestliže by někdo namítl: ‚Vyžadovati důvod o každé věci, jest ujímati moci boží' — k této námitce odpovídá Mistr Vilém ve své Filosofii, knize 1., na konci, pojednávaje o slovech 2. kap. knihy ‚Genesis': ‚I učinil Hospodin Bůh člověka z prachu země', kdež praví: „Neboť v čem odporujeme písmu božímu, jestliže o něčem, o čem jest v něm řečeno, že se to stalo, vykládáme, proč se tak stalo? Jestliže by totiž jeden moudrý řekl, že něco se stalo, a nevyložil by jak, druhý pak řekl by totéž a vyložil by to, jaký jest v tom odpor? Ale poněvadž oni neznají sil přírody, proto, aby měli všecky lidi svými společníky v této neznalosti, nechtí, aby někdo je hledal, ale chtí, abychom věřili jako sedláci a nehledali důvodu, aby již naplnila se slova prorokova: ‚I budeť jako lid tak kníže.' My však pravíme, že ve všem dlužno hledati důvod, může-li býti nalezen, jestliže by však někomu scházelo, co boží písmo potvrzuje, že jest to svěřiti Duchu svatému a víře. Neboť Mojžíš praví: ‚Byl-li by menší počet, že by dostačiti nemohl k snědení beránka, (nebudiž hned spálen ohněm, ale) přivezme souseda, kterýž jest připojen domu jeho.' A kdyby ani to nestačilo k snědení beránka, pak teprvé budiž ohněm spálen; ježto když pátráme po něčem z božství, nestačíme-li k pochopení toho, přibeřme souseda, kterýž jest připojen domu našemu, t. j. trvajícího s námi v téže víře katolické se tažme. Pakli však ani my ani onen nestačíme k pochopení toho, pak budiž to spáleno ohněm víry.

Ale tito, majíce mnoho sousedů domu svému připojených, z pýchy nechtí nikoho přivzíti, raději chtí neznati to, než jeho se tázati, a vědí-li, že někdo pátrá, křičí, že jest kacíř, více pro svou kukli se odvažujíce, než důvěřujíce ve svou moudrost. Ale prosím, abys šatu nevěřil, neboť již se na nich naplnilo, co praví satirik:

‚Žádná víra čelu! vždyť každý dosti neřestí
má truchlivých, hnusných . . .‘

A opět:

‚Mát on málo řečí; mlčení nejradš zachovává.‘

Tolik Vilém.

Slyštež ti, jichž se přirovnání to týká! Já totiž s mistry, bakaláři a studenty naší university, rozjímaje o věci nesnadné, odsouzení 45 článků bez důvodů, k němuž měli bychom dáti souhlas, pokládaje za těžké, přibírám sousedy, doktory naší university a všecky jiné, kteří chtěli by činiti námitky, abychom mohli nyní nalézti důvod odsouzení tohoto článku o odnímání světských statků.

Osvědčuji však, že není úmyslem mým ani university, raditi, aby knížata nebo světští pánové odnímali kněžstvu statky, kdy chtí a jak chtí, a obrátili je, nač chtí, ale úmyslem naším jest vypátrati, zda článek o odnímání světských statků duchovenstvu, může míti správný smysl, v němž nutno jej snášeti bez odsouzení.

Proto předkládá se 17. článek z počtu 45 článků v této formě:

Pánové světští mohou dle své vůle odnímati světské statky osobám církevním habituálně se proviňujícím.

1. Dovozuje se takto: Králové starozákonní odnímali světské statky na pokyn boží osobám církevním, t. j. kněžím, proviňujícím se —: tedy i králové novozákonní mohou na pokyn boží podobně činiti habituálně se proviňujícím kněžím nového zákona. — Důsledek platí na základě podobnosti, a návěst hořejší jest patrna na Šalomounovi v 2. kap. 3. ‚Knihy královské‘, který sesadil Abiatara, nejvyššího kněze, protože se přidal k Adoniášovi, bratru Šalomounovu, jelikož tento byl králem, aniž se byl dotázal Davida ni samého Šalomouna, jenž měl kralovati. Sadocha pak kněze ustanovil na místo Abiatara, který nebyl s Adoniášem, dle souhlasu Abiatarova a nesouhlasu Sadochova, jak stojí v 1. kap. 3. ‚Knihy královské‘: „Adoniáš pak, syn Aggity, pozdvihoval se říkaje: Já budu kralovati. I najednal sobě vozů a jezdců, a padesáte mužů, kteříž by běhali před ním. A nikdy ho nezarmoutil o to otec jeho, aby řekl: Proč jsi to učinil? Nebo byl i on velmi krásné postavy, jejžto porodila Aggita po Absolonovi. I mluvíval s Joábem, synem Sarvie, a s Abiatarem knězem, kteříž napomáhali Adoniášovi. Ale Sádoch kněz a Bananiáš, syn Ioiadův, též Natan prorok, a Simei i Rehi, i jiní přednější, kteréž měl David, nebyli s Adoniášem.“

Hle, příčina sesazení Abiatarova s kněžství byla, že stranil Adoniášovi, aby tento byl králem proti Šalomounovi, staršímu synu krále Davida. Proto praví se ve 2. kap. téže ‚Knihy královské‘: „Abiatarovi

knězi také řekl král: Jdi do Anatot k rolí své, nebo jsi hoden smrti, ale nyní nezabiji tebe, poněvadž jsi nosil truhlu Hospodinovu před Davidem, otcem mým, a snášel jsi všecka ta soužení, kteráž snášel otec můj. I svrhl Šalomoun Abiatara s kněžství Hospodinova, aby naplnil řeč Hospodinovu, kterouž byl mluvil proti domu Elí v Sílo."

Hle, nejmoudřejší král Šalomoun dle moudrosti dané mu od Boha, provedl svoji pravomoc nad jmenovaným knězem, sesadiv ho s kněžství, a posadiv na místo jeho kněze Sadocha. Toto však bylo větší, než odníti světské statky. Kdyby tedy nyní za času zákona Kristova biskup podobně vystupoval proti dědici království, chtěje jiného povýšiti za krále, proč by neměl král nebo dědic moci odníti mu světské statky, kdyby se takto provinil?

2. Dále jest to patrno na králi Nabuchodozorovi, který měl od Boha moc odvésti syny Izraelské s jich kněžími a Levíty do zajetí babylonského, jak vidíme z 25. kap. 4. ‚Knihy královské'.

3. Ve 12. kap. 4. ‚Knihy královské' čteme: „Protož pobral Joas, král Judský, všecky věci svaté, kterýchž byli posvětili Iozafat a Jehoram a Ochoziáš, otcové jeho, králové Judští, i to, čehož sám posvětil, i všecko zlato, kteréž se nalezlo v pokladích domu Hospodinova a domu královského, a poslal to k Hazaelovi, králi Syrskému. I odtáhl do Jeruzaléma." Hle, tento svatý král provedl mocnou pravomoc v odnímání netoliko světských statků kněží, ale i toho, co bylo posvěceno v chrámu Páně, aby zjednal dobro pokoje státu.

4. Dále v 18. kap. 4. ‚Knihy královské' čteme, že svatý král Ezechiáš „dal všecky peníze, kteréž jsou nalezeny v domě Hospodinově a v pokladích domu královského. Toho času obloupal Ezechiáš, král Judský, dvéře chrámu Hospodinova, i sloupy, kteréž byl sám obložil, a dal je králi Assyrskému." A nebyl proto od Boha pokárán, jako byl kárán pro jiné hříchy, jak vidno z 32. kap. 2. ‚Knihy Paralipomenon'. Ježto tedy v čas nutnosti má všecko býti křesťanům společné, následuje, že pánové světští v případě nutnosti a v mnohých běžných případech mohou dovoleně odnímati světské statky kněžstvu habituálně se proviňujícímu.

5. Dále se to potvrzuje. Neboť ve 12. kap. evangelia sv. Matouše čteme, že učedníci Ježíšovi vymínajíce klasy, aby utišili svůj hlad, jedli v sobotu a farizeové pomlouvali je a mluvili proti tomu; jim pak odpověděl Kristus: „Co jste nečtli, co učinil David, když lačněl on i ti, kteříž s ním byli? Kterak všel do domu božího, a chleby posvátné jedl, kterýchž jemu neslušelo jísti, ani těm, kteříž s ním byli, než toliko samým kněžím?" Příběh ten jde z 21. kap. 1. ‚Knihy královské', a přikázání ze 12. kap. ‚Deuteronomia'. Z výroku toho jest patrno, že v čas nouze jest dovoleno užíti věcí jakkoliv posvěcených. Jinak synové dávajíce všechny světské statky k posvěcení chrámu, nebyli by vázáni pomáhati rodičům, což jest proti 16. kap. evangelia sv. Matouše, kde Spasitel káře farizeje, že pro ustanovení své přestupovali přikázání boží.

6. Dále: Světská knížata Titus a Vespasian měla po 24 léta po nanebevstoupení Páně od Boha udělenou moc k odnímání světských statků kněžím, kteří se proviňovali proti svatému Páně, a vskutku odnímali jim i život, a, jak mnohým se zdá, činili to nebo mohli to činiti záslužně dle dobře libé vůle boží. Tedy, ježto nynější kněží mohou se tolik nebo více proviňovati proti pomazanému Páně, následuje z toho, že z dobře libé vůle boží mohli by světští pánové stejným trestem je stihati za provinění.

7. Dále: Spasitel, král králů a nejvyšší biskup, dal se svými učedníky daň císaři, jak vidno ze 17. kap. evangelia sv. Matouše, a přikázal i zákonníkům a farizeům dávati císaři tomu, jak jde z 22. kap. evangelia sv. Matouše. V tom pak dal příklad kněžím pozdějším, aby dávali králům daň. A proto vzhledem k tomu svatý Ambrož ve 4. knize výkladu na Lukáše, na slova 5. kap. jeho evangelia: ‚Rozestřete síti', mluví takto: „Jest i jiný druh apoštolského rybolovu, kterýmžto druhem káže Pán loviti ryby toliko Petrovi, řka: ‚... vrz udici; a tu rybu, kteráž nejprvé uvázne, vezmi' ..." A tu praví k předloženému: „Jest to zajisté veliký a duchovní důkaz, jímž muži křesťanští jsou učeni, že mají býti poddáni vyšším mocem, aby někdo se nedomníval, že ustanovení krále pozemského smí se rušiti. Neboť zaplatil-li Syn boží daň, kdo jsi ty, tak veliký, jenž se domníváš, že nemusí se platiti? A on, jenž žádného majetku neměl, zaplatil daň, ty však, jenž sleduješ světský zisk, proč neznáš světské poslušnosti? Proč se s jakousi zpupností ducha vynášíš nad svět, ač jsi světu poddán bídnou žádostivostí?" Tolik Ambrož, a stojí to v XI., kvest. 1., kap. ‚Veliké zajisté'.

8. Týž pak ve výkladu na slova 20. kap. evangelia sv. Lukáše: ‚Ukažte mi peníz; čí má obraz', praví: „Neměl-li Kristus obraz císařův, proč dal daň? Nedal ji ze svého, ale vrátil světu, co bylo světa. A ty, nechceš-li býti císaři poddán, neměj, co světa jest; ale máš-li bohatství, jsi císaři poddán. Nechceš-li býti ničím povinován pozemskému králi, opusť toto všecko a následuj Krista." Jestliže tedy všechny osoby církevní, které mají bohatství, musí býti poddány pravomoci králů a dávati jim světské statky, následuje z toho, že králové mohou dovoleně dle moci jim udělené odnímati jim statky světské. Proto Pavel, věda, že jest pod pravomocí císařovou, odvolal se k císaři, jak jde z 25. kap. ‚Skutků apoštolských': „Před stolicí," vece, „císařovou stojím, kde i souzen býti mám." A proto v dist. 8., kap. ‚Jakým právem', uvádí Ambrož, že císaři jest dovoleno všecko, že jeho jsou veškeré věci. Na potvrzení toho pak praví se v 2. kap. Danielově: „Nebo Bůh nebeský dal tobě království, moc a sílu i slávu, a veliké místo, na němž přebývají synové lidští, zvěř polní i ptactvo nebeské dal v ruku tvou; a pánem tě ustavil nade všemi těmi věcmi."

9. Týž v XI., kvest. 1. praví: Žádá-li císař daně, neodpíráme mu jí; nechť pole církve zaplatí daně. Přeje-li si císař polí, má moc přivlastňovati si je, vezmiž je, jest-li mu libo. Císaři nedávám, ale neodpírám." Tolik Ambrož, ukazuje výslovně, že světský pán má

moc dle libosti vzíti pole církve, a následovně mají světští pánové moc dle své vůle odnímati statky světské osobám církevním habituálně se proviňujícím.

10. Dále Augustin dí: „Praví-li: ‚Co je nám po císaři?‘ — Ale již, jak jsem řekl, jde o právo lidské. Apoštol chtěl sloužiti králům, ctíti krále, a řekl: ‚Krále v uctivosti mějte.‘ Neříkej: ‚Co mi po králi?‘ Co ti tedy po držení majetku? Právy královskými držíme majetek. Řekl jsi: ‚Co mi po králi‘; nenazývej majetek svým, jelikož odřekl jsi se těch práv lidských, jimiž se majetku nabývá.“ Tolik Augustin v dist. 8. Z jeho slov pak zjevně vychází, že král má moc nad církevními statky, a následovně může je odnímati kněžstvu habituálně se proviňujícímu.

11. Dále: Augustin praví ve 33. listě k Bonifácovi: „Kdo rozvážný říkal by našim králům: ‚Nestarejte se v království našem, od koho jest držena, nebo od koho jest obléhána církev Páně; vaší věcí není, chtěl-li by kdo býti buď nábožný nebo svatokrádce.‘ Těm může se říci: Zdaliž není naší věcí v království našem, chtěl-li by kdo býti cudný nebo necudný?“ Hle, tento svatý ukazuje, že věcí králů jest krotiti svatokrádce a následovně zpupné duchovní odníináním světských statků těm, kteří habituálně se proviňují.

12. Dále: Dle téhož v XXXIII., kvest. 7., kap. ‚Jestliže o věcech‘, mohou světští pánové dovoleně odnímati světské statky kacířům; ale jelikož jest možno v případě nyní velice možném, že mnozí duchovní jsou svatokupci a tak kacíři, tedy mohou pánové světští velmi dovoleně odnímati jim statky světské. „Co nehodného,“ vece Augustin, „jestliže to, co drželi kacíři, drží dle vůle Páně katolíci,“ neboť ke všem nepravým vztahuje se onen hlas Páně ve 21. kap. evangelia sv. Matouše: „Protož pravím vám, že bude odjato od vás království boží, a bude dáno lidu činícímu užitky jeho.“ Či marně psáno jest: „Prací bezbožníků spravedliví požívati budou?“

A k námitce o žádostivosti cizí věci praví Augustin, že s touto patrností mohlo by sedm národů, které zle užívaly na zemi slibu a byly vyhnány mocí boží, činiti námitku lidu božímu, který opanoval a sami Židé, od nichž bylo odňato království dle slov Páně, a dáno lidu činícímu užitky jeho, mohli by Kristově církvi činiti námitku o žádostivosti cizího majetku; ale odpověď Augustinova jest: „Nežádáme,“ vece, „cizích věcí, ježto rozkazem toho, čí jest všecko, staly se našimi.“ Se stejnou patrností světské statky duchovních habituálně se proviňujících připadly jiným ku prospěchu církve. K tomu působí i XIV., kvest. 4., dle Augustina: „Nevěrný nemá ani obolu, věrný však má celý svět bohatství. Zdaliž tedy všechny, kdo zdají se míti vydělaný majetek a neumějí ho užívati, neusvědčujeme, že drží cizí majetek? Neboť to zajisté není cizí, co právem jest drženo, to pak právem, co spravedlivě, a to spravedlivě, co dobře. Všecko tedy, co zle jest drženo, jest cizí, zle pak drží ten, kdo zle užívá.“

Jestliže tedy kněžstvo habituálně zneužívá světských statků, pánové světští mohou dle své vůle podle pravidla lásky odnímati statky světské kněžstvu takto se proviňujícímu. Neboť tehdy dle právě řečeného uvedení kněžstvo nespravedlivě drží světské statky. Světští pánové pak postupujíce podle pravidla lásky spravedlivě drží ony světské statky, ježto spravedlivých jest všecko dle 3. kap. 1. listu ke Korintským: „Nebo všecky věci," vece Apoštol, „vaše jsou." A ve XXIII., kvest. 7., kap. 1.: „Právem božím všecky věci jsou spravedlivých."

13. Dále: Ježto duchovní z důvodu držení statků jsou poddáni císaři nebo králi, následuje z toho, že jim, proviňují-li se habituálně, mohou statky od císaře toho neb krále dovoleně býti odnímány. Důsledek platí, ježto jinak nebyli by poddáni císaři nebo králi. A návěst hořejší jde z XI., kvest. 1., § ‚Těmto odpovídá se takto', kdež se praví: „Duchovní jsou úřadem poddáni biskupovi, statky pak podrobeni jsou císaři; od biskupa přijímají pomazání, desátky a prvotiny, od císaře však nabývá se statků." Aby tedy drželi dvorce, to stalo se zákonem císařským. I jest patrno, že duchovní pro držení dvorců jsou poddáni císaři.

14. Dále: Světští pánové mohou odnímati světské statky svatokupcům, ježto jsou kacíři — jest tedy článek správný. Návěst hořejší jest patrna, ježto pánové světští mohou svatokupce zavrhnouti, a jestliže by se nevzpamatovali, potlačiti, neboť dekrét papeže Paskala v I., kvest. poslední praví: „Jest patrno, že svatokupci mají jako první a přední kacíři býti zavrženi ode všech věrných, a kdyby se po napomenutí nevzpamatovali, mají i od vnějších mocí býti potlačeni." Tu praví ‚Výklad': „Od vnějších, t. j. od laiků, kteří mají tuto moc mimo církev Kristovu, jak jde z dist. 17., kap. ‚Nebylo dovoleno', a ze XXIII., kvest. 5., kap. ‚Knížata'. I jest patrno, že světští pánové mohou odnímati světské statky osobám církevním, habituálně se proviňujícím.

15. Dále: Svatý Řehoř v Registru, kn. 7., kap. 9. píše královně francké takto: „Ježto psáno jest: ‚Spravedlnost povznáší národy, hřích však národy bídnými činí' — věříme, že království tehdy jest pevné, když vina, jež se pozná, hodně rychle jest napravována. Proto, ježto příčinou zkázy lidu jsou kněží zlí — neboť kdo nabídne se za prostředníka za hříchy lidu, jestliže kněz, jenž měl za ně se modliti, těžších se dopouští — a v krajinách vašich kněží nestvdatě a ničemně obcují, k pomstění toho máme horlivě se uchýliti, aby zločin několika nebyl záhubou mnohých." A následuje: „Osobu, poroučíš-li, se souhlasem vaší moci posíláme, která má spolu s jinými kněžími to i důkladně vyhledávati i podle Boha napravovati. Neboť nesmíme odkládati, co jsme řekli, ježto, kdo může napravovati a nedbá toho, beze vší pochyby učinil se účastníkem provinění. Starejte se tedy o svou duši, starejte se o své vnuky, kteří chcete aby panovali, starejte se o kraje, a velmi bedlivě přemýšlejte o nápravě tohoto zločinu, prve než Stvořitel náš vztáhne ruku k ráně."

A v následující kapitole píše králi franckému: „Vše, o čem poznáváte, že náleží k úctě našeho Boha a církví, vše, o čem poznáváte, že náleží ke cti kněží, o tom pilně račtež ustanoviti, aby u všech bylo ostříháno. Proto tedy opět vás vybízíme, abyste rozkázali sejíti se synodě, a abyste, jak dávno již jsme napsali, odsoudili tělesné neřesti u kněží a nejobtížnější ničemnost svatokupeckého kacířství všech biskupů, abyste ji dali od hranic svého království odtíti a nedopustili, aby peníze měly větší platnost než přikázání Páně."

Hle, jak pečlivě svatý Řehoř napomíná královnu a krále, aby napravovali neřesti kněžstva, aby nebyli účastni provinění pro nedbalost. A jak mají poddané napravovati: „Jako tedy proti nepřátelům vnějším, tak i proti vnitřním protivníkům duší hleďte býti pečliví." Ale ježto ve spravedlivém boji proti vnějším nepřátelům jest dovoleno odnímati jim statky, dokud trvají ve špatnosti — tedy smí se to činiti i duchovním vnitřním. Důsledek platí, ježto domácí nepřátelé jsou škodlivější.

16. Dále vede se důkaz takto: Jest-li Bůh, mohou pánové světští záslužně a zákonitě odnímati světské statky kněžstvu habituálně se proviňujícímu. K tomu předpokládejme, že bychom mluvili o moci, jako mluví nejsprávnější a nejvýš autentické písmo ve 3. kap. evangelia sv. Matouše: „... může Bůh z kamení tohoto vzbuditi syny Abrahamovi." To-li položíme, vede se důkaz: Neboť, jest-li Bůh, jest všemohoucí, a je-li tomu tak, pak on může dáti pánům světským takovou moc, a následovně oni mohou zákonitě a záslužně takto užívati takové moci.

Ale aby se snad neřeklo, že důkaz ze vzdáleného jest nepříslušný, poukazuji k tomu, že pánové světští mají moc odníti své almužny udělené církvi, jestliže tato zneužívá oněch almužen, jak bude dokázáno později. A nejprvé takto: Králům jest dovoleno v případech omezených právem odnímati světské statky osobám církevním, jestliže jich habituálně zneužívají. — Důkaz: Neboť ke skutkům většího milosrdenství, snazším pro pány světské, jsou tito více vázáni. Ale odníti svou almužnu od člověka stavějícího pro peklo, byla by po případě větší almužna a lehčí panování světské, než dávati řečenou almužnu k tělesné pomoci. Jest tedy návěst správná.

A proto nejprvé rozlišuje se tento výrok dle zákona Kristova, 3. kap. 2. listu k Thessalonickým, kde Apoštol píše takto: „Nebo i když jsme byli u vás, to jsme vám předkládali: Kdo nechce dělati, aby také nejedl." Právo přírody tedy opravňuje ty, kdo mají správu království, napravovati zneužívání světských statků, jež by především ničilo království jejich; nechť obdařili církev světskými statky pánové světští nebo kteříkoliv jiní, jest jim dovoleno po případě odnímati světské statky, jako lék k vystříhání se hříchů, aniž by překážela tomu klatba nebo jiný církevní trest. Ježto nejsou obdařeni, leč pod podmínkou, totiž nepřímou.

Z toho jest patrno, že podmínka, která sama sebou následuje obdaření důchodem nebo darování statků církvi, jest, aby Bůh byl ctěn; jestliže by tato podmínka scházela a nastoupil opak, pak jest patrno, že pominula příčina obdarování a následovně pán, dávající almužnu, má napraviti blud. Klatba pak nemá překážeti naplnění spravedlnosti.

Po druhé rozlišuje se tento výrok dle zákona kanonického, XVI., kvest. 7., kde se praví takto: „Synům, vnukům a čestnějším příbuzným toho, kdo vystavěl nebo obohatil kostel, budiž dovoleno míti tu péči, aby, jestliže by prohlédli, že kněz něco ze svěřených věcí zpronevěřuje, buď ho čestným trestem zkrotili, nebo to oznámili biskupu nebo soudci k nápravě. Jestliže by pak biskup pokoušel se takové věci konati, mají se postarati upozorniti na to jeho metropolitu. Jestliže by však metropolita dělal takové věci, neodkládejteż sděliti to uším královským.“ Hle, kanon praví: ‚Neodkládejteż to sděliti uším královským.‘ K čemu, ptám se, leč aby on přiložil trest? A není pochyby, že po této stránce byl by zvláště vhodný a zdravý trest králův odnětí statků, jichž on jest hlavní pán, přiměřené k provinění.

17. Dále dovozuje se takto: Světským pánům jest dovoleno mocně vykonávati trest duchovních některým druhem hrozivé kázně, náležícím jeho světské moci — tedy na základě stejného jest jim dovoleno mocně konati takovýto trest vším druhem hrozivé kázně, jich světské moci náležícím. Ježto tedy odnímání světských statků jest druh hrozivé kázně náležící světské moci, následuje z toho, že jest jim dovoleno způsobem tím konati mocně takovýto trest, a následovně následuje pravda, již bylo dokázati. Důsledek jest patrný a návěst hořejší jde z Isidora, ve XXIII., kvest. 5., kap. ‚Knížata‘, kde praví se takto: „Uvnitř církve moci světské nebyly by mocmi, leč, aby to, co kněží nemohou vykonati kázáním učení, moc zde poručila strachem z kázně. Často království nebeské nabývá prospěchu skrze království pozemské, aby ti, kdo jsouce položeni uvnitř církve jednají proti víře a kázni, byli zkrušeni přísností knížat, a tu kázeň, kterou obec církve není s to provozovati, aby na šíje pyšných vkládala moc knížecí.“

18. Dále: Vše, co má mocně působiti k nějakému konci s rozumným odměřováním prostředků k němu, může dovoleně a mocně užívati ubírání příležitostí a doplňování nedostatků těchto prostředků, dle toho, jak se to hodí pro konání onoho odměřování. Ježto tedy světští pánové mají mocně vykonávati podporu kněžstva Kristova rozumným odměřováním světských statků, jež jsou vázáni kněžstvu Kristovu udíleti, následuje, že mohou dovoleně a mocně užívati ubírání a přidávání těchto světských statků, dle toho, jak se to hodí pro konání onoho rozumného odměřování.

19. Dále: Duchovním jest dovoleno odnímati církevní svátosti od církve laiků, která se habituálně proviňuje, protože k úřadu kněžstva Kristova náleží mocně jimi laikům přisluhovati. Tedy,

ježto k úřadu laiků náleží přisluhovati mocně světskými statky duchovním Kristovým, jak praví Apoštol v 9. kap. 1. listu ke Korintským, následuje, že jest jim dovoleno mocně odnímati statky světské duchovním habituálně se proviňujícím.

20. Dále: Stejně mocně může zaměstnavatel odníti svůj plat nehodným dělníkům, jako může jej dáti dělníkům jeho hodným. Ježto tedy světské statky duchovních jsou platy laiků, následuje, že stejně mocně mohou je laikové bráti duchovním, nechtícím hodně pracovati, jako mohli je mocně dáti těm, kdo chtěli hodně pracovati, dle slov evangelia: „Protož pravím vám, že bude odjato od vás království boží a bude dáno lidu činícímu užitky jeho." (Matouš, kap. 21.)

21. Dále: Pánům světským jest dovoleno mocně trestati proviňující se laiky odnímáním jich světských statků, dle toho, jak toho vyžadují provinění, protože laikové jsou poddáni jich panství. Ježto tedy duchovní jsou také poddáni panství světských pánů, jak jde z 13. kap. listu k Římanům a z četných jiných míst, následuje, že jest jim dovoleno mocně trestati duchovní odnímáním jich světských statků, dle toho, jak toho hřích duchovních vyžaduje.

22. Dále: Nejsnazší a laikům velmi příslušné napravování kněžstva k životu Kristovu a apoštolů, aby duchovní ti nežili Kristu na odpor, zdá se býti zadržení almužen a vzetí propůjčených. — Důkaz: Lék, jehož užitím vhodněji byla by uzdravena nemoc a jenž více by se hodil léčícímu, spíše jest přiložiti. A takovým lékem bylo by odnětí světských statků. Jest tedy článek správný. Návěst dolejší jest patrna dle toho, že z hojnosti světských statků líhne se červ pýchy, odtud jest i žádostivost zaněcována a obžerství a chlipnost jsou plozeny. To jest patrno, že odstraníme-li je, každý z těchto hříchů se ruší nebo umenšuje, neboť se zavádí ctnost opačná. Zdá se to také příslušnější pro laiky proto, že k tomu nemusí vztahovati ruce proti kněžím k násilí, nemusí povrhovati důstojností kněžskou ani duchovní slavně souditi před soudním dvorem. Zdá se to i dle zákona svědomí náležeti laikům, ježto každý, kdo činí skutek milosrdenství, musí bedlivě přihlížeti k schopnosti toho, komu dává almužnu, (neboť jinak, podporováním nepořádných stal by se účasten jich zločinu). A proto, jestliže kněz nepřisluhuje v duchovních věcech, učí Ostijský, v knize 3. ‚O desátcích, prvotinách a obětech', že lid má mu odníti almužny desátků.

23. To se potvrzuje o důchodech přivlastněných církvi z dekrétu 17., kvest. poslední, kap. ‚Kdokoli', kde klade se případ, že kdosi nemaje synů a nedoufaje je míti, daroval všecky své věci, podržev si užívání, církvi; i narodili se mu synové a biskup mimo nadání mu vrátil, co onen byl daroval. Biskup měl v moci nevrátiti mu to, ale právem světským, ne právem nebeským. Jestliže tedy dle dekrétu nejbystřejšího a nejsvětějšího Augustina v kázání o životě duchovních, svatý Aurelius, biskup Karthaginský, neměl právem božím moc nevrátiti věc církvi darovanou, protože ji potřebovali synové, jakým

zákonem duchovní nevázaní, pyšní, opilí a nadbytečně zámožní a bohatí, podržovali by světské statky na škodu svého stavu a celé církve bojující, ochudivše ochránce světské, kteří tísněni nedostatkem jsou nuceni krásti, zatěžovati poddané a jiné olupovati, a častěji nuceni jsou žebrati?

24. Dále: Předpokládáme-li, že kněžstvo mohlo by jakkoli nemírně hřešiti všemi druhy hříchů, jak vidíme na biskupu Jidáši Iškariotském, na klášterníku Sergiovi, na papeži Lvu, kacíři, a na mnoha jiných kněžích, o nichž činí zmínku písmo svaté a kroniky, a témuž učí i každodenní zkušenost — jest patrno, že když kněží v království Českém, jak předpokládáme, nemírně hřeší, náleží králi, ježto jest po Bohu nejvyšší pán království Českého, kněží ty potrestati. Ale ježto nejmírnější trest zatvrzelců v zlobě jest odnětí světských statků, následuje, že králi tomu jest dovoleno statky ty takto jim odnímati. A proto bylo by velmi podivuhodné, kdyby kněží koňmo provozovali loupeže, panny a počestné ženy násilím porušovali, aby v takovém případě nebylo dovoleno odníti jim zbraně, koně, luky a meče. A stejný jest důvod, kdyby se nedovoleně spikli na smrt krále nebo na jeho opuštění, aneb kdyby chtěli krále zraditi nepřátelům.

25. Dále: Cokoliv má kněžstvo požadovati dle zákona Kristova od ramene světského, to má rameno světské z téhož zákona vykonati. Ale kněžstvo, jemuž překáží bohatství, má od ramene světského vyžadovati pomoci ve správě onoho bohatství. Má tedy světské rameno v takovém případě dle zákona Kristova přispěti úřadem získávání, ostříhání a rozdílení veškerého takového bohatství. Návěst dolejší jest patrna z toho, že nikdo nemá míti bohatství, leč pokud toto jest podporou vedoucí k úřadu, který jest mu od Boha určen. Tedy v případě, že by světský majetek překážel kněžstvu v onom úřadě, má jej odstraniti. Tak zajisté činili apoštolé, kteří v 6. kap. ‚Skutků' pravili: „Není slušné, abychom my, opustíce slovo boží, přisluhovali stolům."

26. Potvrzuje se: Každý způsobilý křesťan jest vázán bližnímu svému pomáhati zvláště v tom, co směřuje k dobru obecnému. Ale velikou pomocí bylo by kněžstvu odnětí bohatství, předpokládáme-li, že by ho zdržovalo od úřadu, jímž jest povinno Bohu svému. Jest tedy způsobilejší k tomu vázán ze zákona Kristova, aby v takovém případě odnímal statky Štěstěny, ale nejzpůsobilejší jsou k tomu králové a pánové světští, protože oni v pravdě nazývají se pány a majetníky věcí světských; a to by beze vší pochyby směřovalo zvláště k dobru obecnému, s takovýmto zbavováním břemene světských statků, které jsou břímě přírody zdržující kněžstvo od duchovního úřadu, a jsou trní, jak praví Spasitel v 8. kap. evangelia sv. Lukáše, dusící slovo boží."

27. Dále: Králové a světská knížata jsou hlavní pánové statků světských, mající péči nad církví a zvláštní moc k takovému donucování k odnětí, jak jde ze XXIII., kvest. 5., kap. ‚Knížata'. Tu pod výrokem svatého Isidora z 30. knihy ‚Etymologií', kap. 53., píše se

takto: „Poznejtež knížata světská, že budou musiti vydati počet Bohu za církev, kterou přijímají od Krista v ochranu.“ A následuje v téže kvestii: „Králům jest vlastní činiti soud a spravedlnost a vysvobozovati násilím utlačené z rukou úkladníků a poskytovati pomoc cizinci, sirotku i vdově, kteřížto lidé zvláště snadno jsou utlačováni od mocných.“ A následuje v téže kvestii: „Král má krádežím překážeti, cizoložstva trestati, bezbožné ze země vyhubiti, otcovrahy a křivopřísežníky nenechati na živu a synům svým nedovoliti bezbožně jednati.“ A proto vykládaje, kdy biskup zneužívá statků církve, píše svatý Řehoř, jak se cituje v dekretech, v XVI., kvest. 7., kap. ‚Desátky‘. Tu když poučil, že statky církve mají býti společné, dodává takto: „Došla nás zlá zvěst, že někteří z biskupů desátky a oběry křesťanů neudílejí kněžím vlastní diecése, ale spíše osobám laickým, totiž vojenským nebo služebným, nebo, což těžšího jest, svým pokrevencům. Proto kdyby od nynějška některý biskup byl shledán přestupníkem tohoto božího přikázání, budiž pokládán neméně než mezi největší kacíře a Antikristy.“

A, jak ustanovila synoda Nicejská o svatokupcích, i biskup, který dává, i laikové, kteří berou, bez odměny, bez obročí, buďtež odsouzeni do plamenů věčného ohně. Který tedy věrný král, kníže nebo Pán neodporoval by takovým zločincům, působícím nákazu své matce? A proto ve III., kvest. 2., kap. ‚Jestliže biskup‘, mluví kanon takto: „Jestliže biskup špatným životem rozptýlil jmění církve, budiž od jejího dědictví odstraněn, pokud se u něho pozná promrhání majetku církve, po příkladě ochránců a pečovatelů, kteří, byli-li by podezřelí, jsou odstraňováni od ochrany nebo péče, pokud se to o podezřelém pozná. Doktorové však praví, že nejprvé má býti dokázáno promrhání a po jeho důkazu má mu býti dán pomocník až do konce pře. Ale tak bylo by od knížete světského vyloučeno trestání; proto vidíme, že schází-li potrestání prelátovo, náleží králi, aby rozhodl o svých statcích dle zákona občanského.

28. Dále: Každý úd církve má pomáhati každému jinému údu církve. Ale pánové světští jsou se zámožnými kněžími údy církve, tedy mají těmto pomáhati. Ale v případě možném byla by zvláštní pomoc odnímati jim statky světské. Tedy v případě možném mají to činiti. Ježto tedy moc nebo meč, o němž mluví Apoštol ve 12. kap. listu k Římanům, mohla by k tomu stačiti a následovně jest jim zbytečno přikládati jinou — jest vidno, že mají moc, která rozpíná se po případě ku potrestání duchovenstva. Neboť mám-li dovésti vola nepřítele svého, bloudí-li nebo jestliže klesl, jak patrno ze 23. kap. Exodu, oč více mám v novém zákoně, kdy dána mi příhodnost a moc, osvoboditi z jícnu ďáblova duši svého chráněnce, upadnuvšího v osidla nepravosti mamony. K tomu Linkolnský v 71. listě.

29. Dále: Ježto jest některá moc skutku a některá práva: klade se, že král vskutku odňal by světské statky kněžstvu církevnímu, které se proviňuje, a klade se, že odnětí jich bylo by osobě církevní příčinou, že by zanechala světa a zbožně se obrátila k Bohu. Tento

případ nebude popřen od věrného, nezaslepeného hnojem světských statků. Neboť dle Augustina: „prospívá mnohým, upadli-li v zjevné hříchy, aby, poznávajíce vlastní křehkost, žili pokorněji a ostražitěji se střehli spáchati příště hřích, nad nímž musí míti bolest.“ Daleko více tedy prospívá, byli-li mnozí chudi a neměli-li občanského panství. Připustíme-li tedy tento případ, jest patrno, že král činí skutek sám sebou dobrý. Ale každý takový může se díti dovoleně. Může tedy dobře odnímati osobě církevní řečené statky. Jestliže totiž většina skutků samými sebou zlých může se díti dobře, daleko spíše každý skutek sám sebou dobrý. Neboť neodporuje lásce nebo milosti, aby od ní vycházel takový dobrý skutek, a není pochyby, že v takovém případě dává Bůh králi moc, již od věčnosti zřizuje k vykonávání své vůle. Předpokládáme-li tedy, že král a kněžstvo kralovali by v nebi, byla by známost a radost z odnětí takových statků světských, byť i snad pro dětskou slepotu jevilo se to nám, hrubým lidem, zkázonosným atd.

30. Dále: Jest-li blud toto: ‚Pánové světští mohou dle své vůle odnímati světské statky osobám církevním habituálně se proviňujícím,‘ pak jest to také lež proti správnému životu církve zde na zemi, a tak jest to kacířství, protože v písmě svatém jest všecka pravda, jak tvrdí často Augustin, a následovně, ježto blud ten jest lež, následuje, že jest onomu písmu svatému na odpor. A jest jisto, že jest zatvrzele hájen, jelikož králové a knížata věří, že ke královské jich moci náleží, aby to mohli. Neboť vezmeme-li opak, následuje, že osoby církevní, ježto hřích jest jim velmi možný, mohou království a jich lid kaziti, aniž by králům bylo dovoleno kněžstvu odporovati nebo napadati jeho almužnu odnětím almužny vlastní, jež jest oheň k tomu vybízející. Král však nemohl by dovoleně trestati těla takových zrádců, kdyby nemohl dovoleně odnímati své světské statky, které jsou jim cizejší a nad nimiž má zvláštní panství; a tak ježto moc ta jest královská, králova hlavní, bylo by totéž lámati ji a vládu království lstivě napadati.

31. Dále ježto mnozí králové velmi vznešení a katoličtí zvláště často provozovali onu moc, bylo by totéž podle takové formy tvrditi její návěst a kacеřovati jejich život, jako zatracovati potom duši proto, že by dědicové králů a zvláště synové jich mužně útočili. Tak zajisté podobně jako farizeové a kněží obžalovali Krista z kacířství, přičítali by králi svému, od něhož mají toliko světskou pomoc, blud a zjevné kacířství. Ale Bůh, zlíbí-li se mu, pohne srdce královo k zničení takovéto šílenosti.

32. Dále: Církevní osoby buď jsou hlavními pány důchodů a statků světských, které jim král daroval, nebo naopak. Jestliže prvním způsobem, následuje pravdivě, že ony osoby církevní jsou z větší části hlavními pány našeho království, a tak, že vzhledem k světským statkům králi nejsou poddáni, což, jak se zdá, oni si myslí. První důsledek vidíme vycházeti z toho, že osoby církevní drží čtvrtinu nebo třetinu důchodů našeho království. A z toho po-

chází, že nechtí býti nazýváni kněžími, ale pány preláty, pány probošty, pány kanovníky, pány faráři a pány kněžími. A kdyby ho někdo nazval knězem, ihned se zlobí, jakoby ho nazval biřicem nebo katem. —Jestliže však osoby církevní nejsou hlavními pány důchodů a statků světských, které jim král daroval, jak chtí naznačiti svatí, kteří praví, že osoby církevní nejsou pány, ale ochránci chudých — pak zbývá, že král jest hlavní pán oněch statků a následovně bude je moci odníti osobám církevním, proviňujícím se, a vydati je na chudé Kristovy. A proto praví kanon, že v době nutnosti věci církevní mohou býti kněžím vzaty, aby lenší věci se opatřily. (XII., kvest. 2., kap. ‚Jako církev, § 2.) A proto svatý Ambrož vymezuje případy, ve kterých jest dovoleno prodávati a rozbíjeti i posvěcené nádoby církevní, jak jest patrno z dist. 96.: „Zajisté vše, co ve zlatě, v perlách nebo ve stříbře a rovněž i v rouších, bude se zdáti méně vhodným k užívání církve, co nemůže býti zachováno a dlouho vytrvati, budiž prodáno pod spravedlivým vyceněním a náklad budiž k užitku nábožnosti chudých.“ A to široce líčí sám Ambrož v knize 5. ‚O povinnostech‘, atd.

33. Dále mnozí králové často odnímali prostě světské statky kněžstvu, které se proviňovalo, jak jest patrno ze zrušení Templářů a z jiných mnohých odnětí soukromých; a nikdy neodňali takto zákonitě ani nemohli tak zákonitě odníti, jak jde z tvrzení protivníků. Tedy jednali v tom, jak nemohli jednati zákonitě. Z toho následuje dále: že v tom jednali, jak nemohli jednati záslužně nebo dle zákona božího. A ježto každý skutek lidský vycházející z rozvahy jest zákonný nebo nezákonný, záslužný nebo nezáslužný, následuje, že učinili tak nezákonně nebo nezáslužně. A dále následuje, že jako takoví upadli v blud nebezpečný, ježto hrozí jak tělu tak duši záhubou zatracení. A že blud ten jest přímo protivný katolické pravdě, to jest patrno trojako: Předně proto, že králové takto jednajíce učinili, co nebylo dovoleno, ani nemohlo býti dovoleno. Po druhé proto, že neprávem odňali věci cizí, proti přikázání druhé desky.*) A po třetí proto, že učinili to ne v lásce, proti katolické pravdě z 15. kap. 1. Apoštolova listu ke Korintským: „Všecky věci vaše ať se dějí v lásce.“ A celou hořejší návěst musí protivníci připustiti. A předpokládáme-li vskutku tento blud, jestliže králové zatvrzele ho hájili, chtíce takto ze své moci jako zákonné odnímati církevním osobám proviňujícím se světské statky, pak byli v kacířství. Z toho následuje dále, že králové takto jednajíce zatvrzele, byli kacíři. Jestliže pak hájili to až do smrti, následuje, že zemřeli jako kacíři a zatracení. Z toho následuje dále, že zámožní duchovní, kteří věří tomu, co bylo právě řečeno, neměli by se modliti za řečené zemřelé již krále.

34. Dále: Císař nebo král, nerci-li mohl, ale jemu slušelo tak obdařiti církev, aby dovoleně mohl zadržeti své almužny v případě,

*) Míní se desky desatera přikázání, které dle biblického podání obdržel Mojžíš od Boha. [Pozn. překl.

kdy jich zneužívání směřovalo by ke škodě království a k zadržování kázání evangelia. Předpokládá se tedy, že pod onou podmínkou některou církev tak obdařil. Z toho dovozuje se takto: Kdyby císař nebo král dle toho způsobu obdaroval pražskou církev, byl by dovoleně mohl almužnu svou zadržeti k vůli škodě království, k vůli pohrdání králem a k vůli zadržení kázání evangelia. Ale císař ten nebo král mohl s tou podmínkou obdarovati pražskou církev, tedy mohl k vůli pohrdání kněžstva dovoleně zadržeti danou almužnu. Ježto tedy ona podmínka byla by dovolená a čestná a zvyk krále a království učí vskutku, že ona podmínka byla připojena, vidíme, že jest příliš opovážlivé tvrzení, že by tato knížata naše nemohla jim odnímati světské statky, nechť jakkoliv by se provinili. Ba ježto prostě nutně mohli připojiti takovou podmínku a opět prostě nutně přijímatelé almužny mohli by tolik, jak svrchu řečeno, se proviňovati, jest patrno, že tato knížata naše mohla prostě nutně zadržeti své almužny, hrozilo-li by možné nebezpečí; a z téhož následuje, že mohli za stejných možností zadržeti je pro budoucnost.

35. Dále: Král český nebo císař obdařuje svou církev neměl a nemohl obdařiti ji k seslabení a škodě svého království, ježto veškerá moc jest od Boha, který nemůže dáti moc k tomu konci. Ale tak by se stalo, předpokládáme-li, že by král nebo císař neobmezeně obdařil svou církev bez vyrozumění svrchu řečené podmínky. Bylo tedy nutno podmínku onu vyrozumívati a následovně, vyskytne-li se pohrdání kněžstva, král, bera světské statky do svých rukou, nečiní kněžstvu tomu bezpráví, neboť podmínka jest chybou kněžstva uvolněna. Dolejší návěst důvodu dokazuje se pak takto: Kdyby všechny ony statky, jimiž jest obdařena naše církev bezprostředně a přímo náležely papeži, takže by král neměl podílu na majetku ani osobách, ježto více než čtvrtina království připadla by mrtvé ruce, následuje, že král náš nebyl by králem celých Čech, ježto více než čtvrtina připadla by duchovním, mrtvé ruce. Ba ježto každodenně majetek kněžstva vzrůstá a ubývá ho pánům, rytířům a jiným lidem světským, může se snadno přihoditi, že celý majetek připadne duchovním v království českém, jako se událo v říši.

To-li položíme, bude panství krále našeho a pánů vyhlazeno, a následovně i moc královská, neboť králi, jak praví duchovní, není dovoleno, zasahati do kněžstva nebo jeho majetku, byť sebe více se proviňovalo, ani není králi dovoleno zadržeti světské statky jejich, byť zneužívání jich sebe více směřovalo k nebezpečí království, ježto, jak praví, vyňati jsou z pravomoci královské jak tělem tak statky, a jsou bezprostředně poddáni papeži. A proto páříce v království neplechy, nechtí od krále se dáti potrestati, jako by byli dobří nebo zlí andělé, jemu v království jeho nepodléhající.

36. Dále dle dekrétu svatého Řehoře v XI., kvest. 3., kdo moci sobě udělené zneužívá, má vůbec ztratiti výsadu. Ale každý duchovní, který zneužívá almužen králových, zneužívá udělené sobě moci. Ježto tedy ono obdaření jest výsada, následuje, že ji vůbec

má ztratiti. Ale skrze koho, leč skrze krále udělivšího výsadu? Neboť tomu náleží výsadu prostředkovati a hájiti, komu náleží ji zakládati.

37. Potvrzuje se slovy 25. kap. evangelia sv. Matouše: „Nebo každému majícímu bude dáno, a bude hojně míti; od nemajícího pak i to, což má, bude odjato.“ Ježto král jest vázán takto hojně míti pro příčinu spravedlnosti, jest vidno, že on má způsobiti odnětí svému přijímateli almužny, s předpokladem, že by se mu přihodilo, že by se zdál míti almužny, kterých nemá.

38. To se potvrzuje i ze zákona povinnosti almužny duchovní. Neboť král jest vázán jak z práva božího, tak z práva království, zachovávati, pokud stačí, svým lenníkům spravedlnost a povinný skutek duchovního milosrdenství; ale přední skutek takového milosrdenství, králi náležitý, bylo by donucující trestání k pokračování v jeho almužnách — tedy má to učiniti. A proto duchovní, kteří nejvíce se urážejí slovem o odnímání světských statků, požadují, aby světští lidé hájili almužny svých předků, setrvávajíce v jich síle, což se neděje, leč když církev má prospěch ze způsobu udílení almužen, tak, aby udělené zůstaly v důvodu výsady nebo almužny; což se ničí, když přijímatelé almužen zneužívají jich, dle dekrétu svatého Řehoře uvedeného v předchozím potvrzení. Jestliže tedy pánové světští, jak duchovní přijímající almužny vyžadují, jsou vázáni pokračovati v almužnách otců, jichž jsou dědici, pak jsou vázáni přizpůsobiti se ke všemu, co odtud následuje, ježto jinak proti možnosti božího zázraku byli by vázáni k věcem si odporujícím, totiž ke konání těch almužen, a k hájení zneužívání jich u lidí ničemných, dle kteréhož způsobu nemají formy almužny. Tedy ježto králové a světští pánové jsou vázáni zachovávati almužny svých předků v jich stálosti, jsou nad to vázáni dle zákona duchovní almužny trestati své lenníky. Jsou také vázáni ze závazku, jímž jsou vázáni činiti svým poddaným spravedlnost a vyhlazovati křivdy, které směřují nejnebezpečněji ke škodě jich lidu.

Jest patrno, že jsou vázáni po případě statky své svaté církvi vraceti a odnímati je těm, kdo pohrdají Bohem svým a královstvím. Neboť to byla smlouva prvotního obdaření. A proto, jestliže za rovností těchto věcí král náš nemá moci, aby v kněžstvu svém konal skutek milosrdenství trestáním, pak nemá způsobilosti vládnouti politicky nad celým naším královstvím, ba všimneme-li si dobře písma svatého a výroků o výsadách církve, poznáme, že vyznívá ve výsadu krále, aby měl moc takto krotiti duchovní, a duchovní mají výsadu, protože mají takového představeného, kterému tak záslužně mohou býti poddáni.

39. Dále: Králové, knížata a všichni páni světští jsou vázáni k bratrskému trestání, jest-li při tom okolnost, která vyžaduje takového trestání; ale může býti, že by se duchovní provinil za takové okolnosti, že nejúčinnější bratrské potrestání by bylo vzíti mu rozumně světské statky, jichž zneužívá — tedy může býti, že by pánové světští byli dle zákona Kristova vázáni to učiniti. A neplatí říci, že

papežovo rozdílení, výsada nebo vynětí to vylučuje, ježto chraň Bůh, aby katolík žádal, aby náměstku Kristovu bylo dovoleno ustanoviti svými ustanoveními, aby zbavoval nebo bránil užití zákona Kristova, a překážel světským pánům v trestání církvi prospěšném. Neboť člověku není dovoleno nikoho vyjímati tak, aby, byť sebe více hřešil, nebylo mocnému dovoleno potrestati ho.

A proto svatý Bernard v 3. knize ‚K papeži Eugeniovi', nazývá rozdílení, které není k obecnému užitku, mrháním. Proto praví: „Proč zakazuješ," vece, „rozdíleti? Nikoli, ale mrhati. Nejsem tak tupý, abych nevěděl, že vy jste položeni za rozdíleče, ale k rozmnožení, ne ke zkáze. A konečně vyhledává se mezi rozdíleči, aby se nalezl nějaký věrný; když nutnost káže, aby bylo lze rozdílení omluviti; když prospěch toho vyžaduje, jest rozdílení chvalitebné: prospěch, pravím, obecný, ne vlastní. Neboť když nic z toho není, pak zřejmě není to věrné rozdílení, ale kruté mrhání."

Hle, z těchto výroků tohoto svatého jde, že není to věrné rozdílení, výsada nebo vynětí, ale kruté mrhání, jsou-li vynímáni duchovní, aby, byť sebe více zhřešili, nesměli býti potrestáni od nikoho, mimo papeže. Neboť jaký jest prospěch pro církev, aby duchovní jako neujařmení býci volně si vedli a jako puštění koně řehtali k manželkám svých bližních, aniž by knížata vkládala na ně jařmo nebo uzdu pána, když by takto těžce se proviňovali? Neboť výsada, rozdílení, nebo vynětí nemá jim býti mocí k hříchu. Neboť ve XXIII., kvest. 4. praví se pod výrokem Augustinovým: „Kdo hřeší, nehřeší z moci zákona, ale proti moci zákona."

40. Dále: Přidání světských statků není obecně tak blízké krajní nutnosti spásy pokání tělesného, jako odnětí zneužívání jest blízké krajní nutnosti spásy věčné jak těla tak duše. Jako jest skutek většího milosrdenství odníti meč zuřivci, který chce zabiti sebe sama, než dáti pronásledovanému meč, aby se bránil proti tomu, kdo chce ho zabiti, ježto horší by bylo, aby člověk takto zabil se sám, než aby byl zabit od jiného. Neboť první jest zavržitelné, druhé záslužné nebo spravedlivé. A k uvedenému jest svatý Augustin v V., kvest. 5., kde dí: „Ne každý, kdo šetří, jest přítel, a ne každý, kdo bije, jest nepřítel. Lepší zajisté jsou rány přítelovy, než ošemetné polibky nepřítelovy. Lepší jest s přísnosti milovati, než s mírností klamati." A následuje k uvedenému: „Užitečněji jest lačnému chléb odnímán, jestliže by, jist pokrmem, zanedbával spravedlnost, než jest lačnému chléb lámán, aby sveden jsa obrátil se k nespravedlivosti. I ten, kdo váže zuřivého, i ten, kdo povzbuzuje ztupělého, oběma obtížný jsa, oba miluje." Tolik Augustin. Jestliže pak jeho příkladem pánové světští jsou vázáni dávati almužnu duchovním, aby náležitě sloužili ve svém úřadě, jsou také vázáni zákonem lásky, aby, zneužívají-li duchovní darovaných almužen, odnímali jim je, aby zneužíváním jich nezabíjeli vlastní duše.

A proto mezi všemi hříchy, jichž mají se vyšší našeho království Českého báti, jsou slepá zbožnost, falešné milosrdenství a souhlasící

opomíjení, buď z nedbalosti, nebo, což jest nejhroznější, když souhlas se zločinem se prodává a almužnou duchovenstva nespravedlivě jest bráněn nepřítel Kristův. A proto Augustin v 3. listě k Macedoniovi praví: „Takovým milosrdněji pomoc svou odnímáme než udílíme. Neboť ten, kdo pomáhá k hříchu, nepřináší pomoc, ale spíše ničí a utiskuje.“ Proto jest podivno, proč duchovní, když vrazí si do nohy kost nebo trn, dovoluje člověku světskému vytáhnouti jej, aby mohl jak náleží choditi, a nedovoluje mu tak, když bohatství kazí lásku, aby mu je odňal, aby mohl správně kráčeje ve šlépějích Kristových spasiti duši; snad tím ukazuje, že více miluje chodidlo nohy, než vlastní duši. Neboť kdyby více miloval duši, pak by rozchvátání světských statků s radostí snášel. Tak zajisté činili noví křesťané, jimž píše Apoštol v 10. kap. listu k Židům: „ . . . a rozchvátání statků svých s radostí jste strpěli vědouce, že v sobě máte lepší zboží nebeské a trvanlivé.“ Ba ježto Spasitel jeho, nemající viny na sobě, pokorně a dobrovolně strpěl rozchvátání svých šatů, ba i nejkrutší a nejpotupnější smrt, měla by ho (t. duchovního) pohnouti i jeho vlastní vina i příklad jeho hlavy, aby takovéto odnětí nejtrpělivěji snášel. Ale ježto tak těžce reptá proti odnětí nepravosti mamony, kterak by strpěl nadávky, políčky, plvání, zášijky, mučení a hroznou smrt pro jméno Kristovo? Takový duchovní neuvažuje slov Ambrožových v knize ‚O pohrdání světem‘, kde dí: „Ó, ubohý člověče, jakou šalbou jsi šálen, jakou lstí jsi klamán, nebo v jaké osidlo jsi lapen, ty, jenž se bojíš, aby ti nebylo odňato zboží světské, a nebojíš se, že ti jest odnímána duše tvá, stvoření to nejvyšší?“

41. Dále: Bůh nemohl by býti, kdyby nemohl dopustiti, aby osoby církevní provinily se do té míry, aby si zasloužily býti obrány o svůj majetek, a nemohl by způsobiti toto obrání, kdyby nemohl učiniti, aby světští pánové záslužně vykonali onu příčinu. Jest tedy článek správný. Ale snad se řekne, že přidáním té části (že mohou tak činiti dle své vůle) ruší se veškerá svrchu zmíněná naléhavost. Ale všimneme-li si správné logiky a metafysiky, jest patrno, že jasně následuje, že jestliže král a pánové nemohou dle své vůle tak činiti, pak nemohou vůbec tak činiti, ježto ona vůle jest buď moc soudcovská, nebo soudcovský úkon takové moci; a nechť připustíme cokoliv, nemohou-li pánové světští takto činiti dle takové moci nebo dle úkonu takového, pak vůbec nemohou tak činiti. Neboť kdyby musilo se vyčkávati vůle římského biskupa nebo vůle arcibiskupů nebo všech duchovních našeho království, král nebo světští lidé tohoto království neměli by takovou moc, ale ta sídlila by na hlavních duchovních a pánech těchže, a tak král nebyl by králem v Čechách, ani někteří jeho předáci nebyli by světskými pány, ježto by nutně celá jejich služebnost dala se uvésti na kněžstvo, a následovně toto kněžstvo bylo by světsky pánem nad králem, což přímo se protiví zákonu Kristovu. Neboť ve 22. kap. evangelia sv. Lukáše praví Spasitel: „Králové národů panují nad nimi, a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou. Ale vy ne tak.“ O tom pak praví Bernard

v knize ‚K papeži Eugeniovi': „Jasno jest, že apoštolům zanovídá se panování.'

Dále: Jako osoby církevní rády přijímají od králů a vévodů chválu za dobrý svůj skutek, tak mají od nich, když se proviní, rádi přijmouti trest za zlý svůj skutek. Důsledek platí, ježto člověku více prospívá pokorně přijatý trest za hřích, než chvála za dobrý skutek. A proto svatý Řehoř píše císaři Mauritiovi, který ho pronásledoval, praví: „Věřím, že si všemohoucího Boha tím více usmiřujete, čím více doléháte na mne, který zle mu slouží m."

Jestliže tedy tento svatý papež tak pokorně bez provinění přijímá od císaře doléhání, proč by duchovenstvo, které se proviňuje, nemělo pokorně snášeti trest od krále nebo vévodů, kterému nebo kterým jest vázáno býti poddánu? Neboť praví bezprostřední náměstek Kristův Petr v 2. kap. 1. svého listu: „Poddáni tedy buďte všelikému lidskému zřízení pro Pána; buďto králi, jako nejvyššímu, buďto vladařům, jako od něho poslaným, ku pomstě zle činících a k chvále dobře činících. Nebo tak jest vůle boží . . ."

Proto jestliže papež Lev maje na mysli toto pravidlo podrobil se císaři Ludvíku, jak se píše ve II., kvest. 7. těmito slovy: „My, jestliže jsme učinili něco nepřislušného a nezachovali jsme na poddaných stezku spravedlivého zákona, chceme všecko napraviti soudem vaším a vašich vyslanců. Jelikož, jestliže my, kteří máme kárati cizí hříchy, horších se dopouštíme, budeme jistě ne učedníky pravdy, ale, což s bolestí pravíme, především učiteli bludu." A v dist. 10. píše císaři o poslušnosti takto: „O neochvějném ostříhání a zachovávání císařských kapitol nebo přikázání našich a našich předchozích biskupů (‚Výklad' praví: ‚t. j. císařů, kteří jsou pomazáváni jako biskupové') vyznáváme, že pokud jsme mohli a můžeme s přízní Kristovou i nyní i na věky budeme je všemožně zachovávati. A kdyby vám snad někdo řekl nyní nebo budoucně něco jiného, věztež, že ten jistě jest lhář."

Hle, tento zbožný svatý papež nazývaje císaře biskupy podrobil se dle pravidla apoštola Petra jak co do poslušnosti tak co do trestu. Proč by se tedy duchovenstvo království českého nemělo takto poddati králi pro Boha v poslušnosti, a kdyby se provinilo, v trestu? A nejen králi, ale i vévodům; a nejen vévodům, ale všemu lidskému stvoření. Neboť o kolik by se pokořilo zde na světě pro Boha, o tolik výše bylo by u něho povýšeno. Ale co mu překáží, leč pýcha, jíž se Antikrist vynáší nad nejpokornějšího Pána Ježíše Krista?

43. Dále: Svrchu řečený výrok o odnímání světských statků vidíme plynouti z proroctví panny Hildegardy, které uvádí ve svých knihách, jež za papeže Eugenia byly schváleny na koncilu Trevírském za přítomnosti mnoha biskupů francouzských, italských i alemanských, na kterémž koncilu byl i svatý Bernard. Panna ta prorokujíc mluví takto:

„Tito králové a jiní lidé světští vybídnuti soudem božím rázně se oprou a vrhnouce se na ně

řeknou: Nechceme, aby tito kralovali nad námi s dvorci, poli a jinými věcmi světskými, nad nimiž my jsme ustanoveni knížaty. A kterak se sluší, aby duchovní se štolami a kasulemi svými měli více vojáků nebo více a krásnější zbraně než my? A ne sluší se ani, aby duchovní byl voják, ani, aby voják byl duchovní. A protož vezměmež jim, co nesprávně nebo neprávem mají.“ A níže: „Neboť všemohoucí Otec správně rozdělil všecko, totiž nebesa nebešťanům a zemi pozemšťanům, a takto spravedlivé rozdělení mezi syny lidské jest, jak patrno, aby duchovní lidé měli to, co jim náleží, světští pak to, co přísluší jim, tak, aby ani ta ani ona část neutlačovala druhou nějakou loupeží těchto věcí. Neboť Bůh nepřikázal, aby suknice i plášť byly dány jednomu synovi a druhý aby zůstal nah, ale přikázal, aby tomuto plášť a onomu suknice byla darována. Proto plášť mějtež lidé světští pro značnost světské starosti a pro své syny, kteří vždy rostou a se množí, suknici však udělil lidu duchovnímu, aby neměl nedostatku na šatstvu a aby nedržel více, než co jest nutno. Pročež soudíme a volíme, aby vše, co bylo svrchu řečeno, důvodně bylo rozděleno, a kde se nalezne plášť se suknicí, tu budiž plášť odňat a budiž dán potřebným, aby nebyli stráveni nedostatkem.“

Tolik svrchu řečená panna Hildegarda, jasně kážíc odnětí světských statků osobám církevním světskými pány, a ukazujíc, proč nastane takovéto odnětí a jaké má býti rozdělení věcí odňatých, aby nebyly neužitečně ztráveny.

Dále: Hugo v 2. knize ‚O svátostech‘, části 2., kap. 3. a 7. praví: „Laikové, protože se zabývají věcmi pozemskými a potřebami pozemského života, jsou levá strana těla Kristova. Duchovní však, jelikož spravují to, co se vztahuje k životu duchovnímu, jsou jaksi pravá strana těla Kristova.“ A potom vykládaje obojí název, dí: „Duchovní nemá míti, leč Boha a to, co k Bohu hledí; jemu jest ustanoveno býti vydržováno desátky a obětmi, které se obětují Bohu. Věrným pak laikům křesťanským dovoluje se držeti pozemské statky, ale duchovním udělují se duchovní, jako bylo ve starém zákoně.“ A v 7. kap. vysvětluje, kterak některé církve Kristovy jsou udíleny zbožností věrných bez porušení práva pozemské moci, aby nenastal zmatek, ježto nic nesprávného Bůh nemůže schváliti. A proto knížata pozemská udílejí někdy pouhé užívání církve a někdy užívání i moc provozovati spravedlnost, ježto duchovní nemůže takové věci vykonávati osobami církevními nebo takovými jedinci duchovními; může však míti osoby laické za služebné k onomu úřadu, „tak ovšem,“

praví, „aby znal, že to právě, že má moc, má od knížete světského, a aby rozuměl, že ony statky nikdy nemohou býti vzdáleny od moci královské, ba, že (vyžadoval-li by toho důvod nebo potřeba) statky ony povinny jsou v nouzi onomu (t. knížeti světskému) poslušnosti; neboť jako královská moc ochranu, kterou jest povinna jiné, nesmí odníti, tak tyto statky, byť i je měly v držení církevní osoby; poslušnost, která jest povinna ochraně královské moci, nemůže právem býti popřena.“ Tolik Hugo.

Akt třetí.

O desátcích.

Ježto nutno jest lidem zdravého rozumu pravdu slyšeti, se učiti, mluviti, učiti, podporovati a milovati a nejusilovněji se stříci, aby nedála se jí újma, ježto pravda ta nade vším vítězí a mohutní až na věky dle 4. kap. 2. knihy Esdrášovy; ježto konečně velmi jest se stříci, aby pravda nebyla odsouzena a lež potvrzena, proti onomu přikázání Páně v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Ale buď řeč vaše: Jistě, jistě; nikoli, nikoli," —: kdo, leč člověk zpupný, odvážil by se odsouditi nebo stvrditi některý článek, zvláště v tom, co se vztahuje k mravům neb víře, leč by poznal pravdu? To věděl nábožný Nikodém, a proto těm, kteříž tvrdili o Kristu lži a pokládali je bez poznání za pravé, k zrušení nerozvážného odsouzení biskupů, zákonníků a farizeů pravil v 7. kap. Janova evangelia takto: „Zdali zákon náš soudí člověka, leč prvé uslyší od něho a zví, co by činil." Tomu také učil Spasitel náš tamtéž, řka: „Nesuďte podlé osoby, ale spravedlivý soud suďte."

A proto tyto věci uvažujíc universita naše nespokojila se s odsouzením 45 článků, učiněným od doktorů, ale žádá neustále důvod tohoto odsouzení proto, že jest hloupé činiti, tvrditi nebo odsuzovati něco bez důvodu a tak bezdůvodně, zvláště ve věcech mravů a víry. Neboť znamenáme, že vůbec nábožné jest, aby křesťan stál u víře a zkoumání této trojí pravdy, totiž: v pravdě vyložené v písmě svatém, v pravdě vypracované neklamným důvodem a v pravdě pokusně poznané smyslem, ničeho mimo tuto trojí pravdu netvrdě.

Proto vzhledem k tomu mistr Stanislav, professor svatého bohosloví, praví ve svém spise na 4 knihy ‚Sentencí' takto: „Bych však vyznával něco, kde nejsem poučen, že vyslovují to výrok písma nebo zjevení boží nebo důvod nebo smysl aneb zkušenost — tu bych lhal tvrdě prostě něco, co by mně přece nikterak nebylo známo." Z těchto slov zjevně následuje, že žádný člověk nemá odsuzovati nějaký článek jako bludný nebo kacířský, není-li mu z písma, zjevení, důvodu nebo zkušenosti známo, že článek ten obsahuje kacířství nebo blud.

Z toho následuje dále, že universita správně, ostražitě a důvodně vyžaduje důvod odsouzení 45 článků, z jichž počtu chci krátce pojednati o článku o desátcích, jenž jest následující:

„Desátky jsou prostě almužny."

K tomuto článku jest poznamenati, že ježto almužna jest skutek milosrdenství, jak praví svorně svatí Augustin, Zlatoústý a jiní; a ježto milosrdenství, jak postačí pro přítomnost dle Linkolnského v druhém výroku, jest láska nebo vůle pozdvihnouti bídného z jeho bídy; a ježto bída člověka jest dvojí, totiž duchovní a tělesná, jež jest nedostatek nebo zbavení dobra, dobro pak člověka jest buď dobro duše nebo dobro těla; dobro pak duše dvojí jest, totiž osvícení mysli a správnost chtění—: tedy dvojí jest bída duše, totiž temnota nevědomosti a uchýlení se vůle od správnosti. Obojí pak dobro duše bývá zahrnováno významem jednoho názvu, totiž v názvu: moudrost, a obojí bída její v názvu: hloupost. Proto celé dobro duše jest moudrost, a celá její bída jest v tom názvu hloupost. Tělesné bědy pak jsou: nedostatek pokrmu, totiž hlad, a nedostatek nápoje, totiž žízeň. A krátce všecka bída jest zbavení některé žádané věci. Dále jsou bědy tělesné: nahota, nedostatek pohostinství, nemoc a žalařování.

A tak ze všech vypočítaných běd jest jedna bída duše, jež jest hloupost a zbavení moudrosti, a šest běd těla, které sám Pán zřetelně vypočítává ve 25. kap. evangelia sv. Matouše. Klade se však všeobecně sedm almužen tělesných, totiž: lačné krmiti, žíznivé napájeti, nahé odívati, pocestné do domu přijímati, nemocné navštěvovati, vězně vysvobozovati a mrtvé pochovávati, kteréž obsaženy jsou v tomto verši:

„Navštěv, krm a napoj, vykup, oblec, hosti a pohřbi!"

Klade se pak i jiných sedm almužen duchovních, totiž učiti nevědomého, raditi jsoucímu v pochybách, potěšovati smutného, trestati hříšníka, odpouštěti urážejícímu, snášeti obtížné a těžké a modliti se za všecky; ty pak také jsou obsaženy v následujícím verši:

„Dej radu a trestej, potěš, odpusť, trp a se modli!"

„To však tak, že v tomtéž slově rozumí se rada i učení." Tolik Tomáš v 2. části knihy 2., kvest. 32., čl. 2.

Po druhé jest poznamenati, že v přítomném článku jest řeč toliko o tělesné almužně, která, jak praví Tomáš v 2. části 2. knihy, kvest. 32., čl. 1., dle některých má takovýto výměr: „Almužna jest skutek, jímž potřebujícímu dává se něco z útrpnosti pro Boha." A ježto tento výměr hodí se jak na duchovní tak na tělesnou almužnu, proto k thematu almužna jest skutek, kterým ze soucitu dává se pro Boha něco člověku tělesně potřebujícímu, nebo, co se dává nebo dalo ze soucitu člověku tělesně potřebujícímu pro Boha.

A proto jest zjevno, že almužna, jak praví Augustin a jiní svatí, jest skutek milosrdenství, jakož i dáti almužnu. A to jest patrno ze

samého jména. Neboť v řečtině odvozuje se to od milosrdenství; jako v latině jest ‚*miseratio*' (smilování) od ‚*misericordia*', tak jest *ἐλεημοσύνα* od *ἐλεημονία*, což jest milosrdenství, a *σύνα*, což jest přikázání, t. j. ‚přikázání milosrdenství', nebo od *ἐλιμονία*, s *ι* lépe, a pak se praví od Elí, což jest Bůh, a *σύνα*, což jest přikázání, jaksi ‚přikázání boží', jak praví Janovský ve svém ‚Katholikon'.

Neboť Spasitel přikazuje v 11. kap. evangelia sv. Lukáše dávati almužnu, řka: „... dávejte almužnu; a aj, všecky věci vaše čisté budou." Aby tedy v názvu nepovstal dvojsmysl, předpokládá se pro věc přítmnou, že lidská almužna jest almužna tělesná, daná od člověka prostě pode jménem almužny. Po druhé se předpokládá, že desátek v thematě jest desetina statků štěstěny daná od člověka prostě pode jménem almužny pro Boha.

Po těchto poznámkách a předpokladech dovozuje se pro článek takto:

1. Veškerý dar Štěstěny nebo světský daný prostě pode jménem almužny, jest almužna. Ale některé desátky jsou dar štěstěny nebo světský pode jménem almužny — tedy některé desátky jsou almužna. Tento důsledek jest znám sám o sobě a návěst hořejší jde z předpokladu prvého, dolejší pak z předpokladu druhého.

2. Dále: Vše dané od člověka z lásky k vůli vyzdvižení bídného z bídy, jest almužna; ale desetina statků štěstěny daná od člověka prostě pode jménem almužny pro Boha, jest věc daná od člověka z lásky k vůli vyzdvižení bídného z bídy — tedy desetina statků štěstěny daná od člověka prostě pode jménem almužny pro Boha, jest almužna. Důsledek jest známý, návěst hořejší jde z toho, že každý takový dar jest buď almužna duchovní, nebo tělesná, a návěst dolejší jest patrně proto pravdivá, že mnozí svatí dali a dávají desátek z lásky k vůli vyzdvižení bídného z jeho bídy. A neobrací se v pochybnost, že takovýto desátek jest almužna. Neboť svatý Augustin praví o slovech Páně ve výkladu na slova evangelia: ‚Ale běda vám farizeům! že desátky dáváte z máty a routy': „Jestliže však nemohou býti očištěni, leč ti, kdo věří v něho, jenž vírou očišťuje srdce, což jest, že praví: ‚dávejte almužnu; a aj všecky věci vaše budou čisté.' Dejme pozor, snad i sám to vykládá. Neboť oni ze všech plodů svých desítinu ujímali a almužny dávali, což nesnadno koná některý křesťan. Vysmáli se mu tedy, když jim toto řekl, jako lidem, kteří by nedávali almužen. To věda připojuje Pán: ‚Ale běda vám farizeům! že desátky dáváte z máty a z routy a ze všeliké byliny, ale opouštíte soud a lásku boží.' Toto tedy není činiti almužnu. Rozumíš-li, počni od sebe, neboť kterak jsi milosrdný jinému, jsi-li ukrutен sobě?" Tolik Augustin, pravě výslovně, že desátky jsou almužny.

Dále v ‚Enchiridiu' kap. 76. na slova 11. kap. evangelia sv. Lukáše: ‚Ale však i z toho, což máte, dávejte almužnu; a aj všecky věci vaše čisté budou', mluví takto: „Když vyplísnil ty, kteří povrchu se omývali, ale vnitř byli plni loupeže a nešlechetnosti, napomínaje

k jakési almužně, kterou mu člověk má prvotně dávati a vnitřek očistiti, vece: ‚Ale však i z toho, což máte, dávejte almužnu; a aj, všecky věci vaše čisté budou.' Potom pak, aby ukázal, k čemu napomínal, a co oni nedbali činiti, aby se nedomnívali, že nezná jejich almužen, praví: ‚Ale běda vám, farizeům,' jakoby řekl: ‚Já zajisté napomenul jsem vás k dání almužny, skrze níž všecky věci vaše čisté budou. Ale běda vám, že desátky dáváte z máty a routy a ze všeliké byliny — tyto almužny vaše zajisté znám, abyste se nedomnívali, že o těch jsem vás nyní upomenul — ale opouštíte soud a lásku boží, kteroužto almužnou mohli byste se očistiti od veškeré nečistoty vnitřní, aby čistá byla vaše srdce a těla, která umýváte.' Toto vše zajisté, totiž i vnitřní i vnější; jak jinde se čte: ‚Očisťte, co uvnitř jest, a čisté bude, co zevně jest.' Avšak aby se nezdálo, že zavrhuje ty almužny, které dějí se z plodů země, praví: ‚Tyto věci,' totiž soud a lásku boží, ‚měli jste činiti, a oněch', t. j. almužen z plodu země, ‚neopouštěti'." Tolik Augustin, nazývaje desátky výslovně almužnami.

Dále Zlatoústý ve výkladu na táž slova 11. kap. evangelia sv. Lukáše: ‚Ale však i z toho, což máte, dávejte almužnu', praví takto: „Zajisté když byla řeč o židovském očišťování, úplně to pominul, ale ježto desátek jest jakási almužna a ještě nebyl čas výslovně rušiti ustanovení zákonná, proto praví: ‚Tyto věci měli jste činiti a oněch neopouštěti'." A jeho uvádí sv. Tomáš ve svém výkladu na Lukáše. Zlatoústý ten pak podotýká dvě věci: Předně, že desátek jest almužna; po druhé, že desátek jest jaksi ustanovení zákonné, které ještě za času Kristova neustalo se dávati kněžím.

Dále: Augustin v kterémsi kázání o dávání almužny mluví takto: „Což jest: ‚dávejte almužnu; a aj, všecky věci vaše čisté budou?' Dejme pozor, a snad sám to vykládá. Když toto řekl, tu beze vší pochyby přemýšleli oni, kteří dávali almužny a jak dávali je. Ze všech věcí svých dávali desátky, ze všech plodů svých ujímali desítinu a dávali ji. To nesnadno činí některý křesťan. Hle, co činili Židé: nejen z pšenice, ale i z vína a oleje, a netoliko z toho, ale i z věcí bezcenných, kmínu, routy a kopru, ze všeho pro přikázání Páně dávali desátek, t. j. ujímali desítinu a dávali almužny. Věřím tedy, že se obrátili k sobě a myslili, že Kristus Pán marně jim mluví, že nekonají almužen; neboť oni znali skutky své, že i z nejmenších bezcenných plodů svých dávali desátky a almužny. Vysmáli se mu u sebe, když takové věci povídal jim, jako lidem, kteří by nekonali almužny. To věda Pán, doložil v souvislosti: ‚Ale běda vám farizeům! že desátky dáváte z máty, (kmínu a z routy a ze všeliké byliny — abyste věděli, že znám vaše almužny. Jistě toto jsou vaše almužny, toto jsou vaše desátky; i z maličkých a bezcenných plodů svých dáváte desátky a opustili jste těžší věci zákona'." Tolik Augustin výslovně několikrát vykládaje, že desátky jsou almužny. A totéž praví v knize kázání v kázání 6.

3. Dále pro článek, že desátky jsou pouhé almužny dovozuje se takto: Neboť tento výrok: Desátky jsou pouhé almužny jest soud

neurčitý, obsahující dle mnohých svých částečných pravdu. Jisté zajisté jest, že není odsouzení hodné, ale nejvýše katolické, říci, že něco jest Bůh. A ježto o všech jedincích jest to falešné, jest to pravdivé toliko o jediném, který převyšuje veškerý rod. Tedy na základě stejného jest správný tento neurčitý soud: Desátky jsou pouhé almužny. Neboť dovozuje se takto: Tyto desátky laika Petra dle sebe celých dávány jsou správcem Pavlem potřebnému laikovi, a to dle čistého úmyslu: kterak tedy nejsou pouhé almužny, ba čistší než některá almužna daná od smilnícího duchovního? Celou návěst, předpokládám jakožto možnou a jakožto pochybnou odsuzovatelům, jest-li to pravda.

4. Dále dovozuje se atd.: Tyto desátky a všecky statky štěstěny jsou pouhé almužny vzhledem k Bohu. Neboť každý člověk, císař nebo král, jest žebrák boží, jak často tvrdí Augustin, a následovně, jestliže plodně přijímá takové nějaké dobro od Boha, jest to vzhledem k Bohu pouhá almužna; a věrný nepopře, že následuje prostě: Toto jest pouhá almužna u Boha — tedy toto jest pouhá almužna.

5. Dále dovozuje se takto: Všecky desátky jsou podle sebe a každé své části almužny, a není nijakého důvodu protivného tomu, že jsou almužny — tedy jsou pouhé almužny. A neexistují zajisté jiným způsobem ani jiným důvodem, než almužny, jsou-li podle sebe celých almužny, ježto následuje: existují-li jiným způsobem nebo jinak než almužny, pak existují jinak, než některé almužny. A ježto samy jsou některé almužny, následuje, že existují jinak, než ony samy, což jest nesprávno.

Ale s postoupením za hranice logiky bylo by hledati, zda dříve, než církev byla obdařena, živobytí a oděv apoštolům daný, byly pouhé almužny, nebo zda byly to věci dávané pro závazek lidské povinnosti z jiného důvodu. A ježto nelze nastrojiti důvod, že nebyly to pouhé almužny, jest tomu tak i později, ježto zvyk téže věci dle důvodu vůbec podobného nemění druh důvodu. Tak zajisté žebráci mohli by si ze zvyku osobovati nad pouhost almužny, světské statky, které vyžebrají. A pouhost almužny nevylučuje povinnost vzhledem k Bohu. Neboť každý řádně udílející almužnu činí, jak má, jako každý řádně přijímající almužnu má ji tak přijímati vzhledem k Bohu. A založiti lidský název pouze na pokračování takové almužny jest vůbec protivno smyslu almužny. Tedy almužny zachovávají stále důvod pouhosti, kterou měly na počátku, když podmíněný závazek neruší pouhost jejich.

Protož nevidíme, proč mělo by se popírati, že desátky jsou pouhé almužny, leč aby se pyšní podivuhodně vypínali proti pokoře Kristově. Požadují totiž pode jménem zproštění, aby k vůli desátkům byli takto oblíbeni. Tak zajisté žebravý bratr (mnich) pro dlouhé pokračování v almužně dle takovéto kolikosti neb okolnosti mohl by to požadovati. Ale není omluvou, jestliže kaplan vykonává tělesnou službu, že mají proto pro občanský název požadovati desátky, jednak proto, že jak se strany dávajícího desátky, tak se strany faráře nebo

kaplana má se taková služba dávati zadarmo a ne občanským směňováním, ježto se nevyžaduje, ale spíše si odporuje rovnocennost takových směněných věcí, ježto také nikdo nedává zadarmo nějakou almužnu, leč by očekával povinnou odplatu z práva nebeského.

6. Dále: Všecky světské statky udělené kněžstvu od laiků z téhož důvodu, z kterého jsou mu uděleny statky církevní, jsou almužny udílejících. — To se dokazuje, protože všecky ty statky jsou chudých, jak patrno z mnoha výroků svatých a ze zákonů. Ale nestávaly se statky chudých, když byly čistě světské, leč byly-li prostřednictvím skutku milosrdenství uděleny chudým — byly tedy pouhé almužny. Důsledek platí z výměru pouhé almužny.

7. Dále: Vše směněné v užitek nebo panství druhého, jest směněno buď směněním občanským nebo evangelickým; ale statky církve takto jsou směňovány, tedy jednou z těchto služeb. Ale občanské směňování nelze předstírati, ježto nemůže se to dáti ani koupí, ani prodejem ani jiným občanským směněním. Nezbývá tedy leč pouhé obdarování v naději v nebeskou odměnu, což jest čistě a tak pouze almužna. A patrně důsledně následuje, že všickni duchovní, kteří přijímají takové almužny, jsou žebráci, nerci-li vzhledem k Bohu, jako všichni lidé, ale i vzhledem k lidem. Neboť nevyžadovali by tak naléhavě almužen, kdyby takových nepotřebovali. A nemusíme se proto styděti ani býti žebráky pyšnými, ježto Kristus vzhledem k člověčenství stal se žebrákem k vůli nám, ježto pravě chudobu svou Bohu Otci . . .

8. Dále: Když král, kníže, rytíř, měšťan neb jiný člověk udělí duchovnímu nebo kněžím ve svém okršku, udílí to církvi boží a soukromé osobě na věčnou almužnu, aby se modlila za krále, za zakladatele a za jeho předky. Ale takovéto obdarování nestačí, aby založilo u duchovních světské panství, i následuje, že u nich trvá pouhé užívání nebo světské užívání bez světského panství. Návěst hořejší jest patrna z toho, že jinak almužna nebyla by skutek milosrdenství. Z tohoto pak může býti zřejmo, že desátky jsou pouhé almužny udělené církvi k užitku chudých.

9. A proto praví svatí, že desátky jsou úděly potřebujících duší. Proto i svatý Augustin praví v kázání o udílení desátků: „Úkony desátků, nejmilejší bratři, jsou úděly potřebujících duší; udílej tedy úděly chudým!“ A níže: „Kdo si tedy přeje buď získati odměny nebo zasloužiti odpuštění hříchů, dav desátky snaž se také z devíti částí dáti almužnu. Ale tak, aby vše, co by vyjímaje skromné živobytí a potřebný šat zbývalo, nebylo rozmařile si ponecháno, ale aby bylo uloženo v pokladnici nebeskou almužnou chudým. Neboť čehokoliv by nám Bůh dal více nežli třeba, nedal zvláště nám, ale svěřil nám to, abychom vynaložili to na jiné; jestliže bychom pak nedali to, upadli jsme v dluh.“ Tolik Augustin, a stojí to v XVI., kvest. 1., kap. ‚Desátky‘.

Dále Jeroným v listě (a klade se to v XVI., kvest. 2., kap. ‚Cokoliv‘,) praví: „Cokoliv mají duchovní, jsou statky chudých.“

Dále mluví k tomu Augustin v 33. listě k Bonifácovi, a klade se to v I., kvest. 12.

Dále ve XXIII., kvest. 7.: „Jestliže soukromě držíme něco, co nám stačí, není to naše, ale chudých: my pak správu toho jaksi vedeme, leč bychom si vlastnictví osobovali zatracení hodným uchvácením.“ Výklad pak na ona slova z XXIII., kvest. 7. praví: „Preláti jsou správci, ne pány věcí církevních.“

Ambrož ve výkladu na slova 16. kap. evangelia sv. Lukáše: ‚Vydej počet z vladařství svého‘, praví: „Z toho tedy se učíme, že oni nejsou pány, ale spíše vladaři cizího jmění.“

Jeroným k Nepotianovi dí: „Kterak mohou býti duchovními kterým se káže pohrdati vlastním jměním. Příteli vzíti něco jest krádež; ošidíti církev, jest svatokrádež. Přijali, aby věnovali chudým.“

Bernard v kázání na slova: ‚I řekl Šimon Petr Ježíšovi‘, v kap. 17. praví: „Jistě dědictví chudých jest jmění církví. A vše, co si služebníci a správcové, ne zajisté páni nebo držitelé, berou nad výživu nebo šat, jest z dědictví toho ujímáno svatokrádežnou krutostí.“

Eusebius ve spisku ‚O přestoupení Jeronýmově‘ praví: „Držíš-li šat nebo něco jiného mimo nejkrajnější potřebu a nepřispíváš-li potřebnému chuďasovi, jsi zloděj a lotr. Buďmež, synové nejmilejší, ve věcech světských toliko správci, a ne držiteli.“ Tolik onen.

Isidor ve spise ‚O nejvyšším dobru‘, v kap. 42. vece: „Budiž známo biskupovi, že jest služebníkem ne pánem lidu.“

Dále v 5. knize dekretálu v oddíle zvláštním o obdaření praví pod autoritou Alexandra III., biskupa pařížského, takto: „Myslím, že tvé Milosti Bratrské není tajno, že ježto biskup a každý představený jest správcem ne pánem majetku církevního...“

Hle, těmito výroky svatých se ukazuje, že netoliko desátky, ale i jiné jmění, které mají duchovní z daru skutku milosrdenství, jsou pouhé almužny, které mimo to, co nutně potřebují duchovní, mají připadnouti chudým. — Po druhé se ukazuje, že duchovní nejsou jmění onoho pány neb držiteli, ale služebníky neb správci. — Po třetí se ukazuje: Jestliže ho kněží zneužívají, pak jsou zlodějové, lotři a svatokrádci, a, jestliže by neučinili pokání, musí spravedlivým soudem božím býti zatraceni.

*

Jiný článek.

Nikdo není pánem občanským, nikdo není prelátem, nikdo není biskupem, pokud jest ve smrtelném hříchu.

Článek ten obsahuje tři věci:

1. *Nikdo není pánem občanským, pokud jest ve smrtelném hříchu.*

2. *Nikdo není prelátem, pokud jest ve smrtelném hříchu.*

3. *Nikdo není biskupem, pokud jest ve smrtelném hříchu.*

1. První část článku.

K prvnímu jest poznamenati, že býti pánem předpokládá míti. A ačkoliv dle Aristotela a autora šesti principií jest mnoho způsobů mění, přece k vytčené větě postačí tři způsoby jmění, totiž mění přirozené, občanské a evangelické. — Prvním způsobem mění mají hříšníci přírodní statky, a přece ne prostě spravedlivě, ale nespravedlivě. — Mění občanské pak jest způsob mění, dle kterého mocnosti světa mají statky štěstěny nebo náhody, a to dvojako dle dvojakého smyslu, totiž v pravdě a předstíraně. — Ale třetím způsobem mění, nejvyšším možným co do druhu, mají pouze ti, kdo jsou v lásce neb milosti, vše, co mají. A proto pro tak dvojsmyslné mění praví Spasitel ve 13. kap. evangelia sv. Matouše, ve 4. kap. evangelia sv. Marka a v 19. kap. evangelia sv. Lukáše: „... od toho, kterýž nemá, i to, což má, bude odňato", kde jasně jest patrný rozdíl řečený. A proto jak dvojsmyslně řeklo by se o Petrovi, který samovládně se zmocní panství, že je má, u přirovnání s Pavlem, který své panství má právem dědickým — tak dvojsmyslně drží spravedlivý a nespravedlivý zde na světě světské statky. —

Po druhé jest poznamenati, že jedno jest právo božské, druhé právo kanonické a třetí právo občanské.

Právo božské jest toliko od Boha ustanoveno a Kristem slovem i skutkem vyloženo, jako zákon evangelický.

Právem kanonickým nazývá se právo ustanovené a prohlášené od preláta nebo prelátů ke krocení buřičů posvátnými řády. A může býti také bráno, jako společné s právem evangelickým, jako jsou články víry vyložené na svatých synodách nebo koncilech. Neboť jako týž jest člověk, který v šatech nebo v případcích uvádějících ve známost se mění, tak týž jest zákon nebo pravda evangelická obsažená nebo odhalená v evangeliu, a církví potom jinak, ne však protivně, vyložená, jak jest patrno na víře, kterou věříme.

Právo občanské pak jest právo vynalezené lidsky k vůli hříchu, k nucenému ospravedlnění státu vzhledem k dobrům těla a štěstěny, jako právo evangelické napravuje vzhledem k dobrům milosti.

A toto rozdělení lze uvésti na dvojdílné takto: Jedno jest právo božské, druhé právo lidské. Právo božské jest právo božsky vnuknuté. Právo lidské jest právo vynalezené lidsky k vůli hříchu. A tyto oddíly nejsou ve své obdobě z opaku stejně rozdílné. Ježto veškeré právé právo jest božské. Ale způsob vnuknutí, prohlášení a vykonávání činí u nás rozdíl.

Z toho jest patrn rozdíl mezi panstvím přirozeným a občanským.

Panství přirozené jest panství božsky ustanovené, založené na prvním podkladě spravedlnosti, trpící stejnou měrou kolikkoliv boháčů, ale nepřipouštějící se zachováním spravedlnosti odcizení vládnoucího.

Panství občanské pak jest panství ustanovené lidsky k vůli hříchu, jež nelze zároveň a stejnou měrou uděliti spravedlivým pánům, ale jež lze upříti se zachováním spravedlivosti.

Po třetí jest poznamenati, že něco jest činně spravedlivé a něco z vnějška nebo trpně. Prvním způsobem jest spravedlivé toliko to, co má v sobě ctnost spravedlivosti formálně. A to se vyskytá dvojím způsobem: buď že tato spravedlivost jest podstata spravedlivého — a tím způsobem může toliko Bůh býti spravedlivý; — nebo že tato spravedlivost jest případek z druhu jakosti, a tak jsou toliko rozumná stvoření jsoucí v milosti spravedlivá. — Druhým způsobem jest spravedlivé každé stvoření, ježto spravedlivé a dobré lze prostě obrátiti. Spravedlivost pak přirozeně a sama sebou následující stvoření jest dobrota, jíž stvoření se připodobuje vůli prvního počátku. A důkazy tohoto trojího rozdělení pomíjím nyní pro ztrátu času.

Po čtvrté jest poznamenati, že panství pojímá se jednou formálně, po druhé příčinně nebo hmotně dle podmětu nebo základu nebo konce, k němuž jest formální panství, jako lid nazývá věc vzatou v držení panstvím, řka, že dvorce a ostatní majetek jsou majetníku panstvím. Ale v přítomném má býti řeč o panství pojímaném formálně, jež jest vzhled důvodné přirozenosti, dle níž jmenují se, že jsou představeni svému služebníku; a tak jmenuje se člověk občanským pánem, když dobře nebo zle jest představen služebníku.

Po těchto poznámkách budiž předpoklad tento: Nikdo, jak jest ve smrtelném hříchu, nemá prostě spravedlivosti k některému daru božímu. A aby výkladu výroku nepřekážel dvojsmysl nebo neznalost názvů, předpokládám, že býti sám nazývá se míti prostě právo k něčemu dobrému, nebo v něm, když pouze spravedlivě, (ježto pak ne nespravedlivě), to drží nebo má. Tak zajisté, jestliže někdo na nějaký čas něčeho nespravedlivě se zmocní, nemá to prostě spravedlivě pro ten čas.

1. Po těchto poznámkách a předpokladech dovozuje se pro první část článku *předně* takto: Veškeré právo lidské předpokládá příčinně právo božské — tedy všecko spravedlivé panství nad lidmi předpokládá právo božské vzhledem k Bohu. Ale každý, kdo jest ve smrtelném hříchu, jako takový nemá spravedlivého panství vzhledem k Bohu — tedy i prostě spravedlivého panství. Tak zajisté vztahově platí důsledek od Boha k prostě'. Takto platí: Jest-li něco spravedlivého nebo nespravedlivého vzhledem k Bohu, pak jest to prostě takové, ježto pravidlo první nemůže býti nedostatečné doměním.

A že každý, kdo je ve smrtelném hříchu, nemá jako takový pravého panství, to dovozuje se takto: Všeliké dobro, které takový drží, drží nespravedlivě — tedy odpadá od pravého panství kteréhokoli panovníka. — Návěst hořejší se dokazuje: Hříšník toliko tím způsobem, kterým jest, drží; ale ať jakkoli jest, nespravedlivě jest — tedy ať jakkoliv drží, nespravedlivě drží. Návěst hořejší jde z toho, že smrtelný hřích, ježto nakazí přirozenost, mnohem patrněji nakazí všeliký způsob nebo jeho případek, jako, jest-li život člověka nespravedlivý, tak že nespravedlivě žije, pak všeliké jeho dílo jest nespravedlivé, ježto nejedná jinak, než žije. A ježto žijícím žíti jest

býti, (dle 2. knihy ‚O duši') jest patrno, že jak nespravedlivě jest a žije, tak nespravedlivě jest pánem a nespravedlivě podléhá každému případku, který na něm tkví.

Tento důvod, byť i se zdál mnohým sofistický, přece dával by každému metafysikovi plnou víru, ježto první filosof Matouš v 6. kap. činí závěr, pravě takto: „Protož jestliže by oko tvé sprostné bylo, všecko tělo tvé světlé bude; pakliť by oko tvé bylo nešlechetné, všecko tělo tvé tmavé bude." Ve slovech těch jest dle svatých doktorů tento smysl: Jest-li úmysl spravedlivý, veškeré množství skutků následujících bude spravedlivé; a obrátí-li se úmysl od spravedlnosti, pak veškeré množství skutků i samými sebou dobrých jest nespravedlivé. Spravedlivost totiž dle Aristotela v 5. knize ‚Ethiky' jest z ctností nejskvělejší, zářící mezi ostatními jako večernice mezi hvězdami. Na tento smysl zdá se narážeti Kristus, když nazývá veškeré množství skutků spravedlivých světlým a veškeré množství skutků nespravedlivých tmavým. A jestliže dle toho se tvrdí, že hříšník má nespravedlivě tělo i duši i ústrojí nebo kterýkoli jiný přirozený dar, jest patrno, že velmi dobře se to vylučuje. Neboť jestliže takový nespravedlivě žije, jest patrno, že má nespravedlivě duši a tak život a jinak nepravila by tak často Pravda, která lháti nemůže, že kdo miluje duši svou, chtěje milovati rozkošnicky proti spravedlivosti, ztratí ji, jak se praví ve 12. kap. evangelia sv. Jana. Avšak nikdo neztratí jmění nebo majetek, leč když jest zbaven jeho spravedlivosti. Tedy když jest zbaven spravedlivosti, ztrácí v pravdě vše, co má. A o tomto rozjímá Augustin mezi jiným v kázání 1. na Jana, i dí, že hřích jest nic, a lidé hřešíce stávají se ničím. Neboť nikdo, kdo smrtelně hřeší, nemá pro ten čas těla ani duše aniž jakého statku Štěstěny, leč dvojsmyslně, ježto, protože má bytí z pouhé milosti, kteréžto bytí jest vázáno zákonem přirozenosti pokračovati v milosti, ztratí-li pravidlo tohoto práva, nezůstává stvořením ani majetníkem něčeho, leč dvojsmyslně. Tedy každý člověk, který jest ve smrtelném hříchu, není občanský pán, leč dvojsmyslně nebo předstíraně.

2. Dále dovozuje se takto: Stává-li se, že nespravedlivý vládne prostě spravedlivě světskými statky, právě tak mohlo by se státi, že by nespravedlivý prostě spravedlivě užíval světských statků, nad nimiž nemá prostě spravedlivého panství. Důsledek jest patrný z toho, že svobodnou a prostě spravedlivou vládu nemá nikdo, komu má spravedlivě býti upřeno jakékoli užívání. Neboť každému spravedlivému majetníku jest dovoleno zákonitě užívati svých věcí. Ale proti uvedené dolejší návěsti dovozuje se takto: A tak nespravedlivý Petr maje v držení statky světské, z nichž udílel by almužnu nuzným, za jakýchkoli okolností by chtěl, avšak sám byl by nespravedlivý, to obsahuje a z toho jde, že kdyby nějaké užívání světských statků člověka nespravedlivého nebylo nespravedlivé, nejspíše bylo by takové, ježto takový skutek jest nejspíše sám sebou dobrý, který by nic neporušoval, leč nespravedlivostí, jíž ten, kdo rozdílí almužny, jest nespra-

vedlivý. To-li bychom připustili, stejným způsobem porušoval by každý jiný dobrý skutek, ježto stejně vzniká při dávání čehokoliv za spoluúčinu spravedlivosti.

Dejme tomu tedy, že nespravedlivý Petr rozdílel by ne nespravedlivě, ale prostě spravedlivě. — Proti: Žádný vnější skutek není prostě spravedlivý, leč jak vychází z ctnosti spravedlivosti; ale rozdílení Petrovu scházela ctnost spravedlivosti na Petrovi, ježto jest obtížen odporující nespravedlivostí — tedy uvedené rozdílení není prostě spravedlivé. Ba ježto spravedlivost jest všeliká ctnost, dle 5. knihy ‚Ethiky', jestliže spravedlivě rozdílí, pak rozdílí ctnostně a následovně jest ctnostný, jednaje libě a záslužně vzhledem k Bohu. Dolejší návěst jest proti všelikému výroku fysiků a ethiků, kteří praví, že ten, kdo je ve smrtelném hříchu, koná skutek sebou samým dobrý, ale ne dobře. Podobně Bůh požaduje od tohoto jako od každého člověka zde na zemi, aby nic nekonal, leč v milosti; tento však koná mimo milost, ježto, jak se předpokládá, jest ve smrtelném hříchu — tedy koná jinak, než má. A tato jinost konání nevyžaduje ani neváže Petra k jinému konání pod jakýmkoli trestem, ale pod trestem smrtelného hříchu. Z toho jest patrno, že jest-li Petr nespravedlivý, byť činil cokoliv, buď spánkem, nebo jídlem nebo konáním jakéhokoliv skutku sebou samým dobrého, ustavičně hřeší. Toto pak neobrací se v pochybnost rozumějícímu, který zná, kterak vnitřní člověk, nakažený hříchem, nakazí celý ostatek přirozenosti tělesné i jednotlivé jeho úkony, a následovně každému, komu jest nespravedlivo žíti, jest nespravedlivo čemukoliv panovati, a tak nikdo není občanským pánem, jest-li ve smrtelném hříchu.

A hledáme-li svědectví k tomuto výroku — hle, závěr Apoštolův v 13. kap. 1. listu ke Korintským: „A kdybych vynaložil na pokrmy chudých všecken statek svůj; a bych vydal tělo své k spálení, a lásky bych neměl, nic mi to neprospívá." A známo jest každému, kdo zná výrazy, že nespravedlivost a láska jsou dvě věci bezprostředně opačné, takže jedno musí býti v člověku, a jest-li v něm jedno, není tam druhé, a naopak. A opět známo jest: Není-li možno, aby nespravedlivý užíval něčeho, leč by tím právě užíval toho nespravedlivě, ale spíše by toho zneužíval — právě tak není možno, aby nespravedlivý něčemu vládnul, leč by jako takový nespravedlivě vládl nebo spíše vedl krutovládu, ježto nespravedlivě zabírá cizí. Tedy nikdo není spravedlivě občanským pánem, jest-li ve smrtelném hříchu.

Jestliže pak se hledá svědectví svatých doktorů — hle, výrok velkého svatého Augustina v 37. listě k Macedoniovi (a stojí to ve XIV., kvest. 4., kap. ‚Co mám říci'), kdež mluví takto: „Co mám říci o úrocích, které i samy zákony a soudcové káží dávati? Zdaž jest ukrutnější ten, kdo něco zadržuje nebo odnímá bohatému, než ten, kdo lichvou ubíjí chuďasa? Proto tyto a takové věci zle zajisté jsou drženy, a přál bych si, aby byly vráceny; ale není soudce, kterým by od světského mohly býti zpět požadovány. — Nyní však rozumně popatřme, co jest psáno v předmluvě k písmu: Člověk věrný má

celý svět bohatství, nevěrný však ani obol. Zdaliž neusvědčujeme, že všichni, kdo zdají se sobě radovati z věcí dovoleně získaných a neumějí jich užívati, drží věci cizí? Neboť to jistě cizí není, co právem jest drženo, to pak právem, co spravedlivě, a to spravedlivě, co dobře. Vše to tedy, co zle jest drženo, jest cizí; zle však drží ten, kdo zle užívá. Spravedlnost, pravím, nikdo nemá zle, a kdo by nemiloval, nemá jí. Peníze však i zlí zle mají, i dobří o tolik lépe je mají, oč méně je milují.“ Tolik Augustin.

K témuž jest i slavný doktor svatý Jeroným v listě k Pavlinovi, řka: „Dávno bylo řečeno: Lakomci schází jak to, co má, tak to, čeho nemá. Věřící má celý svět bohatství, nevěrný však postrádá obolu.“

K témuž jest i velký svatý patriarcha Zlatoústý, dvakrát od biskupů odsouzený, jenž ve výkladě na slova 6. kap. evangelia sv. Matouše mluví takto: „Jelikož nepraví: ‚Nemůžete míti Boha a bohatství‘, ale: ‚nemůžete Bohu sloužiti i mammoně‘ — jiné jest zajisté míti bohatství, jiné sloužiti bohatství. Máš-li bohatství, a nečiní-li tě to bohatství pyšným nebo násilným, ale dáváš seč jsi slabým, pak jsi pánem, ne služebníkem bohatství, ježto nedrží tebe bohatství tvé, ale ty bohatství své. Jestliže však bohatství tvé činí tě pyšným nebo násilným, a ty sevřen lakomstvím nikomu nic neskytáš, pak jsi služebníkem bohatství svého, ne pánem, ježto bohatství tě drží, ne ty bohatství své.“

Hle, tento velký a svatý filosof výslovně vykládá, že člověk pyšný nebo jiným hříchem nakažený není pánem. A po druhé, že takový nedrží bohatství. Ba praví ve 29. kázání: „Pány nazývají se lidé nevlastně. V pravdě však nikdo není pánem, leč Bůh.“ Tedy žádný není v pravdě občanský pán, jest-li ve smrtelném hříchu.

K témuž jest i svatý Anselm ve spise ‚O vznešenosti svaté Panny‘, v kap. poslední, řka: „Zajisté žádné právo v těch věcech, které boží jsou, nemá spravedlivě míti ten, kdo jeho vůli v tom, co božího jest, se neostýchá špatnými skutky odporovati.“ Tolik onen.

Křič si tedy někdo sebe více a napadejž hněvivě tyto svaté.

3. Dovozuje se však ještě důkazem, že žádný člověk není občanským pánem, jest-li ve smrtelném hříchu, a to takto: Ze smyslu pojmu pán, jako takového, následuje, že má býti představen svému sloužícímu. Ale nespravedlivý jako takový není představen světským statkům, ale jest poddán jejich službě, jak jest patrno svrchu ze Zlatoústého, tedy není jich pánem. Návěst hořejší jde z výměru panství, ježto jinak každé stvoření bez rozdílu panovalo by každému jinému, a návěst dolejší jde z toho, že každý zločinný hříšník dobrovolně dává přednost ve své lásce nějakému statku světskému před statkem věčným, a tím právě, že takto slouží takovémuto světskému statku, ježto poddává se sobě dle nejvyšší moci — totiž volní.

Z toho jest jasně patrno, ježto statek světský do té míry poškozuje zneužívajícího a vleče ho dle nejvyšší moci k nejnižšími stupni, že neslouží pak spíše člověku, než služebník, jenž by pána svého porazil a tak vlékl za vlasy do pekla. A proto správně praví svatí,

že cokoliv by člověk více miloval, to činí Bohem svým, to jest dobrem, k jehož uctívání především přihlíží. A to znamená i Bůh v jednom významu. I jest patrno, jak moudře praví nejvyšší filosof v 6. kap. evangelia sv. Matouše: „Nemůžete Bohu sloužiti i mammoně," totiž najednou. A jeho učedník stěžuje si v 1. kap. listu k Římanům, že filosofové odvrácení od Boha k světu sloužili stvoření raději než stvořiteli. I jest patrno, kterak dlužno rozuměti doktorům, kteří praví, že modlářství následuje po každém hříchu. Neboť tím právě, že někdo hřeší hříchem světa, těla neb ďábla, dává ve své lásce přednost dobru světskému, jehož má obraz a jehož má pomysl, před dobrem nezaměnitelným, pochopitelným nade všecken pomysl, jak ukazuje Augustin ve spise ‚O pravém náboženství'. Z toho jest patrno, že žádný, kdo je ve smrtelném hříchu, nemá pravého panství nad kterýmkoli stvořením.

To se potvrzuje všeobecně tím, že každý, kdož činí hřích, služebník jest hříchа, dle hlasu Pravdy v 8. kap. evangelia sv. Jana, ale každý hřích jest nižší, ježto jest méně než nějaké stvoření. Tedy každý hříšník snižuje se k službě něčemu nižšímu, než jest nějaké stvoření. A ježto pojem pán značí do jisté míry takovouto vládu, následuje, že hříšník jako takový nepanuje vlastně žádnému stvoření. I jest patrna odpověď k politické otázce, již se tážeme, co vyžaduje se k tomu, aby někdo byl pánem někoho, ježto nestačí jsoucnost vnějších věcí ani výpověď svědků, kteří mohou klamati, ani soudcovo vynesení výroku, (jak jest patrno ve 26. kap. evangelia sv. Matouše na odsouzeném Kristu a ve 13. kap. Danielově na Zuzaně,) ani majetek tělesný. Neboť Augustin ve 4. kap. spisu ‚O městě božím' praví: „Odstraní-li se spravedlnost, co jsou království, leč velká lotrovství?" Ani dědický postup: neboť svatý Jeroným praví: „Každý boháč jest buď ničema nebo dědic ničemy. Neboť nastoupí-li syn v loupež, lichvu, krádež neb svatokupectví otcovo, jaký jest důvod, že jest pánem?" Ani směnění nebo dání; neboť kdo může spravedlivě i směniti i dáti? Proto dlužno a stačí k panství připojiti ctnost panovníka, jejíž prostřednictvím slouží Bohu, a pak beze vší pochyby slouží mu věci nižší.

4. Dále: Každý, kdo si uchvacuje, něco, co jest vlastní jeho králi, jest, jako takový, zrádce svého krále — tedy daleko více každý, kdo si uchvacuje něco, co může náležeti toliko Bohu, jest jako takový, zrádce Boha svého. Toto činí každý pyšný a následovně každý smrtelně hřešící. Tedy každý smrtelně hřešící jest zrádce Boha svého. Návěst dolejší jde z toho, že každý pyšný popírá poslušnost Boha svého. Ježto tedy toliko Bohu může náležeti panství, aniž by byl poddán vyššímu, následuje, že každý pyšný, pokud na něm jest, uchvacuje si moc královskou, která toliko Bohu může náležeti.

5. Podobně: každý pyšný má hřích, který mu vládne, jak praví Apoštol v 5. kap. listu k Římanům, kde dí, že hřích kraluje. Ale žádný hřích není služebník podřízený Bohu, tedy i každý pyšný,

který nedůvěřuje Pánu, poddává se pánu přímo opačnému; a následovně není pro ten čas spravedlivo, aby něco držel právem božím. Patrný příklad jest tento: Jestliže totiž některý služebník pozemského krále, mající od něho mnoho dobrého, ze zloby, nemaje příčiny k nedověře, poddá se nepříteli svého krále k službě, kterak může spravedlivě přijímati od krále plat a občerstvovati se jeho pokrmy a nápoji, jsa protivníkem toho krále?

6. Podobně: Každý, kdo nespravedlivě zabije služebníka pánova nesoucího jeho obraz nebo podobu a představujího osobu pánovu v zastávání úřadu sobě svěřeného, uráží onoho a ztrácí skutkem tím panství. Tak jest tomu s každým, kdo zhřeší po milosti — tedy dle zákona božího ztrácí panství, měl-li jaké, jsa v milosti. Návěst dolejší jde z toho, že příliš věcně zabíjí sebe sama, protože hřích odděluje od duše Boha, který dříve byl milostí životem jejím, a tehdy byla podobna Bohu svému, lnouc k němu milostí a slouže mu službou nejhodnější co do druhu.

Proto znamenejž člověk příčiny v právu lidském, kdy někdo uráží nebo má býti potrestán posledním trestem, a uvidí, že hříšník upadá v příčiny ty skutečněji, vzhledem k Bohu, jako páše-li, pokud na něm jest, zločin urážky veličenstva, spiknutí na smrt nebo sesazení knížete či krále země, v uchvacování moci královské v nejnespravedlivější příležitosti, v nejnemírnějším smilnění a v činění bezpráví celému státu; a tak i o jiných příčinách politických, v zákoně božím příklady doložených. Tak zajisté Adam přestoupením přikázání Páně ztratil přirozené panství, zemřel a všechny své potomky, ba i nového Adama, podrobil smrti. A tento předmět o přestoupení poznamenává filosof v 5. knize ‚Ethiky'.

I jest patrno, že žádný nespravedlivý nemá panství, předně proto, že způsob panství božského není mu zároveň možný. Po druhé proto, že ztrácí nespravedlivostí milost boží, a následovně panství, následující milost. Jestliže totiž člověk řádně povolaný zákonem lidským ztrácí pro nestání své nebo svého zástupce majetek nebo jiný pozemek, oč spíše člověk povolaný dle zákona božího, aby odpovídal za své panství a nezákonně se nedostaviv ztratil by své panství. Vskutku o tolik důvodněji, oč jest Bůh pravější pán a oč důstojnější jest volající hlasatel, totiž písmo svaté, ba celá Trojice volající se svými svatými, která nemůže nic žádati, leč spravedlivé. A jisto jest, že volá pod trestem ztráty všech statků vzhledem k základu milosti k službě neustálé, a jiný způsob než způsob milosti nestačí, aby více založil v člověku panství, než zvíře, které má člověk rozumem i ctností předčiti.

7. Pravda svrchu řečená dokazuje se také písmem starého i nového zákona. Neboť ve 13. kap. 1. ‚Knihy královské' praví prorok Samuel Saulovi: „Poněvadž jsi zavrhl řeč Hospodinovu, i on také zavrhl tě, abys nebyl králem." A níže: „... nebo jsi zavrhl řeč Hospodinovu; tebe také zavrhl Hospodin, abys nebyl králem nad Izraelem." A níže: „Odtrhlť jest Hospodin království Izraelské dnes

od tebe, a dal je bližnímu tvému, lepšímu než jsi ty.“ Hle, jak jasně ukazuje písmo, že Saul pro hřích, jímž přestoupil přikázání boží, ztratil základ spravedlivosti vzhledem ke království. Protož vzhledem k tomu jest výslovný důkaz v 13. kap. 1. ‚Knihy královské‘, kde se praví: „Syn jednoho roku byl Saul, když kralovati počal, dvě léta pak kraloval nad Izraelem.“ Neboť kterak jest toto pravda, že Saulovi byl jeden rok, když začal panovati, když v 9. kap. téže ‚Knihy královské‘ se praví: „Ten (t. Cis) měl syna jménem Saule, mládence krásného, tak že žádného z synů izraelských nebylo pěknějšího nad něj; od ramene svého vzhůru převyšoval veškeren lid.“ — A kterak jest po druhé pravda, že kraloval toliko dvě léta nad Izraelem, ač kraloval po mnoho let? To vykládá Mistr v ‚Biblické dějepravě‘ a praví, že Saul, když byl volen, byl spravedlivý jako hoch jednoletý, a kraloval spravedlivě dvě léta.

8. Dále prorok Daniel praví v 3. kap. své: „A není tohoto času knížete, ani vůdce, ani proroka...“ Kterak jest to pravda, když mnozí byli z pokolení královského, i sám prorok Daniel, jak patrno z 1. kap. jeho? Snad by se odsuzovatelé článků neopovážili odsouditi toto písmo prorocké, ale porozuměli by, že pro hřích lidu Izraelského toho času není knížete, jenž by hodně držel knížectví nad lidem; a není proroka, jenž by hodně předpovídal osvobození lidu nebo zásluh si získal; a není vůdce, jenž by lid vyvedl ze zajetí babylonského.

Proč tedy nemohli by podobně říci:

Nikdo není hodně a spravedlivě občanským pánem, pokud jest ve smrtelném hříchu.

*

2. Druhá část článku.

1. Dále v 8. kap. Ozeáše praví pán: „Oni kralovali, ale ne ze mne; knížata jsou byla, a neznal jsem jich.“ Svatý Bernard uváděje k našemu thematu toto písmo ve své knize, která začíná: ‚Řekl Šimon Petr‘, v kap. 13. o těch, kdo nevstupují řádně v obroči církevní, praví takto: „Kdo s tím úmyslem hodností církevních a služeb ve svatyni hledá a jest hledán?“ A níže: „Chtí vystupovati v poctách, snaží se líbiti se lidem, býti bohati a pyšni a shodovati se veskrze s tímto světem. Poslyš stížnosti Páně, co mluví o této tak veliké nerozvážnosti on, trpělivý odplatitel, žádající spíše pokání než pomsty: ‚Oni kralovali,‘ vece, ‚ale ne ze mne; knížata jsou byla, a neznal jsem jich.‘ — všecky zajisté, kteří ve svěceních církevních a ostatních věcech náležících ke svatyni hledají vlastní čest nebo bohatství, nebo rozkoš tělesnou a konečně to, což jejich jest a ne což jest Ježíše Krista.“ A níže: „Kořen všeho zlého žádostivost zavádí.“ Tolik tam.

A tento výrok tohoto svatého dosti ukazuje, že jak světské tak církevní osoby, zle žijíce, nejsou pravými, ale zneužívajícími pány, knížaty nebo preláty. Toto pak jasněji vykládaje v 2. knize k papeži

Eugeniovi mluví takto: „Užívání těchto, totiž světských statků, dobré, zneužívání zlé, péče o ně horší, zisk ohavnější ti buďtež, abys věci tyto osoboval si jakýmkoli jiným důvodem, ale ne právem apoštolovým (t. Petrovým); neboť on nemohl ti dáti, čeho neměl. Co měl, to ti dal: péči, jak jsem řekl, o církve. Zdaliž panství? Poslyš jeho: ‚Ani jako panující,' vece, ‚nad dědictvím Páně, ale příkladem jsouce stádu.' A abys se nedomníval, že jest to řečeno z pouhé pokory a ne také pravdivě, jest hlas Páně v evangeliu: ‚Králové národů panují nad nimi, a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou.' A níže: ‚Ale vy ne tak.' Jasno jest:

Apoštolům zapovídá se panování, a proto i ty, opovaž se uchvacovati si buď jako panovník apoštolství, nebo jako apoštolský (t. j. papež) panování. Jasně jedno se ti zakazuje. Budeš-li chtíti míti obé, obé ztratíš; jinak nepokládej se za vyňatého z počtu těch, do nichž Pán stěžuje si takto: ‚Oni kralovali, ale ne ze mne; knížata jsou byla, a neznal jsem jich'."

Hle, jak jasně odvozuje tento svatý, že proti řádu uchvacoval by si papež zároveň panování i apoštolství, a tak nekraloval by z Boha, a byl by knížetem, kterého by Pán neznal. A proto všichni, kdo zle vcházejí v obročí církevní, protože uchvacují je pro sebe a žijí zle, nejsou vlastně pastýři a knížaty, ale jsou zlodějové a lotři. Neboť kníže pastýřů praví v 10. kap. evangelia sv. Jana: „Amen, amen pravím vám: Kdož nevchází dveřmi do ovčince ovcí, ale vchází jinudy, zloděj jest a lotr." A níže: „Všickni, kolikž jich koli přede mnou přišlo, zloději jsou a lotři."

2. Dále ve 12. kap. evangelia sv. Lukáše Spasitel mluvě v podobenství o boháči nezřízeně se kochajícím v bohatství praví: „I řekl jemu Bůh: Ó bláznel této noci požádají duše tvé od tebe, a to, cožs připravil, či bude? Takť jest, kdož sobě poklady shromažďuje, a není v Bohu bohatý." Hle, Pravda praví jasně, že každý, kdo nezřízeně sobě poklady shromažďuje, není v Bohu bohatý, a následovně není ani pán před Bohem.

3. Dále ve 3. kap. ‚Zjevení sv. Jana' se praví: „Andělu pak církve Laodicenské piš: Toto praví Amen, svědek ten věrný a pravý, počátek stvoření božího: .... Nebo pravíš: Bohatý jsem a zbohatl jsem, a žádného nepotřebuji; a nevíš, že jsi bídný a mizerný, a chudý, i slepý, i nahý" atd. Hle, biskup Laodicenský pokládal se za bohatého, a věrný svědek Kristus, který lháti nemůže, praví, že jest bídný a mizerný, a chudý i nahý, což biskup ten nevěděl, který pro hřích vychladnutí v milosti nebyl ani studený ani horký. On tedy nebyl bohat před Bohem, ačkoliv byl bohat dle svého mínění před sebou samým a lidmi.

I jest patrno, že pravdivé jest písmo o moci řeči řkoucí v 8. kap. Ozeášově: „Oni kralovali," totiž zneužívajíce, „ale ne ze mne," t. j. aniž bych já schvaloval jich zneužívání v kralování; „knížata jsou

byla," totiž dle jména, „a neznal jsem jich," t. j. neschvaloval jsem jejich uchváceného knížectví co do zneužívání.

Podobně pravdivé jest písmo, které praví, že Saul, přestoupiv přikázání Hospodinovo, byl zavržen, aby nebyl králem, když praví: „... nebo jsi zavrhl řeč Hospodinovu; tebe také zavrhl Hospodin, abys nebyl králem nad Izraelem." Pravdivé jest také písmo, které nazývá potom tohoto Saula králem. A to vysvětluje pilný vykladatel Lira, vykládaje onen svrchu uvedený výrok z 13. kap. 1. ‚Knihy královské': ‚Syn jednoho roku byl Saul, když kralovati počal, dvě léta pak kraloval nad Izraelem.' I praví: „Možno tak říci, poněvadž po těch dvou letech od počátku jeho kralování David byl od Boha vyvolen a Samuelem pomazán na krále, jak stojí v 16. kap. 1. ‚Knihy královské'; a od té doby Saul nekraloval právem, ale toliko zneužitím, pročež následující léta od království jeho zde jsou oddělena." Tolik Lira na počátku výkladu na 13. kap. 1. ‚Knihy královské'.

Dále vykládaje slova 8. kap. Ozeášovy: ‚Oni kralovali', praví: „Oni kralovali, totiž králové Izraelští, ale ne ze mne, jelikož z božího zřízení království nad 12 pokoleními izraelskými bylo dáno Davidovi a synům jeho na věky. — Ale naproti tomu vidíme, že se praví v 11. kap. 3. ‚Knihy královské' samému Jeroboamovi: ‚Nebo takto praví Hospodin Bůh Izraelský: Aj, já roztrhnu království z ruky Šalomounovy, a dám tobě desatero pokolení.' Jest říci, že to bylo nepřímo a jaksi případkem, totiž na potrestání hříchu Šalomounova, k němuž uchýlil se v stáří a tak dovolil Roboamovi tvrdě odpověděti lidu, pro kterouž odpověď deset pokolení bylo od něho odděleno; a tak toto stalo se z dopuštění božího a ne vlastně ze zřízení, které vztahuje se neobmezeně k něčemu vedle sebe. Proto následuje: ‚Knížata jsou byla, a neznal jsem jich,' t. j. neschválil jsem, totiž zlobu lidu oddělujícího se od království Davidova a tím si ustanovujícího krále vlastní vůlí a ne přikázáním Páně." Tolik Lira ve výkladu na 8. kap. Ozeáše.

I jest patrno, jak musí se srovnávati písma, totiž že Bůh spravedlivé krále, knížata a pány schvaluje, ale nespravedlivých neschvaluje, vzhledem k zneužívání, nebo dle nedostatku, jako tam: ‚Oni kralovali, ale ne ze mne.' Ale i zlých království schvaluje, vzhledem k tomu, aby byli knížaty na venek, kladně a vzhledem k tomu, aby byli dle nedostatku; a takového způsobu jest spravedlivé trestání nebo působení. Neschvaluje však provozovati nad někým samovládu.

A tu jest uvážiti, že ti, kdo zneužívají dober Páně hříchem, konají sice skutky sebou samými dobré, avšak u nich smrtelně zlé, jako když jedí, sedí a rozdělují se se sobě podobnými; a podstatu všech těchto skutků s dobry, které odtud pocházejí, chce a zřizuje Bůh, ale nechce, aby chutnajíce zneužívání odpadali od ctnosti. A proto Bůh dal králi Pilátovi moc a schválil smrt Kristovu a veškeré odtud pocházející dobro, ale neschválil a neschvaluje, že král Pilát zneužil královské moci.

Již jest patrno, v jakém pravém smyslu písma nikdo není občanským pánem, pokud jest ve smrtelném hříchu, ježto nikdo pro ten čas nepanuje spravedlivě, jelikož nemá spravedlivosti, protože smrtelný hřích vypudí od člověka veškerou spravedlivost, dle níž byl formálně, činně i dle jména spravedlivý. Jestliže však člověk onen nikdy nebyl spravedlivý, jak se stává u Židů nebo pohanů, pak jest neustále ve smrtelném hříchu, a tak nemá spravedlivosti, leč by snad Bůh někoho zachoval svou mocí.

Připouští se tedy, že nejen člověk jsoucí ve smrtelném hříchu, ale i ďábel jest králem: Ježto ve 40. kap. Jobově praví se o něm nebo o Antikristu: „... oní jest král nade všemi syny pýchy.“ Dále, že jest knížetem: Ve 12. kap. evangelia sv. Jana se praví: „Nyní kníže světa tohoto vyvrženo bude ven.“ Dále, že jest pánem: V 6. kap. evangelia sv. Matouše stojí: „Žádný nemůže dvěma pánům sloužiti; ... nemůžete Bohu sloužiti i mammoně.“ Hle, ďábel jest král, kníže a pán, ale uchvácením, zneužíváním a dvojsmyslně, ne však spravedlivě a v pravdě. A tak se připouští v pravdě, že boháč jest pohřben v pekle a králové zlí jsou v pekle. A podobně knížata a pánové, ba i preláti. Apoštol v 6. kap. listu k Efezským nazývá ďábly ty knížatstvem, mocnostmi a světa pány temnosti věku tohoto, s nimiž jest bojování naše v moci a síle Pána Ježíše Krista. A z tohoto odvození jest patrno z téhož důvodu, že pravá jest i druhá část článku, totiž tato:

Nikdo není prelátem, pokud jest ve smrtelném hříchu.

*

3. Třetí část článku jest tato:

Nikdo není biskupem, pokud jest ve smrtelném hříchu.

1. K tomu jest svatý Augustin v VIII., kvest. 1., řka: „Kdo biskupství si žádá, žádá si dobrého díla.“ Tu chtěl vyložiti, co jest biskupství, že jest to jméno díla ne cti. A níže dí: „Chceme-li, můžeme biskupy nazvati latinsky ‚superintendenty‘ *), aby ten, kdo by miloval vlásti, ne prospívati, rozuměl, že není biskupem.“ Totéž ve výkladu na Jana, jak stojí ve XXIV.

2. Dále Ambrož ve XXII., kvest. poslední: „Střezte se bratří lži, ježto všichni, kdo ji milují, synové ďáblovi jsou. Leč jest netoliko v křivých slovech, ale i v předstíraných skutcích. Neboť leč jest praviti se křesťanem a skutků Kristových nekonati. Neboť leč jest vyznávati se biskupem, knězem nebo duchovním a konati skutky stavu tomu odporující.“ Toli Ambrož v kázání, které měl v neděli o Abrahamovi.

3. Dále Řehoř, jak stojí v I., kvest. 1., praví: „Kdo svatá svěcení prodávají nebo kupují, kněžími býti nemohou. Proto psáno

---

*) = dozorce. Pozn. překl.

jest: ‚Kletba dávajícímu a kletba beroucímu, toť jest svatokupecké kacířství.' Kterak tedy, jsou-li proklati a nejsou svatí, mohou posvěcovati jiné? A nejsouce v těle Kristově, kterak mohou podávati nebo přijímati tělo Kristovo? Kdo jest zlořečený, kterak může dobrořečiti?" Hle, tento svatý praví netoliko, že svatokupci nejsou kněžími, ale praví nad to, že svatokupci kněžími nemohou býti.

4. Týž v kázání na slova: ‚Potom pak vyvolil Pán i jiných sedmdesát', praví: „Vám kněžím ve smutku mluvím, ježto jsme seznali, že někteří z vás za odměny udílejí svěcení, prodávají duchovní milost a z cizích nepravostí se škodou hříchu hromadí světské zisky. Proč, táži se, nevrací se vám na mysl, že hlas Páně praví s přikázáním: ‚Darmo jste vzali, darmo dejte'? Proč opět a opět nevybavujete si před oči mysli, že Vykupitel náš vešed do chrámu stolce prodávajících holubice převracel a peněžoměncům rozházel peníze? Neboť kdo jsou dnes ti, kdo v chrámě božím prodávají holubice, leč ti, kdo v církvi berou peníze za vzkládání rukou, kterýmžto zajisté vzkládáním Duch svatý s nebes jest dáván. Holubice tedy jest prodávána, ježto vzkládání rukou, jímž přijímá se Duch svatý, za peníze jest poskytováno. Ale Vykupitel náš stolce prodávajících holubice převrací, ježto kněžství takových kupčíků ruší. Odtud jest, že svaté kanony zatracují svatokupecké kacířství a káží, aby ti, kdo za udělení svěcení požadují peněz, byli zbaveni kněžství." — Hle, tento svatý praví, že Bůh kněžství svatokupců ruší. I jest patrno, jak málo jest dnes kněží.

5. Dále: Jeroným k Heliodorovi, jak stojí v II., kvest. 7., praví: „Ne všickni biskupové jsou biskupy. Všimni si Petra, uvaž Jidáše, přijmi Štěpána, zavrhni Mikuláše. Církevní hodnost nečiní křesťanem." — Hle, tento svatý praví výslovně, že Jidáš a jáhen Mikuláš nejsou biskupy, ba tvrdí, že není křesťanem ten, kdo uchvátí si církevní důstojnost a nemá dobrého života.

6. Dále Augustin v II., kvest. 7.: „Ten, kdo by neměl v sobě důvod panování, ani nezavrhl svých přečinů, ani nenapravoval hřích synů, budiž nazván spíše nestydatým psem, než biskupem."

7. Dále Zlatoústý v kázání 25., jak stojí v dist. 40. pod rubrikou ‚Není v pravdě knězem, kdo se jmenuje knězem', praví: „Mnoho kněží, a málo kněží!" A níže: „Kněz zlý získává svým kněžstvím hříchu ne důstojnosti." Tolik onen.

8. Týž ve spise ‚O díle nedokonaném', ve výkladu na slova evangelia: ‚Ale ten, kterýž vzal jednu, odšed zakopal ji v zemi, a skryl peníze pána svého', praví jáhnům a učitelům: „Těm dle své prozřetelnosti Bůh patrně ukládá službu jáhenství nebo kněžství, kteří jsou spravedliví. Kteří však shledáni jsou nespravedlivými, ty patrně zřídili lidé, ne Bůh. Z výsledku věcí poznáváme, kdo byl zřízen od Boha a kdo od lidí. Neboť kdo by dobře skonal svoji službu, o tom jest zjevno, že Bohem byl zřízen. Kdo by však zle skonal službu svou, lidmi byl zřízen. Kterak však někteří kněží lidmi jsou zřizováni, to zjevně se praví v 8. knize kanonů apoštolských:

Kdo však lidmi byl zřízen, vzhledem k Bohu není jáhen ani kněz.“ Tolik Zlatoústý.

9. Dále svatý Remigius v kázání 19. na evangelium: ‚I všel do Jeruzaléma‘, praví: „Kdo jsou, kdo prodávají holubice, leč ti, kdo Ducha svatého vzkládáním rukou udílejí za odměnu? Ale Pán stolce prodávajících holubice převrací, ježto cenu takových kněží ruší. Neboť každý biskup, jenž by milost Ducha svatého prodal, byť i před očima lidí zdál se zářiti rouchem biskupským, před očima božíma již zbaven jest kněžství. Proto i svaté kanony proklínají svatokupecké kacířství a káží, aby kněžství byli zbaveni ti, kdo za udělení milosti duchovní požadují peněz.“ Tolik Remigius.

Viz tedy slepý logik, zda nenásleduje: Biskup jest před očima božíma zbaven kněžství — tedy biskup v pravdě před očima božíma není knězem, ježto kněžství jest zbaven; a kdo popírá důsledek, nechť si volí buď, aby byl biskupem zářícím před očima lidí rouchem biskupským, a přece aby před Bohem nebyl biskupem ani knězem, nebo naproti tomu ať si volí, aby před Bohem byl biskupem nebo knězem, a nezářil biskupským rouchem před očima lidí — a jest zřejmo, že druhé jest si voliti a ne první, předpokládáme-li případ přijetí svobodnou vůlí.

A výroky svatých zakládají se na slovech Spasitelových v 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Vy jste sůl země; jestliže sůl zmařena bude, čím bude osolena? K ničemuž se nehodí více...“; a ve 14. kap. evangelia sv. Lukáše dodává: „... ani do hnoje se nehodí.“

Tato slova uvádí svatý Jeroným v listě k Heliodorovi, jak stojí v II., kvest. 7., a praví: „Není snadno státi na místě Petra a Pavla a držeti místo jich, kteříž již s Kristem kralují. Zkažená sůl k ničemu se nehodí, leč aby byla vyvržena a pošlapána od vepřů.“ Kdo tedy popírají tento výrok: Nikdo ve smrtelném hříchu není biskupem, popírají na základě podobnosti i onen výrok: ‚Sůl zkažená k ničemu se nehodí více, ani do hnoje.‘ Sůl zkažená zajisté jest prelát pošetilý, který, jak praví Pravda, k ničemu se nehodí, leč aby byl ven vyvržen a pošlapán od lidí. Nechť popře také slova II., kvest. 7.: „Všichni preláti nejsou za preláty pokládáni; neboť jméno nečiní biskupa, ale život.“

Dále: Jestliže člověk jsoucí ve smrtelném hříchu nezaslouží si býti zván křesťanem, stejně nebo tím spíše nezaslouží si býti zván biskupem nebo knězem. Důsledek platí, poněvadž, jako hřích smrtelný překáží křesťanství, tak překáží i biskupství nebo kněžství, protože znak křesťanství jest právě tak nevyhladitelný, jako znak kněžství, a naopak. — Návěst hořejší jde ze svatého Augustina, který ve spise ‚O životě křesťanském‘, praví: „Každý, kdo jest hotov někoho uraziti nebo poškoditi, ten lže o sobě, že jest křesťan.“ A ze svatého Ambrože, jak svrchu bylo uvedeno: „Lež jest praviti se křesťanem a skutků Kristových nekonati.“ A ze Zlatoústého, jenž v kázání 20. praví: „Ti nikdy křesťany nebyli, kdo z církve Kristovy vypadají. Jako totiž ne všichni, kdo jsou z Izraele, Izraelité jsou, tak ne všickni,

kdo křesťany jsou nazýváni, křesťany jsou.“ Jest to patrno i ze svatého Jeronýma, který o sobě píše, kterak byl v duchu uchvácen a uveden před soudnou stolici soudce, kdež pro jasnost lesku padnuv k zemi vzhůru pohlédnouti se neodvažoval. Proto praví: „Byv vržen na zemi, vzhůru pohlédnouti jsem se neodvažoval. Byv však otázán po poměrech, odpověděl jsem, že jsem křesťan. A ten, jemuž jsem odpovídal, pravil: ‚Lžeš! Ciceronovec jsi, ne křesťan; kde poklad tvůj, tam i srdce tvé.‘ Tu pak jsem oněměl.“ Hle, spravedlivý soudce pravil svatému Jeronýmovi: ‚Lžeš, pravě, že jsi křesťan,‘ a tvrdí, že není křesťan, řka: ‚Ciceronovec jsi, ne křesťan.‘

Z těchto výroků jest patrna návěst hořejší, totiž, že nikdo jsa ve smrtelném hříchu není křesťan. Co nepříslušného tedy následuje z toho, že dle výroků těchto svatých se připouští, že lidé nejsou biskupy, kněžími a křesťany, pokud jsou ve smrtelném hříchu? Kdvžtě Pavel, plný Ducha svatého, praví ve 13. kap. 1. listu ke Korintským: „Kdybych .... lásky neměl, nic nejsem.“ A svatý Augustin v 1. kázání na Jana praví: „Hřích jest nic, a ničím stávají se lidé, když hřeší.“ A v knize ‚Samomluv‘, kap. 3., praví: „Kolikrát uchyluješ se od dobrého, odděluješ se od Slova, ježto ono jest dobré; tímto způsobem nic bys nevykonal, ježto beze Slova jsi, bez něhož nic není.“ A níže: „Tolikrát stal jsem se ničím, kolikrát oddělil jsem se od Tebe, ježto dobra, jež jsi Ty, jsem zapomněl, a ovšem zlým jsem se stal.“ A ve 4. kap. praví: „Když tedy byl jsem bez Tebe, nebyl jsem, ale byl jsem ničím.“ Tolik Augustin. —

K tomu velebný Boetius ve IV., prose 2. praví takto: „Leckdy leckomu zdálo by se snad divným, že bychom o zlých, kteří jsou předáky lidí, neřekli, že jimi nejsou; ale věc má se takto: Zajisté, kdo zlí jsou, o těch nepopírám, že jsou zlí, ale čistě a prostě o nich tvrdím, že vůbec nejsou.“

Hle, jak jasně tito velicí filosofové a bohoslovci připouštějí, že člověk ve smrtelném hříchu není nic.

Což tedy divu, připustí-li se v dobrém smyslu, že nikdo jsa ve smrtelném hříchu není biskupem, knězem, ani křesťanem?

Proč professoři bohosloví nenásledují oněch svatých filosofů a bohoslovců, připouštějíce s Kristem Ježíšem, že „Mé učení není mé“ (Jan, kap. 7.); „nebo nehledám vůle své, ale vůle toho, kterýž mne poslal, Otcovy;“ (Jan, kap. 6.). „Nebo jsem sstoupil s nebe, ne abych činil vůli svou, ale vůli toho, kterýž mne poslal;“ (Jan, kap. 6.); „.... ještě nepřijdu k svátku tomuto ...“; a následuje: mluvícího „.... tehdy i on šel ...“ (Jan, kap. 7.)

A kolik jest takových pravdivých záporných výroků v písmě, kteréž musíme připustiti? Ale chraň Bůh, abychom drželi špatný smysl.

Doktorové práva kanonického měli by také uvážiti, že „dlužno rozuměti věci, aby spíše platila, než aby zašla“, (v oddíle zvláštním, o významu slova ‚opat‘.) a tak, že články nebyly by dle správného smyslu odsouzeny, ježto „nikdo nemá následovati kůry slov, ale

ctnosti a mysli," (‚O přísaze', kap. ‚Neřesti v kněžstvu'); „neboť netoliko ke slovům, ale k úmyslu slov máme míti zření," (‚O výsadách', kap. ‚Oč'); „neboť slova mají sloužiti úmyslu," a „dle úmyslu mluvícího dlužno rozuměti slovům"; a „nemáme uvažovati slova, ale spíše vůli mluvícího", (‚O významu slov', kap. ‚O tom').

Ježto tedy svatí odvozujíce výrok z písma praví, že člověk není pánem, biskupem, knězem ani křesťanem, pokud jest ve smrtelném hříchu, dlužno správný výrok přijmouti a k němu dlužno připustiti hlas nebo výrok napsaný. — A z druhé strany dlužno připustiti písmo, že člověk jsoucí ve smrtelném hříchu jest králem, pánem, knězem nebo jáhnem, aneb biskupem, nebo i křesťanem. Králem jako Farao, knězem jako Annáš, jáhnem jako Mikuláš kacíř, biskupem jako Kaifáš a Jidáš, kteryžto Jidáš, poněvadž byl dle zákona Kristova biskupem, byl i křesťanem; a není v tom odpor, když jeden praví: ‚Jidáš není biskup', a jiný praví: ‚Jidáš jest biskup', leč by oba brali to v témž významu, tak totiž, že by jeden řekl: ‚Jidáš jest biskup spravedlivě nebo milostně', a jiný by totéž popřel. Pak první praví lež a druhý praví pravdu.

Hle, podobný příklad máme na Janu Křtiteli, který byv tázán od kněží a Levítů v 1. kap. evangelia sv. Jana: „Eliáš jsi ty?", popřel to, řka: „Nejsem." A Pravda, která lháti nemůže, praví v 11. kap. evangelia sv. Matouše k zástupům: „. . . . oť jest Eliáš." Hle, neodporují si ti, v nichž mluví týž Duch, ježto něco jiného Jan o sobě popírá a něco jiného Pravda o něm tvrdí. Jan popírá, že jest Eliáš osobou, a Pravda tvrdí, že jest Eliáš duchem a mocí, dle slov 1. kap. evangelia sv. Lukáše: „Neboť on předejde před obličejem jeho v duchu a v moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům, a nevěřící k opatrnosti spravedlivých."

Což divu tedy, nebo což nepřislušného následuje, když jeden připustí a praví: ‚Nejsoucí v hříchu smrtelném jest Kristův', a jiný připustí a praví, že jsoucí v hříchu smrtelném není Kristův. První, pravě s Pavlem v 8. kap. listu k Římanům: „Jestliže pak kdo Ducha Kristova nemá, tenť není jeho." Druhý, pravě s Janem Evangelistou: Jsoucí ve smrtelném hříchu jest Kristův, neboť „jemu Otec všecko v ruce dal" (Jan, kap. 13.). Budiž tedy vyložen výrok ten a bude zjevno, že není odporu. První praví: ‚Nikdo jsoucí ve smrtelném hříchu není Kristův', milostí posvěcující. Druhý praví: ‚Jsoucí ve smrtelném hříchu jest Kristův', přirozeností.

Jako tedy tyto dva výroky si neodporují, tak ani první. A kdo by náležitě uvažovali, že není odporu, leč by bylo, jak praví filosof, tvrzení a popření téhož o tomtéž a dle téhož, pak velmi snadno rozuměli by svatému písmu, jež hrubí (neznající sílu a přirozenost odporu) lehce nechápou, a jím příležitostně častěji jsou uráženi. Jako v tomto písmě ve 12. kap. evangelia sv. Jana: „Kdo věří ve mne, ne ve mneť věří, ale v toho, kterýž mne poslal." — A podobně tamtéž: „A slyšel-liť by kdo slova má a nevěřil by, jáť ho nesoudím; . . . . slova, kteráž jsem mluvil, taťjej souditi budou v nejposlednější den." Po-

dobně slova Apoštolova v 2. kap. listu ke Galatským: „Živť jsem pak již ne já.“ Podobně slova ve 13. kap. ‚Knihy přísloví‘: „Chce se i nechce lenivému.“ Protož pro takový zdánlivý odpor, když Spasitel řekl v 16. kap. evangelia sv. Jana učedníkům: „Maličko a neuzříte mne, a opět maličko a uzříte mne“, řekli: „Nevíme, co praví.“ Kdyby totiž byli pochopili, že Spasitel mluví pravdu dle různé doby, pak byli by porozuměli, že není v tom odporu.

A již z řečeného může býti patrno, v kterém smyslu jest pravda, že nikdo, kdo jest ve smrtelném hříchu, není občanským pánem, biskupem nebo prelátem, ježto není takovým v pravdě, spravedlivě a milostně, ale dle jména a dosti dvojsmyslně, ježto pro ten čas, jak svrchu řečeno, Bůh neschvaluje takového panství, hodnosti nebo úřadu.

A proto Augustin v 6. kázání, jak stojí v II., kvest. 7., praví: „Ne každý, kdo praví: pokoj vám, má býti slyšen jako holubice. Havrani zajisté pasou se na mrtvole; toho však nemá holubice, která žije z plodů země.“

Pročež jako pánové světští se schválením před tváří církve, povstávajíce ze smrtelného hříchu, opět nabývají následkem milosti občanského panství, tak kněží, papežové a biskupové, povstávajíce z hříchu smrtelného k milosti, opět nabývají z milosti boží prvotní hodnosti, a byť cokoliv učinili, třeba nebylo by jim to záslužné pro život věčný, hřeší-li konajíce to, přece svátosti, jimiž přisluhují, mezitím dosti řádně prospívají církvi, ježto nečiní to z moci vlastní, ale boží. Neboť moc klíčů stojíc se smrtelným hříchem při nich trvá, i když kněžství, jak praví sv. Remigius, vyprchá.

I jest patrno veliké boží milosrdenství, moc a sláva:

Milosrdenství, ježto hříšníky milostí opět přijímá k panování, jako krále Davida, k biskupství nebo kněžství, jako Petra, který ho zapřel, ale činil pokání; a ježto přijímá i pohany k svému milému lidu.

A vzhledem k tomu mluví Apoštol v 9. kap. listu k Římanům, pravě: „Jakož skrze Ozeáše dí: Nazovu nelid můj, lidem svým, a nemilou (nazovu) milou; a kteráž nedošla milosrdenství, milosrdenství došlou; a stane se: na místě, kdež řečeno jest jim: Nejste vy lidem mým, tuť budou slouti syny Boha živého.“ Neboť kteří byli ve smrtelném hříchu, pro ten čas nebyli lid boží v milosti, ani milý, ani milosrdenství udělení milosti došlý. Ale s milostí boží předcházející a pomáhající povstavše ze smrtelného hříchu, jsou lid boží milý a synové Boha živého. A proto praví se svrchu: ‚A stane se: na místě, kdež řečeno jest jim: Nejste vy lidem mým, tuť budou slouti syny Boha živého.‘

I jest patrno milosrdenství boží předcházející, pomáhající a zachovávající.

Po druhé jest patrna moc boží z toho, že skrze nehodného a nečistého služebníka vykonává velmi hodný a čistý skutek, jako křest, rozhřešení, posvěcení a kázání slova božího.

Protož vzhledem k tomu praví svatý Augustin v knize ‚O těle Páně', a klade se to v I., kvest. 1.: „V církvi katolické přisluhování tělem a krví Páně nikterak se neděje od dobrého kněze více, od zlého méně, ježto se koná ne zásluhou posvěcujícího, ale slovem Stvořitele a mocí Ducha svatého. Kdyby totiž posvěcení záleželo v zásluze, nikterak by nenáleželo Kristu. Nyní však, jako on to jest, který křtí, tak on jest, který Duchem svatým koná toto své tělo a přelévá se v krev." Týž v knize ‚O slovech Páně', jak se klade v I., kvest. 1., kap. ‚Tak se děje', praví: „Skrze katolického služebníka, ničemného a lživého Duch svatý, jestliže by někdo přistoupil srdcem ne lživým, působí vněm odpuštění hříchů; on ve svaté církvi tak působí, že ničemných zniká a přece jich službou ničemné shromažďuje."

A k témuž jest sv. Řehoř v I., kvest. 1., kap. ‚Mnozí z lidí světských', na konci, pravě: „Nechť svátost jest rozdílena dobrými nebo zlými služebníky v církvi, jest svátostí, ježto Duch svatý tajemně ji oživuje, kterýž kdysi za času apoštolů zjevoval se skutky viditelnými. A ani zásluhami dobrých zprávců nejsou zvětšovány, ani zlých ztenčovány, ježto ‚ani ten, kdož štěpuje, jest něco, ani ten, kdož zalévá; ale Bůh, kterýž vzrůst dává'. To o těle Pána Ježíše Krista, to i o křtu a křižmu jest věděti a držeti, ježto moc boží odděleněji v nich působí, a tato moc nebo síla jest toliko božího ne lidského účinku." Tolik onen.

Po třetí jest patrna boží sláva z toho, že opět povolávaje hříšníky k milosti a nečistými služebníky čistě očišťuje duši od poskvrny, zjeví se konečně všem svatým slavný.

*

Jiný článek.

Ve spojení s již řečeným podobně jest patrno, že správný jest článek čtvrtý z odsouzených článků, totiž tento:

Jestl-li biskup nebo kněz ve smrtelném hříchu, nesvětí, nepřepodstatňuje, neposvěcuje ani křtí.

To jest patrno, ježto jestliže dle již řečeného není hodně biskup ani kněz, pak ani hodně nesvětí, nepřepodstatňuje, neposvěcuje aniž křtí. A proto Alexandr praví biskupu a mučedníku Valerianovi, jak stojí ve XXIV., kvest. 1., kap. ‚Slyšíme': „Zajisté moc svazování a rozvazování udělena jest od Pána kněžím pravým, ne křivým. Hodlaje totiž říci apoštolům: ‚Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim', pravil předem: ‚Přijměte Ducha svatého', aby patrně všem ukázal, že ten, kdo Ducha svatého nemá, hříchy nemůže zadržeti ani odpustiti."

Dále svatý Augustin, jak stojí v I., kvest. 1., praví: „Lakomci nedávají odpuštění hříchů, které jest dáváno modlitbou, t. j. lkáním holubice, nechť kdokoliv křtí, jestliže k jeho pokoji náleží ti, jimž se dává. Neboť lupičům a lichvářům nepraví: Jestliže komu odpustíte hříchy, odpouštějí se mu; jestliže komu zadržíte je, zadržány budou. Vně zajisté ani svázán ani rozvázán nikdo nemůže býti, leč by nebylo nikoho, kdo by jiného mohl svázati nebo rozvázati. Rozvazován jest, kdo s holubicí by učinil mír, a svazován, kdo s holubicí nemá míru.“ Tolik Augustin.

Týž ve spise ‚O pravém a falešném pokání‘ praví: „Bůh Lazara, kterého vzkřísil z hrobu, dal učedníkům rozvázati, ukazuje tím moc rozvazování svěřenou kněžím, i řekl: ‚Cožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi,‘ t. j. ‚já Bůh a všecky pluky nebského rytířstva a všichni svatí, chválící v slávě té s námi, potvrzují ty, které svazujete a rozvazujete‘; neřekl: ‚které myslíte, že svazujete a rozvazujete‘, ale ‚na nichž vykonáváte skutky spravedlivosti a milosrdenství. Jiných však skutků vašich vůči hříšníkům neznám‘.“ Tolik Augustin.

Týž ve výkladu na Exodus, kde čteme o plechu zlatém: ‚Budeť pak plech ten vždycky na čele jeho (knězově)‘, vece: „Tento plech značí věrnost dobrého života, kterou kdo v pravdě a dokonale (jako kněz ne dle jména, ale v pravdě) má, sám může snímati hříchy.“ Tolik Augustin.

Dále Řehoř v knize ‚Dialogů‘ dí: „Ti jen mají, položeni jsouce v tomto těle, moc svazování a rozvazování jako svatí apoštolé, kdo jich příklady drží podobně s učením.“

Týž v kázání 26.: „Moci svazování a rozvazování se zbavuje, kdo ji užívá k svým rozkošem a ne k mravům poddaných.“

Z toho jest patrno, že odsuzovatelé článků musí tyto výroky připustiti nebo se čtvrtým článkem je odsouditi.

PROTI ROKYCANSKÝM.

V bojích r. 1413 na předním místě proti Husovi stála fakulta theologická, zejména její členové kanovničtí a řádoví. S fakultou stála kollegia kanovnická a řády mnišské pražské; k nim se družilo kněžstvo a mnišstvo venkovské. Na Moravě stál v čele boje proti Husovi prelát kláštera Dolanského, opat Štěpán, v západních Čechách stál v boji klášter Rokycanský. Plzeň totiž v této době, kdy působil v ní horlivý Husův stoupenec Václav Koranda, náležela k prvním městům Husovským — tím prudčí vedli boj kazatelé katoličtí v Plzni samé i z blízkých Rokycan. V Rokycanech byl klášter augustinianský — augustiniani pražští (klášter bosých poustevníků řádu sv. Augustina byl a jest u sv. Tomáše na Malé Straně) byli tak horliví odpůrci Husovi a vůbec národní strany české, že ve své knihovně neměli ani jediné knihy směru Husova a že z nich byl jeden z osmi hlavních odpůrců Husových, známý mnich Heřman poustevník (v. v tomto díle spis Husův »proti osmi doktorům«). A rovněž tak silně proti Husovi bojoval klášter jejich rokycanský.

R. 1413 klášter rokycanský z nauk Husových a Viklefových vybral celkem 16 artikulů bludných a kacířských; nějaký přítel je Husovi oznámil. Známe z nich jen těchto sedm:

1. Nevěřiti, že biskup římský má plnost moci ve své pravomoci a že má moc klíčů, i když jest v hříchu smrtelném — jest kacířství;

2. Tvrditi, že kněz ve smrtelném hříchu nerozhřešuje — jest blud;

3. Říkati, že kněz dobrý může cizího osadníka, jehož kněz jest nedobrý, rozhřešovati — jest blud;

4. Tvrditi, že papež a jiní duchovní nemají míti statků světských — jest kacířství.

5. Říkati, že odpustky papežské nebo biskupské jsou neplatné a podvod — jest rozkolnictví.

6. Tvrditi, že papežská klatba jest rouhavá a nicotná — není pravda;

7. Nevěřiti, že by papež mohl kajícímu odpouštěti trest i vinu — jest rozkolnictví.

Ostatních devět artikulů není nám známo; těchto sedm pak známe jen z odpovědi Husovy, kterou proti nim patrně na venkově počal psáti. Zdá se, že užíval při nich pomoci svých přátel — mra. Jesenice a mra. Kardinála — ale díla nedokončil. To, co se nám zachovalo, jest patrně jen menší část obmýšleného díla; zatím se asi Husovi dostala do rukou veliká díla Znojmova a Pálčova, Hus upustil od boje

s nepatrným klášterem rokycanským, nechav díla nedokončeného, a vystoupil s třemi velikými traktaty, jichž překlad umístěn jest na počátku tohoto svazku. Dílo naše pak jen náhodou se zachovalo v nedokonalém a velmi chybném přepise z konce XV. stol. v knihovně metropolitní kapitoly pražské. Nového podává celkem málo: látky jeho téměř doslovně užil v díle »o církvi« (otištěném na konec svazku I.) a ve zmíněných již třech traktatech bojovných. Překlad učiněn podle rukopisu.

*

Ježto některé články soudem některých lidí pravděpodobně střeštěně odsouzené, správcům far, t. v krajích, byly poslány od doktorů, jak myslíme, aby byly lidu prohlášeny jakožto odsouzené — zbývá popatřiti, zda tyto články mají dle zákona božího a výroků svatých do sebe něco pravdy či bludu. Sedmnáct pak článků se mi naskytlo a byly mi z kláštera Rokycanského doneseny, z nichž první jest tento:

I.

Nevěřiti, že nejvyšší biskup římský má plnost moci v tom, co náleží k jeho pravomoci, a že má moc klíčů svazování a rozvazování, jest-li ve smrtelném hříchu, ... jest blud.

K tomu jest všem věrným bdělým duchem uvážiti, že jest jeden nejvyšší biskup budoucích dobrých; biskup — pravím — duší, kněz na věky podlé řádu Melchisedechova. Tento kněz veliký, ne veliký v bohatství a slávě světa, nebo hradů, měst a vesnic, dle lidského mínění, ne v moudrosti tohoto světa, ďábelské a pozemské — ale veliký v božství a v budoucí slávě, v lásce, pokoře, trpělivosti, v chudobě evangelické a v mnoha jiných darech nenáviděných kněžími model. Ten zajisté kněz nejvyšší stojí pevně uprostřed domu církve své, jako k vlastnímu přicházeje, a jeho vlastní ho nepřijímají ani nepoznávají. Kterýž slíbil neklamně býti se svými vyvolenými až do skonání světa do té míry, že nikde ve svém zákoně neslíbil tak na vždy dáti vůdce viditelné k řízení k blaženosti. Ale takové věrné vůdce chce někdy zde na světě odníti a nejvyšší svůdce na věrné dopustiti, k většímu jich dobrému. Ale sám v nitru duše dle svého nejlaskavějšího závazku a slibu nejmoudřeji a nejmocněji jim vždy jest přítomen a sebe sama odepříti jim nemůže, aniž také může konečně vyvoleným svým scházeti v pomáhání.

Takový tedy nejvyšší biskup má plnost moci nad celou církví vítěznou, bojující i trpící v tom, co náleží k jeho pravomoci, proto, že jemu jako člověku zvláště jest dána moc na nebi i na zemi. Proto tak má plnost moci, dle které člověk má konati každý svůj úkon volní vnitřní i vnější, přirozené skutky vůle sebou samými dobré a všecky záslužné úkony naplněné kterýmkoli věrným. Má totiž

plnost (moci) v nitru duše oživovati a osvěcovati, naplňovati pokorou a posilovati, hříchy a tresty promíjeti nejpředněji, odpouštěti od trestu i viny a pomáhati v dobrém k vytrvání až do konce. On také má plnost pravomoci k nejopatrnějšímu souzení živých i mrtvých, což hlásá téměř celý pořad zákona Kristova.

Tento pak nejvyšší biskup jest biskup všech církví, a tedy jest také nejvyšší biskup církve pražské; a jest-li biskup všech církví, pak i římské církve, a následovně ten Pán Ježíš Kristus jest nejvyšší biskup římský. Nevěřiti tedy, že tento takový a tak veliký nejvyšší biskup římský má plnost moci v tom, co náleží k jeho pravomoci, jest bludné a rozkolnické.

Rozumí-li se však biskupem římským svatý Petr apoštol, naplněný Duchem svatým, ustanovený k duchovnímu vzdělání římské církve, jehož plnost moci byla moc, schopnost a postačitelnost nebo dovolení k záslužnému vzdělávání církve Kristovy věrným kázáním evangelia a dokonalým příkladem života a silou Ducha k stálosti v protivenstvích a konečně mučednickou smrtí na příklad ostatním budoucím pastýřům —: pak plnost moci k takovémuto konání zajisté náleží k jakémusi právu božskému, totiž k znění zákona Kristova a následovně k jakési pravomoci, jakýmž nejvyšším biskupem byl svým způsobem i Pavel, soudruh jeho, maje podobnou plnost moci k podobné pravomoci náležející.

Tuto zajisté plnost moci a pravomoci měli všickni apoštolé proto, že všem zároveň i každému zvlášť bylo řečeno stejně, ne dříve Petrovi a jím potom jiným: ve 20. kap. evangelia sv. Jana: „Přijměte Ducha svatého; kterýmžkoli odpustili byste hříchy" atd., jako i Pavla Kristus vyvolil a povolal a do nebe třetího vzal, a Ducha svatého mu dal s plností moci a pravomoci, aniž by měl v tom dříve odvolání k Petrovi, jak patrno z 1. kap. listu ke Galatským a z 12. kap. 1. listu ke Korintským.

I jest patrno, že popírati takovouto plnost moci každého takového nejvyššího biskupa, kterou celý zákon boží schvaluje, bylo by úplně bludné a kacířské. Avšak takováto moc duchovní nad věcmi světskými nezáleží ve vůli lidí, kdykoliv by chtěli ji dáti nebo vzíti; o této moci praví se v 1. kap. evangelia sv. Jana: „Kteříž pak koli," vece, „přijali jej," t. j. Krista, t. vírou zřízenou, „dal jim moc syny božími býti," aby záslužně bylo jim dovoleno duchovně se vzdělávati a říditi bratry své a bratrsky je trestati na cestě otce svého Krista, jak to jde také z 18. kap. evangelia sv. Matouše.

A toto dovolení, autoritu či moc záslužně vzdělávati nebo pásti duchovně dává toliko milovníkům svým pravým a ne lživým, kteří žijí jaksi v duchu Petrově a ne v lásce, jak jde z 21. kap. evangelia sv. Jana, kde Kristus třikráte otázal se Petra, řka: „Petře, miluješ mne?" atd. K této otázce pak Petr třikrát odpověděl, samého Pána Ježíše na svědectví si volaje, řka: „Pane, ty víš, že tě miluji." Dí mu Pán: „Pasiž ovce mé, pasiž beránky mé."

V této řadě slov nejprvé se předpokládá na Petrovi a jeho následujících nástupcích, aby Krista Ježíše v pravdě milovali, dle jeho cesty, pravdy a života; a pak po předpokladu tohoto kořene lásky, připojuje dar k duchovnímu pasení, vzdělávání ovcí Kristových. V tom on, totiž Pán Ježíš Kristus, jako by dával na rozum, že ovce své, nejdrahocennější krví vykoupené, jako poklad sobě nejdrahocennější nechtěl by svěřiti, leč lidem nejvíce a nejobzvláštněji ho milujícím. A věrní milovníci Kristovi nemohou se mu v ničem lépe zalíbiti, než duchovně pasouce ovce jeho, protože on třikráte praví: „Miluješ-li mne, pasiž ovce mé," aneb „beránky mé."

Z t o h o j e s t p a t r n o, že všichni věrní Kristovi, jsoucí bez smrtelného hříchu v lásce, všudy po okršku zemském rozptýlení, všichni i jednotliví, a toliko takoví, kteří mají moc syny božími býti, mají moc konati záslužně skutky milosrdenství, tělesné nebo duchovní, bez přijímání osob, udělenou božsky a ne lidsky, a předněji ke konání duchovních skutků milosrdenství, o nichž bývá uváděn tento verš:

„Uč, radu dej, trestej, potěš, odpust, trp a se modli."

Z toho jest p o d r u h é patrno, že nikdo jsoucí ve smrtelném hříchu nemá takové moci, aby záslužně a Bohu mile a sám sebou plodně vzdělával a pásl duchovně ovce Kristovy nebo sebe sama.

P o t ř e t í z předchozího jest patrno, že za času Krista nebo jeho apoštolů biskupové, farizeové a zákonníci, Kristu protivní v mravech, v životě i v učení, neměli takové moci, ani jiní toho času moudří tohoto světa, ale Bůh a Pán Ježíš Kristus skryl tuto moc moudrým, bohatým a opatrným tohoto světa a dal a zjevil ji maličkým, prostým a chudým, světu neznámým.

P o č t v r t é následuje z řečeného, že žádný prelát svatokupecký, farář kuběnář ani biskup model, kazatel neb vikář převrácený, ani falešný mnich, ani falešný papež, ani kardinálové, největší milovníci světa, a ostatní vládcové temností, ani falešní slibovatelé falešných odpustků, ani žádní falešní proroci, pokrytci, žádostiví a tělesní duchovní, smrtelnými zločiny především zaměstnaní, svá ustanovení velebící za své doby a zákon Kristův za nic nemající —: nemají takovéto moci, udělené toliko přísvojným synům božím

P o p á t é jest patrno, že všichni takoví lakomci a svatokupci, kuběnáři, nemají dovolení spravedlivě a záslužně ploditi syny boží evangeliem. A následovně nemají také dovolení spravedlivě a záslužně odpouštěti a zadržovati, svazovati neb rozvazovati hříchy, aniž mají dovolení spravedlivě a záslužně sloužiti mše a jinými svátostmi věrným přisluhovati, jakkoliv mnohdy a nezáslužně, sobě k odsouzení a zatracení rozvázaného nebo svázaného u Boha před soudem církve pravdivě prohlašují.

Z toho jest p o š e s t é patrno, že každý nynější nejvyšší biskup, zvaný papež, nebo kterýkoliv jiný biskup nebo kněz, jsa ve smrtelném hříchu, nemá takové moci, toliko přísvojným synům udělené. A nemá-li jí, pak nemá ani plnosti takové moci a následovně nemá ani plnosti oné moci k svazování neb rozvazování ani k vydání plodu

nějakého dobra duchovního v církvi. To jest patrno ze svrchu řečeného a shoduje se s tím výrok Spasitelův v 6. kap. evangelia sv. Matouše, kdež dí: „Nemůžeť strom zlý ovoce dobrého vydávati.“ Jestliže tedy tento papež nebo kterýkoliv jiný biskup, farář nebo vikář nebo kterýkoli kněz žádostivý, slepý pokrytec nebo svatokupec jest strom zlý, v kořeně od základu zkažený, jako bodláčí nebo trní nebo křoví, pak nemůže vydávati fíky duchovní sladkosti podle způsobu svého, ani hrozny božské moudrosti a duchovní útěchy v ovcích Kristových, leč ovšem po případě, vzdáleně a příležitostně, jako Jidáš Iškariotský prospěl svou zradou a pokrytectvím celé církvi těch, kdo mají spaseni býti, avšak ne sám sebou, nýbrž po případě a příležitostně, jiným ku prospěchu a sobě ke škodě. Tak tito nynější pokrytci, držíce místo Jidášovo, jsouce pode jménem pastýře a pod rouchem ovčím vlci hltaví, pokud jest na nich, prvním a předním duchem škodí sobě a církvi, ale podružně, po případě a příležitostně vše, co činí, předstírajíce to podvodně za zákon boží, prospívá vyvoleným božím oním způsobem, jejž vyslovuje Apoštol v 8. kap. listu k Římanům.

Z toho jest patrno p o s e d m é, že není bludné ani kacířské, že za této doby tak zvaný nejvyšší biskup římský nebo kterýkoli jiný biskup nebo kněz, jsa ve smrtelném hříchu, nemá moci či autority či dovolení a milostného vědění, jaksi klíčů k záslužnému rozvazování a svazování nad věrnými v církvi. Ba toto jest pravdivé a katolické, jak lze shrnouti ze svrchu řečeného.

Dále o s m ý m důsledkem následuje z řečeného, že taková moc u křesťana jest ztrácena smrtelným hříchem, ježto takovému nic není dovoleno konati. A to jest patrně výrok svatého papeže Řehoře, položený v Dekretech, v XI., kvest. 3.: „Ten,“ vece, „moci svazování a rozvazování se zbavuje, kdo ji vykonává k vůli své zvůli a ne k vůli mravům poddaných.“ A následuje: „Hodně souditi o poddaných nemohou, kdo ve příchu poddaných buď nenávistí nebo láskou sledují svých věcí.“ Pak vloženo jest: „Rozvázání vládcovo jest pravé, když následuje výrok vnitřního soudce, což dobře ukázalo ono vzkříšení Lazara od čtyř dnů mrtvého, ježto dříve Pán mrtvého vzkřísil a oživil, řka: ‚Lazare, pojď ven,‘ a potom ten, který vyšel živý, od učedníků byl rozvázán.“

I jest patrno z běhu církve, že většina soudců církevních i co se týče pokání i co se týče práva nemá takovéto plnosti moci synů božích k spravedlivému a záslužnému souzení a nesení ovoce. Potvrzení toho pak může býti v tom, že taková moc, když jest dána od Boha ke konání tak vynikající služby záslužně podle líbosti boží, moc taková jest jakási zvláštní výsada, ne z krve ani z vůle lidské, ale z Boha milostně udělená.

Ale dle svatého Řehoře tam, kde svrchu uvedeno, ten, kdo moci sobě svěřené zneužívá, vůbec jest vázán nebo zaslouží ztratiti výsadu. Ježto tedy všickni preláti svatokupečtí zneužívají této moci, obracejíce ji k mrzkému zisku, a vůbec kdykoliv se opovažují vyko-

návati ji ve smrtelném hříchu, jest vidno, že zasluhují takovou moc ztratiti. A ježto takové dovolení nebo moc dává a odnímá nečitelně, patrně za trest hříchu, pak Bůh odnímal by jim ono dovolení, když ho tak zločinně zneužívají.

Dále: Bůh může odnímati moc nebo dovolení člověku za provinění. Ale kdy odnímá milostivý Pán, ne-li tehdy, když člověk sobě samému škodí hříchem a zneužíváním, k čemuž nemá dovolení: proto, ježto nikdo nemůže zneužívati takového dovolení ani moci, následuje vytčené.

A totéž jest patrno z dekrétu svatého Augustina, položeného ve XXIII., kvest. 1., kde praví, že všichni kacíři, t. j. smrtelným hříchem od církve oddělení, nemají žádné moci. A ježto všichni svatokupečtí preláti, papež, kardinálové, biskupové jsou kacíři, následuje, že nemají žádné takovéto moci. Přece však jest věřiti, že skutek kacířů takových sám sebou dobrý nebo církevní obrací se hodným ku prospěchu, jak svrchu podotčeno, jako Bůh sám zastupuje, když představení vyobcovaní od Boha scházejí svým poddaným.

Kapitola druhá.

Ale o tomto předmětě jest ještě poznamenati, že jest ještě jedna jiná moc, která od učených bohoslovců bývá nazývána mocí svěcení, jež dle pojmu jména nazývá se takto moc duchovní sama sebou neviditelná, kterou má duchovní z přivlastnění k přisluhování svátostmi církevními, aby duchovně prospívala jemu i laikům, jako jest moc přepodstatňovati, rozhřešovati a svátostmi přisluhovati, a duchovní pravomocí svědomí lidí ve shodě s Bohem a jeho zákonem souditi, a svázání nebo rozvázání u Boha s Bohem shodně a podobně také hlásati; a tak moc přepodstatňování zřízena jest sama sebou a bezprostředně k tomu, aby nepřepodstatňoval kněz, jako roucho mravní ctnosti zřízeno jest pro skutky rouchy lepší. A když kněz přepodstatňuje, jest to již z moci nadpřirozené, božské, s výsosti, která nepodléhá vůli lidí dle přijímání osob.

Tato pak moc někdy jest dávána člověku ve znamení čitelném, totiž pomazáním svátostným, jako milost posvěcující; schopnému a hodně připravenému dává se svátostí křtu nebo svátostí oltářní nebo kteroukoliv jinou svátosti. Někdy taková moc, jež jest dar nadpřirozený jako i milost posvěcující, jest dávána bez čitelného znamení vnuknutím vnitřním, neviditelným a světu skrytým. Často však se přihází, že čitelná znamení svátostí jsou přikládána nepřipraveným k milosti a vůbec neschopným, v nichž Bůh nekoná milost posvěcující ani dar nebo moc svěcení. Někdy však z nezměrné hloubky svých soudů Bůh bez přiložení svátostí a bez čitelného znamení vnuká svým maličkým milost posvěcující, která dle druhu svého jest největší milost zde na světě a následovně vlévá svým takto schopným dar moudrosti a umění a tak dar moci svěcení k vzdělání bližních.

Tímto způsobem Kristus sdělil takové moci zvláštní výsadou svým apoštolům a potom mnoha jich nástupcům. Proto marný jest spor, kdy a jak apoštolé stali se kněžími. Neboť Kristus, když učinil ze svých učedníků apoštoly, dal jim moc svého úřadu, jež jest moc kněžství. A nenásleduje, že teprvé, když jim přikázal to činiti, měli takovou moc. Neboť ve 4. kap. evangelia sv. Jana čteme, že za příchodu Jana Křtitele apoštolé křtili a tak kázali a mnoho úřadů kněžských před smrtí Kristovou konali. Neboť i Jidáš tehdy byl biskup a svůj úřad vykonával. A kdo může rozhodnouti, kdy byli apoštolé křtěni neb svěceni na kněze, zda buď vždycky přisluhovali svátostmi stran božích vnuknutí milostí v srdce věrných, nebo zda v přijímání milostí darů, moci a úřadů božích nadpřirozených přijali čitelné svátosti církevní dle obecného zvyku církve ustanovené více, než jest vyjádřeno v evangeliích.

Jest jasno, že pouštěti se do rozhodování takových věcí jest nebezpečno a neužitečno, bez ovoce. Věděl Kristus, že by nevěrní křesťané znamení hledajíce hleděli k čitelným svátostem pomíjejíce věci svátosti, a proto i o službě svátostí tohoto světa učinil při ustanovení apoštolů a jiných učedníků svých nepatrnou zmínku, ale, jak myslíme, nečitelně, bez čitelné svátosti jako první učitel posvětil své apoštoly na kněze. Tak zajisté nečitelně posvětil ve starém zákoně Mojžíše. Sám pak byl kněz, třeba ne Aronovec, čitelně posvěcený. A tak neznáme místa, času a formy, kterými apoštolé byli posvěceni na kněze. Musíme však věřiti, že kdyby to bylo bývalo nutnější k víře církve, Duch svatý byl by to v evangeliu vyjádřil.

Zdá se tedy marnou zvědavostí zabývati se takovýmito závěry více, než zřetelně vysvítá z písma. Ale vyznávajíce svoji nevědomost máme pokorně díky činiti Bohu, který znalost naši tak prospěšně zmírnil. Proto však nemá některý věrný svátostmi církevními, ustanovenými od Krista, pohrdati, ježto tyto ustanoveny jsou zvláště pokud pocházejí ze zřízení Kristova, nám slabým, abychom, když se pokorně k nim připravíme, z udělení svátostí přijímali milost uzdravení každodenně v bojích proti každodennímu duchovnímu poraňování. Jestliže však nepřipravíme se pokorně pokud na nás jest, pak více jsme nepřipraveni a poraněni. A jiní skrytým soudem božím, bez udělení těchto svátostí, nepohrdají-li ze zloby svátostmi Kristovými, nýbrž toliko z nedbalosti a jakési nevědomosti, jen když v sprostnosti srdce trvají, stávají se skrytými vnuknutími božími hodnými milostí a mocí svěcení a úřadu, již svrchu poněkud dotčených.

Jako tedy v prvotní církvi Kristus nebyl omezen nebo zúžen nějakými znameními svátostí duchovenstva k vlévání své moci svěcení nebo úřadu kněžského dle jich nezřízeného přijímání osob, ale činil nejvýš moudře, kdy, kde a komu chtěl tuto moc vlévaje, často bez součinnosti biskupů, farizeů a zákoníků, tak pravděpodobně se zdá, že ruka Páně nezkrátila se k podobnému konání až do posledních časů světa. Pravděpodobno totiž jest, že Bůh dává a bude dávati svým maličkým dary nadpozemské, skryté moudrým tohoto

světa, totiž pyšným a bohatým knězům, zákoníkům a farizeům nynějším, kterýmiž dary s výsosti maličtí budou klásti odpor Antikristovým duchovním, Židům a starcům. A střely maličkých jsou a budou rány jejich, aby ještě i v stáří hojném prospívali, aby zvěstovali, a aby spravedlivý jako palma kvetl a jako cedr na Libanu rozmnožil se v domě Páně.

Ale vraťme se k tématu! Věděti máme, že pravý kněžský úřad Kristův jest moc a dar vynikající, nadpřirozený, že zvláště a nadpřirozeně jest dáván od Boha, že Bůh patrně nedává jej nějakému kaziteli církve ke zkáze. A tedy vyvolení lidské sebou samým, není-li ve shodě s vyvolením božím, nic neplatí ve vyvolení papeže, biskupa nebo kněze anebo jakéhokoli jiného představeného, leč by snad bylo takové vyvolení ve shodě s božím a prohlašovalo vyvolení boží ve shodě s božím soudem. Předpokládáme-li totiž, že by volitelé zbloudili vyvolice člověka neschopného, pro lásku k osobě, penězům, nebo za trest hříchu osoby lidský proti Bohu vyvolené, ne ve shodě s božským výrokem, ať by to bylo na papežství nebo na biskupství nebo na jiný stupeň svěcení, pak, ježto Bůh neschvaluje ani nepotvrzuje, aby hříšník, kterého oni vyvolí, byl jeho náměstkem, jest patrno, že jejich činné vyvolení nedává vyvolenému spravedlivost vzhledem k Bohu. Neboť tak mohli by se volitelé zvrátiti, jako již obecně se stává, že vyvolí za náměstka Kristova nejhoršího Antikrista.

Z toho jest patrna nesprávnost oné domněnky, která praví, že tím právě, čím někdo jest zvolen a tím, čím se na něm většina volitelů usnesla, že ihned u Boha volba ta dochází schválení, a že poddaní mají ho následovati, byť i šel kamkoli, nebo že proto právě mají poslouchati onoho vyvoleného ve všem, v čem by rozkázal. Neboť kdyby Bůh takto byl svazován a vlečen k souhlasu s volbou zlých, pak nutily by údy ďáblovy Boha ke zlému a víra církve byla by podvracena šířkou cesty Antikristovy.

Proto přesně potud má věrný svého vyššího představeného aneb s ním nebo s jeho vládou zákonitě souhlasiti, pokud by napodobil Krista nebo by učil zákonu jeho, nebo by obcováním a skutkem ukázal živé znamení svého úřadu. To jest patrno z dekrétu svatého papeže Cypriana v dist. 8., kap. „Kdyby jediný Kristus". A Apoštol v 1. listě ke Korintským, kap. 11. učí, řka: „Následovníci moji buďte, jako i já Kristův." Hle, jak krátce vyjadřuje se způsob napodobení. A to jest důvod, proč apoštolé nevydali nových zákonů, ale zákonu, který od Krista přijali, horlivě učili, sebe nazývali marnými a ničím, jak jde z 3. kap. 1. listu ke Korintským, a Krista, ne sebe, bdělejí kázali, jak jde ze 4. kap. 2. listu ke Korintským. Neboť nic není v církvi nebezpečnějšího, než zastiňovati cestu následování Kristových šlépějí, ježto blud takový již menáhla vzrostl již od starodávna v největší uchýlení Antikristovo.

Nechť však volitelé dobře nebo špatně rozvazují, skutkům dobrým máme věřiti, a každý způsob vykonávání přikázání, který by byl shodnější se soudem Kristovým, jest tím lepší. Neboť Kristus praví

v 10. kap. evangelia sv. Jana: ‚Skutkům věřte'. A proto praví Zlatoústý v knize ‚O chvalách Pavlových': „Kdyby," vece, „apoštolé k vůli dosažení učitelství a prvenství byli se vzchopili ke konání tak velkých prací, byli by následovně bývali vinni ctižádostivým obcházením." A následuje: „Neboť jako ten, kdo by byl knížetem zřízen, nespravoval-li by hodně úřad sobě svěřený, zaslouží i většího trestu, tak jiný byť i nebyl zřízen, přece však by přijal a jak náleží plnil nepravím kněžství, ale starost a péči o mnohé, pak vskutku jest velmi hoden cti té." Tento svatý nebral v úvahu naše nesprávné volby, ale pravé úřady nadpozemské, které Bůh dává svým, které k tomu ustanovuje bez nezřízeného lidského přijímání osob, které k tomu vyvolí osobu neschopnou.

Střežiž se však některý neschopný, aby se dotřel k úřadu kněžskému nebo k starosti aneb k péči o spásu duší zle se chopiv příležitosti řečených (volitelů), ať by to učinil čitelným znamením svátosti nebo bez připojení čitelné svátosti. Neboť nehodný, čině to i kterýmkoli z těchto dvou způsobů, jako nehodný s hříchem smrtelným dotírá se k velké a nejcennější večeři Páně dle mnohotvárného pozvání křesťanstva. Ať přistupuje čitelně k svátosti oltářní, nejhroznější a nejbožštější, či nepřistupuje čitelně, odsouzení sobě jí a pije. Kdo však může se připraviti pohodlně a pokorně k svátosti a nečiní toho, hřeší obecně tak velice, že milost, které přijímáním svátosti nepřijímá, i bez přijímání svátosti přijímati není hoden. Kdo by však svátost těla Kristova pohodlně přijmouti nemohl, přes to, že se pokorně a dle sil svých k tomu připravil, ježto by mu v tom bylo překáženo snad od zlých kněží a zpovědníků nebo odjinud od nepřátel by byl uvězněn, pak nejvyšší kněz a biskup budoucích dobrých, Ježíš Kristus, nahradí všecky viditelné svátosti v nitro duše vlévaje dary milostí. Neboť takovým svým věrným nemůže scházeti on, jenž řekl: „Aj, já s vámi jsem až do skonání světa."

Tak v tomto případě jest jisto, že by k onomu nadpozemskému a nadpřirozenému daru, totiž ke kněžskému úřadu Kristovu byli někteří hodni a schopni, jestliže by se pohodlně nabídli k udělení zákonného, svátostného a čitelného ustanovení církve, jen když mohou toto míti pohodlně prokázané. Kdyby však darmo odmítli čitelné znamení svátostí nebo obecné schválení vyšších, pak takoví musili by se báti, že by bez udělení svátosti od Boha tuto milost nebo moc přijmouti nezasloužili. Jestliže by po případě na konec světa byli někteří hodní a schopní vyvolení boží, jako v prvotní církvi ke kněžství Kristovu, k úřadu nebo moci svěcení nadpozemské, zvláště od Boha přicházející ne z krve ani z vůle lidské dle nezřízeného přijímání osob, a chtěli by rádi čitelným znamením svátosti nebo obvyklým schválením vyšších býti potvrzeni nebo prohlášeni a nemohli by toho pohodlně od svých vyšších prelátů dosáhnouti pro nadbytek nepravosti, takže by nechtěli někoho přijmouti k důstojnosti kněžské nebo ke kázání anebo k péči o duše, jak se již obecně stává, pak takoví, takto před Bohem hodní, z Boha, ne z sebe, schopní horlitelé pro

pravdu evangelickou, pobádáni láskou mohou v čas nouze dovoleně a záslužně pokrytectví a žádostivost duchovenstva — kterou velmi obarveně pod rouškou zbožnosti svedli lid křesťanský, i svými lživými a pověrečnými ustanoveními — mohou i evangelickou pravdu, nevyhnutelnou ke spáse, ostatním nevědomým věrně, v lásce a pokorně osvětliti.

Ale dále nesmíme zde opomíjeti toho, že moc nebo úřad svěcení k udílení svátostí nebo kázání pravdy evangelické, aneb k vykonávání kteréhokoli jiného úkonu vlastního úřadu tomuto, ježto jest sama v sobě dar nadpřirozený darmo daný, ne však sám od sebe posvěcující, může takový dar dáti Bůh některému zlému, bez lásky jsoucímu v hříchu smrtelném, jak patrno na Balámovi, jemuž Bůh dal dar a úřad kazatelský, jako i Kaifášovi dal Bůh úřad biskupský k prorokování z Ducha svatého, a Jidáši úřad apoštolský.

A ve 20. kap. evangelia sv. Matouše Kristus praví: „Na stolici Mojžíšově posadili se zákonníci a farizeové. Protož všecko, což by koli přikázali vám zachovávati, zachovávejte a čiňte, ale podlé skutků jejich nečiňte.“ Stolice Mojžíšova jest totéž, jako stolice apoštolská, t. j. úřad pastýřský, jenž jest dar nadpřirozený k pravení pravdy zákona apoštolského nebo mojžíšského k užitku věrných, a k vykonávání jiných skutků, vlastních daru tomu, na lidu křesťanském. Tento tedy dar nebo úřad aneb stolici duchovní, mojžíšskou neb apoštolskou, k učení jiných dle zákona božího měli zákonníci a farizeové, jak praví evangelium již připomenuté. A pro takový dar úřadu pravili pravdu ze zákona božího v lidu a pro onen dar nemohli praviti, leč pravdu zákona náležející ke spáse lidu. Proto praví Kristus: ‚Což by koli přikázali vám, čiňte.‘

Takoví zákonníci a farizeové, sedíce na stolici Mojžíšově, t. j. dokud opírají se o onen nadpřirozený dar úřadu od Boha jim udělený, a dokud z tohoto daru mluví, nechť cokoliv mluví, pravda zákona to jest. Kdyby však někteří pravili blud v lidu, nebylo by to již seděti nebo opírati se o stolici apoštolskou nebo o stolici Mojžíšovu. Proto dobře pravil, že ti, kdo sedí na stolici, t. j. dle onoho smyslu, jímž takto sedí a opírají se o dar a úřad hlásati pravdivě zákon boží, pak takto: ‚což by koli přikázali vám, čiňte‘, ježto nepraví, leč pravdu zákona. Ale potom dodává se: ‚ale podlé skutků jejich nečiňte,‘ jelikož vedou špatný život a tak jsou bez milosti, ve smrtelném hříchu jsouce, jakkoliv ostatním praví užitečnou pravdu. A tak zákonníci a farizeové mohou míti od Boha dar Ducha svatého, úřad nebo moc svěcení k vzdělávání ne sebe, ale jiných.

Úplná tedy schopnost daru a úřadu duchovního jest plnost duchovní, která sama v sobě jest neviditelná, která ne vně na těle ale uvnitř v nitru lidském vlita, jest podkládána, která zde od nás nemůže býti poznána, leč z pozdějšího, náležitého a dokazatelného poznání, totiž z sebe, z vlastních skutků neb činů onoho úřadu neb daru, které vycházejí na venek k bližnímu nebo k jich vzdělání. Jsou totiž takové nadpřirozené dary darmo dané a ne samy z sebe posvěcující

vlastní skutky vně čitelné k vzdělávání bližních, jakkoliv lidé mající takové dary jsou ve smrtelném hříchu bez milosti posvěcující.

Z toho jest patrno, že u papeže nebo kterýchkoli biskupů nebo prelátů svatokupeckých, žádostivých, kuběnářských, neznalých v zákoně božím, nedbajících spásy duší ani neprovozujících úkonů vlastních kněžství Kristovu, není podstatou víry, aby věrní věřili, že v nich jest dán od Boha onen nadpozemský dar. Neboť kdyby věrní uvažovali při nich vlastní čitelné skutky onoho daru k vzdělání duší, pak dle pravidla evangelického měli by skutkům věřiti a z oněch skutků souditi, že oni jsou k takovému úřadu od Krista ustanoveni, byť i byli bez milosti posvěcující. Tak uvažujíce při nich kázání pravdy měli by dle toho činiti a jich poslouchati. Když však málo nebo žádné skutky vlastní úřadu tomu při nich neshledají, kterak mohou o nich mysliti, že jsou v Kristovu nadpřirozeném úřadu kněžském, od Boha zvláště uděleném. Neboť ani hlasité tvrzení lidské sebou samým, ani pouhá volba lidská, ani pouhé čitelné, tělesné a obřadné pomazání nestačí bez zvláštního vyvolení božího a bez vlití daru, aby učinily někoho pravým knězem Kristovým. A dar onoho úřadu a moci z krve a vůle lidské dle nezřízeného přijímání osob neschopným a od Boha neschváleným uděliti nemohou.

Z toho jest patrno, že všickni věrní Kristovi mají pilně si všímati, zda papež, kardinálové a jiní kněží, předstírajíce, že jsou v takových úřadech, konají vlastní skutky kněžství Kristova, nesouce ovoce v církvi boží. Pak nechť je přijmou a mají vzhledem k oněm skutkům za takové úředníky vzhledem k tomu Kristovy, byť i vzhledem k sobě špatně žili. Tak totiž učí pravidlo evangelické, řkouc: ‚Po ovocích jejich poznáte je.‘ A dle toho také plnost moci nebo pravomoc, přihlížejíce přiměřeně k skutkům vlastním onomu úřadu, dle větší nebo menší víry nebo nevíry.

Jestliže však papež, kardinálové a jiní preláti a duchovní žádostiví, lakomí a prostopášní nekonají skutků vlastních kněžství Kristovu a onomu daru nebo moci duchovní, nadpřirozené, ale spíše odporují řádu Kristovu a napadají pravdu evangelickou, údy Kristovy šlapou a krutě je pronásledují, veškerou nezřízenost a nadbytek nepravosti pod rouškou zbožnosti nepřímo i výslovně fedrují, a mocně provozují zvůli mezi sebou a v kněžstvu navzájem a jinde, téměř ve všech stavech v lidu křesťanském, a učí bludům mnohonásobným proti zákonu Kristovu, velebíce křivé a lživé i svatokupecké odpustky, příliš dlouze a široce po okršku církve křesťanské národy svodíce, pak jsou úředníci a kněží a biskupové zlých duchů a nejhorší Antikristové a nepraví kněží Kristovi, jelikož to jest úřad, jak již řečeno, kněží ďáblových a Antikristových. A všichni věrní, všichni králové světa i království mají je od sebe vyvrhnouti a mají jimi jako solí zkaženou pohrdati, neboť důvodně praví Pravda v evangeliu: „Jestliže sůl zmařena bude, k ničemu se nehodí, než aby byla ven vyvržena.“ A Jan v listě svém praví, aby nepřinášejí-li učení jejich, totiž apoštolů, nepřijímali je do domu aniž je pozdravovali.

Ježto tedy takoví svatokupci jsou kacíři, rámě světské mělo by pro veliký jich přečin odníti jim statky světské, aby jimi tak mocně neútočili na zřízení Kristovo.

I jest patrno z řečeného, zda věrní, přihlížejíce ke skutkům vlastním úřadům ďáblovým a Antikristovým a úřadům Kristovým, mají pravděpodobně věřiti nebo nevěřiti, má-li římský biskup plnost moci v tom, co náleží k jeho pravomoci, nebo má-li klíče svazování a rozvazování, jsa ve smrtelném hříchu atd.

Ale dále nesmíme opomenouti toho, že jest ještě jiná plnost moci, náležející k činné pravomoci, a to jest moc světsky panovati, jak panují králové a knížata tohoto světa k souzení poddaných křesťanů v příčinách a záležitostech světských a ve vlastních a světských bezprávích osob.

Tyto zápletky zaměstnání byly apoštolům a jich pravým napodobitelům a nástupcům zakázány. Taková moc panovati, pravím, nade všemi statky tohoto světa hojněji než všickni králové pozemští, ne od Krista, ani od jeho apoštolů, ale od císaře Konstantina proti evangelickým a apoštolským pravidlům římskému biskupovi pojmenovanému jménem papež pro obdaření důchodu: byla nebezpečněji a bezzákladněji udělena.

A houf učených doktorů vida jeho přílišný lesk ve světském prospěchu, ana příležitost jeho pýchy pro vědění jej nadýmala, odevzdal se v špatný smysl, takže počal schvalovati takovou plnost moci světského panování a donucující pravomoc nade vším lidem křesťanským. A jejich dary Štěstěny zjevnými důvody, jako by to bylo z Boha, schvalují; ježto přece toliko dílem satanovým s dovolením božím, za trest hříchu lidu křesťanského a k rozmnožení zásluhy vyvolených, jako biskup římský byl císařem vyzdvižen jaksi k výsosti vysokého vrchu, kde před zraky mysli vysokost Satanova předložila mu veškerá království světa. A ne tak jemu, jako pozdějším jeho nástupcům, v nichž stála a stojí nad nejvyšším ohavnost zpuštění, aby tím konečně nepřímo příliš obarveně a skrytě byl ctěn a klaněním uctíván Antikrist jako modla, o níž v 11. kap. Zachariáše: ‚O pastýři a modlo!' A v něm satan a tak i lakomství, jež jest služba modlám.

Ježíš Kristus, ukřižovaný a nejchudší ve své církvi, bude pošlapán v zákoně svém a údech svých. Taková moc pak, jakkoliv jest dovolena knížatům světským, králům a pánům nebo laikům, jako moc míti ženu v zákonitém manželství, přece není dovolena pastýřům a kněžím aniž náměstkům pro nedokonalost zaměstnání světských oné světské moci.

A není slušno věřiti, že od Krista a jeho apoštolů taková moc biskupům nebo pastýřům, následovníkům apoštolů, byla provozována nebo v zákoně založena, takže nyní ne právem božským ale uchvácením a jakousi zbrklou opovážlivostí takovou plnost moci papež se svým odpadlickým duchovenstvem nespravedlivě si uchvacují, proti evangelické chudobě takovou plnost moci světské, o čemž praví svatý

Bernard v knize 2. k papeži Eugeniovi, řka: „Co udělil ti svatý Apoštol, totiž Petr? Co mám, vece, to ti dám. Co jest to jediné? Vím, není to zlato ani stříbro, neboť sám praví: Stříbra ani zlata nemám. Přihodí-li se míti to skutečně, ne pro zvůli, ale pro zlobu doby, tak také užívaje toho, jakoby neužíval. Neboť to k dobru duše nesměřuje. Toho způsobu jest bohatství, které není samo sebou dobré ani zlé, avšak užívání jeho dobré, zneužívání zlé, péče o ně horší, zisk hanebnější ti buďtež, abys si to jakýmkoli důvodem osoboval, ale ne právem apoštolským. Neboť onen nemohl ti dáti, čeho neměl. Co měl to ti dal — péči, jak jsem řekl, o církve. Zdaž panování? Poslyš jeho: ‚Ani jako panujíce nad dědictvím Páně, ale příkladem jsouce stádu.‘ A abys nemyslil, že to bylo řečeno z pouhé pokory, neboť i v pravdě hlas Páně jest v evangeliu: ‚Králové národů panují nad nimi‘ atd. A dokládá: ‚Ale vy ne tak.‘ Jest jasno, že apoštolům zapovídá se panování a proto opovaž se ty uchvacovati si buď jako pán apoštolství nebo jako apoštolský panování. Obojí jasně se ti zakazuje; budeš-li chtíti obojí najednou míti, obojí ztratíš. Jinak nepokládej se za vyňata z počtu těch, o nichž Bůh mluví takto: ‚Oni kralovali, ale ne ze mne; knížata jsou byla a neznal jsem jich.‘ Již těší-li tě kralovati bez Boha, máš slávu, ale ne u Boha. Než jestliže bychom drželi zápověď, slyšme přípověď: ‚Nýbrž kdo největší jest mezi vámi, budiž jako nejmenší, a kdož vůdce jest, jako sloužící.‘ Toť způsob apoštolský: Panování se zakazuje, služba se zavádí příkladem samého zákonodárce, který v následujícím dokládá: ‚Ale já mezi vámi jsem, jako ten, kterýž slouží‘.“ Tolik Bernard.

Hle, tento svatý porozuměl a vyslovil jak slovem tak skutkem, že není dovoleno knězi Kristovu a zvláště římskému biskupovi panovati do té míry, jako papežství nebo, abych podobněji přísmu řekl, apoštolství a pravé světské panování, jako jest dovoleně u laiků. Apoštolé, svatí, mniši a poustevníci žili bez majetku, tvrdíce jak životem tak slovem, že Pán svým kněžím to přikázal, avšak chtěl, aby někteří měli užívání statků světských štědřeji a jiní skrovněji pod názvem almužny světských pánů, aniž by měli světského panování.

A proto věřím, že svatý Bernard měl známost o jedovatosti panování u římského biskupa. Neboť praví v knize 3. k Eugeniovi: „Žádného jedu žádného meče se pro tebe více nebojím, než zvůle panování. Neboť nenásleduje ze slov 22. kap. Lukášovy, že se učí, že Petr nad jiné vyniká, ale opak toho.“

A proto v 2. knize, vykládaje úřad římského biskupa, praví: „Jestliže toto činíš,“ vece, „ctíš službu svou, není valné toto knížectví. Neboť toto jest vyplašovati zlé šelmy od hranic tvých, aby stáda tvá bezpečně byla vyváděna na pastvu. Budeš krotiti vlky, ale ovcím nebudeš panovati; obdržel jsi je zajisté k pasení, ne k trestání.“ Tento svatý bál se z panování onoho vyvrácení stolice, zvané církve. Proto nesluší věřiti jako článek víry, že by ze zřízení Kristova a jeho apoštolů a zákona evangelického papež měl spravedlivě a svatě

plnost moci světské a donucovací pravomoci nade všemi královstvími světa, jako králové, knížata a pánové světští.

A tohoto článku opak byl od některých doktorů, pochlebujících prelátům, odsouzen jako kacířství. Ale známo má býti věrným, že ani Konstantin ani papež císařský ani jiní preláti, kteří proti apoštolským pravidlům v kněžstvu panují, ani zákonníci, ani farizeové nynější, čili doktorové, kteří jsou ocas, dle proroctví Izaiášova v 19. kap., kryjící a velmi obarveně zastírající hanbu zvířecí ohavnosti svého otce Antikrista, nemají moci zakládati nové články víry spíše, než kterýkoli jiný křesťan mohl by tak zakládati nový zákon Kristův a zákon založený zrušiti. Neboť není dovoleno andělu s nebe obtěžovati svatou církev novými články nebo řády mimo písmo svaté, naučené Duchem svatým. Veliká byla, pravím, svoboda a výsada, v níž Kristus položil svou církev, jak patrno z 2. kap. listu ke Galatským. A tuto výsadu mají všickni křesťané hájiti.

Podobně není možné, aby pravověrné víře byla podložena lež. Ale často se přihází, že římský biskup není papežem, ba předpokládáme-li, že jest jím, přece není nevyhnutelno ke spáse každému křesťanu věřiti to, že by bez toho nemohl býti spasen. Neboť umře-li papež, nebo obrátí-li se a klesne v kacířství církvi nejškodlivější se svými odpadlickými kardinály, proto neviklá se víra ve vyvolených božích, jak obě strany protivných tak zvaných papežů praví jaksi nevyhnutelně, že druhá jest kacířská a naopak.

I jest patrno každému, kdo přihlédne k svrchu pravenému, co jest si mysliti o prvním článku atd.

K již řečenému mohlo by se ještě pro lepší porozumění připojiti, že jest nějaká špatná moc duchovní, udělená Satanovi, v nejvyšším stupni provozování a vlévání na jeho nejúskočnější pokrytce, aby tušil v nich dle nejvyššího stupně své schopnosti moc a schopnost, sklon a zápal k zavádění, šíření a zmnohonásobování všeho zlého a ke kažení a vyhlazování Kristova zřízení veškerého spásonosného dobra, zda a pokud bylo by to možno pod nejpatrnější a velmi obarvenou rouškou zbožnosti do té míry, že by tato moc nebo úřad zdála se býti bezprostředním náměstnictvím Pána Ježíše Krista k řízení církve k dosažení cíle blaženosti, nebo stolicí aneb místem apoštolským, k němuž všichni i jednotliví křesťané pod trestem věčného zatracení měli by se utíkati, kde by však nebylo pravého úřadu apoštolského ani moci ani schopnosti nebo postačitelnosti od Krista s výsosti vlité k duchovnímu a správnému dle zákona Kristova a libosti boží vzdělávání církve.

Ale pod rouškou toho nejšíře, nejduchovněji a nejpodvodněji skrývá se toliko úřad Antikristův, schopnost, moc a plná postačitelnost k svádění církve, vložená v tělo Antikristovo tajemné a předstírané pode jménem svaté církve římské, a zvláště knížeti a hlavě tohoto těla, panující téměř po celé církvi, kteráž hlava již dlouho dle své formální jsoucnosti nepřetržitě trvá a jest co do formy stále táž, ačkoliv co do totožnosti látky a jednotlivé osoby často se mění.

Takováto tedy plná schopnost k věcem tělesným, pod nejvyšší rouškou nábožnosti ukrytá, jaksi také dvojsmyslně může býti nazývána plností moci, předstíraně a uchvácením náležejíc k donucující pravomoci. A kazatelé a obhájcové Antikrista nebo jeho falešní apoštolé, věří-li v plnost moci a nutí věrné věřiti, že takovou moc má papež, v tom jistě sebe samy s papežem odsuzují. O této moci Antikristově výborný prorok David prorokuje, řka: „Proč se chlubíš nešlechetností, ty mocný nepravostí?“ Hle, moc, jíž Antikrist mocně se chlubí nešlechetností a mocný jest v nepravosti, seč jest proti spravedlivosti Kristově. A ježto takový jest nejvíce kryt nábožností, ježto za nejsvětějšího a nejblahoslavnějšího bez ohledu na apoštoly jest pokládán a prohlašován, proto praví žalmista na kterémsi místě: „Nebo se honosí hříšník v líbostech duše své a nešlechetný dobrořečí sobě.“ O tom píše se v 8. kap. Ezechiele, kdež o tom mezi mnoha věcmi praví se k thematu: „Viděl-lis, synu člověčí, co starší domu Izraelského činí ve tmě, jeden každý v pokojích svých malovaných? Nebo říkají: Nikoli na nás nepatří Hospodin, opustil Hospodin zemi. Dále mi řekl: Obrátě se uzříš ještě větší ohavnosti“ atd. tamtéž před tím i potom.

Ježto tedy již dávno přišla ona úřední hlava nejvyšší tajemného těla Antikristova s tak vnější a zjevnou nábožností v církvi, nejstkvělejší, jako ďábelství polední. Tuto zajisté hlavu úřední někteří její doktoři velmi stále hájí, o ní výroky přemnohých a platných s doklady svatých proroků a evangelistů jakož i přesvědčení jsou jinde ve spisech pojaty.

Takovou moc tedy věřiti o papeži pravděpodobně, zbožně a pokorně jest věrným u Pána záslužné a milé, a v tom smyslu, kdo dobře by ji pochopil, věděl by, co by měl odpověděti k prvnímu článku.

II.

Druhý článek jest:

„Jest-li kněz ve smrtelném hříchu, nemůže dáti rozhřešení svému farníkovi litujícímu a vyzpovídavšímu se“: To jest blud.

V těchto slovech protivníci naši, posílajíce své spisy do měst, městeček a vesnic, těm, kteří přejí jich velmi předstíranému bludu a zvláště kazatelům, kteří se k nim kloní, dávají nepřímo na rozum, že my veřejně učíme, že kněz, jest-li ve smrtelném hříchu, nemůže dáti rozhřešení svému farníku litujícímu a vyzpovídavšímu se. Jako falešní kazatelé, od falešných doktorů podpíchnutí, na kazatelnách lidu někdy jednotlivě a význačně vlastním jménem a někdy opisem tvrdí, že učíme tak na obecném slyšení lidu.

Po druhé jaksi k našemu odsouzení dodávají zde ve spise ‚Bluď‘, ale na kazatelnách dodávají, že jsou to nejvyšší a hluboké kacířství.

První předpokládají o nás a nedokazují, a v druhém proti pravidlům práva vynášejí výrok odsouzení nevyslechnuvše ještě strany

druhé. Z toho pak v srdcích věrných plodí mnoho nejistot a proto vznikají svévole a nekonečná pohoršení. A kterak z tak velikého zla učiní pokání, oni, kteří vydavše se v smysl zlý temnosti slepoty své nepoznávají a nemohou se z toho Bohu pokorně vyzpovídati.

To jsou patrná znamení, že vychladla láska a nadmíru se rozmnožila nepravost. Odtud jest, že všudy nenávisti a podezření, utrhání a ode dávna obvyklá láska k prospěchu světskému zastřely úzkou cestu, vedoucí k životu, a pojistily cestu širokou; nekonečnému počtu bláznů jako přímé se zdají a přece poslední věci její vedou k smrti zatracení.

Ale vraťme se k předmětu thematu! K rozebrání tohoto druhého článku může býti odpověď patrna ze svrchu vyloženého. Neboť, jak možno asi shrnouti ze svrchu řečeného moc, nazýváme-li toliko moc záslužnou, dle oné moci, kterou udíli se věrným, aby byli syny božími přísvojnými, podle slov 1. kap. evangelia sv. Jana: ‚Dal jim moc syny božími býti' — pak dle toho smyslu kněz ve smrtelném hříchu, nemá-li schopnosti nebo dovolení záslužného a milostného k rozhřešení litujícího a vyzpovídavšího se, tedy dle moci oné moci tak mile a tak záslužně nemá moci rozhřešiti: tedy dle tohoto pravého a katolického smyslu j e s t p r a v ý článek od doktorů odsouzený a falešným kazatelům poslaný a s kazatelen prohlášený.

Ale jelikož kněz ve smrtelném hříchu jsoucí nemůže rozhřešovati, totiž dle moci záslužné a milostné, a ačkoliv, připomínám, nikdy dříve tomuto smyslu jsem neučil na obecném slyšení lidí ani nevím o jiných pravých horlitelích pro pravdu, že by někdy bylo to od nich kázáno, ale zde již to tvrdím u příležitosti článků lstně a úskočně proti nám uveřejněných.

Ale ve slovech článku může býti ještě jiný smysl tak, že toto slovo ‚nemůže', značilo by možnost nebo moc k pravému poznání toho, že věrný má lítost před očima božíma a že se vyzpovídal, moc k tomu, aby proto prohlásil o takovém věrném, takto litujícím a se vyzpovídavším, před tváří církve, že jest od Boha rozvázán a v pravdě obrácen, dosáhnuv odpuštění.

A ježto toto může býti uděleno knězi jsoucímu ve smrtelném hříchu, jako byl udělen prorocký dar pohanu Balamovi a nepravému biskupu Kaifášovi, pojímáme-li totiž takto moc za moc a autoritu k poznávání a prohlašování v církvi o člověku litujícím a vyzpovídavším se před Bohem, pak kněz jsoucí ve smrtelném hříchu může dávati rozhřešení. Neboť taková moc nebo autorita aneb dar není sám v sobě dar posvěcující, ale milost darmo daná, kterou nejmilostivější Bůh dává někdy i zlým a nevěrným, jako dává vycházeti svému slunci nad dobrými i zlými.

Z t o h o j e s t p ř e d n ě p a t r n o, že papež nebo kterýkoli biskup aneb prelát, nemaje zvláštního jistého zjevení od Boha, opovážlivě a duchem žádosti a lži posílá bully o odpustcích a křížové výpravě po okršku zemském, jakoby dával rozhřešení od trestu i viny svými falešnými apoštoly v pečetech bull a lžech. Jest patrný

tento blud i tato velmi škodlivá a jedovatá lež proto, že kdyby papež byl z Boha biskup a pravý náměstek Krista a jeho apoštolů, pak by měl dar umění a moci jako klíče církve k pravému poznání, že každý křesťan má v pravdě lítost a vyzpovídal se a že byl dříve v pravdě a skutečně rozvázán před Bohem; a pak by výrok před tváří církve se schválením Ducha svatého a ve shodě se zákonem Kristovým prohlásil.

Ale ježto ani není všudy přítomen osobně, zkoumaje pilně svědomí každého věrného, což nebylo uděleno ani Petrovi, ani neplodí evangeliem přísvojné syny boží jako Pavel, ježto tedy téměř žádných skutků vlastních úřadu apoštolskému dle zřízení zákona Kristova nekoná, jako je konali praví Kristovi apoštolé, — kteří neměli moci posílati po zemích buly neznámým lidem, neznajíce jich svědomí aniž je plodíce evangeliem jako syny boží přísvojné, aniž měli moc svémocnou od Krista dodávati onu záludnou šlupku: ‚litujícím a vyzpovídavším se', k vůli mrzkému zisku a nejobarvenějšímu zastření odpustků lživých a přeludných, které ve skutečnosti neexistují —: ježto tedy papež, biskupové, preláti a všichni kněží žádostiví a Antikristovi v rozvazování nebo proklínání a v jiných svých obřadech zavedených od satana nedrží se v mezích zákona Kristova a jeho apoštolů, a překročují hranice otců svých —: jest zjevně patrno, že všichni věrní nikterak nemají jim věřiti v jich předstírané moci, kterou oni o sobě předstírají. Ani způsobu autority a moci, který nyní provozují k vůli mrzkému zisku nad meze apoštolů a nad zákon Kristův, nemohou založiti na zákoně božím. Neboť nic nemohou, leč by to činili ve shodě se zákonem Kristovým, zůstávajíce v mezích, které drželi otcové naši, apoštolé, se svým hlavním biskupem Pánem Ježíšem Kristem.

Jestliže tedy věrní mají se říditi dle evangelických pravidel Kristových vedouce důkaz z ovoce a skutků, jest patrno, že duchovenstvo, jako tělo tajemné, se svou hlavou Antikristem bojují za zkažení vyvolených.

A k této šlupce, že se praví, že papež nedává, leč majícím lítost a vyzpovídavším se a tak toliko schopným, odpovídá se, že dání to značí dvojsmyslně pravé a shodné prohlášení pravého dání božího. Avšak taková autorita a moc nebo dar boží k poznání, jak svrchu jsem řekl, že člověk v pravdě se vyzpovídal a má lítost před Bohem, a k prohlášení před tváří církve, že člověk ten takový jest, často jest dáno knězi pokornému a chudému, který lépe rozumí zákonu Kristovu a podle něho lépe žije a pro křesťanské věrné v církvi lépe prospívá, než papež.

K čemu tedy mluví chlouba papežova a velebení předstírané moci, kterou neukazuje vlastními skutky úřadu a moci, kterou o sobě předstírá a nedokazuje? — Ale běda,světská moc císařská, vzhledem k světu velmi vynikající, příliš děsí se svými předstíranými výnosy a hrozbami v sobě a ve svém Antikristovu kněžstvu věrné, že poznávajíce tento příliš rozšířený jed, neopovažují se odporovati.

Po druhé jest patrno z výroků těchto vzhledem k tomuto druhému smyslu, že tento druhý uvedený článek jest bludný. Ale nechť protivníci, kteří rozhlašují v lidu tyto články, poučí, kdo jest mezi námi ten, jenž by veřejně byl učil bludu tohoto článku. Ale myslím, že nedokáží to dostatečně, leč světskou mocí, s dopuštěním božím soudem Pilátovým řkouce proti nevinnému: ‚My zákon máme; a podlé zákona našeho má umříti.‘

Jestliže však názvy položené v tomto druhém článku dle mínění tělesných a světských, protože jména jsou dána dle libosti a z porušené a pokažené mysli, zaváněje tímto světem vlekou význam názvů prvotně pravého dobra ve význam zdánlivého, záludného a neexistujícího dobra, pak dle porušené mysli světských lidí podle jich mínění toliko ti nazývají se kněžími, kteří mají pouhé jméno kněze a pouhé a jediné vyvolení k tomu od prelátů světských podle nezřízeného přijímání osob, podle obvyklého řádu lidského, nedbajíce, zda ono vyvolení lidské jest důvodné nebo bezdůvodné, zda týká se osoby schopné nebo neschopné, nebo zda Bůh toto vyvolení lidské schválí nebo zavrhne, aneb zda Bůh dříve by tomu předešel, spolupůsobě svojí volbou.

Dále u křesťanů na mysli porušených rozvázání může býti zváno rozvázáním předstíraným a záludným před tváří lidí, dle mínění falešného a soudu bludného, jako pro porušené mínění lidí a pro svedení srdce ďábel nebo svět nebo něco jiného takového zove se v písmě Bohem, jaksi dvojsmyslně, a had měděný zove se hadem, tele zlaté zove se teletem, člověk mrtvý nebo namalovaný zove se člověkem, víra mrtvá zove se věrou a křesťan dle jména toliko podle pouhé čitelné účasti na svátostech zove se dvojsmyslně křesťanem, vzhledem k onomu křesťanu, jenž byl neviditelným pomazáním Ducha pomazán a živou vírou, láskou a nadějí s hůry s výsosti vlitou obživen. Pak mohlo by se dle tohoto smyslu přejatého z hříchu připustiti, že podle jména křesťané jsou údy Antikristovy, jako jsou podle jména a pro čitelné udílení svátostí kněží před tváří lidí, aniž by je Bůh schvaloval, aniž by je k tomu vyvolil a udělil jim pomazání Ducha. Tak svým způsobem velmi dvojsmyslně rozhřešují na oko, aby před lidmi ukázali, že jsou ospravedlněni a rozvázáni, třebas v pravdě před očima božíma rozvázáni nejsou. Neboť po takovémto předstíraném rozvazování neustále nenávidí bratry své, neustále zůstávají ve tmách své nepochopitelné zloby, beze světla milosti. A bohužel s takovým rozvázáním jsou údy Kristovy spokojeny.

A tak přihlédneme-li k tomuto dvojsmyslu, jest patrno, co dlužno k tomuto dvojímu smyslu říci. Jest patrno, že nedbajíce zákona Kristova slepě podle svého mínění odsuzují články a odsouzené zbrkle rozhlašují bez neporušitelného základu zákona Kristova, chvástajíce se jménem a titulem úřadu a doktorství svého a znamením šelmy, zjednaným velikým nákladem více než ku pohaně Ježíše ukřižovaného.

III.

Třetí článek, jenž jest prohlašován lidu s kazatelen proti nám jako bludný, jest tento:

„Kněz dobrý a opatrný, jak myslíme avšak ne kaplan nebo přidělený některé faře, může rozvázati cizího farníka bez dovolení jeho vlastního kněze, méně opatrného nebo dobrého, jak předpokládáme:“ To jest blud.

Tu jest si všímnouti dle toho, co lze odvoditi ze svrchu řečeného, že moc dobrého a opatrného kněze rozvázati některého jiného křesťana, děje se buď toliko dle dovolení lidského a ne božího, nebo dle dovolení lidského a božského zároveň, nebo toliko dle dovolení božského.

První dovolení, toliko lidské a ne božské, jest, když jest uděleno dovolení od vyšších prelátů některému knězi k rozvázání některých z určitého lidu nebo fary, kteréžto kněz jest neschopný před Bohem, jehož Bůh neschvaluje k tomuto dovolení rozvazovati, (kteréž jest uděleno od vyšších neopatrně a slepě, podle nezřízeného přijímání osob), kterému také Bůh nedává ani zvláště neudělí své vlastní dovolení k rozvazování. A to jest dovolení předstírané od vyšších prelátů svatokupeckých a slepých vůdců, nižším předstíraným kněžím a pokrytcům udělené. A toto dovolení rozvazovati jest příliš vyceněno u údů Antikristových v tajemném těle, velikém a širokém po okrsku církve. Neboť pro tíži hříchu a lásky k prospěchu světskému nemohou se zvednouti, všimnouti si a nade vše oceniti, kde, kdy a jak v rozvazování děje se dovolení a schválení nejvyššího biskupa, Pána Ježíše Krista.

Druhé dovolení rozvazovati čili moc aneb schopnost k rozvazování jest lidské i božské, totiž když v člověku kajícím se nejvyšší kněz podle řádu Melchisedechova, biskup budoucích dobrých, uvnitř působí lítost, víru, lásku a naději a pevné předsevzetí vytrvati až do konce, kterýž dává ostražitost od hříchů a sílu k odporování pokušením; avšak když kněz pozná, že svědomí takového kajícníka v pravdě jest připraveno božímu vlivu, pak také obřadně ho rozváže, t. j. prohlásí, že jest rozvázán před Bohem.

Třetí dovolení rozvazovati jest toliko božské, zvláštní a neviditelné, bez spolupůsobení nějakého dovolení předstíraného od vyššího preláta svatokupeckého, poněvadž Kristus vše, co může učiniti v kajícníku někdy skrze nějakého jiného člověka, to může, když se mu líbí, sám bez spolupůsobení některého svatokupeckého preláta v témž kajícím člověku způsobiti. A tím způsobem často se přihází, že dobrým a opatrným kněžím, kteří chtí kázati evangelickou pravdu, nevyhnutelnou kajícím k spáse, pyšní, lakomí pokrytci a předstíraní preláti, zlodějové a lotři, kteří nevešli do ovčince dveřmi Kristovými, ale odjinud, netoliko nedávají dovolení rozvazovati nebo kázati nebo konati jiné kněžské skutky v lidu takovýmto dobrým a opatrným

kněžím, ale i brání jim a sesazují od veškerého plodného a kněžského konání pod trestem žaláře nebo předstírané klatby.

Avšak kněží dobří a opatrní, kteří vedeni jsou duchem svatým, poznávají, že toto bránění nepravých prelátů od užitečného a dobrého skutku jest nezřízené a proti zřízení Kristovu, a následovně není od Boha a Krista, ježto Kristus nikdy nedává moc nebo autoritu proti sobě samému, a byl by rozdělen proti sobě samému. A také poznávajíce, že v takových věcech více sluší poslouchati Boha než lidí, jsou vedeni Duchem Ježíšovým a láska Kristova nutí je, aby uvažujíce převeliké svádění lidu od pokrytců a falešných proroků a že v národech křesťanských vzrostl převeliký hlad po slovu božím, kázali lidu slovo boží a pravdu evangelickou, nevyhnutelnou ke spáse, zvěstovali lidu zločiny jejich a odkrývali národům nejšalebnější svádění, jímž duchovenstvo žádostivé a odpadlé od zákona Kristova svádí pod rouškou zbožnosti téměř všude po okršku církve veškeré křesťanstvo.

Jest tedy patrno, že všude ve farách nebo alespoň ve většině se přihází, že faráři byli by lakomí, slepí, pohoršliví, nedbalí o spásu duší a nepasoucí slovem božím, svátostmi a dobrými příklady zákon Páně, a může se přihoditi, že by také měli takové náměstky sobě podobné, ve zlém souhlasící. Pak v takovém případě lidé, jelikož nemohou to, co jest jim ke spáse nevyhnutelno, míti od svých pastýřů, nazvaných tak jen dle jména a předstíraně, ani od jich náměstků, kteří s nimi ve zlém souhlasí — mohou kdekoliv jinde ode všech opatrných kněží rady, slovo boží a svátosti, potřebují-li jich, přijímati a kněží dobří a opatrní mohou ze soucitu lásky, láskou k tomu pobízeni, záslužně jim i kázati věrně slovo boží i vším ostatním ke spáse nutným přisluhovati, aniž by jim bránilo, že nejhorší farářové nebo vikářové aneb vyšší jich Antikristové odporují. Tak zajisté od zlých biskupů, zákonníků a farizeů bylo řečeno dobrým, opatrným a svatým kněžím a kazatelům: „Zdaliž jsme vám přísně nerozkázali, abyste neučili v tom jménu (Ježíš)?“ („Skutkové apoštolští“, kap. 5.)

Není nutno tedy, aby lidské dovolení nebo moc bylo vždy a pevně drženo podle přivlastnění a vymezení far tak, jako nadpozemské dovolení a moc, která dle ustanovení zákona Kristova působí účinně ve vyvolených božích až do skonání světa. A tedy, schází-li někdy ustanovení pro nadbytek nepravosti pro mnohonásobné zlořády, přece zástupcem jest Kristus, pravý pastýř duší, který slíbil býti se svými až do skonání světa. Není tedy pravda, že kaplan má dovolení rozvazovati toliko ve své faře, která někdy pro nezřízenost duchovenstva jest porušena.

A proto stojí v Kanonu, dist. 95., kdež pod výrokem svatého Jeronýma se praví: „Druhdy byl,“ vece, „knězem tentýž, kdo i biskupem, a to dříve než z vnuknutí ďáblova povstaly v náboženství snahy a říkalo se v národech: Já jsem Pavlův, já Apollův, já Petrův, jelikož radou kněží církve byly spravovány. Když však jeden každý ty, které pokřtil, pokládal za své a ne Kristovy, na celém světě bylo

ustanoveno, aby jeden z kněží byl nadřízen a semena rozkolů byla zničena.“ A krátce potom: „Jako tedy kněží vědí, že dle častého zvyku jsou poddáni tomu, kdo jest jim představen, tak znejtež, biskupové, že spíše zvykem než pravdou vladařské správy jsou větší než kněží, a že mají společně říditi církev.“ Tolik onen.

Vraťme se tedy k thematu; i praví se, že dobrý kněz opatrný může každého laika z tak zvané cizí fary dle mínění lidí, nutí-li ho Duch boží a láska Kristova, rozvázati, slovo boží a zdravou radu mu dáti a svátosti mu poskytnouti. Ale kdyby se za trvání ustanovení lidských o přivlastnění a vymezení moci farářům a kaplanům farním děl pořádek dle zřízení Kristova, tak že by kaplani byli dobří a opatrní, kážíce věrně slovo boží, dávajíce dobré příklady, svátostmi, kolikrát by potřebovali, přisluhujíce a všecko potřebné, pokud se vyžaduje při nich, lidu činíce, pak by jiných dobrých a opatrných kněží nebylo potřebí mezi takovým lidem, ježto by lid bez nich měl vše, co nutno ke spáse, a tak kdyby ustanovení lidská byla od duchovenstva zachovávána s řádem Kristovým, nebyla by tak často rušena ustanovení božská. Ale když řád Kristův jest zavrhován a ustanovení prelátů nabývá převahy nad Kristem, jest nutno, aby na obnovení řádu Kristova ustanovením papeže, biskupů, prelátů a nízkého kněžstva odpadlického vyvolení odporovali až k jich zničení a zrušení, což horlitelé pro otcovská ustanovení jako druhdy Saul pokládají za nejvíce nepříslušné a za blud.

I jest patrno z řečeného, co bylo by říci k tomuto třetímu článku.

IV.

Čtvrtý článek:

„Že papež, jiní preláti církevní a osoby církevní nemají držeti vlastnictví statků světských, podlé slov 10. kap. evangelia sv. Matouše: ‚Nebeřte s sebou zlata ani stříbra‘ ...“: To držeti jest blud, ba kacířství.

Předpokládejmež předně, že držeti vlastnictví statků světských jest míti pravomoc nad statky světskými k osobování si jich a přivlastňování a k bránění jich jinému před nutícím soudcem, což se rovná: držeti je dle libosti, jakž nyní téměř veškeré duchovenstvo tak je drží dle této podmínky vlastnictví na způsob všech jiných lidí světských a pohanů. Pak po předpokladu tohoto pojmu jména, lze dovoditi, že papež a preláti a ostatní osoby církevními zvané nemají dle takovéhoto přivlastnění světského panování držeti statky.

A to předně takto: Mnichové jako kazatelé nebo ‚Menší‘, kteříž dle svých řádů předstírají, že vedou život apoštolský, nemají takto si přivlastňovati světské statky podle ustanovení svých řádů. Ježto tedy papež a ostatní biskupové předstírají, že jsou ve větších úřadech a důstojnostech nad množstvím lidu ustanoveni, jest patrno, že při-

měřeně k vyššímu stavu, úřadu a důstojnosti vyžaduje se větší svatost a dokonalost života. A ježto bezmajetkový stav života s odepřením takové světské pravomoci nad statky světskými, kteréžto stav příkladně ukázal Kristus a apoštolé nejvíce svému duchovenstvu pro budoucnost až po den soudný, jest lepší, dokonalejší a příslušnější pravému kněžskému úřadu Kristovu, než stav přivlastňování si světských statků dle světské pravomoci, a to podle svrchu položeného předpokladu, kteréžto zajisté stav majetkově panovati jest spíše rozptylující a překážející pravému a plodnému kázání evangelia Kristova, jak patrno ze zkušenosti a skutků apoštolských —: následuje, že papež a jiní biskupové a osoby církevní, jakožto bezprostřednější náměstkové Kristovi a Petrovi a jakožto vázanější k tomu, mají přijímati tento bezmajetkový život apoštolský.

A to měl na mysli svatý Bernard, pravě v 2. knize k papeži Eugeniovi, jak svrchu řečeno: „Co zanechal papeži svatý apoštol Petr? ‚Co mám,' vece, ‚to ti dám.' A co jest to? Jistě není to zlato ani stříbro, neboť sám praví: ‚Stříbra ani zlata nemám.' Přihodí-li se ti je míti, užívej ho ne dle libosti, ale v čas. Neboť věci ty zajisté, pokud k dobru člověka směřují, nejsou ani dobré ani zlé, avšak užívání jejich jest dobré, zneužívání zlé; péče o ně horší, zisk potupnější ti budiž, abys jakýmkoli jiným důvodem si je osoboval, avšak ne právem apoštolským. Neboť nemohl ti dáti, čeho neměl. Co měl, to ti dal. Péči, jak jsem řekl, o církve. Zdaliž panování? Poslyš ho samého! ‚Ani jako panující,' vece, ‚ale příkladem jsouce stádu.' A abys nemyslil, že jest to řečeno z pouhé pokory a ne do opravdy — hlas Páně v evangeliu jest: ‚Králové národů panují nad nimi... Ale vy ne tak!' Jasno jest: apoštolům zapovídá se panování." Tolik Bernard. Tu zřejmě praví, že papež nemá apoštolským právem statky světské podle pravomoci panování opačné věci si přivlastňuje.

A potom ve 4. knize dodává týž Bernard, řka: „V tom stal jsi se nástupcem ne Petrovým, ale Konstantinovým." I jest patrno, že těmito slovy zakazuje se způsob majetkového držení statků světských a ukládá a přikazuje se způsob života apoštolského, náležící pravým náměstkům.

Dále jest patrno, že jeden jest stav bezmajetkový, povinný duchovenstvu, jenž jest a byl druhdy stav duchovenstva v obcování bez důchodu a stálého almužnictví světských pánů.

Druhý stav je majetkový, který si duchovenstvo osobilo ne právem apoštolským podle svatého Bernarda, stav obcování z důchodu a stálého almužnictví světských pánů. A tento druhý, nebezpečný stav již kněžstvo žádostivé si šíleně vyvolilo, zaslepeno jsouc hnojem světských statků, opouštějíc stav prvotní jako stav duchovního Jerusaléma, sestoupilo cestou širokou v Jericho, upadlo mezi lotry a od nich raněno jest v přirozenostech a v nitru duše a oloupeno o dobra milosti do té míry, že již přetěžké nebezpečí hrozí celé církvi, proti níž zmohli se nejtěžší nepřátelé domácí ve všelikém

svádění satanovu příliš široko, daleko a hluboko po okršku církve, tak že, by možné bylo, i vyvolení byli by uvedeni v blud.

Jest tedy patrno z řečeného, že není blud, ale pravda a věc katolická, aby papež a jiní vyšší preláti neměli pravomoci a vlastnictví panování nad světskými statky podle způsobu svrchu řečeného. —

Mimo to k důkazu téhož dovozuje se takto: Tím právě, že člověk užívá nějakého jména v církvi uloženého od Boha a žije jménu tomu na odpor, těžce hřeší jako odpadlík. Avšak tak tomu jest s každým bohatým duchovním, papežem, prelátem, opatem, který panuje a má pravomoc nad statky světskými. Tedy každý takový duchovní, maje pravomoc panování nad statky světskými a jich majetkového držení, proti smyslu jména od Boha mu uloženého, těžce hřeší jako odpadlík, a následovně jest pravé a katolické a ne bludné ani kacířské, že ani papež ani jeho duchovenstvo nemají takto světsky panovati.

První část návěsti jest patrna, ježto každý člověk má nabyti jména zvláště vzhledem k zásluze nebo nezásluze dle skutku věci. Duchovní (*clericus*) však jmenuje se od κλῆρος, což jest los nebo dědictví, poněvadž nemá míti na světě jiného dílu nebo losu, než Boha, maje žíti z almužen lidu darmo daných, jako žili Kristus a jeho apoštolé. Ale ježto nežije tak, ale jinak, totiž z dědictví vlastních, jako pánové světští, následuje, že nemá tak panovati.

A tento důvod předkládá svatý Jeroným v listě k Nepotianovi, takto pravě (jak stojí v přejetí v Kanonu, XII., kv. 1.): „Duchovní, který slouží církvi Kristově, vyložiž nejprvé název svůj a vysloviv výměr jména jest vybízen býti tím, čím se nazývá. Jestliže totiž řecké κλῆρος latinsky jmenuje se *sors* (= los), proto duchovní (*clerici*) nazývají se tak, že z losu božího jsou nebo proto, že buď sám Pán jest los a díl duchovních, anebo ono, t. duchovenstvo, jest díl Pána, nebo má díl Páně. Takovým má se tedy projeviti (t. duchovenstvo), aby samo mělo Pána a samo od Pána bylo drženo. Kdo Pána drží a praví s prorokem: ‚Díl můj Bůh jest,‘ nic mimo Boha nemůže míti, ježto bude-li míti něco jiného mimo Pána, díl jeho Pán nebude. Ku příkladu jestliže bude míti zlato, stříbro, majetek a rozmanitý poklad, s těmito díly Pán neráčí se státi dílem jeho. Jsem-li však já díl Páně a podíl dědictví jeho, neberu díl mezi ostatními oddíly, ale jako levita a kněz žiji z desátků, oltáři slouže oběrami oltářními jsem vydržován, maje výživu a šat, s tím budu spokojen a nahý kříž nah budu následovati.“ Tolik Jeroným.

Dále týž Jeroným ke kterémusi svému levitovi o dvou druzích lidí, a stojí to tamtéž, kde svrchu, ve XII., kv. 1., kdež takto praví: „Dva jsou druhy křesťanů. Jest pak druh jeden, jenž jest odevzdán božímu úřadu a oddán rozjímání a modlitbě, kterýmžto lidem sluší vzdáliti se všelikého hluku věcí světských; takoví jsou duchovní a Bohu oddaní, totiž k němu obrácení. Neboť řecké κλῆρος latinsky nazývá se *sors* (= los), pročež takovíto lidé jsou zváni *clerici* (duchovní), t. j. losem vyvolení, neboť je všechny Bůh za své vyvolil. Neboť oni jsou králové, t. j. sebe i jiné v ctnostech řídící, a tak

v Bohu království mají. A to značí koruna na hlavě. Tuto korunu mají k zřízení římské církve na znamení království, které v Kristu očekávají. Oholení hlavy pak jest odložení všech světských věcí. Neboť oni spokojeni jsouce živobytím a šatem a nemajíce mezi sebou žádného vlastnictví, mají míti vše společné. Jest však jiný druh křesťanů, jako jsou laikové. Řecké λάος totiž jmenuje se latinsky *populus* (= lid). Těmto jest dovoleno držeti světské statky, ale toliko k užívání. Neboť nic není bídnějšího, než pro peníz pohrdati Bohem. Těmto dovoleno jest pojmouti manželku, vzdělávati zemi, rozsuzovati mezi mužem a mužem, vésti pře, a klásti oběry na oltáře, dávati desátky. A tak budou moci spaseni býti, jestliže však budou se vyhýbati neřestem, dobře činíce." Tolik Jeroným atd.

Dále v 18. kap. ‚Numeri', v ‚Deuteronomiu' rovněž v 18. kap. a ve 44. kap. ‚Ezechiele' přikazuje se prostě záporně, aby ani kněží Aronovi ani levité neměli díl dědictví s pokoleními jinými, ale aby žili prostě z desátků a oběr. Ježto tedy otcové starého zákona byli jaksi ještě v dětském věku světa a nebyli vázáni k tak veliké dokonalosti jako kněží zákona milosti, podle slov 5. kap. evangelia sv. Matouše: „Nebude-li hojnější spravedlivost vaše nežli zákoníků a farizeů, nikoli nevejdete do království nebeského" — jest vidno, že oněm starým kněžím bylo méně nedovoleno, aby měli světské důchody, než kněžím za času zákona milosti. Ježto tedy tento starý zákon byl od Krista potvrzen jak slovem tak skutkem, následuje, že duchovenstvo za času zákona milosti má více dychtiti po nebeských věcech a více, an svět stárne, vyhýbati se lakomství.

Dále: úřad, který Kristus ustanovil u svých apoštolů, má u jich náměstků zvláště býti zachováván. Ale ten byl: kázání slova a skutku božího a pohrdání světem a ďáblem. Ale biskupové a kněží, kaplanové, nastupují v stav apoštolů, jak předstírají, tedy mají jej především zachovávati. Jistě však známo jest z víry a neklamné zkušenosti, že zaměstnání týkající se světa a světských statků nejvíce odvádí od úřadu apoštolského — tedy, ježto naši biskupové, preláti a nízké duduchovenstvo žádostivé nejsou bystřejšího nadání, než byli apoštolé, jest patrno, že nemají se zaměstnávati světskými a časnými statky a panstvími ani jinými světskými zaměstnáními.

Hle, výroky a důvody k tomu bojují, že jest pravé a katolické, a ne bludné ani kacířské, aby papež, kardinálové a ostatní biskupové a preláti nedrželi majetku ani nepanovali dle vlastnictví světského.

Mimo to veliký onen Augustin, jakožto věrný svědek tohoto katolického výroku, přijde na svědectví v knize ‚O pohrdání světem', kdež takto praví: „Poslyšte, bratří moji nejmilejší, spásonosné učení Otce mého, vy, kteříž nebažíte po světském, ale po věčném dědictví, kteříž nechcete vzíti los v zemi umírajících, ale se žalmistou pěti: ‚Díl můj v zemi živých', kteříž Egypt jste opustili a do země zaslíbené spěcháte. Poslyšte proto, bratří, kteříž máte uši k slyšení, Otce zbožného, jenž volá vás k dědictví nebeskému, řka: ‚Pojďtež, dítky, poslouchejte mne; bázni Hospodinově vyučovati vás budu.' Kdo jest,

jenž chce život, kdo jsi, jenž chceš k životu dojíti, zachovávej přikázání boží, z kterýchžto přikázání jedna jsou zvláštní, jiná obecná. Zvláštní jsou vlastně kanonických čili duchovních a mnichů, společná však jsou všech katolíků. Zvláštní jsou tato: ‚Chceš-li dokonalým býti, jdiž a prodej statek svůj, a rozdej chudým ... a následuj mne'; a opět: ‚A každý, kdož opustil by domy, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb dítky, neb pole pro jméno mé, stokrát více vemze, a život věčný dědičně obdrží.' A k učedníkům praví: ‚... vy, kteříž jste následovali mne, v druhém narození, když se posadí Syn člověka na trůnu velebnosti své, sednete i vy na dvanácti trůních, soudice dvanáctero pokolení Izraelské.' Proto tato přikázání oč jsou zvláštnější o to přednější a milostnější, neboť opět praví Spasitel: ‚... kdož se neodřekne všech věcí, kterýmiž vládne, nemůž býti mým učedníkem.' To řka, chtěl, aby učedníci jeho neměli nic vlastního. Kdokoliv drží něco na zemi, odrodil se od učení Kristova. Kdo však není učedník Kristův, kterak si osobuje moc svazování a rozvazování, on, jenž na zemi opovažuje se držeti majetek. Poslyšte, bratří, slova evangelia, jež praví: Všel Ježíš k učedníkům zavřenými dveřmi a dechnuv řekl jim: ‚Přijměte Ducha svatého. Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim; kterýmžkoli zadrželi byste je' atd. Zdaliž oni měli nějaké vlastnictví, kterýmž Mistr řekl: ‚Nic neberte na cestu,' o nichž evangelista Lukáš praví: ‚A měli všechno společné.' Vizte, co praví Petr Ježíšovi: ‚Aj, my opustili jsme všecky věci, a šli jsme za tebou.' Kteříž všecko opustili a nic si nepodrželi. Odkud tedy osobují si moc svazování a rozvazování ti, kdo se opovažují na zemi držeti majetek. Kterak nestydí se říci: ‚Hospodin díl dědictví mého'? Kde jsou ona slova Apoštolova: ‚A jaké srovnání Krista s Belialem?' Ti, již pozemský majetek opustiti nechtí, proč jedí hříchy lidu. Berou-li desátky se syny Levi, kterak vezmou díl mezi ostatními pokoleními? Jestliže nedbají své etymologie, proč duchovní jsou zváni od losu, ježto Pán los nebo dědictví jich jest — proč neuvažují, že od laiků jsou rozeznáváni losem skrze znamení duchovenství? Neboť bez příčiny hlavy jejich nejsou holeny, ale z důvodu velmi průhledného a zřejmého atd."

A níže, krátce po tom, praví: „Poslyšme také, co praví Kristus svým napodobitelům: ‚Chceš-li dokonalým býti, jdiž a prodej statek svůj, a rozdej chudým ...' A dále: ‚... kdož se neodřekne všech věcí, kterýmiž vládne, nemůž býti mým učedníkem.' A dále: ‚Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti,' t. Bohu a mamoně. Viděl zkušený Mistr, že učedníci jeho budou zápasiti se světem, kteříž kdyby měli něco, z čeho byli by vydržováni, lehčeji by odpadli. Vzal tedy zbraně svým nepřátelům, když nás zbavil jich majetků. Neboť nahý nemá se báti lotrů. Kdo se zabývá světskými věcmi, chystá zbraně, aby jimi sám byl proboden. Kdo nechce býti proboden, kráčejž cestou této rady."

A níže: „Co přikázal milovati, jest ono, co skrze Mojžíše dal Bůh, totiž: ‚Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého

a bližního svého jako sebe samého.' Káže se, aby toliko na zemi byl milován bližní, který sdílí dědictví nebeského království."

A níže: „Který syn mohl by nemilovati tak laskavého Otce, kterýž mohl by mu z tak velikého dobrodiní odplatiti něco hodného. Tato tak veliká dobrodiní obdivuje praví žalmista: ‚Čím se oplatím Hospodinu' atd. A připojuje: ‚Kalich mnohého spasení vezmu' atd. Nechť sebe menší odplata jest těmto přijímati kalich Páně, přece o žádné jiné se nepraví hodně že jest v souhlase s utrpením Páně a zajisté důvodně, abychom, jako on dal svou krev na vykoupení naše, tak i my vylili krev svou za vyznání jeho jména. Ale kterak dává za Krista krev svou ten, kdo pro Krista nechce odvrhnouti marnost světskou, protože sebe více než své milujeme. Kterak vydává za Krista život svůj ten, kdo hledá zde držení světských statků, marných a falešných. Neboť on praví: ‚Milujete-li mne, přikázání má zachovávejte.' Praví i apoštol Jan: ‚Dí-li kdo, že miluje Boha, a přikázání jeho neostříhá, lhář jest.' Protož sebe a ne Boha miluje, kdo přikázání jeho nechce ostříhati. Ježto Kristus jest pro nás chudý a nuzný, proč my pro Krista býti chudými se stydíme? Zdaliž své chudé nečiní bohatými, dle svědectví Pravdy? Praví, že království nebeské není bohatých, ale chudých, neboť chudým se praví: ‚Blahoslavení chudí Duchem, neboť jejich jest království nebeské.' — Jest-li tedy království nebeské chudých, zbývá, aby peklo bylo bohatých. To také vykládá nám evangelista, řka: ‚Byl pak člověk jeden bohatý' a po několika slovech dokládá: ‚A byl jeden žebrák, jménem Lazar, kterýž ležel u vrat jeho, vředovitý . . . I stalo se, že ten žebrák umřel, a nesen jest od andělů do lůna Abrahamova. Umřel pak i bohatec, a pohřben jest v pekle.' (Nechť nikdo nepokládá slova ta za Augustinova, ale jsou to slova Pravdy a ne člověka, která nemohou klamána býti, ani klamati.) Každý tedy, kdo chceš kralovati s Kristem, miluj chudobu s ním, abys spočinul se žebrákem Lazarem. Neboť nikdo nemůže se radovati se světem a kralovati s Kristem. Poslyš Apoštola, jenž dí: ‚. . . . musíme skrze mnohá soužení vjíti do království božího,' a dle hlasu Pravdy musíme předně píti kalich Páně, abychom tak dospěli k dosažení království. Kdo však chce hodovati s boháčem, připravuje se hoduje pro červy pekla, v němž za okamžikovou radost věčně bude hořeti s hlavou svou, ďáblem. Nešťastný obchod: za tak krátkou radost zbaviti se nebeského království. Šťastná chudoba, za niž dosáhne se nebeského dědictví, šťastný obchod za časné na věky věčné obdržeti. A jak nevýslovné dobro jest s Kristem kralovati, a naopak, nevýslovná bída věčná jest s ďáblem trpěti trest! A proto, bratří nejdražší, my napodobujíce ono evangelium: ‚Nebo co jest platno člověku, by všecken svět získal, své pak duši uškodil? Aneb kterou dá člověk odměnu za duši svou?" — marnost a bohatství bídy nyní odložme, pro Krista je opouštějíce, abychom, čehož chraň Bůh, pro pomíjející věci ztratili kazijed okamžikové hořkosti, abychom kdysi, t. j. jednou dosáhli všelikých radostí spásy; tak jenom běžme, abychom v budoucnosti

toho dostihli. Kde budeme nalezeni, tam budeme souzeni, neztrácejme vhodného času. V pekle nebude kdy na pokání. Dokud tedy jest kdy, dokud jsme na cestě, vejděme v dobrou vůli s protivníkem svým podle zákona.“ Tolik Augustin.

Hle, kterak svatí vyznávají životem i učením pravdu evangelickou, že duchovní nemají držeti majetek právem lidským nebo občanským a světským podle panování a donucující pravomoci, jak dovozen jest v článku výrok evangelia: ‚Nebeřte s sebou zlata ani stříbra . . .‘ Není to tedy blud ani kacířství, ježto Kristus a jeho apoštolé a potom ostatní svatí životem i řečí účinně to dokázali.

Naproti tomu povšechně a obecně nesmírné zbohatnutí kněžstva podle vlastnictví, panství a pravomoci velmi překáží naplnění řádu Kristova a apoštolského. Ale bez takovéhoto zbohatnutí záslužná evangelická chudoba velmi by pobízela a podporovala duchovenstvo k zachovávání řádu Kristova a k hodnému plnění jeho kněžského úřadu. Tedy všeobecně zbohatnutí duchovenstva dle takovéhoto lidského vlastnictví a pravomoci jest proti řádu Kristovu. Jako chudoba evangelická jest velmi dle řádu Kristova, tak takovéto zbohatnutí duchovenstva, nejvíce protivné chudobě evangelické, jest nejvíce proti řádu Kristovu. A důvod platí, protože to vůbec a obecně, co překáží řádu Kristovu, jest proti pravidlu Kristovu. A návěst se dokazuje, totiž že takové zbohatnutí překáží naplnění řádu Kristova, chudoba však pobízí a podporuje v plnění evangelického zákona, ježto, jak praví Zlatoústý ve výkladu na list k Židům v kázání 18., toto potvrzuje, vece: „Odvrzme tedy rozumnost těla, t. j. schopnosti tělesné. Vše to, co jest tělesné, činí, že tělo kvete a bujní, avšak znešťuje to duši, a to příliš. Takové jsou bohatství, rozkoše a obžerství. To vše jest tělesné, láska těl. Tyto věci tedy nemilujme, ale následujme vždy chudoby. Neboť tato, t. chudoba, činí velikým t. pokorným zajisté a zavrženým. Ona velikou důvěru nám udílí; ale pravíš: ‚Moudrost chudoby za nic se pokládá a od pece chudoby vysvoboď mne, Pane. Ani bohatství, ani chudobu nedej.‘ Ale tuto vyznal Kristus, třebaže staří starého zákona ji proklínali. Kde měli mnoho důvodů bohatství, tam většině byla chudoba v opovržení. To druhdy bylo zlořečené, to nyní jest dobrořečení. Neboť učedníkům řekl: ‚Nebeřte s sebou zlata ani stříbra, ani mošny na cestu, ani dvou sukní.‘ A Petr dí: ‚Stříbra a zlata nemám,‘ neboť bohatství činí člověka otrokem a bídným, ne však dobrovolná chudoba, která způsobuje velikou důvěru před Pánem. Velmi zajisté jest silen takový dobrovolný chuďas a nemá odkud by utrpěl bezpráví nebo urážku. Boháč však odevšad snadno může býti polapen. Nikdo tedy nepokládejž chudobu za příčinu neřesti. Neboť má-li někdo ctnost, pak bude u něho bohatství jako hračka nebo jako stéblo. Té tedy následujme, chceme-li vejíti do království nebeského. Neboť Kristus vece: ‚Prodej statek svůj a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi . . .‘ A opět: ‚. . . bohatý nesnadně vejde do království nebeského.‘ Neboť ona jest cvičení jakés veliké a podivuhodný přístav pokojný. Pohleď:

Ty k vůli pokrmu žádáš milosti boháče, onen však pro deset tisíc příčin nestydatý jest, aby více měl. A nikdo neodmlouvejž Kristu, který pravil, že jest to dokonalost ctnosti, řka: ‚Chceš-li dokonalým býti, jdiž a prodej statek svůj a rozdej chudým.‘ Toto zajisté sám slovy pravil a skutky ukázal a svými učedníky učil. Neboť nic není bohatšího nad toho, kdo chudobu dobrovolně miluje a s rychlostí přijímá.“ Tolik Zlatoústý, tam kde svrchu řečeno.

Hle, kterak vlastnictví, pravomoc a panování duchovenstva ve světských statcích převelice překáží zachovávání zákona Kristova. Chudoba evangelická však onomu protivná jest velmi povzbuzující k snazšímu plnění zákona Kristova, kteroužto návěst bylo dokázati.

A totéž potvrzuje se týmž svatým Janem Zlatoústým ve výkladu na Matouše v knize: ‚O díle nedokonaném‘, v naučení posledním: „Chudý,“ vece, „jest dobrovolně. Není mu třeba pochlebovati ani potřebovati knížat, neboť ani mnoho nepotřebuje, ani nemusí potupně sloužiti, ani nemusí se báti, ani míti podezření a báti se úst pomlouvačů jako bohatství chtivý. Neboť chudoba není nějaká taková bída otročení jako lakomost, ale chudoba jest přístav pokojný, cvičiště a zápasiště filosofie. Poslyšte, chudí, avšak spíše i všichni, kdo dychtíte se obohatiti: Chudým býti není zlé, ale nechtíti býti chudým. Ani chudobu za zlou nepovažuj, aniž zlem ti bude. Neboť zpytuješ-li pravdu, bude ti zdrojem deseti tisíc dober a kdyby ti někdo nabízel knížectví, občanské moci a bohatství s chudobou, a byla ti dána svobodná žádost jedné z těch věcí, tuto (t. chudobu) ihned bys polapil, ač-li bys poznal její krásu. Neboť chudoba zdá se podobnou jakési dívce líbezné a krásné, lakomství však nese asi podobu ženy. Nepředváděj mi ty, kdo obviňují chudobu, ale ty, kdo jí se zastkvěli. S ní Eliáš byv vychován uchvácen jest, apoštolé pak všichni s ní prospívali. Avšak Achab a Jezabel, Gezi i Jidáš a Kaifáš bez ní byli zatraceni. Pohleďme na krásu této dívky. Zajisté oko její čisté a přejasné, nemající nic nepokojného jako oko lakomství. Pokojné a klidné oko její jest rozkošné, mírné, pokorné, nikoho v nenávisti nemající.“ Tolik Zlatoústý.

Hle, kterak evangelická a dobrovolná chudoba bez vlastnictví, pravomoci a panování duchovenstva ve věcech světských pomáhá a podporuje v životě dle řádu Kristova. Avšak bohatství světské v duchovenstvu pro těžké břímě a nadbytek světských statků velmi překáží životu podle řádu Kristova. A tato překážka zajisté, tak škodlivá, přičiněním Satanovým byla do církve zavlečena.

Opět k důkazu téhož dovozuje se takto: Pravidlo Kristovo jest pravda v tobě a v učení jeho. Ale pravda jeho jest život chudý, strastný a namáhavý, kterýž mužové duchovní v stavu duchovním mají zachovávati a praví plnitelé mají v něm Krista nejvíce napodobiti jiným na příklad k pohrdání marností světskou. Tedy obohatiti duchovenstvo nadbytkem světských statků jest proti pravidlu Kristovu, ježto jest proti jeho pravdě života a učení; závěr platí jako

sám sebou. Ale první část hořejší návěsti jde z Augustina z výkladu na slova žalmu 68.: ‚Pohřížen jsem v hlubokém bahně, v němž dna není,‘ kdež praví, že Kristus mluví o vtělení svém, jímž v člověčenství pohřížen jest, ježto nemá způsobem t. světským dna, t. j. bohatství. „Proto,“ vece, „chtěje nám doporučiti chudobu, snad řekl: ‚dna není‘.“ A následuje výměr Augustinův: „Neboť beze strachu došel k nejvyšší chudobě, když podobu služebníka na se vzal.“ Tolik Augustin.

Ale proč hledáme jinde v písmech výroky svatých, když dle pravdy víry on, jediný biskup budoucích dobrých, vskutku v sebe sestoupil a nejvíce nám duchovním příkladně dal příklad a nejpečlivěji nám to, t. pravdu života svého, evangeliem sdělil, ježto patrně dříve pokoře a pohrdání světskými a časnými věcmi jak slovem tak skutkem učil. V nejvyšší zajisté pokoře a pohrdání statky světskými na tento svět přišel, věda sám, že lidé ne méně, nýbrž více skutkem nebo příkladem dají se poučiti, než řečí, podle oněch slov 9. listu z ‚Listů Senekových‘: „Co má se činiti, to činící má se naučiti.“ Kristus tedy chtěl nás poučiti dříve svým příkladem než řečí a proto chtěl se naroditi v nejvyšší dobrovolné chudobě a v nejvyšší pokoře a pohrdání světem.

A proto praví se v 2. kap. evangelia sv. Lukáše, že svatá Panna plénkami jej obvinula a položila v jeslech, kde totiž bylo místo zvířete a píce. A pravděpodobno jest, že obvinula jej plénkami cizími, ježto svatá Panna a Josef byli cizinci a cestující tamtéž. A chudý narozen, chud žil již i v pokročilém věku. A proto mluvě o své chudobě v 8. kap. evangelia sv. Matouše a v 9. kap. evangelia sv. Lukáše, řekl: „Lišky doupata mají a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavu sklonil.“

A tento stav, jako dokonalejší nad ostatní přikázání a rady, zachovávané jak se sluší, učil Kristus si voliti ty, kdo chtí býti jeho učedníci. A jich náměstkové, zvláště přední nástupcové jeho v úřadě, jsou vázáni býti nejvíce jeho napodobiteli v této dobrovolné a evangelické chudobě. A proto v 19. kap. evangelia sv. Matouše, v 10. kap. evangelia sv. Marka, v 18. kap. evangelia sv. Lukáše, komusi, jenž se ho tázal: „Mistře dobrý, co čině, život věčný obdržím? I řekl jemu Ježíš: ... Umíš přikázání: Nezcizoložíš, nezabiješ ... On pak řekl: Toho všeho ostříhal jsem od své mladosti. Ale slyšev to Ježíš, řekl mu: Ještěť se jednoho nedostává. Chceš-li dokonalým býti,“ (jak se praví v evangeliu sv. Matouše,) „všecko, což máš prodej, a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi ...“ A opět ve 14. kap. téhož evangelia praví Pravda: „Tak zajisté každý z vás, kdož se neodřekne všech věcí, kterýmiž vládne, nemůže býti mým učedníkem.“

Hle, kterak Pravda života a učení přikazuje, že stav chudoby a pohrdání světem sluší každému dokonalému, zvláště učedníku Kristovu a nástupci jeho v úřadě pastýřském. Ba dokonce takový stav jest jaksi nutný tomu, kdo má raditi jiným k pohrdání světem, chce-li prospívati svým učením nebo kázáním. Neboť jestliže takový

drží bohatství a domáhá se panování, který ty, k nimž mluví, učí tím pohrdati, ten zajisté svým jednáním zjevně řeč svou vyvrací.

A proto Zlatoústý proti takovým v knize o skroušení srdce vece: „Učiti a nekonati nejen k žádnému užitku není, ale převelmi ke škodě. Neboť ohromné jest odsouzení tomu, kdo skládá řeč svou, života však nedbá. A proto ten, jenž zná všecko, jak příslušněji má se to díti, byl Kristus, jenž hlásá, že řeči jeho jsou věřitelné, kterými učí se pohrdání světa, opovrhování marností a tělesných rozkoší a útěk před nimi. A napomínal, aby řeči skutky byly napodobovány.

Nechť se tedy neříká, že papež, biskup, prelát nebo kterýkoli pastýř jest čist v rozkoších a chud v bohatství, a že, má-li nadbytek světských statků, avšak nemiluje jich, stačilo by mu to k povinnému řízení stavu a dávání příkladu věrným. Neboť v takových rozkošech a bohatství, byť i jich nemilovali, přece by měli přílišné rozptýlení duše a umenšení líbezného ducha a zbožnosti pro přílišnou péči o ony světské statky. I proto, že pod touto zástěrkou, že se řekne: ‚Stačí, jest-li v rozkošech čist, v bohatství chud‘ — mnozí berou si dovolení a volnost zneužívání bohatství, a taková jich zvůle jest urážka a osidlo zatracení netoliko těm právě bohatým prelátům, ale i téměř celému lidu křesťanskému. I proto, že mužové duchovní, preláti a pastýřové, kdyby vzhledem k Bohu byli chudí duchem, držíce hojnost světských statků, nezářili by tak příkladně ve skutcích lidu křesťanskému, jako kdyby z nepředstírané lásky zavrhli dobrovolně lásku v srdci, ale i vskutku zjevně, vně, před lidmi. Což tedy: duchovní mužové mají býti dokonalí více učením příkladného života, než slovem. Jest patrno z pravidla Kristova a z tohoto důvodu, že netoliko láskou, ale i vskutku mají se odříci světských statků k tím většímu duchovnímu vzdělání církve. Tak zajisté psáno jest v 5. kap. evangelia sv. Matouše k tomuto důvodu: „Nemůžeť město na hoře ležící skryto býti. Aniž rozsvěcují svíce a stavějí ji pod kbelec, ale na svícen; i svítí všechněm, kteříž jsou v domě.“ A následuje výslovně k thematu: „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho, kterýž jest v nebesích.“ ‚Tak,‘ pravím, ‚svět světlo vaše,‘ t. j. učení pravé, které se světlem se srovnává, ‚ať vidí skutky vaše dobré.‘ K tomu ‚Výklad‘: „Požaduji skutky, aby byly viděny a tak bylo posilováno učení. Neboť jinak řečem a učení málo se věří.“

I jest z toho patrno, že duchovenstvo, které má býti nejpříkladnějšího života v církvi boží lidu křesťanskému, které má býti světlo světa a sůl země, které má býti kladeno k duchovnímu vzdělání a ne ke zkáze církve, má nejen býti takto chudé duchem, toliko nemajíc skrytou v srdci lásku k nabyté hojnosti světských statků, ježto oním skrytým dobrem lidé nedovedou příkladně se dáti vzdělati ani nejsou tím pohnuti k pohrdání světskými věcmi, ale má se k duchovnímu a příkladnému vzdělání v lidu, co do skutečnosti, vně, před očima lidí zříci statků světských, jak Kristus a jeho apoštolé a jiní svatí pastýři, jich praví napodobitelé, skutkově ku prospěchu církve ukázali.

Tak zajisté dle Řehoře v 1. knize ‚Moralií', Job, muž svatý, nejvyššími ctnostmi zářící, pokud byl v bohatství a štěstí světa, toliko sobě byl znám, a proto, kdyby nebyl býval mrskán totiž skutečným odnětím světských statků a vzetím zdraví tělesného, nikterak nebyl by býval od nás poznán ani by nám nebylo se dostalo tak patrného příkladu trpělivosti. Proto, co mu Pán dříve dal, to dříve mu vzal, aby svatost jeho života byla vskutku vně, před očima lidí, chudá a pokorná, pohrdnutá a bolestná, mnoho trpící, zřejmě vně dokázaná, aby tak všem byl patrný příklad.

Dále dle shora řečeného, ježto dvojí jest pokolení křesťanů, totiž pokolení dokonalých a pokolení nedokonalých — nedokonalých jest pokolení laiků, avšak dokonalých jest stav a pokolení duchovních, kněží a pastýřů, jak uvedeno svrchu z výroků Augustinových ve spise ‚O pohrdání světem'.

Pokolení nedokonalému pak, laikům, stačí zachovávati přikázání boží, chrániti se hříchů zločinných a, drží-li bohatství světské, nehnouti k němu aniž je milovati, ale s mírným užíváním ho k potřebě vlastní, zbytek vynakládati, kde jest to dle vůle boží nutno, pro nuznější.

Ale od pokolení a stavu duchovních nebo kněží více se vyžaduje. Ti netoliko dle lásky, ale i vskutku zříkají se neb aspoň mají se zříci světských statků otevřeně, přede všemi světskými věcmi pohrdajíce, jak o málo dříve bylo řečeno, ostatním na příklad. Odtud jest, že svatý Řehoř praví v kázání na slova evangelia sv. Matouše: ‚Bděte tedy, poněvadž nevíte, v kterou hodinu Pán' atd., pravě takto: „Nejmilejší bratří, veliký jest nám dar a velmi příhodný, velmi prospěšný a ze všech nejvíce žádoucí, aby jeden každý byl poslušen Krista, prodal vše co má a dal almužnu, aby srdce ze země k nebi pozdvihl a lakomství šlapal, aby vším úsilím mysli spěl k vrcholu dokonalosti, aby nebyl pečliv o to, co jest světa, ale o to, co jest Pána, aby měl svět ukřižovaný a sebe ukazoval světu ukřižovaného, vůbec aby byl chudý v světě ale bohatý v Bohu. Každý tedy, kdo obdrží od Pána tak velkou sílu, aby vším, co jest na světě, láskou k nebeskému království pohrdal, prodejž vše co má a vynalož na nuzné. Hle, skutečná a dobrovolná chudoba dokonalých, což prospěti by mělo kněžím."

Potom pak o nedokonalém pokolení laiků vhodně dokládá svatý Řehoř následující: „Kdo však ještě nemá tak veliké síly, z toho, co má, pokud má, dávej almužnu. Tolik konejž pouhá vůle, na kolik stačí majetek."

A dodává o pokorných, řka: „Každý dokonalý držiž první místo ctnosti, nedokonalý však alespoň ke druhému hleď dospěti. Stane-li se onen slavně nízkým, budiž tento chvalitebně štědrým. Jest-li onen nejohnivějším milovníkem nejsvětější chudoby, budiž tento nejzbožnějším těšitelem svatých chudých." Tolik Řehoř.

*

Ale poněvadž bohužel celé žádostivé kněžstvo nadpočetně rozmnožené daleko se uchýlilo od této evangelické chudoby, životem i mravy jsouc jí na odpor, čímž věrný lid svádějí svými zvrácenými příklady skutků k beznaději v budoucí svět, poněvadž i v slastech a rozkošech i v slávě světské žijí téměř všichni tak zvaní služebníci církví, biskupové nebo kněží a vůbec ostatní kněží. Zřejměji však tito na větších trůních církevních sedí, žijí proti řádu, ztučnělí, ztloustlí a zbohatlí proti řádu Kristovu do té míry, že se zdá, že vůbec nevěří v budoucí soud boží na onom světě. Neboť s jakým podle Boha svědomím biskupové, preláti a ostatní kněží stravují církevní statky, darované od chudých, na marnosti světské, žijíce z krádeže a loupeže světských statků, které jsou věrnými odkázány na kázání evangelia a vydržování ostatních chudých, z nichž oni netoliko sebe, ale i své příbuzné nesmírně obohacují, beze vší pochyby loupíce chudé. A rovněž proti svědomí ti, kteří za službu evangelia mají býti spokojeni pokrmem a oděvem, jak praví Apoštol v 6. kap. 1. listu k Timotheovi, v takové míře mimo potřeby stravují statky chudých za koně, služebnictvo, hostiny a ostatní marnosti a rozkoše, zjevné i skryté.

Tu však pomíjím, jaké nepřístojnosti dějí se s rozdílením církevních úřadů a obročí nebo statků světských. Neboť přemnozí věci ty, jichž dlužno prosbou, za peníze a lichvou dosíci u mocných a bohatých tohoto světa, smí-li se tak říci, služebníky kouzelníka Šimona nabídnuté takové věci udílejí nevědomým, zločincům, pouhým neznámým, v životě neschváleným, nehodným blbcům a zjevně neschopným podle mínění všeho lidu. Ač přece Apoštol v 3. kap. 1. listu k Timotheovi přikazuje, že úředníky církevní mají lidé znáti jako zkušené a dokonalé životem nebo mravy a učením. Neboť takto se tam praví: „Musíť také i," t. biskup nebo kněz, „svědectví dobré míti od těch, kteříž jsou vně;" oč více tedy i od těch, kteří jsou uvnitř církve. A o málo níže v téže kap.: „Takž podobně jáhnové mají býti poctiví ... A ti také ať jsou nejprv zkušení, a tak ať přisluhují, jsouce bez úhony." Což, abychom se nepokoušeli vypočítávati jednotlivé nepřístojnosti, krátce se praví, že nynější duchovenstvo za nynějších časů tolik odpadá od Krista a jeho zákona k rozkošem, k marnostem, k světským věcem a k světskému panování se rozohňuje a ty věci veškerým úsilím, ne právem, ale bezprávím, skrytým i zjevným, sledují a jich se zmocňují. Tím vším však Kristus a jeho apoštolé a jich praví náměstkové pohrdali a pohrdati učili a kázali, aby zejména ti pohrdali světskými statky, kdo jiným mají kázati odříkání se světských a pohrdání pozemskými.

A nesmí býti namítáno proti svrchu řečenému, že ve 47. kap. knihy ‚Genesis' čteme, že po vší zemi Egyptské pátý díl se platí a že se to stalo jaksi zákonem, bez rolí kněžských, které byly prosty této podmínky. Z toho zdá se některým následovati, že kněží drželi zemi v Egyptě od krále Faraona, a nebyli se svou zemí kněžskou uvedeni v poddanství, aniž s ostatními Egypťany prodali samy sebe.

A následovně se zdá, že svoboda a světský majetek nebo bohatství duchovenstva jest založeno na zákoně Páně. Ale nyní se zdá, že nynější kněží takto držíce pozemské statky nejsou Kristovi, ale spíše Faraonovi, a že tento důvod z tohoto výroku vycházející udílí nadbytek světských statků kněžím Faraonovým, ne však kněžím Kristovým. A proto Origenes ve výkladu na Šalomouna, kázání 16., praví, že „ukazujeme se býti kněžími Faraonovými v Egyptě, tím ničemnějšími ostatních, kteříž kněží pro přílišné přátelství, jež mají s Faraonem, nepřijímají žádného napodobení, ale trvají ve zlém držení. A jako těm, kdo prospěli ve víře a svatosti, praví Pán: ‚Již nebudu vás nazývati služebníky, ale přátely svými.' Konečně chceš věděti, jaký jest rozdíl mezi kněžími božími a kněžími Faraonovými? Farao udílí země kněžím svým, Pán však neudílí svým kněžím díl na zemi, ale praví jim: ‚Já' jsem díl váš.' Pozorujte tedy, kdo toto čtete, všecky kněží boží, a vizte, jaký jest rozdíl mezi kněžími, aby snad ti, kteří mají díl na zemi a pozemských prací a snah jsou prázdni, nezdáli se vám býti tak kněžími Páně jako Faraonovými. Neboť on to jest, jenž chce, aby kněží jeho měli majetky pozemské a provozovali vzdělávání země ne duše a pracovali na právu ne na zákoně. Slyšme však, co přikazuje Kristus, Pán náš, svým kněžím: „. . . kdož se neodřekne," vece, „všech věcí, kterýmiž vládne, nemůž býti mým učedníkem." Chvěji se, totě pravě. Neboť nejdříve ze všech, pravím, svým obviňovatelem jsem, své odsouzení mluvím. Kristus tvrdí, že není jeho učedníkem ten, koho by viděl, an něco drží a ten, kdo se neodřekne všech věcí, kterými vládne. A co činíme, že toto buď sami čteme nebo lidu vykládáme, my, kteříž netoliko neodříkáme se toho, co máme, ale chceme dosíci toho, co jsme nikdy neměli, prve než bychom přišli. Neboť zdaliž můžeme, ježto usvědčuje nás svědomí, chrániti a hlásati, co jest psáno? Nechci se státi vinným dvojího zločinu. Vyznávám veřejně, an lid poslouchá, že jest to psáno, třebaže ještě neznám, naplnil-li jsem to. Ale tím alespoň napomenuti pospěšme toto naplniti, pospěšme přejíti z kněží Faraonových, kteří mají pozemský majetek, v kněží, kterýmž na zemi dílu není, jimž dílem jest Pán." Tolik Origenes.

Dále ve 30. kap. ‚Přísloví' Šalomoun, který předobrazoval nejvyššího kněze Krista a jiné jeho pozdější spolukněze v posvěcení chrámu a mnoha jiných věcech, mluví k Bohu takto: „Marnost a slovo lživé vzdal ode mne; chudoby neb bohatství nedávej mi; živ mne pokrmem vedlé potřeby mé; abych snad nasycen jsa ti nezapřel a neřekl: Kdo jest Hospodin? A abych zchudna nekradl a nebral naprázdno jména Hospodina Boha svého." A Apoštol v 6. kap. 1. listu k Timotheovi praví o nás kněžích: „Ale majíce pokrm a oděv, na tom přestaneme." A tak žili kněží a proroci pod krály ve starém zákoně. Tak učil Kristus slovem i skutkem biskupy nebo apoštoly své žíti, jak jest patrno ze zákona evangelia.

Z těchto dvou výroků budiž utvořen takový důvod: Jest nějaký řád v písmě svatém k zavedení souměrnosti jak počtem, tak úřadem

mezi kněžími a laiky po celém křesťanstvu. Ale žádný jiný, leč tento řád, neřídil řád, když byla větší jeho láska ve starém zákoně k pozemskému. Daleko spíše za času milosti má se církev spravovati tímto řádem, když mají kněží po způsobu svého Pána pozemskými věcmi pohrdati. A není možno, aby bylo souhlasnější rozdělení, než naučil Duch svatý v písmě. Proto veliká bezpečnost dobrého kněze má býti doufati v Pána, neboť on prostě praví ve 13. kap. listu k Židům: „Obcování veďte bez lakomství, dosti majíce na tom, což máte. Oněť zajisté řekl: Nikoli nenechám tebe, aniž tě opustím. Tak abychom doufanlivě říkali: Pán Spomocník můj, aniž se budu báti, by mi co učiniti mohl člověk.“ A neplatí říci, že svrchu řečené zákony starého zákona nevíží nás v novém zákoně, neboť Kristus, jenž nepřišel rušiti zákona, ale plniti, jehož skutky jsou výkladem, kterak starému zákonu dlužno rozuměti a jej zachovávati, poučil zajisté, kterak on, jeho apoštolé a jich náměstkové mají žíti život chudý, bez majetku. To pak trvalo po tři sta let a více, až do obdaření císařem Konstantinem, a se vzrůstem tohoto obdaření souměrně ubylo a seslábló bohaté množství pánů světských, a to v ctnosti i moci, vzhledem k svému úřadu.

*

Dále veškerá mravní pravidla soudnická a obřadní starého zákona mají býti dnes zachovávána. Ježto tedy obcování v chudobě a bez majetku jest mravní pravidlo, jest patrno, že po chudém Kristu a chudých apoštolích, nejvíce nám daných za příklad, (jest patrno), že takové obcování v chudobě má nejvíce od duchovenstva býti zachováváno. Neboť jako nyní ke konci světa matka církev jest přísnější, tak má duchovně býti u duchovenstva nábožnější a následovně, opouštějíc svět, ženichu Kristovi bližší. Ale bohužel v tom duchovenstvo nejvíce jde nazpátek, tedy ...

Dále desátky a to, co vyznívá v náš zisk, my duchovní přijímáme bez výslovného výroku nového zákona, avšak toliko dle starého. Jest tedy vidno, že nábožnější jest duchovním světských věcí se odříci a podle chudého evangelického života žíti, což jest v evangeliích vysloveno, než bráti desátky bez výslovného výroku evangelia. Neboť jest známo ze skutků Kristových, že zajisté méně nábožné jest shromažďovati desátky a oběry, než žíti bez majetku, chudým životem evangelickým, bez shromažďování desátků, oběr atd.

Ale namítá-li se proti tomu slovy 3. kap. 1. listu k Timotheovi a 1. kap. listu k Titovi: „Ale musíť biskup býti přívětivý k hostem,“ což, zdá se, nemůže se dobře státi bez obdaření světskými statky, tedy ... K tomu lze odpověděti, že dvojím způsobem možno rozuměti tomu, že biskup *musí* býti přívětivý k hostem: Jedním způsobem *nevyhnutelně prostě a absolutně*, druhým způsobem *s podmínkou*. A opět tomu, aby biskup byl *přívětivý k hostem*, také možno rozuměti dvojím způsobem: buď toliko co do skutečnosti a pevného předsevzetí, nebo co do touhy a vnější skutečnosti. Jestliže tedy slovu

‚musí' rozumí se *nevyhnutelně,* absolutně, prostě svým způsobem, *přívětivý k hostem* však když znamená přívětivost k hostem co do skutečnosti především a předsevzetí, pak jest pravda dle Apoštola, že biskup musí býti prostě a absolutně nebo na vždy přívětivým k hostem co do touhy nebo vůle a co do předsevzetí pomáhati, živiti a soustrast míti s ubohými a poutníky. A tak Kristus a jeho apoštolé byli přívětiví k hostem všichni nevyhnutelně, třebas byli velmi chudí, ježto vždycky měli touhu a dobrou vůli i předsevzetí pomáhati ubohým. A to ukázati ve skutečnosti radili i bohatým tohoto světa, třebaže sami osobně neměli světských statků, pro jichž nedostatek ubohým ve skutečnosti nepomáhali. Tak Pavel byl přívětivý k hostem, tak všichni biskupové, ostatní pastýři a kněží musí býti přívětiví k hostem, což dobře může se díti, byť i nikdy nebyli obohaceni nadbytkem světských statků. A tedy vzhledem k onomu smyslu svrchu řečený výrok Apoštolův nedovozuje skutečně, aby kněžstvo mělo nadbytek a bohatství světských statků.

Jestliže však slovo ‚*musí*' vyjadřuje nutnost podmíněnou, a *přívětivý k hostem* znamená přívětivost k hostem netoliko v touze, předsevzetí nebo vůli, ale i ve skutečnosti vnější, v ten smysl, že biskup musí ne prostě a absolutně, ale podmínečně, jako kdyby někdy něco měl, nechť na místě a v čase příhodném dle možnosti býti přívětivým k hostem poskytne to ubohým a nuzným — i v tomto smyslu opět jest správný výrok Apoštolův, že biskup musí býti přívětivý k hostem. To jest kdyby, v jaké míře a kdy by se mu náhodou a z nenadání přihodilo, že by měl světské statky, že by z nich pak měl poskytovati pohostinství potřebným.

Rozumí-li se však slovo ‚*musí*' jako absolutní nutnost, prostě a absolutně svým způsobem a ve svém druhu, a rozumí-li se *přívětivosti k hostem* co do jejího výsledku, tak že by se prostě, absolutně a pro vždy nevyhnutelně vyžadovalo, aby biskup byl ve skutečnosti na venek přívětivý k hostem v statcích světských: tak není dle onoho smyslu výrok Apoštolův správný, aby tak mělo se mu rozuměti. Neboť biskup nemusí míti nadbytečně a v hojnosti statky světské, světsky si je zachovávati, je si přisvojovati, bojem o ně usilovati a jimi panovati. Neboť nejvyšší biskup Kristus dle vnější skutečnosti, jako vůbec pohostinství neměl, neboť pravil: ‚Ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil,' a tak veliké chudoby byl Pán ten, že neměl, z čeho by po způsobu lidském dal daň. Z čeho tedy a v čem byl by pak zachovával pohostinství dle vnější skutečnosti, ač přece co do vnitřní touhy vždy je zachovával? A proto opatřovatelem budoucích a uchovatelem vezdejších statků musí biskup někdy býti, jestliže a pokud bude moci, nikoli však pro sebe, ale pro chudé, jen když by tím nebylo mu bráněno v duchovním kázání evangelia, a nebylo toto zanedbáváno, jak patrno z ‚Výkladu' na slova 21. kap. evangelia sv. Jana: „Pasiž ovce mé." Jinak vyššímu řeklo by se dle slov svatého Řehoře v kázání na slova Matoušova: ‚Bděte, neboť nevíte' atd., že „stádo dobrého pastýře jest rodina, Vykupitelův šafář však, kterýž

musí býti stejně věrný i opatrný. Apoštol Pavel, ukazuje nám, že biskupové jsou i učiteli, a praví: ‚Neboť biskup má býti bez úhony, jako boží šafář . . .' Jsme tedy služebníci hospodáře, jsme šafářové Páně, přijímáme míru pšenice, abychom vám ji dali. A hleďme, která jest tato míra pšenice? Ji také ukazuje svatý apoštol Pavel, řka: ‚. . tak, jakž komu Bůh udělil míru víry.' Kterou tedy Kristus nazval měrou pšenice, tu měrou víry jmenuje Pavel, abychom poznali, že není jiné duchovní pšenice, než velebná svátost křesťanské víry. Míru této pšenice dáváme vám ve jménu Páně, kolikrát osvíceni darem milosti duchovní dle řádu pravé víry rokujeme, abyste přijímali tutéž míru pšenice skrze šafáře Páně, kolikrát skrze služebníky boží slyšíte slovo." Hle, míra duchovní pšenice a následovně duchovního pohostinství šafáře rodiny Kristovy, t. j. biskupa, dle níž musí on býti duchovně přívětivý k hostem a spravovati a dávati míru víry rodině Kristově, jako činil nejvyšší biskup budoucích dobrých, Kristus, a jeho biskupové, apoštolé, neoplývajíce v protivenství světskými statky. Musí tedy biskup míti v sobě zákon Kristův a v jeho moudrosti oplývati a býti pln duchovních darů Ducha svatého, a tyto duchovní dary věrně rozdíleti dle schopnosti věrných, odříkaje se dle řádu apoštolského a kanonického majetku světského, nadbytečného pohostinství světskými statky a přílišné péče o ně, kteráž rozptyluje a překáží povinnému kněžskému nebo biskupskému kázání evangelia v lidu. A to zdá se býti smysl sv. Řehoře, kterýž naznačuje Duch svatý i Pavel v oněch slovech, kde praví: ‚Ale musíť biskup býti přívětivý k hostem.'

A tak jest patrna odpověď k námitce. Svěřme tedy pohostinství světskými věcmi laikům a sami ponechme si dle přikázání božího pohostinství dary duchovními.

Ale k tomu, že proti tomu namítají výrok o sv. Ambroži, jenž měl pole, jak patrno z téhož ‚O odevzdávání kostelů' praví se, že Ambrož a jiní, kteří měli pole a jiné movitosti, neříkali, že věci ty tak náleží církvi, protože ve vládě prodávání, odcizování a přivlastňování si nebo v moci byli biskupy a to vlastně nebo obecně, ani neměli světské pravomoci za takové věci na soudě bojovati, kteříž ovšem biskupové preláty církve často jsou jmenováni. Ale svrchu řečení svatí, zachovávajíce stav chudoby, měli pole tak, že zisk z nich pocházející, byl dán na výchovu duchovenstva a na vydržování služebníků evangelických k prostému, šetrnému a mírnému, nevyhnutelně nutnému přirozenému užívání oněch věcí, a to skrze zákonodárce nebo pány světské, u kterýchž pánů zajisté trvalo panství a pravomoc odnímání nebo přivlastňování si řečených polí od každého duchovního, jenž by jich zneužíval. Proto pravil Ambrož: „Požadoval-li by císař polí, má moc přivlastniti si je, nikdo z vás (t. biskupů) nezakročí." A níže: „Nechť si je (t. pole) vezme, jest mu to na libosti. Císaři nedávám, ale neodpírám." Tak by však neřekli biskupové nynější, hotoví k boji za takové věci, a přece Ambrož, kdyby byl věděl, že smrtelně hřeší, nebráně nebo neodpíraje polí,

jistě byl by mu jich odepřel, zvláště kdyby byl býval prostě vázán k hořejšímu pohostinství. Tak zdají se sníti již někteří mistři v Izraeli, a neměli by takové věci neznati.

A totéž lze říci o sv. Řehoři za jeho papežství. Ten zajisté, ježto starosti o světské překážely mu v božském rozjímání, a ježto statky světské mu nepomáhaly, ale spíše překážely v úřadě pastýřském, oplakává to a činí pokání, a se steskem odkládá to, pravě v kterémsi listě takto: „Když výsost rozjímání sepisujete, obnovujete ve mne kvílení mé duše, neboť jsem uslyšel, co jsem uvnitř ztratil, když vně jsem vystoupil na vrchol vlády. Vězte však, že tolik jsem sklíčen zármutkem, že sotva jsem s to mluviti. Nenazývejte mne tedy Noemi, t. j. krásným, ale jmenujte mne Maráh, ježto hořkosti jsem pln.“ Tolik onen. — Hle, svatý Řehoř měl překážku na vrcholu vlády v péči a starosti o světské statky, z čehož činil pokání, jak patrno ze svrchu uvedených slov.

I jest z toho patrna odpověď k nejvíce námitkám protivníků.

Ale ještě k vůli většímu vysvětlení tohoto článku jest učiniti poznámku o čtyřech stavech, jimiž duchovenstvo se má podlé majetku k statků světským.

První stav jest ten, jejž Kristus ustanovil, v němž duchovenstvo má se uzavříti od světa, přijímajíc živobytí a šat nevyhnutelný ku práci od laiků, jimž by odplácelo nevyhnutelnější almužny duchovní. Tímto stavem tedy bylo by vyloučeno svatokupectví, kněžská nestydatost a potvornost nepořádných.

Druhý stav chvalitebný, ale méně platný jest nebo byl, když duchovenstvo, upustivši od jistějšího ustanovení Kristova, pouze apoštolského, plně přijímalo desátky, oběry a soukromé almužny, jako ve starém zákoně, kterýžto úděl jejich byl rozdělován na čtyři díly, podle dekrétu sv. Řehoře, aby jeden díl byl určen kaplanu nebo biskupovi s jeho služebnictvem, druhý duchovním, kteří mají býti pomocníky biskupovými, třetí chudým, a čtvrtý na opravu kostelů, bylo-li by jí třeba. To jde ze XII., kv. 2., kap. ‚Jest zvykem‘ a ‚Avšak čtyři‘. Ale v tomto stavu leží větší nebezpečí pro záludnou obmyslnost.

Třetí stav druhdy duchovenstva byl potom ještě nižší, kterýmžto duchovenstvo přijalo od laiků a mocných a bohatých tohoto světa nerci-li svrchu řečený díl Páně, ale i dvorce a domy a přehojné bohatství laické, avšak pod formou a názvem almužny, aby pilněji bděli nad úřadem kněžským a co zbývalo z almužny mimo nevyhnutelně potřebné, rozdělili opatrněji k užitku nuzných. V tomto stavu však jest větší uchýlení od cesty apoštolské k světu a tak se všech stran větší nebezpečí, třebaže někteří zázračně mohou v tomto stavu nalézti šťastnou smrt, jak zbožně věříme o většině svatých, svrchu připomenutých.

Čtvrtý stav duchovenstva jest pohanský, v který se duchovenstvo za této nejnovější doby šíleně vrhlo, nad nímž nespočívá libost boží, a jenž záleží v tom, že duchovenstvo zanechavši kněž-

ského úřadu a odvrhši název almužen, osobuje si panování a donucovací pravomoc světskou či občanskou nad statky chudých, z čehož nevyhnutelně následuje, že se zaplétá do zaměstnání světských, od kteréhož jedu chraniž Bůh svoji svatou církev. Neboť každý kněz, který jest v takovém stavu, jest hoden zatracení, byť i mohl stav ten opustiti a konečně se káti. A tu jest patrno, že svatí druhdy, třebaže měli světské statky v podobě názvu almužen mimo nutnost, přece věrně obraceli je na potřebující. Tento pak poslední, čtvrtý stav, který nynější kněžstvo nevěrecky drží proti zákazu evangelia, jest ohavnost zpuštění.

A z toho jest patrno, co bylo by říci k čtvrtému, svrchu vzpomenutému, článku atd.

V.

Následuje pátý článek, a to tento:

Říkati, že „odpustky, které dává papež nebo ostatní preláti církevní dle určení a ustanovení církevních, neplatí, a že Kristovi věrní jimi jsou klamáni: jest bludné a rozkolnické.

O článku tom jest poznamenati předně, že odpuštění jest úkon odpouštějícího, takže není to nic jiného, než, že ten, kdo má k tomu moc, odpustí. I jest odpustiti zadarmo darovati nebo prominouti pomstu, již by vinník měl vytrpěti za přestupek. A tak odpustiti předně a především, plnomocně a původně, jest vlastní Bohu jako promíjeti hříchy. A v tom smyslu berou se slova 8. kap. knihy ‚Judith': „Odpuštění jeho (Páně) s pláčem žádejme."

Ale i jiným způsobem jest pojímáno odpuštění jednak od bohoslovců a jednak od právníků, t. zv. kanonických. Neboť podle nich někdy odpuštění znamená zároveň prominutí trestu, jenž by měl stihnouti vinníka podle práva lidského. A tak pojímá se to v II. kvest.: „Odpuštění někdy znamená spolu i darování." Zvláště tedy odpuštění trestu, který stihne na soudě pře osobu vinnou. Odpuštění v thematu budiž bráno za prominutí: praví se, že vedle oné plnomocné a původní moci Pána Ježíše Krista odpouštěti duchovně a skrytě v nitru duše schopnému, dle jeho přípravy a schopnosti, podle níž nejvyšší biskup, Kristus, nemůže scházeti svým věrným, jen když věrní připraví se k tomu věrně, pokud na nich jest.

Toto odpuštění zajisté náleží toliko beránku, který snímá hříchy světa; ale mimo toto, náleží v církvi odpuštění nebo prominutí nástrojné, úřední, ovcím a kněžím Kristovým ve shodě se zákonem Kristovým a dle příkladu, který apoštolé dali svým budoucím náměstkům, totiž kázáním věrným a zvěstováním jim jich zločinů, tu zbožným a laskavým napomínáním, vábením k dobrému a odvracením od zlého, tu hrozením a strašením, trestáním, zapřisahánim, plísněním, životem a učením a věrnou a duchovní modlitbou, tak, aby tím lidé byli zkroušeni, ustali od zlého a byli provázeni na cestu

dobrou. Tím od tak dobrých pastýřů a kazatelů druhotně, nástrojně a nápomocně jsou promíjeny, t. j. umenšovány hříchy lidem, jelikož v nich umenšují zlou a porušenou lásku k marnosti světské, a zlé zvyky, a zaněcují je více a více k lásce boží. Neboť v takovém plodném kázání evangelia děje se v lidech schopných každodenně prominutí, umenšení čili zmenšení hříchu jako nemoci léčením lékařským, a každodenně větší a větší zanícení lásky boží a života duchovního. A tak praví se o apoštolu Pavlovi, že plodě evangeliem božím Korintské jako syny boží, a o svatých, že kazíce člověka starého a činíce nápomocně a nástrojně člověka nového podle Boha v Kristu Ježíši —: jaksi promíjejí a odpouštějí a ničí hřích.

A tak, jak se zdá, pojímá Augustin prominutí nebo odpuštění v knize ‚O pravém a falešném pokání', pravě takto: „Bůh Lazara, kterého mrtvého již z hrobu vzkřísil, dal učedníkům rozvázati, ukazuje tím moc rozvazování, uděleno kněžím. Neboť praví: ‚Cožkoliv rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi' atd. To jest: ‚Já Bůh a všecky pluky nebeského rytířstva a všichni svatí v slávě té chválu pějící potvrzují s námi ty, které svazujete a rozvazujete.' Neřekl: ‚které myslíte, že svazujete a rozvazujete.' A následuje v předem položeném: ‚Ale na kterých činíte skutky spravedlnosti a milosrdenství,' doplň: kázáním slova božího a dáváním dobrých příkladů skutky po způsobu Krista a jeho apoštolů. ‚Jiných však skutků vašich proti hříšníkům nepoznávám'."

A tímto způsobem odpouštění nebo promíjení hříchu a duchovního vzdělávání církve Kristovy papež, kardinálové, biskupové a ostatní preláti, žádostiví a lakomí, neznalí zákona Kristova a nedovedoucí kázati evangelium, neodpouštějí ani nedávají odpustky hříchů. Jest to patrno z pojmu slova takového odpuštění, ježto ani nekáží ani nehlásají evangelium jako apoštolé, ani nežijí příkladně evangelicky před lidmi, ani nezvěstují lidu hříchy jejich. Ba zdá se, že netoliko nedávají takto odpustků, ale že ani nemají moci dávati takové odpustky v takovémto smyslu pojímané, což lze takto dokázati: Ježto nemají schopnosti a přípravné hotovosti v sobě ani k věrnému ani k plodnému kázání evangelia nebo evangelickému životu ostatním na příklad, aniž ve dne v noci rozjímají v zákoně božím — tedy následuje, že nemají schopnosti k takovému odpouštění nebo dávání odpustků věrným a následovně nemají k tomu ani autority ani moci. Důsledek platí, ježto taková schopnost životem a učením evangelickým duchovně vzdělávati církev jest klíč, moc nebo autorita k takovému dávání odpustků věrným po způsobě Krista a jeho apoštolů. Spíše však naopak takovým prostým prelátům, blbým a nevědomým zdá se pro jich špatný a pohoršlivý život náležeti moc a autorita sváděti věrné od Krista, od jeho zákona a života i pravdy, vedoucí k blaženosti. To jest patrno, neboť svádějí mnohé a jsou jako zlé stromy, které nemohou dobrého ovoce nésti, jako trní nemůže nésti hroznů aniž bodlácí fíků, jak patrno ze 7. kap. evangelia sv. Matouše.

Ježto tedy jsou připravenější, schopnější, mocnější a účinnější k překážení věrným v cestě ke spáse, k zatarasení jí, a k vedení cestou širokou v záhubu, a tak spíše mohou, pokud na nich jest, věrným zavříti nebe a otevříti peklo, a tak spíše pravděpodobně měli by míti klíče pekla, t. j. k otevření cesty panování a zavření vchodu na nebesa. Ti zajisté zdají se býti hvězdami bludnými, nejpředstíranější přetvářkou vně před očima lidí se lesknouce a tak svádějíce církev a skládajíce tělo Antikristovo v jedno a spojujíce je v jednu velikou hvězdu t. Antikrista, jemuž dán jest klíč od pekla, t. j. k otvírání lidem široké cesty zatracení a ne království nebeského.

S tímto smyslem zdá se souhlasiti proroctví v 9. kap. ‚Zjevení sv. Jana', kde praví se takto: „. . . . i viděl jsem, že hvězda s nebe spadla na zem, a dán jest jí klíč od studnice propasti. I vyšel dým z té studnice jako dým z peci veliké, i zatmělo se slunce i povětří od dýmu té studnice. A z toho dýmu vyšly kobylky na zemi, jimž dána jest moc, jakouž moc mají štírové zemští" atd. Hle, moc klíčů a moc udělená této hvězdě k uzavírání cesty ke království nebeskému a k otevírání cesty do pekla. A tuto moc, jak myslíme, mají nyní papež s ostatními kardinály, biskupy a preláty, jsouce svatokupci a pokrytci, kteříž seč jsou útočí na zřízení Kristovo a jako nejzuřivější Antikrist pronásledují Kristovy věrné, kteří chtí zbožně žíti v Kristu. Neboť tohle není autorita nebo moc apoštolská, ježto apoštolé neměli moci útočiti na vyvolené boží a kaziti zřízení Kristovo, aniž měli moc jímati nebo žalařovati věrné, ani neměli takto proti řádu lásky moci potahovati k sobě chudé svým nepravým předvoláváním.

Neboť, jak jsem řekl, není to moc apoštolská, ale Antikristova. O Antikristovi totiž bylo prorokováno, že jeho hlavě a jeho bokům bude svěřen tento klíč nebo moc k svádění. O Antikristovi totiž praví se v žalmu: „Ustanov nad nimi zákonodárce, Hospodine, ať tomu porozumějí národové, že smrtelní jsou." Ten pak zákonodárce jest dle ‚Výkladu' zajisté Antikrist, pod nímž velké soužení jest přikázáno Kristovým věrným. Proto v následujícím dodává se v žalmu: „Proč, ó Hospodine, stojíš zdaleka? a skrýváš se v čas soužení?" A následuje o pýše onoho Antikrista a šlapání po chudých: „Z pychu bezbožník protivenství činí chudému, ó by jati byli v zlých radách, kteréž vymýšlejí! Neboť se honosí bezbožník v líbostech života svého; a lakomý sobě pochlebuje . . .," t. j. Antikrist, který nejvíce v zlobě se chlubí, že, ač takový, není od lidu křesťanského ve svých nepravých žádostech zavržen ani opovržen, ale spíše v konání svých nejhorších žádostí jest ctěn a uctíván, schvalován a chválen, a jsa tak nepravý pochlebuje si, t. j. jest od lidí zván nejblahoslavenějším a nejsvětějším. O jeho moci pak o málo níže se dodává k nestoudnému a nespravedlivému proklínání a zlořečení proti řádu lásky a potahování chudých Kristových věrných předvoláváním: „Ústa jeho," vece žalm, „plná jsou zlořečenství, i chytrosti a lsti, pod jazykem jeho trápení a starost." A následuje o jeho všeobecné a nepravé radě

k jemnějšímu zabarvení jeho antikristských pletich: „Sedí," vece, „v zálohách ve vsech a v skrýších, aby zabil nevinného; očima svýma po chudém špehuje. Číhá v skrytě jako lev v jeskyni své; číhá, aby pochytil chudého, uchvacuje jej," totiž předvoláváním, nestoudným a křivým proklínáním, atd. tamtéž.

Takové moci udělené k rozvazování Ježíšem neměli apoštolé, v jichž osobě praví Apoštol v poslední kap. 2. listu ke Korintským: „Neboť nic nemůže proti pravdě, ale k rozšiřování pravdy." Ježto tedy tyto skutky a moc uchvácená a propůjčená, kterou provozují papež, kardinálové, biskupové a celé duchovenstvo svatokupecké a pokrytecké na lidu křesťanském proti zřízení Kristovu, kteréž apoštolé nikdy neprovozovali ani nemohli provozovati — jest patrno, že takoví duchovní a pokrytci nejsou nástupci apoštolů, ale, že papež jest hlava a sbor kardinálů s ostatními přívrženci v zlobě proti Kristu jsou tělo Antikristovo, ačkoli velmi přetvářlivě pod nejobarvenější rouškou zbožnosti předstírají, že jsou nástupci apoštolů atd.

*

Ale ještě a více zbývá ukázati, co moci a autority a jaký soud Kristus apoštolům a jich nástupcům uděliti chtěl a skutečně udělil, z moci slov písma svatého. Mezi jinými pak slova, která zdají se o tom míti přesnější význam, jsou ta, která Kristus pronesl k Petrovi v 16. kap. evangelia sv. Matouše, když řekl: „A tobě dám klíče království nebeského." Podobně také to, co týž Kristus řekl všem apoštolům v 18. kap. evangelia sv. Matouše a ve 20. kap. evangelia sv. Jana, řka: „Cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi." A: „Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim." Z těchto slov zajisté především vznikla příležitost k doměnce o plnosti moci, kterou si připisuje římský biskup.

K tomu jest si všimnouti, že Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, přišel na tento svět vydati svědectví pravdě, jak se praví v 18. kap. evangelia sv. Jana, pravdě toho, pravím, co má býti věřeno, konáno a doufáno, aby pokolení lidské dosáhlo života věčného. Té učil řečí a ukázal příkladem v písmech, kteráž konečně vydal nařízeními evangelistů a apoštolů svých, abychom takovým písmem mohli se za jeho a jeho apoštolů nepřítomnosti říditi v těch věcech, které náleží k věčné spáse.

A to byl úřad, který svěřil ke konání svým nástupcům, apoštolům. Neboť po vzkříšení jim, jaksi nejdříve ze všech, pravil slova 28. a poslední kap. evangelia sv. Matouše: „Protož jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám."

Avšak přisluhováním křtem, kterým Kristus přikázal jim přisluhovati, způsobil, aby vyrozuměli i přisluhování jinými svátostmi, které ustanovil pro věčnou spásu lidí, z nichž jest svátost pokání, kterou činná vina lidské duše, smrtelná i všední se ruší a v ní (t. duši).

milost boží, pro vinu porušená se obnovuje, bez níž by skutky lidské nestávaly se tak řádně Bohu záslužnými k životu věčnému. A proto v 6. kap. listu k Římanům se praví: „Ale milost boží jest život věčný.“ Této tedy svátosti jako ostatních přisluhovateli jsou kněží nebo duchovní, praví nástupcové apoštolů Kristových, kterýmžto všem v osobě Petrově a ostatních apoštolů byla, jak se slovy řečeného písma dosvědčuje, svěřena moc klíčů nebo udílení svátostí pokání, t. j. rozvazovati nebo svazovati lidi od hříchu, což jest totéž.

A proto Jeroným ve výkladu na slova 16. kap. evangelia sv. Matouše: ‚A tobě dám klíče království nebeského‘, praví takto: „Zajisté tutéž pravomocnou moc mají i jiní apoštolé, kterým po vzkříšení řekl: ‚Přijměte Ducha svatého; kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmžkoli zadrželi byste je, zadržáni jsou.‘ Má ji i veškerá církev v kněžích a biskupech. Ale proto ji Petr zvláště přijal, aby všickni porozuměli, že každý, kdo by se od jednoty víry a společenství jeho oddělil, ani od hříchu rozvázán býti nemůže, ani vejíti do nebe.“ I řekl Jeroným: ‚Od jednoty víry,‘ neřekl, ‚od jednoty Petra nebo římského biskupa,‘ jelikož někteří z nich mohli býti kacíři nebo jinak převrácení, jak příběhy nynější již ukazují. Ježto již vskutku byli nalezeni takoví, jak patrno z mnoha kronik, Martiniana a Cestrense.

Tato pak moc soudcovská jest moc klíčů podle Jeronýma a Augustina tamtéž; o nich praví Augustin: „Jest rozeznávati klíče: umění, rozhodování a moc, jíž má kněz hodné opět přijímati a nehodné vylučovati z království. Avšak jak má přijímati a jak vyloučiti z království, bude patrno v následujícím.“ A z toho jest patrno, jaká a jak veliká jest moc těchto klíčů udělená od Krista Petrovi a apoštolům.

Nejprvé však dlužno si všimnouti, že v duši smrtelně hřešícího plodí se vina a jest porušována milost boží jemu svěřená dříve, kteroužto zajisté vinou hříšník jest zavazován dluhem věčného zatracení vzhledem k stavu budoucího světa, ve kteréž také vině trvaje od společenství věrných na tomto světě jest odtrhován jakýmsi trestem nazvaným u Kristových věrných klatbou.

A naproti tomu máme si všimnouti, že hříšník vyznáním a lítostí nad svým proviněním, z toho trojího dobrodiní dosahuje kajícník, předně zajisté, že od vnitřní viny jest očištěn a v něm milost boží se obnovuje, po druhé pak, že od dluhu věčného zatracení, k němuž pro vinu byl zavázán, se uvolňuje, po třetí pak, že opět se sjednává s církví, t. j. vchází opět v jednotu se společenstvím věrných, nebo má v ni opět vejíti. Toto tedy činiti na hříšníku (totiž uvolňovati od viny a dluhu věčného zatracení) a opět sjednocovati se společenstvím věrných nebo vylučovati nekajícího jest jaksi rozvazovati nebo svazovati, což nějak může se díti mocí klíčů udělenou knězi.

Toto tedy takto pověděvše přistupujíce k thematu, podle mínění Mistra hlubokých smyslů ba i písma a svatých, pod jichž autoritou mluví v 18. distinkci té knihy, i také podle úmyslu Richardova v kte-

rémsi spisku o moci klíčů kněžských, kde mají na mysli, že v hříšníku v pravdě pokání činícím, litujícím a zpovídajícím se podle řádu zákona Kristova mají býti netoliko lítost a pevné předsevzetí navždycky ustati od smrtelného hříchu, ale i jakási hlavní zpověď vnitřní s uzarděním a velikým strachem, a zpověď duchovní před očima božíma ne jednou a zřídka, ale velmi často až do smrti s největším pokořením, zavržením a prokletím sebe sama; 2. má býti také zpověď vycházející z prvější duchovní zpovědi, před spravedlivými lidmi, zejména kněžími, zvláště kněžími svatými, ne svůdci, vlky to žravými v podobě ovčí, jak podotýká Augustin ve spise ‚O pravém a falešném pokání', 1. že kajicník má přistoupiti ke kněžím, kteří jsou v pokoře staré církve prvotní a téhož Ducha rady jako prvotní svatí boží. Jinak, jsou-li kněží odděleni od oné pravé ne předstírané jednoty s prvotinami svatých božích, pak jest prostým laikům, chtějícím se káti, přistoupiti k nim nebezpečím pro duši, protože velmi jest se báti, aby kněží takto rozdělení v soukromých vyznáních nesvedli prosté lidi od pravé jednoty ducha staré a prvotní církve svatých, jak se obecně přihází, že lidé přicházejíce ke kněžím pokryteckým, slepým a nevědomým, od Krista a od jeho evangelia oddělenými, zaplétají se ne v zisk a spásu, ale ztrátu duše a u větší zabřednutí a zmatenost; jako druhdy Jidáš vyznav biskupům, že zhřešil, zradiv krev spravedlivou, ani za mák spásy si od nich neodnesl, ale upadl v zoufalství, ježto oběsil se na osidle.

Ale před touto zpovědí, jež obvykle se děje v církvi od kajicníků před kněžími osvícenými a pravými, a před všelikou nástrojnou činností kněze, Bůh sám koná něco v kajicníku, t. vyhnání viny, příliš skryté, obnovení milosti a prominutí dluhu věčného zatracení. Že pak řečené koná toliko Kristus, to dokazuje Mistr v kn. 40., dist. 18., kap. 9. výroky písma a svatých. Předně zajisté výrokem Žalmisty jenž dí v osobě boží: „Já sám shladím nepravosti a hříchy lidu." A opět výrokem Ambrože, jenž praví: „Slovo boží odpouští hříchy. Kněz jest soudce, kněz zajisté úřad svůj vykonává, ale neprovozuje práva žádné moci." A ještě týž Ambrož: „Ten jedině odpouští hříchy, kdo za hříchy jediný zemřel." Dále Augustinem, jenž praví: „Nikdo nesnímá hříchy světa, leč jediný Kristus, jenž jest beránek, kterýž snímá hříchy světa." Že pak to činí Bůh před všelikou činností kněze, to odvozuje mistr z výroků Augustinových na slova žalmu: „. . . jehož hřích přikryt jest." „Z toho," vece Mistr, „zjevně se ukazuje, že Bůh sám rozvazuje kajicníka od dluhu trestu, a tehdy jej rozvazuje, když uvnitř jest osvícen vnuknutím pravé srdečné lítosti.

Toto mínění podporuje rozum a dosvědčují je výroky. Neboť nikdo není zkroušen nad hříchem, maje srdce litující a pokořené, leč v lásce. Kdo však má lásku, hoden jest života. Avšak nikdo není zároveň hoden života i smrti. Není tedy tehdy svázán dluhem věčné smrti, neboť přestal býti synem hněvu od té doby, co pilně počal se káti; od té doby jest tedy rozvázán od hněvu, který netrvá na tom,

kdo věří v Krista vždy živě onou vírou, která láskou působí, ale na tom, kdo nevěří onou vírou. Nebude tedy potom knězem, kterému se zpovídá, osvobozen od hněvu věčného, od kteréhož jest již Pánem osvobozen od té doby, co v nitru své duše lituje řekl: ‚Vyznám na sebe Hospodinu přestoupení svá.' Jediný Bůh tedy očišťuje člověka od poskvrny hříchu a od dluhu věčného trestu jej rozvazuje."

V následujícím pak Mistr opakuje výroky Žalmisty a svatých dříve uvedené, načež také čině doslov vece: „Těmito a více jinými svědectvími učí se, že jediný Bůh sám sebou odpouští hříchy, a jako některým odpouští, tak i některých jiných hříchy zadržuje, chce však co nejvíce podle obecného běhu, aby nižší prostí vyšším Svatým od Boha poslaným kněžím se zpovídali ze svých provinění, aby pokořice se zkormoutili se a zarděli a více si zasloužili, a aby zdravé naučení ze zákona božího přijali, i aby věrní kněží Kristovi trpěli spolu za hříchy prostých a nižších a bolestili nad nimi a se slzami vylévali za ně prosby k Pánu, čehož se jaksi dotýká Mistr ve 4. knize Sentencí, dist. 22., kap. 4. Tu se táže, zda by postačilo vyzpovídati se toliko Bohu z hříchů, a určuje tu, že dle všeobecného běhu a zákona běžného výroky písma, že nikoli, byl-li by na snadě kněz; jestliže by však kněz nebyl na snadě, postačí vyzpovídati se toliko Bohu.

A tak dle Mistra se praví, že jediný Bůh odpouští a zadržuje hříchy a přece kněžím církve udělil moc rozvazování a svazování. Ale jinak rozvazuje nebo svazuje on, jinak církev, t. j. kněží. Neboť vlastně odpouští toliko sám takto hřích, protože i duši očišťuje od vnitřní poskvrny i od dluhu věčné smrti uvolňuje; avšak toto neudělil kněžím, kterým však udělil moc rozvazování a svazování, t. j. ukazování lidí rozvázaných nebo svázaných. V tom vyjádřil, proč se vyžaduje v pokání úřad nebo služba kněze; a v následujícím toto vysvětluje pravil: „A proto také Pán malomocného ve zdraví sám navrátil a pak ke kněžím poslal, aby jich soudem byl ukázán očištěný. Tak také Lazara již oživeného dal učedníkům rozvázati, ježto byť i někdo u Boha byl rozvázán, přece nebyl by před tváří, t. j. v známosti církve pokládán za rozvázaného, leč soudem kněze. V rozvazování a zadržování vin tedy kněz církevní působí a soudí tak, jako druhdy kněží starozákonní na těch, kdo byli poskvrněni malomocenstvím, které značí hřích."

Toto mínění také opakuje na konci kap. šesté a potvrzuje je výrokem z Jeronýmova výkladu na 16. kap. evangelia sv. Matouše: „A tobě dám klíče království nebeského." Jeroným vece: „Tolik síly a úřadu mají kněží evangeličtí, kolik druhdy v čas zákona starého měli kněží starozákonní v uzdravování malomocných. Tito tedy hříchy odpouštějí nebo zadržují, když od Boha odpuštěné nebo zadržené zvěstují a ukazují. A proto v Levitiku káže se malomocným ukázati se kněžím; a tito učiní je malomocnými nebo čistými, ale rozhodují, kteří jsou čisti nebo nečisti."

Jest i něco jiného, co Bůh vůči hříšníku koná ne bez služby kněze, a to cítili Mistr i Richard, totiž proměnu věčného trestu za hřích

smrtelný v trest časný nebo budoucí trest očistce v trestnosti tohoto života, jako druhdy se stalo od Boha skrze proroka a kněze Nathana s Davidem, jak se praví ve 12. kap. 2. ‚Knihy královské'. Neboť Nathan řekl k Davidovi: „Tentýž Hospodin přenesl hřích tvůj, neumřeš," doplň: již pro tento hřích smrtelný konečně věčným zatracením. A následuje tamtéž k thematu: „Ale však, poněvadž jsi tou věcí dal příčinu nepřátelům Hospodinovým, aby se rouhali; protož ten syn, kterýž se narodil tobě, jistotně umře." A o málo dříve pravil Nathan k Davidovi: „Takto praví Hospodin: Aj, já vzbudím proti tobě zlé z domu tvého, a vezma ženy tvé před očima tvýma, dám je bližnímu tvému; kterýž spáti bude s ženami tvými, an na to každý hledí. A ačkoli ty učinil jsi to tajně, já však učiním to zjevně přede vším Izraelem a všechněm známě."

Hle, kterak Pán skrze proroka tomuto Davidovi, když se kál, změnil trest věčný v časný. Prorok Nathan pak oznámil to kajícímu se Davidovi ze zjevení božího a jeho zjevením, což takto rozlišeně oznámil tomu kajícímu se Davidovi, jak velké a jak mnohé časné trestnosti zde na světě měl podstoupiti za zločin svůj, který spáchal, a za věčný trest, náležitý onomu zločinu.

Nyní však kněží i dobří, rozumní a spravedliví dle obecného běhu nemají takových zjevení, tedy neumějí takto rozlišeně vysloviti a tak ujistiti, jak by Bůh kajícníku změnil věčný trest za těžké hříchy v časný, a nemůže rozlišeně říci, k jak velkému a jak mnohonásobnému trestu v srdci nebo vně čitelně. Postačí totiž knězi, aby kajícímu se podle zákona vysvětlil, jak velice vůbec má míti bolest, t. že nade všecky škody světa tělesné nebo světské má míti bolest nad urážkou boží velebnosti a nejohavnějším zohyzděním vlastního svědomí v očích Boha, a to přečasto až do smrti, jakož psáno jest: „. . . ložce své každé noci svlažuji" atd.; a aby dobrovolně a rád podstupoval všecka budoucí protivenství beze všeho reptání, a aby byl nejvíce pokorný, trpělivý a mírný, vytrvávaje v milování lásky i vůči nepřátelům, a nejpečlivěji se střeha od všelikého zločinu. Avšak rozlišených stupňů bolesti srdce a jednotlivých trestností, od Boha uvalovaných na kajícníka časně, v něž Bůh milostivě mění věčný trest věčného zatracení, kněz nemá jistotně a neumí to rozlišeně kajícníku vysloviti.

Jestliže pak kněz po případě ukládá kajícníku nějaké posty, nebo nějaké týrání zdrželivosti či modlitby, jež má konati v jistých dobách, toto nepůsobí tak, aby kajícník více ani méně neměl trpěti za hříchy své, leč dle uložení kněze a ani tak, aby toliko přesně podle oněch trestností uložených od kněze potrestal kajícníka tak a ne více ani méně. Ale toto jest dobré, že od kněze jest ukládáno něco lehkého a mírného. Zbývá kajícníku mnoho jiného, příkřejšího; neboť jest mu očekávati pokání stále větší a větší, jež Bůh naň uvalí, jako časté vnitřní bolesti srdce a lkání pro spáchané zločiny, což kněz nemá v moci kajícníku udíleti, kdy chce. Ale Bůh, jehož nejvíce jest se báti, v tajemství svých nejhroznějších soudů to zachoval, kdy a jak

mnoho, kde a kterým udělil takováto duševní skroušení a lkání v nitru duše kajícníkovy podle své podivuhodné, moudré a milostné správy. A opět když vně od světa uvaluje trestnosti, neštěstí a nebezpečí, smrt a jiná pronásledování, to Bůh sobě zachoval — kněz ukládaje to, neumí lišně vysvětliti, že toto všecko má býti od Boha uvaleno milostně na kajícího se uvnitř i vně. Proto, když kajícník ustane a předsevezme si až do konce zdržeti se všelikého hříchu smrtelného a často lká nad hříchy a žije v bázni boží a v zachovávání přikázání božích, pravděpodobně změní si (trest) všeobecně a změteně, t. j. od Boha jest ukázána změna dáním druhu odpuštění, t. trest věčný v časný. Z toho jest patrno, že žádný kněz lišně neví, pokud jest mu odpouštěno od Boha z budoucích trestů, jež má Bůh uvaliti, zde na světě nebo v budoucnosti v očistci, leč by o tom měl zvláštní zjevení s hůry, v kteréž věřiti v našich nynějších kněžích nejsme věrou nuceni. Z toho dále jest patrno, že žádný kněz vjakékoli hodnosti ustanovený nemůže státi lišně a jistotně za v pravdě se kající, pokud zaslouží přesně, aby jim byl odpuštěn trest povinný za hříchy zde na světě nebo v očistci, jelikož nemají zjevení o tom.

A následovně odpustky od trestu a viny, nyní lživě běžící, jichž ve skutečnosti není, nelze založiti v písmě a tedy od věrných nemají býti přijímány, ale má jimi jako bludy a kacířstvími, rozsetými od otce lži, býti pohrdáno. Neboť podle Augustina kněži Kristovi, jimiž jsou odpouštěny důvodně a řádně podle klíčů jim udělených, konají skutek spravedlivosti na hříšnících, když je ve shodě s božím soudem spravedlivým trestem svazují; skutek milosrdenství konají, když z něho (t. trestu) něco uvolňují, když pravdivý výrok boží o rozvázání prohlašují nebo k společenství svátostí ve shodě s Bohem opět získávají; jiných skutků vůči hříšníkům konati nemohou, jak svrchu dovozeno.

Z toho může býti patrno, že podle zásluh kajícníků biskup římský nemůže více uvolniti z viny neb trestu, než kterýkoli jiný kněz. 2. jest patrno, že prelát, biskup neb papež aneb kdokoli jiný nemůže více nebo méně odpouštěti od trestu nebo od viny služebně a náměstně, leč pokud si kajícník zasloužil dle své schopnosti. Ježto tedy obecně papež a preláti neznají obecně lišně zásluh křesťanů, jest patrno, že zvěstují jim nestoudně a opovážlivě z ďábelské pýchy, nepoznávajíce zásluhy vyrovnané ani schopnosti žádného člověka aniž majíce o tom zjevení boží. I jest patrný blud nynějších prelátů, kteří pod rouškou zbožnosti hledajíce zisk, svádějí lid křesťanský odpustky a falešnými sliby, vynalezenými od ducha žádosti a lži a ne od ducha pravdy. I jest patrno, jak nebezpečné jsou již časy Antikristovy, v nichž lid křesťanský není učen ze zákona božího, kterak má se káti cestou úzkou, vedoucí k nebesům, ale nejnebezpečněji je lid ujišťován a oblažován, že jest rozvázán od hříchů a nejen od viny, ale od trestu, nejen od přítomného trestu, ale od budoucího; a tohoto nebezpečí mnozí nepoznávají leč v odchodu na onen svět. A tomuto lidu řečeno jest od Pána skrze proroka Isaiáše: „Lide můj, kteříž tě vodí, svodí tě.“

A třebaže již nějak bylo promluveno o klíčích církve, s kterými kněží Kristovi zacházejí, přece ještě k jasnějšímu porozumění jest o nich více porozprávěti. Neboť má býti známo a za víru pokládáno, že toliko nejvyšší biskup budoucích dobrých, mocí nestvořené a požehnané Trojice, pravý Bůh a člověk odpouští v pravdě se kajícímu vinu a dluh věčného zatracení někdy dříve, než by se knězi vyzpovídal, někdy tehdy, když se zpovídá, a někdy po zpovědi, ježto on jest jediný Beránek boží, kterýž snímá hříchy světa, který nemůže neznati, kterým odpustiti jest hříchy, který také převrácenou láskou ani nesoudí ani nebloudí nespravedlivě někoho zatracuje.

Ale ne tak církev bojující a tím spíše ani papež, biskup nebo kterýkoli kněz. Neboť církev klame a jest klamána a každý z biskupů může blouditi kdykoli, nebo nakloniti se zvrácenou láskou nebo obojím způsobem se od evangelického soudu odkloniti. Pročež kdyby v pravdě se kajícímu v povinném předsevzetí nebo když i skutek zpovědi následoval, nebyl odpuštěn hřích, nebo vina služebně vně na soudě církevním od kněze, nechtícího jej z nevědomosti nebo zloby anebo z obojího rozvázati, pak by přečasto zahynul věrný i evangelický slib Kristův, kterým řekl, že dobrým dá odměny věčné lásky, zlým pak tresty pekel.

Odtud, jako také často za těchto posledních nebezpečných časů se přihází, dejme tomu, že nějaký hříšník lživě a nenáležitě provinění svá vyznal některému knězi a tak z nevědomosti nebo zlomyslnosti knězovy aneb obojím způsobem přijal rozhřešení a požehnání; a dejme tomu opět, že někdo jiný postačitelně a povinně vyznal knězi hříchy a některý kněz z nevědomosti nebo zloby nebo obojím způsobem odepřel mu také rozhřešení a požehnání uděliti: Zdaliž jsou odpuštěny hříchy prvějšího, kterýž lživě se zpovídal, a zdaliž hříchy druhého, jenž v pravdě pokání činil jsou zadrženy? Jest pevně držeti a beze vší pochyby věřiti, že nikoli.

A proto Zlatoústý ve výkladu na slova 20. kap. evangelia sv. Jana: „Přijměte Ducha svatého; kterýmžkoli odpustili byste hříchy" atd. vece takto: „Neboť ne kněz, ale ani anděl ani archanděl nemůže konati něco v tom, co dáno jest od Boha. Kněz však své požehnání a ruku udílí, neboť není spravedlivo, aby pro zlobu jiného proti symbolům naší spásy byli poškozováni ti, kdo přicházejí k víře."

Totéž praví také Jeroným ve výkladu na slova 16. kap. evangelia sv. Matouše: „A tobě dám klíče království nebeského" atd.; dí takto: „Někteří, nerozumějíce místu tomu, berou je o pýše fariseů, jak se domnívají, že odsuzují nevinné nebo rozvazují vinné. Neboť Bůh nevyhledává výroku kněží, ale života vinníků." Po těchto slovech dodává Mistr ve 4. knize Sentencí, dist. 18., kap. 6., že s této stránky ukázal, že nenásleduje Bůh soudu církve, t. j. kněží v církvi ustanovených. Tato církev zajisté soudí druhdy podloudně a nevědomě" — toto také dodávaje v 8. kap. téže distinkce: „Druhdy zajisté ten, kdo vně jest posílán, t. j. o němž kněz soudí, že jest vně z církve, uvnitř jest, a kdo podle pravdy vně jest, ten zdá se býti zadržován uvnitř falešným ovšem soudem kněží."

Byla by tedy ďábelská opovážlivost tvrditi, že člověk odpouští nepřízeň tak velkého Pána — Boha, aniž by přece ten Pán Bůh to schválil, třebaže kněz Kristův má klíče, jak již výše řečeno, k věrnému prohlášení výroku božího podle zákona božského, kteréžto prohlášení nazývá se rozvázání nebo rozhřešení nebo jaksi odpuštění hříchu. Proto pravil Kristus Petrovi v 18. kap. evangelia sv. Matouše a v jeho osobě každému knězi: „A což bys koli rozvázal na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ — Jako víra tedy, jak jsem počal praviti, musí býti drženo, že jest nemožno, aby někdo z církve bojující nebo vítězné rozvazoval nebo svazoval, leč pokud se shoduje v rozvazování neb svazování s nejvyšší hlavou obecné neb katolické církve, t. Pánem Ježíšem Kristem. A tak náměstčí rozvazování nebo svazování vnější nástrojné jest velmi dvojsmyslné v přirovnání k rozvazování nebo svazování Bohu vlastnímu. Nebo toto náměstčí odpuštění nebo rozvazování nezdá se býti ničím jiným, než věrným prohlášením předního, božského výroku, jímž Bůh nejvýš předně svazuje nebo rozvazuje kajicníka, kterýž dříve se provinil proti němu. A tak správně se praví, že náměstek Kristův musí míti dva klíče, t. moci a umění, aby tak mocí a uměním zvěstoval hříchy od Boha odpuštěné; klíčem umění, pravím, otvíraje a veda napomínáním věčného slova Ježíšova bludnou ovci k jeho pastvě, pokrmem jeho ji posilovati a živiti, a syna již mrtvého a ztraceného takto k daru Otce jeho vpouštěti a připouštěti k teleti tučnému a připravenému. A to jsou hlavní nástroje kněze, jaksi nářadí v obecném domě a hostinství Pána našeho Ježíše Krista, kterýmiž zajisté klíči nutně kněží všem i jednotlivým vcházejícím a vycházejícím otvírají a zavírají každodenně s opakovanými změnami; tak také těmito klíči jako šafářové věrní berou slib ve shodě s boží vůlí. Kde však jest to nutno, aby nevykládali, ale zavírali klíči zamykali a někde, kde a kterým jest nutno, důvodně rozdíleli klíčem otvírajíce a zamykajíce; a tak klíč umění jest slovo zákona a kázání, jímž hříchy a svědomí lidí jsou otvírány.

A vedle tohoto klíče jest opět jiný klíč moci k prohlašování, že někdo jest od Boha svázán nebo rozvázán, takže z klíče umění a rozdílení slova božího užívají klíče moci v prohlašování božího výroku a přisluhování věrným jinými svátostmi.

I jest patrno, že má-li kněz míti v sobě klíč umění, musí býti hojnější poznání zákona Kristova a desatera přikázání. Neboť nehřeší se proti Bohu, leč v přestupování zákona božího. A tedy umění přikládati lék duši provinilcově nezáleží ve vymáhání peněz nebo zisku vlastního, ježto toto byla by předstíraná zbožnost a rouhání proti Bohu, ale záleží ve svatém, věrném a opatrném napomínání ze zákona božího, aby se kál, aby více tak nehřešil, a ve svaté radě proti tíži hříchu a k upravení náležitých léků. I jest patrn výrok o dvou klíčích, které jsou moc a umění k vzdělání církve, kteréž význačně mají býti v každém knězi. A myslí se pravděpodobně, že v Pavlovi byly výborněji než v Petrovi, čehož příčina jest, že zdá se bezbožným a bezdůvodným provozovati zahálku a zneužívání nebo zanedbávání moci,

Pavel však, jak se praví 15. kap. 1. listu ke Korintským, pracoval více než všickni, tedy zdá se, že měl více moci, ježto více mohl prospívati a více vzdělávati církev než Petr. Pracovalť, pravím, Pavel kázáním evangelia, psaním a hojnějším trpěním pronásledování.

Avšak klíč moci panování, o němž pravíme, že plnomocně a zvlášť náleží Petrovi nade všecky jiné, takže nad něho všem jiným klíče takové panují... Ještě jsem neviděl ani neslyšel, že toto zakládá se na zákoně božím nebo účinném důvodu. Neboť moc k řízení církve dává se každému biskupovi nebo knězi, pokud může matce své, církvi, prospívati buď kázáním evangelia, nebo přisluhováním svátostmi, nebo modlitbou, rozjímáním aneb vzděláváním a dáváním příkladů.

Odtud pro výbornost, kterou máme míti, praví se významně o klíčích těch, že náleží kněžím Kristovým, tak že moc jest jaksi látkovost duchovního klíče u kněze, formálnost jeho pak jest umění boží, které má býti v knězi, o němž psáno jest: „Dal jemu umění svatých.“ Ne umění mathematické, ne logické, nebo hádání scholastické, ale umění písma, jímž má biskup nebo kněz poznávati a učiti. Odtud jako látka první nemůže býti bez formy látkové, ani naopak, tak zdá se pravděpodobně, že moc klíčů kněžských nemůže býti bez řečeného umění, ani naopak. A proto Jan XXIII. a jiní, kteří chutnali tento svět, ježto nevynikli velmi výborně v těchto klíčích, jako druhdy svatí v jich (klíčů) úřadech, smyslili klíče moci a autority, jimiž shromažďujíce peníze podrobili panství své vládě a pokrytství.

Neboť jako jsou dvě cesty, jedna cesta v sestoupení v neřestech do pekla a druhá vystoupení v ctnostech k církvi bojující, tak jsou dvě brány nebo dva vchody. Kněz pak má míti klíče k zavírání bran pekelných prostým sobě poddaným a k otvírání bran nebeských prostým a tak má otevírati ovcím, jež má pásti, poklad ctnosti a sám nejprvé ctnostnými skutky dávajícími příklad a povzbuzujícími vcházeti a poskytovati ovcím následování.

Ježto však klíče ty jsou rozdružovány a nezřízeně vlečeny lživě a příliš předstíraně k nestoudným klatbám a k lživým rozvazováním odpustky, bůh tohoto světa oslepuje pýchou a lakomstvím prosté zavedl; a tak lze rozuměti dekrétu 24. kv. 1. kap. ‚Kdokoli s jemu podobnými‘. Tomu všemu musíme rozuměti, aniž by moc bojující církve bloudila, což jedině jest pravda, když jest ve shodě se soudcem církve vítězné. Neboť jinak nemůže kněz otevříti bránu království nebeského ani sobě samému.

Jestliže by však klíče tyto co do látky byly obrácenv k toužení světskému a co do formy odklonily se potvorně od umění apoštolů k umění Luciferovu, jest nutno, aby takoví svými klíči otevírali brány své a učili svržení učedníků svých do pekel. I jest patrno o lživých odpustcích, vynalezených pro mrzký zisk, odpustcích to papeže a prelátů svatokupeckých a kacířských podle jich výměrů a ustanovení zlomyslné jejich církve, že neplatí a že Kristovi věrní jsou jimi klamáni, protože nemají úmyslu, jak z Ducha svatého poznávají zjevením, kterým dříve Bůh odpouští viny a tresty, ale rozvazují lživě

ty, které Bůh nerozvazuje, a svazují nespravedlivě ty, kterých Bůh nesvazuje, aby se naplnilo písmo, prorokující o takových falešných kněžích Antikristových ve 13. kap. Ezechiele: „Takto," vece, „praví Panovník Hospodin. Běda těm, kteříž žijí polštáříky pod všeliké lokty rukou lidu mého, a dělají kukly na hlavy všeliké postavy, aby ulovily duše; zdaliž proto loviti máte duše lidu mého, abyste se živiti mohly? Nebo zlehčujete mne u lidu mého pro hrst ječmene a pro kus chleba, umrtvujíce duše, kteréž umříti neměly, a obživujíce duše, kteréž živé býti nemají, lhouce lidu mému, kteříž rádi poslouchají lži" atd. A tamtéž následuje: Takovéto tedy lživé odpustky mimo mez a hranice zákona božího vycházející z nejobarvenějších lží patrně samy sebou neplatí věrným k spáse, ale jsou nejškodlivější zhoubný a nejošemetněji svodný jed duší. Odpustkům však, vycházejícím původně od Krista skrze kteréhokoli kněze podle meze a hranic zákona božího a dle míry dání oznámeným věrnými schopnými, musíme věřiti a nepopírati je. Neboť tyto odpustky jsou článek položený ve vyznání víry o odpuštění hříchu jeho (Kristově) nevěstě, církvi, jak co do bytí viny tak co do bytí trestu.

A tolik o tomto článku 5.

VI.

Následuje článek šestý v těchto slovech:

„Dále jestliže papež nebo jeho náměstkové a rovněž i jiní preláti církevní, mající pravomoc nad svými poddanými, kohokoliv udaného, obžalovaného, předvolaného a zarputilého uvrhli v klatbu — tu tvrditi, ‚že ona klatba jest nestoudná nebo podloudná a následovně žádná' není správné, ba právu protivné atd.

K tomuto článku lze krátce odpověděti, že klatba vyřčená od papeže a prelátů nad Mistrem Janem Husem pro jeho kázání slova božího, protože jest proti evangelickým pravidlům a nade vše proti pravidlu lásky ze zášti vyřčena, jest nestoudná a podloudná, což říci jest v souhlase s evangelickým právem božím, jakkoli jest to protivné ustanovením zákonníků a farizeů nynějších. Neboť nyní preláti s papežem téměř všichni zaslepeni svatokupectvím do té míry uchylují se od pravdy, že ty, kterým Bůh dobrořečí, ty oni proklínají a zlořečí jim, a kterým Bůh zlořečí, jako lakomcům, cizoložníkům, smilníkům a ostatním do zločinů zapleteným podle slov žalmu, „zlořečení, kteříž se uchylují od přikázání tvých" — takovým takoví preláti, svedení konáním Satanovým, dobrořečí falešným a klamavým dobrořečením, které u Boha obrací se v zlořečení netoliko těmto prelátům dobrořečícím, ale i těm samým, kterým se dobrořečí podle slov Malachiášových: „Zlořečiti budu požehnáním vašim."

Tu však k hojnějšímu porozumění jest poznamenati, že mimo soukromý způsob svazování nebo rozvazování na soudě svědomí a soukromé zpovědi, udělený kněžím Kristovým, o němž již bylo promluveno svrchu v předchozí kapitole a článku, jest jiný způsob svazo-

vání a rozvazování, zjevný, před tváří církve, k němuž podobně se vyžaduje úkon kněze Kristova prokletím nebo jeho veřejným zjevným uvolněním. Tento však způsob, jak praví Mistr v kn. 4., dist. 18, kap. 7, má se díti, když někdo podle kanonické kázně po třetí vyzván k napravení zjevného přečinu a lehko váže dostiučinění výrokem církve jest odtržen od místa modlitby, od společenství svátostí a společenství věrných, aby se zastyděl a pro stud nad zločinem činil pokání, aby duch jeho byl zdráv. Jestliže by, vyznávaje pokání z provinění svého, přišel opět k rozumu, jest k odepřenému společenství připuštěn a s církví opět smířen. Toto pak prokletí církve na ony takto hřešící ten trest uvaluje, že boží milost a ochrana jim se na dále odnímá a jim samým jest zanechávána, aby bylo jim volno, řítiti se v záhubu hříchu; a také ďáblovi jest nad nimi dopouštěna větší moc zuření; o modlitbách církve také, o dobrořečeních a přímluvách zásluh má se za to, že jim nikterak nepomáhají. O řečeném zajisté dále, aby se vědělo, kterého nebo kterých jest a dle kterého způsobu proklínání děje se moc, dlužno si všimnouti, že v klatbě jest odsuzován vinník k trestu, jakýmsi soudem rozhodnutí podle pravidla božského zákona, ne soudem donucení světského, ale soudem, jak jsem řekl, rozhodnutí, jako lékař soudí nemoc; a na téhož jest uvalován jakýsi těžký trest také co do stavu přítomného života, že totiž jest veřejně zostuzen a jest mu zapovězeno společenství jiných, pročež také občanského společenství a výhodností jest zbavován, třebaže první uvalení trestu druhdy věrnému neškodí co do stavu budoucího světa, protože Bůh ne vždy následuje soudu církve, t. j. kněží, když t. nespravedlivě někoho odsoudí. Avšak často člověku takto nespravedlivě stiženému od kněze přetěžce se ubližuje co do stavu života přítomného, že totiž jest zostuzen a zbaven občanského společenství a podobně jest vzdalován i od společenství svátostí často nespravedlivě a bezdůvodně.

A proto zdá se nutným říci, že třebaže k prohlášení takového soudu vyžaduje se hlas a úkon kněze, přece některému pouze jedinému aneb toliko sboru těchto vyšších prelátů, nepřísluší soud donucující a přikázání dávati o těch, kdo mají býti proklati, ale že od svatých kněží podle božské moudrosti zasvěcených věrně jest prohlašován soud podle zákona božího lidu; a pak věrný soudce, ustanovený od lidu krajiny neb obce neb církve, před Bohem a lidmi volaje, vinníka zkoušejž, sudiž, uvolňujž nebo odsuzujž, aby takto veřejně byl zostuzen nebo odtržen od společenství věrných se schválením oné veškerosti a společnosti, v níž má každý takový býti takovým soudem souzen. Neboť musí se státi věrné zkoušení zločinu, byl-li by to takový zločin, pro nějž má někdo býti proklat. Neboť kněží mají jakýmsi soudem rozhodnutí, evangelicky souditi zločiny nebo rozhodovati, pro které podle evangelického zákona má někdo býti odtržen od společenství věrných a to vyššími, kteří mají v společnosti věrných pravomoc donucující, aby jiných nenakazil. Takovým způsobem mají lékař nebo sbor lékařů soudem rozhodnutí souditi o nemoci tělesné, pro níž má

někdo, jako malomocný, býti oddělen od společnosti jiných, aby jiných nenakazil.

A opět musí býti zločin takový, aby jistým svědectvím mohlo býti dokázáno, že byl někým spáchán. A proto, jako kterémukoli lékaři nebo toliko jich sboru nenáleží soud donucující nebo moc vyháněti malomocné, aneb soud donucující ustanovovati někoho k vyhnání takových, ale přísluší to veškerosti věrných občanů nebo valnějších jich části — tak pro notorický zločin duše donucující pravomoc nebo donucující moc k vyhnání lidí od společného společenství nenáleží žádnému jedinému knězi, ba ani jen sboru těch kněží, takto donutivě souditi, protože oni jsou vázáni toliko uměti zákon božský, v němž určeny jsou zločiny, pro něž má někomu zločinnému býti zapovězeno společenství věrných nezločinných, „nebo rtové kněze mají ostříhati umění, a na zákon doptávati se z úst jeho", jak se praví v 2. kap. Malachiáše. Zdali však takovýto zločin spáchal ten, komu zločin se přičítá, to nesmí býti souzeno jediným biskupem nebo knězem, ale veškerostí věrných v oné obci nebo někým vyšším a soudcem v oné obci oné veškerosti k tomu ustanoveným, buď knězem nebo ne knězem, ba spíše ne knězem, ale světským, ježto donucující moc světa jest od Krista jeho apoštolům a jich náměstkům zapovězena, neboť praví ten Kristus v evangeliu: „Nebeřte na cestu ani hůlky", t. j. podle Ambrože moci donucující, ale spíše moc evangeliem laskavě a s láskou vzdělávati církev vyvolených. Avšak podle uvedených důkazů, a byl-li by svědky usvědčen ze zločinu, pro nějž měl by býti vyobcován, ve kterém jediném soudu má státi soudem kněží nebo zdravější jeho částí, pak sodcem svrchu řečeným nebo veškerostí věrných onoho místa k tomu ustanoveným, má takto zločinný býti výrokem oznámen klatbě propadlým. A vykonání výroku má se státi hlasem kněze. Pokud však dotýká se to vinníka i co do stavu příštího světa ukazuje býti správným, co jsme řekli, písmo, z něhož, jak se zdá, vzal počátek druh tohoto trestu. A jest to v 18. kap. evangelia sv. Matouše, když pravil Kristus: „Zhřešil-li by pak proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho mezi tebou a jím samým; uposlechl-li by tebe, získal jsi bratra svého. Jestliže by pak neuposlechl, přijmi k sobě ještě jednoho nebo dva; aby v ústech dvou neb tří svědků stálo každé slovo. Pakliť by jich neuposlechl, pověz církvi; jestliže pak i církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán." Pravil tedy Kristus: ‚pověz církvi' a neřekl, pověz apoštolu, nebo biskupovi, nebo knězi, aneb pouhému jich sboru, a rozuměl tam Kristus církví množství věrných nebo soudce z moci tohoto množství k tomu zřízeného, jak užívali toho jména apoštolé a církev prvotní. A že takto Kristus rozuměl církví věřících nebo věrných veškerost množství, a že tomuto náleží ustanovovati takového soudce nebo vynášeti takový soud nad zarputilými nebo takovými zločinci, to ukazuje skrze Apoštola v 5. kap. 1. listu ke Korintským, kde ustanovuje příčinu, formu a způsob, jimiž má se tento soud díti nad kýmkoli, následuje a vykládaje výrok slov Kristových, když pravil: „Já zajisté, ač vzdálený tělem, ale pří-

tomný duchem, již jsem to usoudil, jakobych přítomen byl, abyste toho, kterýž to tak spáchal, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, sejdouce se spolu, i s mým duchem, s mocí Pána našeho Ježíše Krista, vydali takového satanu", t. zločince jakéhos, který tělesně poznal manželku otce svého. Tu má Výklad podle Augustina: ‚Již jsem to usosudil, abyste vy shromážděni do jednoho a bez jakéhokoli rozporu, kterýmž moje moc a síla Kristova bude napomáhati, vydali takového satanu.'

Hle, tedy, proč, kým a jak má někdo býti proklat podle úmyslu a učení Apoštolova, v jehož přikázání snad více pozorujeme radu než rozkaz i podle zákona božského, protože, dejme tomu, že by byli snesli, aby onen zločinec s nimi obcoval, pro svou trpělivost, jakkoliv ne bez pohoršení a nebezpečí nákazy jiných, nicméně mohli býti spaseni a konati záslužné skutky. Dále dejme tomu, že by přikázání přesné vzato bylo bývalo podle zákona božského, přece však, že by se to nedělo skrze jediného kněze neb biskupa nebo toliko jich sbor, a proto když řekl Apoštol: ‚Já zajisté, ač vzdálený tělem, ale přítomný duchem, již jsem to usoudil, jakobych přítomen byl, abyste toho, kterýž to tak spáchal, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista sejdouce se spolu, i s mým duchem s mocí Pána našeho Ježíše Krista, vydali takového satanu' atd., dlužno rozuměti soudem evangelického rozhodnutí ne světského donucení u kněze, pročež dodává donucení celého množství lidu: ‚sejdouce se', vece, ‚spolu, i s mým duchem' atd.

A proto jim i formu ustanovil, pro niž by mezi nimi nemohl povstati spor, totiž shromážděvším se do jednoho, nejvíce, mělo-li se to díti způsobem soudu donucujícího. Proto podle Augustina vece, ‚abyste sejdouce se spolu' do jednoho bez jakéhokoli rozporu, t.j. aby se to stalo z obecného souhlasu od vás nebo od soudce, z obecného souhlasu od vás k tomu ustanoveného, což jest totéž. A proto Apoštol nepřikázal, aby se to dálo od nějakého kněze aniž psal některému biskupovi nebo knězi, aby se to tak stalo od něho, ač poslal k nim tehdy Timothea, když byl biskupem a pastýřem těch Korinťanů a jiných mnohých, což přece byl by učinil, kdyby byl znal, že tento soud přísluší k moci jediného kněze, jako učinil v jiných případech. Jelikož takový soud děje se jistěji a bez podezření, spíše společenstvím mnohých křesťanů bohabojných, než jedinou vůlí jediného kněze svatokupeckého a pokryteckého nebo toliko sboru těchto takových kněží, jehož neb jichž soud láskou nebo nenávistí aneb ohledem na vlastní prospěch rychleji by se převrátil, než veškerost věrných, k níž v nouzi vždy děje se odvolání, jakkoliv druhdy vykonání takového výroku knězem se děje, pokud na tomto světě božská moc na zločince nějaký trest uvalí, kterýžto trest mocí člověkovou nemohl by býti uložen, jako posednutí ďáblem, i také proto, že co do stavu budoucího světa podobně odsuzuje z trestu; a potřetí odsuzuje, aby takový hříšník byl zbaven přímluv církve, což snad zdálo by se býti vlastním knězi. Dále jestliže by biskupovi nebo jedinému knězi aneb

pouhému sboru duchovních náleželo kohokoliv proklínati bez souhlasu věrné veškerosti, následuje z toho, že kněží nebo jich sbory mohly by odnímati moc knížatům a králům, majícím moc nad královstvími a panstvími světskými. Neboť po prokletí kteréhokoli knížete nebo krále následovně bude prokleto množství jemu poddané, bude-li chtíti poslouchati krále nebo knížete, a tak bude moc každého knížete jalová. Toho opak chtěl učitel národů ve 13. kap. listu k Římanům a v 6. kap. 1. listu k Timotheovi, a Augustin tamtéž ve výkladě.

Z toho jest patrno, jak svrchu bylo připomenuto, že v hříšníku v pravdě se kajícím, t. j. nad spáchaným hříchem bol majícím něco koná sám Bůh i bez předcházející služby kněze, totiž osvícení mysli, očištění viny nebo skvrny hříchu a odpuštění věčného zatracení. Jiné však jest, co Bůh koná v témže hříšníku kajícím se netoliko sám sebou, ale službou svého kněze, jako jest ukázati jej před tváří církve, že jest u Boha pokládán za rozvázaného nebo svázaného od hříchů. Dále jest i jiné, co Bůh koná stran kněze službou kněze, t. změna nebo správněji pravé ukázání shodné s božským výrokem tak, že u kajícníka mění se mu trest věčného zatracení v konečný trest časný. Koná také Bůh skrze kněze věrně zvěstujícího evangelium a kážícího slovo božského zákona, aby se hříšníci, slyšíce, poznávali v hříších a nad nimi se káli, aby se k Bohu obraceli a nesli ovoce hodné pokání, a tak jimi a evangeliem Kristovým plodili přisvojné syny boží. A kéž by tak naši preláti, papežové a biskupové jako Pavel plodili syny evangeliem Kristovým. Ale běda, věrné kázání evangelia jest od nich proskribováno a zmohlo se v nich proti vyvoleným božím pohanské a mučitelů kruté panování, a neumějíce kázati evangelium, naučili se mučiti a krutě panovati; tak také od společenství svátostí jsou knězem vylučováni zarputilí, ježto jimi o takových se soudí, že před Bohem jsou zarputilí a před tváří církve se ukazuje, že jsme nehodni společenstevní svátostí.

A to zdá se býti náhled Mistra ve 4. knize sentencí, distinkci 18., kap. 8.: „Někdy však kněží, na málo co se ohlížejíce, ze sebe si troufajíce, majíce srdce vycvičené v lakomství, nedbajíce dříve pravého vnitřního soudu božího, ukazují jako svázané nebo nesvázané lidi, kteří u Boha ve skutečnosti nejsou svázáni nebo rozvázáni, svazují ty, kteří nemají býti svázáni a rozvazují ty, kteří nemají býti rozvázáni, a nehodné svátostí připouštějí, hodné jich však zavrhují a vylučují. A proto řečenému výroku evangelia, t. ‚Cožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi, a cožkoli svížete' atd. dlužno rozuměti u oněch, jichž zásluhy žádají si býti rozvázány nebo svázány, podle Mistra ve 4. kn. tam, kde svrchu pověděno. Neboť tehdy výrok kněze soudem Boha a celého dvora nebeského jest schválen a potvrzen, když tak z rozhodnutí vychází, že zásluhy vinníků mu neodporují. Kterékoli tedy rozvazují a svazují užívajíce klíče rozhodnutí zásluhami vinníků, jsou rozvazováni nebo svazováni na nebi, t. j. u Boha, ježto božským soudem výrok kněze, takto vyšedší, jest schvalován a potvrzován. Které tedy podle zásluh církev stihne nebo udeří

aneb zasáhne, ti i před Bohem vně jsou; kdo však si toho nezasloužil, ten výrokem církve není udeřen, leč by pohrdl. A proto Origenes praví: „Vyšel-li kdo z pravdy, z víry a lásky, tím vyšel z tábora církve, byť i hlasem biskupovým nebyl zavržen, jako naopak někdo nepravým soudem ven jest posílán, ale nejednal-li tak, aby si zasloužil vyjíti, nic není urážen. Druhdy zajisté, kdo ven jest posílán, uvnitř jest, a kdo vně jest, uvnitř zdá se býti zdržován.“ A praví důsledně Mistr tamtéž, jaksi čině doslov: „Hle jaké a jak veliké jest užívání apoštolských klíčů!“ *)

*) Ostatek odpovědi k artikulu VI. jest material ještě neurovnaný; odpovědi k art. VII. Hus vůbec nedokončil: celou látku pak nově zpracoval ve svých traktatech „O církvi“, „proti Pálči“, „proti 8 doktorům“ a „proti Stanislavovi ze Znojma“.

UKAZATEL JMEN.

(Čísla za jmenem značí stránky. Vysvětlení věcí jest v úvodech k jednotlivým spisům.)

Abel, 254
Abiatar, 289, 290
Abraham, 85, 88, 294
Absolon, 289
Adam, 82, 83, 321
Adoniáš, 289
Afrika, 21, 65
Agagus, král Amalechitů, 16, 170
Aggitus, 289
Achab, 362
Achaja, 47
d'Ailly, kardinal francouzský, odpůrce Husův, 3
Akaron, bůh pohanský, 167
Albík, arcibiskup pražský, 5, 103
Alexandr III., papež, 314
Alexandr V., papež, 4, 46, 70, 94, 101, 104, 114, 118, 132, 166, 274, 331
Alexandrie, město v Africe, 21
Amalech, 157, 170
Amalechité, kmen palestinský, 171
Aman, osoba starozákonní, 108, 109
Ambrož, světec IV. stol., »učitel církve«, arcibiskup v Miláně, 10, 48, 53, 68, 98, 121, 161, 178, 200, 210, 211, 221, 223, 291, 300, 325, 370
Amos, prorok, 77
Ananiáš, osoba novozákonní, 70, 75, 133, 168, 169
Anatot, město, 290
Anežka, báječná papežka, 23, 55, 57, 62
Angličané, 102, 166, 269
Anglie, 3, 270
Annáš, velekněz židovský, 10, 274
Anselm, světec XI. stol., arcibiskup v Canterbury 200, 319
Antiochie, město v Syrii, 59, 75, 91, 107, 114, 145, 168
Antiochus, král syrský, 168
Apollo, osoba novozákonní, 137, 354
Apulie, krajina v Italii, 21, 94, 204, 216
Arabie, 64
Aragonie, království ve Španělsku, 94
z Arimathie Josef, osoba novozákonní, 35, 36, 87
Aristoteles, mudřec řecký, IV. stol. př. Kr., hlavní autorita středověku, 68, 315, 317
Arius, kacíř starověký, 269
Arméni, 104—106, 111, 125
Armentarius, 223
Aron, velekněz, 96, 166, 182
Artaxerxes, král perský, 108
Asie, 65
Athény, město v Řecku, 116
Augustin, latinsky Aurelius Augustinus, světec IV. stol., »učitel církve«, biskup v Hippu, přední autorita theologická, 9, 13, 15, 21, 48, 50, 52, 69, 70, 72, 97, 98, 105, 109, 121, 123, 139, 142, 154, 163, 165, 171, 173, 179, 185–187, 200, 210, 211, 221, 223, 235, 245, 250, 257, 258, 260, 262, 264, 272, 282, 285, 292, 303, 304, 309—314, 318, 320, 325, 327—332, 340, 357, 350, 361, 363, 365, 376
Augustinianský klášter, 335
Augustus, císař římský, 61
Aurelius, v. Augustin
Avignon, město francouzské, 270
Babylon, 115
Bál, modla, 167, 191, 239
Balám, prorok, syn Bozorův, 93, 192, 350
Balamité, stoupenci Bálamovi, 94, 102, 115
Bananiáš, osoba novozákonní, 289
Barjezus, osoba novozákonní, 132
Barnabáš, apoštol, 59, 65, 77, 91, 114, 133
Barrabáš, 152
Bartoloměj, apoštol, 47, 262
Bavoři, 166
Bazi, 119
Belial, spis Jakuba z Terama, 41
Belzebub, 27, 101, 167

Benedikt, papež, 21
Bernard, světec XII. věku, »medový učitel«, opat v Clairveaux, zakladatel řádu cisterckého, 4, 9, 17, 18, 46, 50, 51, 68, 118, 161, 191, 200, 209, 211, 234, 274, 280, 303—305, 322, 347, 356
Betlém, kaple »sv. mlaďátek«, Husovo působiště, 4, 5, 101, 144
Bithynie, země v Malé Asii, 115
Blaník, hora u Vlašimě, 216
Boecius, filosof římský, 308
Bologna (lat. Bononie), město italské, 264
Bonifác, papež, 27, 28, 154, 179, 292
z Bora Jiří, pražský kanonista, 4
Bozor, 192
Braniborská Marka, 245
Britannie, 21
Brod Český, 5
z Brodu Ondřej, pražský theolog, Husův odpůrce, 33
Canterburyská kollej v Oxfordu, 269
Cařihrad, 21
Cesarea, město syrské, 133
Cestrensis, spisovatel středověký, 376
Cicero, státník římský, 328
Cilicie, země v M. Asii, 114
Cis, osoba starozákonní, 16
Cison, potok, 167
Clémanges, theolog francouzský XV. věku, 3
Cyprián, světec III. stol., biskup karthaginský, 57, 203
Čechové, 79, 102
Čechy, 59, 61, 92, 114, 301
Dalmacie, 119
Damasius, papež, 288
Damašek, město v Syrii, 109
Daniel, prorok, 74, 77, 85, 131, 135, 163, 192, 222, 224, 238, 320, 322
David, 77, 157, 160, 251, 289, 290, 324, 349
Demetrias, panna, 105
Dolanský klášter v Moravě, 335
Donatus, grammatik římský, 211
Duns Scotus, křesť. filosof XIV. věku, 271
Eduard, král anglický, 209
Efesus, město v Malé Asii, 11, 41, 47, 51, 81, 116, 123, 158, 176, 211, 229, 241, 257, 325
Efraim, 159
Egypt, 159, 188, 357, 366, 367
Eldad, osoba starozákonní 279, 280
Eleazar, syn Aronův, 166
Eli, osoba starozákonní, 191, 290, 310
Eliáš, prorok, 118, 167—169, 213, 284, 329, 362
Eliášův Jan, theolog pražský, 6, 33
Elimas, čaroděj, 168, 191
Eliseus, prorok, 118, 222
Eneáš, osoba novozákonní, 132
Eppinge Bedřich, Husův stoupenec, 36
Esther, 109
Ethiopie, 47
Euander, mnich, 21
Eugenius, papež, 17, 18, 160, 161, 208 až 211, 281, 303, 305, 347
Eugubia, 21
Evropa, 65
Ezdráš, osoba starozákonní, 308
Ezechiáš, král izraelský, 290
Ezechiel, prorok, 97, 98, 109, 138, 178, 212, 229, 349
Farao, 183, 329, 366, 367
Faustus, 210
Filip, apoštol, 47 187
Filipi, město, 196
Fines, syn Eleazarův, 166—169
Finetus, 118
Francie, 3
Francouzi, 26, 94, 102, 166
Frygie, krajina v M. Asii, 47
Galata, město, 58, 64, 119, 238, 330, 337
Galatie, krajina v Malé Asii, 115
Galatští, 22, 69, 82, 91
Galgala, město, 170
Galilea, 257, 258
Gallie, 21
Galští, 68
Gerson Jan (Jean de Charlier), kancléř pařížské university, odpůrce Husův, 3
Gezi, 362
Gomora, 129, 279
Gotští vojáci, 210
Gratianus, mnich XII. stol., 10, 48, 175
Hazael, král Syrský, 290
Heliodoros, spisovatel řecký, 72, 326, 327
Henoch, 284, 286
Heřman, eremita (poustevník), mnich augustinián, Husův odpůrce, 33, 335
Herodes, 159, 170, 219, 239
Hilarius, světec V. stol., biskup arelatský, 275
Hildegarda, panna, prorokyně, 305
Hildessen Jan, theolog pražský, odpůrce Husův, 33
Hora Kutná, 261
z Hradce Marek, Husův přítel, 36, 202
Hübner Jan, pražský professor, 32
Hugo, mnich středověký, 306, 307
Hus Jan z Husince, 3—9, 29, 32, 33, 100, 106, 183, 189, 202, 203, 245, 269, 270, 272, 335

Hymenaeus, 70, 132, 166
Chám, 90—93
Charybdis, 38
Cherubin, 201
Chrudim, 261, 264
Indie, 21, 22, 47
Indové, 81
Innocenc VII., papež, 27, 28, 102, 281
Iojada, osoba starozákonní, 289
Isaiáš, prorok, 56, 98, 104, 120, 121, 128, 152, 206
Isidor (u Husa též Isiodor), biskup sevillský v VII. stol., 68, 151, 152, 234, 273, 285, 295, 297, 314
Izák, 88
Izrael, 61, 107, 170, 290, 320, 322, 324, 327
Jafet, osoba starozákonní, 90
Jakub sv., 28, 47, 59, 91, 104, 116, 128, 162, 163, 167, 174, 217, 219, 224
Jan svatý, evangelista, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 22, 24, 25, 35, 46, 47, 48, 54, 57, 58, 59, 66, 67, 69, 74, 78, 79, 81, 87, 101, 104, 106, 114, 118, 121, 122, 130, 142, 144, 145, 148, 149, 159, 160, 168, 171, 178, 184, 186, 187, 190, 192, 193, 195, 206, 207, 210, 213, 217, 221, 223, 229, 232, 235, 240, 241, 250, 251, 258, 259, 260, 266, 273, 274, 276, 308, 315, 323, 325, 328, 329, 337, 343, 360, 369, 375
Jan Křtitel, 120—122, 135, 136, 138, 196, 221, 329, 341
Jan Zlatoústý, řecký světec a učenec VIII. století, 132, 134, 135, 165, 173, 196, 201, 216, 251, 278, 284, 309, 311, 326, 327, 362, 364
Jan XXIII., papež, 5, 17, 21, 42, 46, 47, 53, 103, 104, 152, 202, 224, 225
Jan Anglický, papež, dle středověkých žena Anežka — t. zv. papežka Johanka, 17, 18, 57
Jan Ondřejův, mistr pražský, 119
Jan Železný, biskup litomyšlský, 5
Januarius, papež, 92
Jeremiáš, prorok, 98, 126, 170, 212, 216, 238, 264
Jericho, město, 356
Jeroboam, 324
Jeroným Pražský, přítel Husův, 203
Jeroným svatý, světec IV.—V. stol., překladatel bible, 9, 21, 30, 53, 68, 72, 84, 96, 105, 139, 168, 169, 188, 200, 210, 223, 224, 255, 263, 273, 275, 313, 314, 320, 326, 328, 357, 358, 376
Jeruzalém, 36, 47, 48, 59, 64, 114, 167, 184, 186, 213, 218, 274, 356
z Jesenic Jan, mistr pražský, 33
Jezabel, 362
Jezi, 131, 173
Ježíš Sirach, 191
Jidáš Iškariotský, 10, 40, 46—49, 51, 55, 59, 69, 72, 75, 84, 101, 131, 190, 192, 195, 196, 214, 316, 339, 344, 362
Jindřich, rytíř, 260
Joáb, 289
Joas, král Judský, 290
Job, 88, 252, 280
Joel, 224
Josua, 158
Jozue, 280
Juda, apoštol, 47, 114
Kafarnaum, 257
Kaifáš, 10, 274, 344, 362
Kain, 254
Kappadocie, země v Malé Asii, 115
Karel IV., kollej, 202
Karel V., 269
Karthago, 296
z Kolína Štěpán, 3, 32
Kolosenští, 12, 42, 68
Konstantin, císař, 45, 46
Konstantin II., papež, 54, 356, 368
Korunda Václav, stoupenec Husův, 335
Korinth, 36, 41, 44, 52, 54, 70, 86, 87, 109, 129, 131, 139, 147, 148, 150, 154, 162, 165, 176, 222, 229, 235, 246, 256, 274, 277, 293, 296, 300, 318, 328, 337, 342
Kornelius, osoba novozákonní, 133
Krakov, město polské, 33
Kréta, ostrov řecký, 150
Kurtney, biskup Londýnský, 270
Ladislav, král Neapolský, 5, 94, 102, 104, 119, 155, 156, 164, 165, 170, 174, 202, 204, 205, 210, 213, 216, 217, 234
Langobardi, 173, 209
Laodicenská církev, 323
Laterán, palác papežův, 45
Lazar, 124, 221, 235, 332, 339, 360, 373
Lev, papež, 55, 174, 218, 275, 297, 305
Levi, 124, 153, 359
Levité, pokolení, 31, 175, 221, 234, 290
Libanon, pohoří, 342
Liberius, papež, 55
Linkoln, město v Anglii, Linkolnský = biskup Grossetête, 103, 194, 298
Lira, učenec XIV. věku, 212, 324
Lombardus Petr, biskup Pařížský, professor theologie, 3
Lucifer, 196
Lukáš sv., evangelista, 11, 27, 35, 45, 48, 50, 56, 61, 69, 72, 87, 92, 94, 97, 98, 101, 104, 106, 113, 120, 121, 128,

132, 137, 138, 154, 157, 159, 161, 167, 175, 177, 188, 197, 199, 201, 207, 208, 211—214, 217, 219, 221, 223, 228, 239, až 241, 247, 252, 256, 258, 272, 276, 291, 304, 310—315, 327, 329, 347, 359, 363
Luther, 269
Macedonius, bludař IV. stol., 318
Magdalena, v. Maria Magdalena
Magdeburg, 245
Mahomedáni, 28
Machabejské knihy, 107, 168
Majstermon Rudolf, professor, 8
Malachiáš, prorok, 210, 223, 236
Mardocheus, 108, 109
Marek sv., evangelista, 22, 36, 45, 65, 69, 84, 91, 104, 114, 125, 131, 135, 141, 257, 276, 363
Marek v. z Hradce Králové
Maria Magdalena, 139, 207
Mařík, mistr, odpůrce Husův, 27, 102
Marta, 184
Martin svatý, 262
Martinian, kronikář středověký, 376
Matatiáš, 107, 168
Matěj, apoštol, 40, 47, 55, 77
Matouš sv., evangelista, 9, 10, 15, 16, 21, 22, 27, 43, 45, 47, 49, 54, 56, 61, 62, 64, 67, 71, 73, 74, 77, 78, 81, 83, 92, 101 103, 109, 114, 122, 123, 126, 129, 130, 133, 134, 136, 137, 141, 142, 147, 152, 154, 159, 160, 164, 165, 180, 181, 190, 191, 194, 197, 201, 204, 207, 212, 215, 219, 223, 233, 234, 236, 237, 239, 247, 256, 261, 263, 266, 273, 274, 277, 280, 285, 286, 291, 294, 302, 308, 309, 315, 319, 320, 325, 327, 329, 337, 344, 357, 362—365, 369, 375, 376
Matouš, mnich zbraslavský, 33
Mauricius, císař, 210, 305
Maximianus, bludař, 179
Medad, osoba starozákonní, 279, 280
Meldský koncil, 162
Melchisedech, osoba starozákonní, 336, 353
Micheáš, prorok, 132, 239
Mikuláš, biskup Nazaretský, 10, 326
Milíč, kazatel pražský, † 1374, 3, 5
Mohamed, 126
Mojžíš, 91, 96, 99, 107, 109, 110, 114, 118, 152, 153, 155, 158, 164, 165, 166, 181, 182, 210, 235, 280, 282, 286, 288, 344, 359
Morava, 183, 335
z Myslibořic Ondřej, 183
Nabuchodonozor, král, 290
Natan, prorok, 289
Neitard, báseň německá, 37
Německo, 3
Nepotian, 314, 357
Nero, císař římský, 115, 213
z Nežetic Adam, odpůrce Husův, 4
Nicea, město v Malé Asii, 298
Nikodem, 87, 308
Noe, 90, 91
Noemi, osoba starozákonní, 371
Nun, osoba starozákonní, 280
Olešňák, město v Branib., 245
Ondřej, apoštol, 47, 160, 213
Origenes, spisovatel křesťanský II. stol., 367
Ostijský biskup, 120
Ovidius, básník římský, 189, 199
Oxford, 269
Ozeáš, prorok, 10, 50, 56, 242, 322, 324, 330
z Pálče Štěpán, Husův učitel a odpůrce, 5—8, 25, 33, 79, 100, 107, 142, 202, 269, 335
Pasov, 202
Paulinus, kněz, 53
Pavel sv., apoštol, 13, 14, 22, 47, 58, 59, 64, 65, 68—70, 72, 77, 80, 91, 93, 98, 102, 114, 115, 117, 125, 127, 128, 132, 133, 137, 139, 140, 141, 164, 165, 168, 169, 172, 179, 185, 213, 219, 257, 315, 327—329, 337, 343, 351, 354, 369, 370
Pavel, pražský mistr, 30
Persie, 21, 47
Petr svatý, apoštol, 13, 17, 22, 36, 46, 48, 51, 55, 58—60, 63—65, 67—72, 74—77, 80, 84, 85, 91, 95, 98, 102, 112, 114, 127, 132, 133, 136, 137, 139, 140, 145, 147, 159, 161, 163, 165, 170, 174, 185, 192, 204, 209, 210, 211, 213, 214, 218, 219, 224, 226, 227, 229, 231, 237, 238, 240, 262, 265, 305, 314, 315, 318, 322, 324, 326, 338, 347, 351, 354, 356, 361, 376
Petr z Cách, 245, 263
Pilát, 36, 113, 152, 170
Pisa, město v Italii, 4
Plzeň, 335
Pontus, země černomořské, 115
Porfyrius, 68
Praha, 5, 18, 250, 269
Priegnitz, krajina v Braniborsku, 245
Prokop z Plzně, mistr, 36
Publicola, 179
Řecko, 21, 47
Regio, 21
Rehi, 289
Řehoř XII., papež, 4, 21, 44, 46, 50, 54, 55, 94, 103, 174, 201, 204, 205, 210, 213, 217, 225, 339, 365.

Řehoř svatý, 9, 43, 59, 68, 70, 71, 77, 78, 84, 92, 97, 105, 110, 138, 144, 158, 164, 165, 171, 172, 201, 209, 218, 223, 229, 236, 237, 253, 256, 259, 263, 272, 273, 280, 283, 294, 298, 301, 305, 325, 331, 332, 365, 370, 371
Řekové, 41, 65, 67, 81, 102, 256
Remigius, světec, spisovatel církevní, 10, 48, 172, 181, 201, 218, 327, 330
Řím, 5, 21, 38, 59, 75, 115, 140, 160, 164, 202, 213, 250
Římané, 12, 26, 41, 116, 125, 162, 191, 205, 208, 212, 222, 241, 242, 275, 286, 296, 320, 329, 330, 339, 376
Riparius, 168
Roboam, 324
Rokycanští, 334
Rokycanský klášter, 335, 336
Rusticus, 275
Rýn, 21
Sabinian, spisovatel středověký, 209
Sádoch, osoba starozákonní, 289, 290
Safira, 70, 133, 168, 169
Samaří, 59, 114, 213, 261
Samaritáni, 167, 217, 257, 258
Samaritánka, 184
Samuel, prorok, 16, 170, 321
Saraceni, 67, 174, 178
Sarvia, 289
Saul, 16, 170, 321, 322, 324
Sedeciáš, prorok, 131
Seneka, filosof římský, 363
Serafin, 201
Sergius, klášterník, 297
Silo, místo starozákonní, 114, 190
Silvánus, odpůrce křesťanů, 115
Silvestr, papež, 34, 35
Simei, 289
Slované pomořští, 245
Sodoma, 129, 183, 191, 279
Soltau, mistr pražský, 3
Staroměstské náměstí, 203
Svatovítský kostel, 202
Syrie, 114
Šalomoun, 289, 290, 324, 367
Šavel, 109
Šimon apoštol, viz Petr
Šimon Kananejský, 47, 168, 224
Šimon kouzelník, 114, 131, 173, 218, 220
Štěkna Jan, pražský a krakovský theolog, 3, 33
Štěpán svatý, 326
Štěpán, opat moravský, 183, 335
Tabita, 132
Thamy, město novozákonní, 21
Theofilus, osoba novozákonní, 145
Thessalonika (= Soluň), 98, 116, 262, 283, 294
Tiem Václav, prodavač odpustků, děkan pasovský 202
Timotheus, osoba novozákonní, 70, 85, 132, 150, 160, 165, 166, 287, 366, 368
Titus, 135, 150, 165, 167, 291, 368
Toledo, 161
Tomáš, apoštol, 22, 47, 112
sv. Tomáše klášter augustinianský, 335
Trevír, 305
Týnský kostel, 202
Uhry, 261
Urban VI., papež, 94, 270, 282
Václav, král, 27
Valdenští, sektáři středověcí, 111, 125
Valerian, císař římský, 210
Varadach, ďábel, 262
Velox, mistr, 173
Vespasian, císař, 291
Viklef Jan, theolog anglický XIV. věku, 3, 19, 32, 33, 35, 38, 189, 269, 271, 385
Viklefisté, 28, 29
Vilém, mistr, 288
Vincentius, 171
Vlaši, 270
Vorms, město v Německu, 269
Vrie, theolog středověký XV. věku, 3
Vyšehradský kostel, 202
Waldhauser, kazatel pražský XIV. v., 3
Wilsnack, město v Braniborsku, 245, 259, 260, 263, 265 (= olešňák)
Wittenberge, město, 245
Wiclefe, město v Yorkshirru, 269
Zachariáš, prorok, 74
Zajíc Zbyněk z Hasenburku, arcibiskup pražský, 32, 245, 277
Zamri, žena madianská, 166
Zbyněk, arcibiskup pražský, 4, 266
Zikmund, král, 27, 119
ze Znojma Petr, pražský theolog, odpůrce Husův, 6, 8, 9, 32, 33
ze Znojma Stanislav, odpůrce Husův, slavný theolog pražský, 4, 5—9, 19, 25, 29, 32—38, 42, 44, 46, 53, 62, 77, 79, 106, 107, 144, 168, 308
Zuzana, 85, 238, 320
Žebrák, hrad, 100
Židé, 22, 30, 41, 49, 58, 65, 67, 85, 91, 101, 107, 109, 112, 123, 129, 145, 159, 165, 175, 180, 185, 186, 190, 193, 209, 239, 241, 256, 257, 259, 276, 304, 311, 361, 368
Židek Petr nebo Havran, 30

BX
4913
H82
v.2

Hus, Jan, 1369–1415.

Sebrané spisy. Z latiny přeložil Milan Svoboda. Úvody a vysvětlivkami opatřil V. Flajšhans. V Praze, J. Bursík, 1904–[08]

6 v. 24 cm.

Vols. 1–2 called Řada prvá.
Vols. 4–6 have imprint: J. R. Vilímek.

Contents.—sv. 1–3. Spisy latinské.—sv. 4–5. Spisy české.—sv. 6. Postilla. V novou češtinu převdl V. Flajšhans. 2. vyd. 1908.

1. Bohemian Brethren—Collected works. 2. Theology—Collected works—Middle ages. I. Svoboda, Milan, ed. II. Flajšhans, Václav, 1866–1950, ed.

CCSC/mmb

A1995